

**महाराष्ट्र राज्य
सांख्यिकीय गोषवारा
२०१६-१७**

**STATISTICAL ABSTRACT
OF
MAHARASHTRA STATE
2016-17**

**अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
DIRECTORATE OF ECONOMICS AND STATISTICS
GOVERNMENT OF MAHARASHTRA
MUMBAI**

Website : <https://mahades.maharashtra.gov.in>

**महाराष्ट्र राज्य
सांख्यिकीय गोषवारा
२०१६-१७**

**STATISTICAL ABSTRACT
OF
MAHARASHTRA STATE
2016-17**

**अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
DIRECTORATE OF ECONOMICS AND STATISTICS
GOVERNMENT OF MAHARASHTRA
MUMBAI**

किंमत : ₹. १,०३१/-

Price : ₹. 1,031/-

Contributors to the Publication

Shri. Vijay Aher, Director

Shri. P. R. Kembhavi, Joint Director

Smt. M. P. Deshpande, Deputy Director

Shri. M. S. Kholgadge, Research Officer

Smt. S. V. Kadam, Statistical Assistant

Shri. M. S. Dudhmal, Draftsman

प्रस्तावना

राज्यातील निरनिराळ्या शासकीय विभागांच्या / संस्थांच्या सांख्यिकीय कामकाजात समन्वय साधून, राज्यातील सर्व सांख्यिकीय बाबींसाठी आणि भारत सरकारच्या सांख्यिकी व कार्यक्रम अंमलबजावणी मंत्रालयाशी विविध मुद्द्यांवर सुसंवाद साधण्यासाठी अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयास प्रमुख संस्था (नोडल एजन्सी) म्हणून घोषित करण्यात आले असून **सांख्यिकी संग्रहण अधिनियम, २००८** (सन २००९ चा ७) च्या कलम ३३ खाली तयार करण्यात आलेल्या सांख्यिकी संग्रहण नियम २०११ मधील नियम ३, उपनियम (२) अनुसार प्रदान केलेल्या शक्तीनुसार महाराष्ट्र शासनाकडून नियमांच्या सदर नियमांखाली अधिकार व कर्तव्ये बजावण्याकरिता संचालक, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य यांना 'नोडल ऑफिसर' म्हणून घोषित करण्यात आले आहे. या अधिनियमान्वये संचालनालय आर्थिक व सामाजिक बाबींशी निगडित सांख्यिकीय आकडेवारी संकलित करीत असते.

२. 'राज्य सांख्यिकीय गोषवारा' हे प्रकाशन २०१६-१७ या वर्षाकरिता इंग्रजी व मराठी अशा दोन्ही भाषांत संयुक्तरित्या तयार करण्यात आले असून हा या मालिकेतील ४२ वा अंक आहे. या प्रकाशनामध्ये महाराष्ट्र राज्यातील सामाजिक व आर्थिक बाबींची २०१६-१७ या वर्षाकरिता माहिती देण्यात आली आहे. जेथे २०१६-१७ या वर्षाची माहिती उपलब्ध नाही, तेथे अद्ययावत उपलब्ध माहिती देण्यात आलेली आहे.

३. महाराष्ट्र राज्य व त्यातील जिल्ह्यांच्या सामाजिक व आर्थिक बाबींचा अभ्यास करणाऱ्यांना हे प्रकाशन 'संदर्भ ग्रंथ' म्हणून उपयुक्त होईल, अशी आशा आहे.

४. केंद्र शासन, राज्य शासन, विविध महामंडळे, स्थानिक संस्था आणि इतर संस्था यांचे विविध विभाग व कार्यालये यांनी आवश्यक ती माहिती प्रकाशनाच्या या अंकात समाविष्ट करण्याकरिता उपलब्ध करून दिली आहे. त्यांच्या सहकार्याबद्दल मी आभारी आहे.

मुंबई

दिनांक : नोव्हेंबर, २०२१

विजय आहेर

संचालक,

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय,

मुंबई

PREFACE

Directorate of Economics & Statistics has been declared as “Nodal Agency” for technical guidance related to all statistical matters & development of efficient statistical system in the State. In pursuance to the powers conferred by sub-rule (2) of Rule 3 of the **collection of Statistics Act, 2008** (7 of 2009), the Government of Maharashtra has designated the Director, Directorate of Economics & Statistics, GoM as the “Nodal Officer” for exercising powers and performing duties under the said rules for the State. As per this act, Directorate has been compiling statistical information on socio-economic aspects.

2. This issue of ‘Statistical Abstract of Maharashtra State’ for the year 2016-17 (in English and Marathi) is the 42nd in the series. In this publication, data on socio-economic characteristics of the State for the year 2016-17 is given. The data for the latest available year is given where the data for the year 2016-17 is not available.

3. I hope that this publication will be useful as ‘Reference Book’ to those interested in studying socio-economic aspects of Maharashtra and its districts.

4. I am thankful to the various departments and offices of the Central Government, State Government, Local Bodies and Other Organisations for extending their co-operation in supplying the requisite information for inclusion in this publication.

Mumbai

Date : November, 2021

Vijay Aher

Director,

Directorate of Economics & Statistics,
Mumbai

महाराष्ट्र राज्य सांख्यिकीय गोषवारा
STATISTICAL ABSTRACT OF MAHARASHTRA STATE
(2016-17)

अनुक्रमणिका

CONTENTS

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
(i) प्रास्ताविक		XIII	Introductory
(ii) दृष्टिक्षेपात महाराष्ट्र (सामान्य माहिती, भारताशी तुलना)		1	Maharashtra State at a Glance (General Information, comparison with India)
(iii) निवडक विषयांवरील सारांशाचे तक्ते		7	Summary tables on selected topics
	१. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या		1. AREA AND POPULATION
1.1	क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या (२०११)	21	Area and Population (2011)
1.2	अनुसूचित जातींची लोकसंख्या (२०११)	25	Scheduled Castes Population (2011)
1.3	अनुसूचित जमातींची लोकसंख्या (२०११)	27	Scheduled Tribes Population (2011)
1.4	लोकसंख्येतील दशवार्षिक वृद्धिदर (२०११)	29	Decadal Variation in Population (2011)
1.5	गावे व शहरांची संख्या (२०११)	39	Number of Villages and Towns (2011)
1.6	गावांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण (२०११)	40	Villages classified by Population (2011)
1.7	शहरे/शहरी समूहाचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण (२०११)	42	Classification of Towns/Urban agglomerations by Population (2011)
1.8	शहरांची, नागरी भागांची आणि ग्रामीण भागांची लोकसंख्या (२०११)	44	Population of towns, urban areas and rural areas (2011)
1.9	ग्रामीण व नागरी भागातील मुख्य कामगार, सीमांतिक कामगार व काम न करणारे स्त्री-पुरुष (२०११)	60	Main workers, marginal workers and non-workers by sex in rural and urban areas (2011)
1.10	मुख्य कामगारांची औद्योगिक प्रकारानुसार वर्गवारी (२०११)	68	Classification of main workers by industrial categories (2011)
1.11	लोकसंख्या व कामगार यांचे वयोगट व लिंग यानुसार वर्गीकरण (२०११)	78	Distribution of Population and workers by age group and sex (2011)
1.12	धर्मानुसार लोकसंख्या (२०११)	79	Population classified by religion (2011)
1.13	राज्य व केंद्रशासित प्रदेशांसाठी लोकसंख्येची ठळक वैशिष्ट्ये (२०११)	81	State & Union Territorywise salient features of Population (2011)
1.14	दि.१ मार्च रोजीची जिल्हावार प्रक्षेपित लोकसंख्या (२००२-२०११)	83	Districtwise projected Population as on 1 st March (2002-2011)
1.15	लोकसंख्येतील साक्षरतेचे प्रमाण (२०११)	85	Literacy rate of Population (2011)
1.16	अनुसूचित जातींच्या लोकसंख्येतील साक्षरतेचे प्रमाण (२०११)	87	Literacy rate of Scheduled Castes (2011)
1.17	अनुसूचित जमातींच्या लोकसंख्येतील साक्षरतेचे प्रमाण (२०११)	89	Literacy rate of Scheduled Tribes (2011)
1.18	बिगरशेती व्यवसायातील आणि शेतमजूरव्यतिरीक्त कामगारांचे (मुख्य व सीमान्त कामगार) मुख्य व्यवसायगटांनुसार वर्गीकरण (२०११)	91	Occupational classification of persons at work (Main and Marginal workers) other than cultivators and agricultural labourers into main divisions (2011)
1.19	बिगरशेती व्यवसायातील आणि शेतमजूरव्यतिरीक्त कामगारांचे (मुख्य व सीमान्त कामगार) व्यवसायानुसार वर्गीकरण (विभाग, गट, इत्यादि. प्रमाणे) (२०११)	95	Occupational classification of persons at work (Main & Marginal workers) other than cultivators and agricultural labourers (according to divisions, groups, etc.) (2011)
1.20	औद्योगिक गट व मुख्य गटानुसार कामगारांचे (शेतीव्यतिरीक्त) वर्गीकरण (२०११)	100	Industrial classification of persons at work (other than cultivation) by divisions and major groups (2011)
1.21	वस्तुनिर्माण, प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्ती या प्रकारच्या उद्योग धंद्यात मुख्य कामगारांचे घरगुती उद्योगधंदे व बिगर-घरगुती उद्योगधंदे यानुसार वर्गीकरण (२०११)	108	Distribution of main workers in manufacturing, processing, servicing and repairs by household industry and non-household industry (2011)
1.22	बिगर घरगुती उद्योगधंदे, व्यापार, व्यवसाय किंवा सेवा हा प्रमुख व्यवसाय असणाऱ्यांचे लिंग व कामगारांच्या वर्गानुसार व उद्योगधंद्यानुसार वर्गीकरण (२०११)	113	Occupational classification of main workers in non - household industry, trade, business, profession or service by class of worker and sex (2011)
1.23	काम न करणाऱ्या व्यक्तींचे व्यवसाय प्रकारानुसार व लिंगानुसार वर्गीकरण (२०११)	117	Classification of persons not at work classified by type of activity and sex (2011)
1.24	स्त्री कामगार व काम न करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वयोगटानुसार वर्गीकरण (२०११)	118	Female workers and female non-workers classified according to main activity and age groups (2011)
1.25	मुख्य स्त्री कामगार यांचे प्रमुख व्यवसाय व वैवाहिक स्थितीनुसार वर्गीकरण (२०११)	120	Female main workers according to main activity classified by marital status (2011)

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
1.26	बोलण्याच्या प्रमुख भाषेनुसार जिल्हावार लोकसंख्या (२०११)	122	Districtwise Population classified by languages mainly spoken (2011)
1.27	एकूण स्थलांतरीतांची महाराष्ट्रात स्थलांतरांचे कारण व शेवटचे निवासस्थानानुसार संख्या (२०११)	124	Migrants classified by place of last residence and reason for migration in Maharashtra (2011)
1.28	महाराष्ट्र व बृहन्मुंबईमध्ये जन्म व नोंदणीचे ठिकाण यानुसार स्थलांतरितांची लोकसंख्या (२००१)	126	Migrants Population by place of birth and place of enumeration in Maharashtra and Greater Mumbai (2001)
२. पर्यावरण सांख्यिकी			2. ENVIRONMENT STATISTICS
2.1	सामान्यपणे पडणाऱ्या पावसाचे दिवस आणि पाऊस यांची मासिक आकडेवारी	130	Monthwise normal number of rainy days and rainfall
2.2	विविध केंद्रांच्या ठिकाणी पडलेला पाऊस	136	Rainfall at various centres
2.3	पावसाची कक्षा व कालावधी	160	Spread and range of rainfall
३. जीवनविषयक माहिती			3. VITAL STATISTICS
3.1	नोंदणी झालेल्या जन्मांची लिंगानुसार संख्या व जन्मसमयी स्त्री-पुरुष प्रमाण	162	Number of Registered Births classified by sex and sex ratio at Births
3.2	ग्रामीण व नागरी भागातील नोंदणी झालेल्या मृत्यूंचे लिंगानुसार वर्गीकरण	164	Number of Registered Deaths classified by sex in Rural & Urban Areas
3.3	नोंदणी झालेल्या मृत्यूंची प्रमुख कारणानुसार संख्या	165	Number of Registered Deaths by principal causes
3.4	लिंगानुसार व वयोगटानुसार नोंद झालेले मृत्यू	166	Number of Registered Deaths by age and sex
3.5	अर्भक मृत्यू दर व माताविषयक मृत्यूंचे दर	167	Infant mortality and maternal mortality rates
3.6	महाराष्ट्र राज्यातील जीवनविषयक महत्त्वाचे दर	168	Important vital rates in respect of Maharashtra State
3.7	जन्म दर, मृत्यू दर व अर्भक मृत्यू दर	169	Birth rate, death rate and infant mortality rate
3.8	रोगांच्या प्रमुख गटांनुसार मृत्यूंची संख्या	170	Number of deaths according to major groups of diseases
४. गृहनिर्माण			4. HOUSING
4.1	घरांची वापरानुसार केलेली वर्गवारी (२०११)	174	Classification of houses according to use (2011)
4.2	वापरातील खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांची संख्या (२०११)	180	Households by number of rooms occupied (2011)
4.3	वापरातील निवासी घरे व प्रत्येक घरामागे व्यक्तींची संख्या (२००१)	184	Occupied residential houses and number of persons per house (2001)
4.4	बेघर कुटुंबे व बेघर लोकसंख्या (२०११)	185	Houseless households and houseless Population (2011)
4.5 A	राहत्या घरांचे छप्परासाठी वापरलेल्या प्रमुख सामानानुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण (२०११)	186	Households by pre dominant material used for roof of houses occupied (2011)
4.5 B	राहत्या घरांचे भिंतीसाठी वापरलेल्या प्रमुख सामानानुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण (२०११)	190	Households by pre dominant material used for wall of houses occupied (2011)
५. शिक्षण			5. EDUCATION
5.1	शिक्षणाच्या प्रकारानुसार मान्यता प्राप्त संस्था	196	Number of recognised institutions by type of education
5.2	फक्त मुलींसाठी असलेल्या शैक्षणिक संस्थांची शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संख्या	197	Number of educational institutions exclusively for girls by type of education
5.3	वर्गीकरणानुसार शाळांची संख्या	198	Number of schools according to classification
5.4	विभागवार शिक्षकांची संख्या	200	Number of school teachers classified by department
5.5	विभागवार विद्यार्थ्यांची संख्या	202	Number of students classified by department
5.6	अनुसूचित जातींच्या व नवबौद्ध विद्यार्थ्यांची विभागवार संख्या	204	Number of scheduled castes & Neo Buddhists students classified by department
5.7	अनुसूचित जमातीतील विद्यार्थ्यांची विभागवार संख्या	206	Number of scheduled tribes students classified by department
5.8	शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्था व विद्यार्थी	208	Institutions and enrolment by type of education
5.9	पटावरील विद्यार्थी व शिक्षकांची संख्या	212	Enrolment of students and number of teachers
5.10	पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांची इयत्तावार संख्या	215	Number of pupils in pre-primary, primary and secondary schools by standards
5.11	प्राथमिक व माध्यमिक (उच्च माध्यमिकसह) शिक्षण संस्थातील विद्यार्थ्यांची शिक्षणाच्या माध्यमानुसार संख्या	217	Number of pupils in primary and secondary (including Higher Secondary) institutions according to medium of instructions
5.12	प्रमुख परीक्षांचे निकाल, मार्च २०१७	220	Results of Major examinations, March 2017
5.13	संस्थेच्या प्रकारानुसार तांत्रिक शिक्षण संस्था	221	Technical Institutions by type of Institutions

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
5.14	शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील मंजूर केलेल्या जागा, प्रवेश क्षमता व उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या	223	Number of sanctioned seats, intake capacity and outturn of Government and Non-Government industrial training institutions
5.15	तांत्रिक संस्थांची त्यांच्या वर्गवारीनुसार संख्या, प्रवेश क्षमता, नाव नोंदविलेले, उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी आणि शिक्षकांची संख्या	225	Number of Technical institutions, their intake capacity, enrolment, outturn and number of teachers by category of institutions
5.16	अभियांत्रिकी पदवी अभ्यासक्रमातील प्रवेशांची प्रकारानुसार संख्या	225	Intake in degree courses in Engineering by categories
5.17	अभियांत्रिकी, तंत्रशास्त्र व तंत्रनिकेतन महाविद्यालयाच्या अंतिम वर्षाच्या परीक्षेस बसलेल्या व उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या	226	Number of students appeared and passed in final year examinations of engineering, technical and polytechnic colleges
६. जनता संपर्क			6. MASS COMMUNICATION
6.1	प्रमुख भाषांमधून प्रसिध्द झालेली वृत्तपत्रे व नियतकालिके यांची संख्या	228	Number of newspapers, periodicals published in major languages
6.2	जिल्हावार छापखान्यांची संख्या	229	Districtwise number of printing presses
6.3	छापखाने व निरनिराळ्या भाषांतील नियतकालिके	230	Number of printing presses & number of periodicals in different languages
6.4	प्रकाशित पुस्तके व नियतकालिके या विषयीची सांख्यिकी	236	Statistics of books and periodicals published
6.5	पुस्तके व नियतकालिके यांचे भाषावार वर्गीकरण	236	Classification of books and periodicals according to the languages
6.6	प्रसिध्द झालेली पुस्तके व नियतकालिके यांची विषयवार वर्गवारी	237	Classification of books and periodicals published according to subjects
७. आरोग्य			7. HEALTH
7.1	वैद्यकीय (विषम चिकित्सकीय) संस्थांची संख्या	240	Number of Medical (Allopathic) Institutions
7.2	आयुर्वेदिक, युनानी व होमियोपॅथिक संस्थांची संख्या	242	Number of Ayurvedic, Unani & Homeopathic Institutions
7.3	वैद्यकीय संस्थांमधील खाटांची संख्या	244	Number of beds in Medical Institutions
7.4	सार्वजनिक आणि सार्वजनिक सहाय्यित संस्थांकडून मिळालेल्या वैद्यकीय सुविधा	245	Medical facilities available through public and public aided institutions
८. कुटुंब कल्याण			8. FAMILY WELFARE
8.1	कुटुंब कल्याण केंद्रांची / चिकित्सालयांची संख्या	248	Number of family welfare centres/clinics
8.2	महाराष्ट्रातील कुटुंब कल्याण कार्यक्रम	249	Family Welfare Programme in Maharashtra
8.3	कार्यरत असलेल्या कुटुंब कल्याण केंद्रांची संख्या व त्यांचे कार्य	250	Number of family welfare centres operating and work done
९. समाज कल्याण सेवा			9. SOCIAL WELFARE SERVICES
9.1	उद्येश व साधनानुसार आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांकरिता कर्ज व अनुदानाचे वाटप	252	Loans and grants disbursed to economically weaker sections by purpose and sources
१०. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलिस, गुन्हे व न्याय)			10. SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIME AND JUDICIAL)
10.1	महाराष्ट्र राज्यातील पोलिस ठाणी व पोलिसांची संख्या (रेल्वे धरून तथापि बृहन्मुंबई वगळून)	254	Police stations and police force in Maharashtra State (including Railways but excluding Brihan Mumbai)
10.2	महाराष्ट्र राज्यातील पोलिसांवरील खर्च व त्यांची संख्या	256	Cost and strength of Police in Maharashtra State
10.3	इंडियन पिनल कोडखाली महाराष्ट्र राज्यात झालेले दखलपात्र गुन्हे (गुन्ह्यांचे प्रयत्न धरून)	258	Cognizable offences (including attempts) under Indian Penal Code in Maharashtra State
10.4	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे, भाग-१	260	Cognizable crimes in Brihan Mumbai Part-I
10.5	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे, भाग-२	262	Cognizable crimes in Brihan Mumbai Part-II
10.6	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे, भाग-१	264	Non-Cognizable crimes in Brihan Mumbai Part-I
10.7	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे, भाग-२	266	Non-Cognizable crimes in Brihan Mumbai Part-II
10.8	बृहन्मुंबईतील व महाराष्ट्र राज्यातील (बृहन्मुंबई सहित) चोरीस गेलेली व परत मिळालेली मालमत्ता	268	Property stolen and recovered in Brihan Mumbai and in Maharashtra State (including Brihan Mumbai)
10.9	महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरून परंतु मुंबई शहर वगळून) भाग-१	270	Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railway but excluding Mumbai City) Part-I
10.10	महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरून परंतु मुंबई शहर वगळून) भाग-२	272	Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railway but excluding Mumbai City) Part-II

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
10.11	कारागृहातील व दुय्यम कारागृहातील कैदी	274	Prisoners confined in jails and subsidiary jails
10.12	कारागृहात दाखल केलेल्या व वर्षअखेरीस राहिलेल्या कैद्यांची लिंगानुसार संख्या व चालू वर्षात कैद केलेल्या कैद्यांची (न्यायिक कैदी फक्त) लिंग, वय, साक्षरता व पूर्वीच्या व्यवसायानुसार संख्या	275	Number of convicts admitted and remained in jail at the close of the year by sex and convicts imprisoned during the year by sex, age, literacy and previous occupation (for judicial convicts only)
10.13	कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची लिंग, शिक्षेचे स्वरूप व शिक्षेची मुदत यानुसार, तसेच पूर्वी शिक्षा झालेली असून पुन्हा कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची संख्या (न्यायिक कैदी फक्त)	276	Numbers of convicts admitted into jails by sex, nature & length of sentences and convicts admitted into the jails, who had been previously convicted (for judicial convicts only)
10.14	तुरुंगातील कैद्यांवर पहारा करणे व त्यांची देखभाल करणे यावरील खर्च	277	Expenditure on guarding and maintaining the prisoners in jails
११. राज्य उत्पन्न			11. STATE INCOME
11.1	मुळ किंमतीनुसार स्थूल/ निव्वळ राज्य मूल्यवृद्धी, बाजार किंमतीनुसार स्थूल/ निव्वळ राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न आणि त्यांचे निर्देशांक	280	Gross/Net State Value Added At Basic Price, Gross/Net State Domestic Product & Per Capita Income At Market Price And Their Indices
11.2	क्षेत्रनिहाय मुळ किंमतीनुसार स्थूल राज्य मूल्यवृद्धी, बाजार किंमतीनुसार स्थूल राज्य उत्पन्न - चालू किंमतीनुसार	281	Gross State Value Added At Basic Prices By Industry Of Origin & Gross State Domestic Product At Market Prices At Current Prices
11.3	मुळ किंमतीनुसार स्थूल राज्य मूल्यवृद्धी - चालू किंमतीनुसार (क्षेत्रनिहाय टक्केवारी)	282	Gross State Value Added At Basic Prices By Industry of Origin At Current Prices (Sectorwise Percentage Distribution)
11.4	क्षेत्रनिहाय मुळ किंमतीनुसार स्थूल राज्य मूल्यवृद्धी, बाजार किंमतीनुसार स्थूल राज्य उत्पन्न - स्थिर (२०११-१२) किंमतीनुसार	283	Gross State Value Added At Basic Prices By Industry Of Origin & Gross State Domestic Product At Market Prices At Constant (2011-12) Prices
11.5	मागील वर्षाच्या तुलनेत स्थूल राज्य मूल्यवृद्धीतील क्षेत्रनिहाय बदलाची टक्केवारी - स्थिर (२०११-१२) किंमतीनुसार	284	Sectorwise Percentage Change In Gross State Value Added Over The Previous Year At Constant (2011-12) Prices
11.6	क्षेत्रनिहाय मुळ किंमतीनुसार निव्वळ राज्य मूल्यवृद्धी, बाजार किंमतीनुसार निव्वळ राज्य उत्पन्न - चालू किंमतीनुसार	285	Net State Value Added At Basic Prices By Industry Of Origin & Net State Domestic Product At Market Prices - At Current Prices
11.7	क्षेत्रनिहाय मुळ किंमतीनुसार निव्वळ राज्य मूल्यवृद्धी, बाजार किंमतीनुसार निव्वळ राज्य उत्पन्न - स्थिर (२०११-१२) किंमतीनुसार	286	Net State Value Added At Basic Prices By Industry Of Origin & Net State Domestic Product At Market Prices - At Constant (2011-12) Prices
11.8	मुळ किंमतीनुसार निव्वळ राज्य मूल्यवृद्धी - स्थिर (२०११-१२) किंमतीनुसार - क्षेत्रनिहाय टक्केवारी	287	Distribution Net State Value Added At Basic Prices By Industry Of Origin At Constant (2011-12) Prices - Sectorwise Percentage
11.9	क्षेत्रनिहायमुळे किंमतीनुसार निव्वळ राज्य मूल्यवृद्धीचे क्षेत्रनिहाय निर्देशांक स्थिर (२०११-१२) किंमतीनुसार	288	Indices of Net State Value Added By Industry of Origin At Constant (2011-12) Prices
11.10	मागील वर्षाच्या तुलनेत स्थूल राज्य उत्पन्नातील / स्थूल राष्ट्रिय उत्पन्नातील बदलाची टक्केवारी स्थिर (२०११-१२) किंमतीनुसार	289	Percentage change in Gross State Domestic Product and Gross National Income over the previous year At Constant (2011-12) Prices
11.11	स्थिर (२०११-१२) किंमतीनुसार निवडक राज्यांचे व केंद्रशासित प्रदेशांचे दरडोई राज्य उत्पन्न	290	Per Capita Income in Selected State/Union Territories of India At Constant (2011-12) Price
१२. शेती			12. AGRICULTURE
12.1	जमिनीचा वापर	294	Land utilisation
12.2	प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन	296	Area and outturn of principal crops
12.3	जास्त उत्पादित पिकांच्या प्रकारानुसार क्षेत्र व दर हेक्टरी सरासरी उत्पादन	302	Area and average yield per hectare of High Yielding Varieties Crops
12.4	भारतातील प्रमुख पिकांचे राज्यवार सरासरी उत्पादन	304	Average yield of important crops in India by States
12.5	वहित धारण जमिनीच्या आकारमान गटानुसार वहित धारकांची संख्या व क्षेत्र (कृषी गणना २०१५-१६)	306	Number of Operational Holdings & Area according to Size Groups (Agriculture Census 2015-16)
12.6	धारण प्रकारानुसार एकूण वहित धारकांची संख्या व क्षेत्र (कृषी गणना २०१५-१६)	308	Number and Area of Operational Holdings by Tenure and by Size Groups (Agriculture Census 2015-16)
12.7	रासायनिक खतांचा वापर	309	Consumption of chemical fertilizers
12.8	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या उत्पादनांचे निर्देशांक	310	Index numbers of production of principal crops in Maharashtra State

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
12.9	मुख्य पिकांखालील जिल्हावार क्षेत्र	312	Districtwise area under major crops
12.10	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांखालील क्षेत्रांचे निर्देशांक	314	Index numbers of area of principal crops in Maharashtra State
12.11	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या सरासरी उत्पादनांचे निर्देशांक	316	Index numbers of average yield of principal crops in Maharashtra State
12.12	जिल्हावार बांधबदिस्ती केलेली जमीन	318	Area bounded in each district
12.13	वहितीची खाती आणि त्यांचे क्षेत्र (कृषी गणना २०१५-१६)	319	Number of operational holdings and area operated (Agriculture Census 2015-16)
	१३. जलसिंचन		13. IRRIGATION
13.1	सिंचनाच्या निरनिराळ्या साधनांनी भिजलेले क्षेत्र	322	Area irrigated by different sources of irrigation
13.2	जिल्हावार सिंचनाखालील स्थूल क्षेत्र व पिकांखालील स्थूल क्षेत्र	323	Gross area irrigated and gross cropped area
13.3	विविध पिकांखालील सिंचित क्षेत्र	324	Irrigated area under different crops
13.4	एकूण बागायती विहिरींची संख्या (कृषी गणना २०१०-११)	326	Total number of irrigation wells (Agriculture Census 2010-11)
13.5	निर्मित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र	327	Irrigation potential created and actual Irrigated area
	१४. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय		14. ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING
14.1	जिल्हावार पशुधनाची संख्या (पशुगणना - २०१२)	332	Livestock in each district (Livestock Census 2012)
14.2	पशुसंवर्धनासाठी मूलभूत सुविधा	336	Infrastructural facilities in Animal Husbandry
14.3	पशुवैद्यकीय संस्थांनी केलेले काम	338	Work done by Veterinary Institutions
14.4	दुग्धशाळा आणि दूध शीतकरण केंद्रांची संख्या व क्षमता	340	Number of milkplants and milk chilling centres and their capacity
14.5	उपचार केलेल्या व खच्ची केलेल्या जनावरांची संख्या	342	Number of animals treated and castrated
14.6	पशुवैद्यकीय संस्थांची संख्या	346	Number of Veterinary Institutions
14.7	पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती	347	Miscellaneous statistics related to animal husbandry
	१५. वनशास्त्र व लाकूडतोड		15. FORESTRY AND LOGGING
15.1	मालकीनुसार वनक्षेत्र	352	Area under forest classified by ownership
15.2	प्रमुख वनोत्पादने आणि मूल्य	354	Quantity and Value of Major Forest Produce
15.3	आगी आणि गुरांपासून संरक्षित वनक्षेत्र	356	Forest area protected from fire and cattle grazing
15.4	महत्त्वाच्या जातींच्या झाडांच्या लागवडीचे क्षेत्र	356	Area under plantation of important species
15.5	वनांवरील महसूल व खर्च	357	Revenue from and expenditure on forests
15.6	निरनिराळ्या प्रकारच्या वनांखालील क्षेत्र	358	Area under different types of forests
	१६. मत्स्यव्यवसाय		16. FISHERIES
16.1	मासळीच्या प्रकाराच्या गटानुसार पकडलेली व उतरविलेली मासळी	362	Fish catch and landings by group of species
16.2	पकडलेल्या मासळीचा विल्हेवाट (सागरी व भूजल)	364	Disposition of Fish Catch (Marine and Inland)
16.3	खारवण केंद्रात केलेली माशांची आयात, मिठाचे वाटप आणि खारवलेले मासे	365	Quantity of fish brought, salt issued and fish cured at different centres
16.4	सागरी मत्स्योत्पादन	365	Marine fish production
16.5	मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती	366	Miscellaneous statistics related to fisheries
16.6	प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन	367	Varietywise marine fish production
16.7	निरनिराळ्या प्रकारच्या सागरी माशांच्या सरासरी वार्षिक घाऊक किंमती (वार्षिक)	368	Average annual wholesale (Boatside) prices of various varieties of marine fish
16.8	मासळीच्या प्रमुख प्रकारच्या मत्स्योत्पादनाचा एकूण मत्स्योत्पादनाच्या मूल्यातील हिस्सा (टक्केवारी)	369	Percentage share of prominent varieties in total valuation of fish production
	१७. सहकार		17. CO-OPERATION
17.1	सर्व सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	372	Selected Statistics of all Co-operative Societies
17.2	प्रकारानुसार सहकारी संस्था व बँकांचे वर्गीकरण	374	Co-operative Societies and Banks Classified by types
17.3	कृषि पत व बहुउद्देशीय संस्थांचे व्यवहार	376	Operations of agricultural credit and multipurpose societies
17.4	बिगर कृषि पत संस्थांचे व्यवहार	378	Transactions of Non-agricultural credit societies

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
17.5	राज्य सहकारी भूविकास बँकेची निवडक सांख्यिकी	380	Selected Statistics of State Co-operative Land Development Bank
17.6	मध्यवर्ती सहकारी बँकांची निवडक सांख्यिकी	381	Selected Statistics of Central Co-operative Banks
17.7	राज्य शिखर सहकारी पणन संघाची निवडक सांख्यिकी	382	Selected Statistics of Apex State Co-operative Marketing Federation
17.8	मध्यवर्ती ग्राहक भांडारांची निवडक सांख्यिकी	383	Selected Statistics of Central consumers stores
17.9	मजूर सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	383	Selected Statistics of Labour Co-operative Societies
17.10	प्राथमिक गृहनिर्माण सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	384	Selected Statistics of Primary Housing Co-operative Societies
17.11	दुग्धशाळा व दूध पुरवठा सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	384	Selected Statistics of Dairy and Milk supply Co-op. Societies
17.12	राज्यातील महिला सहकारी संस्थांची वर्षवार निवडक सांख्यिकी	385	Yearwise Selected Statistics of Women Co-operative Societies in the State
17.13	औद्योगिक सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	385	Selected Statistics of Industrial Co-operative Societies
17.14	कृषि व बिगर कृषि पत शिखर आणि मध्यवर्ती संस्थांचे व्यवहार	386	Operations of agricultural and Non-agricultural credit apex & central institutions
17.15	सहकारी पणन संस्थांचे व्यवहार	388	Operations of Co-operative Marketing Societies
17.16	सहकारी उत्पादक संस्थांचे व्यवहार	390	Operations of Co-operative Productive Enterprises
17.17	इतर सहकारी संस्थांचे व्यवहार	392	Operations of Other Co-operative societies
	१८. खाण व दगड खाणकाम		18. MINING AND QUARRYING
18.1	खनिज उत्पादन, त्यांचे मूल्य व एकूण खाणी	396	Mineral production, its value and total mines
	१९. वस्तुनिर्माण		19. MANUFACTURING
19.1	नोंदणीकृत कारखान्यांची संख्या	400	Number of Registered Factories
19.2	निर्मित करणाऱ्या उद्योगांचे उत्पादन व रोजगार	401	Production and employment of Manufacturing Industries
19.3	खादी व ग्रामोद्योग मंडळाकडून निरनिराळ्या उद्योगांना दिलेले अनुदान व कर्ज पुरवठा	404	Amount of grants and loan disbursed to various Industries by Khadi and Village Industries Board
19.4	औद्योगिक क्षेत्रातील भू-खंड विकास	406	Industrial Area Estates Developed
19.5	महाराष्ट्रातील औद्योगिक उत्पादन	407	Industrial Production in Maharashtra
19.6	चालू कारखान्यातील कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण	408	Distribution of working factories according to their worker strength
19.7	३१ डिसेंबर, २०१५ रोजी संपणाऱ्या वर्षातील चालू कारखान्यांची व त्यातील सरासरी दैनिक कामगारांची प्रमुख उद्योग गटांनुसार संख्या	410	Number of working factories and average daily employment in major group of industries during the year ending 31 st December, 2015
19.8	वार्षिक उद्योग पाहणी (गणना + गैर गणना)	424	Annual survey of industries (Census + Non-census)
	२०. वीज व ऊर्जा		20. ELECTRICITY AND POWER
20.1	महाराष्ट्रातील विजेचा पुरवठा व वापर	428	Supply and Consumption of electricity in Maharashtra
20.2	विद्युतीकरण झालेल्या शहरांची / गावांची संख्या	429	Number of Towns/Villages Electrified
20.3	उपयोगानुसार वीज शक्तीचा वापर	430	Consumption of Electricity by uses
	२१. व्यापार		21. TRADE
21.1	लोहमार्गाने व जलमार्गाने निवडक वस्तूंची महाराष्ट्र राज्यातील आयात व निर्यात	434	Import and Export of selected commodities by rail and waterway
21.2	मुंबई बंदरात आयात झालेला व मुंबई बंदरातून निर्यात झालेला माल	436	Imports into Mumbai port and Exports from Mumbai port
	२२. परिवहन		22. TRANSPORT
22.1	महाराष्ट्र राज्यातील नोंद केलेली मोटार वाहने	440	Number of Motor Vehicles Registered in the Maharashtra State
22.2	निरनिराळ्या विभागांच्या देखभालीखालील रस्ते	442	Roads maintained by various Authorities in the State
22.3	वाहनांच्या प्रकारानुसार अपघातांची संख्या	443	Number of accidents classified by type of vehicles involved
22.4	राज्यमार्ग वाणिज्यिक विभागाची एकूण प्रगती	445	Progress of State Roadways's Commercial Wing
22.5	प्रकारानुसार जिल्हानिहाय रस्ते लांबीचे वर्गीकरण	446	Road length classified by categories by district
22.6	३१ मार्च, २०१७ रोजीची राज्यातील लोहमार्गाची लांबी	447	Railway's route length in the State as on 31 st March, 2017

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
22.7	वर्गवारीनुसार रस्त्यांची लांबी	448	Road length according to different classes
22.8	पृष्ठभागांच्या प्रकारानुसार रस्त्यांची लांबी	449	Road length according to surface type
22.9	महाराष्ट्र राज्यमार्ग परिवहन महामंडळाची माहिती	450	Operations of Maharashtra State Road Transport Corporation
22.10	मुंबई गोदीत असलेल्या किंवा बंदरात नांगरलेल्या वाफेवरच्या आणि सुसज्ज (शासकीय किंवा व्यापारी) जहाजांची संख्या व त्यांचे वजन	451	Number and Tonnage of steam and square rigged vessels (Government and Merchant) which entered the Mumbai docks or were berthed at the harbour walls
22.11	मुंबई येथील जहाजे दुरुस्त करण्याच्या गोदीत असलेल्या जहाजांची संख्या व वजन	451	Number and tonnage of vessels docked in Merewether and Hughes dry docks in Mumbai
22.12	महाराष्ट्र राज्यातील गौण बंदरातून होणारी प्रवाशांची वाहतूक	452	Passengers Traffic at the minor ports of Maharashtra State
22.13	महाराष्ट्र राज्याच्या गौण बंदरातून हाताळलेला (आयात व निर्यात) माल	453	Cargo (Imports and Exports) handled at minor ports of Maharashtra State
22.14	निरनिराळ्या विमानतळावरून होणारी प्रवासी व माल वाहतूक	453	Passenger and Freight Traffic originating at Various Airports
२३. पणन व साठवणूक			23. MARKETING AND STORAGE
23.1	जिल्हानिहाय नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या	456	Number of regulated markets by district
23.2	गोदामांची संख्या व साठवणूक क्षमता	457	Number and capacity of storage units
23.3	शासकीय गोदामांची संख्या व त्यांची क्षमता	458	Number and capacity of State owned warehouses
23.4	निवडक वस्तूंची संस्थांद्वारे वसुली	459	Procurement of selected commodities by agencies
23.5	अधिकृत शिधावाटप दुकाने	461	Number of authorized Fair Price Shops
२४. संपर्क साधने			24. COMMUNICATIONS
24.1	टपाल व तार घरे	464	Number of Posts and Telegraphs
२५. पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक			25. TOURISM AND CIVIL AVIATION
25.1	मुंबईत उतरणारे परदेशी पर्यटक	466	Foreign Tourists disembarking at Mumbai
25.2	उड्डाण क्लब, विमाने व प्रशिक्षित व्यक्तींची संख्या	467	Number of flying clubs, Planes and persons trained
२६. कामगार व सेवायोजन			26. LABOUR AND EMPLOYMENT
26.1	दुकाने, व्यापारी संस्था व त्यातील कामगार	470	Number of commercial establishments, shops and workers employed
26.2	सार्वजनिक क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची उद्योग गटानुसार संख्या	471	Number of Registered Working Factories and Average Daily Workers employed Categorywise in Public Sector
26.3	खाजगी क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची उद्योग गटानुसार संख्या	474	Number of Registered Working Factories and Average Daily Workers employed Categorywise in Private Sector
26.4	माजी सैनिक, मागासवर्गीय व अनुसूचित जातींच्या कर्मचाऱ्यांचे वर्षवार अभिवेदन	477	Yearwise representation of employees of Scheduled Castes, Backward Classes and Ex-Servicemen
26.5	रोजगार विनिमय केंद्रानुसार नोंदणी झालेल्या अर्जदारांची, नोकरी मिळालेल्यांची व जाहीर झालेल्या रिकाम्या जागांची संख्या	477	Registration, Placing and Vacancies Notified by Employment Exchange Centres (Number)
26.6	उद्योगांच्या प्रकारानुसार रोजगार	478	Industrywise Employment
26.7	खाणी, मळे, बंदरे इत्यादी मधील रोजगार	478	Employment in Mines, Plantation, Harbours, Ports, etc.
26.8	खाजगी आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील अंदाजित रोजगार	479	Estimated Employment in Private and Public Sector
26.9	राज्य लोकसेवा आयोगाद्वारे जाहिरात दिलेल्या पदांची व शिफारस केलेल्या उमेदवारांची संख्या	480	Number of Posts advertised and candidates recommended by the State Public Service Commission
26.10	महाराष्ट्रातील औद्योगिक दुखापतींची संख्या	481	Industrial Injuries in Maharashtra
26.11	अपघात झालेल्या कामगारांची संख्या व त्यांना भरपाईपोटी दिलेली रक्कम	482	Number of workers who were involved in accidents and compensation paid to them
26.12	उद्योगानुसार संप व टाळेबंदींची संख्या	483	Industrywise number of strikes and lockouts
26.13	औद्योगिक तंटे	484	Industrial disputes
26.14	सभासद संख्येनुसार कामगार संघटना	485	Distribution of Trade Unions according to their membership size
26.15	कारखान्यांत काम करणाऱ्या स्त्रियांची संख्या व त्यांना दिलेले प्रसूतीविषयक फायदे	486	Yearwise number of female workers employed in factories and maternity benefits given
26.16	सुती कापड उद्योग व यंत्रोत्पादक कारखान्यांतील निवडक केंद्रांतील गैरहजेरी	487	Absenteeism in Cotton Textiles and Engineering industries at selected centres

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
26.17	श्रमिक नुकसान भरपाई कायदा, १९२३ खालील प्रकरणे	489	Cases decided under Workmen's Compensation Act, 1923
26.18	राज्य शासकीय कार्यालयातील जिल्हावार स्त्री-पुरुष कर्मचारी (रिक्त पदे वगळून) (कर्मचारी गणना - २०१६*)	490	Districtwise Number of Employees by gender in State Government (Excluding Vacant Posts) (Census of Employees - 2016*)
26.19	पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार राज्य शासकीय कर्मचारी (कर्मचारी गणना - २०१६*)	491	Districtwise and Classwise State Government Employees (Census of Employees - 2016*)
२७. बँका			
27.1	जिल्हानिहाय व्यापारी बँकांची कार्यालये (३१ मार्च, २०१७ रोजी)	494	Districtwise Commercial Banking Offices (As on 31 st March, 2017)
27.2	लोकसंख्येच्या गटानुसार व्यापारी बँक कार्यालयांचे वर्गीकरण	523	Commercial Banking Offices classified according to Population range
27.3	वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या पतपुरवठ्याचे व्यवसायानुसार जिल्हावार वर्गीकरण	524	Districtwise and occupationwise classification of outstanding credit of Scheduled Commercial Banks
27.4	मार्च, २०१७ अखेर राज्यवार वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या ठेवी आणि कर्जे	532	Deposit and advances of Scheduled Commercial Banks by State upto March end, 2017
27.5	वर्गीकृत, अवर्गीकृत व सहकारी बँकांच्या कार्यालयांची संख्या (३१ मार्च, २०१७ रोजी)	533	Number of Offices of Scheduled, Non-scheduled and Co-operative Banks (As on 31 st March, 2017)
२८. लोकवित्त			
28.1	महाराष्ट्र शासनाचा एकूण महसूल	536	Total Revenue of Maharashtra Government
28.2	महसुली लेखातून केलेला खर्च	537	Expenditure from Revenue Account
28.3	भांडवली अर्थसंकल्प	537	Capital Budget
28.4	एकूण अर्थसंकल्पीय स्थिती	538	Overall Budgetary Position
28.5	एकूण खर्चाची निरनिराळ्या उद्देशानुसार टक्केवारी	538	Percentage distribution of total expenditure into different purpose categories
28.6	आर्थिक वर्गीकरणानुसार शासनाच्या खर्चाची टक्केवारी	539	Percentage distribution of Government expenditure according to economic classification
28.7	वस्तूनुसार अवकारी कर	540	Excise Revenue by Commodities
28.8	गटाप्रमाणे आय विवरणांची संख्या, एकूण उत्पन्न, विवरणानुसार उत्पन्न व आयकर	541	Range wise Number of Returns, Gross Income and Tax Payable
28.9	करदात्यांच्या विवरणानुसार उत्पन्नाचे साधन, एकूण उत्पन्न, विवरणांची संख्या, एकूण कर यांचा तपशील	544	Details of the source of income, total income, number of returns, total tax of the tax payers according to the returns
28.10	महाराष्ट्र राज्याच्या महसुली जमेचे विवरणपत्र	545	Statement of Revenue Receipts of Maharashtra State
28.11	महाराष्ट्र राज्याच्या महसुली खर्चाचे विवरणपत्र	547	Statement of Revenue Expenditure of Maharashtra State
28.12	महसुली व भांडवली लेखांवरील जमा व खर्च	550	Receipts and expenditure on revenue and capital accounts
28.13	प्रशासकीय विभागांचे उत्पन्न व खर्च लेखा	552	Income and outlay account of Administrative Departments
28.14	शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा उत्पादन लेखा	554	Production account of departmental enterprises
28.15	सर्वसाधारण शासनाचा भांडवली वित्तीय लेखा	556	Capital finance account of General Government
28.16	वस्तू, सेवा व हस्तांतरित रकमा यांचे व्यवहार- राज्य प्रशासन व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा	558	Transaction in Goods, Services and Transfers-Capital Account of Government Administration and Departmental Commercial Undertakings
28.17	शासनाच्या वित्तीय संपत्तीतील बदल : राज्य प्रशासनाच्या व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा	558	Changes in Financial Assets : Capital Account of Government Administration and Departmental Commercial Undertakings
28.18	शासनाच्या वित्तीय दायित्वातील बदल : राज्य प्रशासनाच्या व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा	560	Changes in financial liabilities: Capital account of Government Administration and departmentalcommercial undertakings
28.19	रोख रकमा व भांडवल यांचा ताळमेळ : राज्य प्रशासनाच्या व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा लेखा	560	Cash and Capital Reconciliation : Account of Government Administration and departmentalcommercial undertakings

तक्ता क्रमांक Table No.	विषय	पृष्ठ क्रमांक Page No.	Subject
(1)	(2)	(3)	(2)
	२९. किमती आणि निर्देशांक		29. PRICES AND INDICES
29.1	मुंबई बाजारातील काही शेती व इतर आवश्यक वस्तूंच्या घाऊक किमती	564	Wholesale prices of certain agricultural and other essential commodities at Mumbai market
29.2	वस्तूंचा गट व उपगटवार अखिल भारतीय घाऊक किमतींचे निर्देशांक	568	All India Index Numbers of Wholesale Prices by Groups and Sub-groups of Commodities
29.3	राज्यातील निवडक केंद्रांमधील कामगारांकरिता ग्राहक किमतींचे निर्देशांक	570	Consumer Price Index for the working classes of selected centres in the State
29.4	राज्यातील निवडक केंद्रांमधील कामगारांकरिता ग्राहक किमतींचे निर्देशांक (वार्षिक)	575	Consumer Price Index for the working class of selected centres in the State (Yearly)
29.5	औद्योगिक कामगारांकरिता अखिल भारतीय ग्राहक किमतींचे निर्देशांक	577	All India Consumer Price Index for Industrial Workers
29.6	महाराष्ट्र राज्यातील निवडक केंद्रातील महत्वाच्या शेतमालाच्या घाऊक किमती	578	Wholesale prices of certain important agricultural commodities at selected centres in Maharashtra State
29.7	सोने व चांदी यांच्या मुंबई बाजारातील किमती	587	Prices of gold and silver in Mumbai market
29.8	महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किमतींचे निर्देशांक	588	Consumer Price Index for Agricultural Labourers in Maharashtra
29.9	महाराष्ट्रातील नागरी विभागातील किरकोळ किमतींचा गटवार निर्देशांक	589	Retail Price Index for urban Maharashtra by group of commodities
29.10	महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील किरकोळ किमतींचा गटवार निर्देशांक	590	Retail price index for rural Maharashtra by group of commodities
	३०. पंचवार्षिक योजना		30. FIVE YEAR PLAN
30.1	पंचवार्षिक व वार्षिक योजनेतील तरतूद आणि खर्च	594	Outlay and Expenditure Under Five Year Annual Plan
30.2	राज्य / केंद्रशासित प्रदेशांची पहिल्या (१९५१-५६) ते बाराव्या पंचवार्षिक (२०१२-१७) योजनेतील दरडोई प्रस्तावित तरतूद / खर्च	595	Per Capita Plan Outlay / Expenditure of States/UTs from first (1951-56) to twelfth Five Year Plan (2012-17)
30.3	राज्य योजना व केंद्र पुरस्कृत योजना	606	State plan and centrally sponsored programmes
	३१. संयुक्त भांडवली संस्था		31. JOINT STOCK COMPANIES
31.1	कार्यरत, नवीन नोंदणी झालेल्या व निर्धारित संस्था	608	Companies at Work, Newly Registered and Liquidated
31.2	संयुक्त भांडवली संस्थांची संख्या	609	Number of Joint stock companies
	३२. सार्वजनिक अंगीकृत		32. PUBLIC UNDERTAKINGS
32.1	गृहनिर्माण विकास मंडळास मिळालेले कर्ज व बांधलेली घरे	612	Loans received and houses constructed by the Housing Development Board
32.2	जिल्हानिहाय गृहनिर्माण विकास मंडळास मिळालेले कर्ज व बांधलेली घरे	613	Districtwise loans received and houses constructed by the Housing Development Board
32.3	महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळाची निवडक साध्याविषयक सांख्यिकी	615	Statistics Relating to selected achievements of State Agro-Industrial Corporation
	३३. संकीर्ण		33. MISCELLANEOUS
33.1	महाराष्ट्रातील विश्रामधामे, विश्रामगृहे व कक्ष संख्या	618	Districtwise number of Rest Houses and Dak Bangalows
33.2	बिगर शेतकी आस्थापनांची संख्या व त्यातील रोजगार (सहावी आर्थिक गणना, २०१३)	619	Number of non-agricultural Establishments and Employment therein (Sixth Economic Census, 2013)
33.3	मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ खाली दिलेल्या अनुज्ञप्तींची जिल्हावार संख्या	620	Number of licenses granted in each district under the Mumbai Money-Lenders Act, 1946
33.4	जिल्हावार अनुज्ञप्तीधारक सावकारांच्या व्यवहाराची माहिती	621	Transactions of licensed money-lenders in each district
33.5	भारतीय रिझर्व्ह बँकेसंबंधी आर्थिक आकडेवारी	622	Financial statistics relating to the Reserve Bank of India
33.6	नोंदलेल्या दस्तऐवजांची संख्या, वर्णन व हस्तांतरित केलेल्या मिळकतीचे मूल्य	624	Number and description of registered documents and value of property transferred
33.7	महाराष्ट्र राज्यातील नोंदलेल्या विवाहांची संख्या	625	Number of marriages registered in the State of Maharashtra

महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांच्या पुनर्रचनेविषयी टिपणी

ठाणे जिल्ह्याचे विभाजन करून 'ठाणे व 'पालघर' हे दोन जिल्हे ऑगस्ट, २०१४ पासून निर्माण करण्यात आले आहेत. नवनिर्मित जिल्ह्याची आकडेवारी ज्या बाबतीत उपलब्ध झाली त्याबाबतीत ती या पुस्तिकेत वेगळी दाखविण्यात आलेली आहे.

Note on Reorganisation of Districts in Maharashtra

Two districts 'Thane' and 'Palghar' have been created. With effect from August, 2014 by reorganising the existing district of 'Thane'. The data for the newly created district wherever available is reported separately in this issue.

प्रास्ताविक

१. महाराष्ट्र राज्य १९६० मध्ये स्थापन झाल्यापासून "राज्य सांख्यिकी गोष्टवारा" हे प्रकाशन प्रकाशित करण्यात येते. त्या मालिकेतील हा चाळीसावा अंक आहे. हा गोष्टवारा प्रसिध्द करण्याचा हेतू हा आहे की, त्यामुळे राज्यातील शक्य तितक्या जास्तीत जास्त सार्वजनिक व आर्थिक बाबींच्या पार्श्वभूमीवरील आकडेवारी उपलब्ध व्हावी आणि तसेच ह्या गोष्टवाऱ्याची उपयुक्तता फक्त संदर्भ पुस्तिका म्हणून नसून संशोधनाकरिता, नियोजनाकरिता राज्याच्या सामाजिक व आर्थिक बाबींचा अभ्यास करण्याच्या दृष्टीनेही तो उपयुक्त ठरेल. यामध्ये देण्यात आलेली जास्तीत जास्त माहिती शक्यतो जिल्हानिहाय असून त्यामुळे जिल्ह्याची तुलना करणे शक्य होईल. तसेच ह्यात दिलेल्या काही सामाजिक व आर्थिक क्षेत्रातील निरनिराळ्या वर्षांच्या आकडेवारीच्या मालिकेवरून त्या त्या क्षेत्रातील झालेले बदल अभ्यासण्यास मदत होईल.

२. प्रकाशित होणारा हा अंक २०१६-१७ वर्षाकरिता असून त्यातील अधिकांश माहिती शक्य तेवढी २०१६-१७ वर्षाची आहे. २०१६-१७ ची माहिती उपलब्ध नसल्यास उपलब्ध असलेल्या अद्ययावत वर्षाची माहिती देण्यात आलेली आहे. त्याचप्रमाणे २०१६-१७ वर्षापर्यंतच्या वर्षवार माहितीची मालिका ह्यात दिलेली आहे. ह्या गोष्टवाऱ्यात प्रस्तुत केलेली माहिती मूलतः राज्य सरकार व केंद्र सरकारच्या विविध विभागांत तसेच स्थानिक संस्थांत संकलित करण्यात येते. हे विभाग अशी माहिती तयार करून अलिकडील वर्षासाठी अस्थायी माहिती उपलब्ध करून देतात व नंतर ही अस्थायी माहिती अंतिम करण्यात येते. तेव्हा पूर्वी दिलेल्या माहितीपेक्षा ह्या अंतिम माहितीत थोडाफार फरक आढळतो, ह्या कारणामुळे ह्या गोष्टवाऱ्यात प्रकाशित झालेली माहिती संचालनालयाच्या इतर प्रकाशनांतील (उदा. महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी, महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी) किंवा ह्यापूर्वी प्रकाशित झालेले सांख्यिकी गोष्टवाऱ्यांचे अंक ह्यात प्रकाशित झालेल्या माहितीशी जुळते असे नाही.

३. महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हा परिषद व नगर परिषद कार्यालयातील कर्मचारीबाबतची माहिती वर्ष २००८ पर्यंत अद्ययावत असून त्यापुढील कर्मचारी गणनेत संकलित करण्यात आलेली नाही. तसेच जिल्हा परिषदांचे क्षेत्र, लोकसंख्या, सभासद व उत्पन्न व खर्च; जिल्हा परिषदांचे प्रमुख शीर्षानुसार उत्पन्न/खर्च; जिल्ह्यातील ग्रामपंचायती व पंचायतसमित्यांची संख्या; जिल्हानिहाय नगरपरिषदा, कटकमंडळे व महानगरपालिका यांचे उत्पन्न; नगरपरिषदा, कटकमंडळे व महानगरपालिका यांचे उत्पन्न; जिल्हानिहाय नगरपरिषदा, कटकमंडळे व महानगरपालिकांचे खर्च; नगरपरिषदा, कटकमंडळे व महानगरपालिका यांचा खर्चाबाबतची आकडेवारीची माहिती वर्ष २०११-१२ ची तर लोकसभेची व विधानसभेची मतदार संख्या, लोकसभेच्या व विधानसभेच्या जिल्हावार एकूण जागा, विधानसभेच्या निवडणुकीत झालेले मतदान, मतांचे शेकडा प्रमाण व पक्षानुसार जिंकलेल्या जागा, लोकसभा व विधानसभामधील निवडणुकीत झालेले मतदान, भारतातील विधानसभा व लोकसभेच्या जागा याबाबतची माहिती वर्ष २००९ ची अद्ययावत आहे. पुढील वर्षाकरिता सदर आकडेवारी परिगणित नसल्याने या प्रकाशनाच्या पुढील अंकांमधून सदर माहिती वगळण्यात आली आहे. सदर तक्ते वर्ष २०१३-१४ अंकात उपलब्ध आहेत.

INTRODUCTORY

1. This is the Fortieth issue of the Statistical Abstract of Maharashtra State which is being published since the formation of State in 1960. The purpose of publishing this Abstract is to provide background statistical material on as many socio-economic characteristics of the State as is possible so that the Abstract may prove useful not only as a reference book but also for research, planning or further socio-economic studies about the State. The information is, to the extent feasible, presented districtwise for interdistrict comparison. Some social and economic statistics are presented over a series of years to study trend in these fields.

2. The present issue being that for the year 2016-17, the detailed data published is for the year 2016-17, wherever such data is available. Wherever data for 2016-17 is not available, the data for latest available year is given. Yearly series up to the year 2016-17 has also been presented. The statistical data presented in this Abstract has been initially compiled by various departments of the State & Central Government, as well as Local Bodies. These departments usually prepare and release provisional figures for recent years which are then finalized later on. Thus these figures may differ from the provisional figures released earlier. For this reason, the data published in the other publications of this Directorate, viz., "Handbook of Basic Statistics of Maharashtra State", "Economic Survey of Maharashtra" or the earlier issue of the Statistical Abstract may not tally with those published in this Abstract.

3. Latest information on Number of Employees in Zilla Parishad and Municipal Council Offices in Maharashtra State is available in Census of Employees-2008. Such information has not been compiled for further period in Census of Employees. Similarly, latest information regarding area, population, membership, income & expenditure of Zilla Parishads, Income of Zilla Parishads by Major Heads, Expenditure of Zilla Parishads by Major Heads, Districtwise number of Gram Panchayats & Panchayat Samities, Income & expenditure of Village Panchayat, Districtwise income of Municipal Councils, Cantonment Boards & Municipal Corporations, Income of Municipal Councils, Cantonment Boards & Municipal Corporations, Districtwise Expenditure of Municipal Councils, Cantonment Boards & Corporations, Expenditure of Municipal Councils, Cantonment Boards & Corporations is available for the year 2011-12 and Number of electorals for Lok Sabha & Vidhan Sabha, Districtwise number of Lok Sabha & Vidhan Sabha seats, Votes polled, percentage of votes polled & seats won accordingly by the parties in the Vidhan Sabha elections, Number of votes polled in the Lok Sabha and Vidhan Sabha Elections, Number of Lok Sabha & Vidhan Sabha seats in India is available for the year 2009. Such statistical information has not been compiled for further period and have been deleted from further editions of this publication. All these tables are available in 2013-14 edition.

दृष्टिक्षेपात महाराष्ट्र

४. ही माहिती दोन भागांत विभागली आहे. पहिल्या भागात राज्याविषयी सर्वसाधारण माहिती दिली आहे. दुसऱ्या भागामध्ये राज्य व देशाची लोकसंख्या, कृषि इत्यादी विविध विषयांवरील आकडेवारी देण्यात आली आहे. प्रत्येक बाबीसमोर महाराष्ट्र आणि भारत यांची आकडेवारी कोणत्या वर्षाची आहे हे नमूद करण्यात आले आहे. काही बाबतीत हा काळ एकच नसतो त्यावेळी भारतासाठी अद्ययावत उपलब्ध असलेल्या काळाची आकडेवारी देण्यात येऊन तुलनात्मक अभ्यासासाठी महाराष्ट्राची त्याच वर्षाची/ काळाची आकडेवारी देण्यात आली आहे. तसेच टक्केवारीने देशातील आकडेवारीत महाराष्ट्राचा किती हिस्सा आहे हेही दर्शविले आहे.

सारांश तक्ते

५. सारांशविषयक तक्त्यात काही महत्त्वाच्या विषयांवरील माहिती दिलेली आहे. यातील माहिती १९६०-६१ ह्या वर्षासाठी व त्यानंतर संदर्भ वर्षापर्यंत दर दहा वर्षांच्या अंतराने देण्यात आली आहे.

६. यापुढे सांख्यिकीय माहितीचे विषयवार तक्ते दिले आहेत. या तक्त्यात जिल्हावार माहिती दिलेली आहे. केंद्रीय सांख्यिकीय संघटनेने सुचविल्याप्रमाणे विषयाची व त्याखालील तक्त्यांची मांडणी करण्यात आली आहे.

MAHARASHTRA AT A GLANCE

4. This table is divided into two parts. In the first part, general information about the State is given. In the second part, the statistics on various subjects, such as population, agriculture, etc. are presented along with the corresponding figures relating to the country. In some cases where the year for which the information pertains has been mentioned against each item for Maharashtra and India is not identical, the data for latest available period for India is shown and comparison of Maharashtra with India is made with reference to this period. The statement also gives percentage share of Maharashtra with the figures relating to the country.

SUMMARY TABLES

5. Summary tables of some important topics have been presented here. The data are presented in the form of series for 1960-61 and thereafter at an interval of ten years till the year of reference.

6. Statistical tables on various subjects are presented thereafter. Districtwise data are depicted in these tables. The tables are grouped under various subjects and are arranged as per recommendations made by the Central Statistical Organisation.

दृष्टिक्षेपात महाराष्ट्र / MAHARASHTRA STATE AT A GLANCE

अ.क्र. Sr. No.	बाब	परिमाण	माहिती Particulars	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	भौगोलिक स्थान				Location
	उत्तर अक्षांश	अंश	15.45 to 22.00	Degree	North latitude
	पूर्व रेखांश	"	72.45 to 80.45	"	East longitude
2	विभाग	संख्या	6	Nos.	Divisions
3	जिल्हे	"	36	"	Districts
4	तालुके	"	355 [@]	"	Talukas
5	शहरे / शहर संकुले	"	534	"	Cities and Towns
6	एक लाख लोकसंख्येहून अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे	"	44	"	Cities having more than one lakh population
7	गावे i) वस्ती असलेली	"	40,959	"	Villages i) Inhabited
	ii) वस्ती नसलेली	"	2,706	"	ii) Uninhabited
8	क्षेत्रफळ	चौ.कि.मी	3,07,713	Sq. Km.	Area
9	सागरी किनाऱ्याची लांबी	किलोमीटर	720	Kilometers	Length of the coast line
10	शेती (२०१६-१७)				Agriculture (2016-17)
	पेरणी / लावणी केलेले निव्वळ कसलेले क्षेत्र	'००० हेक्टर	16,910	'000 Hectares	Net area sown
	लागवडीखालील स्थूल क्षेत्र	"	23,224	"	Gross cropped area
	सिंचनाखालील स्थूल क्षेत्र	"	N.A.	"	Gross irrigated area
11	एकूण पशूधन (२०१२)	'०००	32,489	'000	Total Live Stock (2012)
12	एकूण वनव्याप्त क्षेत्र (२०१६-१७)	चौ.कि.मी	61,724	Sq. Km.	Total forest area (2016-17)
13	कारखाने (२०१६)				Factories (2016)
	चालू कारखाने	संख्या	35,347	Nos.	Working Factories
	कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या	'०००	2,403	'000	Average daily number of workers
14	वीज (२०१६-१७)				Electricity (2016-17)
	वीजेचा एकूण वापर	दशलक्ष कि.वॅ.	1,08,455	Million Kwh.	Total Electricity consumed
15	राज्य उत्पन्न (२०१५-१६⁺)				State Income (2015-16⁺)
	(i) चालू किंमतीनुसार निव्वळ उत्पन्न	₹ कोटी	17,48,771	₹ Crore	Net Income at Current Prices
	(ii) चालू किंमतीनुसार दरडोई निव्वळ उत्पन्न	₹	1,47,399	₹	Per capita Net Income at Current Prices
16	रस्त्यांची लांबी (२०१६-१७)				Road Length (2016-17)
	(i) एकूण	कि.मी.	3,04,336	Kilometers	Total
	(ii) पृष्ठांकित	"	2,43,234	"	Surfaced

N.A. Not Available + पहिले सुधारीत अंदाज / First Revised Estimates

^{**} मुंबई व मुंबई उपनगर जिल्ह्यांमधील ३ तालुके वगळून / Excluding 3 Tahsils of Mumbai & Mumbai Suburban District

भारताशी तुलना / COMPARISON WITH INDIA

अ.क्र. Sr. No.	बाब	परिमाण	महाराष्ट्र Maharashtra	भारत India	महाराष्ट्राची भारताशी तुलना (टक्केवारी) Comparison of Maharashtra with India (Percentage)	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
1.	लोकसंख्या (२०११ ची जनगणना)						Population (2011 Census)
1.1	(अ) ग्रामीण लोकसंख्या	'०००	61,556	8,33,749	7.4	'000	(a) Rural Population
	(ब) ग्रामीण लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	टक्के	54.8	68.9	--	Percentage	(b)Percentage of Rural Population to total Population
1.2	(अ) नागरी लोकसंख्या	'०००	50,818	3,77,106	13.5	'000	(a) Urban Population
	(ब) नागरी लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	टक्के	45.2	31.2	--	Percentage	(b)Percentage of Urban Population to total Population
1.3	(अ) एकूण लोकसंख्या	'०००	1,12,374	12,10,855	9.3	'000	(a) Total Population
	(१) पुरुष	'०००	58,243	6,23,270	9.3	'000	(i) Male
	(२) स्त्रिया	'०००	54,131	5,87,585	9.2	'000	(ii) Female
1.4	अनुसूचित जाती						Schedule Castes
	(अ) एकूण लोकसंख्या	'०००	13,276	2,01,378	6.6	'000	(a) Total Population
	(ब) वरील लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण *	टक्के	11.8	16.6	--	Percentage	(b)Percentage of above Population to total Population *
1.5	अनुसूचित जमाती						Schedule Tribes
	(अ) एकूण लोकसंख्या	'०००	10,510	1,04,546	10.1	'000	(a) Total Population
	(ब) वरील लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण *	टक्के	9.4	8.6	--	Percentage	(b)Percentage of above Population to total Population *
1.6	(अ) एकूण मुख्यतः काम करणारे	'०००	43,763	3,62,566	12.1	'000	(a) Total Main Workers
	(ब) एकूण मुख्यतः काम करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	टक्के	38.9	29.9	--	Percentage	(b)Percentage of total Main workers to total Population
1.7	(अ) एकूण सीमांतिक काम करणारे	'०००	5,665	1,19,323	4.8	'000	(a) Marginal Workers
	(ब) सीमांतिक काम करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण *	टक्के	5.0	9.9	--	Percentage	(b)Percentage of Marginal workers to total Population *
1.8	(अ) एकूण काम न करणारे	'०००	62,946	7,28,966	8.6	'000	(a) Total non- Workers
	(ब) एकूण काम न करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	टक्के	56.0	60.2	--	Percentage	(b)Percentage of total Non- workers to total Population
1.9	लोकसंख्येची घनता	दर चौ. कि.मी. मागे लोकसंख्या	365	382	--	Persons per sq.km.	
1.10	साक्षरतेचे प्रमाण						Literacy Proportion
	(१) पुरुष	टक्के	88.4	80.9	--	Percentage	(i) Male
	(२) स्त्रिया	टक्के	75.9	64.6	--	Percentage	(ii) Female
	(३) एकूण	टक्के	82.3	73.0	--	Percentage	(iii) Total
1.11	स्त्री-पुरुष प्रमाण	दर १,००० पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या	929	943	--	Females per 1,000 males	Sex Ratio
1.12	२००१-२०११ मध्ये झालेली शेकडा वाढ	टक्के	16.0	17.7	--	Percentage	Percentage growth of population during 2001-2011

*पाकिस्तान व चीन यांनी जम्मू व काश्मिरमधील बेकायदेशीरपणे व्याप्त केलेल्या प्रदेशाचे क्षेत्रफळ व लोकसंख्या वगळून / Excluding the area and population of the territory of Jammu & Kashmir illegally occupied by Pakistan and China

भारताशी तुलना / COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
2.	कृषी (२०१६-१७)					Agriculture (2016-17)	
2.1	कसलेले निव्वळ क्षेत्र	'००० हेक्टर	16,910	1,39,415	12.1	'000 Hectares	Net area sown
2.2	कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राची एकूण भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी	टक्के	55.0	42.4	--	Percentage	Percentage of net area sown to geographical area
2.3	लागवडीखालील स्थूल क्षेत्र	'००० हेक्टर	23,224	2,00,203	11.6	'000 Hectares	Gross Cropped area
2.4	सिंचनाखालील स्थूल क्षेत्र	"	N.A	98,148	--	"	Gross irrigated area
2.5	सिंचनाखालील स्थूल क्षेत्राची लागवडी खालील स्थूल क्षेत्राशी टक्केवारी	टक्के	N.A	49.0	--	Percentage	Percentage of gross irrigated area to gross cropped area
	प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र (२०१४-१५ ते २०१६-१७ या वर्षाची सरासरी)						Area under principal crop (Average for years 2014-15 to 2016-17)
2.6	तांदूळ	'००० हेक्टर	1,530	43,867	3.5	'000 Hect.	Rice
2.7	गहू	"	1,083	30,900	3.5	"	Wheat
2.8	ज्वारी	"	3,374	5,967	56.5	"	Jawar
2.9	बाजरी	"	834	9,200	9.1	"	Bajri
2.10	एकूण तृणधान्ये	"	8,072	1,24,467	6.5	"	All cereals
2.11	एकूण कडधान्ये	"	3,772	25,967	14.5	"	All pulses
2.12	एकूण अन्नधान्ये	"	11,843	1,25,567	9.4	"	All Food grains
2.13	भूईमूग	"	330	4,900	6.7	"	Groundnut
2.14	ऊस (तोडणी क्षेत्र)	"	883	4,800	18.4	"	Sugarcane (H)
2.15	कापूस (रूई)	"	4,203	11,967	35.1	"	Cotton (Lint)
	प्रमुख पिकांचे उत्पादन (२०१४-१५ ते २०१६-१७ या वर्षाची सरासरी)						Outturn of principal crops (Average for years 2014-15 to 2016-17)
2.16	तांदूळ	'००० टन	3,040	1,06,533	2.9	'000 tonnes	Rice
2.17	गहू	"	1,501	92,433	1.6	"	Wheat
2.18	ज्वारी	"	1,951	4,767	40.9	"	Jawar
2.19	बाजरी	"	557	24,233	2.3	"	Bajari
2.20	एकूण तृणधान्ये	"	9,603	2,82,400	3.4	"	All cereals
2.21	एकूण कडधान्ये	"	2,566	18,900	13.6	"	All pluses
2.22	एकूण अन्नधान्ये	"	12,168	2,59,567	4.7	"	All Food grains
2.23	भूईमूग	"	378	7,200	5.2	"	Groundnut
2.24	ऊस	"	71,670	3,38,933	21.1	"	Sugarcane
2.25	कापूस (रूई)	'००० गासडी	6,082	32,467	18.7	'000 bales	Cotton (Lint)
3.	पशु संवर्धन (२०१२)					Animal Husbandry (2012)	
3.1	एकूण पशुधन	'०००	32,489	5,12,057	6.3	'000	Total Live Stock
3.2	एकूण गाई - बैल	'०००	15,484	1,90,904	8.1	'000	Total Cattle
3.3	गाई - बैल						Cattle
	(१) दिड वर्षावरील आणि दोन वर्षावरील बैल	'०००	5,960	48,876	12.2	'000	Males over 1 & 1/2 years and over 2 yrs
	(२) अडीच वर्षावरील आणि तीन वर्षावरील गाई	'०००	5,440	76,685	7.1	'000	Females over 2 & 1/2 years and 3 yrs
3.4	एकूण म्हशी - रेडे	'०००	5,594	1,08,702	5.1	'000	Total Buffaloes

आधार :- १) भारताचा आर्थिक सर्वेक्षण अहवाल, २०२०-२१

२) सांख्यिकी आणि कार्यक्रम अंमलबजावणी, मंत्रालय

३) १९ वी पशुधन गणना २०१२, भारताचा अहवाल

४) अर्थ व सांख्यिकी सांचालनालय, कृषि व किसान कल्याण मंत्रालय, भारत सरकार

Source:- 1) Economic Survey of India, 2020-21

2) 19th Livestock Census, 2012, All India Report

3) Ministry of Statistics and Programme Implementation, Govt. of India.

4) Directorate of Economics and Statistics, Ministry of Agriculture and Farmers Welfare, Govt. of India.

भारताशी तुलना / COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
3.5	म्हशी रेडे						Buffaloes
	(१) दोन वर्षावरील रेडे	'०००	216	5,298	4.1	'000	Males over 2 years
	(२) तीन वर्षावरील म्हशी	"	3,359	56,586	6.0	"	Females over 3 years
3.6	एकूण मेंढरे व शेळ्या	"	11,015	2,00,242	5.5	"	Total sheep & goats
3.7	एकूण घोडे, शिंगरे वगैरे	"	38	625	6.1	"	Total horses & ponies
3.8	इतर पशुधन	"	357	11,584	3.1	"	Other live stock
3.9	कोंबड्या, बदके वगैरे	"	77,795	7,29,209	10.7	"	Total Poultry
3.10	ट्रॅक्टर	"	N.A	N.A	--	"	Tractors
3.11	सिंचनाकरीता वापरलेली तेलावर चालणारी इंजिने व पंप	"	N.A	N.A	--	"	Oil engines and pumps for irrigation purpose
3.12	सिंचनाकरीता वापरलेले विद्युत पंप	"	N.A	N.A	--	"	Electric pumps for irrigation
4.	वने (२०१७)						Forests (2017)
4.1	एकूण वनव्याप्त क्षेत्र	चौ.कि.मी.	61,724	7,67,419	8.0	Sq. Km.	Total forest area
5	उद्योग आणि खाणकाम कारखाने						Industry and Mining factories
5.1	कारखाने (२०१६)						Factories (2016)
	(अ) चालू कारखाने	संख्या	35,347	N.A	--	Nos.	Working factories
	(ब) कामगारांची दैनिक सरासरी	'०००	2,403	N.A	--	'000	Average daily number of workers
5.2	वार्षिक उद्योग पाहणी (प्रगणना व प्रगणनेतर भाग मिळून) (२०१६-१७)						Annual Survey of Industries (Census plus non-census part) (2016-17)
	(अ) उत्पादक भांडवल	₹ कोटी	5,40,539	38,53,469	14.0	₹ Crore	Productive Capital
	(ब) एकूण उत्पादन	"	10,74,970	72,65,514	14.8	"	Total Output
	(क) निव्वळ उत्पादन मूल्यवृद्धी	"	2,08,800	11,45,919	18.2	"	Net Value added by manufacture
5.3	चालू असलेल्या सुती कापड गिरण्या (मार्च, २०१७)	संख्या	224	3,367	6.7	Nos.	Working cotton textile mills (March, 2017)
	(अ) या गिरण्यांतील कामगारांची संख्या	'०००	100	950	10.6	'000	Number of workers employed in these mills
	(ब) कापडाचे मासिक उत्पादन	दशलक्ष चौ.मी.	270	150	18.0	Million Sq. meters	Production of cloth monthly
5.4	खाणकाम (२०१६-१७)						Mining (2016-17)
	(अ) कोळसा (उत्पादन)	'००० टन	40,559	6,57,868	6.2	'000 tonnes	Coal (Quantity)
	(मूल्य)	₹ कोटी	6,427	83,467	7.7	₹ Crore	(Value)
	(ब) कच्चे लोखंड (उत्पादन)	'००० टन	1,321	1,94,584	0.7	'000 tonnes	Iron Ore (Quantity)
	(मूल्य)	₹ कोटी	115	25,229	0.5	₹ Crore	(Value)
	(क) कच्चे मॅंगनीज (उत्पादन)	'००० टन	604	2,395	25.2	'000 tonnes	Manganese Ore Quantity
	(मूल्य)	₹ कोटी	618	1,625	38.0	₹ Crore	(Value)
	(क) बॉक्साईट (उत्पादन)	'००० टन	1,946	24,745	7.9	'000 tonnes	Bauxite (Quantity)
	(मूल्य)	₹ कोटी	94	1,487	6.3	₹ Crore	(Value)

N.A. – Not Available

आधार / Source :- १) अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई व केंद्रीय सांख्यिकीय संघटना, नवी दिल्ली / Directorate of Economics & Statistics, Govt. Of Maharashtra, Mumbai & Central Statistical Organisation, New Delhi

२) सांख्यिकी आणि कार्यक्रम अंमलबजावणी, मंत्रालय / Ministry of Statistics and Programme Implementation, Govt. of India.

३) नागपूरचे भारतीय खनिज वार्षिकी, भारतीय खान ब्यूरो / Indian Minerals Yearbook, Indian Bureau of Mines, Nagpur

४) १९ वी पशुधन गणना २०१२, भारताचा अहवाल / 19th Livestock Census, 2012, All India Report

५) वस्त्रोद्योग आयुक्त यांचे कार्यालय, वस्त्रोद्योग मंत्रालय, भारत सरकार / Office of the Textile Commissioner, Ministry of Textiles, Govt. of India

भारताशी तुलना / COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
6	वीज (२०१६-१७)						Electricity (2016-17)
6.1	वीजेची निर्मिती	दशलक्ष कि. वॅ. तास	1,15,046	12,35,358	9.3	Million Kwh.	Electricity generated
6.2	वीजेचा वापर ^	"	1,08,455	9,14,093	11.9	"	Electricity consumed ^
6.3	(अ) वीजेचा औद्योगिक वापर ^	"	33,833	2,93,116	11.5	"	Industrial Consumption ^
	(ब) औद्योगिक वापराची एकूण वीजेच्या वापराशी टक्केवारी	टक्के	31.2	32.1		Percentage	Percentage of Industrial consumption to total consumption
7.	संयुक्त भांडवली संस्था आणि बँका (३१ मार्च, २०१७)						Joint Stock Companies and Banks (31st March, 2017)
7.1	कंपन्यांची संख्या	संख्या	2,38,903	11,62,181	20.6	Nos.	Number of companies
7.2	त्यांचे भरणा केलेले भांडवल	₹ '००० कोटी	1,021.4	3,447.5	29.6	₹ '००० Crore	Their paid up Capital
7.3	बँक कार्यालये (वर्गीकृत व्यापारी)	संख्या	12,191	1,34,014	9.1	Nos.	Banking Offices (Scheduled commercial)
7.4	दर लाख लोकसंख्येशी बँक कार्यालयांचे प्रमाण	"	10.0	10.7	--	"	Banking Offices per lakh of population
7.5	बँक कार्यालय असलेल्या शहरांची व गावांची संख्या		3,176	46,061	6.9		Towns and villages having banking offices
8	सहकार (२०१६-१७)						Co-operation (2016-17)
8.1	सहकारी संस्था	संख्या	1,95,301	N.A.	--	Nos.	Co-operative societies
8.2	सभासदांची संख्या	'०००	54,641	N.A.	--	'000	Membership
8.3	कृषी पतसंस्थांचे खेळते भांडवल	₹ कोटी	3,83,236	N.A.	--	₹ Crore	Working capital of agricultural credit soc.
8.4	कृषी पतसंस्थांनी दिलेले कर्ज	₹ कोटी	1,49,744	N.A.	--	₹ Crore	Advances by agricultural credit societies.
9	परिवहन व दळणवळण						Transport and Communication
9.1	(अ) रेल्वे मार्गांची लांबी # (३१ मार्च, २०१७)	कि.मी	6,165	67,368	9.2	Km	Total railway length # (as on 31 st March 2017)
	(ब) रेल्वे मार्गांच्या लांबीचे दर १०० चौ.कि.मी क्षेत्रफळामागे प्रमाण (२०१६-१७)	"	2.00	2.07	--	"	Railway length per 100 square kilometers of area (2016-17)
9.2	प्रति १०० चौ.कि.मी क्षेत्रफळामागे असणारी रस्त्यांची लांबी (३१ मार्च, २०१७)	"	203	151	--	"	Road length per 100 square kilometers of area (as on 31 st March 2017)
9.3	दर लाख लोकसंख्ये मागे असणारी मोटर वाहने (३१ मार्च, २०१७ रोजी)	संख्या	25,309	19,508	--	Nos.	Motor vehicles per lakh of population (as on 31 st March 2017)
10.	राज्य उत्पन्न (२०१५-१६⁺)						State Income (2015-16⁺)
10.1	(अ) चालू किंमतीनुसार उत्पन्न	₹ कोटी	17,48,771	1,20,83,093	14.5	₹ Crore	Income at current prices
10.2	(ब) चालू किंमतीनुसार दरडोई उत्पन्न	₹	1,47,399	94,178		₹	Per capita income at current prices

+ पहिले सुधारीत अंदाज / First Revised Estimates

कोकण रेल्वे लोहमार्गाच्या लांबीसह / Including Konkan Railway route length N.A. – Not Available

आधार:- १) अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई व केंद्रीय सांख्यिकीय संघटना, नवी दिल्ली

२) केंद्रीय विद्युत प्राधिकरण

Source:- 1) Directorate of Economics & Statistics, Govt. Of Maharashtra, Mumbai & Central Statistical Organisation, New Delhi

2) Central Electricity Authority

निवडक विषयांवरील सारांश तक्ते
Summary tables on selected topics

1.शेती / Agriculture
1.1 जमिनीचा वापर / LAND UTILISATION

(आकडे '०० हेक्टरांत / Figures in '00 hectares)

अ.क्र. Sr.No.	बाब	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	2000-01	2010-11	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1.	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गाव पत्रकानुसार)	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	Total Geographical Area by village papers
2.	जंगले	54,110	54,168	53,094	53,499	52,958	52,161	52,055	52,008	51,947	51,946	Forests
3.	कसलेले	17,783	1,76,682	1,82,986	1,80,314	1,74,062	1,76,364	1,73,680	1,73,445	1,71,919	1,69,104	Net area sown
4.	लागवडीखालील	1,88,229	1,87,369	2,01,330	2,02,614	2,30,848	2,30,848	2,33,800	2,32,731	2,28,634	2,32,243	Total gross cropped area

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे
Source : Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

1.2 पिकांनुसार सिंचनाखालील क्षेत्र / AREA IRRIGATED BY CROPS

(आकडे '०० हेक्टरांत / Figures in '00 hectares)

अ.क्र./Sr.No.	बाब	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	1999-2000	2000-01	2014-15	2015-16	2016-17	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1.	तांदूळ	2,724	3,138	4,203	3,736	4,336	4,220	4,040	3,920	4,000	Rice
2.	गहू	1,386	2,753	5,290	4,877	6,199	5,723	7,880	6,730	9,400	Wheat
3.	ज्वारी	2,659	2,602	4,676	4,250	4,971	5,224	3,140	3,070	2,910	Jowar
4.	बाजरी	327	594	541	485	902	956	440	400	420	Bajra
5.	अन्नधान्ये [@]	11,140	14,345	22,074	21,884	33,684	34,088	38,620	43,640	42,890	All Food Crops [@]
6.	कापूस	360	726	1,182	852	1,341	1,013	1,140	1,140	1,030	Cotton
7.	भूईमूग	130	312	558	941	1,599	1,156	N.A.	640	740	Groundnut
8.	तंबाखू	17	7	18	8	6	11	7,260	0	0	Tobacco
9.	सर्व अन्नधान्येतर पिके [#]	1,058	1,258	2,284	2,558	5,044	4,429	4,200	3,720	3,730	All Non-Food Crops [#]
	एकूण	19,801	25,735	40,826	39,591	58,082	56,820	66,720	63,260	65,120	Total

@ इतर अन्नधान्ये धरून / Includes other Food Crops # इतर अन्नधान्येतर धरून / Includes other Non-Food Crops

आधार : अर्थ व सांख्यिकी सांचालनालय, कृषि व किसान कल्याण मंत्रालय, भारत सरकार

Source : Directorate of Economics and Statistics, Ministry of Agriculture and Farmers Welfare, Govt. of India.

1.3 प्रमुख अन्नपिके व अन्नधान्येतर पिकांखालील - क्षेत्र व उत्पादन / AREA AND OUTTURN OF PRINCIPAL FOOD AND NON-FOOD CROPS

अ.क्र./ Sr. No.	बाब	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	2000-01	2010-11 [#]	2014-15	2015-16	2016-17	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(10)	(11)	(12)	(2)
1.	तांदूळ										RICE
	क्षेत्र	12,996	13,524	15,038	15,810	15,140	1,518	15,512	15,028	15,353	Area
	उत्पादन	13,692	16,622	23,606	23,137	26,512	2,696	29,465	25,931	35,812	Outturn
2.	गहू										WHEAT
	क्षेत्र	9,067	8,120	10,791	8,730	7,760	1,307	10,673	9,108	12,721	Area
	उत्पादन	4,011	4,403	9,313	9,187	10,774	2,301	13,076	9,813	22,140	Outturn
3.	ज्वारी										JOWAR
	क्षेत्र	62,842	57,030	64,379	63,310	51,370	4,060	32,881	32,176	36,157	Area
	उत्पादन	42,233	15,574	44,275	59,480	39,096	3,452	21,090	12,052	25,384	Outturn
4.	बाजरी										BAJRI
	क्षेत्र	16,352	20,387	17,092	19,270	13,992	1,035	8,648	8,006	8,371	Area
	उत्पादन	4,886	8,241	7,599	11,143	8,308	1,123	5,382	3,329	7,998	Outturn
5.	एकूण तृणधान्ये [@]										TOTAL CEREALS [@]
	क्षेत्र	1,06,042	1,03,200	1,12,326	1,11,420	91,405	8,989	80,588	76,666	84,890	Area
	उत्पादन	67,550	47,367	89,000	1,07,403	93,052	12,323	92,670	68,953	1,26,435	Outturn
6.	एकूण कडधान्ये										TOTAL PULSES
	क्षेत्र	23,513	25,663	28,044	32,570	33,876	4,038	34,131	35,431	43,584	Area
	उत्पादन	9,889	6,770	8,312	14,439	18,796	3,096	16,810	14,323	45,836	Outturn
7.	एकूण अन्नधान्ये										TOTAL FOODGRAINS
	क्षेत्र	1,29,555	1,28,863	1,40,372	1,43,990	1,27,981	13,026	1,14,719	1,12,100	1,28,473	Area
	उत्पादन	77,439	54,134	97,312	1,21,842	1,11,048	15,419	1,09,480	83,276	1,72,272	Outturn
8.	कापूस										COTTON
	क्षेत्र	24,995	27,498	26,671	27,300	31,047	3,942	41,899	42,069	42,124	Area
	उत्पादन	2,842	824	2,157	3,196	26,896	7,473	35,769	39,139	1,07,550	Outturn
9.	तंबाखू										TOBACCO
	क्षेत्र	253	116	119	100	62	N.A.	13	N.A.	8	Area
	उत्पादन	123	52	68	104	66	N.A.	21	N.A.	11	Outturn
10.	भूईमूग										GROUNDNUT
	क्षेत्र	10,828	9,040	7,118	8,810	4,294	357	3,265	3,639	3,549	Area
	उत्पादन	7,999	5,863	4,407	9,916	4,920	458	3,787	4,682	4,203	Outturn
11.	ऊस										SUGARCANE
	क्षेत्र	1,555	2,039	3,168	4,440	5,782	965	10,296	9,871	6,333	Area
	उत्पादन	11,562	16,408	28,939	3,84,162	4,51,398	85,691	9,15,380	6,91,354	5,42,368	Outturn

@ इतर तृणधान्ये धरून / Inclusive of other cereals # (क्षेत्रफळ '००० हेक्टरांत / Figures in '000 hectares) (उत्पादन '००० टनांत / Outturn in '000 tonnes)

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे / Source : Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

2. पशुधन / LIVESTOCK

(आकडे '००० / Figures in '000)

अ.क्र. Sr.No.	बाब	वर्ष / Year											Item
		1961	1966	1972	1978	1982	1987	1992	1997	2003	2007	2012	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
1.	तीन वर्षावरील गाई	4,644	4,534	4,587	4,781	5,247	5,789	5,847	5,886	5,324	5,383	5,440 [^]	Cattle Female over 3 years
2.	तीन वर्षावरील म्हशी	1,639	1,735	1,871	2,148	2,307	2,816	3,224	3,609	3,549	3,585	3,359	Buffaloes Female over 3 years
3.	मेंढ्या आणि शेळ्या	7,274	7,326	8,039	10,199	10,379	12,068	13,015	14,802	13,624	13,301	11,016	Sheep and Goats
4.	इतर जनावरे (बैल व रेडे)	12,491	11,854	11,864	12,514	12,989	13,597	8,460	7,996	7,353	7,020	6,533	Other Livestock (Including male cattle and male buffaloes)
5.	एकूण पशुधन	26,048	25,449	26,361	29,642	30,919	34,255	36,393	39,638	37,058	35,968	32,489	Total Livestock
6.	कोंबड्या, बदके वगैरे एकूण	10,577	9,902	12,217	18,751	19,844	24,839	32,187	35,364	34,596	64,756	77,795	Total Poultry

[^] अडीच वर्षावरील / above 2 and ½ years

आधार / Source : पशुधन गणना / Livestock Census

3. सहकार / CO-OPERATION

अ.क्र. Sr. No.	बाब	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	2000-01	2010-11	2014-15	2015-16	2016-17	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
I.	सहकारी संस्थांची संख्या										Number of Co-operatives societies
1.	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर कृषि पतसंस्था	39	29	31	34	34	34	35	34	34	Apex & Central Agricultural & Non-Agricultural Credit Societies
2.	प्राथमिक कृषि पतसंस्था	21,400	20,420 ^{\$}	18,577	19,565	20,551	21,451	21,064	21,102	21,089	Primary Agricultural Credit Societies
3.	बिगर - कृषि पतसंस्था	1,630	2,694	5,474	11,291	22,014	23,434	22,326	20,805	20,465	Non-agricultural Credit Societies
4.	पणन संस्था	344	410	423	931	1,115	1,779	1,518	1,183	1,207	Marketing Societies
5.	शेतमाल प्रक्रिया उपक्रम [@]	4,306	6,810	14,327	28,954	39,070	48,848	39,781	27,412	25,344	Agro – processing enterprises [@]
6.	सामाजिक सेवा व इतर सहकारी संस्था [@]	3,846	11,934	21,915	43,845	75,232	1,28,760	1,40,997	1,26,371	1,27,162	Social services & other co-op. societies [@]
	एकूण	31,565	42,297	60,747	1,04,620	1,58,016	2,24,306	2,25,721	1,96,907	1,95,301	Total
II.	सभासदांची संख्या ('०००)										Number of Members ('000)
1.	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर कृषि पतसंस्था ^{\$\$}	76	70	1,014	1,485	1,371	247	195	209	211	Apex & Central Agricultural & Non-Agricultural Credit Societies ^{\$\$}
2.	प्राथमिक कृषि पतसंस्था	2,170	3,794	5,416	7,942	10,125	15,001	15,101	15,922	15,397	Primary Agricultural Credit Societies
3.	बिगर - कृषि पतसंस्था	1,087	2,438	3,759	9,302	18,467	21,618	23,988	23,706	25,919	Non-agricultural Credit Societies
4.	पणन संस्था	141	282	471	745	840	1,337	1,372	1,214	1,005	Marketing Societies
5.	शेतमाल प्रक्रिया उपक्रम	323	959	2,124	3,974	6,339	8,010	5,692	5,594	5,721	Agro – processing enterprises
6.	सामाजिक सेवा व इतर सहकारी संस्था	394	1,038	1,999	3,455	5,880	6,809	7,120	6,385	6,388	Social services & other co-op. societies
	एकूण	4,191	8,581	14,783	26,903	43,022	53,022	53,468	53,030	54,641	Total
III.	खेळते भांडवल (₹ कोटी)										Working Capital (₹ crore)
1.	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर कृषि पतसंस्था	119	613	1,831	8,806	39,267	89,719	1,07,678	1,16,916	1,32,804	Apex & Central Agricultural & Non-Agricultural Credit Societies
2.	प्राथमिक कृषि पतसंस्था	58	343	527	1,851	6,988	18,987	19,145	19,265	19,393	Primary Agricultural Credit Societies
3.	बिगर - कृषि पतसंस्था	46	168	1,209	7,508	66,887	1,04,814	1,61,580	1,67,944	1,77,065	Non-agricultural Credit Societies
4.	पणन संस्था	6	39	188	340	1,518	1,300	1,126	1,120	1,119	Marketing Societies
5.	शेतमाल प्रक्रिया उपक्रम	41	219	1,029	4,588	13,288	28,717	47,633	49,292	44,062	Agro – processing enterprises
6.	सामाजिक सेवा व इतर सहकारी संस्था	21	107	426	1,191	6,492	4,817	6,529	8,719	8,793	Social services & other co-op. societies
	एकूण	291	1,489	5,210	24,284	1,34,440	2,48,354	3,43,691	3,63,256	3,83,236	Total

अ.क्र. Sr.No.	बाब	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	2000-01	2010-11	2014-15	2015-16	2016-17	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
IV.	दिलेले कर्ज (₹ कोटी)										Advances (₹ crore)
1.	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर कृषि पतसंस्था	175	751	1,528	9,085	28,709	40,436	56,618	58,996	59,533	Apex & Central Agricultural & Non-Agricultural Credit Societies
2.	प्राथमिक कृषि पतसंस्था	43	133	250	800	3,724	8,060	13,777	14,611	15,289	Primary Agricultural Credit Societies
3.	बिगर - कृषि पतसंस्था	47	204	1,129	5,178	39,268	49,907	67,006	71,813	72,191	Non-agricultural Credit Societies
4.	पणन संस्था	3	3	3	8	18	11	7	1	1	Marketing Societies
5.	शेतमाल प्रक्रिया उपक्रम	1	3	12	17	103	2,052	1,695	1,715	2,570	Agro – processing enterprises
6.	सामाजिक सेवा व इतर सहकारी संस्था	1	4	12	60	235	215	257	240	160	Social services & other co-op. societies
	एकूण	270	1,098	2,934	15,148	72,057	1,00,681	1,39,360	1,47,376	1,49,744	Total
V.	येणे कर्ज (₹ कोटी)										Outstanding (₹ crore)
1.	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर कृषि पतसंस्था	87	478	1,137	5,889	23,120	42,385	61,279	63,013	66,423	Apex & Central Agricultural & Non-Agricultural Credit Societies
2.	प्राथमिक कृषि पतसंस्था	48	284	384	1,310	5,308	12,024	12,209	15,677	13,765	Primary Agricultural Credit Societies
3.	बिगर - कृषि पतसंस्था	32	105	731	4,594	35,908	47,863	67,027	68,269	65,684	Non-agricultural Credit Societies
4.	पणन संस्था	1	2	4	9	182	5,032	25	18	16	Marketing Societies
5.	शेतमाल प्रक्रिया उपक्रम	1	6	30	69	236	3,724	3,531	3,534	2,808	Agro – processing enterprises
6.	सामाजिक सेवा व इतर सहकारी संस्था	2	8	25	191	2,899	834	677	921	517	Social services & other co-op. societies
	एकूण	171	883	2,311	12,062	67,653	1,11,862	1,44,748	1,51,432	1,49,213	Total

@ - २०००-०१ या वर्षापासून उपसा सिंचन संस्थांचा समावेश उत्पादक ऐवजी सामाजिक सेवा व इतर सहकारी संस्था या प्रकारात करण्यात आला आहे.

@ - Lift Irrigation societies are classified in Social Services & Other Co-op Societies category instead of 'Agro- processing' category since 2000 - 01 \$ यात प्राथमिक कृषि पतसंस्था, प्राथमिक भूविकास बँक आणि धान्य बँका यांचा १९७०-७१ पर्यंत समावेश आहे.

\$ Includes Primary Agricultural Credit Societies, Primary Land and Development Banks and Grain Banks upto 1970-71.

\$\$ - नाममात्र सभासद वगळून

\$\$ - Excluding Nominal Members

आधार : सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

4. उद्योग / INDUSTRIES

अ.क्र. Sr. No.	बाब	1961	1970	1980	1990	2000	2001	2011	2015	2016	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1.	चालू कारखान्यांची संख्या	8,233	9,803	15,170	23,140	9,562	28,324	35876	36,289	35,347	Number of working factories
2.	कामगारांची दैनिक सरासरी (हजारांत)	787	982	1,177	1,160	1,239	1,201	1,815	2,059	2,403	Average daily attendance of workers (in thousands)

आधार : 1) औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
2) सांख्यिकी आणि कार्यक्रम अंमलबजावणी, मंत्रालय

Source : 1) Directorate of Industrial Safety and Health, Government of Maharashtra, Mumbai
2) Ministry of Statistics and Programme Implementation, Govt. of India .

५. वीज / ELECTRICITY

अ.क्र. Sr.No.	बाब	परिमाण	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	2000-01	2010-11	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
1.	वीजेचे उत्पादन	दशलक्ष युनिट	3,268	9,135	18,750	37,311	62,306	83,017	91,987	31,281	1,13,787	1,15,046	Million Units	Electricity generated
2.	वीजेचा वापर	दशलक्ष युनिट	2,720	7,650	14,034	30,775	47,289	87,397	1,02,989	1,12,855	1,16,743	1,08,455	Million Units	Electricity consumed
	(i) घरगुती	दशलक्ष युनिट	260	732	1,779	5,065	11,172	19,547	23,679	25,428	27,001	26,874	Million Units	Domestic
	(ii) वाणिज्यिक	दशलक्ष युनिट	198	547	949	2,068	4,105	11,571	12,469	12,504	13,182	12,872	Million Units	Commercial
	(iii) औद्योगिक	दशलक्ष युनिट	1,853	5,312	8,130	14,706	18,363	34,416	38,949	41,522	40,231	33,833	Million Units	Industrial
	(iv) लोहमार्ग	दशलक्ष युनिट	339	421	766	970	1,581	2,707	2,389	2,443	1,795	113	Million Units	Railway
	(v) इतर	दशलक्ष युनिट	70	638	2,310	7,966	12,068	19,156	25,503	30,958	34,534	34,763	Million Units	Others

आधार : महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई

Source : Maharashtra State Electricity Board, Mumbai

६. शिक्षण / EDUCATION

अ.क्र. Sr. No.	प्रकार	परिमाण	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	2000-01	2010-11	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	Unit	Type
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
1.	पूर्व प्राथमिक													Pre-Primary
	संस्था	संख्या	527	704	654	857	48,355	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nos.	Institutions
	विद्यार्थी	हजारात	34	51	64	88	2,266	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Thousand	Pupils
2.	प्राथमिक (१ ली ते ८ वी)													Primary (I to VIII)
	संस्था	संख्या	34,594	45,143	51,045	57,744	65,960	75,695	96,178	97,084	98,219	1,04,971	Nos.	Institutions
	विद्यार्थी	हजारात	4,178	6,229	8,392	10,424	11,857	10,626	16,159	16,172	16,044	15,986	Thousand	Pupils
3.	माध्यमिक* (९ वी ते १२ वी)													Secondary* (IX to XII)
	संस्था	संख्या	2,468	5,339	6,119	8,200	11,672	21,357	23,752	24,497	25,029	25,737	Nos.	Institutions
	विद्यार्थी	हजारात	858	1,936	3,309	3,723	5,047	10,711	5,911	6,180	6,424	6,615	Thousand	Pupils
4.	उच्च §													Higher §
	संस्था	संख्या	211	547	738	1,772	3,101	3,277	2,915	2,945	3,158	3,209	Nos.	Institutions
	विद्यार्थी	हजारात	110	328	589	2,071	3,605	1,784	1,466	1,585	795	869	Thousand	Pupils

* यात उच्च माध्यमिक वर्गाचा समावेश आहे / This includes Higher Secondary Classes

§ यात कला, विज्ञान, वाणिज्य आणि विधी, इतर बिगर कृषी अभ्यासक्रम, बी.एड. / एम. एड. व ललित कला यांचा समावेश आहे / This includes Arts, Science, Commerce and Law, Other Non-Agricultural Courses, B.Ed / M.Ed. & Visual Arts.

आधार : १) शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे २) कला संचालनालय, मुंबई

Source : 1) Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune 2) Directorate of Art, Government of Maharashtra, Mumbai

7. महाराष्ट्रातील खनिज उत्पादन / MINERAL PRODUCTION IN MAHARASHTRA

(उत्पादन '००० टनांत, मूल्य ₹ लाख / Quantity '000 tonnes, Value in ₹ lakh)

अ.क्र.	खनिज	उत्पादन / मूल्य	1961 ^{\$}	1971 ^{\$}	1980-81	1990-91	2000-01	2010-11	2014-15	2015-16	2016-17	Quantity / Value	Mineral
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
1	क्रोमाईट	उत्पादन	1	3	2	N.A.	0.6	N.A.	0.02	0.09	0.001	Quantity	Chromite
		मूल्य	1	5	5	N.A.	8	N.A.	0.79	0.43	0.05	Value	
2	दगडी कोळसा	उत्पादन	856	2,085	5,770	16,848	28,754	36,932	38,257	38,351	40,559	Quantity	Coal
		मूल्य	186	745	6,681	47,244	2,10,192	5,08,249	6,70,454	6,53,403	6,42,677	Value	
3	कच्चे लोखंड	उत्पादन	362	613	1,456	645	22	1,018	2,143	1,420	1,321	Quantity	Iron ore
		मूल्य	51	69	657	384	31	7,154	26,015	15,007	11,524	Value	
4	चुनखडी	उत्पादन	55	363	715	5,135	6,066	10,431	12,085	13,036	12,124	Quantity	Limestone
		मूल्य	2	33	613	1,968	5,266	15,647	23,385	28,421	28,402	Value	
5	कच्चे मँगनीज	उत्पादन	179	218	232	276	363	589	670	621	604	Quantity	Manganese ore
		मूल्य	206	148	553	1,615	6,280	54,109	51,502	28,036	61,816	Value	
6	चायना क्ले	उत्पादन	2	3	5	3	0.2	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Quantity	China clay
		मूल्य	0.13	0.16	1	1	0.29	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Value	
7	बॉक्साइट	उत्पादन	27	302	365	543	1,027	2,492	2,669	1,908	1,946	Quantity	Bauxite
		मूल्य	2	21	137	443	1,705	4,585	12,744	10,440	9,427	Value	
8	मीठ	उत्पादन	384	472	540	229	148	180	159	139	152	Quantity	Salt
9	डोलोमाईट	उत्पादन	6	5	27	28	65	79	137 [*]	212 [*]	N.A.	Quantity	Dolomite
		मूल्य	0.38	1	8	27	145	71	346 [*]	643 [*]	N.A.	Value	
10	सिलिका सँड	उत्पादन	5	27	89	197	168	327	193 [*]	376 [*]	N.A.	Quantity	Silica Sand
		मूल्य	0.34	3	3	87	228	982	817 [*]	1,064 [*]	N.A.	Value	
11	गेरु	उत्पादन	5	1	3	2	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Quantity	Ochre
		मूल्य	0.34	0.13	0.39	0.63	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Value	
12	कोरंडम	उत्पादन	N.A.	@	1	@	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Quantity	Corundum
		मूल्य	N.A.	0.08	6.78	2.95	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Value	

@ आकडे ५०० टनाखालील आहेत / Less than 500 tones

\$ Figures are for the calendar year

N.A. उपलब्ध नाही / Not available

* अस्थायी / Provisional

आधार : १) भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय, नागपूर / Source : Directorate of Geology and Mining, Nagpur

२) अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Source : Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

३) सहायक मीठ आयुक्त, भारत सरकार, मुंबई (मीठाकरीता) / Assistant Salt Commissioner, Government of India, Mumbai

8. वापरात असलेली मोटार वाहने / MOTOR VEHICLES IN OPERATION

अ.क्र. Sr. No.	बाब (2)	1961 (3)	1971 (4)	1981 (5)	1991 (6)	2001 (7)	2014 (9)	2015 (10)	2016 (11)	2017 (12)	Class of vehicles (2)
1	मोटार सायकली ^{\$}	12,532	83,930*	346826*	16,96,157*	44,09,906	1,65,34,977	1,81,51,386	1,98,81,499	2,13,90,304	Motor Cycles ^{\$}
2	मोटार गाड्या [#]	50,589	1,22,508	2,24,752	4,23,505	9,01,278	32,54,474	35,46,653	38,50,530	41,75,878	Motor Car [#]
3	टॅक्सी कॅब्स	6,086	17,806	31,302	43,168	86,438	1,84,833	2,03,180	2,24,308	2,70,160	Taxi cabs
4	स्वयंचलित रिक्शा	379	3,039	29,474	1,26,049	4,07,660	6,49,136	7,19,341	7,26,120	7,20,439	Auto-rickshaw
5	स्टेज कॅरेजेस-	4,135	10,150	13,789	18,203	27,286	36,029	37,630	38,,318	35,682	Stage Carriages
	(i) डिझेल इंजिनवर	3,345	9,526	13,789	18,203	27,286	--	--	--	--	Diesel engaged
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर	790	624	--	--	--	--	--	--	--	Petrol engaged
6	कॉन्ट्रॅक्ट कॅरेजेस-	--	1,498	3,980	13,975	17,119	36,146	39,662	43,985	36,407	Contract carriages-
	(i) डिझेल इंजिनवर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Diesel engaged
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Petrol engaged
7	माल मोटारी -										Lorries-
	(A) खाजगी वाहने	--	--	--	--	@	@	@	@	@	Private carriers-
	(i) डिझेल इंजिनवर	1,302	10,878	23,719	33,065	--	--	--	--	--	Diesel engaged
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर	4,641	9,354	7,755	6,713	--	--	--	--	--	Petrol engaged
	(B) सार्वजनिक वाहने	17,117	--	--	--	--	--	--	--	--	Public carriers-
	(i) डिझेल इंजिनवर	6,486	24,109	63,360	1,47,818	3,41,334	12,10,262	12,96,116	13,88,231	14,09,749	Diesel engaged
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर	10,691	12,437	10,250	7,061	57,317	34,516	36,969	28,563	9,427	Petrol engaged
	इतर (CNG, LPG इ.)	--	--	--	--	N.A.	4,818	5,094	5,979	57,691	Others (CNG, LPG etc.)
8	रुग्णवाहिका	119	441	925	2,233	4,025	12,404	14,315	15,017	12,689	Ambulances
9	शाळेच्या बसेस	209	491	594	1,025	1,714	22,759	27,046	21,541	22,051	School Buses
10	खाजगी प्रवासी वाहने	177	810	2,171	4,622	5,815	10,519	11,163	11,629	26,942	Private Service vehicles
11	अनुयान (ट्रेलर)	1,554	7,075	23,173	60,858	1,67,856	3,50,229	3,70,452	3,84,482	3,48,619	Trailers
12	ट्रॅक्टर्स	899	7,821	24,079	61,088	1,72,578	5,05,657	5,57,622	6,03,632	6,16,160	Tractors
13	इतर	285	810	1,319	5,040	9,872	40,883	43,610	46,997	53,670	Others
	एकूण	1,00,144	3,11,669	8,04,986	26,40,585	66,07,054	2,28,87,642	2,50,59,549	2,72,70,129	2,91,85,868	Total

टिप : प्रत्येक वर्षाच्या १ जानेवारी रोजीचे आकडे / Figures are as on 1st January of each year \$ स्कूटर्स, मोपेड धरून / Includes Scooters, Moped also # जीप व स्टेशन वॅगन्स धरून / Includes jeeps and station wagons also @ नवीन मोटार वाहन कायद्याप्रमाणे खाजगी वाहने व सार्वजनिक वाहने असे वर्गीकरण रद्द करण्यात आले असून १९९४ पासून खाजगी व सार्वजनिक मालवाहक वाहने सार्वजनिक वाहने या रकान्यात एकत्र दाखविण्यात आली आहेत.

According to new Act separate classification as private and public carriers has been cancelled. From 1994 onwards no. of private and public carriers together are shown in total public carriers
आधार : परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Source : Commissioner of Transport, Government of Maharashtra, Mumbai

9. चालू किंमतीनुसार व स्थिर किंमतीनुसार महाराष्ट्र राज्याचे दरडोई उत्पन्न

PER CAPITA INCOME AND STATE INCOME OF MAHARASHTRA AT CURRENT AND AT CONSTANT PRICES

अ.क्र.	प्रकार	1960-61 ^{\$}	1970-71 ^{\$}	1980-81 ^{\$}	1990-91 ^{\$}	2000-01 ^{\$}	2004-05 [#]	2010-11 [#]	2013-14 [@]	2014-15 ⁺⁺	2015-16 ⁺	Type
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	निव्वळ राज्य उत्पन्न (₹ कोटीत)											Net State Domestic product (₹ Crores)
(a)	चालू किंमतीनुसार	2,074	5,149	17,500	62,190	2,19,038	3,70,023	9,50,771	14,45,116	15,51,628	17,48,771	At current prices
(b)	स्थिर किंमतीनुसार (२०११-१२)	38,757	50,447	73,865	1,27,816	2,10,526	3,70,023	6,67,625	12,67,144	13,32,239	14,41,675	At constant prices (2011-12)
2	दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्न (₹)											Per capita Net State Domestic Product (₹)
(a)	चालू किंमतीनुसार	531	1,041	2,811	7,958	22,777	36,077	84,858	1,24,724	1,32,341	1,47,399	At current Prices
(b)	स्थिर किंमतीनुसार (२०११-१२)	9,924	10,193	11,863	16,355	21,892	36,077	59,587	1,09,364	1,13,629	1,21,515	At constant prices (2011-12)
3	स्थूल राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक											Index numbers of Gross State Domestic Product
(a)	चालू किंमतीनुसार	--	--	--	--	--	100.0	252.7	129.0	139.0	156.8	At current prices
(b)	स्थिर किंमतीनुसार (२०११-१२)	--	--	--	--	--	100.0	178.6	113.7	119.9	130.1	At constant prices (2011-12)
	निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक											Index numbers of Net State Domestic Product
(a)	चालू किंमतीनुसार	100.0	248.3	844.0	2,999.2	10,563.5	100.0	256.9	128.8	138.3	155.8	At current prices
(b)	स्थिर किंमतीनुसार (२०११-१२)	100.0	130.2	190.6	329.8	543.2	100.0	180.4	112.9	118.7	128.5	At constant prices (2011-12)
4	दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक											Index numbers of Per Capita Net State Domestic product
(a)	चालू किंमतीनुसार	100.0	196.0	529.4	1,498.8	4,289.9	100.0	235.2	125.8	133.4	148.6	At current prices
(b)	स्थिर किंमतीनुसार (२०११-१२)	100.0	102.7	119.5	164.8	220.6	N.A.	N.A.	110.3	114.6	122.5	At constant prices (2011-12)

\$ पायाभूत वर्ष / Base year 1999-2000

पायाभूत वर्ष / Base year 2004-05

@ प्राथमिक अंदाज / Preliminary Estimates

+ पहिले सुधारित अंदाज / First Revised Estimates

++ Second Revised Estimates

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Source : Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

10. कामगारांकरीता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक
CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR WORKING CLASS
(नवी मालिका / New Series)

अ.क्र.	केंद्र	बाब	1966	1971	1981	1991 ^{\$}	2001 ^{\$}	2005 [#]	2011 [#]	2014 [#]	2015 [#]	2016 [#]	Item	Centre
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(12)	(13)	(14)	(3)	(2)
1	मुंबई	अन्न	150	202	492	244	554	615	204	284	301	314	Food	Mumbai
		संकिर्ण	143	188	447	226	528	611	192	229	238	245	Miscellaneous	
2	सोलापूर	अन्न	155	211	523	229	449	503	209	283	307	316	Food	Solapur
		संकिर्ण	145	195	481	224	471	539	199	223	229	241	Miscellaneous	
3	नागपूर	अन्न	155	208	489	222	446	494	212	294	319	325	Food	Nagpur
		संकिर्ण	144	190	454	223	483	554	220	204	209	215	Miscellaneous	
4	जळगाव	अन्न	173	202	515	236	488	542	214	266	273	288	Food	Jalgaon
		संकिर्ण	155	187	459	221	469	525	202	238	242	250	Miscellaneous	
5	नांदेड	अन्न	170	207	556	226	468	555	208	270	296	319	Food	Nanded
		संकिर्ण	153	195	507	225	469	543	220	228	236	250	Miscellaneous	
6	औरंगाबाद	अन्न	164	200	529	237	488	560	208	276	291	306	Food	Aurangabad
		संकिर्ण	151	189	401	219	495	576	200	224	237	249	Miscellaneous	
7	पुणे	अन्न	149	188	475	239	519	609	221	299	312	330	Food	Pune
		संकिर्ण	139	174	420	217	516	589	200	235	242	248	Miscellaneous	
8	नाशिक	अन्न	--	--	--	237	471	514	215	279	288	302	Food	Nashik
		संकिर्ण	--	--	--	228	498	576	204	200	208	214	Miscellaneous	
9	अकोला	अन्न	--	--	--	226	484	522	179	220	251	263	Food	Akola
		संकिर्ण	--	--	--	220	475	529	184	228	233	249	Miscellaneous	
10	कोल्हापूर	अन्न	--	--	--	236	501	581	211	262	272	288	Food	Kolhapur
		संकिर्ण	--	--	--	221	477	574	201	228	245	252	Miscellaneous	

\$ कॅलेंडर वर्ष / Calendar year 1982 =100

आधार : कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई

कॅलेंडर वर्ष / Calendar year 2001 =100

Source : Office of the Commissioner of Labour, Mumbai

१. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या

१.१ या विभागात जनगणना २०११ नुसार क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती त्यांची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी, दशवर्षीय चढउतार, खेड्यांचे वर्गीकरण, काम करणारे आणि काम न करणारे लोक, साक्षरता दर इ. बाबतची माहिती देण्यात आली आहे. लोकसंख्येची भाषावार माहिती जनगणना, २०११ ची देण्यात आली आहे.

१.२ जनगणना २०११ प्रमाणे वापरलेल्या संकल्पना व व्याख्यांनुसार 'गाव' हे ठराविक सीमा असलेले व जमिनीचे स्वतंत्रपणे अभिलेख उपलब्ध असलेले महसुली गाव होय. वाड्या किंवा पाडे यांस स्वतंत्र गावे मानण्यात आलेले नाही. ह्यास फक्त वनव्याप्त गावांचा अपवाद आहे. ही ठिकाणे म्हणजे राखीव जंगलातील लोकसंख्या असलेली ठिकाणे होत. त्यात मुख्यतः जंगल कामगार व त्यांच्या कुटुंबातील व्यक्तींचा समावेश आहे व त्यास गावे असे संबोधण्यात आले आहे. 'वस्ती असलेल्या गावात' 'वस्ती असलेल्या महसूली' व 'वस्ती असलेल्या वनव्याप्त' गावांचा समावेश आहे. "वस्ती नसलेल्या" गावांत कोणत्याही प्रकारची लोकवस्ती नसलेल्या महसूली गावांचा समावेश होतो. जनगणना २०११ नुसार शहर किंवा नागरी विभागाची व्याख्या असे क्षेत्र आहे :-

(१) ज्या ठिकाणी महानगरपालिका, नगर परिषद इ. नागरी संस्था, कटक मंडळ किंवा मुलकी वस्ती आहे किंवा

(२) ५,००० किंवा त्याहून अधिक लोकवस्ती असलेले, ज्यातील कमीतकमी तीन-चतुर्थांश पुरुष कामगार बिगर-शेती व्यवसायात गुंतले आहेत व लोकसंख्येची घनता प्रति चौ.कि.मी. ४०० किंवा त्यापेक्षा जास्त आहे.

जनगणना २०११ च्या नुसार इतर खालीलप्रमाणे व्याख्या आहेत :-

(१) काम - 'काम' ह्या शब्दाची व्याख्या कोणत्याही आर्थिक उत्पादक कार्यात सहभाग, अशी असून त्याचे स्वरूप बौद्धिक किंवा शारीरिक श्रम असे असू शकेल. 'काम' ह्यात फक्त प्रत्यक्ष केलेल्या कामाचा अंतर्भाव नसून प्रभावी देखरेख व कामाचे मार्गदर्शन यांचाही समावेश आहे.

(२) कामगार - संदर्भ वर्षात कोणत्याही आर्थिक उत्पादक कार्यात काम केले असले तरी त्या व्यक्तीस कामगार असे समजण्यात आले.

(अ) मुख्य कामगार - एखाद्या व्यक्तीने गेल्या वर्षात ६ महिने किंवा जास्त किंवा १८० दिवस किंवा त्याहून जास्त दिवस काम केले असल्यास त्या व्यक्तीस मुख्य कामगार असे संबोधण्यात आले.

(ब) सिमांतिक कामगार - एखाद्या व्यक्तीने गेल्या वर्षात सहा महिन्यांपेक्षा किंवा १८० दिवसांपेक्षा कमी दिवस काम केले असेल तर त्या व्यक्तीस सीमांतिक कामगार म्हणून संबोधण्यात आले.

(३) काम न करणारे - जनगणनेच्या संदर्भ दिवसाच्या आधीच्या एक वर्षाच्या काळात एखाद्या व्यक्तीने अजिबात काम केले नसेल अशा व्यक्तीस काम न करणारी

1. AREA AND POPULATION

1.1 Final figures of population census 2011 are presented in this section (on Area, Population of Scheduled Castes, Scheduled Tribes, their percentage to total population, decadal variation, villages classified by population working and non-working persons and literacy rates, etc). Classification of population on basis of languages is as per population census 2011.

1.2 According to the definitions and concepts used for the population 2011 census, a 'Village' is a revenue village having a defined boundary and separate land records. Hamlets, wadies or pardas have not been treated as separate villages. Forest villages make an exception. These are population centres situated within reserved forest areas. Their population mainly consists of forest labourers and their families. Such population centres within reserved forest areas are also treated as villages. Number of 'inhabited villages' denote number of 'inhabited revenue villages' and 'inhabited forest villages'. The 'un-inhabited villages' are the revenue villages which do not have any residential population. As per census 2011, a town or an urban area was defined as a place which has :-

(i) a municipal body, a cantonment or civil lines; or

(ii) a population of 5,000 or over where at least three-fourth or more of male workers are engaged in non-agricultural pursuits and density of population of at least 400 per sq.km.

Other definitions as adopted in the census 2011 are reproduced below :-

(1) Work- Work was defined as participation in economically productive activity; such participation may be mental or physical in nature. Work involves not only actual work but also effective supervision and direction of work.

(2) Worker- is the one who has engaged himself in any productive activity for at least sometime during the reference year

(a) Main worker- A Person who put in work for six months or more or for 180 days or more, during last year was classified as main worker.

(b) Marginal worker- A Person who did work during last year for less than six months (180 days) was classified as marginal worker.

(3) Non-worker - was one who did not engage himself in any productive activity throughout the while reference period of one year preceding the date of enumeration.

व्यक्ती असे संबोधण्यात आले. जी व्यक्ती मुख्यत्वे स्वतःच्या कुटुंबासाठी कामे करणे वगैरे घरगुती कामामध्ये गुंतलेली असेल किंवा एखादा मुलगा किंवा मुलगी जी प्रामुख्याने एखाद्या संस्थेत शिकत असताना कुटुंबाला आर्थिक मदत करते परंतु जी पूर्णवेळ काम करीत नाही अशा व्यक्तीस “कामगार” असे संबोधण्यात आले नाही. तसेच एखाद्या व्यक्तीस घरभाडे किंवा निवृत्ती वेतन अशा स्वरूपातच उत्पन्न मिळते व ज्यासाठी त्या व्यक्तीस कोणतेही काम करावे लागत नाही अशा व्यक्तीस “कामगार” असे संबोधण्यात आले नाही.

(४) घरगुती उद्योग - कुटुंब प्रमुख किंवा प्रामुख्याने कुटुंबातील व्यक्तींनी शहरी भागात स्वतःच्या घराच्या परिसरात व ग्रामीण भागात खेड्यात चालविलेला उद्योग म्हणजे “घरगुती उद्योग” होय. घरगुती उद्योग हा नोंदणी झालेल्या कारखान्याप्रमाणे चालविण्यात येत नाही व त्यात उत्पादन, प्रक्रिया, सेवा, दुरुस्ती व विक्री यांचा संबंध असतो.

(५) शेतकरी - यात स्वतःची जमीन कसणारे व दुसऱ्यांची जमीन कसणारे अशा दोन्हीचा अंतर्भाव होतो.

(६) शेतमजूर - यात शेतावर मजुरीवर/वेतनावर काम करणारे परंतु ज्यांचा जमिनीवर कोणत्याही प्रकारचा मालकी हक्क नाही अशांचा समावेश होतो.

(७) व्यवसाय - ज्यास उद्योग म्हणता येईल अशा आर्थिक उत्पादनांच्या कोणत्याही शाखेत जेव्हा एखादी व्यक्ती स्वतः काम करते त्यास तिचा व्यवसाय समजण्यात येतो.

(८) उद्योग - म्हणजे आर्थिक उत्पादन कार्यातील एखादी शाखा ज्यात कामगार काम करतो.

(९) मालक - मोबदला देऊन एक किंवा जास्त व्यक्तींकडून काम करवून घेणाऱ्या व्यक्तीस मालक असे समजण्यात येते.

(१०) कामगार - जी व्यक्ती नगद किंवा वस्तुरुपाने मोबदला घेऊन दुसऱ्यासाठी वेतनावर किंवा मजुरीवर काम करते ती कामगार व्यक्ती होय.

(११) एकटा कामगार - जी व्यक्ती काही नैमित्तिक कारणांव्यतिरिक्त मोबदला देऊन इतरांकडून काम करवून घेत नाही किंवा कुटुंबातील इतर व्यक्तींच्या मदतीने काम करत नाही किंवा कोणत्याही सहकारी संस्थेची सभासद म्हणून काम करीत नाही अशा व्यक्तीस “एकटा कामगार” असे संबोधण्यात येते.

(१२) कौटुंबिक कामगार - कुटुंबाच्या उद्योगात जी व्यक्ती नगद किंवा वस्तुरुपात वेतन किंवा मजुरी न घेता कुटुंबातील इतर व्यक्तींबरोबर काम करते ती “कौटुंबिक कामगार” म्हणून समजण्यात येते.

A person who is engaged primarily in household duties such as working for one's own household or a boy or a girl who is primarily a student attending an institution, even if such a person helps in the family's economic activity but not as full-time worker, was not treated as worker. A person who receives income as rent or pension and who does not have to work for receiving that income has not been treated as worker.

(4) Household Industry - an industry run by the head of the household or mainly by members of households from the house premise in urban areas and within the village in the rural areas is termed as household industry. It cannot be run on the scale of registered factory.

(5) Cultivator - Persons who are engaged in cultivation of land owned or held from Government or held from private persons or institutions for payment in money, kind or share. Cultivator includes both owner cultivators and tenant cultivators.

(6) Agricultural labourer - covers all persons working on land as labourers on wages without holding any right upon the land.

(7) Occupation - of a worker is the function which he personally performs by engaging himself in work in any branch of economic activity which is called his industry.

(8) Industry - is defined as a sector of economic activity on which a worker is engaged.

(9) Employer - is a person who hires one or more persons in his work.

(10) Employee - is a person who works for others for wages or salary in cash or kind.

(11) A single worker - is a person who is doing his work without employing others except casually and without the help of other members of his family except casually or a participation in work as a member of a co-operative.

(12) A family worker - is a person who is doing his work in a family enterprise along with other members of the family without wages or salary in cash or kind.

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.1

क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / Area and Population

(जनगणना, २०११ / Population Census, 2011)

अ. क्र.	जिल्हे	एकूण	क्षेत्रफळ चौ.कि.मी. मध्ये	लोकसंख्या दर चौ.कि.मी. मागे	तालुक्यांची संख्या	खेड्यांची संख्या		शहरांची संख्या	कुटुंबे House-holds	लोकसंख्या			Total	Districts
						Number of villages				एकूण	पुरुष	स्त्रिया		
Sr. No		ग्रामीण नागरी	Area in Sq.Km.	Population Per Sq.Km.	No. of talukas	वस्ती असलेली Inhabited	वस्ती नसलेली Uninhabited	No. of towns		Persons	Males	Females	Rural Urban	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
1	मुंबई शहर	ए	157.00	19,652	0	0	0	0	6,74,339	30,85,411	16,84,608	14,00,803	T	Mumbai City
		ग्रा	0.00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	R	
		ना	157.00	19,652	0	0	0	0	6,74,339	30,85,411	16,84,608	14,00,803	U	
2	मुंबई उपनगर	ए	446.00	20,980	0	0	0	1	21,05,604	93,56,962	50,31,323	43,25,639	T	Mumbai Suburban
		ग्रा	0.00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	R	
		ना	446.00	20,980	0	0	0	1	21,05,604	93,56,962	50,31,323	43,25,639	U	
3	ठाणे	ए	9,558.00	1,157	15	1,704	17	51	25,29,165	1,10,60,148	58,65,078	51,95,070	T	Thane
		ग्रा	8,459.79	301	15	1,704	17	0	5,41,599	25,45,470	13,00,136	12,45,334	R	
		ना	1,098.21	7,753	--	0	0	51	19,87,566	85,14,678	45,64,942	39,49,736	U	
4	रायगड	ए	7,152.00	368	15	1,860	49	42	6,11,790	26,34,200	13,44,345	12,89,855	T	Raigad
		ग्रा	6,885.50	242	15	1,860	49	0	3,81,204	16,64,005	8,36,996	8,27,009	R	
		ना	266.50	3,641	--	0	0	42	2,30,586	9,70,195	5,07,349	4,62,846	U	
5	रत्नागिरी	ए	8,208.00	197	9	1,531	6	16	3,97,115	16,15,069	7,61,121	8,53,948	T	Ratnagiri
		ग्रा	8,089.83	167	9	1,531	6	0	3,35,318	13,51,346	6,30,213	7,21,133	R	
		ना	118.17	2,232	--	0	0	16	61,797	2,63,723	1,30,908	1,32,815	U	
6	सिंधुदुर्ग	ए	5,207.00	163	8	740	8	8	2,09,839	8,49,651	4,17,332	4,32,319	T	Sindhudurg
		ग्रा	5,142.71	144	8	740	8	0	1,83,201	7,42,645	3,63,268	3,79,377	R	
		ना	64.29	1,664	--	0	0	8	26,638	1,07,006	54,064	52,942	U	
7	नाशिक	ए	15,530.00	393	15	1,919	3	25	12,22,887	61,07,187	31,57,186	29,50,001	T	Nashik
		ग्रा	14,882.79	236	15	1,919	3	0	6,77,310	35,09,814	18,04,712	17,05,102	R	
		ना	647.21	4,013	--	0	0	25	5,45,577	25,97,373	13,52,474	12,44,899	U	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.1- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
8	धुळे	ए	7,195.00	285	4	674	4	8	4,08,874	20,50,862	10,54,031	9,96,831	T	Dhule
		ग्रा	7,078.33	209	4	674	4	0	2,96,717	14,79,826	7,58,916	7,20,910	R	
		ना	116.67	4,894	--	0	0	8	1,12,157	5,71,036	2,95,115	2,75,921	U	
9	नंदुरबार	ए	5,955.00	277	6	930	13	9	3,23,521	16,48,295	8,33,170	8,15,125	T	Nandurbar
		ग्रा	5,894.95	233	6	930	13	0	2,72,783	13,72,821	6,87,671	6,85,150	R	
		ना	60.05	4,587	--	0	0	9	50,738	2,75,474	1,45,499	1,29,975	U	
10	जळगाव	ए	11,765.00	360	15	1,487	26	20	9,03,643	42,29,917	21,97,365	20,32,552	T	Jalgaon
		ग्रा	11,417.15	253	15	1,487	26	0	6,24,570	28,87,206	15,00,514	13,86,692	R	
		ना	347.85	3,860		0	0	20	2,79,073	13,42,711	6,96,851	6,45,860	U	
11	अहमदनगर	ए	17,048.00	266	14	1,581	3	19	9,30,024	45,43,159	23,42,825	22,00,334	T	Ahmednagar
		ग्रा	16,581.43	219	14	1,581	3	0	7,39,083	36,30,542	18,72,907	17,57,635	R	
		ना	466.57	1,956	--	0	0	19	1,90,941	9,12,617	4,69,918	4,42,699	U	
12	पुणे	ए	15,643.00	603	14	1,852	25	35	21,51,503	94,29,408	49,24,105	45,05,303	T	Pune
		ग्रा	14,826.80	248	14	1,852	25	0	7,79,972	36,78,226	19,03,440	17,74,786	R	
		ना	816.20	7,046	--	0	0	35	13,71,531	57,51,182	30,20,665	27,30,517	U	
13	सातारा	ए	10,480.00	287	11	1,719	26	22	6,53,735	30,03,741	15,10,842	14,92,899	T	Satara
		ग्रा	10,044.83	242	11	1,719	26	0	5,28,587	24,33,363	12,19,749	12,13,614	R	
		ना	435.17	1,311	--	0	0	22	1,25,148	5,70,378	2,91,093	2,79,285	U	
14	सांगली	ए	8,572.00	329	10	725	3	7	5,98,386	28,22,143	14,35,728	13,86,415	T	Sangli
		ग्रा	8,217.72	256	10	725	3	0	4,42,436	21,02,786	10,71,124	10,31,662	R	
		ना	354.28	2,030	--	0	0	7	1,55,950	7,19,357	3,64,604	3,54,753	U	
15	सोलापूर	ए	14,895.00	290	11	1,143	11	13	8,73,167	43,17,756	22,27,852	20,89,904	T	Solapur
		ग्रा	14,531.91	201	11	1,143	11	0	5,93,560	29,18,665	15,18,343	14,00,322	R	
		ना	363.09	3,853	--	0	0	13	2,79,607	13,99,091	7,09,509	6,89,582	U	
16	कोल्हापूर	ए	7,685.00	504	12	1,195	21	23	8,40,240	38,76,001	19,80,658	18,95,343	T	Kolhapur
		ग्रा	7,344.96	360	12	1,195	21	0	5,68,519	26,45,992	13,48,815	12,97,177	R	
		ना	340.04	3,617	--	0	0	23	2,71,721	12,30,009	6,31,843	5,98,166	U	
17	औरंगाबाद	ए	10,130.89	365	9	1,314	42	16	7,51,915	37,01,282	19,24,469	17,76,813	T	Aurangabad
		ग्रा	9,821.54	212	9	1,314	42	0	4,20,950	20,81,112	10,81,825	9,99,287	R	
		ना	309.35	5,237	--	0	0	16	3,30,965	16,20,170	8,42,644	7,77,526	U	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.1- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
18	जालना	ए	7,694.11	255	8	958	9	4	3,91,701	19,59,046	10,11,473	9,47,573	T	Jalna
		ग्रा	7,587.95	208	8	958	9	0	3,20,908	15,81,617	8,17,279	7,64,338	R	
		ना	106.16	3,555	--	0	0	4	70,793	3,77,429	1,94,194	1,83,235	U	
19	परभणी	ए	6,214.00	295	9	830	13	8	3,61,130	18,36,086	9,42,870	8,93,216	T	Parbhani
		ग्रा	6,101.11	208	9	830	13	0	2,56,399	12,66,280	6,51,886	6,14,394	R	
		ना	112.89	5,047	--	0	0	8	1,04,731	5,69,806	2,90,984	2,78,822	U	
20	हिंगोली	ए	4,827.00	244	5	675	36	3	2,28,868	11,77,345	6,06,294	5,71,051	T	Hingoli
		ग्रा	4,770.54	209	5	675	36	0	1,96,255	9,98,612	5,14,430	4,84,182	R	
		ना	56.46	3,166	--	0	0	3	32,613	1,78,733	91,864	86,869	U	
21	बीड	ए	10,693.00	242	11	1,357	11	9	5,35,835	25,85,049	13,49,106	12,35,943	T	Beed
		ग्रा	10,534.69	197	11	1,357	11	0	4,35,588	20,70,751	10,82,978	9,87,773	R	
		ना	158.31	3,249	--	0	0	9	1,00,247	5,14,298	2,66,128	2,48,170	U	
22	नांदेड	ए	10,528.00	319	16	1,541	62	17	6,65,434	33,61,292	17,30,075	16,31,217	T	Nanded
		ग्रा	10,286.69	238	16	1,541	62	0	4,94,341	24,47,394	12,58,160	11,89,234	R	
		ना	241.31	3,787	--	0	0	17	1,71,093	9,13,898	4,71,915	4,41,983	U	
23	उस्मानाबाद	ए	7,569.00	219	8	728	5	8	3,51,281	16,57,576	8,61,535	7,96,041	T	Osmanabad
		ग्रा	7,439.99	185	8	728	5	0	2,96,494	13,76,519	7,16,237	6,60,282	R	
		ना	129.01	2,179	--	0	0	8	54,787	2,81,057	1,45,298	1,35,759	U	
24	लातूर	ए	7,157.00	343	10	928	20	7	4,81,572	24,54,196	12,73,140	11,81,056	T	Latur
		ग्रा	7,072.62	259	10	928	20	0	3,63,409	18,29,216	9,49,707	8,79,509	R	
		ना	84.38	7,407	--	0	0	7	1,18,163	6,24,980	3,23,433	3,01,547	U	
25	बुलढाणा	ए	9,661.00	268	13	1,300	144	12	5,61,504	25,86,258	13,37,560	12,48,698	T	Buldhana
		ग्रा	9,540.24	214	13	1,300	144	0	4,51,284	20,37,398	10,55,242	9,82,156	R	
		ना	120.76	4,545	--	0	0	12	1,10,220	5,48,860	2,82,318	2,66,542	U	
26	अकोला	ए	5,672.81	320	7	864	122	12	3,95,690	18,13,906	9,32,334	8,81,572	T	Akola
		ग्रा	5,588.85	196	7	864	122	0	2,50,160	10,94,165	5,63,933	5,30,232	R	
		ना	83.96	8,572	--	0	0	12	1,45,530	7,19,741	3,68,401	3,51,340	U	
27	वाशिम	ए	4,901.19	244	6	698	91	4	2,59,464	11,97,160	6,20,302	5,76,858	T	Washim
		ग्रा	4,821.10	204	6	698	91	0	2,18,403	9,85,747	5,11,727	4,74,020	R	
		ना	80.09	2,640	--	0	0	4	41,061	2,11,413	1,08,575	1,02,838	U	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.1- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
28	अमरावती	ए	12,210.00	237	14	1,637	360	12	6,47,451	28,88,445	14,80,768	14,07,677	T	Amravati
		ग्रा	11,967.64	155	14	1,637	360	0	4,30,282	18,51,158	9,50,633	9,00,525	R	
		ना	242.36	4,280	--	0	0	12	2,17,169	10,37,287	5,30,135	5,07,152	U	
29	यवतमाळ	ए	13,582.00	204	16	1,853	284	18	6,46,886	27,72,348	14,19,965	13,52,383	T	Yavatmal
		ग्रा	13,415.09	162	16	1,853	284	0	5,15,502	21,74,195	11,15,148	10,59,047	R	
		ना	166.91	3,584	--	0	0	18	1,31,384	5,98,153	3,04,817	2,93,336	U	
30	वर्धा	ए	6,309.00	206	8	973	403	13	3,09,846	13,00,774	6,68,385	6,32,389	T	Wardha
		ग्रा	6,219.99	141	8	973	403	0	2,12,493	8,77,474	4,51,874	4,25,600	R	
		ना	89.01	4,756	--	0	0	13	97,353	4,23,300	2,16,511	2,06,789	U	
31	नागपूर	ए	9,892.00	470	14	1,617	242	41	10,41,544	46,53,570	23,84,975	22,68,595	T	Nagpur
		ग्रा	9,409.05	157	14	1,617	242	0	3,39,997	14,74,811	7,58,357	7,16,454	R	
		ना	482.95	6,582	--	0	0	41	7,01,547	31,78,759	16,26,618	15,52,141	U	
32	भंडारा	ए	4,087.00	294	7	771	93	12	2,78,076	12,00,334	6,05,520	5,94,814	T	Bhandara
		ग्रा	4,014.66	241	7	771	93	0	2,24,933	9,66,503	4,87,484	4,79,019	R	
		ना	72.34	3,232	--	0	0	12	53,143	2,33,831	1,18,036	1,15,795	U	
33	गोंदिया	ए	5,234.00	253	8	883	59	10	2,92,369	13,22,507	6,61,554	6,60,953	T	Gondia
		ग्रा	5,139.84	213	8	883	59	0	2,43,840	10,96,577	5,47,934	5,48,643	R	
		ना	94.16	2,399	--	0	0	10	48,529	2,25,930	1,13,620	1,12,310	U	
34	चंद्रपूर	ए	11,443.00	193	15	1,463	329	23	5,36,686	22,04,307	11,23,834	10,80,473	T	Chandrapur
		ग्रा	11,152.40	128	15	1,463	329	0	3,56,228	14,28,929	7,26,106	7,02,823	R	
		ना	290.60	2,668	--	0	0	23	1,80,458	7,75,378	3,97,728	3,77,650	U	
35	गडचिरोली	ए	14,412.00	74	12	1,509	166	6	2,50,435	10,72,942	5,41,328	5,31,614	T	Gadchiroli
		ग्रा	14,336.76	67	12	1,509	166	0	2,22,413	9,54,909	4,81,290	4,73,619	R	
		ना	75.24	1,569	--	0	0	6	28,022	1,18,033	60,038	57,995	U	
महाराष्ट्र	राज्य	ए	3,07,713.00	365	355	40,959	2,706	534	2,44,21,519	11,23,74,333	5,82,43,056	5,41,31,277	T	Maharashtra
		ग्रा	2,98,619.45	206	355	40,959	2,706	0	1,32,14,738	6,15,56,074	3,15,39,034	3,00,17,040	R	
		ना	9,093.55	5,588	0	0	0	534	1,12,06,781	5,08,18,259	2,67,04,022	2,41,14,237	U	

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

Source : Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.2
अनुसूचित जातींची लोकसंख्या / Scheduled Castes Population
(जनगणना, २०११ / Population Census, 2011)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे (2)	ग्रामीण Rural			नागरी Urban			एकूण Total			अनुसूचित जातींची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Percentage of Scheduled Castes to Total Population			Districts (2)
		एकूण Total (3)	पुरुष Males (4)	स्त्रिया Females (5)	एकूण Total (6)	पुरुष Males (7)	स्त्रिया Females (8)	एकूण Total (9)	पुरुष Males (10)	स्त्रिया Females (11)	एकूण Total (12)	पुरुष Males (13)	स्त्रिया Females (14)	
1	मुंबई शहर	0	0	0	2,19,934	1,11,564	1,08,370	2,19,934	1,11,564	1,08,370	7.13	6.62	7.74	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	0	0	0	5,83,302	3,00,291	2,83,011	5,83,302	3,00,291	2,83,011	6.23	5.97	6.54	Mumbai Suburban
3	ठाणे	84,982	43,891	41,091	6,45,107	3,33,994	3,11,113	7,30,089	3,77,885	3,52,204	6.6	6.44	6.78	Thane
4	रायगड	64,338	31,985	32,353	70,614	35,995	34,619	1,34,952	67,980	66,972	5.12	5.06	5.19	Raigad
5	रत्नागिरी	57,524	27,217	30,307	9,424	4,750	4,674	66,948	31,967	34,981	4.15	4.2	4.1	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	48,709	23,397	25,312	6,877	3,433	3,444	55,586	26,830	28,756	6.54	6.43	6.65	Sindhudurg
7	नाशिक	2,31,171	1,17,824	1,13,347	3,23,516	1,64,389	1,59,127	5,54,687	2,82,213	2,72,474	9.08	8.94	9.24	Nashik
8	धुळे	82,299	42,087	40,212	45,272	22,981	22,291	1,27,571	65,068	62,503	6.22	6.17	6.27	Dhule
9	नंदुरबार	30,550	15,453	15,097	17,435	8,820	8,615	47,985	24,273	23,712	2.91	2.91	2.91	Nandurbar
10	जळगाव	2,67,718	1,37,458	1,30,260	1,21,555	61,969	59,586	3,89,273	1,99,427	1,89,846	9.2	9.08	9.34	Jalgaon
11	अहमदनगर	4,43,302	2,25,820	2,17,482	1,30,396	65,701	64,695	5,73,698	2,91,521	2,82,177	12.63	12.44	12.82	Ahmednagar
12	पुणे	3,61,029	1,85,088	1,75,941	8,19,674	4,17,667	4,02,007	11,80,703	6,02,755	5,77,948	12.52	12.24	12.83	Pune
13	सातारा	2,47,575	1,23,808	1,23,767	75,661	37,895	37,766	3,23,236	1,61,703	1,61,533	10.76	10.7	10.82	Satara
14	सांगली	2,52,350	1,26,946	1,25,404	1,00,743	50,162	50,581	3,53,093	1,77,108	1,75,985	12.51	12.34	12.69	Sangli
15	सोलापूर	4,43,181	2,27,928	2,15,253	2,06,564	1,04,032	1,02,532	6,49,745	3,31,960	3,17,785	15.05	14.9	15.21	Solapur
16	कोल्हापूर	3,55,641	1,78,623	1,77,018	1,48,820	74,767	74,053	5,04,461	2,53,390	2,51,071	13.01	12.79	13.25	Kolhapur

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.2- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
17	औरंगाबाद	2,46,659	1,26,700	1,19,959	2,92,709	1,50,528	1,42,181	5,39,368	2,77,228	2,62,140	14.57	14.41	14.75	Aurangabad
18	जालना	2,26,345	1,15,749	1,10,596	45,921	23,208	22,713	2,72,266	1,38,957	1,33,309	13.9	13.74	14.07	Jalna
19	परभणी	1,72,674	88,291	84,383	74,634	37,592	37,042	2,47,308	1,25,883	1,21,425	13.47	13.35	13.59	Parbhani
20	हिंगोली	1,61,751	82,844	78,907	20,814	10,535	10,279	1,82,565	93,379	89,186	15.51	15.40	15.62	Hingoli
21	बीड	2,78,869	1,43,031	1,35,838	72,385	36,746	35,639	3,51,254	1,79,777	1,71,477	13.59	13.33	13.87	Beed
22	नांदेड	4,73,434	2,43,159	2,30,275	1,67,049	85,638	81,411	6,40,483	3,28,797	3,11,686	19.05	19	19.11	Nanded
23	उस्मानाबाद	2,21,325	1,13,813	1,07,512	43,859	22,541	21,318	2,65,184	1,36,354	1,28,830	16	15.83	16.18	Osmanabad
24	लातूर	3,69,609	1,90,913	1,78,696	1,11,304	57,005	54,299	4,80,913	2,47,918	2,32,995	19.6	19.47	19.73	Latur
25	बुलढाणा	3,95,137	2,02,996	1,92,141	75,758	38,449	37,309	4,70,895	2,41,445	2,29,450	18.21	18.05	18.38	Buldhana
26	अकोला	2,53,575	1,30,266	1,23,309	1,10,484	55,978	54,506	3,64,059	1,86,244	1,77,815	20.07	19.98	20.17	Akola
27	वाशिम	2,00,187	1,03,178	97,009	29,275	14,689	14,586	2,29,462	1,17,867	1,11,595	19.17	19	19.35	Washim
28	अमरावती	3,46,056	1,78,148	1,67,908	1,60,318	81,250	79,068	5,06,374	2,59,398	2,46,976	17.53	17.52	17.54	Amravati
29	यवतमाळ	2,49,800	1,27,461	1,22,339	78,718	39,548	39,170	3,28,518	1,67,009	1,61,509	11.85	11.76	11.94	Yavatmal
30	वर्धा	1,14,889	59,201	55,688	73,941	37,368	36,573	1,88,830	96,569	92,261	14.52	14.45	14.59	Wardha
31	नागपूर	2,34,062	1,19,694	1,14,368	6,33,651	3,19,511	3,14,140	8,67,713	4,39,205	4,28,508	18.65	18.42	18.89	Nagpur
32	भंडारा	1,55,163	77,939	77,224	45,209	22,482	22,727	2,00,372	1,00,421	99,951	16.69	16.58	16.80	Bhandara
33	गोंदिया	1,35,393	67,401	67,992	40,568	20,033	20,535	1,75,961	87,434	88,527	13.31	13.22	13.39	Gondia
34	चंद्रपूर	1,87,643	95,203	92,440	1,60,722	81,695	79,027	3,48,365	1,76,898	1,71,467	15.80	15.74	15.87	Chandrapur
35	गडचिरोली	1,01,879	51,541	50,338	18,866	9,500	9,366	1,20,745	61,041	59,704	11.25	11.28	11.23	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	74,94,819	38,25,053	36,69,766	57,81,079	29,42,706	28,38,373	1,32,75,898	67,67,759	65,08,139	11.81	11.62	12.02	Maharashtra State

आधार : भारतीय जनगणना, २०११ / Source : Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.3
अनुसूचित जमातींची लोकसंख्या / Scheduled Tribes Population
(जनगणना, २०११ / Population Census, 2011)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे (2)	ग्रामीण Rural			नागरी Urban			एकूण Total			अनुसूचित जमातींची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Percentage of Scheduled Tribes to Total Population			Districts (2)
		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	मुंबई शहर	0	0	0	25,093	13,488	11,605	25,093	13,488	11,605	0.81	0.8	0.83	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	0	0	0	1,04,560	55,033	49,527	1,04,560	55,033	49,527	1.12	1.09	1.14	Mumbai Suburban
3	ठाणे	12,65,162	6,27,288	6,37,874	2,77,289	1,41,904	1,35,385	15,42,451	7,69,192	7,73,259	13.95	13.11	14.88	Thane
4	रायगड	2,70,768	1,35,959	1,34,809	34,357	17,698	16,659	3,05,125	1,53,657	1,51,468	11.58	11.43	11.74	Raigad
5	रत्नागिरी	18,788	9,577	9,211	1,586	825	761	20,374	10,402	9,972	1.26	1.37	1.17	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	6,019	3,061	2,958	957	514	443	6,976	3,575	3,401	0.82	0.86	0.79	Sindhudurg
7	नाशिक	13,99,280	7,07,246	6,92,034	1,65,089	85,301	79,788	15,64,369	7,92,547	7,71,822	25.62	25.1	26.16	Nashik
8	धुळे	6,07,824	3,06,730	3,01,094	39,491	20,304	19,187	6,47,315	3,27,034	3,20,281	31.56	31.03	32.13	Dhule
9	नंदुरबार	10,94,302	5,44,172	5,50,130	47,631	23,854	23,777	11,41,933	5,68,026	5,73,907	69.28	68.18	70.41	Nandurbar
10	जळगाव	5,37,071	2,75,373	2,61,698	67,296	34,777	32,519	6,04,367	3,10,150	2,94,217	14.29	14.11	14.48	Jalgaon
11	अहमदनगर	3,54,975	1,79,133	1,75,842	23,255	12,032	11,223	3,78,230	1,91,165	1,87,065	8.33	8.16	8.50	Ahmednagar
12	पुणे	2,55,389	1,29,711	1,25,678	93,487	49,421	44,066	3,48,876	1,79,132	1,69,744	3.7	3.64	3.77	Pune
13	सातारा	22,463	11,500	10,963	7,172	3,710	3,462	29,635	15,210	14,425	0.99	1.01	0.97	Satara
14	सांगली	12,820	6,592	6,228	5,513	2,814	2,699	18,333	9,406	8,927	0.65	0.66	0.64	Sangli
15	सोलापूर	49,731	25,648	24,083	27,861	14,137	13,724	77,592	39,785	37,807	1.8	1.79	1.81	Solapur
16	कोल्हापूर	22,318	11,408	10,910	7,888	4,070	3,818	30,206	15,478	14,728	0.78	0.78	0.78	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1,18,070	60,537	57,533	25,296	13,339	11,957	1,43,366	73,876	69,490	3.87	3.84	3.91	Aurangabad

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.3- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
18	जालना	35,876	18,543	17,333	6,387	3,445	2,942	42,263	21,988	20,275	2.16	2.17	2.14	Jalna
19	परभणी	32,150	16,332	15,818	8,364	4,238	4,126	40,514	20,570	19,944	2.21	2.18	2.23	Parbhani
20	हिंगोली	1,06,739	54,901	51,838	5,215	2,773	2,442	1,11,954	57,674	54,280	9.51	9.51	9.51	Hingoli
21	बीड	26,681	13,659	13,022	6,041	3,147	2,894	32,722	16,806	15,916	1.27	1.25	1.29	Beed
22	नांदेड	2,41,712	1,23,467	1,18,245	39,983	20,425	19,558	2,81,695	1,43,892	1,37,803	8.38	8.32	8.45	Nanded
23	उस्मानाबाद	30,007	15,426	14,581	6,032	3,143	2,889	36,039	18,569	17,470	2.17	2.16	2.19	Osmanabad
24	लातूर	48,147	24,970	23,177	9,341	4,902	4,439	57,488	29,872	27,616	2.34	2.35	2.34	Latur
25	बुलढाणा	1,16,176	59,525	56,651	8,661	4,628	4,033	1,24,837	64,153	60,684	4.83	4.8	4.86	Buldhana
26	अकोला	85,661	43,797	41,864	14,619	7,562	7,057	1,00,280	51,359	48,921	5.53	5.51	5.55	Akola
27	वाशिम	77,404	39,801	37,603	3,067	1,602	1,465	80,471	41,403	39,068	6.72	6.67	6.77	Washim
28	अमरावती	3,68,630	1,87,465	1,81,165	35,498	18,369	17,129	4,04,128	2,05,834	1,98,294	13.99	13.9	14.09	Amravati
29	यवतमाळ	4,73,752	2,40,656	2,33,096	40,305	20,240	20,065	5,14,057	2,60,896	2,53,161	18.54	18.37	18.72	Yavatmal
30	वर्धा	1,25,090	64,327	60,763	24,417	12,371	12,046	1,49,507	76,698	72,809	11.49	11.48	11.51	Wardha
31	नागपूर	2,00,154	1,02,275	97,879	2,37,417	1,21,291	1,16,126	4,37,571	2,23,566	2,14,005	9.4	9.37	9.43	Nagpur
32	भंडारा	78,943	39,532	39,411	9,943	4,983	4,960	88,886	44,515	44,371	7.41	7.35	7.46	Bhandara
33	गोंदिया	2,01,913	99,729	1,02,184	12,340	6,215	6,125	2,14,253	1,05,944	1,08,309	16.2	16.01	16.39	Gondia
34	चंद्रपूर	3,23,796	1,63,363	1,60,433	65,645	33,390	32,255	3,89,441	1,96,753	1,92,688	17.67	17.51	17.83	Chandrapur
35	गडचिरोली	3,98,266	1,98,753	1,99,513	17,040	8,624	8,416	4,15,306	2,07,377	2,07,929	38.71	38.31	39.11	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	90,06,077	45,40,456	44,65,621	15,04,136	7,74,569	7,29,567	1,05,10,213	53,15,025	51,95,188	9.35	9.13	9.6	Maharashtra State

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

Source: Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.4
लोकसंख्येतील दशवार्षिक वृद्धिदर / Decadal variation in population
(जनगणना, २०११ / Population Census, 2011)

अ.क्र.	जिल्हे	वर्ष	एकूण व्यक्ती	दशवर्षीय चढउतार	दशवर्षीय चढउतार (शेकडा प्रमाण)	पुरुष	स्त्रिया	Districts
Sr.No.		Year	Persons	Decadal	Percentage decadal variation	Males	Females	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1901	9,27,994	-	-	5,61,825	3,66,169	Brihan Mumbai
		1911	11,48,757	+ 2,20,763	+ 23.79	7,31,634	4,17,123	
		1921	13,80,448	+ 2,31,691	+ 20.17	8,84,301	4,96,147	
		1931	13,97,812	+ 17,364	+ 1.26	8,78,102	5,19,710	
		1941	18,01,356	+ 4,03,544	+ 24.87	11,14,983	6,86,373	
		1951	29,94,444	+ 11,93,088	+ 66.23	18,68,335	11,26,109	
		1961	41,52,056	+ 11,57,612	+ 38.66	24,96,176	16,55,880	
		1971	59,70,575	+ 18,18,519	+ 43.80	34,78,378	24,92,197	
		1981	82,43,405	+ 22,72,830	+ 38.07	46,52,646	35,90,759	
		1991	99,25,891	+ 16,82,486	+ 20.41	54,60,145	44,65,746	
1	मुंबई शहर	1901	7,21,776	--	--	4,36,977	2,84,799	Mumbai City
		1911	8,93,481	+1,71,705	+23.79	5,69,051	3,24,430	
		1921	10,73,685	+1,80,204	+20.17	6,87,792	3,85,893	
		1931	10,87,191	+13,506	+1.26	6,82,971	4,04,220	
		1941	14,01,059	+3,13,868	+28.87	8,67,212	5,33,847	
		1951	23,29,020	+9,27,961	+66.23	14,79,584	8,49,436	
		1961	27,71,933	+4,42,913	+19.02	17,04,908	10,67,025	
		1971	30,70,378	+2,98,445	+10.77	18,38,843	12,31,535	
		1981	32,85,040	+2,14,662	+6.99	19,00,011	13,85,029	
		1991	31,74,889	-1,10,151	-3.35	17,72,549	14,02,340	
		2001	33,38,031	+1,63,142	+5.14	18,78,246	14,59,785	
		2011	30,85,411	-2,52,620	-7.57	16,84,608	14,00,803	
2	मुंबई उपनगर	1901	2,06,218	--	--	1,24,848	81,370	Mumbai Suburban
		1911	2,55,276	+49,058	+23.79	1,62,583	92,693	
		1921	3,06,763	+51,487	+20.17	1,96,509	1,10,254	
		1931	3,10,621	+3,858	+1.26	1,95,131	1,15,490	
		1941	4,00,297	+89,676	+28.87	2,47,771	1,52,526	
		1951	6,65,424	+2,65,127	+66.23	3,88,751	2,76,673	
		1961	13,80,123	+7,14,699	+107.41	7,91,268	5,88,855	
		1971	29,00,197	+15,20,074	+110.14	16,39,535	12,60,662	
		1981	49,58,365	+20,58,168	+70.97	27,52,635	22,05,730	
		1991	67,51,002	+17,92,637	+36.15	36,87,596	30,63,406	
		2001	86,40,419	+18,89,417	+27.99	47,41,720	38,98,699	
		2011	93,56,962	+7,16,543	+8.29	50,31,323	43,25,639	
3	ठाणे	1901	6,65,326	--	--	3,43,216	3,22,110	Thane
		1911	7,21,323	+55,997	+8.42	3,70,437	3,50,886	
		1921	7,13,228	-8,095	-1.12	3,68,305	3,44,923	
		1931	7,87,664	+74,436	+10.44	4,07,045	3,80,619	
		1941	8,82,321	+94,657	+12.02	4,54,693	4,27,628	
		1951	12,82,572	+4,00,251	+45.36	6,68,138	6,14,434	
		1961	16,52,678	+3,70,106	+28.86	8,61,117	7,91,561	
		1971	22,81,664	+6,28,986	+38.06	12,04,855	10,76,809	
		1981	33,51,562	+10,69,898	+46.89	17,79,645	15,71,917	
		1991	52,49,126	+18,97,564	+56.62	27,92,874	24,56,252	
		2001	81,31,849	+28,82,723	+54.92	43,77,747	37,54,102	
		2011	1,10,60,148	+29,28,299	+36.01	58,65,078	51,95,070	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.4- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
4	रायगड	1901	7,21,083	--	--	3,60,493	3,60,590	Raigad
		1911	7,14,371	-6,712	-0.93	3,53,180	3,61,191	
		1921	6,77,586	-36,785	-5.15	3,34,184	3,43,402	
		1931	7,56,315	+78,729	+11.62	3,76,398	3,79,917	
		1941	8,05,157	+48,842	+6.46	3,95,368	4,09,789	
		1951	9,09,083	+1,03,926	+12.91	4,45,580	4,63,503	
		1961	10,58,855	+1,49,772	+16.48	5,14,534	5,44,321	
		1971	12,63,003	+2,04,148	+19.28	6,14,278	6,48,725	
		1981	14,86,452	+2,23,449	+17.69	7,26,512	7,59,940	
		1991	18,24,816	+3,38,364	+22.76	9,07,907	9,16,909	
		2001	22,07,929	+3,83,113	+20.99	11,17,628	10,90,301	
2011	26,34,200	+4,26,271	+19.31	13,44,345	12,89,855			
5	रत्नागिरी	1901	8,71,866	--	--	4,11,394	4,60,472	Ratnagiri
		1911	8,93,944	+22,078	+2.53	4,13,042	4,80,902	
		1921	8,56,032	-37,912	-4.24	3,91,461	4,64,571	
		1931	9,64,558	+1,08,526	+12.68	4,53,115	5,11,443	
		1941	10,22,816	+58,258	+6.04	4,73,880	5,48,936	
		1951	10,76,080	+53,264	+5.21	4,80,706	5,95,374	
		1961	11,46,243	+70,163	+6.52	5,06,211	6,40,032	
		1971	12,78,742	+1,32,499	+11.56	5,65,096	7,13,646	
		1981	13,79,655	+1,00,913	+7.89	6,11,029	7,68,626	
		1991	15,44,057	+1,64,402	+11.92	7,00,190	8,43,867	
		2001	16,96,777	+1,52,720	+9.89	7,94,498	9,02,279	
2011	16,15,069	-81,708	-4.82	7,61,121	8,53,948			
6	सिंधुदुर्ग	1901	5,43,058	--	--	2,57,206	2,85,852	Sindhudurg
		1911	5,53,550	+10,492	+1.93	2,56,939	2,96,611	
		1921	5,31,211	-22,339	-4.04	2,44,359	2,86,852	
		1931	5,98,968	+67,757	+12.76	2,82,610	3,16,358	
		1941	6,37,574	+38,606	+6.45	2,96,878	3,40,696	
		1951	6,76,335	+38,761	+6.08	3,07,455	3,68,880	
		1961	7,24,817	+48,482	+7.17	3,30,393	3,94,424	
		1971	7,57,917	+33,100	+4.57	3,42,482	4,15,435	
		1981	7,80,891	+22,974	+3.03	3,54,128	4,26,763	
		1991	8,32,152	+51,261	+6.56	3,89,384	4,42,768	
		2001	8,68,825	+36,673	+4.41	4,17,890	4,50,935	
2011	8,49,651	-19,174	-2.21	4,17,332	4,32,319			
7	नाशिक	1901	8,23,080	--	--	4,17,000	4,06,080	Nashik
		1911	9,15,698	+92,618	+11.25	4,61,573	4,54,125	
		1921	8,45,783	-69,915	-7.64	4,31,568	4,14,215	
		1931	10,09,583	+1,63,800	+19.37	5,14,322	4,95,261	
		1941	11,27,597	+1,18,014	+11.69	5,77,293	5,50,304	
		1951	14,29,916	+3,02,319	+26.81	7,30,927	6,98,989	
		1961	18,55,246	+4,25,330	+29.75	9,53,531	9,01,715	
		1971	23,69,221	+5,13,975	+27.70	12,21,419	11,47,802	
		1981	29,91,739	+6,22,518	+26.28	15,44,532	14,47,207	
		1991	38,51,352	+8,59,613	+28.73	19,84,973	18,66,379	
		2001	49,93,796	+11,42,444	+29.66	25,90,912	24,02,884	
2011	61,07,187	+11,13,391	+22.30	31,57,186	29,50,001			

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.4- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
8	धुळे	1901	2,57,194	--	--	1,29,905	1,27,289	Dhule
		1911	3,20,907	+63,713	+24.77	1,62,220	1,58,687	
		1921	3,40,792	+19,885	+6.20	1,72,473	1,68,319	
		1931	4,10,080	+69,288	+20.33	2,08,237	2,01,843	
		1941	4,85,081	+75,001	+18.29	2,46,370	2,38,711	
		1951	6,08,112	+1,23,031	+25.36	3,09,077	2,99,035	
		1961	7,85,278	+1,77,166	+29.13	4,00,444	3,84,834	
		1971	9,69,714	+1,84,436	+23.49	4,97,766	4,71,948	
		1981	12,02,284	+2,32,570	+23.98	6,15,294	5,86,990	
		1991	14,73,170	+2,70,886	+22.53	7,57,268	7,15,902	
		2001	17,07,947	+2,34,777	+15.94	8,78,372	8,29,575	
		2011	20,50,862	+3,42,915	+20.08	10,54,031	9,96,831	
9	नंदुरबार	1901	1,91,238	--	--	96,592	94,646	Nandurbar
		1911	2,38,612	+47,374	+24.77	1,20,619	1,17,993	
		1921	2,53,399	+14,787	+6.20	1,28,244	1,25,155	
		1931	3,04,918	+51,519	+20.33	1,54,836	1,50,082	
		1941	3,60,685	+55,767	+18.29	1,83,190	1,77,495	
		1951	4,52,166	+91,481	+25.36	2,29,149	2,23,017	
		1961	5,65,958	+1,13,792	+25.17	2,86,498	2,79,460	
		1971	6,92,467	+1,26,509	+22.35	3,51,835	3,40,632	
		1981	8,48,010	+1,55,543	+22.46	4,27,846	4,20,164	
		1991	10,62,545	+2,14,535	+25.30	5,38,020	5,24,525	
		2001	13,11,709	+2,49,164	+23.45	6,63,511	6,48,198	
		2011	16,48,295	+3,36,586	+25.66	8,33,170	8,15,125	
10	जळगाव	1901	9,54,077	--	--	4,83,030	4,71,047	Jalgaon
		1911	10,28,126	+74,049	+7.76	5,18,558	5,09,568	
		1921	10,69,656	+41,530	+4.04	5,42,676	5,26,980	
		1931	11,98,260	+1,28,604	+12.02	6,08,733	5,89,527	
		1941	13,20,074	+1,21,814	+10.17	6,69,953	6,50,121	
		1951	14,71,351	+1,51,277	+11.46	7,46,452	7,24,899	
		1961	17,65,047	+2,93,696	+19.96	9,02,001	8,63,046	
		1971	21,23,121	+3,58,074	+20.29	10,89,840	10,33,281	
		1981	26,18,274	+4,95,153	+23.32	13,42,963	12,75,311	
		1991	31,87,634	+5,69,360	+21.75	16,42,873	15,44,761	
		2001	36,82,690	+4,95,056	+15.53	19,05,493	17,77,197	
		2011	42,29,917	+5,47,227	+14.86	21,97,365	20,32,552	
11	अहमदागर	1901	8,21,946	--	--	4,09,926	4,12,020	Ahmednagar
		1911	9,27,795	+1,05,849	+12.88	4,67,777	4,60,018	
		1921	7,20,709	-2,07,086	-22.32	3,64,283	3,56,426	
		1931	9,71,296	+2,50,587	+34.77	4,92,744	4,78,552	
		1941	11,25,402	+1,54,106	+15.87	5,71,507	5,53,895	
		1951	14,13,446	+2,88,044	+25.59	7,17,049	6,96,397	
		1961	17,79,246	+3,65,800	+25.88	9,06,967	8,72,279	
		1971	22,73,223	+4,93,977	+27.76	11,62,306	11,10,917	
		1981	27,12,491	+4,39,268	+19.32	13,84,734	13,27,757	
		1991	33,72,935	+6,60,444	+24.35	17,30,609	16,42,326	
		2001	40,40,642	+6,67,707	+19.80	20,83,053	19,57,589	
		2011	45,43,159	+5,02,517	+12.44	23,42,825	22,00,334	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.4- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
12	पुणे	1901	10,95,858	--	--	5,53,661	5,42,197	Pune
		1911	11,77,238	+81,380	+7.43	5,95,481	5,81,757	
		1921	11,05,014	-72,224	-6.14	5,64,751	5,40,263	
		1931	12,75,882	+1,70,868	+15.46	6,53,480	6,22,402	
		1941	14,72,972	+1,97,090	+15.45	7,55,979	7,16,993	
		1951	19,50,976	+4,78,004	+32.45	10,06,201	9,44,775	
		1961	24,66,880	+5,15,904	+26.44	12,68,710	11,98,170	
		1971	31,78,029	+7,11,149	+28.83	16,43,864	15,34,165	
		1981	41,64,470	+9,86,441	+31.04	21,50,088	20,14,382	
		1991	55,32,532	+13,68,062	+32.85	28,61,460	26,71,072	
		2001	72,32,555	+17,00,023	+30.73	37,69,128	34,63,427	
		2011	94,29,408	+21,96,853	+30.37	49,24,105	45,05,303	
13	सातारा	1901	8,49,672	--	--	4,18,418	4,31,254	Satara
		1911	8,35,337	-14,335	-1.69	4,12,412	4,22,925	
		1921	7,86,436	-48,901	-5.85	3,87,434	3,99,002	
		1931	8,95,014	+1,08,578	+13.81	4,46,189	4,48,825	
		1941	10,13,212	+1,18,198	+13.21	4,97,993	5,15,219	
		1951	11,77,016	+1,63,804	+16.17	5,73,800	6,03,216	
		1961	14,30,105	+2,53,089	+21.50	6,98,555	7,31,550	
		1971	17,27,376	+2,97,271	+20.79	8,48,092	8,79,284	
		1981	20,38,677	+3,11,301	+18.02	9,89,122	10,49,555	
		1991	24,51,372	+4,12,695	+20.24	12,08,375	12,42,997	
		2001	28,08,994	+3,57,622	+14.59	14,08,326	14,00,668	
		2011	30,03,741	+1,94,747	+6.93	15,10,842	14,92,899	
14	सांगली	1901	6,45,696	--	--	3,25,474	3,20,222	Sangli
		1911	6,13,751	-31,945	-4.95	3,14,501	2,99,250	
		1921	5,97,371	-16,380	-2.67	3,07,664	2,89,707	
		1931	7,08,858	+1,11,487	+18.66	3,63,574	3,45,284	
		1941	8,14,449	+1,05,591	+14.90	4,16,823	3,97,626	
		1951	10,00,375	+1,85,926	+22.83	5,08,420	4,91,955	
		1961	12,32,986	+2,32,611	+23.25	6,29,912	6,03,074	
		1971	15,42,560	+3,09,574	+25.11	7,91,562	7,50,998	
		1981	18,34,293	+2,91,733	+18.91	9,32,734	9,01,559	
		1991	22,09,488	+3,75,195	+20.45	11,28,521	10,80,967	
		2001	25,83,524	+3,74,036	+16.93	13,20,088	12,63,436	
		2011	28,22,143	+2,38,619	+9.24	14,35,728	13,86,415	
15	सोलापूर	1901	8,75,368	--	--	4,40,985	4,34,383	Solapur
		1911	9,46,761	+71,393	+8.16	4,81,323	4,65,438	
		1921	9,00,267	-46,494	-4.91	4,63,349	4,36,918	
		1931	10,58,959	+1,58,692	+17.63	5,47,447	5,11,512	
		1941	12,15,953	+1,56,994	+14.83	6,26,145	5,89,808	
		1951	14,90,446	+2,74,493	+22.57	7,66,188	7,24,258	
		1961	18,43,102	+3,52,656	+23.66	9,51,818	8,91,284	
		1971	22,33,369	+3,90,267	+21.17	11,55,281	10,78,088	
		1981	25,88,139	+3,54,770	+15.88	13,32,914	12,55,225	
		1991	32,31,057	+6,42,918	+24.84	16,70,516	15,60,541	
		2001	38,49,543	+6,18,486	+19.14	19,89,623	18,59,920	
		2011	43,17,756	+4,68,213	+12.16	22,27,852	20,89,904	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.4- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
16	कोल्हापूर	1901	8,72,720	--	--	4,41,954	4,30,766	Kolhapur
		1911	7,92,681	-80,039	-9.17	4,03,010	3,89,671	
		1921	7,94,673	+1,992	+25	4,08,448	3,86,225	
		1931	9,08,317	+1,13,644	+14.30	4,65,420	4,42,897	
		1941	10,39,279	+1,30,962	+14.42	5,28,012	5,11,267	
		1951	12,67,609	+2,28,330	+21.97	6,45,411	6,22,198	
		1961	15,52,636	+2,85,027	+22.49	7,91,893	7,60,743	
		1971	20,01,973	+4,49,337	+28.94	10,24,891	9,77,082	
		1981	24,57,095	+4,55,122	+22.73	12,52,119	12,04,976	
		1991	29,89,507	+5,32,412	+21.67	15,24,732	14,64,775	
		2001	35,23,162	+5,33,655	+17.85	18,07,470	17,15,692	
2011	38,76,001	+3,52,839	+10.01	19,80,658	18,95,343			
17	औरंगाबाद	1901	4,44,492	-	-	2,22,431	2,22,061	Aurangabad
		1911	5,33,331	+88,839	+19.99	2,68,220	2,65,111	
		1921	4,36,921	-96,410	-18.08	2,19,425	2,17,496	
		1931	5,79,857	+1,42,936	+32.71	2,94,802	2,85,055	
		1941	6,56,289	+76,432	+13.18	3,35,440	3,20,849	
		1951	7,14,894	+58,605	+8.93	3,62,149	3,52,745	
		1961	9,43,092	+2,28,198	+31.92	4,82,363	4,60,729	
		1971	12,41,195	+2,98,103	+31.61	6,41,595	5,99,600	
		1981	15,89,754	+3,48,559	+28.08	8,21,280	7,68,474	
		1991	22,18,615	+6,28,861	+39.56	11,54,111	10,64,504	
		2001	29,02,602	+6,83,987	+30.83	15,08,179	13,94,423	
2011	37,01,282	+7,98,680	+27.52	19,24,469	17,76,813			
18	जालना	1901	3,56,096	-	-	1,78,242	1,77,854	Jalna
		1911	4,27,615	+71,519	+20.08	2,14,967	2,12,648	
		1921	3,63,765	-63,850	-14.93	1,82,960	1,80,805	
		1931	4,65,592	+1,01,827	+27.99	2,36,792	2,28,800	
		1941	5,21,222	+55,630	+11.95	2,66,320	2,54,902	
		1951	5,69,324	+48,102	+9.23	2,88,170	2,81,154	
		1961	7,20,141	+1,50,817	+26.49	3,65,570	3,54,571	
		1971	8,93,498	+1,73,357	+24.07	4,56,077	4,37,421	
		1981	10,26,252	+1,32,754	+14.86	5,20,877	5,05,375	
		1991	13,59,589	+3,33,337	+32.48	6,94,380	6,65,209	
		2001	16,07,391	+2,47,802	+18.23	8,24,087	7,83,304	
2011	19,59,046	+3,51,655	+21.88	10,11,473	9,47,573			
19	परभणी	1901	3,53,265	--	--	1,77,016	1,76,249	Parbhani
		1911	4,25,672	+72,407	+20.50	2,13,637	2,12,035	
		1921	4,18,191	-7,481	-1.76	2,11,436	2,06,755	
		1931	4,66,278	+48,087	+11.50	2,37,483	2,28,795	
		1941	4,98,103	+31,825	+6.83	2,54,149	2,43,954	
		1951	5,50,621	+52,518	+10.54	2,78,941	2,71,680	
		1961	6,41,081	+90,460	+16.43	3,25,607	3,15,474	
		1971	8,05,383	+1,64,302	+25.63	4,12,218	3,93,165	
		1981	9,87,411	+1,82,028	+22.60	5,01,810	4,85,601	
		1991	12,93,104	+3,05,693	+30.96	6,61,700	6,31,404	
		2001	15,27,715	+2,34,611	+18.14	7,80,191	7,47,524	
2011	18,36,086	+3,08,371	+20.19	9,42,870	8,93,216			

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.4- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
20	हिंगोली	1901	2,26,384	--	--	1,13,438	1,12,946	Hingoli
		1911	2,72,785	+46,401	+20.50	1,36,906	1,35,879	
		1921	2,67,991	-4,794	-1.76	1,35,495	1,32,496	
		1931	2,98,807	+30,816	+11.50	1,52,187	1,46,620	
		1941	3,19,200	+20,393	+6.82	1,62,866	1,56,334	
		1951	3,52,856	+33,656	+10.54	1,77,427	1,75,429	
		1961	4,30,986	+78,130	+22.14	2,18,228	2,12,758	
		1971	5,33,595	+1,02,609	+23.81	2,71,152	2,62,443	
		1981	6,55,199	+1,21,604	+22.79	3,33,201	3,21,998	
		1991	8,23,931	+1,68,732	+25.75	4,22,094	4,01,837	
		2001	9,87,160	+1,63,229	+19.81	5,05,373	4,81,787	
2011	11,77,345	+1,90,185	+19.27	6,06,294	5,71,051			
21	बीड	1901	4,81,140	--	--	2,42,433	2,38,707	Bid
		1911	6,06,104	+1,24,964	+25.97	3,06,099	3,00,005	
		1921	4,53,844	-1,52,260	-25.12	2,31,246	2,22,598	
		1931	6,16,675	+1,62,831	+35.88	3,16,389	3,00,286	
		1941	6,91,946	+75,271	+12.21	3,56,508	3,35,438	
		1951	7,84,920	+92,974	+13.44	4,01,074	3,83,846	
		1961	9,49,673	+1,64,753	+20.99	4,82,428	4,67,245	
		1971	12,23,694	+2,74,021	+28.85	6,26,223	5,97,471	
		1981	14,12,990	+1,89,296	+15.47	7,18,958	6,94,032	
		1991	18,22,072	+4,09,082	+28.95	9,37,410	8,84,662	
		2001	21,61,250	+3,39,178	+18.61	11,16,356	10,44,894	
2011	25,85,049	+4,23,799	+19.61	13,49,106	12,35,943			
22	नांदेड	1901	5,50,261	--	--	2,74,628	2,75,633	Nanded
		1911	6,71,066	+1,20,805	+21.95	3,36,431	3,34,635	
		1921	6,49,825	-21,241	-3.17	3,28,083	3,21,742	
		1931	7,06,773	+56,948	+8.76	3,59,522	3,47,251	
		1941	7,84,289	+77,516	+10.97	3,99,103	3,85,186	
		1951	8,83,531	+99,242	+12.65	4,45,558	4,37,973	
		1961	10,79,674	+1,96,143	+22.20	5,47,974	5,31,700	
		1971	13,97,762	+3,18,088	+29.46	7,14,820	6,82,942	
		1981	17,49,334	+3,51,572	+25.15	8,92,417	8,56,917	
		1991	23,30,374	+5,81,040	+33.21	11,97,876	11,32,498	
		2001	28,76,259	+5,45,885	+23.42	14,81,358	13,94,901	
2011	33,61,292	+4,85,033	+16.86	17,30,075	16,31,217			
23	उस्मानाबाद	1901	3,87,122	--	--	1,95,504	1,91,618	Osmanabad
		1911	4,60,516	+73,394	+18.96	2,34,424	2,26,092	
		1921	4,42,156	-18,360	-3.99	2,28,068	2,14,088	
		1931	4,92,845	+50,689	+11.46	2,53,778	2,39,067	
		1941	5,47,945	+55,100	+11.18	2,82,227	2,65,718	
		1951	6,03,273	+55,328	+10.10	3,09,765	2,93,508	
		1961	7,26,036	+1,22,763	+20.35	3,72,766	3,53,270	
		1971	9,28,227	+2,02,191	+27.85	4,76,671	4,51,556	
		1981	10,29,702	+1,01,475	+10.93	5,25,851	5,03,851	
		1991	12,76,327	+2,46,625	+23.95	6,58,896	6,17,431	
		2001	14,86,586	+2,10,259	+16.47	7,69,368	7,17,218	
2011	16,57,576	+1,70,990	+11.50	8,61,535	7,96,041			

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.4- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
24	लातूर	1901	4,23,609	--	--	2,13,912	2,09,697	Latur
		1911	5,06,549	+82,940	+19.58	2,57,736	2,48,813	
		1921	4,79,723	-26,826	-5.30	2,47,305	2,32,418	
		1931	5,40,019	+60,296	+12.57	2,77,988	2,62,031	
		1941	6,00,373	+60,354	+11.18	3,09,237	2,91,136	
		1951	6,60,823	+60,450	+10.07	3,39,379	3,21,444	
		1961	8,18,160	+1,57,337	+23.81	4,19,547	3,98,613	
		1971	10,48,618	+2,30,458	+28.17	5,40,043	5,08,575	
		1981	12,92,882	+2,44,264	+23.29	6,60,045	6,32,837	
		1991	16,76,641	+3,83,759	+29.68	8,63,203	8,13,438	
		2001	20,80,285	+4,03,644	+24.07	10,75,257	10,05,028	
2011	24,54,196	+3,73,911	+17.97	12,73,140	11,81,056			
25	बुलढाणा	1901	6,17,990	--	--	3,10,300	3,07,690	Buldana
		1911	6,73,698	+55,708	+9.01	3,39,459	3,34,239	
		1921	7,03,643	+29,945	+4.44	3,55,604	3,48,039	
		1931	7,66,584	+62,941	+8.95	3,88,966	3,77,618	
		1941	8,20,862	+54,278	+7.08	4,16,314	4,04,548	
		1951	8,70,168	+49,306	+6.01	4,39,270	4,30,898	
		1961	10,59,698	+1,89,530	+21.78	5,41,026	5,18,672	
		1971	12,62,978	+2,03,280	+19.18	6,46,303	6,16,675	
		1981	15,08,777	+2,45,799	+19.46	7,70,833	7,37,944	
		1991	18,86,299	+3,77,522	+25.02	9,66,017	9,20,282	
		2001	22,32,480	+3,46,181	+18.35	11,47,403	10,85,077	
2011	25,86,258	+3,53,778	+15.85	13,37,560	12,48,698			
26	अकोला	1901	4,44,653	-	-	2,25,896	2,18,757	Akola
		1911	4,64,741	+20,088	+4.52	2,36,203	2,28,538	
		1921	4,69,947	+5,206	+1.12	2,39,999	2,29,948	
		1931	5,18,143	+48,196	+10.26	2,65,407	2,52,736	
		1941	5,36,696	+18,553	+3.58	2,74,306	2,62,390	
		1951	5,62,268	+25,572	+4.76	2,87,908	2,74,360	
		1961	7,16,333	+1,54,065	+27.40	3,71,998	3,44,335	
		1971	9,04,204	+1,87,871	+26.23	4,68,350	4,35,854	
		1981	11,18,267	+2,14,063	+23.67	5,76,745	5,41,522	
		1991	13,51,507	+2,33,240	+20.86	6,98,793	6,52,714	
		2001	16,29,633	+2,78,126	+20.58	8,40,949	7,88,684	
2011	18,13,906	+1,84,273	+11.31	9,32,334	8,81,572			
27	वाशिम	1901	3,07,413	-	-	1,56,174	1,51,239	Washim
		1911	3,21,301	+13,888	+4.52	1,63,301	1,58,000	
		1921	3,24,900	+3,599	+1.12	1,65,924	1,58,976	
		1931	3,58,219	+33,319	+10.26	1,83,489	1,74,730	
		1941	3,71,046	+12,827	+3.58	1,89,642	1,81,404	
		1951	3,88,726	+17,680	+4.76	1,97,211	1,91,515	
		1961	4,73,021	+84,295	+21.68	2,41,834	2,31,187	
		1971	5,97,274	+1,24,253	+26.27	3,05,219	2,92,055	
		1981	7,08,685	+1,11,411	+18.65	3,61,079	3,47,606	
		1991	8,62,764	+1,54,079	+21.74	4,43,355	4,19,409	
		2001	10,20,822	+1,58,058	+18.32	5,26,398	4,94,424	
2011	11,97,160	+1,76,338	+17.27	6,20,302	5,76,858			

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.4- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
28	अमरावती	1901	8,06,859	--	--	4,11,663	3,95,196	Amravati
		1911	8,73,012	+66,153	+8.20	4,45,739	4,27,273	
		1921	8,27,867	-45,145	-5.17	4,23,802	4,04,065	
		1931	9,41,604	+1,13,737	+13.74	4,85,593	4,56,011	
		1941	9,88,524	+46,920	+4.98	5,07,920	4,80,604	
		1951	10,31,160	+42,636	+4.31	5,26,593	5,04,567	
		1961	12,32,780	+2,01,620	+19.55	6,37,861	5,94,919	
		1971	15,41,209	+3,08,429	+25.02	7,98,073	7,43,136	
		1981	18,61,410	+3,20,201	+20.78	9,61,564	8,99,846	
		1991	22,00,057	+3,38,647	+18.19	11,36,314	10,63,743	
		2001	26,07,160	+4,07,103	+18.50	13,45,614	12,61,546	
2011	28,88,445	+2,81,285	+10.79	14,80,768	14,07,677			
29	यवतमाळ	1901	5,77,101	--	--	2,90,267	2,86,834	Yavatmal
		1911	7,24,410	+1,47,309	+25.53	3,65,912	3,58,498	
		1921	7,48,959	+24,549	+3.39	3,80,545	3,68,414	
		1931	8,57,288	+1,08,329	+14.46	4,36,124	4,21,164	
		1941	8,87,738	+30,450	+3.55	4,48,724	4,39,014	
		1951	9,31,982	+44,244	+4.98	4,68,522	4,63,460	
		1961	10,98,470	+1,66,488	+17.86	5,57,010	5,41,460	
		1971	14,23,677	+3,25,207	+29.61	7,26,072	6,97,605	
		1981	17,37,423	+3,13,746	+22.04	8,87,236	8,50,187	
		1991	20,77,144	+3,39,721	+19.55	10,64,422	10,12,722	
		2001	24,58,271	+3,81,127	+18.35	12,65,681	11,92,590	
2011	27,72,348	+3,14,077	+12.78	14,19,965	13,52,383			
30	वर्धा	1901	3,86,012	--	--	1,94,258	1,91,754	Wardha
		1911	4,60,775	+74,763	+19.37	2,32,351	2,28,424	
		1921	4,63,696	+2,921	+63	2,35,074	2,28,622	
		1931	5,16,266	+52,570	+11.34	2,61,394	2,54,872	
		1941	5,19,330	+3,064	+59	2,62,617	2,56,713	
		1951	5,38,903	+19,573	+3.77	2,71,751	2,67,152	
		1961	6,34,277	+95,374	+17.70	3,22,894	3,11,383	
		1971	7,79,562	+1,45,285	+22.91	4,00,040	3,79,522	
		1981	9,26,618	+1,47,056	+18.86	4,75,696	4,50,922	
		1991	10,67,357	+1,40,739	+15.19	5,50,370	5,16,987	
		2001	12,36,736	+1,69,379	+15.87	6,38,990	5,97,746	
2011	13,00,774	+64,038	+5.18	6,68,385	6,32,389			
31	नागपूर	1901	7,48,489	--	--	3,75,940	3,72,549	Nagpur
		1911	8,06,287	+57,798	+7.72	4,07,033	3,99,254	
		1921	7,89,940	-16,347	-2.03	4,01,557	3,88,383	
		1931	9,36,987	+1,47,047	+18.61	4,79,678	4,57,309	
		1941	10,56,537	+1,19,550	+12.76	5,40,366	5,16,171	
		1951	12,30,535	+1,73,998	+16.47	6,29,185	6,01,350	
		1961	15,08,455	+2,77,920	+22.59	7,81,969	7,26,486	
		1971	19,42,688	+4,34,233	+28.79	10,10,911	9,31,777	
		1981	25,88,811	+6,46,123	+33.26	13,45,377	12,43,434	
		1991	32,87,139	+6,98,328	+26.97	17,10,404	15,76,735	
		2001	40,67,637	+7,80,498	+23.74	21,05,314	19,62,323	
2011	46,53,570	+5,85,933	+14.40	23,84,975	22,68,595			

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.4- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
32	भंडारा	1901	2,76,306	--	--	1,33,436	1,42,870	Bhandara
		1911	3,22,277	+45,971	+16.64	1,58,106	1,64,171	
		1921	3,37,193	+14,916	+4.63	1,66,563	1,70,630	
		1931	3,87,388	+50,195	+14.89	1,92,097	1,95,291	
		1941	4,52,512	+65,124	+16.81	2,25,153	2,27,359	
		1951	5,03,536	+51,024	+11.28	2,51,163	2,52,373	
		1961	5,93,898	+90,362	+17.95	2,98,025	2,95,873	
		1971	7,31,053	+1,37,155	+23.09	3,68,426	3,62,627	
		1981	8,50,488	+1,19,435	+16.34	4,27,490	4,22,998	
		1991	10,21,408	+1,70,920	+20.10	5,15,772	5,05,636	
		2001	11,36,146	+1,14,738	+11.23	5,73,445	5,62,701	
2011	12,00,334	+64,188	+5.65	6,05,520	5,94,814			
33	गोंदिया	1901	3,13,952	--	--	1,51,616	1,62,336	Gondiya
		1911	3,66,186	+52,234	+16.64	1,79,648	1,86,538	
		1921	3,83,135	+16,949	+4.63	1,89,258	1,93,877	
		1931	4,40,170	+57,035	+14.89	2,18,270	2,21,900	
		1941	5,14,165	+73,995	+16.81	2,55,829	2,58,336	
		1951	5,72,142	+57,977	+11.28	2,85,440	2,86,702	
		1961	6,78,740	+1,06,598	+18.63	3,39,341	3,39,399	
		1971	8,54,527	+1,75,787	+25.90	4,29,646	4,24,881	
		1981	9,87,089	+1,32,562	+15.51	4,92,669	4,94,420	
		1991	10,86,221	+99,132	+10.04	5,44,503	5,41,718	
		2001	12,00,707	+1,14,486	+10.54	5,98,834	6,01,873	
2011	13,22,507	+1,21,800	+10.14	6,61,554	6,60,953			
34	चंद्रपूर	1901	3,97,079	--	--	1,96,282	2,00,797	Chandrapur
		1911	5,04,261	+1,07,182	+26.99	2,51,522	2,52,739	
		1921	4,94,594	-9,667	-1.92	2,46,840	2,47,754	
		1931	5,69,233	+74,639	+15.09	2,86,059	2,83,174	
		1941	6,51,323	+82,090	+14.42	3,27,491	3,23,832	
		1951	7,28,013	+76,690	+11.77	3,65,124	3,62,889	
		1961	8,51,678	+1,23,665	+16.99	4,30,320	4,21,358	
		1971	11,17,908	+2,66,230	+31.26	5,69,621	5,48,287	
		1981	14,16,953	+2,99,045	+26.75	7,23,282	6,93,671	
		1991	17,71,994	+3,55,041	+25.06	9,09,787	8,62,207	
		2001	20,71,101	+2,99,107	+16.88	10,62,993	10,08,108	
2011	22,04,307	+1,33,206	+6.43	11,23,834	10,80,473			
35	गडचिरोली	1901	1,77,244	--	--	87,614	89,630	Gadchiroli
		1911	2,25,086	+47,842	+26.99	1,12,271	1,12,815	
		1921	2,20,771	-4,315	-1.92	1,10,181	1,10,590	
		1931	2,54,088	+33,317	+15.09	1,27,688	1,26,400	
		1941	2,90,730	+36,642	+14.42	1,46,181	1,44,549	
		1951	3,24,962	+34,232	+11.77	1,62,521	1,62,441	
		1961	3,86,392	+61,430	+18.90	1,93,361	1,93,031	
		1971	5,22,229	+1,35,837	+35.16	2,62,946	2,59,283	
		1981	6,37,336	+1,15,107	+22.04	3,21,716	3,15,620	
		1991	7,87,010	+1,49,674	+23.48	3,98,364	3,88,646	
		2001	9,70,294	+1,83,284	+23.29	4,91,101	4,79,193	
2011	10,72,942	+1,02,648	+10.58	5,41,328	5,31,614			

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.4- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
36	महाराष्ट्र राज्य	1901	1,93,91,643	--	--	98,02,129	95,89,514	Maharashtra State
		1911	2,14,74,523	+20,82,880	+10.74	1,09,22,671	1,05,51,852	
		1921	2,08,49,666	-6,24,857	-2.91	1,06,92,865	1,01,56,801	
		1931	2,39,59,300	+31,09,634	+14.91	1,23,05,958	1,16,53,342	
		1941	2,68,32,758	+28,73,458	+11.99	1,37,69,460	1,30,63,298	
		1951	3,20,02,564	+51,69,806	+19.27	1,64,90,039	1,55,12,525	
		1961	3,95,53,718	+75,51,154	+23.60	2,04,28,882	1,91,24,836	
		1971	5,04,12,235	+1,08,58,517	+27.45	2,61,16,351	2,42,95,884	
		1981	6,27,82,818	+1,23,70,583	+24.54	3,24,14,432	3,03,68,386	
		1991	7,89,37,187	+1,61,54,369	+25.73	4,08,25,618	3,81,11,569	
		2001	9,68,78,627	+1,79,41,440	+22.73	5,04,00,596	4,64,78,031	
		2011	11,23,74,333	+1,54,95,706	+15.99	5,82,43,056	5,41,31,277	

Note: पुनर्चित जिल्ह्यांची २०११ च्या जनगणनेनुसार लोकसंख्या / Population of bifurcated Districts as per 2011 census

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

Source : Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.5
गावे व शहरांची संख्या / Number of Villages and Towns
(जनगणना, २०११ / Population Census, 2011)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे	गावे / Villages						शहरे / Towns		Districts
		२००१			२०११			२००१	२०११	
		वस्ती असलेली Inhabited	वस्ती नसलेली Un-inhabited	एकूण Total	वस्ती असलेली Inhabited	वस्ती नसलेली Un- inhabited	एकूण Total			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई शहर	0	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	0	0	0	0	0	0	1	1	Mumbai Suburban
3	ठाणे	1,727	21	1,748	1,704	17	1,721	37	51	Thane
4	रायगड	1,859	60	1,919	1,860	49	1,909	26	42	Raigad
5	रत्नागिरी	1,539	4	1,543	1,531	6	1,537	10	16	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	743	0	743	740	8	748	5	8	Sindhudurg
7	नाशिक	1,923	6	1,929	1,919	3	1,922	18	25	Nashik
8	धुळे	678	3	681	674	4	678	3	8	Dhule
9	नंदुरबार	935	12	947	930	13	943	5	9	Nandurbar
10	जळगाव	1,491	28	1,519	1,487	26	1,513	15	20	Jalgaon
11	अहमदनगर	1,578	9	1,587	1,581	3	1,584	18	19	Ahmednagar
12	पुणे	1,844	22	1,866	1,852	25	1,877	25	35	Pune
13	सातारा	1,716	23	1,739	1,719	26	1,745	15	22	Satara
14	सांगली	721	3	724	725	3	728	8	7	Sangli
15	सोलापूर	1,138	12	1,150	1,143	11	1,154	10	13	Solapur
16	कोल्हापूर	1,196	21	1,217	1,195	21	1,216	18	23	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1,300	44	1,344	1,314	42	1,356	9	16	Aurangabad
18	जालना	963	8	971	958	9	967	4	4	Jalna
19	परभणी	830	11	841	830	13	843	8	8	Parbhani
20	हिंगोली	672	38	710	675	36	711	4	3	Hingoli
21	बीड	1,354	11	1,365	1,357	11	1,368	6	9	Beed
22	नांदेड	1,546	63	1,609	1,541	62	1,603	13	17	Nanded
23	उस्मानाबाद	729	5	734	728	5	733	8	8	Osmanabad
24	लातूर	921	23	944	928	20	948	5	7	Latur
25	बुलढाणा	1,297	136	1,433	1,300	144	1,444	11	12	Buldhana
26	अकोला	862	124	986	864	122	986	8	12	Akola
27	वाशिम	702	87	789	698	91	789	4	4	Washim
28	अमरावती	1,679	323	2,002	1,637	360	1,997	11	12	Amravati
29	यवतमाळ	1,856	274	2,130	1,853	284	2,137	13	18	Yavatmal
30	वर्धा	1,004	378	1,382	973	403	1,376	7	13	Wardha
31	नागपूर	1,628	241	1,869	1,617	242	1,859	29	41	Nagpur
32	भंडारा	778	92	870	771	93	864	6	12	Bhandara
33	गोंदिया	893	57	950	883	59	942	2	10	Gondia
34	चंद्रपूर	1,472	319	1,791	1,463	329	1,792	14	23	Chandrapur
35	गडचिरोली	1,521	158	1,679	1,509	166	1,675	2	6	Gadchiroli
	महाराष्ट्र	41,095	2,616	43,711	40,959	2,706	43,665	378	534	Maharashtra

आधार : (१) भारतीय जनगणना, २००१

(२) भारतीय जनगणना, २०११

Source : (1) Population Census of India, 2001

(2) Population Census of India, 2011

१ क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या /
तक्ता क्रमांक /
गावांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण /
(जनगणना, २०११ /

अ.क्र. Sr. No. (1)	जिल्हे (2)	वस्ती असलेल्या एकूण खेड्यांची संख्या Total No. of Inhabited Villages (3)	एकूण ग्रामीण लोकसंख्या Total rural Population (4)	लोकसंख्येचा गट / Population range					
				२०० पेक्षा कमी / Less than 200		200 - 499		500 - 999	
				खेडी Villages (5)	लोकसंख्या Persons (6)	खेडी Villages (7)	लोकसंख्या Persons (8)	खेडी Villages (9)	लोकसंख्या Persons (10)
1	मुंबई शहर	0	0	0	0	0	0	0	0
2	मुंबई उपनगर	0	0	0	0	0	0	0	0
3	ठाणे	1,704	25,45,470	48	5,378	236	87,806	543	4,08,157
4	रायगड	1,860	16,64,005	177	22,808	564	1,95,773	598	4,25,845
5	रत्नागिरी	1,531	13,51,346	108	13,571	422	1,48,295	540	3,86,335
6	सिंधुदुर्ग	740	7,42,645	37	4,774	180	66,028	243	1,80,794
7	नाशिक	1,919	35,09,814	17	2,358	150	59,018	492	3,68,947
8	धुळे	674	14,79,826	5	658	33	12,160	128	96,380
9	नंदुरबार	930	13,72,821	32	4,243	102	36,478	249	1,91,712
10	जळगाव	1,487	28,87,206	23	2,967	140	52,762	373	2,79,348
11	अहमदनगर	1,581	36,30,542	6	778	73	28,758	321	2,46,858
12	पुणे	1,852	36,78,226	106	12,043	280	98,551	435	3,26,080
13	सातारा	1,719	24,33,363	108	13,100	359	1,27,173	466	3,39,516
14	सांगली	725	21,02,786	1	176	40	16,230	112	83,694
15	सोलापूर	1,143	29,18,665	9	1,062	38	13,867	173	1,31,323
16	कोल्हापूर	1,195	26,45,992	16	1,812	124	46,835	294	2,19,049
17	औरंगाबाद	1,314	20,81,112	59	6,925	171	62,746	359	2,70,536
18	जालना	958	15,81,617	16	2,061	57	20,768	244	1,82,311
19	परभणी	830	12,66,280	12	1,431	101	38,602	244	1,83,120
20	हिंगोली	675	9,98,612	25	2,290	69	24,183	185	1,39,102
21	बीड	1,357	20,70,751	15	1,830	148	54,417	409	3,03,145
22	नांदेड	1,541	24,47,394	32	3,486	157	58,566	415	3,14,915
23	उस्मानाबाद	728	13,76,519	6	577	61	23,283	173	1,29,581
24	लातूर	928	18,29,216	11	1,555	66	24,248	204	1,54,301
25	बुलढाणा	1,300	20,37,398	80	6,875	158	54,451	334	2,49,084
26	अकोला	864	10,94,165	96	8,931	169	60,393	265	1,92,961
27	वाशिम	698	9,85,747	40	4,284	73	26,931	194	1,46,893
28	अमरावती	1,637	18,51,158	222	19,526	359	1,27,158	462	3,32,481
29	यवतमाळ	1,853	21,74,195	139	13,147	334	1,18,623	599	4,34,850
30	वर्धा	973	8,77,474	183	13,267	221	78,169	308	2,19,630
31	नागपूर	1,617	14,74,811	246	19,932	449	1,57,378	512	3,64,675
32	भंडारा	771	9,66,503	64	6,264	118	41,474	227	1,70,092
33	गोंदिया	883	10,96,577	52	5,585	121	42,973	272	2,01,649
34	चंद्रपूर	1,463	14,28,929	143	15,637	383	1,35,029	457	3,31,582
35	गडचिरोली	1,509	9,54,909	448	49,333	466	1,53,972	314	2,18,473
	महाराष्ट्र राज्य	40,959	6,15,56,074	2,582	2,68,664	6,422	22,93,098	11,144	82,23,419

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.6

Villages Classified by Population
Population Census, 2011)

लोकसंख्येचा गाट / Population range								
1000 - 1999		2000 - 4999		5000 - 9999		१०००० आणि त्याहून अधिक 10000 and above		Districts
खेडी	लोकसंख्या	खेडी	लोकसंख्या	खेडी	लोकसंख्या	खेडी	लोकसंख्या	
Villages	Persons	Villages	Persons	Villages	Persons	Villages	Persons	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
0	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai City
0	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai Suburban
556	7,89,386	275	7,86,332	31	2,00,899	15	267,512	Thane
366	5,03,853	139	4,09,540	16	1,06,186	0	0	Raigad
344	4,68,611	113	3,11,417	4	23,117	0	0	Ratnagiri
211	2,88,625	66	1,76,327	2	11,610	1	14,487	Sindhudurg
697	9,97,007	481	13,83,845	65	4,24,995	17	2,73,644	Nashik
243	3,46,995	222	6,64,368	34	2,26,895	9	1,32,370	Dhule
341	4,92,278	189	5,28,968	15	98,005	2	21,137	Nandurbar
530	7,61,785	326	9,69,395	79	5,48,855	16	2,72,094	Jalgaon
557	7,95,412	498	15,19,789	103	6,92,474	23	3,46,473	Ahmednagar
493	7,06,661	407	12,34,811	96	6,40,174	35	6,59,906	Pune
429	6,12,747	298	8,93,357	51	3,37,014	8	1,10,456	Satara
238	3,47,243	223	6,84,673	86	5,75,737	25	3,95,033	Sangli
384	5,66,042	434	13,26,650	87	5,80,941	18	2,98,780	Solapur
363	5,23,532	288	8,78,973	83	5,56,777	27	4,19,014	Kolhapur
423	6,06,282	252	7,41,543	41	2,70,587	9	1,22,493	Aurangabad
411	5,79,473	201	5,56,041	23	1,55,635	6	85,328	Jalna
271	3,85,777	181	5,00,653	18	1,17,965	3	38,732	Parbhani
257	3,63,993	124	3,37,372	11	78,824	4	52,848	Hingoli
475	6,68,799	276	7,84,118	27	1,72,428	7	86,014	Beed
570	8,10,035	325	9,17,254	35	2,29,507	7	1,13,631	Nanded
279	4,02,547	165	4,86,175	37	2,46,953	7	87,403	Osmanabad
335	4,85,510	266	7,64,864	35	2,36,945	11	1,61,793	Latur
442	6,29,534	236	6,79,270	36	2,43,403	14	1,74,781	Buldhana
209	2,89,440	96	2,91,504	24	1,57,105	5	93,831	Akola
265	3,70,046	115	3,37,543	8	50,061	3	49,989	Washim
398	5,48,025	155	4,42,211	26	1,85,908	15	1,95,849	Amravati
534	7,49,212	217	5,97,887	25	1,72,154	5	88,322	Yavatmal
182	2,45,862	62	1,81,748	13	85,243	4	53,555	Wardha
279	3,86,595	97	2,86,758	29	2,01,651	5	57,822	Nagpur
231	3,20,835	120	3,44,618	9	60,330	2	22,890	Bhandara
282	3,98,320	146	3,80,700	10	67,350	0	0	Gondia
340	4,64,474	125	3,55,344	11	75,507	4	51,356	Chandrapur
221	2,98,027	52	1,55,945	5	32,340	3	46,819	Gadchiroli
12,156	1,72,02,963	7,170	2,09,09,993	1175	78,63,575	310	47,94,362	Maharashtra State

Source : Population Census of India, 2011

1.क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या
तक्ता क्रमांक
शहरे/शहरी समूहाचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण
(जनगणना, २०११)

अ.क्र.	जिल्हे	सर्व वर्ग / All classes		वर्ग / Class I (लोकसंख्या / Population आणि त्याहून अधिक 1,00,000 and above)		वर्ग / Class II (लोकसंख्या / Population 50,000 to 99,999)		वर्ग / Class III (लोकसंख्या / Population 20,000 to 49,999)	
		शहरे/ शहर संकुले	लोकसंख्या	शहरे/ शहर संकुले	लोकसंख्या	शहरे/ शहर संकुले	लोकसंख्या	शहरे/ शहर संकुले	लोकसंख्या
Sr.No.		No.of Towns /UA	Population	No.of Towns /UA	Population	No.of Towns /UA	Population	No.of Towns /UA	Population
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई शहर	1	1,24,42,373	1	1,24,42,373	0	0	0	0
2	मुंबई उपनगर	0	0	0	0	0	0	0	0
3	ठाणे	51	85,14,678	9	78,84,594	2	1,19,217	6	168184
4	रायगड	42	9,70,195	2	3,75,393	2	1,51,753	6	167082
5	रत्नागिरी	16	2,63,723	0	0	2	1,31,368	0	0
6	सिंधुदुर्ग	8	1,07,006	0	0	0	0	1	23,851
7	नाशिक	25	25,97,373	2	19,67,281	4	2,50,681	8	2,75,832
8	धुळे	8	5,71,036	1	3,75,559	1	76,905	3	98,167
9	नंदुरबार	9	2,75,474	1	1,11,037	1	61,376	2	60,570
10	जळगाव	20	13,42,711	2	6,47,649	4	3,25,937	10	3,34,430
11	अहमदनगर	19	9,12,617	1	3,50,859	3	2,20,359	9	2,71,357
12	पुणे	35	57,51,182	2	48,52,150	5	3,19,013	10	3,46,556
13	सातारा	22	5,70,378	1	1,20,195	2	1,05,997	8	2,14,745
14	सांगली	7	7,19,357	1	5,02,793	1	67,391	3	1,23,339
15	सोलापूर	13	13,99,091	2	10,70,280	1	98,923	6	1,81,882
16	कोल्हापूर	23	12,30,009	2	8,36,589	0	0	10	2,98,934
17	औरंगाबाद	16	16,20,170	1	11,75,116	2	1,23,850	7	2,54,406
18	जालना	4	3,77,429	1	2,85,577	0	0	3	91,852
19	परभणी	8	5,69,806	1	3,07,170	0	0	6	2,46,871
20	हिंगोली	3	1,78,733	0	0	2	1,53,949	1	24,784
21	बीड	9	5,14,298	1	1,46,709	3	2,21,481	4	1,34,136
22	नांदेड	17	9,13,898	1	5,50,439	1	54,493	8	2,22,662
23	उस्मानाबाद	8	2,81,057	1	1,11,825	0	0	3	95,201
24	लातूर	7	6,24,980	2	4,86,490	0	0	3	1,16,226
25	बुलढाणा	12	5,48,860	0	0	5	3,46,923	5	1,72,186
26	अकोला	12	7,19,741	1	4,25,817	1	92,637	5	1,47,232
27	वाशिम	4	2,11,413	0	0	2	1,46,294	2	65,119
28	अमरावती	12	10,37,287	2	7,59,368	1	56,380	5	1,62,085
29	यवतमाळ	18	5,98,153	1	1,16,551	2	1,31,886	9	2,85,005
30	वर्धा	13	4,23,300	2	2,08,249	0	0	4	1,21,364
31	नागपूर	41	31,78,759	1	24,05,665	3	1,94,812	10	2,84,839
32	भंडारा	12	2,33,831	0	0	1	91,845	2	67,690
33	गोंदिया	10	2,25,930	1	1,32,813	0	0	1	25,181
34	चंद्रपूर	23	7,75,378	1	3,20,379	2	1,50,017	6	1,97,083
35	गडचिरोली	6	1,18,033	0	0	1	54,152	1	28,781
	महाराष्ट्र राज्य	534	5,08,18,259	44	3,89,68,920	54	37,47,639	167	53,07,632

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

/ AREA AND POPULATION

/ TABLE No. 1.7

/ Classification of Towns/Urban Agglomerations by population

/ Population Census, 2011)

वर्ग / Class IV (लोकसंख्या / Population 10,000 to 19,999)		वर्ग / Class V (लोकसंख्या / Population 5,000 to 9,999)		वर्ग / Class VI (लोकसंख्या / Population आणि त्याहून कमी Less than 5,000)		Districts
शहरे/ शहर संकुले No.of Towns /UA	लोकसंख्या Population	शहरे/ शहर संकुले No.of Towns /UA	लोकसंख्या Population	शहरे/ शहर संकुले No.of Towns /UA	लोकसंख्या Population	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
0	0	0	0	0	0	Mumbai City
0	0	0	0	0	0	Mumbai Suburban
17	2,31,742	16	1,06,709	1	4,232	Thane
8	1,11,768	19	1,42,402	5	21,797	Raigad
6	83,756	6	42,596	2	6,003	Ratnagiri
4	63,453	3	19,702	0	0	Sindhudurg
5	64,465	6	39,114	0	0	Nashik
0	0	2	15,673	1	4,732	Dhule
1	17,840	3	19,839	1	4,812	Nandurbar
2	26,983	1	7,501	1	211	Jalgaon
5	63,157	1	6,885	0	0	Ahmednagar
14	2,03,582	4	29,881	0	0	Pune
7	1,06,601	2	17,371	2	5,469	Satara
2	25,834	0	0	0	0	Sangli
3	41,507	1	6,499	0	0	Solapur
4	51,190	5	35,482	2	7,814	Kolhapur
4	55,653	1	6,166	1	4,979	Aurangabad
0	0	0	0	0	0	Jalna
1	15,765	0	0	0	0	Parbhani
0	0	0	0	0	0	Hingoli
1	11,972	0	0	0	0	Beed
5	66,723	2	19,581	0	0	Nanded
4	74,031	0	0	0	0	Osmanabad
1	14,015	1	8,249	0	0	Latur
2	29,751	0	0	0	0	Buldhana
3	41,252	2	12,803	0	0	Akola
0	0	0	0	0	0	Washim
3	54,296	1	5,158	0	0	Amravati
3	38,142	3	26,569	0	0	Yavatmal
5	78,418	2	15,269	0	0	Wardha
15	2,10,883	10	75,632	2	6,928	Nagpur
2	27,694	5	37,791	2	8,811	Bhandara
3	37,100	5	30,836	0	0	Gondia
3	42,067	5	38,159	6	27,673	Chandrapur
1	14,609	3	20,491	0	0	Gadchiroli
134	19,04,249	109	7,86,358	26	1,03,461	Maharashtra State

Source : Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.8

शहरांची, नागरी भागांची आणि ग्रामीण भागांची लोकसंख्या / Population of Towns, Urban Areas and Rural Areas
(जनगणना, २०११ / Population Census, 2011)

जिल्हा / शहरे / शहर संकुले	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	District / Towns / U.A.
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
महाराष्ट्र राज्य एकूण	27,79,27,602	14,33,05,020	13,46,22,582	Total Maharashtra State
ग्रामीण	6,15,56,074	3,15,39,034	3,00,17,040	Rural
नागरी	21,63,71,528	11,17,65,986	10,46,05,542	Urban
मुंबई एकूण	30,85,411	16,84,608	14,00,803	Total Brihan Mumbai
ग्रामीण	0	0	0	Rural
नागरी	30,85,411	16,84,608	14,00,803	Urban
मुंबई उपनगर एकूण	93,56,962	50,31,323	43,25,639	Total Mumbai Suburban
ग्रामीण	0	0	0	Rural
नागरी	93,56,962	50,31,323	43,25,639	Urban
ठाणे एकूण	1,10,60,148	58,65,078	51,95,070	Total Thane
ग्रामीण	25,45,470	13,00,136	12,45,334	Rural
नागरी	85,14,678	45,64,942	39,49,736	Urban
भिवंडी (म.न.पा.)	7,09,665	4,15,339	2,94,326	Bhiwandi (M Corp.)
खोणी (ज.श.)	26,016	16,365	9,651	Khoni (CT)
मीरा भाईंदर(म.न.पा.)	8,09,378	4,29,260	3,80,118	Mira Bhayandar (M corp.)
ठाणे (म.न.पा.)	18,41,488	9,75,399	8,66,089	Thane (M Corp.)
नवी मुंबई (म.न.पा.)	11,20,547	6,10,060	5,10,487	Navi Mumbai (M Corp.)
कल्याण डोंबिवली (म.न.पा.)	12,47,327	6,49,626	5,97,701	Kalyan Dombivali (M Corp.)
उल्हासनगर (म.न.पा.)	5,06,098	2,69,048	2,37,050	Ulhasnagar (M Corp.)
अंबरनाथ (न.प.)	2,53,475	1,32,582	1,20,893	Ambarnath (MCI)
बदलापूर (न.प.)	1,74,226	90,365	83,861	Badlapur (MCI)
चिंचणी (ज.श.)	13,646	6,793	6,853	Chinchani (CT)
डहाणू (न.प.)	50,287	25,790	24,497	Dahanu (M CI)
विक्रमगड (ज.श.)	5,991	3,080	2,911	Vikramgad (CT)
जव्हार (न.प.)	12,040	6,127	5,913	Jawhar (M CI)
कुडूस (ज.श.)	7,204	3,899	3,305	Kudus (CT)
वाडा (ज.श.)	16,750	8,596	8,154	Vada (CT)
कटकर (ज.श.)	11,398	6,426	4,972	Katkar (CT)
बोईसर (ज.श.)	36,151	20,319	15,832	Boisar (CT)
सालवड (ज.श.)	10,397	6,237	4,160	Salwad (CT)
दांडी (ज.श.)	8,942	5,136	3,806	Dandi (CT)
खैरा (ज.श.)	31,699	18,332	13,367	Khaira (CT)
सरवली (ज.श.)	8,710	5,008	3,702	Saravali (CT)
मनोर (ज.श.)	10,421	5,322	5,099	Manor (CT)
शिरगाव (ज.श.)	5971	3,097	2,874	Shirgaon (CT)
उंबरपाडा नांदादे (ज.श.)	7,605	3,868	3,737	Umbar Pada Nandade (CT)
तारापूर (ज.श.)	6,962	3,462	3,500	Tarapur (CT)
पासथळ (ज.श.)	18,194	9,635	8,559	Pasthal (CT)
पालघर (ज.श.)	68,930	36,523	32,407	Palghar (M CI)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.8- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
चंद्रपाडा (ज.श.)	7,750	4,037	3,713	Chandrapada (CT)
वसई-विरार शहर (ज.श.)	12,22,390	6,48,172	5,74,218	Vasai-Virar City (M Corp.)
पडघा (ज.श.)	6,633	3,404	3,229	Padagha (CT)
शेलार (ज.श.)	14,899	9,183	5,716	Shelar (CT)
महापोली (ज.श.)	5,666	2,965	2,701	Mahapoli (CT)
बोरीवली तार्फ राहूर (ज.श.)	5,780	2,929	2,851	Borivali Tarf Rahur (CT)
कांबे (ज.श.)	6,642	3,752	2,890	Kambe (CT)
कटाई (ज.श.)	12,898	9,403	3,495	Katai (CT)
करीवली (ज.श.)	12,907	9,017	3,890	Karivali (CT)
खारबाव (ज.श.)	5,250	2,630	2,620	Kharbav (CT)
रहाणळ (ज.श.)	10,928	6,233	4,695	Rahanal (CT)
पुमे (ज.श.)	6,588	3,808	2,780	Purne (CT)
कलाहर (ज.श.)	15,573	8,701	6,872	Kalher (CT)
कोन (ज.श.)	24,295	13,083	11,212	Kon (CT)
कसारा बीके (ज.श.)	15,611	7,896	7,715	Kasara Bk. (CT)
शहापूर (ज.श.)	11,623	5,930	5,693	Shahapur (CT)
वाशिंद (ज.श.)	20,561	10,774	9,787	Vashind (CT)
खर्डी (ज.श.)	5,579	2,895	2,684	Khardi (CT)
गोठेघर (ज.श.)	4,232	2,207	2,025	Gotheghar (CT)
आसनगाव(ज.श.)	13,104	7,043	6,061	Asangaon (CT)
कांबे (ज.श.)	5,436	2,804	2,632	Kambe (CT)
महाराळ बीके (ज.श.)	29,462	15,788	13,674	Mharal Bk (CT)
वांगणी (ज.श.)	12,628	6,607	6,021	Vangani (CT)
मुरबाड (ज.श.)	18,725	9,987	8,738	Murbad (CT)
रायगड एकूण	26,34,200	13,44,345	12,89,855	Total Raigad
ग्रामीण	16,64,005	8,36,996	8,27,009	Rural
नागरी	9,70,195	5,07,349	4,62,846	Urban
उरण (न.प.)	30,439	15,549	14,890	Uran (MCI)
चांजे(ज.श.)	16,714	8,723	7,991	Chanje (CT)
केगांव (ज.श.)	7,485	4,084	3,401	Kegaon (CT)
नवघर (ज.श.)	6,603	3,468	3,135	Navghar (CT)
जसाई (ज.श.)	8,234	4,520	3,714	Jasai (CT)
तळोदे पंचनाद (ज.श.)	14,318	7,668	6,650	Talode Panchnad (CT)
खारघर (ज.श.)	80,612	42,001	38,611	Kharghar (CT)
नवी मुंबई पनवेल रायगड (ज.श.)	1,95,373	1,07,342	88,031	Navi Mumbai Panvel Raigarh (CT)
पालीदेवाद (ज.श.)	9,194	4,913	4,281	Palidevad (CT)
वडघर (ज.श.)	7,341	3,873	3,468	Vadghar (CT)
ओवळे (ज.श.)	4,275	2,202	2,073	Owle (CT)
काळुंद्रे (ज.श.)	6,626	3,515	3,111	Kalundre (CT)
पनवेल (ज.श.)	1,80,020	92,484	87,536	Panvel (M CI)
नेरळ (ज.श.)	18,429	9,242	9,187	Neral (CT)
माथेरान (न.प.)	4,393	2,248	2,145	Matheran (M CI)
कर्जत (न.प.)	29,663	15,248	14,415	Karjat (M CI)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.8- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
आंबिवली टी. वसांबे (ज.श.)	6,497	3,526	2,971	Ambivali T. Wankhal (CT)
मोहपाडा अलियास वसांबे (ज.श.)	9,694	5,118	4,576	Mohpada Alias Wasambe (CT)
रीस (ज.श.)	8,632	4,555	4,077	Rees (CT)
खोपोली (न.प.)	71,141	37,305	33,836	Khopoli (M Cl)
दादर (ज.श.)	5,389	2,820	2,569	Dadar (CT)
झोतीरपाडा (ज.श.)	3,389	1,793	1,596	Zotirpada (CT)
पेण (न.प.)	37,852	19,257	18,595	Pen (M Cl)
आंबेपूर(ज.श.)	5,035	2,593	2,442	Ambepur (CT)
चेंदरे (ज.श.)	11,039	5,590	5,449	Chendhare (CT)
कुरुळ (ज.श.)	4,869	2,535	2,334	Kurul (CT)
अलिबाग (न.प.)	20,743	10,646	10,097	Alibag (M Cl)
मुरुड जंजिरा (न.प.)	12,216	5,992	6,224	Murud Janjira (M Cl)
नागोठणे (ज.श.)	12,549	6,520	6,029	Nagothane (CT)
भुवनेश्वर (ज.श.)	8,871	4,661	4,210	Bhuwaneshwar (CT)
धाटाव (ज.श.)	5,066	2,874	2,192	Dhatau (CT)
रोहा अष्टमी (न.प.)	20,849	10,590	10,259	Roha Ashtami (M Cl)
पाली (ज.श.)	9,176	4,703	4,473	Pali (CT)
उतेखोल (ज.श.)	11,380	5,943	5,437	Utekhoh (CT)
गोरेगाव (ज.श.)	7,155	3,488	3,667	Goregaon (CT)
बोर्ली पंचतान (ज.श.)	6,952	3,293	3,659	Borli Panchtan (CT)
श्रीवर्धन (न.प.)	15,123	7,450	7,673	Shrivardhan (M Cl)
म्हसळा (ज.श.)	9,679	4,756	4,923	Mhasla (CT)
नांदगाव तर्फ भिरवडी (ज.श.)	4,871	2,527	2,344	Nadgaon Tarf Birwadi (CT)
भिरवडी (ज.श.)	8,829	4,692	4,137	Birwadi (CT)
महाड (ज.श.)	27,536	14,025	13,511	Mahad (M Cl)
पोलादपूर (ज.श.)	5,944	3,017	2,927	Poladpur (CT)
रत्नागिरी एकूण	16,15,069	7,61,121	8,53,948	Total Ratnagiri
ग्रामीण	13,51,346	6,30,213	7,21,133	Rural
नागरी	2,63,723	1,30,908	1,32,815	Urban
गिंम्हावणे (ज.श.)	5,025	2,501	2,524	Gimhavane (CT)
जळगाव (ज.श.)	6,480	3,373	3,107	Jalgaon (CT)
दाभोळ(ज.श.)	7,038	3,515	3,523	Dabhol (CT)
दापोली कॅम्प (न.प.)	15,713	7,772	7,941	Dapoli Camp (NP)
खेड (न.प.)	16,892	8,151	8,741	Khed (M Cl)
खर्डी (ज.श.)	12,397	6,436	5,961	Kherdi (CT)
चिपळूण (न.प.)	55,139	27,355	27,784	Chiplun (M Cl)
मौजे अंजनवेल (ज.श.)	1,621	823	798	Mouje Anjanvel (CT)
झाडगाव (ज.श.)	7,803	3,856	3,947	Zadgaon (CT)
नाचणे (ज.श.)	11,688	5,971	5,717	Nachane (CT)
कार्ले (ज.श.)	4,382	1,904	2,478	Karle (CT)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.8- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
कुवरबाव (ज.श.)	6,497	3,327	3,170	Kuwarbav (CT)
रत्नागिरी (ज.श.)	76,229	37,670	38,559	Ratnagiri (M CI)
देवरुख (ज.श.)	12,689	6,242	6,447	Devrukh (CT)
लांजा (ज.श.)	14,377	7,173	7,204	Lanja (CT)
राजापूर (ज.श.)	9,753	4,839	4,914	Rajapur (M CI)
सिंधुदुर्ग एकूण	8,49,651	4,17,332	4,32,319	Total Sindhudurg
ग्रामीण	7,42,645	3,63,268	3,79,377	Rural
नागरी	1,07,006	54,064	52,942	Urban
कालमठ (ज.श.)	8,011	4,018	3,993	Kalmath (CT)
कणकवली (न.प.)	16,398	8,388	8,010	Kankavli (NP)
मालवण (न.प.)	18,648	9,663	8,985	Malwan (M CI)
वेंगुर्ला (न.प.)	12,392	6,196	6,196	Vengurla (M CI)
कुडाळ (ज.श.)	16,015	8,071	7,944	Kudal (CT)
माजगाव (ज.श.)	5,080	2,483	2,597	Majgaon (CT)
बांदा (ज.श.)	6,611	3,342	3,269	Banda (CT)
सावंतवाडी (न.प.)	23,851	11,903	11,948	Sawantwadi (M CI)
नाशिक एकूण	38,51,352	19,84,973	18,66,379	Total Nashik
ग्रामीण	35,09,814	18,04,712	17,05,102	Rural
नागरी	25,97,373	13,52,474	12,44,899	Urban
नाशिक (म.न.पा.)	14,86,053	7,82,517	703,536	Nashik (M Corp.)
इकलारे (ज.श.)	9,376	4,934	4,442	Eklahare (CT)
देवळाली (छा.)	54,027	28,269	25,758	Deolali Cantt. (CB)
भगूर (न.प.)	12,353	6,201	6,152	Bhagur (MCI)
मालेगाव (म.न.पा.+हद्दवाढ)	4,81,228	2,44,080	2,37,148	Malegaon (M Corp.+OG)
सोयगाव (ज.श.)	34,341	18,070	16,271	Soyagaon (CT)
ढाणे (ज.श.)	49,192	25,181	24,011	Dhyane (CT)
मालदे (ज.श.)	11,881	6,071	5,810	Malde (CT)
सुरगणा (ज.श.)	6,263	3,195	3,068	Surgana (CT)
सटाणा (न.प.)	37,701	19,449	18,252	Satana (M CI)
संगमेश्वर (ज.श.)	10,815	5,634	5,181	Sangameshwar (CT)
नांदगाव(न.प.)	23,604	12,130	11,474	Nandgaon (M CI)
मनमाड(न.प.)	80,058	40,816	39,242	Manmad (M CI)
चांदवड (ज.श.)	25,341	13,284	12,057	Chandvad (CT)
त्रिंबक(न.प.)	12,056	6,170	5,886	Trimbak (M CI)
सामणगाव (ज.श.)	5,156	2,693	2,463	Samangaon (CT)
विल्होली (ज.श.)	6,798	3,558	3,240	Vilholi (CT)
संसारी (ज.श.)	5,780	2,999	2,781	Sansari (CT)
घोटी बी.(ज.श.)	24,838	12,785	12,053	Ghoti Bk. (CT)
इगतपुरी (न.प.)	30,989	15,748	15,241	Igatpuri (M CI)
सिन्नर (न.प.)	65,299	34,633	30,666	Sinnar (M CI)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.8- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
ओझर (ज.श.)	51,297	26,671	24,626	Ozar (CT)
लासलगाव (ज.श.)	17,360	8,884	8,476	Lasalgaon (CT)
पिंपळगाव नजिक (ज.श.)	5,741	2,920	2,821	Pimpalgaon Najik (CT)
येवला (म.न.पा.)	49,826	25,582	24,244	Yevla (M CI)
धुळे एकूण	20,50,862	10,54,031	9,96,831	Total Dhule
ग्रामीण	14,79,826	7,58,916	7,20,910	Rural
नागरी	5,71,036	2,95,115	2,75,921	Urban
शिरपूर-वरवडे (न.प.)	76,905	40,235	36,670	Shirpur-Warwade (M CI)
दौडाइचा-वरवडे (न.प.)	46,767	24,011	22,756	Dondaicha-Warwade(M CI)
निजामपूर (ज.श.)	7,696	3,963	3,733	Nijampur (CT)
साक्री (ज.श.)	21,764	11,202	10,562	Sakri (CT)
वलवडी (ज.श.)	29,636	15,516	14,120	Walwadi (CT)
माहिंदळे (ज.श.)	7,977	4,196	3,781	Mahindale (CT)
अवधान (ज.श.)	4,732	2,546	2,186	Awadhan (CT)
धुळे (म.न.पा.)	3,75,559	1,93,446	1,82,113	Dhule (M Corp.)
नंदुरबार एकूण	16,48,295	8,33,170	8,15,125	Total Nandurbar
ग्रामीण	13,72,821	6,87,671	6,85,150	Rural
नागरी	2,75,474	1,45,499	1,29,975	Urban
खापर (ज.श.)	7,235	3,697	3,538	Khapar (CT)
अक्कलकुवा (ज.श.)	17,840	13,273	4,567	Akkalkuwa (CT)
माकरानीफली (ज.श.)	4,812	2,412	2,400	Makranifali (CT)
वादफला (ज.श.)	6,093	3,212	2,881	Vadfalya (CT)
तळोदे (न.प.)	26,363	13,303	13,060	Talode (M CI)
शहादे (न.प.)	61,376	31,414	29,962	Shahade (M CI)
नंदुरबार (न.प.)	1,11,037	57,412	53,625	Nandurbar (M CI)
कंदबरा (ज.श.)	6,511	3,289	3,222	Khandbara (CT)
नवापूर (न.प.)	34,207	17,487	16,720	Nawapur (M CI)
जळगाव एकूण	37,99,823	19,70,432	18,29,391	Total Jalgaon
ग्रामीण	28,87,206	15,00,514	13,86,692	Rural
नागरी	9,12,617	4,69,918	4,42,699	Urban
भुसावळ (न.प.)	1,87,421	96,147	91,274	Bhusawal (MCI)
कंदारी (न.प.)	16,353	8,570	7,783	Kandari (CT)
चोपडा (न.प.)	72,783	37,601	35,182	Chopda (M CI)
यावल (न.प.)	36,706	18,965	17,741	Yawal (M CI)
फैजापूर (न.प.)	26,602	13,673	12,929	Faizpur (M CI)
सावडा (न.प.)	20,584	10,637	9,947	Savda (M CI)
रावेर (न.प.)	27,039	13,843	13,196	Raver (M CI)
निंभोरे बुद्रुक (ज.श.)	7,501	4,006	3,495	Nimbhore Budruk (CT)
वरणगाव (ज.श.)	35,411	18,385	17,026	Varangaon (CT)
जळगाव (ज.श.)	4,60,228	2,40,590	2,19,638	Jalgaon (M Corp.)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.8- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
एरंडोल (न.प.)	31,071	16,000	15,071	Erandol (M CI)
धरणगाव (न.प.)	35,375	18,211	17,164	Dharangaon (M CI)
अंमळनेर (न.प.)	95,994	49,564	46,430	Amalner (M CI)
पारोळा (न.प.)	37,666	19,552	18,114	Parola (M CI)
भादगाव (न.प.)	37,214	19,334	17,880	Bhadgaon (M CI)
टाकळी -चाळीसगाव (ज.श.)	10,630	5,688	4,942	Takali Pr. Chalisgaon (CT)
चाळीसगाव (न.प.)	97,551	50,737	46,814	Chalisgaon(M CI)
पाचोरा (ग्रामीण)(ज.श.)	211	120	91	Pachora (Rural) (CT)
पाचोरा (न.प.)	59,609	30,958	28,651	Pachora (M CI)
जामनेर (न.प.)	46,762	24,270	22,492	Jamner (M CI)
अहमदनगर एकूण	93,81,724	48,93,572	44,88,152	Total Ahmednagar
ग्रामीण	36,30,542	18,72,907	17,57,635	Rural
नागरी	57,51,182	30,20,665	27,30,517	Urban
अहमदनगर (म.न.पा.)	3,50,859	1,78,899	1,71,960	Ahmadnagar (M Corp.)
अहमदनगर (छा.)	28,986	16,568	12,418	Ahmadnagar Cantt. (CB)
राजूर(ज.श.)	10,046	5,238	4,808	Rajur (CT)
घुलेवाडी (ज.श.)	21,860	11,487	10,373	Ghulewadi (CT)
संगमनेर (न.प.)	65,804	33,463	32,341	Sangamner (M CI)
कोपरगाव (न.प.)	65,273	33,222	32,051	Kopargaon (M CI)
शिर्डी (न.प.)	36,004	18,751	17,253	Shirdi (NP)
राहता पिंपळस (न.प.)	22,335	11,438	10,897	Rahta Pimplas (M CI)
श्रीरामपूर (न.प.)	89,282	44,842	44,440	Shrirampur (M CI)
पाथर्डी (न.प.)	27,211	14,224	12,987	Pathardi (M CI)
नागपूर (ज.श.)	11,790	6,359	5,431	Nagapur (CT)
बऱ्हाणपूर (ज.श.)	6,885	3,628	3,257	Burhanagar (CT)
नागरदेवले (ज.श.)	18,802	9,768	9,034	Nagardeole (CT)
दरेवाडी (ज.श.)	10,860	6,414	4,446	Darewadi (CT)
राहुरी (न.प.)	38,813	20,140	18,673	Rahuri (M CI)
देवळाली प्रवरा (न.प.)	30,997	15,984	15,013	Deolali Pravara (M CI)
श्रीगोंदा (न.प.)	31,134	16,048	15,086	Shrigonda (M CI)
कर्जत (ज.श.)	11,659	6,048	5,611	Karjat (CT)
जामखेड (ज.श.)	34,017	17,397	16,620	Jamkhed (CT)
पुणे एकूण	94,29,408	49,24,105	45,05,303	Total Pune
ग्रामीण	36,78,226	19,03,440	17,74,786	Rural
नागरी	57,51,182	30,20,665	27,30,517	Urban
पुणे (म.न.पा.)	31,24,458	16,03,675	15,20,783	Pune (M Corp.)
पुणे (छा.)	71,781	37,046	34,735	Pune Cantt. (CB)
किरकी (छा.)	78,684	43,837	34,847	Kirkee Cantt. (CB)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.8- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
पिंपरी चिंचवड (म.न.पा.)	17,27,692	9,42,533	7,85,159	Pimpri Chinchwad (M Corp.)
देहूरोड (छा.)	48,961	25,971	22,990	Dehu Road Cantt. (CB)
देहू (ज.श.)	6,133	3,178	2,955	Dehu (CT)
जुन्नर (न.प.)	25,315	13,066	12,249	Junnar (M CI)
मंचर (ज.श.)	18,876	9,643	9,233	Manchar (CT)
कोरेगाव भिमा (ज.श.)	13,116	7,220	5,896	Koregaon Bhima (CT)
सानसवाडी (ज.श.)	13,543	7,403	6,140	Sanaswadi (CT)
शिरूर (न.प.)	37,111	19,003	18,108	Shirur (M CI)
राजगुरुनगर(खेड) (ज.श.)	25,146	12,899	12,247	Rajgurunagar (Khed) (CT)
चाकण (ज.श.)	41,113	22,194	18,919	Chakan (CT)
खराबवाडी (ज.श.)	9,200	5,033	4,167	Kharabwadi (CT)
नानेकरवाडी (ज.श.)	12,654	7,442	5,212	Nanekarwadi (CT)
मेदनकरवाडी (ज.श.)	12,576	7,113	5,463	Medankarwadi (CT)
आळंदी (न.प.)	28,645	16,142	12,503	Alandi (M CI)
वडगाव (ज.श.)	14,595	7,583	7,012	Wadagaon (CT)
खडकले (ज.श.)	13,435	6,971	6,464	Khadkale (CT)
कुसगाव बी. (ज.श.)	15,612	8,909	6,703	Kusgaon Bk. (CT)
तळेगाव दाभाडे	56,435	29,033	27,402	Talegaon Dabhade (M CI)
लोणावळा (न.प.)	57,698	30,854	26,844	Lonavala (M CI)
हिंजवडी (ज.श.)	11,459	6,294	5,165	Hinjavadi (CT)
पिरणगुट (ज.श.)	14,174	7,727	6,447	Pirangut (CT)
वाघोली (ज.श.)	33,479	17,767	15,712	Wagholi (CT)
येवलेवाडी (ज.श.)	7,685	4,137	3,548	Yewalewadi (CT)
दौंड (ज.श.)	6,863	3,449	3,414	Daund (CT)
दौंड (न.प.)	49,450	25,117	24,333	Daund (M CI)
शिवतकर (निरा) (ज.श.)	11,228	5,702	5,526	Shivatkar (Nira) (CT)
सासवड (न.प.)	31,821	16,219	15,602	Sasvad (M CI)
जेजुरी (न.प.)	14,515	7,347	7,168	Jejuri (M CI)
भोर (न.प.)	18,453	9,256	9,197	Bhor (M CI)
जलोची (ज.श.)	19,346	10,007	9,339	Jalochi (CT)
बारामती (न.प.)	54,415	27,643	26,772	Baramati (M CI)
इंदापूर (न.प.)	25,515	13,252	12,263	Indapur (M CI)
सातारा एकूण	30,03,741	15,10,842	14,92,899	Total Satara
ग्रामीण	24,33,363	12,19,749	12,13,614	Rural
नागरी	5,70,378	2,91,093	2,79,285	Urban
सातारा (न.प.)	1,20,195	61,129	59,066	Satara (MCI)
कारंजे तर्फ सातारा (ज.श.)	29,140	14,972	14,168	Karanje tarf Satara (CT)
महाबळेश्वर (न.प.)	13,393	6,974	6,419	Mahabaleshwar (M CI)
पाचगणी (न.प.)	14,894	8,335	6,559	Panchgani (M CI)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.8- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
सोनगीरवाडी (ग्रामिण) (ज.श.)	791	418	373	Songirwadi (Rural) (CT)
वाई (न.प.)	36,025	18,134	17,891	Wai (M CI)
लोनंद (ज.श.)	18,723	9,560	9,163	Lonand (CT)
कोलकी (ज.श.)	8,054	4,153	3,901	Kolki (CT)
फलटण (न.प.)	52,118	26,242	25,876	Phaltan (M CI)
म्हसवड (न.प.)	24,120	12,185	11,935	Mhaswad (M CI)
कोरैगाव (ज.श.)	24,690	12,538	12,152	Koregaon (CT)
रहिमतपूर (न.प.)	17,633	8,914	8,719	Rahimatpur (M CI)
खेड (ज.श.)	14,266	7,395	6,871	Khed (CT)
गोडोली (ज.श.)	22,517	11,585	10,932	Godoli (CT)
कोडोली (ज.श.)	26,106	13,493	12,613	Kodoli (CT)
मेढा (ज.श.)	4,678	2,323	2,355	Medha (CT)
पाटण (ज.श.)	13,779	6,962	6,817	Patan (CT)
हजारमाची (ज.श.)	9,317	4,772	4,545	Hajarmachi (CT)
सैदापूर (ज.श.)	13,913	6,986	6,927	Saidapur (CT)
कराड (ग्रामीण) (ज.श.)	20,476	10,537	9,939	Karad (Rural) (CT)
कराड (न.प.)	53,879	27,134	26,745	Karad (M CI)
मलकापूर (न.प.)	31,671	16,352	15,319	Malkapur (NP)
सांगली एकूण	28,22,143	14,35,728	13,86,415	Total Sangli
ग्रामीण	21,02,786	10,71,124	10,31,662	Rural
नागरी	7,19,357	3,64,604	3,54,753	Urban
सांगली-मिरज कुपवाड (म.न.पा.)	5,02,793	2,53,640	2,49,153	Sangli-Miraj Kupwad (M Corp.)
माधवनपूर (ज.श.)	11,168	5,680	5,488	Madhavnagar (CT)
उरण इस्लामपूर (न.प.)	67,391	34,435	32,956	Uran Islampur (M CI)
आष्टा (न.प.)	37,105	19,171	17,934	Ashta (M CI)
विटा (न.प.)	48,289	24,692	23,597	Vita (M CI)
तासगाव (न.प.)	37,945	19,460	18,485	Tasgaon (M CI)
बुधगाव (ज.श.)	14,666	7,526	7,140	Budhgaon (CT)
सोलापूर एकूण	43,17,756	22,27,852	20,89,904	Total Solapur
ग्रामीण	29,18,665	15,18,343	14,00,322	Rural
नागरी	13,99,091	7,09,509	6,89,582	Urban
करमाळा (न.प.)	23,199	11,905	11,294	Karmala (M CI)
कुर्डूवाडी (न.प.)	22,463	11,483	10,980	Kurduvadi (M CI)
बारशी (न.प.)	1,18,722	60,801	57,921	Barshi (M CI)
सोलापूर (म.न.पा.)	9,51,558	4,81,064	4,70,494	Solapur (M Corp.)
पंढरपूर (न.प.)	98,923	50,645	48,278	Pandharpur (M CI)
नातेपुते (ज.श.)	17,930	9,059	8,871	Natepute (CT)
अकलूज (ज.श.)	39,972	20,318	19,654	Akluj (CT)
संगमनेर (ज.श.)	6,499	3,358	3,141	Sangramnagar (CT)
सांगोले (न.प.)	34,321	17,720	16,601	Sangole (M CI)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.8- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
मंगलवेढे (न.प.)	21,824	11,109	10,715	Mangalvedhe (M CI)
अक्कलकोट (न.प.)	40,103	20,051	20,052	Akkalkot (M CI)
मैनदर्गी (न.प.)	12,363	6,217	6,146	Maindargi (M CI)
दुधाणी (न.प.)	11,214	5,779	5,435	Dudhani (M CI)
कोल्हापूर एकूण	38,76,001	19,80,658	18,95,343	Total Kolhapur
ग्रामीण	26,45,992	13,48,815	12,97,177	Rural
नागरी	12,30,009	6,31,843	5,98,166	Urban
इचलकरंजी (न.प.)	2,87,353	1,49,164	1,38,189	Ichalkaranji (MCI)
कबनूर(ज.श.)	38,146	19,946	18,200	Kabnur (CT)
कोल्हापूर (म.न.पा.)	5,49,236	2,80,366	2,68,870	Kolhapur (M Corp.)
गांधीनगर(ज.श.)	12,601	6,572	6,029	Gandhinagar (CT)
मलकापूर (न.प.)	5,339	2,699	2,640	Malkapur (M CI)
वाडी रत्नागिरी(ज.श.)	4,693	2,387	2,306	Wadi Ratnagiri (CT)
पन्हाळा (न.प.)	3,121	1,590	1,531	Panhala (M CI)
कोरोची(ज.श.)	20,420	10,699	9,721	Korochi (CT)
हुपारी(ज.श.)	28,953	14,653	14,300	Hupari (CT)
वडगाव (न.प.)	25,651	13,257	12,394	Vadgaon Kasba (M CI)
जयसिंगपूर (न.प.)	48,510	24,273	24,237	Jaysingpur (M CI)
कुरुदवाड (न.प.)	22,372	11,325	11,047	Kurundvad (M CI)
उजालावाडी(ज.श.)	9,075	4,714	4,361	Ujalaiwadi (CT)
उचगाव (ज.श.)	31,238	16,260	14,978	Uchgaon (CT)
पाचगाव(ज.श.)	22,353	11,740	10,613	Pachgaon (CT)
मोरेवाडी(ज.श.)	7,222	3,692	3,530	Morewadi (CT)
गोकूळ शिरगाव (ज.श.)	8,623	4,576	4,047	Gokul Shirgaon (CT)
तामगाव (ज.श.)	5,223	2,736	2,487	Tamgaon (CT)
कलंबे तर्फ ठाणे(ज.श.)	10,138	5,351	4,787	Kalambe T. Thane (CT)
कागल (न.प.)	34,106	17,634	16,472	Kagal (M CI)
मुरुड (न.प.)	11,194	5,753	5,441	Murgud (M CI)
आजरा (ज.श.)	17,257	8,838	8,419	Ajra (CT)
गडिहिंग्लज (न.प.)	27,185	13,618	13,567	Gadhinglaj (M CI)
औरंगाबाद एकूण	28,86,450	14,94,530	13,91,920	Total Aurangabad
ग्रामीण	12,66,280	6,51,886	6,14,394	Rural
नागरी	16,20,170	8,42,644	7,77,526	Urban
औरंगाबाद (म.न.पा.)	11,75,116	6,09,206	5,65,910	Aurangabad (M Corp.)
औरंगाबाद (छा.)	18,051	9,639	8,412	Aurangabad Cantt. (CB)
कन्नड (न.प.)	40,759	21,144	19,615	Kannad (M CI)
सिलोद (न.प.)	58,230	30,074	28,156	Sillod (M CI)
वडगाव कोल्हाटी (ज.श.)	65,620	35,634	29,986	Wadgaon Kolhati (CT)
सातारा (ज.श.)	39,973	21,044	18,929	Satara (CT)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.8- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
पंढरपूर (ज.श.)	10,346	5,529	4,817	Pandharpur (CT)
खुलदाबाद (न.प.)	15,749	8,112	7,637	Khuldabad (M CI)
वैजापूर (न.प.)	41,296	21,243	20,053	Vaijapur (M CI)
अनंतपूर (ज.श.)	6,166	3,157	3,009	Anantpur (CT)
हरसूल (ज.श.)	4,979	2,504	2,475	Harsul (CT)
रांजणगाव (ज.श.)	42,877	23,019	19,858	Ranjangaon (s) (CT)
वालूज बि. (ज.श.)	20,220	10,592	9,628	Waluj Bk. (CT)
गंगापूर (न.प.)	27,745	14,371	13,374	Gangapur (M CI)
चितेगाव (ज.श.)	11,507	6,107	5,400	Chitegaon (CT)
पैठण (न.प.)	41,536	21,269	20,267	Paithan (M CI)
जालना एकूण	19,59,046	1011,473	9,47,573	Total Jalna
ग्रामीण	15,81,617	817,279	7,64,338	Rural
नागरी	3,77,429	194,194	1,83,235	Urban
भोकरदन (न.प.)	24,416	12,751	11,665	Bhokardan (M CI)
जालना (न.प.)	2,85,577	147,092	1,38,485	Jalna (M CI)
अंबड (न.प.)	31,553	15,950	15,603	Ambad (M CI)
परतूर (न.प.)	35,883	18,401	17,482	Partur (M CI)
परभणी एकूण	18,36,086	942,870	8,93,216	Total Parbhani
ग्रामीण	12,66,280	651,886	6,14,394	Rural
नागरी	5,69,806	290,984	2,78,822	Urban
सैलू (न.प.)	46,915	24,128	22,787	Sailu (M CI)
जिंतूर (न.प.)	44,291	22,616	21,675	Jintur (M CI)
परभणी (न.प.)	3,07,170	156,520	1,50,650	Parbhani (M CI)
मनवत (न.प.)	32,488	16,522	15,966	Manwath (M CI)
पाथरी (न.प.)	36,853	19,025	17,828	Pathri (M CI)
सोनपेठ (न.प.)	15,765	8,120	7,645	Sonpeth (M CI)
गंगाखेड (न.प.)	49,891	25,556	24,335	Gangakhed (M CI)
पूर्णा (न.प.)	36,433	18,497	17,936	Purna (M CI)
हिंगोली एकूण	11,77,345	606,294	5,71,051	Total Hingoli
ग्रामीण	9,98,612	514,430	4,84,182	Rural
नागरी	1,78,733	91,864	86,869	Urban
हिंगोली (न.प.)	85,103	43,356	41,747	Hingoli (M CI)
कलमनूरी (न.प.)	24,784	12,952	11,832	Kalamnuri (M CI)
बसमत (न.प.)	68,846	35,556	33,290	Basmath (M CI)
बीड एकूण	25,85,049	1349,106	12,35,943	Total Beed
ग्रामीण	20,70,751	1082,978	9,87,773	Rural
नागरी	5,14,298	266,128	2,48,170	Urban
आष्टी (ज.श.)	11,972	6,102	5,870	Ashti (CT)
गेवराई (न.प.)	33,562	17,263	16,299	Georai (M CI)
मांजलेगाव (न.प.)	49,453	25,539	23,914	Manjlegaon (M CI)
बीड (ग्रामीण) (ज.श.)	56,531	29,876	26,655	Bid (Rural) (CT)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.8- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
बीड (ज.श.)	1,46,709	75,566	71,143	Bid (M CI)
कैज (न.प.)	30,704	16,208	14,496	Kaij (NP)
धरुर (न.प.)	20,417	10,573	9,844	Dharur (M CI)
परळी (न.प.)	90,975	46,975	44,000	Parli (M CI)
आंबेजोगाई (न.प.)	73,975	38,026	35,949	Ambejogai (M CI)
नांदेड एकूण	23,30,374	11,97,876	11,32,498	Total Nanded
ग्रामीण	23,01,920	11,83,395	11,18,525	Rural
नागरी	9,13,898	4,71,915	4,41,983	Urban
गोकुंदा (ज.श.)	11,600	6,039	5,561	Gokunda (CT)
किनवट (न.प.)	28,454	14,481	13,973	Kinwat (M CI)
हदगाव (न.प.)	27,433	14,066	13,367	Hadgaon (M CI)
वाजेगाव (ज.श.)	9,772	4,977	4,795	Wajegaon (CT)
धानेगाव (ज.श.)	9,809	5,049	4,760	Dhanegaon (CT)
बलीरामपूर (ज.श.)	11,939	6,177	5,762	Balirampur (CT)
नांदेड वाघला (ज.श.)	5,50,439	2,85,433	2,65,006	Nanded Waghala (M Corp.)
मुदखेड (न.प.)	23,517	12,647	10,870	Mudkhed (M CI)
भोकर (न.प.)	32,899	17,104	15,795	Bhokar (M CI)
पेठ उमरी (न.प.)	13,501	6,868	6,633	Peth Umri (M CI)
धर्मबाद (न.प.)	33,741	16,919	16,822	Dharmabad (M CI)
कुडाळवाडी (न.प.)	14,760	7,413	7,347	Kundalwadi (M CI)
बिलोली (न.प.)	14,923	7,569	7,354	Biloli (M CI)
लोहा (न.प.)	24,125	12,334	11,791	Loha (M CI)
कंधार (न.प.)	24,843	13,048	11,795	Kandhar (M CI)
मुखेड (न.प.)	27,650	14,184	13,466	Mukhed (M CI)
देगलूर (न.प.)	54,493	27,607	26,886	Deglur (M CI)
उस्मानाबाद एकूण	12,76,327	6,58,896	6,17,431	Total Osmanabad
ग्रामीण	12,57,766	6,49,224	6,08,542	Rural
नागरी	2,81,057	1,45,298	1,35,759	Urban
परांदा (न.प.)	18,758	9,665	9,093	Paranda (M CI)
भूम (न.प.)	18,561	9,672	8,889	Bhum (M CI)
कळंब (न.प.)	25,713	13,524	12,189	Kalamb (M CI)
उस्मानाबाद (न.प.)	1,11,825	57,824	54,001	Osmanabad (M CI)
तुळजापूर (न.प.)	34,011	17,580	16,431	Tuljapur (M CI)
नलदुर्ग (न.प.)	18,341	9,516	8,825	Naldurg (M CI)
मुरुम (न.प.)	18,371	9,376	8,995	Murum (M CI)
उमरगा (न.प.)	35,477	18,141	17,336	Umarga (M CI)
लातूर एकूण	24,54,196	12,73,140	11,81,056	Total Latur
ग्रामीण	18,29,216	9,49,707	8,79,509	Rural
नागरी	6,24,980	3,23,433	3,01,547	Urban

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.8- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
आर्वी (ज.श.)	14,015	7,343	6,672	Arvi (CT)
लातूर (न.प.)	3,82,940	1,97,737	1,85,203	Latur (M CI)
अहमदपूर (न.प.)	43,936	22,796	21,140	Ahmadpur (M CI)
औसा (न.प.)	36,118	18,527	17,591	Ausa (M CI)
निलंगा (न.प.)	36,172	18,673	17,499	Nilanga (M CI)
निदेबन (ज.श.)	8,249	4,344	3,905	Nideban (CT)
उदगीर (न.प.)	1,03,550	54,013	49,537	Udgir (M CI)
बुलढाणा एकूण	25,86,258	13,37,560	12,48,698	Total Buldhana
ग्रामीण	20,37,398	10,55,242	9,82,156	Rural
नागरी	5,48,860	2,82,318	2,66,542	Urban
नांदूरा (न.प.+ हद्दवाढ)	44,419	22,848	21,571	Nandura (M CI+OG)
जळगाव (न.प.)	28,276	14,550	13,726	Jalgaon (Jamod) (M CI)
शेगांव (न.प.)	59,672	30,547	29,125	Shegaon (M CI)
मलकापूर (न.प.)	67,740	34,693	33,047	Malkapur (M CI)
खामगाव (न.प.)	94,191	48,368	45,823	Khamgaon (M CI)
मेहकर (न.प.)	45,248	23,274	21,974	Mehkar (M CI)
चिखली (न.प.)	57,889	29,977	27,912	Chikhli (M CI)
सुंदरखेड (ज.श.)	13,317	6,938	6,379	Sundarkhed (CT)
बुलढाणा (न.प.)	67,431	34,502	32,929	Buldana (M CI)
देऊळगाव राजा (न.प.)	30,827	15,954	14,873	Deulgaon Raja (M CI)
सिंदखेड राजा (न.प.)	16,434	8,553	7,881	Sindkhed Raja (M CI)
लोणार (न.प.)	23,416	12,114	11,302	Lonar (M CI)
अकोला एकूण	18,13,906	9,32,334	8,81,572	Total Akola
ग्रामीण	10,94,165	5,63,933	5,30,232	Rural
नागरी	7,19,741	3,68,401	3,51,340	Urban
तेल्हारा (न.प.)	20,986	10,759	10,227	Telhara (M CI)
अकोट (न.प.)	92,637	47,733	44,904	Akot (M CI)
बाळापूर (न.प.)	44,594	22,909	21,685	Balapur (M CI)
उमरी प्र. अकोला (ज.श.)	6,756	3,527	3,229	Umari Pr. Akola (CT)
उमरी प्र. बाळापूर (ज.श.)	20,262	10,469	9,793	Umri Pragane Balapur (CT)
शिवर (ज.श.)	6,047	3,161	2,886	Shivar (CT)
शिवानी (ज.श.)	13,699	7,022	6,677	Shivani (CT)
मलकापूर (ज.श.)	15,420	7,955	7,465	Malkapur (CT)
खडकी बि. (ज.श.)	12,133	6,284	5,849	Khadki Bk (CT)
अकोला (म.न.पा.)	4,25,817	2,17,393	2,08,424	Akola (M Corp.)
मुर्तिजापूर (न.प.)	40,295	20,309	19,986	Murtijapur (M CI)
पातूर (न.प.)	21,095	10,880	10,215	Patur (M CI)
वाशिम एकूण	11,97,160	6,20,302	5,76,858	Total Washim
ग्रामीण	9,85,747	5,11,727	4,74,020	Rural
नागरी	2,11,413	1,08,575	1,02,838	Urban

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.8- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
मंगळूरपिर (न.प.)	30,983	15,963	15,020	Mangrulpir (M CI)
कारंजा (न.प.)	67,907	34,703	33,204	Karanja (M CI)
वाशिम (न.प.)	78,387	40,262	38,125	Washim (M CI)
रिसोद (न.प.)	34,136	17,647	16,489	Risod (M CI)
अमरावती एकूण	28,88,445	14,80,768	14,07,677	Total Amravati
ग्रामीण	18,51,158	9,50,633	9,00,525	Rural
नागरी	10,37,287	5,30,135	5,07,152	Urban
धरणी (ज.श.)	15,761	8,075	7,686	Dharni (CT)
चिखलदरा (न.प.)	5,158	2,789	2,369	Chikhaldara (M CI)
अंजनागाव (न.प.)	56,380	29,017	27,363	Anjangaon (M CI)
अचलपूर (न.प.)	1,12,311	58,108	54,203	Achalpur (M CI)
चांदूरबझार (न.प.)	18,759	9,529	9,230	Chandurbazar (M CI)
मोर्शी (न.प.)	37,333	19,031	18,302	Morshi (M CI)
वरुड (न.प.)	45,482	23,182	22,300	Warud (M CI)
शेंदुजना (न.प.)	21,748	11,227	10,521	Shendurjana (M CI)
अमरावती (म.न.पा.)	6,47,057	3,29,992	3,17,065	Amravati (M Corp.)
दर्यापूर बोनोसा (न.प.)	36,463	18,590	17,873	Daryapur Banosa (M CI)
चांदूर रेल्वे (न.प.)	19,776	9,982	9,794	Chandur Railway (M CI)
दत्तापूर धामणगाव (न.प.)	21,059	10,613	10,446	Dattapur Dhamangaon (M CI)
यवतमाळ एकूण	27,72,348	14,19,965	13,52,383	Total Yavatmal
ग्रामीण	21,74,195	11,15,148	10,59,047	Rural
नागरी	5,98,153	3,04,817	2,93,336	Urban
यवतमाळ (न.प.)	1,16,551	58,549	58,002	Yavatmal (MCI)
उमरसरा (ज.श.)	21,752	11,138	10,614	Umarsara (CT)
नेर (न.प.)	29,302	14,762	14,540	Ner (M CI)
पिंपळगाव (ज.श.)	8,317	4,205	4,112	Pimpalgaon (CT)
यवतमाळ (ग्रा.) (ज.श.)	14,766	7,571	7,195	Yavatmal (R) (CT)
वाघापूर (ज.श.)	12,684	6,510	6,174	Waghapur (CT)
लोहारा (ज.श.)	22,664	11,654	11,010	Lohara (CT)
वडगाव रोड (ज.श.)	40,884	20,923	19,961	Wadgaon Road (CT)
देवगिरी (ज.श.)	8,303	4,319	3,984	Deogiri (CT)
दारव्हा (न.प.)	25,791	13,341	12,450	Darwha (M CI)
दिग्रस (न.प.)	44,767	22,780	21,987	Digras (M CI)
श्रीरामपूर (ज.श.)	9,949	5,112	4,837	Shrirampur (CT)
पुसद (न.प.)	73,046	37,366	35,680	Pusad (M CI)
उमरखेड (न.प.)	47,458	24,268	23,190	Umarkhed (M CI)
घाटंजी (न.प.)	21,293	11,026	10,267	Ghatanji (M CI)
पांढरकवडा (न.प.)	31,094	15,681	15,413	Pandharkaoda (M CI)
राजूर (ज.श.)	10,692	5,639	5,053	Rajur (CT)
वणी (न.प.)	58,840	29,973	28,867	Wani (M CI)
वर्धा एकूण	13,00,774	6,68,385	6,32,389	Total Wardha
ग्रामीण	8,77,474	4,51,874	4,25,600	Rural
नागरी	4,23,300	2,16,511	2,06,789	Urban
आर्वी (ज.श.)	42,822	21,958	20,864	Arvi (M CI)
सिंदी (ज.श.)	12,858	6,598	6,260	Sindi (M CI)
पिंपरी	23,661	12,205	11,456	Pipri (CT)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.8- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
सिंदी तर्फ हिंदनगर	20,956	10,823	10,133	Sindi Turf Hindnagar (CT)
वरुड	6,386	3,250	3,136	Warud (CT)
म्हसळा	8,883	4,535	4,348	Masala (CT)
नलवाडी	12,119	6,109	6,010	Nalwadi (CT)
बोरगाव(मेघे)	19,759	10,236	9,523	Borgaon (Meghe) (CT)
सवंगी	14,394	6,954	7,440	Sawangi (Meghe) (CT)
वर्धा (ज.श.)	1,06,444	53,697	52,747	Wardha (M CI)
पूल्गाव (ज.श.)	33,925	17,573	16,352	Pulgaon (M CI)
देवळी (ज.श.)	19,288	9,996	9,292	Deoli (M CI)
हिंगणघाट (ज.श.)	1,01,805	52,577	49,228	Hinganghat (M CI)
नागपूर एकूण	46,53,570	23,84,975	22,68,595	Total Nagpur
ग्रामीण	14,74,811	7,58,357	7,16,454	Rural
नागरी	31,78,759	16,26,618	15,52,141	Urban
कामटी (न.प.)	86,793	43,470	43,323	Kamptee (MCI)
टेकाडी (ज.श.)	13,741	7,077	6,664	Tekadi (CT)
कनहान(पिंपरी) (ज.श.)	22,945	11,669	11,276	Kanhan (Pipri) (CT)
कामटी (छा.)	12,457	8,039	4,418	Kamptee Cantt. (CB)
नागपूर	24,05,665	12,25,405	11,80,260	Nagpur (M Corp.)
दिगडोह (ज.श.)	38,157	20,590	17,567	Digdoh (CT)
वाडी (ज.श.)	54,048	28,143	25,905	Wadi (CT)
मोवाड (ज.श.)	8,777	4,444	4,333	Mowad (M CI)
नारखेड (ज.श.)	21,127	10,807	10,320	Narkhed (M CI)
काटोल (न.प.)	43,267	22,064	21,203	Katol (M CI)
बाम्हनी (ज.श.)	10,341	5,407	4,934	Bamhni (CT)
कलमेश्वर (न.प.)	19,578	10,047	9,531	Kalameshwar (M CI)
मोहपा (न.प.)	6,987	3,520	3,467	Mohpa (M CI)
वाघोडा (ज.श.)	7,628	4,009	3,619	Waghoda (CT)
वाळणी (ज.श.)	9,393	4,939	4,454	Walani (CT)
सिलेवाडा(ज.श.)	7,290	3,867	3,423	Sillewada (CT)
चंदकापूर(ज.श.)	12,077	6,389	5,688	Chandkapur (CT)
चिंचोळी (ज.श.)	18,469	9,499	8,970	Chicholi (CT)
सावनेर (ज.श.)	32,498	16,570	15,928	Savner (M CI)
खपा (ज.श.)	14,659	7,449	7,210	Khapa (M CI)
कान्द्री (ज.श.)	10,624	5,529	5,095	Kandri (CT)
कान्द्री (ज.श.)	5,099	2,516	2,583	Kandri (CT)
रामटेक (न.प.)	22,310	11,321	10,989	Ramtek (M CI)
मौडा (ज.श.)	14,606	7,564	7,042	Mouda (CT)
महादूला (ज.श.)	21,481	11,145	10,336	Mahadula (CT)
कोराडी (ज.श.)	6,321	3,265	3,056	Koradi (CT)
येरखेडा (ज.श.)	15,727	8,002	7,725	Yerkheda (CT)
भोकरा (ज.श.)	8,602	4,556	4,046	Bhokara (CT)
नरसाळा (ज.श.)	17,330	8,854	8,476	Narsala (CT)
हुंडकेश्वर बि. (ज.श.)	24,499	12,543	11,956	Hudkeshwar bk. (CT)
बोरखेडी (ज.श.)	13,294	7,008	6,286	Borkhedi (CT)
बोरी (ज.श.)	12,072	6,307	5,765	Bori (CT)
दावलामेटी (ज.श.)	14,545	7,529	7,016	Davlameti (CT)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.8- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
सोनेगाव (निपाणी) (ज.श.)	9,387	4,937	4,450	Sonegaon (Nipani) (CT)
निलदोह (ज.श.)	20,888	11,566	9,322	Nildoh (CT)
वाणडोंगरी (ज.श.)	37,667	20,171	17,496	Wanadongri (CT)
वाढामण (ज.श.)	6,148	3,133	3,015	Waddhamana (CT)
नागलवाडी (ज.श.)	2,562	1,345	1,217	Nagalwadi (CT)
इसानी (ज.श.)	4,366	2,257	2,109	Isasani (CT)
टाकलघाट (ज.श.)	11,363	6,210	5,153	Takalghat (CT)
उमरेड (ज.श.)	53,971	27,456	26,515	Umred (M CI)
भंडारा एकूण	12,00,334	6,05,520	5,94,814	Total Bhandara
ग्रामीण	9,66,503	4,87,484	4,79,019	Rural
नागरी	2,33,831	1,18,036	1,15,795	Urban
चिखला (ज.श.)	4,352	2,147	2,205	Chikhala (CT)
तुमसर (न.प.)	44,869	22,568	22,301	Tumsar (M CI)
वर्ती (ज.श.)	13,058	6,629	6,429	Warthi (CT)
ठाणा (ज.श.)	6,339	3,256	3,083	Thana (CT)
शहापूर (ज.श.)	4,459	2,237	2,222	Shahapur (CT)
बेला (ज.श.)	5,914	2,892	3,022	Bela (CT)
गणेशपूर (ज.श.)	9,192	4,688	4,504	Ganeshpur (CT)
सावरी जवाहरनगर (ज.श.)	8,770	4,442	4,328	Sawari Jawharnagar (CT)
भंडारा (न.प.)	91,845	46,409	45,436	Bhandara (M CI)
साकोली (ज.श.)	14,636	7,392	7,244	Sakoli (CT)
मुरमाडी (ज.श.)	7,576	3,862	3,714	Murmadi (CT)
पौनी (न.प.)	22,821	11,514	11,307	Pauni (M CI)
गोंदिया एकूण	13,22,507	6,61,554	6,60,953	Total Gondiya
ग्रामीण	10,96,577	5,47,934	5,48,643	Rural
नागरी	2,25,930	1,13,620	1,12,310	Urban
तिरोरा (न.प.)	25,181	12,739	12,442	Tirora (M CI)
कुडवा (ज.श.)	11,549	6,076	5,473	Kudwa (CT)
कटंगी काला (ज.श.)	6,440	3,232	3,208	Katangi Kala (CT)
फूलचूर (ज.श.)	5,480	2,756	2,724	Fulchur (CT)
खामरी (ज.श.)	6,794	3,387	3,407	Khamari (CT)
गोंदिया (न.प.)	1,32,813	66,500	66,313	Gondiya (M CI)
आमगाव बि. (ज.श.)	10,972	5,448	5,524	Amgaon bk. (CT)
रायसामा (ज.श.)	6,925	3,485	3,440	Risama (CT)
आमगाव (ज.श.)	5,197	2,603	2,594	Amgaon kh. (CT)
देवरी (ज.श.)	14,579	7,394	7,185	Deori (CT)
चंद्रपूर एकूण	42,58,553	21,42,535	21,16,018	Total Chandrapur
ग्रामीण	14,28,929	7,26,106	7,02,823	Rural
नागरी	28,29,624	14,16,429	14,13,195	Urban
वरोरा (न.प.)	46,532	23,424	23,108	Warora (M CI)
ब्रम्हपुरी (न.प.)	36,025	18,052	17,973	Brahmapuri (M CI)
शिवाजीनगर (ज.श.)	13,877	7,312	6,565	Shivaji Nagar (CT)
भद्रावती (न.प.)	60,565	31,451	29,114	Bhadravati (M CI)
कोंडूमल (ज.श.)	10,497	5,405	5,092	Kondumal (CT)
दुर्गापूर (ज.श.)	17,693	9,069	8,624	Durgapur (CT)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.8- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
उर्जानगर (ज.श.)	4,748	2,430	2,318	Urjanagar (CT)
ताडली (ज.श.)	4,942	2,597	2,345	Tadali (CT)
पडोली (ज.श.)	5,275	2,777	2,498	Padoli (CT)
घुगूस (ज.श.)	32,654	16,980	15,674	Ghugus (CT)
नाकोडा (ज.श.)	5,634	2,947	2,687	Nakoda (CT)
चंद्रपूर (न.प.)	3,20,379	1,64,085	1,56,294	Chandrapur (M CI)
मूळ (न.प.)	25,449	12,764	12,685	Mul (M CI)
नांदगाव पोड (ज.श.)	3,836	2,012	1,824	Nandgaon Poda (CT)
विसापूर (ज.श.)	9,398	4,831	4,567	Visapur (CT)
बल्लारपूर (न.प.)	89,452	45,877	43,575	Ballarpur (M CI)
अवलपूर (ज.श.)	4,882	2,506	2,376	Awalpur (CT)
नंदा (ज.श.)	9,378	4,901	4,477	Nanda (CT)
चांदूर (ज.श.)	26,755	13,841	12,914	Chandur (CT)
साष्टी (ज.श.)	4,320	2,251	2,069	Sasti (CT)
धोपताला (ज.श.)	4,945	2,577	2,368	Dhopatala (CT)
राजूरा (न.प.)	29,668	15,337	14,331	Rajura (M CI)
गोंडपिंपरी (न.प.)	8,474	4,302	4,172	Gondpipri (CT)
गडचिरोली एकूण	10,72,942	5,41,328	5,31,614	Total Gadchiroli
ग्रामीण	9,54,909	4,81,290	4,73,619	Rural
नागरी	1,18,033	60,038	57,995	Urban
देसाईगंज (न.प.)	28,781	14,388	14,393	Desaiganj (M CI)
कुरखेडा (ज.श.)	7,430	3,798	3,632	Kurkheda (CT)
गडचिरोली (न.प.)	54,152	27,569	26,583	Gadchiroli (M CI)
आष्टी (ज.श.)	5,634	2,886	2,748	Ashti (CT)
अहेरी (ज.श.)	14,609	7,599	7,010	Aheri (CT)
सिरोचा रेल्वे (ज.श.)	7,427	3,798	3,629	Sironcha Ry. (CT)

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

Source : Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9

ग्रामीण व नागरी भागातील मुख्य कामगार, सीमांतिक कामगार व काम न करणारे स्त्री पुरुष

Main workers, marginal workers and non-workers by sex in rural and urban areas

(जनगणना, २०११ / Population Census, 2011)

अ. क्र. Sr. No	जिल्हे (2)	एकूण ग्रामीण नागरी (3)	एकूण लोकसंख्या (संस्थामधील व बेघरांची धरून) Total population (including institutional and houseless population)			मुख्य कामगार / Main workers			Total Rural Urban (3)	Districts (2)
			व्यक्ती Persons (4)	पुरुष Males (5)	स्त्रिया Females (6)	एकूण मुख्यतः काम करणारे Total Main workers (I-IX)				
						व्यक्ती Persons (7)	पुरुष Males (8)	स्त्रिया Females (9)		
1	मुंबई शहर	ए	30,85,411	16,84,608	14,00,803	12,08,177	9,74,168	2,34,009	T	Mumbai City
		ग्रा	0	0	0	0	0	0	R	
		ना	30,85,411	16,84,608	14,00,803	12,08,177	9,74,168	2,34,009	U	
2	मुंबई उपनगर	ए	93,56,962	50,31,323	43,25,639	35,15,744	28,10,804	7,04,940	T	Mumbai Suburban
		ग्रा	0	0	0	0	0	0	R	
		ना	93,56,962	50,31,323	43,25,639	35,15,744	28,10,804	7,04,940	U	
3	ठाणे	ए	1,10,60,148	58,65,078	51,95,070	39,30,389	30,59,739	8,70,650	T	Thane
		ग्रा	25,45,470	13,00,136	12,45,334	8,85,319	5,94,942	2,90,377	R	
		ना	85,14,678	45,64,942	39,49,736	30,45,070	24,64,797	5,80,273	U	
4	रायगड	ए	26,34,200	13,44,345	12,89,855	8,60,174	6,42,620	2,17,554	T	Raigad
		ग्रा	16,64,005	8,36,996	8,27,009	5,39,234	3,81,622	1,57,612	R	
		ना	9,70,195	5,07,349	4,62,846	3,20,940	2,60,998	59,942	U	
5	रत्नागिरी	ए	16,15,069	7,61,121	8,53,948	5,54,423	3,43,732	2,10,691	T	Ratnagiri
		ग्रा	13,51,346	6,30,213	7,21,133	4,76,836	2,82,209	1,94,627	R	
		ना	2,63,723	1,30,908	1,32,815	77,587	61,523	16,064	U	
6	सिंधुदुर्ग	ए	8,49,651	4,17,332	4,32,319	2,26,701	1,65,067	61,634	T	Sindhudurg
		ग्रा	7,42,645	3,63,268	3,79,377	1,94,803	1,39,924	54,879	R	
		ना	1,07,006	54,064	52,942	31,898	25,143	6,755	U	
7	नाशिक	ए	61,07,187	31,57,186	29,50,001	25,24,102	16,41,175	8,82,927	T	Nashik
		ग्रा	35,09,814	18,04,712	17,05,102	16,88,484	9,60,653	7,27,831	R	
		ना	25,97,373	13,52,474	12,44,899	8,35,618	6,80,522	1,55,096	U	
8	धुळे	ए	20,50,862	10,54,031	9,96,831	8,25,297	5,25,909	2,99,388	T	Dhule
		ग्रा	14,79,826	7,58,916	7,20,910	6,62,880	3,91,030	2,71,850	R	
		ना	5,71,036	2,95,115	2,75,921	1,62,417	1,34,879	27,538	U	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
9	नंदुरबार	ए	16,48,295	8,33,170	8,15,125	6,64,070	3,96,105	2,67,965	T	Nandurbar
		ग्रा	13,72,821	6,87,671	6,85,150	5,84,986	3,33,204	2,51,782	R	
		ना	2,75,474	1,45,499	1,29,975	79,084	62,901	16,183	U	
10	जळगाव	ए	42,29,917	21,97,365	20,32,552	16,44,545	10,83,390	5,61,155	T	Jalgaon
		ग्रा	28,87,206	15,00,514	13,86,692	12,60,468	7,67,083	4,93,385	R	
		ना	13,42,711	6,96,851	6,45,860	3,84,077	3,16,307	67,770	U	
11	अहमदनगर	ए	45,43,159	23,42,825	22,00,334	20,38,759	12,26,433	8,12,326	T	Ahmednagar
		ग्रा	36,30,542	18,72,907	17,57,635	17,40,158	9,96,282	7,43,876	R	
		ना	9,12,617	4,69,918	4,42,699	2,98,601	2,30,151	68,450	U	
12	पुणे	ए	94,29,408	49,24,105	45,05,303	37,53,324	26,61,075	10,92,249	T	Pune
		ग्रा	36,78,226	19,03,440	17,74,786	16,76,134	10,45,549	6,30,585	R	
		ना	57,51,182	30,20,665	27,30,517	20,77,190	16,15,526	4,61,664	U	
13	सातारा	ए	30,03,741	15,10,842	14,92,899	11,84,155	7,80,864	4,03,291	T	Satara
		ग्रा	24,33,363	12,19,749	12,13,614	10,01,038	6,40,470	3,60,568	R	
		ना	5,70,378	2,91,093	2,79,285	1,83,117	1,40,394	42,723	U	
14	सांगली	ए	28,22,143	14,35,728	13,86,415	10,74,586	7,48,997	3,25,589	T	Sangli
		ग्रा	21,02,786	10,71,124	10,31,662	8,45,798	5,71,081	2,74,717	R	
		ना	7,19,357	3,64,604	3,54,753	2,28,788	1,77,916	50,872	U	
15	सोलापूर	ए	43,17,756	22,27,852	20,89,904	17,62,361	11,48,815	6,13,546	T	Solapur
		ग्रा	29,18,665	15,18,343	14,00,322	12,96,526	8,04,967	4,91,559	R	
		ना	13,99,091	7,09,509	6,89,582	4,65,835	3,43,848	1,21,987	U	
16	कोल्हापूर	ए	38,76,001	19,80,658	18,95,343	15,07,993	10,49,281	4,58,712	T	Kolhapur
		ग्रा	26,45,992	13,48,815	12,97,177	11,01,523	7,20,992	3,80,531	R	
		ना	12,30,009	6,31,843	5,98,166	4,06,470	3,28,289	78,181	U	
17	औरंगाबाद	ए	37,01,282	19,24,469	17,76,813	14,45,617	9,57,618	4,87,999	T	Aurangabad
		ग्रा	20,81,112	10,81,825	9,99,287	9,62,485	5,63,199	3,99,286	R	
		ना	16,20,170	8,42,644	7,77,526	4,83,132	3,94,419	88,713	U	
18	जालना	ए	19,59,046	10,11,473	9,47,573	8,43,975	5,08,046	3,35,929	T	Jalna
		ग्रा	15,81,617	8,17,279	7,64,338	7,35,489	4,20,990	3,14,499	R	
		ना	3,77,429	1,94,194	1,83,235	1,08,486	87,056	21,430	U	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
19	परभणी	ए	18,36,086	9,42,870	8,93,216	7,56,817	4,73,578	2,83,239	T	Parbhani
		ग्रा	12,66,280	6,51,886	6,14,394	5,98,296	3,45,944	2,52,352	R	
		ना	5,69,806	2,90,984	2,78,822	1,58,521	1,27,634	30,887	U	
20	हिंगोली	ए	11,77,345	6,06,294	5,71,051	5,13,496	3,07,713	2,05,783	T	Hingoli
		ग्रा	9,98,612	5,14,430	4,84,182	4,63,701	2,66,999	1,96,702	R	
		ना	1,78,733	91,864	86,869	49,795	40,714	9,081	U	
21	बीड	ए	25,85,049	13,49,106	12,35,943	11,53,999	6,83,245	4,70,754	T	Beed
		ग्रा	20,70,751	10,82,978	9,87,773	10,04,515	5,65,650	4,38,865	R	
		ना	5,14,298	2,66,128	2,48,170	1,49,484	1,17,595	31,889	U	
22	नांदेड	ए	33,61,292	17,30,075	16,31,217	13,17,751	8,50,621	4,67,130	T	Nanded
		ग्रा	24,47,394	12,58,160	11,89,234	10,61,792	6,43,885	4,17,907	R	
		ना	9,13,898	4,71,915	4,41,983	2,55,959	2,06,736	49,223	U	
23	उस्मानाबाद	ए	16,57,576	8,61,535	7,96,041	7,02,436	4,42,218	2,60,218	T	Osmanabad
		ग्रा	13,76,519	7,16,237	6,60,282	6,23,486	3,79,866	2,43,620	R	
		ना	2,81,057	1,45,298	1,35,759	78,950	62,352	16,598	U	
24	लातूर	ए	24,54,196	12,73,140	11,81,056	9,64,702	6,33,971	3,30,731	T	Latur
		ग्रा	18,29,216	9,49,707	8,79,509	7,94,795	4,94,506	3,00,289	R	
		ना	6,24,980	3,23,433	3,01,547	169,907	1,39,465	30,442	U	
25	बुलढाणा	ए	25,86,258	13,37,560	12,48,698	11,07,866	6,82,862	4,25,004	T	Buldhana
		ग्रा	20,37,398	10,55,242	9,82,156	9,45,137	5,52,106	3,93,031	R	
		ना	5,48,860	2,82,318	2,66,542	1,62,729	1,30,756	31,973	U	
26	अकोला	ए	18,13,906	9,32,334	8,81,572	6,91,551	4,81,085	2,10,466	T	Akola
		ग्रा	10,94,165	5,63,933	5,30,232	4,69,517	2,99,554	1,69,963	R	
		ना	7,19,741	3,68,401	3,51,340	2,22,034	1,81,531	40,503	U	
27	वाशिम	ए	11,97,160	6,20,302	5,76,858	5,02,523	3,09,156	1,93,367	T	Washim
		ग्रा	9,85,747	5,11,727	4,74,020	4,40,589	2,58,773	1,81,816	R	
		ना	2,11,413	1,08,575	1,02,838	61,934	50,383	11,551	U	
28	अमरावती	ए	28,88,445	14,80,768	14,07,677	10,61,334	7,53,960	3,07,374	T	Amravati
		ग्रा	18,51,158	9,50,633	9,00,525	7,54,483	4,99,510	2,54,973	R	
		ना	10,37,287	5,30,135	5,07,152	3,06,851	2,54,450	52,401	U	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
29	यवतमाळ	ए	27,72,348	14,19,965	13,52,383	11,96,248	7,44,391	4,51,857	T	Yavatmal
		ग्रा	21,74,195	11,15,148	10,59,047	10,11,555	5,96,850	4,14,705	R	
		ना	5,98,153	3,04,817	2,93,336	1,84,693	1,47,541	37,152	U	
30	वर्धा	ए	13,00,774	6,68,385	6,32,389	5,30,298	3,58,328	1,71,970	T	Wardha
		ग्रा	8,77,474	4,51,874	4,25,600	3,99,918	2,53,660	1,46,258	R	
		ना	4,23,300	2,16,511	2,06,789	1,30,380	1,04,668	25,712	U	
31	नागपूर	ए	46,53,570	23,84,975	22,68,595	16,54,680	12,24,036	4,30,644	T	Nagpur
		ग्रा	14,74,811	7,58,357	7,16,454	6,32,303	4,05,098	2,27,205	R	
		ना	31,78,759	16,26,618	15,52,141	10,22,377	8,18,938	2,03,439	U	
32	भंडारा	ए	12,00,334	6,05,520	5,94,814	4,13,511	2,62,520	1,50,991	T	Bhandara
		ग्रा	9,66,503	4,87,484	4,79,019	3,48,017	2,12,761	1,35,256	R	
		ना	2,33,831	1,18,036	1,15,795	65,494	49,759	15,735	U	
33	गोंदिया	ए	13,22,507	6,61,554	6,60,953	4,34,991	2,82,172	1,52,819	T	Gondiya
		ग्रा	10,96,577	5,47,934	5,48,643	3,68,016	2,30,955	1,37,061	R	
		ना	2,25,930	1,13,620	1,12,310	66,975	51,217	15,758	U	
34	चंद्रपूर	ए	22,04,307	11,23,834	10,80,473	8,04,055	5,36,732	2,67,323	T	Chandrapur
		ग्रा	14,28,929	7,26,106	7,02,823	5,81,214	3,54,038	2,27,176	R	
		ना	7,75,378	3,97,728	3,77,650	2,22,841	1,82,694	40,147	U	
35	गडचिरोली	ए	10,72,942	5,41,328	5,31,614	3,92,803	2,39,909	1,52,894	T	Gadchiroli
		ग्रा	9,54,909	4,81,290	4,73,619	3,58,251	2,13,638	1,44,613	R	
		ना	1,18,033	60,038	57,995	34,552	26,271	8,281	U	
महाराष्ट्र राज्य	ए	11,23,74,333	5,82,43,056	5,41,31,277	4,37,63,4539	2,99,90,335	1,37,73,118	T	Maharashtra State	
	ग्रा	6,15,56,074	3,15,39,034	3,00,17,040	2,65,07,746	1,61,87,990	1,03,19,756	R		
	ना	5,08,18,259	2,67,04,022	2,41,14,237	1,72,55,707	1,38,02,345	34,53,362	U		

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9- contd...

अ. क्र. Sr. No	जिल्हे (2)	एकूण ग्रामीण नागरी (3)	सीमांतिक कामगार / Marginal Workers			काम न करणारे / Non- Workers			Total Rural Urban (3)	Districts (2)
			व्यक्ती Persons (4)	पुरुष Males (5)	स्त्रिया Females (6)	व्यक्ती Persons (7)	पुरुष Males (8)	स्त्रिया Females (9)		
1	मुंबई शहर	ए	75,062	45,501	29,561	18,01,015	6,63,599	11,37,416	T	Mumbai City
		ग्रा	0	0	0	0	0	0	R	
		ना	75,062	45,501	29,561	18,01,015	6,63,599	11,37,416	U	
2	मुंबई उपनगर	ए	2,19,099	1,32,841	86,258	56,21,941	20,87,001	35,34,940	T	Mumbai Suburban
		ग्रा	0	0	0	0	0	0	R	
		ना	2,19,099	1,32,841	86,258	56,21,941	20,87,001	35,34,940	U	
3	ठाणे	ए	5,62,256	3,03,620	2,58,636	65,67,381	25,01,955	40,65,426	T	Thane
		ग्रा	2,84,276	1,34,303	1,49,973	13,75,741	5,70,718	8,05,023	R	
		ना	2,77,980	1,69,317	1,08,663	51,91,640	19,31,237	32,60,403	U	
4	रायगड	ए	2,14,144	1,12,188	1,01,956	15,61,231	5,90,502	9,70,729	T	Raigad
		ग्रा	1,75,278	88,859	86,419	9,49,449	3,66,499	5,82,950	R	
		ना	38,866	23,329	15,537	6,11,782	2,24,003	3,87,779	U	
5	रत्नागिरी	ए	1,59,103	62,919	96,184	9,00,993	3,54,113	5,46,880	T	Ratnagiri
		ग्रा	1,50,942	57,987	92,955	7,23,120	2,89,780	4,33,340	R	
		ना	8,161	4,932	3,229	1,77,873	64,333	1,13,540	U	
6	सिंधुदुर्ग	ए	1,20,640	64,936	55,704	5,02,473	1,87,656	3,14,817	T	Sindhudurg
		ग्रा	1,14,417	60,646	53,771	4,33,682	1,62,925	2,70,757	R	
		ना	6,223	4,290	1,933	68,791	24,731	44,060	U	
7	नाशिक	ए	2,40,305	1,06,405	1,33,900	33,43,859	14,10,900	19,32,959	T	Nashik
		ग्रा	1,73,273	64,816	1,08,457	16,48,456	7,79,697	8,68,759	R	
		ना	67,032	41,589	25,443	16,95,403	6,31,203	10,64,200	U	
8	धुळे	ए	1,10,495	44,181	66,314	11,14,492	4,83,583	6,30,909	T	Dhule
		ग्रा	95,009	34,445	60,564	7,21,740	3,33,447	3,88,293	R	
		ना	15,486	9,736	5,750	3,92,752	1,50,136	2,42,616	U	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
9	नंदुरबार	ए	1,27,872	46,970	80,902	8,56,230	3,90,272	4,65,958	T	Nandurbar
		ग्रा	1,16,578	40,425	76,153	6,71,257	3,14,042	3,57,215	R	
		ना	11,294	6,545	4,749	1,84,973	76,230	1,08,743	U	
10	जळगाव	ए	2,19,616	1,03,536	1,16,080	23,66,346	10,10,893	13,55,453	T	Jalgaon
		ग्रा	1,67,881	70,667	97,214	14,59,515	6,63,355	7,96,160	R	
		ना	51,735	32,869	18,866	9,06,831	3,47,538	5,59,293	U	
11	अहमदनगर	ए	1,65,135	72,995	92,140	23,38,569	10,42,516	12,96,053	T	Ahmednagar
		ग्रा	1,35,741	56,256	79,485	17,54,724	8,20,344	9,34,380	R	
		ना	29,394	16,739	12,655	5,83,845	2,22,172	3,61,673	U	
12	पुणे	ए	2,97,772	1,50,984	1,46,788	53,80,415	21,14,289	32,66,126	T	Pune
		ग्रा	1,51,817	63,648	88,169	18,49,639	7,93,723	10,55,916	R	
		ना	1,45,955	87,336	58,619	35,30,776	13,20,566	22,10,210	U	
13	सातारा	ए	1,70,540	63,997	1,06,543	16,48,794	6,66,037	9,82,757	T	Satara
		ग्रा	1,53,362	54,808	98,554	12,78,662	5,24,376	7,54,286	R	
		ना	17,178	9,189	7,989	3,70,132	1,41,661	2,28,471	U	
14	सांगली	ए	1,40,156	50,963	89,193	16,07,039	6,35,514	9,71,525	T	Sangli
		ग्रा	1,18,161	38,319	79,842	11,38,795	4,61,932	6,76,863	R	
		ना	21,995	12,644	9,351	4,68,244	1,73,582	2,94,662	U	
15	सोलापूर	ए	1,35,220	57,996	77,224	24,19,361	10,20,919	13,98,442	T	Solapur
		ग्रा	97,803	36,075	61,728	15,23,542	6,76,900	8,46,642	R	
		ना	37,417	21,921	15,496	8,95,819	3,44,019	5,51,800	U	
16	कोल्हापूर	ए	1,95,491	75,132	1,20,359	21,71,947	8,55,454	13,16,493	T	Kolhapur
		ग्रा	1,65,279	57,737	1,07,542	13,78,735	5,69,556	8,09,179	R	
		ना	30,212	17,395	12,817	7,93,212	2,85,898	5,07,314	U	
17	औरंगाबाद	ए	1,28,443	57,349	71,094	21,26,203	9,08,605	12,17,598	T	Aurangabad
		ग्रा	81,883	30,389	51,494	10,36,428	4,88,181	5,48,247	R	
		ना	46,560	26,960	19,600	10,89,775	4,20,424	6,69,351	U	
18	जालना	ए	86,394	36,732	49,662	10,28,160	4,66,443	5,61,717	T	Jalna
		ग्रा	69,685	26,537	43,148	7,76,313	3,69,723	4,06,590	R	
		ना	16,709	10,195	6,514	2,51,847	96,720	1,55,127	U	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
19	परभणी	ए	66,380	28,176	38,204	10,13,289	4,41,448	5,71,841	T	Parbhani
		ग्रा	45,841	15,727	30,114	6,22,143	2,90,215	3,31,928	R	
		ना	20,539	12,449	8,090	3,91,146	1,51,233	2,39,913	U	
20	हिंगोली	ए	54,811	22,571	32,240	6,08,163	2,75,391	3,32,772	T	Hingoli
		ग्रा	48,889	18,541	30,348	4,86,022	2,28,890	2,57,132	R	
		ना	5,922	4,030	1,892	1,22,141	46,501	75,640	U	
21	बीड	ए	1,00,840	43,286	57,554	13,29,501	6,21,287	7,08,214	T	Beed
		ग्रा	81,661	31,267	50,394	9,84,362	4,85,589	4,98,773	R	
		ना	19,179	12,019	7,160	3,45,139	1,35,698	2,09,441	U	
22	नांदेड	ए	1,76,162	74,739	101,423	18,67,339	8,04,843	10,62,496	T	Nanded
		ग्रा	1,38,585	50,911	87,674	12,46,670	5,63,026	6,83,644	R	
		ना	37,577	23,828	13,749	6,20,669	2,41,817	3,78,852	U	
23	उस्मानाबाद	ए	72,022	32,138	39,884	8,83,660	3,87,740	4,95,920	T	Osmanabad
		ग्रा	60,242	24,702	35,540	6,93,131	3,11,772	3,81,359	R	
		ना	11,780	7,436	4,344	1,90,529	75,968	1,14,561	U	
24	लातूर	ए	82,680	36,697	45,983	14,07,339	6,03,122	8,04,217	T	Latur
		ग्रा	62,810	23,308	39,502	9,71,849	4,32,259	5,39,590	R	
		ना	19,870	13,389	6,481	4,35,490	1,70,863	2,64,627	U	
25	बुलढाणा	ए	1,12,099	51,386	60,713	13,66,617	6,03,536	7,63,081	T	Buldhana
		ग्रा	93,460	38,715	54,745	9,98,801	4,64,421	5,34,380	R	
		ना	18,639	12,671	5,968	3,67,816	1,39,115	2,28,701	U	
26	अकोला	ए	77,129	39,449	37,680	10,45,752	4,11,972	6,33,780	T	Akola
		ग्रा	59,837	27,120	32,717	5,64,811	2,37,259	3,27,552	R	
		ना	17,292	12,329	4,963	4,80,941	1,74,713	3,06,228	U	
27	वाशिम	ए	67,037	31,111	35,926	6,27,368	2,79,949	3,47,419	T	Washim
		ग्रा	59,983	26,416	33,567	4,85,175	2,26,538	2,58,637	R	
		ना	7,054	4,695	2,359	1,42,193	53,411	88,782	U	
28	अमरावती	ए	1,74,778	83,895	90,883	16,52,123	6,43,191	10,08,932	T	Amravati
		ग्रा	1,37,618	58,707	78,911	9,59,057	3,92,416	5,66,641	R	
		ना	37,160	25,188	11,972	6,93,066	2,50,775	4,42,291	U	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
29	यवतमाळ	ए	1,60,899	71,773	89,126	14,16,349	6,04,490	8,11,859	T	Yavatmal
		ग्रा	1,41,767	59,307	82,460	10,20,873	4,58,991	5,61,882	R	
		ना	19,132	12,466	6,666	3,95,476	1,45,499	2,49,977	U	
30	वर्धा	ए	78,612	34,464	44,148	6,92,539	2,76,069	4,16,470	T	Wardha
		ग्रा	60,974	23,806	37,168	4,16,696	1,74,791	2,41,905	R	
		ना	17,638	10,658	6,980	2,75,843	1,01,278	1,74,565	U	
31	नागपूर	ए	2,13,782	1,10,163	1,03,619	27,85,010	10,50,764	17,34,246	T	Nagpur
		ग्रा	1,15,669	51,033	64,636	7,26,812	3,02,334	4,24,478	R	
		ना	98,113	59,130	38,983	20,58,198	7,48,430	13,09,768	U	
32	भंडारा	ए	1,83,467	81,837	1,01,630	6,03,029	2,60,466	3,42,563	T	Bhandara
		ग्रा	1,67,629	73,214	94,415	4,50,416	2,01,161	2,49,255	R	
		ना	15,838	8,623	7,215	1,52,613	59,305	93,308	U	
33	गोंदिया	ए	2,31,457	1,01,441	1,30,016	6,57,088	2,78,403	3,78,685	T	Gondiya
		ग्रा	2,16,553	92,734	1,23,819	5,12,308	2,24,347	2,87,961	R	
		ना	14,904	8,707	6,197	1,44,780	54,056	90,724	U	
34	चंद्रपूर	ए	2,53,739	1,11,813	1,41,926	11,46,135	4,75,269	6,70,866	T	Chandrapur
		ग्रा	2,16,239	89,177	1,27,062	6,31,480	2,83,066	3,48,414	R	
		ना	37,500	22,636	14,864	5,14,655	1,92,203	3,22,452	U	
35	गडचिरोली	ए	1,91,351	83,377	1,07,974	4,88,705	2,17,990	2,70,715	T	Gadchiroli
		ग्रा	1,81,663	77,772	1,03,891	4,14,799	1,89,690	2,25,109	R	
		ना	9,688	5,605	4,083	73,906	28,300	45,606	U	
महाराष्ट्र		ए	56,64,988	26,27,561	30,37,427	6,29,46,455	2,56,26,181	3,73,20,274	T	Maharashtra
राज्य		ग्रा	41,40,805	16,98,374	24,42,431	3,09,05,203	1,36,51,963	1,72,53,240	R	
		ना	15,24,183	929187	5,94,996	3,20,41,252	1,19,74,218	2,00,67,034	U	

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

Source : Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.10

मुख्य कामगारांची औद्योगिक प्रकारानुसार वर्गवारी / Classification of main workers by industrial categories

(जनगणना, २०११ / Population Census, 2011)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे (2)	शेतकरी / Cultivators			शेतमजूर / Agricultural labourers			पशुसंवर्धन, जंगल काम, मच्छीमारी, शिकार, मळे, फळभाज्या आणि अनुषंगिक व्यवसाय / Livestock, forestry, fishing, hunting and plantations orchards and allied activities			खाणकाम व दगडकाम / Mining and Quarrying			Districts (2)
		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	मुंबई शहर	3,907	2,700	1,207	5,086	4,027	1,059	2,859	2,112	747	548	482	66	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	10,396	6,730	3,666	17,621	13,511	4,110	8,196	7,000	1,196	3,249	2,905	344	Mumbai Suburban
3	ठाणे	2,72,871	1,69,437	1,03,434	2,73,218	1,53,460	1,19,758	30,609	26,951	3,658	11,330	10,245	1,085	Thane
4	रायगड	1,66,000	1,04,617	61,383	1,15,250	64,838	50,412	18,672	16,539	2,133	4,883	4,201	682	Raigad
5	रत्नागिरी	2,32,413	1,16,553	1,15,860	97,146	48,365	48,781	16,438	15,626	812	2,974	2,016	958	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	82,966	55,940	27,026	36,543	24,653	11,890	7,614	6,996	618	2,348	1,862	486	Sindhudurg
7	नाशिक	9,00,810	5,27,133	3,73,677	6,44,052	3,17,542	3,26,510	11,282	8,559	2,723	1,829	1,325	504	Nashik
8	धुळे	2,20,641	1,48,256	72,385	3,65,828	1,85,067	1,80,761	4,292	3,188	1,104	498	408	90	Dhule
9	नंदुरबार	1,92,433	1,27,705	64,728	3,50,630	1,75,727	1,74,903	2,640	1,958	682	460	369	91	Nandurbar
10	जळगाव	3,58,786	2,43,593	1,15,193	8,08,872	4,43,822	3,65,050	6,208	5,042	1,166	566	401	165	Jalgaon
11	अहमदनगर	9,68,974	5,49,538	4,19,436	5,01,873	2,43,329	2,58,544	13,989	8,953	5,036	1,356	964	392	Ahmednagar
12	पुणे	8,32,261	4,82,112	3,50,149	3,66,010	1,80,005	1,86,005	18,845	13,219	5,626	5,411	4,205	1,206	Pune
13	सातारा	5,21,786	3,40,240	1,81,546	2,43,687	1,15,586	1,28,101	12,258	7,488	4,770	1,316	1,000	316	Satara
14	सांगली	4,32,058	3,16,511	1,15,547	2,45,826	1,28,480	1,17,346	10,226	4,154	6,072	522	350	172	Sangli

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.10- contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
15	सोलापूर	6,07,657	4,00,723	2,06,934	5,08,141	2,61,052	2,47,089	9,447	6,484	2,963	1,020	782	238	Solapur
16	कोल्हापूर	5,94,056	3,73,932	2,20,124	2,07,790	1,06,326	1,01,464	14,397	6,830	7,567	2,336	1,808	528	Kolhapur
17	औरंगाबाद	5,25,657	3,13,782	2,11,875	3,51,679	1,76,578	1,75,101	5,031	4,120	911	977	752	225	Aurangabad
18	जालना	3,98,646	2,34,548	1,64,098	2,61,713	1,28,920	1,32,793	3,436	2,734	702	838	536	302	Jalna
19	परभणी	2,81,771	1,72,500	1,09,271	2,88,438	1,48,417	1,40,021	2,764	2,442	322	795	519	276	Parbhani
20	हिंगोली	2,27,284	1,34,861	92,423	1,98,494	1,02,908	95,586	904	813	91	977	577	400	Hingoli
21	बीड	5,81,109	3,30,449	2,50,660	3,27,830	1,59,120	1,68,710	4,020	3,164	856	1,364	850	514	Beed
22	नांदेड	4,16,826	2,71,253	1,45,573	5,39,588	2,89,385	2,50,203	4,715	4,261	454	2,207	1,438	769	Nanded
23	उस्मानाबाद	2,84,235	1,83,034	1,01,201	2,65,167	1,41,208	1,23,959	2,358	1,842	516	800	568	232	Osmanabad
24	लातूर	3,11,209	2,04,059	1,07,150	3,83,939	2,12,040	1,71,899	1,616	1,342	274	778	484	294	Latur
25	बुलढाणा	3,63,983	2,23,649	1,40,334	5,37,970	2,89,944	2,48,026	4,416	3,514	902	528	394	134	Buldhana
26	अकोला	1,20,136	89,372	30,764	3,40,583	2,01,264	1,39,319	2,716	2,425	291	317	253	64	Akola
27	वाशिम	1,54,583	98,272	56,311	2,65,060	1,44,017	1,21,043	1,077	873	204	165	112	53	Washim
28	अमरावती	1,81,436	1,44,691	36,745	5,52,820	3,36,746	2,16,074	6,583	5,563	1,020	520	441	79	Amravati
29	यवतमाळ	3,10,818	2,03,946	1,06,872	6,33,145	3,36,983	2,96,162	5,754	5,028	726	9,260	7,798	1,462	Yavatmal
30	वर्धा	1,24,563	89,599	34,964	2,33,609	1,26,301	1,07,308	3,030	2,692	338	1,106	890	216	Wardha
31	नागपूर	1,88,844	1,30,703	58,141	3,38,352	1,81,784	1,56,568	10,001	8,796	1,205	20,716	18,107	2,609	Nagpur
32	भंडारा	1,01,040	65,226	35,814	1,82,433	98,086	84,347	3,378	2,986	392	2,972	2,232	740	Bhandara
33	गोंदिया	1,37,183	89,403	47,780	1,47,366	83,385	63,981	3,026	2,722	304	968	626	342	Gondia
34	चंद्रपूर	1,92,568	1,25,517	67,051	3,03,057	1,58,251	1,44,806	8,448	7,297	1,151	27,732	24,848	2,884	Chandrapur
35	गडचिरोली	1,78,169	1,10,552	67,617	1,30,112	65,683	64,429	3,362	2,854	508	262	170	92	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,14,78,075	71,81,136	42,96,939	1,10,68,928	58,46,810	52,22,118	2,64,607	2,06,567	58,040	1,13,928	94,918	19,010	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.10-contd.

अ.क्र.	जिल्हे	वस्तुनिर्माण, प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्ती / Manufacturing, Processing, servicing and Repairs						वीज, वायू, वाफ आणि वातानुकूलन पुरवठा / Electricity, Gas, steam and Air conditioning Supply			बांधकाम / Construction			Districts
		घरगुती उद्योग / Household Industry			इतर घरगुती उद्योग / Other than Household Industry			एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	
Sr.No.		एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	
(1)	(2)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(2)
1	मुंबई शहर	28,684	23,119	5,565	2,25,238	2,00,720	24,518	2,590	2,268	322	57,724	54,279	3,445	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	73,812	56,186	17,626	8,24,177	7,10,403	1,13,774	12,860	11,392	1,468	2,50,569	2,34,938	15,631	Mumbai Suburban
3	ठाणे	66,525	46,092	20,433	10,01,486	8,75,945	1,25,541	21,186	19,101	2,085	2,42,943	2,18,239	24,704	Thane
4	रायगड	15,377	11,717	3,660	1,31,390	1,19,154	12,236	6,142	5,783	359	53,294	46,639	6,655	Raigad
5	रत्नागिरी	8,186	6,358	1,828	33,380	30,410	2,970	3,258	3,024	234	21,704	19,382	2,322	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	3,940	3,134	806	10,292	8,510	1,782	848	818	30	12,480	11,046	1,434	Sindhudurg
7	नाशिक	29,427	20,160	9,267	2,70,687	2,44,991	25,696	8,721	8,111	610	95,240	83,132	12,108	Nashik
8	धुळे	10,108	7,582	2,526	32,308	28,150	4,158	1,992	1,872	120	25,444	23,080	2,364	Dhule
9	नंदुरबार	5,472	4,076	1,396	10,933	9,381	1,552	720	688	32	10,752	9,453	1,299	Nandurbar
10	जळगाव	19,251	14,638	4,613	64,330	57,501	6,829	6,318	5,922	396	60,939	56,438	4,501	Jalgaon
11	अहमदनगर	29,102	17,557	11,545	88,703	73,185	15,518	3,685	3,458	227	51,813	44,346	7,467	Ahmednagar
12	पुणे	58,062	38,239	19,823	6,25,375	5,47,371	78,004	11,139	9,982	1,157	2,83,765	2,43,293	40,472	Pune
13	सातारा	18,748	12,768	5,980	71,694	62,072	9,622	4,190	3,920	270	42,376	37,162	5,214	Satara
14	सांगली	20,552	13,108	7,444	72,230	62,328	9,902	3,472	3,272	200	32,864	30,166	2,698	Sangli

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.10-contd.

(1)	(2)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(2)
15	सोलापूर	50,623	18,369	32,254	1,41,542	1,05,284	36,258	3,855	3,628	227	59,988	53,945	6,043	Solapur
16	कोल्हापूर	35,563	25,362	10,201	1,98,209	1,77,192	21,017	4,789	4,389	400	56,503	51,580	4,923	Kolhapur
17	औरंगाबाद	14,796	10,470	4,326	1,28,319	1,14,056	14,263	3,882	3,609	273	78,277	67,940	10,337	Aurangabad
18	जालना	7,528	4,898	2,630	23,976	20,226	3,750	1,308	1,236	72	22,300	18,904	3,396	Jalna
19	परभणी	6,847	5,033	1,814	17,212	14,424	2,788	1,768	1,662	106	28,248	24,790	3,458	Parbhani
20	हिंगोली	3,967	2,913	1,054	7,904	6,724	1,180	650	611	39	11,013	9,508	1,505	Hingoli
21	बीड	10,204	6,894	3,310	24,308	20,284	4,024	4,666	4,444	222	26,794	23,522	3,272	Beed
22	नांदेड	14,457	9,387	5,070	34,800	28,182	6,618	3,116	2,947	169	50,634	44,202	6,432	Nanded
23	उस्मानाबाद	8,060	5,700	2,360	16,636	13,968	2,668	1,254	1,194	60	13,962	12,032	1,930	Osmanabad
24	लातूर	9,424	6,372	3,052	28,974	24,570	4,404	2,304	2,178	126	35,960	31,018	4,942	Latur
25	बुलढाणा	6,523	4,907	1,616	20,178	17,767	2,411	2,133	2,029	104	21,987	20,323	1,664	Buldhana
26	अकोला	5,280	3,975	1,305	26,288	23,038	3,250	2,829	2,680	149	27,836	26,169	1,667	Akola
27	वाशिम	3,000	2,160	840	6,124	5,313	811	872	834	38	8,563	7,791	772	Washim
28	अमरावती	11,832	8,758	3,074	30,332	26,210	4,122	4,297	4,051	246	44,192	41,300	2,892	Amravati
29	यवतमाळ	8,956	6,693	2,263	21,121	18,264	2,857	2,438	2,308	130	29,791	26,895	2,896	Yavatmal
30	वर्धा	8,398	6,420	1,978	26,348	23,494	2,854	1,792	1,674	118	23,324	20,618	2,706	Wardha
31	नागपूर	32,213	23,268	8,945	2,04,573	1,77,442	27,131	17,690	16,480	1210	1,56,355	1,34,919	21,436	Nagpur
32	भंडारा	10,154	5,648	4,506	18,468	14,814	3,654	1,138	1,042	96	16,282	13,488	2,794	Bhandara
33	गोंदिया	17,588	7,130	10,458	18,612	12,692	5,920	1,462	1,390	72	22,990	18,930	4,060	Gondia
34	चंद्रपूर	12,455	9,429	3,026	41,001	36,815	4,186	8,235	7,644	591	39,621	33,215	6,406	Chandrapur
35	गडचिरोली	4,252	3,094	1,158	4,454	3,884	570	804	770	34	8,084	6,482	1,602	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		6,69,366	4,51,614	2,17,752	45,01,602	39,14,764	5,86,838	1,58,403	1,46,411	11,992	20,24,611	17,99,164	2,25,447	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.10-contd.

अ.क्र.	जिल्हे	घाऊक व्यापार आणि किरकोळ व्यापार व मोटार वाहने आणि मोटार सायकलची दुरुस्ती / Wholesale and Retail Trade (Repair of motor vehicles and motor cycles)						परिवहन, साठवण व दळणवळण / Transportation and Storage			निवास व अन्न सेवा उपक्रम / Accommodation and food service activities			Districts
		घरगुती उद्योग / Household Industry			इतर घरगुती उद्योग / Other than Household Industry			एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	
Sr.No.		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	(2)
(1)	(2)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(2)
1	मुंबई शहर	336	321	15	2,20,741	1,98,749	21,992	1,19,392	1,10,513	8,879	40,524	37,272	3,252	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	1,104	1,063	41	5,29,476	4,76,669	52,807	3,69,175	3,47,651	21,524	89,004	81,133	7,871	Mumbai Suburban
3	ठाणे	1,266	1,213	53	4,58,010	4,06,605	51,405	3,21,741	3,03,240	18,501	74,724	67,623	7,101	Thane
4	रायगड	505	503	2	63,149	53,954	9,195	69,440	66,404	3,036	13,616	12,269	1,347	Raigad
5	रत्नागिरी	108	102	6	31,062	25,776	5,286	23,864	23,140	724	6,168	5,270	898	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	110	108	2	14,974	12,304	2,670	10,358	9,818	540	3,742	3,326	416	Sindhudurg
7	नाशिक	526	516	10	1,40,086	1,24,522	15,564	77,640	74,604	3,036	21,275	18,440	2,835	Nashik
8	धुळे	164	152	12	39,302	36,158	3,144	21,830	21,060	770	4,672	4,238	434	Dhule
9	नंदुरबार	70	70	0	19,896	18,444	1,452	9,476	9,241	235	2,290	2,063	227	Nandurbar
10	जळगाव	315	308	7	80,539	74,472	6,067	50,249	48,081	2,168	8,834	8,144	690	Jalgaon
11	अहमदनगर	518	505	13	82,643	73,937	8,706	41,613	40,219	1,394	15,745	13,603	2,142	Ahmednagar
12	पुणे	1,369	1,321	48	3,03,583	2,62,461	41,122	1,96,345	1,87,594	8,751	57,461	48,124	9,337	Pune
13	सातारा	440	426	14	57,704	50,016	7,688	41,668	39,850	1,818	10,058	8,588	1,470	Satara
14	सांगली	326	318	8	61,704	54,370	7,334	32,594	31,126	1,468	7,632	6,368	1,264	Sangli

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.10-contd.

(1)	(2)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(2)
15	सोलापूर	428	405	23	1,00,191	90,116	10,075	55,223	53,451	1,772	15,883	13,514	2,369	Solapur
16	कोल्हापूर	582	554	28	1,00,018	87,434	12,584	46,449	44,503	1,946	14,578	12,360	2,218	Kolhapur
17	औरंगाबाद	355	338	17	84,989	78,169	6,820	47,003	45,729	1,274	15,636	14,002	1,634	Aurangabad
18	जालना	112	104	8	31,912	29,198	2,714	16,022	15,400	622	4,896	4,436	460	Jalna
19	परभणी	127	120	7	33,259	30,988	2,271	16,578	15,978	600	4,938	4,492	446	Parbhani
20	हिंगोली	39	35	4	14,846	14,042	804	6,880	6,726	154	1,953	1,811	142	Hingoli
21	बीड	212	210	2	36,422	34,110	2,312	23,298	22,782	516	6,390	5,796	594	Beed
22	नांदेड	238	236	2	63,630	59,352	4,278	32,355	31,337	1,018	8,007	7,242	765	Nanded
23	उस्मानाबाद	148	148	0	18,678	17,074	1,604	15,136	14,762	374	3,798	3,366	432	Osmanabad
24	लातूर	134	126	8	47,068	43,392	3,676	24,050	23,010	1,040	5,908	5,164	744	Latur
25	बुलढाणा	80	80	0	36,257	33,948	2,309	17,360	17,010	350	4,246	3,976	270	Buldhana
26	अकोला	45	43	2	44,824	42,546	2,278	23,710	23,144	566	5,236	4,756	480	Akola
27	वाशिम	34	33	1	14,450	13,880	570	7,221	7,095	126	1,763	1,638	125	Washim
28	अमरावती	150	145	5	59,550	56,510	3,040	30,860	30,149	711	6,887	6,148	739	Amravati
29	यवतमाळ	112	111	1	43,607	40,765	2,842	21,359	20,908	451	5,661	4,939	722	Yavatmal
30	वर्धा	146	146	0	26,686	24,608	2,078	14,918	14,608	310	3,220	2,686	534	Wardha
31	नागपूर	682	670	12	1,84,529	1,65,777	18,752	1,01,958	96,899	5,059	27,224	23,068	4,156	Nagpur
32	भंडारा	48	42	6	17,562	15,550	2,012	7,896	7,454	442	2,470	2,070	400	Bhandara
33	गोंदिया	42	42	0	19,732	17,790	1,942	10,040	9,584	456	2,560	2,312	248	Gondia
34	चंद्रपूर	149	147	2	41,449	36,798	4,651	26,601	25,457	1,144	5,709	4,861	848	Chandrapur
35	गडचिरोली	78	78	0	8,722	7,684	1,038	3,346	3,264	82	1,124	870	254	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		11,098	10,739	359	31,31,250	28,08,168	3,23,082	19,33,648	18,41,791	91,857	5,03,832	4,45,968	57,864	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.10-contd...

माहिती व जनसंपर्क / Information and Communication														
अनु.क्र.	जिल्हे	घरगुती उद्योग / Household Industry			इतर घरगुती उद्योग / Other than Household Industry			विमा आणि वित्तीय सेवा उपक्रम / Financial and Insurance activities			कार्यालय प्रशासकीय, कार्यालय समर्थन व सार्वजनिक प्रशासन आणि संरक्षण सेवा व अनिर्वाय सामाजिक सुरक्षा / Administrative and support service activities & Public Administration and Defence, Compulsory Social Security			Districts
		एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	
Sr.No.		Total	Males	Females	Total	Males	Females	Total	Males	Females	Total	Males	Females	
(1)	(2)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(2)
1	मुंबई शहर	402	321	81	25,109	19,070	6,039	67,043	49,373	17,670	2,16,817	1,72,887	43,930	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	892	744	148	1,09,346	84,864	24,482	2,16,139	1,59,976	56,163	4,70,308	3,70,804	99,504	Mumbai Suburban
3	ठाणे	721	621	100	86,981	69,492	17,489	1,49,224	1,15,537	33,687	3,99,954	3,21,588	78,366	Thane
4	रायगड	139	121	18	8,812	7,318	1,494	16,069	12,959	3,110	62,630	53,551	9,079	Raigad
5	रत्नागिरी	36	28	8	1,600	1,410	190	5,378	4,368	1,010	16,108	13,582	2,526	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	26	24	2	840	710	130	3,608	2,892	716	9,556	7,850	1,706	Sindhudurg
7	नाशिक	228	205	23	8,387	7,095	1,292	29,366	24,739	4,627	82,935	73,773	9,162	Nashik
8	धुळे	50	50	0	1,288	1,176	112	6,000	5,442	558	18,652	16,718	1,934	Dhule
9	नंदुरबार	21	21	0	441	415	26	2,207	2,044	163	8,324	7,290	1,034	Nandurbar
10	जळगाव	141	130	11	3,006	2,692	314	12,342	10,965	1,377	36,939	32,860	4,079	Jalgaon
11	अहमदनगर	156	147	9	3,194	2,753	441	16,531	14,669	1,862	46,523	41,272	5,251	Ahmednagar
12	पुणे	848	652	196	1,09,413	83,283	26,130	98,165	74,267	23,898	3,31,342	2,71,163	60,179	Pune
13	सातारा	126	100	26	2,680	2,272	408	17,248	14,680	2,568	31,332	27,022	4,310	Satara
14	सांगली	152	148	4	2,912	2,434	478	14,990	12,990	2,000	29,232	25,226	4,006	Sangli

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.10-contd...

(1)	(2)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(2)
15	सोलापूर	111	92	19	4,061	3,575	486	17,697	15,848	1,849	43,219	38,021	5,198	Solapur
16	कोल्हापूर	190	179	11	6,604	5,717	887	26,377	22,900	3,477	53,375	46,399	6,976	Kolhapur
17	औरंगाबाद	96	90	6	4,971	4,363	608	17,880	15,712	2,168	48,612	42,976	5,636	Aurangabad
18	जालना	26	26	0	656	614	42	3,546	3,250	296	12,744	11,440	1,304	Jalna
19	परभणी	18	18	0	890	824	66	4,508	4,188	320	14,423	12,842	1,581	Parbhani
20	हिंगोली	22	19	3	248	237	11	1,894	1,777	117	6,887	6,268	619	Hingoli
21	बीड	36	30	6	1,006	972	34	5,758	5,332	426	18,338	16,586	1,752	Beed
22	नांदेड	50	47	3	1,857	1,718	139	8,016	7,376	640	31,065	27,857	3,208	Nanded
23	उस्मानाबाद	26	26	0	600	560	40	3,642	3,386	256	13,020	11,746	1,274	Osmanabad
24	लातूर	20	20	0	1,470	1,320	150	7,188	6,506	682	21,710	19,566	2,144	Latur
25	बुलढाणा	48	44	4	1,177	1,113	64	6,462	5,909	553	18,193	16,091	2,102	Buldhana
26	अकोला	68	54	14	2,068	1,861	207	7,722	6,734	988	19,478	17,298	2,180	Akola
27	वाशिम	13	13	0	324	305	19	2,062	1,907	155	7,464	6,624	840	Washim
28	अमरावती	91	73	18	2,261	2,001	260	10,323	9,115	1,208	32,869	28,860	4,009	Amravati
29	यवतमाळ	36	36	0	1,243	1,088	155	6,515	5,903	612	20,790	18,357	2,433	Yavatmal
30	वर्धा	126	120	6	872	820	52	5,006	4,480	526	16,948	14,944	2,004	Wardha
31	नागपूर	275	232	43	14,475	12,026	2,449	45,238	38,142	7,096	1,08,065	91,708	16,357	Nagpur
32	भंडारा	26	26	0	650	554	96	4,346	3,732	614	12,040	10,470	1,570	Bhandara
33	गोंदिया	16	16	0	632	566	66	3,150	2,782	368	11,550	10,108	1,442	Gondia
34	चंद्रपूर	98	96	2	1,596	1,447	149	7,216	6,276	940	23,912	20,781	3,131	Chandrapur
35	गडचिरोली	62	62	0	318	294	24	1,534	1,384	150	13,506	12,000	1,506	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	5,392	4,631	761	4,11,988	3,26,959	85,029	8,50,390	6,77,540	1,72,850	23,08,860	19,16,528	3,92,332	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.10-contd...

अनु.क्र.	जिल्हे	शिक्षण व मानवी आरोग्य व सामाजिक कार्य उपक्रम / Education & Human Health and Social Work activities			कला, करमणूक व मनोरंजन / इतर सेवा कार्ये / मालक असलेल्या कुटुंबाची कार्ये : अवगीकृत माल व सेवा / बाह्यस्थानिक संघटनेची कार्ये Arts, Entertainment and recreation/Other Service Activities/Activities of Households as Employers: Undifferentiated Goods and Services/Activities of Extra-Territorial organisation						मुख्य कामगार / Total Main Workers			Districts
		एकूण	पुरुष	स्त्रिया	घरगुती उद्योग / Household Industry			इतर घरगुती उद्योग / Other than Household Industry			एकूण	पुरुष	स्त्रिया	
Sr.No.		Total	Males	Females	Total	Males	Females	Total	Males	Females	Total	Males	Females	(2)
(1)	(2)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(2)
1	मुंबई शहर	63,252	26,853	36,399	11,132	6,284	4,848	1,16,793	62,818	53,975	12,08,177	9,74,168	2,34,009	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	1,80,834	74,458	106,376	28,476	14,398	14,078	3,20,110	1,55,979	1,64,131	35,15,744	28,10,804	7,04,940	Mumbai Suburban
3	ठाणे	1,99,633	86,831	112,802	30,015	13,773	16,242	2,87,952	1,53,746	1,34,206	39,30,389	30,59,739	8,70,650	Thane
4	रायगड	43,995	21,057	22,938	8,391	3,940	4,451	62,420	37,056	25,364	8,60,174	6,42,620	2,17,554	Raigad
5	रत्नागिरी	28,586	15,294	13,292	3,712	1,106	2,606	22,302	11,922	10,380	5,54,423	3,43,732	2,10,691	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	14,884	7,360	7,524	1,286	726	560	10,286	6,990	3,296	2,26,701	1,65,067	61,634	Sindhudurg
7	नाशिक	84,427	47,353	37,074	14,749	6,013	8,736	1,02,435	52,962	49,473	25,24,102	16,41,175	8,82,927	Nashik
8	धुळे	29,352	19,776	9,576	6,396	2,824	3,572	36,480	20,712	15,768	8,25,297	5,25,909	2,99,388	Dhule
9	नंदुरबार	17,525	11,360	6,165	4,924	2,115	2,809	24,856	13,685	11,171	6,64,070	3,96,105	2,67,965	Nandurbar
10	जळगाव	50,793	33,825	16,968	11,748	5,375	6,373	64,369	39,181	25,188	16,44,545	10,83,390	5,61,155	Jalgaon
11	अहमदनगर	68,222	40,584	27,638	17,763	6,947	10,816	86,356	50,467	35,889	20,38,759	12,26,433	8,12,326	Ahmednagar
12	पुणे	1,84,773	85,835	98,938	30,609	13,796	16,813	2,38,548	1,14,153	1,24,395	37,53,324	26,61,075	10,92,249	Pune
13	सातारा	48,564	26,526	22,038	11,108	4,312	6,796	47,172	26,836	20,336	11,84,155	7,80,864	4,03,291	Satara
14	सांगली	45,512	26,112	19,400	11,352	3,924	7,428	50,430	27,612	22,818	10,74,586	7,48,997	3,25,589	Sangli

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.10-contd...

(1)	(2)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(2)
15	सोलापूर	66,682	40,835	25,847	12,134	5,270	6,864	64,459	37,421	27,038	17,62,361	11,48,815	6,13,546	Solapur
16	कोल्हापूर	64,855	38,090	26,765	11,252	5,309	5,943	70,070	38,417	31,653	15,07,993	10,49,281	4,58,712	Kolhapur
17	औरंगाबाद	56,321	32,002	24,319	7,561	3,152	4,409	53,575	29,778	23,797	14,45,617	9,57,618	4,87,999	Aurangabad
18	जालना	19,232	12,298	6,934	4,962	1,934	3,028	30,122	17,344	12,778	8,43,975	5,08,046	3,35,929	Jalna
19	परभणी	22,957	15,679	7,278	4,104	1,685	2,419	27,172	16,977	10,195	7,56,817	4,73,578	2,83,239	Parbhani
20	हिंगोली	10,612	7,358	3,254	2,943	1,492	1,451	15,979	9,033	6,946	5,13,496	3,07,713	2,05,783	Hingoli
21	बीड	36,926	24,288	12,638	6,778	2,912	3,866	38,540	21,500	17,040	11,53,999	6,83,245	4,70,754	Beed
22	नांदेड	46,212	31,314	14,898	8,870	3,702	5,168	51,108	29,385	21,723	13,17,751	8,50,621	4,67,130	Nanded
23	उस्मानाबाद	20,882	14,026	6,856	7,352	2,658	4,694	26,682	14,920	11,762	7,02,436	4,42,218	2,60,218	Osmanabad
24	लातूर	40,522	27,994	12,528	4,938	2,164	2,774	37,490	22,646	14,844	9,64,702	6,33,971	3,30,731	Latur
25	बुलढाणा	30,085	21,139	8,946	4,530	2,257	2,273	31,710	18,768	12,942	11,07,866	6,82,862	4,25,004	Buldhana
26	अकोला	27,451	16,995	10,456	2,540	1,357	1,183	32,424	17,121	15,303	6,91,551	4,81,085	2,10,466	Akola
27	वाशिम	12,456	8,830	3,626	2,637	1,147	1,490	14,655	8,312	6,343	5,02,523	3,09,156	1,93,367	Washim
28	अमरावती	44,178	26,233	17,945	4,683	2,717	1,966	37,470	24,249	13,221	10,61,334	7,53,960	3,07,374	Amravati
29	यवतमाळ	34,101	21,398	12,703	5,413	2,810	2,603	36,128	20,161	15,967	11,96,248	7,44,391	4,51,857	Yavatmal
30	वर्धा	21,890	12,340	9,550	2,510	1,578	932	15,806	10,310	5,496	5,30,298	3,58,328	1,71,970	Wardha
31	नागपूर	95,723	46,629	49,094	10,530	6,354	4,176	97,237	51,032	46,205	16,54,680	12,24,036	4,30,644	Nagpur
32	भंडारा	17,508	10,316	7,192	2,006	1,220	786	13,094	7,564	5,530	4,13,511	2,62,520	1,50,991	Bhandara
33	गोंदिया	18,486	11,046	7,440	2,566	1,580	986	17,022	10,068	6,954	4,34,991	2,82,172	1,52,819	Gondia
34	चंद्रपूर	33,938	20,396	13,542	3,589	2,167	1,422	26,681	15,290	11,391	8,04,055	5,36,732	2,67,323	Chandrapur
35	गडचिरोली	15,820	10,430	5,390	3,298	1,664	1,634	15,496	8,690	6,806	3,92,803	2,39,909	1,52,894	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	17,97,189	9,72,860	8,24,329	3,06,857	1,40,662	1,66,195	22,23,429	12,03,105	10,20,324	4,37,63,453	2,99,90,335	1,37,73,118	Maharashtra State

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

Source : Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.11
लोकसंख्या व कामगार यांचे वयोगट व लिंग यानुसार वर्गीकरण /
Distribution of Population and Workers by age groups and sex
(जनगणन, २०११ / Population Census, 2011)

('००० / In '000)

एकूण / ग्रामीण / नागरी Total / Rural / Urban	वय गट Age-group	एकूण लोकसंख्या Total Population			कामगार (मुख्य + सीमांतिक) Workers (Main + Marginal)		
		एकूण Total (3)	पुरुष Males (4)	स्त्रिया Females (5)	एकूण Total (6)	पुरुष Males (7)	स्त्रिया Females (8)
एकूण Total	5-9	98,20,654	51,78,177	46,42,477	2,14,462	1,15,649	98,813
	10-14	1,07,34,535	56,62,261	50,72,274	5,13,470	2,86,739	2,26,731
	15-19	1,06,27,267	57,10,400	49,16,867	24,82,461	15,75,711	9,06,750
	20-24	1,10,90,966	58,45,114	52,45,852	57,79,094	38,14,164	19,64,930
	25-29	1,01,47,113	52,72,560	48,74,553	68,79,750	46,67,850	22,11,900
	30-34	87,96,307	45,36,297	42,60,010	64,40,371	43,11,960	21,28,411
	35-39	82,47,160	42,09,434	40,37,726	61,98,580	40,59,081	21,39,499
	40-49	1,32,28,543	68,61,043	63,67,500	99,62,541	66,01,907	33,60,634
	50-59	88,05,131	45,55,120	42,50,011	61,21,749	41,05,399	20,16,350
	60-69	67,20,832	31,56,877	35,63,955	33,56,472	20,60,132	12,96,340
	70-79	32,05,909	15,54,723	16,51,186	10,45,418	7,24,992	3,20,426
	80+	11,80,194	5,42,109	6,38,085	2,53,820	1,73,622	80,198
	Age not stated	4,07,696	2,19,312	1,88,384	1,79,690	1,19,669	60,021
	एकूण / Total	11,23,74,333	5,82,43,056	5,41,31,277	4,94,27,878	3,26,16,875	1,68,11,003
ग्रामीण Rural	5-9	56,50,613	29,71,867	26,78,746	1,31,888	69,921	61,967
	10-14	62,56,057	32,88,156	29,67,901	3,57,216	1,86,841	1,70,375
	15-19	59,79,665	32,09,224	27,70,441	17,47,967	10,03,022	7,44,945
	20-24	57,64,844	30,18,199	27,46,645	36,49,916	21,39,555	15,10,361
	25-29	50,25,278	25,89,352	24,35,926	39,51,692	23,66,743	15,84,949
	30-34	43,95,201	22,18,757	21,76,444	36,85,952	21,42,902	15,43,050
	35-39	42,23,357	21,11,275	21,12,082	36,23,320	20,60,106	15,63,214
	40-49	69,30,697	35,32,093	33,98,604	59,50,276	34,41,909	25,08,367
	50-59	47,37,084	23,83,925	23,53,159	38,21,319	22,47,268	15,74,051
	60-69	41,64,255	18,90,899	22,73,356	26,08,275	14,83,581	11,24,694
	70-79	20,75,944	10,08,945	10,66,999	8,43,597	5,69,086	2,74,511
	80+	7,29,341	3,39,248	3,90,093	1,78,797	1,16,811	61,986
	Age not stated	2,05,929	1,08,723	97,206	1,00,656	59,326	41,330
	एकूण / Total	6,15,56,074	3,15,39,034	3,00,17,040	3,06,50,871	1,78,87,071	1,27,63,800
नागरी Urban	5-9	41,70,041	22,06,310	19,63,731	82,574	45,728	36,846
	10-14	44,78,478	23,74,105	21,04,373	1,56,254	99,898	56,356
	15-19	46,47,602	25,01,176	21,46,426	7,34,494	5,72,689	1,61,805
	20-24	53,26,122	28,26,915	24,99,207	21,29,178	16,74,609	4,54,569
	25-29	51,21,835	26,83,208	24,38,627	29,28,058	23,01,107	6,26,951
	30-34	44,01,106	23,17,540	20,83,566	27,54,419	21,69,058	5,85,361
	35-39	40,23,803	20,98,159	19,25,644	25,75,260	19,98,975	5,76,285
	40-49	62,97,846	33,28,950	29,68,896	40,12,265	31,59,998	8,52,267
	50-59	40,68,047	21,71,195	18,96,852	23,00,430	18,58,131	4,42,299
	60-69	25,56,577	12,65,978	12,90,599	7,48,197	5,76,551	1,71,646
	70-79	11,29,965	5,45,778	5,84,187	2,01,821	1,55,906	45,915
	80+	4,50,853	2,02,861	2,47,992	75,023	56,811	18,212
	Age not stated	2,01,767	1,10,589	91,178	79,034	60,343	18,691
	एकूण / Total	5,08,18,259	2,67,04,022	2,41,14,237	1,87,77,007	1,47,29,804	40,47,203

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

Source : Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.12

धर्मानुसार लोकसंख्या / Population classified by religion

(जनगणना, २०११ / Population Census, 2011)

अनु. क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	हिंदू Hindu	मुस्लीम Muslims	ख्रिस्ती Christians	शीख Sikhs	बौद्ध Buddhist	जैन Jains	इतर धर्म व धर्ममते Other religions and persuasions	धर्म न सांगितलेले Religion not stated	एकूण Total	Districts (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	मुंबई शहर	18,73,762	7,73,173	84,555	13,471	1,34,257	1,66,000	31,094	9,099	30,85,411	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	63,37,132	17,95,788	3,22,476	47,288	4,69,568	3,43,639	18,345	22,726	93,56,962	Mumbai Suburban
3	ठाणे	87,16,055	13,55,630	2,80,700	39,149	4,49,617	1,72,052	9,862	37,083	1,10,60,148	Thane
4	रायगड	22,39,370	2,27,465	17,452	7,477	1,21,791	12,260	1,159	7,226	26,34,200	Raigad
5	रत्नागिरी	13,07,211	1,87,197	1,990	230	1,13,467	3,347	95	1,532	16,15,069	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	7,80,384	26,264	15,471	219	24,762	1,046	53	1,452	8,49,651	Sindhudurg
7	नाशिक	52,37,009	6,93,052	23,946	8,912	94,783	38,212	1,795	9,478	61,07,187	Nashik
8	धुळे	18,25,460	1,87,901	3,653	1,422	13,405	12,818	912	5,291	20,50,862	Dhule
9	नंदुरबार	15,21,618	96,182	8,467	685	4,969	6,191	2,907	7,276	16,48,295	Nandurbar
10	जळगाव	34,57,615	5,60,261	7,091	3,091	1,43,865	27,404	9,662	20,928	42,29,917	Jalgaon
11	अहमदनगर	41,07,143	3,20,743	22,766	5,431	33,898	38,718	1,408	13,052	45,43,159	Ahmednagar
12	पुणे	80,90,254	6,73,704	1,34,192	27,090	3,40,404	1,27,786	9,873	26,105	94,29,408	Pune
13	सातारा	26,91,952	1,46,970	4,408	1,182	1,41,315	12,810	676	4,428	30,03,741	Satara
14	सांगली	24,40,312	2,39,607	9,098	1,260	38,210	87,453	769	5,434	28,22,143	Sangli
15	सोलापूर	37,95,424	4,41,254	9,882	1,279	35,497	28,134	568	5,718	43,17,756	Solapur
16	कोल्हापूर	33,79,906	2,86,558	15,573	1,570	29,766	1,54,882	1,274	6,472	38,76,001	Kolhapur
17	औरंगाबाद	25,45,438	7,86,677	15,991	5,142	3,09,093	30,981	1,005	6,955	37,01,282	Aurangabad
18	जालना	15,04,641	2,74,221	12,542	1,629	1,52,540	9,619	336	3,518	19,59,046	Jalna

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.12-contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
19	परभणी	13,28,385	3,06,364	2,081	1,371	1,87,899	6,238	262	3,486	18,36,086	Parbhani
20	हिंगोली	8,63,199	1,27,552	992	643	1,76,679	5,278	103	2,899	11,77,345	Hingoli
21	बीड	21,74,672	3,20,395	2,097	824	68,482	8,719	399	9,461	25,85,049	Beed
22	नांदेड	25,01,741	4,71,951	3,902	13,540	3,54,189	5,049	1,273	9,647	33,61,292	Nanded
23	उस्मानाबाद	14,37,623	1,78,925	942	340	28,216	4,530	195	6,805	16,57,576	Osmanabad
24	लातूर	20,06,984	3,67,664	2,387	935	66,535	6,387	310	2,994	24,54,196	Latur
25	बुलढाणा	18,45,424	3,54,236	3,531	1,668	3,64,229	12,242	522	4,406	25,86,258	Buldhana
26	अकोला	11,07,809	3,57,253	4,483	1,504	3,28,033	10,205	389	4,230	18,13,906	Akola
27	वाशिम	8,59,949	1,42,672	1,707	518	1,79,330	8,476	381	4,127	11,97,160	Washim
28	अमरावती	20,55,177	4,21,410	7,223	2,242	3,83,891	11,360	3,288	3,854	28,88,445	Amravati
29	यवतमाळ	22,51,401	2,39,236	4,567	1,596	2,49,874	11,422	3,745	10,507	27,72,348	Yavatmal
30	वर्धा	10,57,096	53,854	2,696	2,147	1,75,417	5,663	2,254	1,647	13,00,774	Wardha
31	नागपूर	34,92,202	3,90,974	34,667	20,469	6,68,050	24,528	12,181	10,499	46,53,570	Nagpur
32	भंडारा	10,09,352	26,502	2,145	831	1,54,458	1,017	3,555	2,474	12,00,334	Bhandara
33	गोंदिया	11,53,861	26,157	1,827	2,160	1,25,282	1,568	5,080	6,572	13,22,507	Gondia
34	चंद्रपूर	17,80,085	92,297	10,701	5,251	2,86,734	3,861	23,188	2,190	22,04,307	Chandrapur
35	गडचिरोली	9,27,411	21,063	3,872	681	82,695	454	30,047	6,719	10,72,942	Gadchiroli
महाराष्ट्र		8,97,03,057	1,29,71,152	10,80,073	2,23,247	65,31,200	14,00,349	1,78,965	2,86,290	11,23,74,333	Maharashtra

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

Source : Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.13

राज्य व केंद्रशासित प्रदेशनिहाय लोकसंख्येची ठळक वैशिष्ट्ये / State and Union Territorywise salient features of Population
(जनगणना, २०११ / Population Census, 2011)

अनु.क्र. Sr. No.	राज्य / केंद्रशासित प्रदेश	क्षेत्रफळ चौ.कि.मी. Area (Sq. Kms.)	लोकसंख्या Population		लोकसंख्येतील बदल Variation in Population	शेकडा बदल Percentage Variations	दर हजार पुरुषांमागे स्त्रिया Female per 1,000 males	दर चौरस कि.मी.मागे लोकसंख्या Population per Sq. Km.	नागरी लोकसंख्येचे शेकडा प्रमाण Percentage of Urban Population	साक्षरतेचे शेकडा प्रमाण Literacy Percentage	अनुसूचित जाती / जमातीच एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण Percentage of SC/ST to Total Population	State / Union Territories
			2011	2001	2011-2001	2011-2001	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	आंध्रप्रदेश	2,75,045	8,45,80,777	7,62,10,007	83,70,770	10.98	993	308	33.36	67.02	23.41	Andhra Pradesh
2	आसाम	78,438	3,12,05,576	2,66,55,528	45,50,048	17.07	958	398	14.10	72.19	19.6	Assam
3	अरुणाचल प्रदेश	83,743	13,83,727	10,97,968	2,85,759	26.03	938	17	22.94	65.38	68.79	Arunachal Pradesh
4	बिहार	94,163	10,40,99,452	8,29,98,509	2,11,00,943	25.42	918	1106	11.29	61.8	17.2	Bihar
5	छत्तीसगड	1,35,191	2,55,45,198	2,08,33,803	47,11,395	22.61	991	189	23.24	70.28	43.44	Chhattisgarh
6	गुजरात	1,96,024	6,04,39,692	5,06,71,017	97,68,675	19.28	919	308	42.60	78.03	21.5	Gujarat
7	गोवा	3,702	14,58,545	13,47,668	1,10,877	8.23	973	394	62.17	88.7	11.98	Goa
8	हरियाणा	44,212	2,53,51,462	2,11,44,564	42,06,898	19.9	879	573	34.88	75.55	20.17	Haryana
9	हिमाचल प्रदेश	55,673	68,64,602	60,77,900	7,86,702	12.94	972	123	10.03	82.8	30.9	Himachal Pradesh
10	जम्मू व काश्मीर	2,22,236	1,25,41,302	1,01,43,700	23,97,602	23.64	889	56	27.38	67.16	19.28	Jammu & Kashmir
11	झारखंड	79,714	3,29,88,134	2,69,45,829	60,42,305	22.42	948	414	24.05	66.41	38.29	Jharkhand
12	कर्नाटक	1,91,791	6,10,95,297	5,28,50,562	82,44,735	15.6	973	319	38.67	75.36	24.1	Karnataka
13	केरळ	38,863	3,34,06,061	3,18,41,374	15,64,687	4.91	1084	860	47.70	94	10.55	Kerala
14	मध्यप्रदेश	3,08,245	7,26,26,809	6,03,48,023	1,22,78,786	20.35	931	236	27.63	69.32	36.71	Madhya Pradesh
15	महाराष्ट्र राज्य	3,07,713	11,23,74,333	9,68,78,627	1,54,95,706	15.99	929	365	45.22	82.34	21.17	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.13-contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
16	मणिपूर	22,327	25,70,390	21,66,788	4,03,602	18.63	992	115	32.45	79.21	38.9	Manipur
17	मेघालय	22,429	29,66,889	23,18,822	6,48,067	27.95	989	132	20.07	74.43	86.73	Meghalaya
18	मिझोराम	21,081	10,97,206	8,88,573	2,08,633	23.48	976	52	52.11	91.33	94.54	Mizoram
19	नागालँड	16,579	19,78,502	19,90,036	-11,534	-0.58	931	119	28.86	79.55	86.48	Nagaland
20	ओरिसा	1,55,707	4,19,74,218	3,68,04,660	51,69,558	14.05	979	270	16.69	72.87	39.98	Orissa
21	पंजाब	50,362	2,77,43,338	2,43,58,999	33,84,339	13.89	895	551	37.48	75.84	31.94	Punjab
22	राजस्थान	3,42,239	6,85,48,437	5,65,07,188	1,20,41,249	21.31	928	200	24.87	66.11	31.31	Rajasthan
23	सिक्कीम	7,096	6,10,577	5,40,851	69,726	12.89	890	86	25.15	81.42	38.43	Sikkim
24	तामीळनाडू	1,30,058	7,21,47,030	6,24,05,679	97,41,351	15.61	996	555	48.40	80.09	21.11	Tamil Nadu
25	त्रिपूरा	10,486	36,73,917	31,99,203	4,74,714	14.84	960	350	26.17	87.22	49.59	Tripura
26	उत्तर प्रदेश	2,40,928	19,98,12,341	16,61,97,921	3,36,14,420	20.23	912	829	22.27	67.68	21.27	Uttar Pradesh
27	उत्तराखंड	53,483	1,00,86,292	84,89,349	15,96,943	18.81	963	189	30.23	78.82	21.66	Uttaranchal
28	पश्चिम बंगाल	88,752	9,12,76,115	8,01,76,197	1,10,99,918	13.84	950	1028	31.87	76.26	29.32	West Bengal
29	अन्दमान व निकोबार बेटे	8,249	3,80,581	3,56,152	24,429	6.86	876	46	37.70	86.63	7.5	Andaman & Nicobar Islands
30	चंडिगड	114	10,55,450	9,00,635	1,54,815	17.19	818	9258	97.25	86.05	18.86	Chandigarh
31	दादर व नगरहवेली	491	3,43,709	2,20,490	1,23,219	55.88	774	700	46.72	76.24	53.75	Dadra & Nagar Haveli
32	दिल्ली	1,483	1,67,87,941	1,35,50,507	29,37,434	21.21	868	11320	97.50	86.21	16.75	Delhi
33	लक्षद्वीप	32	64,473	60,650	3,823	6.3	946	2015	78.07	91.85	94.8	Lakshadweep
34	पांडेचेरी	479	12,47,953	9,74,345	2,73,608	28.08	1037	2605	68.33	85.85	15.73	Pondicherry
35	दिव आणि दमन	112	2,43,247	1,58,204	85,043	53.76	618	2172	75.17	87.1	8.83	Diu & Daman
	भारत	32,87,240	1,21,05,69,573	1,02,83,10,328	18,19,59,245	17.69	943	368	31.15	72.99	25.25	India

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

Source : Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.14

दि. १ मार्च रोजीची जिल्हावार प्रक्षेपित लोकसंख्या (२००२-२०११) / Districtwise projected Population as on 1st March (2002-2011)

('०००/ '000)

अनु.क्र. Sr.No.	जिल्हा	लोकसंख्या Population 2001 जनगणना / Census	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
1	मुंबई शहर	3,338	3,421	3,504	3,589	3,674	3,760	3,846	3,934	4,022	4,111	4,202	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	8,640	8,856	9,070	9,289	9,509	9,731	9,957	10,183	10,412	10,642	10,876	Mumbai Suburban
3	ठाणे	8,132	8,298	8,461	8,627	8,792	8,958	9,125	9,292	9,459	9,627	9,795	Thane
4	रायगड	2,208	2,235	2,261	2,287	2,312	2,336	2,360	2,383	2,406	2,428	2,449	Raigad
5	रत्नागिरी	1,697	1,714	1,730	1,746	1,761	1,776	1,790	1,803	1,815	1,827	1,839	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	869	877	885	893	901	908	915	921	927	933	938	Sindhudurg
7	नाशिक	4,994	5,068	5,139	5,210	5,280	5,349	5,418	5,486	5,552	5,617	5,682	Nashik
8	धुळे	1,708	1,730	1,750	1,771	1,791	1,810	1,829	1,848	1,866	1,883	1,901	Dhule
9	नंदुरबार	1,312	1,326	1,339	1,353	1,365	1,378	1,389	1,401	1,412	1,422	1,432	Nandurbar
10	जळगाव	3,683	3,731	3,777	3,823	3,867	3,911	3,954	3,996	4,037	4,077	4,116	Jalgaon
11	अहमदनगर	4,041	4,088	4,132	4,176	4,218	4,260	4,300	4,339	4,376	4,412	4,447	Ahmednagar
12	पुणे	7,233	7,363	7,489	7,618	7,746	7,873	8,001	8,127	8,253	8,379	8,505	Pune
13	सातारा	2,809	2,839	2,867	2,895	2,921	2,947	2,972	2,995	3,018	3,039	3,060	Satara
14	सांगली	2,584	2,616	2,646	2,676	2,706	2,734	2,762	2,790	2,816	2,842	2,867	Sangli
15	सोलापूर	3,850	3,902	3,952	4,002	4,051	4,100	4,147	4,194	4,239	4,283	4,327	Solapur
16	कोल्हापूर	3,523	3,570	3,615	3,659	3,703	3,746	3,788	3,829	3,869	3,908	3,946	Kolhapur
17	औरंगाबाद	2,897	2,939	2,980	3,021	3,061	3,100	3,139	3,178	3,215	3,252	3,289	Aurangabad

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.14-contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
18	जालना	1,613	1,632	1,649	1,666	1,683	1,699	1,715	1,730	1,745	1,759	1,773	Jalna
19	परभणी	1,528	1,549	1,568	1,588	1,608	1,627	1,646	1,664	1,682	1,700	1,717	Parbhani
20	हिंगोली	987	998	1,008	1,018	1,028	1,037	1,046	1,054	1,063	1,070	1,078	Hingoli
21	बीड	2,161	2,186	2,209	2,231	2,253	2,275	2,295	2,315	2,334	2,352	2,370	Beed
22	नांदेड	2,876	2,912	2,945	2,979	3,011	3,043	3,074	3,104	3,133	3,161	3,189	Nanded
23	उस्मानाबाद	1,487	1,503	1,518	1,533	1,548	1,562	1,575	1,588	1,600	1,612	1,624	Osmanabad
24	लातूर	2,080	2,106	2,130	2,154	2,177	2,200	2,222	2,244	2,265	2,285	2,305	Latur
25	बुलढाणा	2,232	2,259	2,284	2,309	2,333	2,356	2,379	2,401	2,422	2,443	2,463	Buldhana
26	अकोला	1,630	1,654	1,677	1,701	1,723	1,746	1,768	1,790	1,812	1,833	1,854	Akola
27	वाशिम	1,020	1,032	1,042	1,053	1,063	1,073	1,083	1,092	1,101	1,110	1,118	Washim
28	अमरावती	2,607	2,644	2,679	2,714	2,749	2,783	2,816	2,849	2,882	2,913	2,945	Amravati
29	यवतमाळ	2,458	2,486	2,513	2,539	2,564	2,589	2,613	2,635	2,657	2,679	2,699	Yavatmal
30	वर्धा	1,237	1,252	1,267	1,282	1,297	1,311	1,325	1,338	1,351	1,364	1,377	Wardha
31	नागपूर	4,068	4,145	4,221	4,298	4,374	4,450	4,527	4,604	4,680	4,756	4,833	Nagpur
32	भंडारा	1,136	1,149	1,160	1,172	1,183	1,193	1,204	1,213	1,223	1,232	1,240	Bhandara
33	गोंदिया	1,201	1,213	1,225	1,236	1,247	1,257	1,267	1,277	1,286	1,294	1,303	Gondia
34	चंद्रपूर	2,071	2,099	2,126	2,154	2,180	2,206	2,232	2,257	2,282	2,306	2,329	Chandrapur
35	गडचिरोली	970	980	988	996	1,004	1,012	1,019	1,025	1,032	1,038	1,043	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		93,879	98,369	99,806	1,01,259	1,02,682	1,04,094	1,05,497	1,06,881	1,08,243	1,09,591	1,10,930	Maharashtra State

टिप — आकडे संक्षिप्तात असल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत / Note — Total may not tally due to rounding.

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Source :- Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.15
लोकसंख्येतील साक्षरतेचे प्रमाण/ Literacy rate of Population
(जनगणना, २०११/ Population Census, 2011)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे (2)	साक्षर लोकसंख्या Literate population									साक्षर लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Literate population as % to above 0-6 age group			Districts (2)
		ग्रामीण / Rural			नागरी / Urban			एकूण / Total			एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females				
(1)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)		
1	मुंबई शहर	0	0	0	25,09,022	14,10,680	10,98,342	25,09,022	14,10,680	10,98,342	89.21	91.48	86.45	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	0	0	0	75,75,485	42,23,029	33,52,456	75,75,485	42,23,029	33,52,456	89.91	92.92	86.37	Mumbai Suburban
3	ठाणे	15,39,885	8,83,410	6,56,475	66,87,276	37,07,986	29,79,290	82,27,161	45,91,396	36,35,765	84.53	88.72	79.77	Thane
4	रायगड	11,62,891	6,39,701	5,23,190	7,77,103	4,19,991	3,57,112	19,39,994	10,59,692	8,80,302	83.14	89.13	76.92	Raigad
5	रत्नागिरी	9,79,357	5,07,199	4,72,158	2,20,035	1,11,813	1,08,222	11,99,392	6,19,012	5,80,380	82.18	90.93	74.53	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	5,76,273	3,02,111	2,74,162	89,794	46,178	43,616	6,66,067	3,48,289	3,17,778	85.56	91.58	79.81	Sindhudurg
7	नाशिक	23,26,432	13,06,464	10,19,968	20,18,934	10,91,074	9,27,860	43,45,366	23,97,538	19,47,828	82.31	88.17	76.08	Nashik
8	धुळे	8,57,440	4,89,478	3,67,962	4,36,476	2,33,910	2,02,566	12,93,916	7,23,388	5,70,528	72.8	79.5	65.77	Dhule
9	नंदुरबार	6,96,260	3,95,314	3,00,946	2,10,249	1,16,785	93,464	9,06,509	5,12,099	3,94,410	64.38	72.17	56.47	Nandurbar
10	जळगाव	18,77,562	10,80,250	7,97,312	10,14,320	5,48,973	4,65,347	28,91,882	16,29,223	12,62,659	78.2	85.36	70.56	Jalgaon
11	अहमदनगर	24,45,147	13,92,891	10,52,256	7,06,743	3,80,464	3,26,279	31,51,890	17,73,355	13,78,535	79.05	86.82	70.89	Ahmednagar
12	पुणे	26,22,222	14,72,191	11,50,031	45,49,501	24,68,019	20,81,482	71,71,723	39,40,210	32,31,513	86.15	90.84	81.05	Pune
13	सातारा	17,70,750	9,60,799	8,09,951	4,54,944	2,40,235	2,14,709	22,25,694	12,01,034	10,24,660	82.87	89.42	76.31	Satara
14	सांगली	14,95,094	8,27,806	6,67,288	5,54,373	2,93,744	2,60,629	20,49,467	11,21,550	9,27,917	81.48	88.22	74.59	Sangli
15	सोलापूर	18,82,788	10,91,085	7,91,703	10,27,888	5,60,181	4,67,707	29,10,676	16,51,266	12,59,410	77.02	85.03	68.55	Solapur

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.15-contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
16	कोल्हापूर	18,53,869	10,39,715	8,14,154	9,71,976	5,20,045	4,51,931	28,25,845	15,59,760	12,66,085	81.51	88.57	74.22	Kolhapur
17	औरंगाबाद	12,93,330	7,68,411	5,24,919	12,10,507	6,62,525	5,47,982	25,03,837	14,30,936	10,72,901	79.02	87.37	70.08	Aurangabad
18	जालना	9,31,514	5,54,670	3,76,844	2,64,009	1,44,758	1,19,251	11,95,523	6,99,428	4,96,095	71.52	81.53	60.95	Jalna
19	परभणी	7,63,448	4,50,696	3,12,752	3,94,366	2,15,595	1,78,771	11,57,814	6,66,291	4,91,523	73.34	82.64	63.63	Parbhani
20	हिंगोली	6,58,152	3,78,697	2,79,455	1,32,591	71,854	60,737	7,90,743	4,50,551	3,40,192	78.17	86.94	68.95	Hingoli
21	बीड	13,35,589	7,77,837	5,57,752	3,82,918	2,09,348	1,73,570	17,18,507	9,87,185	7,31,322	76.99	85.55	67.82	Beed
22	नांदेड	15,29,317	8,92,050	6,37,267	6,60,108	3,63,172	2,96,936	21,89,425	12,55,222	9,34,203	75.45	84.27	66.15	Nanded
23	उस्मानाबाद	9,26,022	5,28,743	3,97,279	2,11,788	1,15,561	96,227	11,37,810	6,44,304	4,93,506	78.44	85.84	70.51	Osmanabad
24	लातूर	11,94,845	6,83,249	5,11,596	4,55,827	2,49,183	2,06,644	16,50,672	9,32,432	7,18,240	77.26	84.39	69.63	Latur
25	बुलढाणा	14,50,758	8,18,571	6,32,187	4,86,539	2,56,299	2,30,240	18,79,874	10,48,892	8,30,982	83.4	90.54	75.84	Buldhana
26	अकोला	8,29,355	4,53,144	3,76,211	8,51,180	4,45,439	4,05,741	14,11,281	7,58,977	6,52,304	88.05	92.34	83.54	Akola
27	वाशिम	7,06,756	4,00,484	3,06,272	1,63,161	87,219	75,942	8,69,917	4,87,703	3,82,214	83.25	90.55	75.48	Washim
28	अमरावती	14,00,695	7,61,665	6,39,030	5,81,926	3,05,833	2,76,093	22,51,875	12,07,104	10,44,771	87.38	91.46	83.1	Amravati
29	यवतमाळ	15,36,035	8,59,681	6,76,354	4,29,116	2,30,321	1,98,795	20,22,574	11,15,980	9,06,594	82.82	89.41	75.93	Yavatmal
30	वर्धा	6,65,082	3,65,198	2,99,884	3,54,376	1,87,419	1,66,957	10,19,458	5,52,617	4,66,841	86.99	91.92	81.81	Wardha
31	नागपूर	10,72,979	5,89,827	4,83,152	26,00,829	13,69,393	12,31,436	36,73,808	19,59,220	17,14,588	88.39	92.09	84.51	Nagpur
32	भंडारा	7,08,328	3,88,442	3,19,886	1,91,532	1,00,267	91,265	8,99,860	4,88,709	4,11,151	83.76	90.35	77.08	Bhandara
33	गोंदिया	8,18,421	4,45,490	3,72,931	1,85,822	97,347	88,475	10,04,243	5,42,837	4,61,406	84.95	92.04	77.89	Gondiya
34	चंद्रपूर	9,62,394	5,41,613	4,20,781	6,16,221	3,30,952	2,85,269	15,78,615	8,72,565	7,06,050	80.01	86.79	72.97	Chandrapur
35	गडचिरोली	6,13,771	3,44,593	2,69,178	94,594	50,517	44,077	7,08,365	3,95,110	3,13,255	74.36	82.31	66.27	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	4,14,82,761	2,33,91,475	1,80,91,286	4,00,71,529	2,18,66,109	1,82,05,420	8,15,54,290	4,52,57,584	3,62,96,706	82.34	88.38	75.87	Maharashtra State

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

Source : Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.16
अनुसूचित जातींच्या लोकसंख्येतील साक्षरतेचे प्रमाण / Literacy rate of Scheduled Castes
(जनगणना, २०११/ Population Census, 2011)

अनु. क्र. Sr. No. (1)	जिल्हे (2)	साक्षर लोकसंख्या / Literate population									साक्षर लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Literate population as percentage to total population			Districts (2)
		ग्रामीण / Rural			नागरी / Urban			एकूण / Total			एकूण Total (12)	पुरुष Males (13)	स्त्रिया Females (14)	
		एकूण Total (3)	पुरुष Males (4)	स्त्रिया Females (5)	एकूण Total (6)	पुरुष Males (7)	स्त्रिया Females (8)	एकूण Total (9)	पुरुष Males (10)	स्त्रिया Females (11)				
1	मुंबई शहर	0	0	0	1,74,664	94,080	80,584	1,74,664	94,080	80,584	87.48	93.11	81.71	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	0	0	0	4,43,479	2,43,862	1,99,617	4,43,479	2,43,862	1,99,617	85.32	91.35	78.95	Mumbai Suburban
3	ठाणे	62,165	34,750	27,415	4,84,411	2,65,730	2,18,681	5,46,576	3,00,480	2,46,096	84.73	90.03	79.05	Thane
4	रायगड	47,302	25,389	21,913	56,206	29,871	26,335	1,03,508	55,260	48,248	86.31	91.75	80.83	Raigad
5	रत्नागिरी	42,335	22,299	20,036	7,866	4,099	3,767	50,201	26,398	23,803	82.53	91.61	74.35	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	35,425	18,727	16,698	5,670	2,925	2,745	41,095	21,652	19,443	80.72	88.87	73.24	Sindhudurg
7	नाशिक	1,60,187	89,939	70,248	2,38,085	1,29,827	1,08,258	3,98,272	2,19,766	1,78,506	82.55	89.83	75.06	Nashik
8	धुळे	51,275	29,954	21,321	33,009	17,879	15,130	84,284	47,833	36,451	75.40	84.35	66.18	Dhule
9	नंदुरबार	19,613	11,442	8,171	12,752	6,935	5,817	32,365	18,377	13,988	76.91	86.70	66.98	Nandurbar
10	जळगाव	1,64,711	97,544	67,167	85,891	47,431	38,460	2,50,602	1,44,975	1,05,627	73.71	83.54	63.46	Jalgaon
11	अहमदनगर	2,88,399	1,64,741	1,23,658	93,395	50,772	42,623	3,81,794	2,15,513	1,66,281	76.52	85.30	67.51	Ahmednagar
12	पुणे	2,46,839	1,38,396	1,08,443	5,92,330	3,21,914	2,70,416	8,39,169	4,60,310	3,78,859	81.59	87.87	75.06	Pune
13	सातारा	1,71,803	94,687	77,116	56,501	30,241	26,260	2,28,304	1,24,928	1,03,376	79.46	87.22	71.75	Satara
14	सांगली	1,71,500	95,830	75,670	72,461	38,697	33,764	2,43,961	1,34,527	1,09,434	78.00	86.21	69.83	Sangli
15	सोलापूर	2,67,793	1,57,955	1,09,838	1,42,196	79,047	63,149	4,09,989	2,37,002	1,72,987	72.48	82.23	62.35	Solapur
16	कोल्हापूर	2,39,351	1,34,325	1,05,026	1,09,271	58,992	50,279	3,48,622	1,93,317	1,55,305	77.79	86.27	69.31	Kolhapur

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.16-contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
17	औरंगाबाद	1,45,391	86,724	58,667	2,04,999	1,14,963	90,036	3,50,390	2,01,687	1,48,703	76.06	85.52	66.15	Aurangabad
18	जालना	1,22,831	73,358	49,473	29,508	16,522	12,986	1,52,339	89,880	62,459	66.20	76.72	55.29	Jalna
19	परभणी	97,170	57,310	39,860	49,659	27,770	21,889	1,46,829	85,080	61,749	69.38	79.15	59.29	Parbhani
20	हिंगोली	1,03,211	59,420	43,791	14,962	8,207	6,755	1,18,173	67,627	50,546	75.46	84.55	65.98	Hingoli
21	बीड	1,67,947	97,127	70,820	51,172	28,297	22,875	2,19,119	1,25,424	93,695	73.02	81.97	63.71	Beed
22	नांदेड	2,85,236	1,66,290	1,18,946	1,18,054	65,785	52,269	4,03,290	2,32,075	1,71,215	73.19	82.19	63.72	Nanded
23	उस्मानाबाद	1,38,119	79,266	58,853	31,900	17,692	14,208	1,70,019	96,958	73,061	73.52	81.61	64.98	Osmanabad
24	लातूर	2,24,695	1,29,221	95,474	75,631	41,881	33,750	3,00,326	1,71,102	1,29,224	72.55	80.25	64.37	Latur
25	बुलढाणा	2,64,068	1,52,126	1,11,942	56,097	30,708	25,389	3,20,165	1,82,834	1,37,331	78.56	87.82	68.90	Buldhana
26	अकोला	1,83,057	1,02,862	80,195	84,310	45,373	38,937	2,67,367	1,48,235	1,19,132	83.19	90.23	75.83	Akola
27	वाशिम	1,39,858	79,626	60,232	21,315	11,490	9,825	1,61,173	91,116	70,057	80.50	88.93	71.65	Washim
28	अमरावती	2,57,941	1,43,467	1,14,474	1,26,629	67,383	59,246	3,84,570	2,10,850	1,73,720	84.57	90.58	78.27	Amravati
29	यवतमाळ	1,78,648	99,854	78,794	61,973	32,901	29,072	2,40,621	1,32,755	1,07,866	82.80	90.06	75.32	Yavatmal
30	वर्धा	87,755	48,731	39,024	60,738	32,330	28,408	1,48,493	81,061	67,432	86.60	92.56	80.38	Wardha
31	नागपूर	1,72,662	94,762	77,900	5,16,596	2,69,776	2,46,820	6,89,258	3,64,538	3,24,720	88.49	92.66	84.23	Nagpur
32	भंडारा	1,17,985	64,637	53,348	37,178	19,267	17,911	1,55,163	83,904	71,259	85.60	92.49	78.70	Bhandara
33	गोंदिया	1,04,787	56,797	47,990	33,009	17,071	15,938	1,37,796	73,868	63,928	87.15	94.21	80.21	Gondiya
34	चंद्रपूर	1,31,870	74,079	57,791	1,26,101	67,768	58,333	2,57,971	1,41,847	1,16,124	82.25	89.14	75.14	Chandrapur
35	गडचिरोली	70,309	39,558	30,751	15,412	8,197	7,215	85,721	47,755	37,966	78.81	86.90	70.54	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		49,62,238	28,21,193	21,41,045	43,23,430	23,45,683	19,77,747	92,85,668	51,66,876	41,18,792	79.66	87.18	71.89	Maharashtra State

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

Source : Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.17

अनुसूचित जमातींच्या लोकसंख्येतील साक्षरतेचे प्रमाण / Literacy rate of Scheduled Tribes

(जनगणना, २०११ / Population Census, 2011)

अनु.क्र. Sr.No.	जिल्हे (2)	साक्षर लोकसंख्या / Literate population									साक्षर लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Literate population as percentage to total population			Districts (2)
		ग्रामीण / Rural			नागरी / Urban			एकूण / Total			एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females				
(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)			
1	मुंबई शहर	0	0	0	18,876	10,723	8,153	18,876	10,723	8,153	83.41	87.86	78.20	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	0	0	0	76,304	42,947	33,357	76,304	42,947	33,357	82.05	87.71	75.75	Mumbai Suburban
3	ठाणे	5,76,208	3,38,624	2,37,584	1,84,913	1,02,030	82,883	7,61,121	4,40,654	3,20,467	58.87	68.52	49.32	Thane
4	रायगड	1,26,918	73,587	53,331	22,692	12,630	10,062	1,49,610	86,217	63,393	57.59	66.04	49.05	Raigad
5	रत्नागिरी	10,211	6,008	4,203	1,208	654	554	11,419	6,662	4,757	65.12	74.27	55.53	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	4,344	2,346	1,998	731	396	335	5,075	2,742	2,333	81.92	86.64	77.00	Sindhudurg
7	नाशिक	7,63,316	4,33,569	3,29,747	1,07,701	60,416	47,285	8,71,017	4,93,985	3,77,032	66.56	74.67	58.26	Nashik
8	धुळे	2,52,046	1,47,893	1,04,153	22,267	12,528	9,739	2,74,313	1,60,421	1,13,892	50.91	59.02	42.65	Dhule
9	नंदुरबार	4,98,794	2,84,392	2,14,402	29,584	16,064	13,520	5,28,378	3,00,456	2,27,922	55.03	63.16	47.04	Nandurbar
10	जळगाव	2,53,972	1,52,506	1,01,466	41,940	23,625	18,315	2,95,912	1,76,131	1,19,781	58.85	68.41	48.82	Jalgaon
11	अहमदनगर	1,83,292	1,07,884	75,408	15,014	8,455	6,559	1,98,306	1,16,339	81,967	62.24	72.43	51.88	Ahmednagar
12	पुणे	1,51,090	86,428	64,662	68,222	37,952	30,270	2,19,312	1,24,380	94,932	73.11	80.90	64.92	Pune
13	सातारा	13,838	7,754	6,084	4,431	2,419	2,012	18,269	10,173	8,096	73.03	79.46	66.29	Satara
14	सांगली	7,994	4,448	3,546	3,936	2,132	1,804	11,930	6,580	5,350	76.16	82.23	69.83	Sangli
15	सोलापूर	27,504	16,502	11,002	19,243	10,740	8,503	46,747	27,242	19,505	70.54	80.35	60.26	Solapur
16	कोल्हापूर	15,528	8,635	6,893	5,748	3,149	2,599	21,276	11,784	9,492	79.99	86.97	72.74	Kolhapur

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.17-contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
17	औरंगाबाद	56,297	34,353	21,944	17,941	10,172	7,769	74,238	44,525	29,713	62.84	73.38	51.70	Aurangabad
18	जालना	18,253	11,163	7,090	4,637	2,685	1,952	22,890	13,848	9,042	64.84	75.45	53.35	Jalna
19	परभणी	17,194	10,211	6,983	5,540	3,070	2,470	22,734	13,281	9,453	66.72	77.04	56.14	Parbhani
20	हिंगोली	64,271	37,471	26,800	3,977	2,258	1,719	68,248	39,729	28,519	72.22	81.92	62.00	Hingoli
21	बीड	14,102	8,237	5,865	4,505	2,483	2,022	18,607	10,720	7,887	68.90	77.69	59.72	Beed
22	नांदेड	1,45,784	85,321	60,463	26,875	15,155	11,720	1,72,659	1,00,476	72,183	70.56	80.50	60.22	Nanded
23	उस्मानाबाद	16,663	9,794	6,869	3,924	2,242	1,682	20,587	12,036	8,551	68.25	77.37	58.53	Osmanabad
24	लातूर	29,201	16,772	12,429	6,607	3,732	2,875	35,808	20,504	15,304	72.30	79.92	64.12	Latur
25	बुलढाणा	64,968	37,834	27,134	6,605	3,719	2,886	71,573	41,553	30,020	68.59	77.64	59.07	Buldhana
26	अकोला	57,571	32,470	25,101	11,728	6,319	5,409	69,299	38,789	30,510	79.20	86.52	71.51	Akola
27	वाशिम	49,327	28,446	20,881	2,400	1,325	1,075	51,727	29,771	21,956	74.74	83.85	65.13	Washim
28	अमरावती	2,35,147	1,32,977	1,02,170	26,606	14,634	11,972	2,61,753	1,47,611	1,14,142	75.05	83.08	66.70	Amravati
29	यवतमाळ	3,13,364	1,76,150	1,37,214	30,903	16,503	14,400	3,44,267	1,92,653	1,51,614	76.13	84.06	67.98	Yavatmal
30	वर्धा	86,641	48,582	38,059	18,832	10,137	8,695	1,05,473	58,719	46,754	78.93	85.72	71.79	Wardha
31	नागपूर	1,34,448	75,110	59,338	1,85,694	99,764	85,930	3,20,142	1,74,874	1,45,268	82.24	87.94	76.30	Nagpur
32	भंडारा	55,209	30,555	24,654	7,911	4,183	3,728	63,120	34,738	28,382	79.25	87.46	71.08	Bhandara
33	गोंदिया	1,41,644	78,054	63,590	9,695	5,206	4,489	1,51,339	83,260	68,079	79.04	88.21	70.13	Gondiya
34	चंद्रपूर	2,06,709	1,17,053	89,656	49,654	26,918	22,736	2,56,363	1,43,971	1,12,392	73.77	82.01	65.36	Chandrapur
35	गडचिरोली	2,34,648	1,31,714	1,02,934	13,821	7,335	6,486	2,48,469	1,39,049	1,09,420	68.03	76.33	59.76	Gadchiroli
	महाराष्ट्र	48,26,496	27,72,843	20,53,653	10,60,665	5,84,700	4,75,965	58,87,161	33,57,543	25,29,618	65.73	74.27	57.02	Maharashtra

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

Source : Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.18

बिगरशेती व्यवसायातील आणि शेतमजूरान्वयतिरीक्त कामगारांचे (मुख्य व सीमान्त कामगार) मुख्य व्यवसायगटांनुसार वर्गीकरण
Occupational classification of persons at work (Main and Marginal workers) other than cultivators and agricultural labourers into main divisions
(जनगणना, २०११/ Population Census, 2011)

अ. क्र.	जिल्हे	ग्रामीण नागरी एकूण	विधायक वरिष्ठ अधिकृत आणि व्यवस्थापक Legislators, Senior officials, and Managers	धंदेवाईक, तंत्र विशारद आणि तत्सम लोक Professionals	तंत्रज्ञ आणि सहकारी व्यावसायिक Technicians and Associate Professionals	कारकून Clerks	विक्रेते Service workers and shop market Sales workers	कुशल शेती व मत्स्यव्यवसाय करणारे Skilled agricultural and fishery workers	हस्तकला आणि संबंधित उद्योग कामगार Craft and related trade workers	यंत्रचालक Plant and machine operators and assemblers	प्राथमिक व्यवसाय Elementary occupations	अवर्गीकृत Workers not classified by occupations	एकूण Total	Rural Urban Total	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(3)	(2)
1	मुंबई शहर	ए ग्रा ना	75,155 0 75,155	79,340 0 79,340	86,993 0 86,993	1,21,428 0 1,21,428	2,64,691 0 2,64,691	6,209 0 6,209	2,00,690 0 2,00,690	1,04,190 0 1,04,190	2,08,044 0 2,08,044	1,25,448 0 1,25,448	12,72,188 0 12,72,188	T R U	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	ए ग्रा ना	4,11,066 0 4,11,066	2,85,663 0 2,85,663	2,77,205 0 2,77,205	3,03,934 0 3,03,934	4,80,665 0 4,80,665	15,586 0 15,586	5,88,611 0 5,88,611	3,72,580 0 3,72,580	6,48,456 0 6,48,456	3,14,919 0 3,14,919	36,98,685 0 36,98,685	T R U	Mumbai Suburban
3	ठाणे	ए ग्रा ना	3,68,518 27,661 3,40,857	2,39,333 11,476 2,27,857	2,76,025 29,008 2,47,017	2,95,233 19,730 2,75,503	3,65,420 29,009 3,36,411	39,152 20,623 18,529	6,62,732 93,470 5,69,262	3,75,730 54,052 3,21,678	6,85,829 1,17,493 5,68,336	4,16,717 67,776 3,48,941	37,24,689 4,70,298 32,54,391	T R U	Thane
4	रायगड	ए ग्रा ना	46,342 11,850 34,492	33,990 7,498 26,492	54,159 21,412 32,747	48,619 16,664 31,955	61,506 29,066 32,440	25,484 20,758 4,726	86,433 49,866 36,567	75,662 38,178 37,484	1,42,394 80,354 62,040	1,01,359 52,588 48,771	6,75,948 3,28,234 3,47,714	T R U	Raigad
5	रतागिरी	ए ग्रा ना	23,372 12,624 10,748	10,502 5,080 5,422	26,778 17,758 9,020	13,656 7,476 6,180	26,568 17,560 9,008	20,840 17,932 2,908	37,778 27,288 10,490	26,198 18,250 7,948	41,716 29,286 12,430	36,196 29,112 7,084	2,63,604 1,82,366 81,238	T R U	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	ए ग्रा ना	12,186 7,352 4,834	6,068 3,740 2,328	13,368 9,938 3,430	7,854 5,186 2,668	15,198 10,864 4,334	9,444 7,568 1,876	18,110 13,896 4,214	12,996 9,948 3,048	23,546 18,144 5,402	21,248 17,820 3,428	1,40,018 1,04,456 35,562	T R U	Sindhudurg
7	नाशिक	ए ग्रा ना	71,652 10,058 61,594	53,806 6,544 47,262	86,052 23,068 62,984	44,137 8,416 35,721	1,17,336 26,424 90,912	13,975 9,174 4,801	2,12,348 36,888 1,75,460	1,11,458 22,768 88,690	2,12,650 32,552 1,80,098	1,43,601 50,622 92,979	10,67,015 2,26,514 8,40,501	T R U	Nashik
8	धुळे	ए ग्रा ना	5,540 1,222 4,318	17,782 5,432 12,350	18,686 7,262 11,424	11,836 3,124 8,712	46,922 14,036 32,886	5,342 4,228 1,114	46,120 16,036 30,084	21,768 8,218 13,550	36,284 9,302 26,982	56,572 37,304 19,268	2,66,852 1,06,164 1,60,688	T R U	Dhule

तक्ता क्र./Table No. 1.18 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(3)	(2)
9	नंदुरबार	ए	2,646	8,263	11,601	4,895	25,907	3,097	20,714	10,317	16,015	38,723	1,42,178	T	Nandurbar
		ग्रा	798	3,001	6,441	1,929	8,231	2,337	8,200	4,621	5,539	25,511	66,608	R	
		ना	1,848	5,262	5,160	2,966	17,676	760	12,514	5,696	10,476	13,212	75,570	U	
10	जळगाव	ए	22,152	23,291	44,200	26,606	74,989	7,184	74,522	50,604	117,287	1,01,990	5,42,825	T	Jalgaon
		ग्रा	4,854	6,110	17,046	6,668	21,410	4,910	25,346	15,952	30,920	51,942	1,85,158	R	
		ना	17,298	17,181	27,154	19,938	53,579	2,274	49,176	34,652	86,367	50,048	3,57,667	U	
11	अहमदनगर	ए	37,413	30,191	58,659	33,608	72,099	16,575	96,257	59,070	98,951	1,28,950	6,31,773	T	Ahmednagar
		ग्रा	15,127	14,480	36,620	15,988	34,081	14,856	54,707	35,125	44,050	84,831	3,49,865	R	
		ना	22,286	15,711	22,039	17,620	38,018	1,719	41,550	23,945	54,901	44,119	2,81,908	U	
12	पुणे	ए	245,128	2,56,395	2,07,190	1,85,374	2,70,059	31,572	3,58,625	2,98,686	5,66,331	3,31,478	27,50,838	T	Pune
		ग्रा	27,885	22,218	42,805	30,469	49,040	21,456	86,102	74,808	1,24,171	97,928	5,76,882	R	
		ना	217,243	2,34,177	1,64,385	1,54,905	2,21,019	10,116	2,72,523	2,23,878	4,42,160	2,33,550	21,73,95,6	U	
13	सातारा	ए	29,918	22,544	44,214	28,412	51,526	16,084	70,828	55,676	72,396	79,858	4,71,456	T	Satara
		ग्रा	13,664	10,188	27,266	15,210	28,632	13,822	46,594	40,656	41,528	59,772	2,97,332	R	
		ना	16,254	12,356	16,948	13,202	22,894	2,262	24,234	15,020	30,868	20,086	1,74,124	U	
14	सांगली	ए	28,438	22,352	38,744	27,850	50,082	15,402	71,768	47,052	59,306	82,534	4,43,528	T	Sangli
		ग्रा	12,058	9,442	23,316	13,412	23,062	13,924	34,330	27,730	20,904	53,844	2,32,022	R	
		ना	16,380	12,910	15,428	14,438	27,020	1,478	37,438	19,322	38,402	28,690	2,11,506	U	
15	सोलापूर	ए	43,460	29,864	59,122	33,061	84,781	11,552	1,61,092	85,717	103,483	89,595	7,01,727	T	Solapur
		ग्रा	11,234	9,234	27,242	10,408	25,350	9,070	40,848	33,478	23,940	46,388	2,37,192	R	
		ना	32,226	20,630	31,880	22,653	59,431	2,482	1,20,244	52,239	79,543	43,207	4,64,535	U	
16	कोल्हापूर	ए	51,090	42,911	59,691	50,247	80,178	21,441	1,73,280	90,675	1,00,820	1,06,204	7,76,537	T	Kolhapur
		ग्रा	15,994	14,892	31,916	22,824	34,717	19,208	72,645	45,427	43,747	65,576	3,66,946	R	
		ना	35,096	28,019	27,775	27,423	45,461	2,233	1,00,635	45,248	57,073	40,628	4,09,591	U	
17	औरंगाबाद	ए	44,464	35,582	53,162	29,935	76,272	6,275	81,381	71,109	1,52,264	72,648	6,23,092	T	Aurangabad
		ग्रा	6,398	4,274	12,524	3,956	16,166	3,988	21,744	17,122	24,882	22,796	1,33,850	R	
		ना	38,066	31,308	40,638	25,979	60,106	2,287	59,637	53,987	1,27,382	49,852	4,89,242	U	
18	जालना	ए	21,930	7,528	17,334	7,528	21,420	3,824	31,336	17,870	37,744	44,422	2,10,936	T	Jalna
		ग्रा	8,906	2,902	8,866	2,348	8,474	2,920	15,006	8,496	12,122	26,630	96,670	R	
		ना	13,024	4,626	8,468	5,180	12,946	904	16,330	9,374	25,622	17,792	1,14,266	U	
19	परभणी	ए	22,079	10,096	18,684	9,294	23,524	3,033	29,941	16,923	37,462	39,861	2,10,897	T	Parbhani
		ग्रा	4,825	2,504	7,096	2,292	6,098	2,073	9,641	6,871	5,372	17,723	64,495	R	
		ना	17,254	7,592	11,588	7,002	17,426	960	20,300	10,052	32,090	22,138	1,46,402	U	
20	हिंगोली	ए	9,931	3,738	9,826	3,690	11,344	991	15,270	7,284	14,345	23,614	1,00,033	T	Hingoli
		ग्रा	4,483	1,964	6,064	1,698	5,118	809	8,592	4,418	5,679	15,746	54,571	R	
		ना	5,448	1,774	3,762	1,992	6,226	182	6,678	2,866	8,666	7,868	45,462	U	

तक्ता क्र./Table No. 1.18 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(3)	(2)
21	बीड	ए	26,442	13,724	30,774	12,002	28,142	4,730	39,150	27,838	37,194	55,548	2,75,544	T	Beed
		ग्रा	10,014	5,578	18,428	4,822	12,658	3,872	19,904	16,110	11,222	28,644	1,31,252	R	
		ना	16,428	8,146	12,346	7,180	15,484	858	19,246	11,728	25,972	26,904	1,44,292	U	
23	उस्मानाबाद	ए	13,732	8,610	17,732	8,176	16,882	2,750	22,414	19,242	20,090	47,992	1,77,620	T	Osmanabad
		ग्रा	5,868	4,042	11,494	4,016	8,704	2,332	13,838	13,810	9,406	32,752	1,06,262	R	
		ना	7,864	4,568	6,238	4,160	8,178	418	8,576	5,432	10,684	15,240	71,358	U	
24	लातूर	ए	31,728	17,226	33,442	14,022	30,282	1,970	39,836	27,004	46,962	55,924	2,98,396	T	Latur
		ग्रा	10,722	6,128	18,662	4,850	12,786	1,444	17,926	15,040	11,236	31,620	1,30,414	R	
		ना	21,006	11,098	14,780	9,172	17,496	526	21,910	11,964	35,726	24,304	1,67,982	U	
25	बुलढाणा	ए	6,341	10,922	26,709	11,560	43,364	4,481	32,387	17,562	34,914	42,847	2,31,087	T	Buldhana
		ग्रा	2,121	4,134	14,389	4,798	15,316	3,435	15,093	8,150	10,336	24,639	1,02,411	R	
		ना	4,220	6,788	12,320	6,762	28,048	1,046	17,294	9,412	24,578	18,208	1,28,676	U	
26	अकोला	ए	7,679	13,532	24,056	12,770	50,277	2,147	38,919	21,651	43,150	36,303	2,50,484	T	Akola
		ग्रा	1,203	2,502	7,424	2,898	9,551	949	7,941	5,293	5,800	13,455	57,016	R	
		ना	6,476	11,030	16,632	9,872	40,726	1,198	30,978	16,358	37,350	22,848	1,93,468	U	
27	वाशिम	ए	1,715	5,763	9,561	4,007	18,107	972	12,590	6,875	12,315	21,992	93,897	T	Washim
		ग्रा	799	3,151	5,901	2,025	7,041	698	5,592	3,233	3,683	14,534	46,657	R	
		ना	916	2,612	3,660	1,982	11,066	274	6,998	3,642	8,632	7,458	47,240	U	
28	अमरावती	ए	11,091	23,438	35,215	20,212	72,450	7,079	56,064	29,295	62,506	52,023	3,69,373	T	Amravati
		ग्रा	2,063	5,684	12,640	4,506	16,487	4,899	14,063	8,387	10,397	23,145	1,02,271	R	
		ना	9,028	17,754	22,575	15,706	55,963	2,180	42,001	20,908	52,109	28,878	2,67,102	U	
29	यवतमाळ	ए	29,964	12,328	29,464	13,729	31,938	5,725	42,593	24,025	43,681	50,125	2,83,572	T	Yavatmal
		ग्रा	9,922	3,264	13,046	4,467	11,262	4,141	19,325	10,469	14,137	28,941	1,18,974	R	
		ना	20,042	9,064	16,418	9,262	20,676	1,584	23,268	13,556	29,544	21,184	1,64,598	U	
30	वर्धा	ए	5,196	12,844	17,238	10,534	33,824	3,730	31,334	17,314	36,640	25,570	1,94,224	T	Wardha
		ग्रा	1,256	3,466	6,500	2,826	10,712	2,874	14,006	7,240	10,716	11,900	71,496	R	
		ना	3,940	9,378	10,738	7,708	23,112	856	17,328	10,074	25,924	13,670	1,22,728	U	
31	नागपूर	ए	97,665	71,507	98,193	73,918	155,866	12,647	1,89,303	1,35,293	2,83,437	1,20,601	1,238,430	T	Nagpur
		ग्रा	8,178	4,484	12,854	6,044	16,268	6,638	34,740	23,284	39,652	21,508	1,73,650	R	
		ना	89,487	67,023	85,339	67,874	139,598	6,009	1,54,563	1,12,009	2,43,785	99,093	10,64,780	U	
32	भंडारा	ए	4,182	9,152	14,012	7,558	25,634	5,218	29,108	10,562	29,736	26,364	1,61,526	T	Bhandara
		ग्रा	1,608	3,620	7,384	3,206	11,984	4,156	19,690	5,206	18,024	18,844	93,722	R	
		ना	2,574	5,532	6,628	4,352	13,650	1,062	9,418	5,356	11,712	7,520	67,804	U	

तक्ता क्र./Table No. 1.18 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(3)	(2)
33	गोंदिया	ए	4,026	8,878	14,760	6,106	29,504	4,880	46,440	12,026	38,022	33,524	1,98,166	T	Gondiya
		ग्रा	1,700	3,868	8,968	2,476	14,458	4,146	35,522	6,464	24,818	23,774	1,26,194	R	
		ना	2,326	5,010	5,792	3,630	15,046	734	10,918	5,562	13,204	9,750	71,972	U	
34	चंद्रपूर	ए	9,632	18,887	28,082	15,903	56,647	10,999	58,839	41,782	74,105	47,944	3,62,820	T	Chandrapur
		ग्रा	2,078	4,822	11,108	3,816	17,516	8,154	21,730	10,666	23,144	24,504	1,27,538	R	
		ना	7,554	14,065	16,974	12,087	39,131	2,845	37,109	31,116	50,961	23,440	2,35,282	U	
35	गडचिरोली	ए	2,100	5,172	12,406	4,798	16,900	5,734	11,130	4,286	14,838	33,692	1,11,056	T	Gadchiroli
		ग्रा	1,036	2,714	8,352	2,628	9,716	4,822	7,662	2,596	9,742	27,096	76,364	R	
		ना	1,064	2,458	4,054	2,170	7,184	912	3,468	1,690	5,096	6,596	34,692	U	
महाराष्ट्र राज्य	ए	18,66,783	14,69,278	18,93,649	15,21,532	28,72,547	3,51,230	37,50,225	23,39,769	42,21,581	30,88,517	2,33,75,111	T	Maharashtra State	
	ग्रा	2,68,013	2,03,862	5,32,140	2,46,658	5,76,929	2,45,900	9,33,403	6,16,384	8,91,010	11,96,361	57,10,660	R		
	ना	15,98,770	12,65,416	13,61,509	12,74,874	22,95,618	1,05,330	28,16,822	17,23,385	33,30,571	18,92,156	1,76,64,451	U		

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

Source : Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.19

बिगरशेती व्यवसायातील आणि शेतमजूरव्यतिरीक्त कामगारांचे (मुख्य व सीमान्त कामगार) व्यवसायानुसार वर्गीकरण
(विभाग, गट इत्यादि. प्रमाणे) /Occupational classification of persons at work (Main & Marginal workers) other than cultivators and
agricultural labourers (according to divisions, groups etc.)

(जनगणना, २०११ / Population Census 2011)

विभाग, गट (राष्ट्रीय उद्योग वर्गीकरण) (1)	एकूण Total (2)	ग्रामीण Rural (3)	नागरी Urban (4)	Division, group (National Classification of Occupation) (1)
1 विधायक, वरिष्ठ अधिकृत आणि व्यवस्थापक	18,66,783	2,68,013	15,98,770	LEGISLATORS, SENIOR OFFICIALS AND MANAGERS
1 विधीमंडळीय पदाधिकारी	17,062	4,507	12,555	Legislators
2 प्रशासकीय व कार्यकारी पदाधिकारी	29,309	4,259	25,050	Administrative & Executive Officials
3 गावाचा पारंपारिक मुखिया	28	24	4	Traditional Heads of Villages
4 विशेष व्याज संघटनेचे अधिकृत वरिष्ठ	3,725	1,870	1,855	Senior Officials of Special- Interest Organisations
5 संचालक व कार्यकारी अधिकारी	11,91,723	2,11,457	9,80,266	Directors and Chief Executives
6 उत्पादन विभाग व्यवस्थापक	3,28,892	30,574	2,98,318	Production and Operations Department Managers
7 इतर विभागीय व्यवस्थापक	2,81,413	14,535	2,66,878	Other Department Managers
8 व्यवस्थापक	14,631	787	13,844	General Managers
2 व्यावसायिक	14,69,278	2,03,862	12,65,416	PROFESSIONALS
9 भौतिक शास्त्रज्ञ, रसायन शास्त्रज्ञ व संबंधित व्यावसायिक	22,079	3,424	18,655	Physicists, Chemists and Related Professionals
10 गणितज्ञ, आकडे शास्त्रज्ञ व संबंधित व्यावसायिक	158	4	154	Mathematicians, Statisticians and Related Professionals
11 संगणकीय व्यावसायिक	1,73,127	8,383	1,64,744	Computing Professionals
12 वास्तु शास्त्रज्ञ, अभियंता, संबंधित व्यावसायिक	3,13,462	32,753	2,80,709	Architects, Engineers and Related Professionals
13 जीवन विज्ञान शास्त्रज्ञ	11,200	3,012	8,188	Life Science Professionals
14 वैद्यकीय तंत्रज्ञ (परिचारीका व्यतिरीक्त)	1,79,923	42,349	1,37,574	Health Professionals (except nursing)
15 परिचारीका व्यावसायिक	3,191	543	2,648	Nursing Professionals
16 महाविद्यालये, विद्यापीठे आणि उच्च शिक्षण व्यावसायिक	1,28,318	25,196	1,03,122	College, University and Higher Education Teaching Professionals
17 माध्यमिक शिक्षण व्यावसायिक	30,370	13,055	17,315	Secondary Education Teaching Professionals
18 इतर शिक्षण व्यावसायिक	92,233	14,583	77,650	Other Teaching Professionals
19 व्यवसाय व्यावसायिक	2,91,669	15,626	2,76,043	Business Professionals
20 कायदा शास्त्रज्ञ	67,311	9,819	57,492	Legal Professionals
21 संग्रहक, ग्रंथपाल आणि संबंधित माहिती शास्त्रज्ञ व्यावसायिक	13,096	3,225	9,871	Archivists, Librarians and Related Information Professionals
22 समाज शास्त्र व संबंधित व्यावसायिक	18,066	5,879	12,187	Social Science and Related Professionals
23 लेखक आणि सर्जनशील कलाकार	69,583	9,323	60,260	Writers and Creative or Performing Artists
24 धार्मिक व्यावसायिक	55,492	16,688	38,804	Religious Professionals
3 तंत्रज्ञ आणि सहकारी व्यावसायिक	18,93,649	5,32,140	13,61,509	TECHNICIANS AND ASSOCIATE PROFESSIONALS
25 भौतिक आणि अभियांत्रिकी विज्ञान व्यावसायिक	63,316	8,258	55,058	Physical and Engineering Science Technicians
26 संगणक सहकारी व्यावसायिक	5,661	804	4,857	Computer Associate Professionals
27 प्रशासकीय आणि इलेक्ट्रॉनिक्स उपकरणेचालक	57,718	10,386	47,332	Optical and Electronic Equipment Operators
28 जहाजे आणि विमाने नियंत्रक आणि तंत्रज्ञ	5,255	128	5,127	Ship and Aircraft Controllers and Technicians
29 सुरक्षा आणि गुणवत्ता निरीक्षक	5,225	671	4,554	Safety and Quality Inspectors
30 जीवन विज्ञान तंत्रज्ञ आणि संबंधित व्यावसायिक	7,649	3,254	4,395	Life Science Technicians and Related Health Associate Professionals
31 आधुनिक आरोग्य आणि संबंधित व्यावसायिक (शुश्रूषा व्यतिरीक्त)	69,429	16,508	52,921	Modern Health Associate Professionals (Except Nursing)
32 शुश्रूषा आणि सुईगकाम संबंधित व्यावसायिक	2,32,629	1,16,206	1,16,423	Nursing and Midwifery Associate Professionals

तक्ता क्र./Table No. 1.19 contd...

	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
33	धार्मिक औषधे देणारे भोंदू वैद्य	456	225	231	Traditional Medicine Practitioners and Faith Healers
34	प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षणाशी संबंधित व्यावसायिक	6,56,145	2,62,976	3,93,169	Middle and Primary Education Teaching Associate Professionals
35	पूर्व प्राथमिक शिक्षणाशी संबंधित व्यावसायिक	4,69,068	1,85,334	2,83,734	Pre-Primary Education Teaching Associate Professionals
36	विशेष शिक्षणाशी संबंधित व्यावसायिक	3,114	930	2,184	Special Education Teaching Associate Professionals
37	इतर शैक्षणिक संबंधित व्यावसायिक	26,656	3,978	22,678	Other Teaching Associate Professionals
38	वित्त आणि विक्रीशी संबंधित व्यावसायिक	2,94,193	29,142	2,65,051	Finance and Sales Associate Professionals
39	उद्योग सेवा विषयक व्यावसायिक	21,990	1,637	20,353	Business Services Agents and Trade Brokers
40	प्रशासकीय संबंधित व्यावसायिक	2,84,341	39,269	2,45,072	Administrative Associate Professionals
41	सीमाशुल्क कर आणि संबंधित शासकीय व्यावसायिक	36,238	17,620	18,618	Customs, Tax and Related Govt. Associate Professionals
42	पोलिस निरीक्षक आणि गुप्तहेर	14,667	1,536	13,131	Police Inspectors and Detectives
43	समाजसेवा संबंधित व्यावसायिक	3,455	871	2,584	Social Work Associate Professionals
44	कलाकार, मनोरंजन आणि क्रिडा संबंधित व्यावसायिक	79,158	9,879	69,279	Artists, Entertainment & Sports Associate Professionals
45	धार्मिक बाबींशी संबंधित व्यावसायिक	11,333	4,120	7,213	Religious Associate Professionals
4	लिपिक	15,21,532	2,46,658	12,74,874	CLERKS
46	सचिव आणि टंकलेखक	1,45,295	15,308	1,29,987	Secretaries and Key Board- Operating Clerks
47	सांख्यिकीय लिपिक	1,68,204	24,258	1,43,946	Numerical Clerks
48	साहित्य नोंदणी व वाहतूक लिपिक	31,618	4,961	26,657	Material Recording & Transport Clerks
49	ग्रंथपाल, मेल संबंधित लिपिक	19,560	9,896	9,664	Librarians, Mail and Related Clerks
50	इतर कार्यालयीन लिपिक	10,73,694	1,82,705	8,90,989	Other Office Clerks
51	रोखपाल संबंधित लिपिक	42,990	5,419	37,571	Cashiers, Tellers and Related Clerks
52	पक्षकार माहिती लिपिक	40,171	4,111	36,060	Client Information Clerks
5	सेवा कामगार आणि दुकाने व मंडईतील विक्री कामगार	28,72,547	5,76,929	22,95,618	SERVICE WORKERS AND SHOP & MARKET SALES WORKERS
53	प्रवास सेवक, मार्गदर्शक आणि संबंधित कामगार	83,647	17,526	66,121	Travel Attendants, Guides and Related Workers
54	घरकाम आणि उपहारगृह सेवा कामगार	4,21,594	87,997	3,33,597	House Keeping and Restaurant Services Workers
55	वैयक्तिक काळजी घेणारे कामगार	3,30,880	98,405	2,32,475	Personal Care Workers
56	इतर वैयक्तिक सेवा कामगार	1,71,444	65,111	1,06,333	Other Personal Services Workers
57	ज्योतिषी, भविष्य सांगणारे आणि संबंधित कामगार	5,768	1,668	4,100	Astrologers, Fortune-Tellers and Related Workers
58	संरक्षणात्मक सेवा कामगार	1,87,896	37,284	1,50,612	Security Services Workers
59	फॅशन आणि मॉडेल्स	507	3	504	Fashion and Other Models
60	दुकान विक्रेता आणि प्रात्यक्षिक दाखविणारे	16,65,350	2,68,556	13,96,794	Shop Salespersons and Demonstrators
61	गाळे आणि मंडई विक्रेते	5,461	379	5,082	Stall and Market Salespersons
6	कुशल कृषि आणि मत्स्य कामगार	3,51,230	2,45,900	1,05,330	SKILLED AGRICULTURAL AND FISHERY WORKERS
62	माळी आणि पिक वाढविणारे	39,173	13,524	25,649	Gardeners & Crop Growers
63	विक्रीसाठी प्राणीजन्य उत्पादने आणि संबंधित कामगार	1,69,456	1,38,103	31,353	Market -Oriented Animal Producers and Related Workers
64	विक्रीसाठी पिके आणि प्राणीजन्य उत्पादने	32	1	31	Market -Oriented crop & Animal Producers
65	वनीकरण आणि संबंधित कामगार	34,720	19,807	14,913	Forestry and Related Workers
66	मत्स्य कामगार आणि शिकारी	1,07,739	74,418	33,321	Fishery Workers, Hunters and Trappers
67	शेती निर्वाह आणि मासेमारी कामगार	110	47	63	Subsistence Agricultural and Fishery Workers
7	हस्तकला आणि संबंधित उद्योग कामगार	37,50,225	9,33,403	28,16,822	CRAFT AND RELATED TRADES WORKERS
68	खाण कामगार, दगडतोडे आणि कोरीवकाम करणारे	67,863	41,917	25,946	Miners, Shot firers, Stone Cutters and Carvers
69	इमारतकाम आणि संबंधित उद्योग कामगार	6,06,117	1,70,835	4,35,282	Building Frame and Related Trade Workers
70	इमारतकाम पूर्ण करणारे आणि संबंधित उद्योग कामगार	3,26,551	58,424	2,68,127	Building Finishers and Related Trade Workers

तक्ता क्र./Table No. 1.19 contd...

	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
71	रंगारी इमारत आराखडा तयार करणारे आणि संबंधित व्यापार कामगार	2,16,791	38,124	1,78,667	Painters, Building Structure Cleaners and Related Trade Workers
72	धातू जोडणी , धातूचे साचे,पत्रे,बांधकामासाठी लागणारे साहित्य बनविणारे आणि संबंधित व्यापार कामगार	2,54,849	51,514	2,03,335	Metal Moulders, Welders, Sheet Metal, Workers, Structural Metal Preparers and Related Trade Workers
73	लोहार ,साधननिर्माते आणि संबंधित उद्योग कामगार	79,357	32,526	46,831	Blacksmith, Tool Makers and Related Trade Workers
74	यंत्रनिर्माते आणि फिटर्स	3,59,952	70,061	2,89,891	Machinery Mechanics and Fitters
75	विद्युत आणि इलेक्ट्रॉनिक सामग्री मेकेनिक आणि फिटर्स	1,20,778	25,026	95,752	Electrical and Electronic Equipment Mechanics and Fitters
76	धातू आणि संबंधित सामानाचे कुशल कामगार	1,74,865	17,550	1,57,315	Precision Workers in Metal and Related Materials
77	कुंभार,काचेचे वस्तूनिर्माण आणि संबंधित उद्योगकामगार	2,19,273	1,52,485	66,788	Potters, Glass Makers and Related Trade Workers
78	लाकूड,वस्त्रोद्योग,कातडे संबंधित हस्तकला कामगार	3,372	367	3,005	Handicraft Workers in Wood, Textile, Leather and Related Materials
79	छपाई आणि संबंधित उद्योग कामगार	21,338	1,823	19,515	Printing and Related Trade Workers
80	अन्नप्रक्रिया आणि संबंधित उद्योगकामगार	2,03,241	59,222	1,44,019	Food Processing and Related Trade Workers
81	लाकूड, कपाट बनविणारे आणि संबंधित उद्योग कामगार	71,436	36,407	35,029	Wood Treeters, Cabinet Makers and Related Trade Workers
82	वस्त्र, कापड आणि संबंधित उद्योग कामगार	9,50,298	1,63,570	7,86,728	Textile, Garment and Related Trade Workers
83	डागकाम,कातडे आणि संबंधित उद्योग कामगार	73,919	13,511	60,408	Pelt, Leather and Shoe Making Trade Workers
8	यंत्रचालक आणि असेंबलर्स	23,39,769	6,16,384	17,23,385	PLANT AND MACHINE OPERATORS AND ASSEMBLERS
84	खाणी आणि खाणकाम सयंत्र चालक	20,461	8,066	12,395	Mining and Mineral Processing Plant Operators
85	धातूप्रक्रिया सयंत्र चालक	12,607	2,994	9,613	Metal Processing Plant Operators
86	काच,सेरेमिक आणि सयंत्र चालक	10,890	4,002	6,888	Glass, Ceramics and Related Plant Operators
87	लाकूडप्रक्रिया आणि पेपर निर्मिती सयंत्र चालक	12,523	3,044	9,479	Wood Processing and Paper Making Plant Operators
88	रासायनिक प्रक्रिया सयंत्र चालक	16,822	3,953	12,869	Chemical- Processing- Plant Operators
89	वीजउत्पादन आणि संबंधित सयंत्र चालक	47,719	17,010	30,709	Power Production and Related Plant Operators
90	स्वयंचलित जोडणी आणि औद्योगिक यंत्रमानव चालक	1,096	168	928	Automated Assembly Line and Industrial Robot Operators
91	धातू आणि खाण उत्पादनाचे यंत्रचालक	1,84,094	35,873	1,48,221	Metal and Mineral Products Machine Operators
92	रासायनिक उत्पादने यंत्रचालक	89,426	19,404	70,022	Chemical Products Machine Operators
93	रबर आणि प्लास्टिक उत्पादने यंत्रचालक	59,286	12,199	47,087	Rubber and Plastic Products Machine Operators
94	लाकडी उत्पादने यंत्रचालक	780	230	550	Wood Products Machine Operators
95	असेंबलर्स	79,813	16,574	63,239	Assemblers
96	छपाई,बांधणी आणि कागद उत्पादने यंत्रचालक	87,223	9,562	77,661	Printing, Binding and Paper Products Machine Operators
97	वस्त्रोद्योग,फर आणि कातडी उत्पादने यंत्रचालक	1,14,408	23,829	90,579	Textiles, Fur and Leather Products Machine Operators
98	अन्न आणि संबंधित उत्पादने यंत्रचालक	1,43,145	81,995	61,150	Food and Related Products Machine Operators
99	इतर यंत्रचालक आणि जोडणी करणारे	25,816	3,744	22,072	Other Machine Operators and Assemblers
100	स्वयंचलित इंजिनचालक आणि संबंधित कामगार	35,693	7,534	28,159	Locomotive Engine Drivers and Related Workers
101	मोटर वाहन चालक	13,24,310	3,30,754	9,93,556	Motor Vehicle Drivers
102	कृषि आणि इतर सयंत्र चालक	58,048	33,051	24,997	Agricultural and Other Mobile Plant Operators
103	जहाजे आणि संबंधित कामगार	15,609	2,398	13,211	Ships' Deck Crews and Related Workers
9	प्राथमिक व्यवसाय	42,21,581	8,91,010	33,30,571	ELEMENTARY OCCUPATIONS
104	फेरीवाले आणि संबंधित कामगार	3,82,856	59,203	3,23,653	Street Vendors and Related Workers
105	जोडे स्वच्छता आणि इतर रस्त्यावरील सेवा	1,476	209	1,267	Shoe Cleaning and Other Street Services Elementary Occupations
106	घरगुती आणि संबंधित मदतनीस,क्लीनर्स आणि इस्त्रीवाले	7,32,421	1,02,926	6,29,495	Domestic and Related Helpers, Cleaners and Launderers
107	इमारत स्वच्छता ,खिडकी आणि संबंधित कामगार	2,450	481	1,969	Building Cleaners, Window and Related Cleaners

तक्ता क्र./Table No. 1.19 contd...

	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
108	दूत,हमाल, पहारेकरी आणि संबंधित कामगार	3,11,895	53,567	2,58,328	Messengers, Porters, Door Keepers and Related Workers
109	कचरा गोळा करणारे आणि संबंधित कामगार	2,78,105	33,998	2,44,107	Garbage Collectors and Related Labourers
110	कृषि, मत्स्य आणि बांधकाम मजूर	5,119	3,045	2,074	Agricultural, Fishery and Related Labourers
111	खाणकाम आणि बांधकाम मजूर	13,02,843	3,34,202	9,68,641	Mining and Construction Labourers
112	उत्पादन मजूर	8,67,775	2,31,503	6,36,272	Manufacturing Labourers
113	वाहतूक मजूर	3,36,641	71,876	2,64,765	Transport Labourers and Freight Handlers
10	व्यवसाय वर्गीकरण करण्यात आले नसलेले कामकार	30,88,517	11,96,361	18,92,156	WORKERS NOT CLASSIFIED BY OCCUPATIONS
114	अवर्गीकृत आणि अज्ञात व्यवसायाशी संबंधित कामगार	9,10,538	3,03,060	6,07,478	Workers Reporting Occupations Unidentifiable or Unclassifiable
115	कोणत्याही व्यवसायाशी न जोडलेले कामगार	21,77,979	8,93,301	12,84,678	Workers Not Reporting Any Occupations
	एकूण	2,33,75,111	57,10,660	1,76,64,451	Total

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

Source : Population Census of India, 2011

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.20

**१. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या /
तक्ता क्रमांक /
औद्योगिक गट व मुख्य गटानुसार कामगारांचे (शेतीव्यतिरिक्त) वर्गीकरण/
(जनगणना, २०११/**

अ. क्र.	जिल्हे	Grand Total	शेती, शिकार, जंगलउद्योग आणि मत्स्यव्यवसाय / Agriculture, Hunting, Forestry and Fishing			खाणकाम व दगडकाम / Mining and quarrying				
			कृषी व जनावरे उत्पादन, शिकार व इतर संबंधित सेवा कार्ये Crop and animal production, hunting and related service activities	जंगल संवर्धन आणि लाकूडतोड Forestry and logging	मत्स्यव्यवसाय Fishing	कोळसा व लिगनाईटचे खाणकाम Mining and Coal Lignite	क्रुड पेट्रोलियम आणि नैसर्गिक वायुचा उतारा Extraction of Crude petroleum and natural gas	कच्च्या धातुचे खाणकाम Mining of Metal Ores	इतर खाणकाम Other mining and Quarrying	खाणकामाशी सहाय्यक कार्ये Mining support activities
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	मुंबई शहर	12,72,188	420	43	2,709	32	238	48	137	109
2	मुंबई उपनगर	36,98,685	3,242	335	5,181	47	2,012	227	656	390
3	ठाणे	37,24,689	9,394	2,582	23,627	136	1,145	116	12,262	215
4	रायगड	6,75,948	3,339	1,377	18,376	25	1,961	54	4,183	200
5	रतागिरी	2,63,604	1,296	838	17,194	6	12	30	3,878	0
6	सिंधुदुर्ग	1,40,018	1,264	638	7,418	102	18	24	3,148	24
7	नाशिक	10,67,015	11,022	1,023	649	39	30	17	1,836	3
8	धुळे	2,66,852	4,186	320	366	34	0	4	574	4
9	नंदुरबार	1,42,178	2,907	254	138	13	2	2	470	3
10	जळगाव	5,42,825	5,415	769	1,166	19	20	2	657	3
11	अहमदागर	6,31,773	13,346	955	1,573	86	40	15	1,264	3
12	पुणे	27,50,838	15,852	1,480	3,632	270	179	85	5,163	24
13	सातारा	4,71,456	11,900	370	2,198	72	34	8	1,550	0
14	सांगली	4,43,528	13,602	256	358	20	14	24	496	6
15	सोलापूर	7,01,727	8,735	767	1,304	12	48	35	1,071	3
16	कोल्हापूर	7,76,537	17,983	834	678	47	25	99	2,532	0
17	औरंगाबाद	6,23,092	3,931	773	1,102	36	20	21	935	6
18	जालना	2,10,936	2,604	230	1,086	6	6	0	880	0
19	परभणी	2,10,897	2,271	348	542	0	13	2	886	6
20	हिंगोली	1,00,033	722	140	207	2	2	0	1,045	0
21	बीड	2,75,544	3,560	442	764	14	0	12	1,456	0
22	नांदेड	4,14,097	3,428	852	1,187	6	6	6	2,518	0
23	उस्मानाबाद	1,77,620	2,266	260	158	0	0	0	872	0
24	लातूर	2,98,396	1,406	216	180	0	0	0	944	0
25	बुलढाणा	2,31,087	3,966	758	278	67	0	1	545	4
26	अकोला	2,50,484	2,436	492	127	36	12	0	319	0
27	वाशिम	93,897	876	256	107	60	0	1	157	2
28	अमरावती	3,69,373	5,842	1,427	484	206	0	33	587	7
29	यवतमाळ	2,83,572	4,097	1,378	1,105	6,549	13	122	3,383	12
30	वर्धा	1,94,224	2,682	224	516	154	0	12	1,028	12
31	नागपूर	12,38,430	6,591	1,740	2,746	11,676	348	1,250	8,401	13
32	भंडारा	1,61,526	2,224	794	1,698	8	0	1,372	2,030	64
33	गोंदिया	1,98,166	1,910	568	1,532	20	6	104	1,034	6
34	चंद्रपूर	3,62,820	4,482	3,924	2,217	24,894	5	923	2,590	25
35	गडचिरोली	1,11,056	1,630	1,176	1,530	4	0	0	348	0
महाराष्ट्र राज्य		2,33,75,111	1,80,827	28,839	1,04,133	44,698	6,209	4,649	69,835	1,144

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.20

Industrial classification of persons at work (other than cultivation by divisions and major groups)
Population Census - 2011)

वस्तुनिर्माण आणि दुरुस्ती / Manufacturing and Repairs							
अन्न पदार्थांचे उत्पादन	पेये, यांचे उत्पादन	तंबाखू व संबधित पदार्थांचे उत्पादन	सुती कपड्यांचे उत्पादन	परिधान करणाऱ्या वस्त्रांचे उत्पादन	कातडी व चामड्याची उत्पादने	लाकूड आणि लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन	Districts
Manufacture of food products	Manufacture of beverages	Manufacture of tobacco & related products	Manufacture of cotton textiles	Manufacture of wearing apparel	Manufacture of leather and related products	Manufacture of wood and products of wood and cork, except furniture	(2)
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
15,452	674	966	24,483	60,828	19,313	2,287	Mumbai City
43,492	3,127	1,142	53,779	138,128	25,612	3,282	Mumbai Suburban
53,179	3,570	4,134	2,02,745	95,572	7,341	5,945	Thane
14,345	769	167	3,215	7,923	439	1,608	Raigad
7,880	262	238	854	4,362	148	1,318	Ratnagiri
4,686	168	68	470	1,962	48	1,074	Sindhudurg
22,524	819	3,101	72,506	19,112	3,076	2,945	Nashik
7,328	124	114	10,176	6,076	490	1,528	Dhule
4,927	86	34	1,701	3,158	176	1,199	Nandurbar
13,890	236	732	3,745	10,156	531	3,573	Jalgaon
29,689	621	8,254	1,958	12,198	1,203	2,483	Ahmednagar
51,109	1,765	2,585	7,603	36,135	2,728	5,586	Pune
19,490	280	134	3,038	9,312	1,232	3,130	Satara
24,860	386	710	7,802	11,070	1,324	3,412	Sangli
27,756	550	44,408	33,687	25,266	1,046	3,041	Solapur
34,594	372	840	65,639	16,006	2,075	3,887	Kolhapur
12,407	1,121	237	2,940	12,044	911	1,866	Aurangabad
5,748	92	1,352	1,258	5,262	436	1,254	Jalna
5,261	47	206	1,120	5,402	395	1,102	Parbhani
2,610	19	14	805	2,530	286	783	Hingoli
9,172	42	72	1,420	6,658	852	1,546	Beed
9,255	211	2,981	1,617	10,187	616	2,173	Nanded
7,102	76	82	1,376	4,426	372	1,018	Osmanabad
9,520	78	66	1,022	7,080	754	1,986	Latur
5,617	119	39	2,227	4,837	430	1,329	Buldhana
7,348	104	63	1,647	4,806	328	804	Akola
2,066	86	6	544	1,996	156	516	Washim
9,208	178	147	2,494	8,199	601	2,274	Amravati
6,679	123	208	2,750	6,070	260	1,545	Yavatmal
6,632	42	138	8,268	4,522	206	1,352	Wardha
29,837	1,687	1,560	19,255	26,968	2,067	9,074	Nagpur
3,864	92	7,944	792	2,996	340	1,898	Bhandara
5,856	64	20,602	1,016	3,936	376	3,258	Gondiya
7,500	125	283	1,071	6,165	464	3,696	Chandrapur
2,486	36	130	378	1,770	184	1,142	Gadchiroli
5,23,369	18,151	1,03,757	5,45,401	5,83,118	76,816	84,914	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.20-contd.

वस्तुनिर्माण आणि दुरुस्ती / Manufacturing and Repairs									
अ. क्र.	जिल्हे	कागद आणि कागदाचे पदार्थ यांचे उत्पादने	मुद्रण आणि रेकॉर्ड मिडियाचे उत्पादन	कोळसा, शुद्ध पेट्रोलियम पदार्थ यांचे उत्पादने	रसायो, रासायनिक पदार्था यांचे उत्पादन	औषधनिर्माण आणि औषधी व वनस्पति उत्पादनांचे उत्पादन	रबर आणि प्लास्टिक पदार्थ यांचे उत्पादन	इतर अधातू खनिज उत्पादने	मूलभूत धातू उत्पादने
Sr. No.		Manu- facture of paper and paper products	Printing and reproduction of recorded media	Manufacture of coke and refined petroleum products	Manufacture of chemicals and chemical products	Manufacture of pharmaceuticals and medicinal and botanical products	Manufacture of rubber and plastics products	Manufacture of other non-metallic mineral products	Manufacture of basic metals
(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
1	मुंबई शहर	3,549	11,388	1,192	5,782	3,237	3,696	3,297	3,480
2	मुंबई उपनगर	8,332	25,096	14,671	23,804	15,299	20,338	15,810	17,757
3	ठाणे	7,685	17,260	9,019	32,284	23,240	23,370	53,310	45,271
4	रायगड	494	1,396	3,488	10,988	4,118	1,500	14,170	13,070
5	रतागिरी	866	528	166	2,552	280	832	1,322	1,088
6	सिंधुदुर्ग	44	332	0	194	220	198	732	222
7	नाशिक	1,703	8,602	816	3,968	3,403	7,390	13,658	9,672
8	धुळे	156	390	58	758	206	174	3,664	398
9	नंदुरबार	51	152	3	161	127	49	2,773	119
10	जळगाव	468	1,125	242	2,046	724	5,779	8,656	2,344
11	अहमदागर	563	1,409	166	1,698	1,241	838	15,181	3,105
12	पुणे	5,220	10,881	1,770	11,558	8,252	10,221	25,746	26,070
13	सातारा	488	1,290	174	1,314	1,132	1,202	8,582	3,246
14	सांगली	670	1,152	166	1,388	844	748	5,212	3,144
15	सोलापूर	472	1,856	361	1,652	1,050	1,015	10,344	7,739
16	कोल्हापूर	908	2,855	325	1,948	1,218	1,056	10,127	10,447
17	औरंगाबाद	1,363	2,454	291	3,258	3,658	4,491	10,155	1,871
18	जालना	162	288	16	434	142	166	3,062	2,494
19	परभणी	20	213	33	212	158	102	3,719	188
20	हिंगोली	21	98	4	92	55	13	1,774	71
21	बीड	68	366	26	324	190	106	5,850	330
22	नांदेड	169	716	77	706	491	239	6,724	549
23	उस्मानाबाद	54	170	34	544	140	40	2,758	272
24	लातूर	172	424	48	392	396	290	3,920	434
25	बुलढाणा	256	387	13	1,290	241	95	2,581	91
26	अकोला	151	713	89	755	721	310	2,668	289
27	वाशिम	58	101	12	109	33	16	725	37
28	अमरावती	308	753	53	785	329	392	3,472	377
29	यवतमाळ	90	488	73	253	306	79	3,576	210
30	वर्धा	154	294	30	536	204	116	3,508	1,854
31	नागपूर	3,892	6,278	1,457	7,822	4,034	4,437	14,661	15,735
32	भंडारा	184	240	22	474	146	56	2,076	2,980
33	गोंदिया	202	356	18	3,454	134	328	3,864	190
34	चंद्रपूर	5,046	491	256	1,156	226	132	11,727	1,694
35	गडचिरोली	888	50	6	68	46	26	1,546	46
	महाराष्ट्र राज्य	44,927	1,00,592	35,175	1,24,759	76,241	89,840	2,80,950	1,76,884

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.20-contd.

वस्तुनिर्माण आणि दुरुस्ती / Manufacturing and Repairs									
यंत्रे व सामग्री वगळता फेब्रीकेटेड धातू उत्पादने	संगणक सामग्री, इलेक्ट्रॉनिक आणि चष्प्याची उपकरणे यांचे उत्पादन	विद्युत उपकरणांचे उत्पादन	इतर कुठेही वर्गीकृत न करता येणारी यंत्रे व यंत्रसामग्री यांचे उत्पादन	मोटर वाहने, ट्रेलर्स व सेमी - ट्रेलर्स यांचे उत्पादन	इतर परिवहन सामग्री यांचे उत्पादन	फर्निचरचे उत्पादन	इतर उत्पादन	यंत्रसामग्रीची दुरुस्ती आणि यंत्रे बसवणे	Districts
Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment (27)	Manufacture of computer, electronic and optical products (28)	Manufacture of electrical equipment (29)	Manufacture of machinery and equipment n.e.c. (30)	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers (31)	Manufacture of other transport equipment (32)	Manufacture of furniture (33)	Other manufacturing (34)	Repair and installation of machinery and equipment (35)	(2)
10,092	2,334	2,081	2,561	1,418	3,480	13,084	67,300	3,341	Mumbai City
41,215	11,785	17,149	11,067	7,561	7,266	64,831	3,59,204	7,568	Mumbai Suburban
48,907	11,680	16,304	33,811	5,094	9,206	45,469	3,94,062	7,339	Thane
7,311	931	1,912	965	757	2,342	6,936	66,641	1,303	Raigad
2,952	108	278	140	62	3,156	6,922	11,866	530	Ratnagiri
948	92	106	86	130	194	3,472	3,892	316	Sindhudurg
17,614	3,037	4,057	8,270	9,834	6,302	12,268	84,397	1,489	Nashik
2,240	138	394	858	140	416	3,936	6,004	810	Dhule
1,039	28	140	148	85	160	1,118	1,349	646	Nandurbar
7,049	381	702	649	299	844	7,164	21,228	992	Jalgaon
6,965	581	1,157	832	812	1,299	6,779	29,929	1,165	Ahmednagar
60,122	9,314	9,227	12,012	38,823	8,851	26,938	344,642	6,573	Pune
5,694	562	814	1,016	1,058	1,014	5,810	30,412	820	Satara
7,020	434	634	1,254	514	796	5,476	22,898	1,094	Sangli-
6,761	546	466	1,263	783	924	7,696	24,914	1,695	Solapur
14,732	786	852	5,073	2,017	1,128	12,261	61,152	2,421	Kolhapur
9,531	3,876	3,465	1,643	5,514	3,169	6,309	59,530	1,221	Aurangabad
3,016	108	120	428	56	242	2,646	6,774	402	Jalna
1,847	50	46	102	55	220	3,081	3,339	460	Parbhani
959	17	48	57	23	59	1,598	1,415	192	Hingoli
2,386	60	64	102	132	312	3,778	4,686	584	Beed
3,605	232	175	216	188	411	6,040	8,523	713	Nanded
1,874	100	98	56	106	272	2,310	4,538	320	Osmanabad
2,898	102	122	200	190	396	3,686	7,660	548	Latur
2,150	112	178	134	84	214	2,563	4,361	681	Buldhana
2,371	149	349	256	122	138	2,764	7,041	825	Akola
905	31	131	53	53	89	1,142	1,283	315	Washim
3,417	224	443	365	197	360	4,553	7,677	1,344	Amravati
2,441	125	77	150	82	256	3,766	4,075	520	Yavatmal
2,552	110	166	218	140	258	2,208	5,492	680	Wardha
17,125	2,098	3,363	2,979	2,420	2,071	16,830	59,876	2,732	Nagpur
3,350	62	202	272	652	488	2,272	3,582	480	Bhandara
1,416	62	180	196	70	266	3,104	2,358	574	Gondiya
5,405	211	407	333	136	530	5,000	9,365	1,219	Chandrapur
630	20	38	20	50	80	1,044	660	204	Gadchiroli
3,08,539	50,486	65,945	87,785	79,657	57,209	3,04,854	17,32,125	52,116	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.20-contd.

वीज, वायू आणि पाणीपुरवठा, कचरा व्यवस्थापन/
Electricity, gas and water supply , Waste management

अ.क्र Sr. No	जिल्हे	वीज, वायू, वाफ आणि वातानुकूलन पुरवठा	पाणी संकलन, उपचार आणि पुरवठा	मलनिस्सारण	कचरा संकलन, उपचार आणि विल्हेवाट, सामग्री पुनरप्राप्ती	उपायांचे कार्य आणि अन्य कचरा व्यवस्थापन सेवा	बांधकाम
							Construction
(1)	(2)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)
1	मुंबई शहर	2,406	237	10	9	0	62,444
2	मुंबई उपनगर	12,344	831	5	35	6	2,71,285
3	ठाणे	19,916	2,261	0	42	6	2,75,161
4	रायगड	5,803	648	3	23	0	67,812
5	रतागिरी	2,794	528	0	34	0	27,944
6	सिंधुदुर्ग	832	86	0	6	0	19,244
7	नाशिक	8,306	756	0	21	0	1,06,410
8	धुळे	1,950	90	0	0	0	28,344
9	नंदुरबार	745	23	0	0	0	12,110
10	जळगाव	5,763	720	0	8	0	70,813
11	अहमदागर	3,023	724	0	18	2	58,805
12	पुणे	9,781	1,839	0	67	6	3,11,010
13	सातारा	3,536	706	0	104	0	49,570
14	सांगली	2,844	690	0	58	0	37,444
15	सोलापूर	3,240	653	0	29	0	67,837
16	कोल्हापूर	3,873	987	9	52	0	62,927
17	औरंगाबाद	3,485	477	0	30	0	88,542
18	जालना	1,106	280	0	0	0	26,222
19	परभणी	1,251	563	0	12	0	32,521
20	हिंगोली	575	116	0	1	0	12,875
21	बीड	4,528	342	0	18	0	31,552
22	नांदेड	2,458	703	0	23	0	60,295
23	उस्मानाबाद	1,162	106	0	12	0	16,982
24	लातूर	2,070	284	0	14	6	40,738
25	बुलढाणा	1,916	315	2	7	4	25,997
26	अकोला	2,534	419	10	4	0	30,745
27	वाशिम	776	114	21	7	0	10,297
28	अमरावती	3,755	600	25	1	14	52,116
29	यवतमाळ	2,076	424	1	10	0	35,641
30	वर्धा	1,860	36	0	6	0	27,948
31	नागपूर	17,938	972	0	20	0	179,977
32	भंडारा	1,168	16	0	0	8	22,800
33	गोंदिया	1,662	52	0	2	0	33,356
34	चंद्रपूर	8,587	237	15	0	3	51,634
35	गडचिरोली	836	18	0	0	0	13,314
महाराष्ट्र राज्य		1,46,899	17,853	101	673	55	23,22,712

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.20-contd.

घाऊक व्यापार आणि किरकोळ व्यापार / Wholesale Trade and Retail Trade			परिवहन, साठा आणि दळणवळण / Transport, Storage and Communication					खानावळ आणि उपहारगृहे Hotels and Restaurants		Districts
मोटर वाहने आणि मोटर सायकलचा घाऊक आणि किरकोळ व्यापार व दुरुस्ती	घाऊक व्यापार , मोटर वाहने व मोटर सायकली व्यतिरिक्त	किरकोळ व्यापार मोटर वाहने व मोटर सायकली व्यतिरिक्त	जमिनी - वरील वाहतूक व पाईपलाईन मार्गे वाहतूक	जल वाहतूक	हवाई वाहतूक	वाहतूक- उपक्रमासाठी गोदाम आणि समर्थन उपक्रम	टपाल कार्ये			
Wholesale and Retail trade and repair of motor vehicles and motor cycles (42)	Wholesale trade, except of motor vehicles and motorcycles (43)	Retail trade, except of motor vehicles and motorcycles (44)	Land transport and transport via pipelines (45)	Water trans- port (46)	Air trans- port (47)	Warehousing and support activities for transport- ation (48)	Postal activities (49)	(50)	(2)	
15,394	34,052	1,79,691	81,613	12,132	4,391	17,657	7,322	42,391	Mumbai City	
45,163	77,925	4,25,024	2,82,542	14,682	27,500	36,434	18,833	92,563	Mumbai Suburban	
38,375	62,280	3,85,226	2,46,468	13,538	8,905	54,976	13,727	79,428	Thane	
9,078	7,031	55,472	50,510	7,064	576	14,710	2,053	15,049	Raigad	
3,164	2,452	29,598	20,672	1,618	60	1,376	1,816	6,668	Ratnagiri	
1,790	1,300	14,872	10,466	198	24	622	982	4,706	Sindhudurg	
15,938	22,129	1,11,919	66,669	170	231	12,721	2,534	23,160	Nashik	
4,214	6,796	30,870	19,564	14	36	2,916	586	5,018	Dhule	
1,484	2,500	17,692	8,365	8	12	1,673	206	2,519	Nandurbar	
6,431	10,375	71,022	43,924	50	66	8,675	1,383	9,597	Jalgaon	
10,564	11,012	66,837	36,381	85	48	5,891	1,500	16,857	Ahmednagar	
43,376	38,869	2,36,935	1,63,131	1,035	1,716	30,721	7,516	60,868	Pune	
7,358	7,082	47,470	36,700	138	50	5,972	1,462	10,868	Satara	
7,444	8,992	49,422	27,824	30	62	5,288	1,284	8,142	Sangli-	
10,597	14,566	80,681	49,042	199	94	6,762	1,487	16,952	Solapur	
11,700	16,005	78,453	40,200	154	133	6,697	1,753	15,746	Kolhapur	
11,145	9,636	69,162	42,494	36	294	5,062	1,393	16,722	Aurangabad	
3,298	5,012	26,554	14,012	2	20	3,048	384	5,324	Jalna	
2,907	3,674	29,575	15,460	10	21	1,707	471	5,453	Parbhani	
1,358	1,436	13,355	6,255	4	15	1,072	182	2,166	Hingoli	
4,326	4,204	30,974	22,696	2	6	1,842	654	6,994	Beed	
6,396	6,386	56,373	30,953	0	50	3,660	877	8,768	Nanded	
2,202	1,488	16,924	15,074	10	18	676	490	4,148	Osmanabad	
5,202	6,830	38,292	23,026	20	10	1,874	602	6,364	Latur	
2,766	6,984	29,804	15,660	15	14	2,336	847	4,677	Buldhana	
3,273	7,702	36,410	20,185	36	17	3,804	832	5,650	Akola	
1,223	2,481	11,802	6,415	6	3	1,062	268	1,894	Washim	
4,848	8,828	50,885	28,219	11	18	3,940	1,146	7,566	Amravati	
3,570	3,911	39,554	19,898	10	6	2,398	750	6,159	Yavatmal	
2,072	3,512	23,396	13,822	34	18	1,626	500	3,522	Wardha	
18,480	23,299	1,54,397	85,341	185	1,173	18,234	3,511	29,513	Nagpur	
1,508	1,988	16,304	7,952	0	12	904	304	2,716	Bhandara	
1,404	3,216	18,154	9,142	30	216	1,584	486	3,014	Gondiya	
4,553	4,376	37,554	25,444	24	15	3,432	768	6,609	Chandrapur	
644	734	8,932	3,110	18	2	550	254	1,296	Gadchiroli	
3,13,245	4,29,063	25,89,585	15,89,229	51,568	45,832	2,71,902	79,163	5,39,087	Maharashtra State	

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.20-contd.

आर्थिक मध्यस्थ, रिअल इस्टेट, भाड्याने घेतलेले आणि व्यावसायिक उपक्रम / Financial intermediation, Real estate, renting and business activities								
अ.क्र	प्रकाशन, प्रसारण, दूरसंचार आणि माहिती सेवा कार्ये	विमा आणि निवृत्तीवेतन निधी वगळता वित्तीय सेवा उपक्रम	अनिवार्य सामाजिक वगळता विमा, पुर्ननिर्धारण आणि पेन्शन फंडिंग	इतर आर्थिक उपक्रम	स्थावर मालमत्ता क्रियाकलाप	भाडे आणि भाडेपट्टीने देण्याची क्रिया	कार्यालय प्रशासकीय, कार्यालय समर्थन आणि इतर व्यवसाय समर्थन क्रियाकलाप	
Sr. No	जिल्हे	Publication, broadcasting, Telecommunication and Information service activities	Financial service activities, except insurance and pension funding	Insurance, reinsurance and pension funding, except compulsory social	Other financial activities	Real estate activities	Renting and leasing activities	Office administrative, office support and other business support activities
(1)	(2)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)
1	मुंबई शहर	26,389	31,183	5,764	6,542	3,477	826	1,32,732
2	मुंबई उपनगर	113,673	1,04,235	21,482	20,789	17,153	2,311	3,08,311
3	ठाणे	91,668	77,167	15,764	10,698	14,567	1,511	2,48,729
4	रायगड	9,678	8,432	1,571	913	1,849	558	31,102
5	रतागिरी	1,720	3,092	732	342	106	158	5,124
6	सिंधुदुर्ग	1,026	2,318	468	202	104	54	2,458
7	नाशिक	9,063	14,887	3,610	2,091	2,719	637	20,551
8	धुळे	1,386	3,180	672	356	298	314	4,740
9	नंदुरबार	498	1,204	211	154	82	158	1,995
10	जळगाव	3,341	6,583	1,534	617	554	499	11,438
11	अहमदागर	3,544	8,640	1,531	1,035	549	556	12,020
12	पुणे	1,14,152	45,026	9,992	5,479	8,043	2,524	1,80,616
13	सातारा	2,988	10,442	1,794	1,232	290	460	10,128
14	सांगली	3,252	9,042	1,502	944	290	370	12,000
15	सोलापूर	4,348	9,597	2,005	1,091	516	1,085	12,137
16	कोल्हापूर	7,099	14,804	2,902	1,702	953	753	23,947
17	औरंगाबाद	5,297	7,587	2,382	946	2,165	664	15,031
18	जालना	702	1,788	478	178	212	182	3,270
19	परभणी	974	1,994	755	200	125	198	3,473
20	हिंगोली	283	817	375	96	43	76	1,527
21	बीड	1,080	2,824	664	274	218	182	4,260
22	नांदेड	2,006	3,529	1,482	489	457	529	8,157
23	उस्मानाबाद	676	1,836	436	190	26	82	3,548
24	लातूर	1,544	3,216	890	390	532	314	5,892
25	बुलढाणा	1,292	3,803	756	452	211	315	3,654
26	अकोला	2,278	3,923	1,186	597	486	370	4,647
27	वाशिम	368	1,050	235	92	85	138	1,579
28	अमरावती	2,485	4,337	1,748	633	1,251	739	7,886
29	यवतमाळ	1,345	3,309	956	294	408	368	4,701
30	वर्धा	1,074	2,500	794	284	364	358	3,918
31	नागपूर	15,454	19,873	5,965	2,754	7,371	2,571	36,796
32	भंडारा	738	2,230	840	388	240	194	2,322
33	गोंदिया	730	1,308	650	180	434	314	2,142
34	चंद्रपूर	1,782	3,337	1,499	451	592	489	5,437
35	गडचिरोली	384	718	302	80	64	108	1,834
महाराष्ट्र राज्य		4,34,317	4,19,811	93,927	63,155	66,834	20,965	11,38,102

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 1.20-contd.

सामुहिक, सामाजिक आणि व्यक्तिगत सेवा / Other Community, Social and Personal Services Activities

सार्वजनिक प्रशासन आणि संरक्षण सेवा	शिक्षण	मानवी आरोग्य क्रियाकलाप	अनिवासी सामाजिक कार्य उपक्रम	क्रीडा उपक्रम आणि करमणूक आणि मनोरंजन उपक्रम	सदस्यता संघटनेची कार्ये	बाह्यस्थानिक संघटनेची कार्ये	इतर	Districts
Public administration and defence; compulsory social security	Education	Human health activities	Social work activities without accommodation	Sports activities and amusement and recreation activities	Activities of membership organization	Activities of extraterritorial organization	Others	
(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(63)	(64)	(65)	(2)
68,976	31,636	33,328	963	2,387	3,513	74,129	1,21,543	Mumbai City
1,14,003	1,07,948	77,500	2125	5,592	7,214	2,01,563	3,40,209	Mumbai Suburban
1,30,702	1,35,530	72,005	1992	3,325	6,447	2,89,373	2,19,628	Thane
31,037	32,093	13,906	642	290	1,293	80,455	29,994	Raigad
10,916	20,162	8,958	436	174	1,078	26,366	13,552	Ratnagiri
7,364	9,834	5,586	254	48	570	15,286	7,028	Sindhudurg
59,524	61,135	26,339	543	711	2,513	97,157	59,389	Nashik
13,868	23,172	7,236	162	282	262	44,372	14,090	Dhule
6,461	14,570	3,685	83	165	198	35,166	6,993	Nandurbar
25,163	38,238	14,120	338	384	1,271	79,600	28,712	Jalgaon
34,054	50,092	19,720	840	430	4,837	1,01,086	33,684	Ahmednagar
1,31,818	1,24,646	64,529	2636	2,597	7,061	1,97,876	1,96,557	Pune
20,156	33,574	16,054	672	416	1,294	58,298	25,266	Satara
16,742	30,756	15,808	384	242	1,008	59,260	24,620	Sangli-
29,301	47,700	19,680	958	351	2,252	62,426	38,875	Solapur
27,568	45,121	21,340	774	276	2,227	70,712	42,753	Kolhapur
30,685	41,700	15,750	583	424	1,809	51,867	37,575	Aurangabad
9,434	13,760	5,918	256	88	1,010	36,736	10,892	Jalna
10,927	17,637	5,898	382	121	1,019	31,481	10,642	Parbhani
5,505	7,973	2,987	156	97	413	19,700	4,914	Hingoli
14,086	27,842	10,226	332	132	1,200	44,902	13,810	Beed
22,817	35,692	11,794	450	195	2,171	65,260	17,310	Nanded
9,818	15,746	5,536	228	104	930	38,580	8,898	Osmanabad
16,184	32,990	8,970	336	208	684	42,054	13,730	Latur
14,751	23,016	7,878	303	269	1,037	35,132	11,226	Buldhana
14,530	20,278	8,088	260	348	671	28,300	14,668	Akola
5,811	9,680	3,161	95	84	200	18,407	4,621	Washim
24,418	33,356	11,844	488	616	769	37,761	22,334	Amravati
15,885	25,334	9,615	322	216	649	40,286	14,615	Yavatmal
12,766	15,594	6,906	214	202	302	15,724	10,564	Wardha
64,410	67,435	30,568	1,229	1,333	2,832	69,372	86,404	Nagpur
9,844	13,130	4,954	80	310	104	18,960	7,858	Bhandara
9,726	13,834	5,708	164	234	174	23,550	9,640	Gondiya
18,101	25,066	10,211	216	391	438	31,858	18,003	Chandrapur
12,354	12,146	4,414	82	46	138	28,002	4,440	Gadchiroli
10,49,705	12,58,416	5,90,220	19,978	23,088	59,588	21,71,057	15,25,037	Maharashtra State

Source : Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.21

वस्तुनिर्माण, प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्ती या प्रकारच्या उद्योगधंद्यात मुख्य कामगारांचे घरगुती उद्योगधंदे व बिगर-घरगुती उद्योगधंदे यानुसार वर्गीकरण
Distribution of main workers in manufacturing, processing, servicing and repairs by household industry and non-household industry
(जनगणना, २०११ / Population Census, 2011)

अ. क्र. Sr.No	विभाग	ग्रामीण नागरी एकूण	कामगारांची एकूण संख्या			घरगुती उद्योगधंद्यातील कामगार			बिगर घरगुती उद्योगधंद्यातील कामगार			Rural Urban Total	Division
			Total number of workers at work			Workers in household industry			Workers in non-household industry				
			एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
1	अन्न पदार्थांचे उत्पादन	R	2,06,581	162,208	44,373	97,935	67,499	30,436	1,08,646	94,709	13,937	R	Manufacture of food products
		U	2,57,912	200,799	57,113	1,23,823	87,661	36,162	1,34,089	1,13,138	20,951	U	
		T	4,64,493	363,007	1,01,486	2,21,758	1,55,160	66,598	2,42,735	2,07,847	34,888	T	
2	पेये यांचे उत्पादन.	R	4,592	4,146	446	729	636	93	3,863	3,510	353	R	Manufacture of beverages
		U	12,171	11,028	1,143	1,256	1,121	135	10,915	9,907	1,008	U	
		T	16,763	15,174	1,589	1,985	1,757	228	14,778	13,417	1,361	T	
3	तंबाखु व तंबाखुचे पदार्थ यांचे उत्पादन	R	29,411	7,623	21,788	19,777	4,571	15,206	9,634	3,052	6,582	R	Manufacture of tobacco products
		U	61,231	9,051	52,180	31,942	3,413	28,529	29,289	5,638	23,651	U	
		T	90,642	16,674	73,968	51,719	7,984	43,735	38,923	8,690	30,233	T	
4	कापडाचे उत्पादन.	R	68,297	60,697	7,600	10,846	8,458	2,388	57,451	52,239	5,212	R	Manufacture of textiles
		U	4,46,679	411,595	35,084	30,185	24,740	5,445	4,16,494	3,86,855	29,639	U	
		T	5,14,976	472,292	42,684	41,031	33,198	7,833	4,73,945	4,39,094	34,851	T	
5	परिधान करणाऱ्या वस्त्रांचे उत्पादन	R	1,06,302	65,135	41,167	30,934	14,322	16,612	75,368	50,813	24,555	R	Manufacture of wearing apparel
		U	4,17,190	319,077	98,113	53,596	25,486	28,110	3,63,594	2,93,591	70,003	U	
		T	5,23,492	384,212	1,39,280	84,530	39,808	44,722	4,38,962	3,44,404	94,558	T	
6	कातडी व चामड्याची उत्पादने	R	9,593	8,287	1,306	5,385	4,450	935	4,208	3,837	371	R	Manufacture of leather and related products
		U	62,234	55,308	6,926	22,284	17,837	4,447	39,950	37,471	2,479	U	
		T	71,827	63,595	8,232	27,669	22,287	5,382	44,158	41,308	2,850	T	
7	लाकूड आणि लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादने	R	34,108	21,867	12,241	20,516	11,885	8,631	13,592	9,982	3,610	R	Manufacture of wood and products of wood and cork, except furniture;
		U	37,543	29,796	7,747	11,324	7,049	4,275	26,219	22,747	3,472	U	
		T	71,651	51,663	19,988	31,840	18,934	12,906	39,811	32,729	7,082	T	
8	कागद आणि कागदाचे पदार्थ यांचे उत्पादन	R	8,286	7,444	842	942	728	214	7,344	6,716	628	R	Manufacture of paper and paper products
		U	33,700	29,427	4,273	6,085	4,873	1,212	27,615	24,554	3,061	U	
		T	41,986	36,871	5,115	7,027	5,601	1,426	34,959	31,270	3,689	T	

तक्ता क्र./Table No. 1.21 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
9	मुद्रण आणि रेकॉर्डिंग मिडियाचे उत्पादन	R	7,814	7,335	479	504	435	69	7,310	6,900	410	R	Printing and reproduction of recorded media
		U	88,768	80,716	8,052	3,159	2,691	468	85,609	78,025	7,584	U	
		T	96,582	88,051	8,531	3,663	3,126	537	92,919	84,925	7,994	T	
10	कोळसा, शुद्ध पेट्रोलियम पदार्थांचे उत्पादन	R	3,604	3,325	279	154	99	55	3,450	3,226	224	R	Manufacture of coke and refined petroleum products
		U	30,241	26,714	3,527	292	240	52	29,949	26,474	3,475	U	
		T	33,845	30,039	3,806	446	339	107	33,399	29,700	3,699	T	
11	रसायने व रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन	R	23,434	20,714	2,720	3,640	2,610	1,030	19,794	18,104	1,690	R	Manufacture of chemicals and chemical products
		U	93,483	80,578	12,905	8,806	6,901	1,905	84,677	73,677	11,000	U	
		T	1,16,917	1,01,292	15,625	12,446	9,511	2,935	1,04,471	91,781	12,690	T	
12	रासायनिक आणि औषधे, औषधी वनस्पतिशास्त्र यांचे उत्पादन	R	11,511	9,755	1,756	166	135	31	11,345	9,620	1,725	R	Manufacture of chemical and pharmaceuticals, medicinal botanical products
		U	61,490	49,549	11,941	425	342	83	61,065	49,207	11,858	U	
		T	73,001	59,304	13,697	591	477	114	72,410	58,827	13,583	T	
13	रबर आणि प्लास्टिक पदार्थांचे उत्पादन	R	13,654	11,267	2,387	334	247	87	13,320	11,020	2,300	R	Manufacture of rubber and plastics products
		U	71,117	61,202	9,915	2,524	1,686	838	68,593	59,516	9,077	U	
		T	84,771	72,469	12,302	2,858	1,933	925	81,913	70,536	11,377	T	
14	इतर अधातू खनिज उत्पादने	R	1,28,963	80,703	48,260	19,983	12,460	7,523	1,08,980	68,243	40,737	R	Manufacture of other non-metallic mineral products
		U	94,462	74,137	20,325	7,325	5,069	2,256	87,137	69,068	18,069	U	
		T	2,23,425	1,54,840	68,585	27,308	17,529	9,779	1,96,117	1,37,311	58,806	T	
15	मूलभूत धातू उत्पादने	R	34,624	31,334	3,290	2,301	1,726	575	32,323	29,608	2,715	R	Manufacture of basic metals
		U	1,32,597	1,19,755	12,842	4,532	2,421	2,111	1,28,065	1,17,334	10,731	U	
		T	1,67,221	1,51,089	16,132	6,833	4,147	2,686	1,60,388	1,46,942	13,446	T	
16	फेब्रीकेटेड धातू उत्पादने	R	69,463	62,821	6,642	15,943	13,226	2,717	53,520	49,595	3,925	R	Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment
		U	2,20,943	2,08,206	12,737	9,247	7,991	1,256	2,11,696	2,00,215	11,481	U	
		T	2,90,406	2,71,027	19,379	25,190	21,217	3,973	2,65,216	2,49,810	15,406	T	
17	संगणक सामग्री, इलेक्ट्रॉनिक आणि चष्याची उत्पादने	R	5,237	4,758	479	77	64	13	5,160	4,694	466	R	Manufacture of computer, electronic and optical products
		U	42,956	36,250	6,706	532	438	94	42,424	35,812	6,612	U	
		T	48,193	41,008	7,185	609	502	107	47,584	40,506	7,078	T	
18	विद्युत उपकरणांचे उत्पादन	R	9,265	8,619	646	187	177	10	9,078	8,442	636	R	Manufacture of electrical equipment
		U	53,456	46,637	6,819	912	675	237	52,544	45,962	6,582	U	
		T	62,721	55,256	7,465	1,099	852	247	61,622	54,404	7,218	T	

तक्ता क्र./Table No. 1.21 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
19	यंत्रे व यंत्रसामग्रीचे उत्पादन	R	9,430	8,800	630	419	321	98	9,011	8,479	532	R	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
		U	74,244	69,836	4,408	1,188	1,019	169	73,056	68,817	4,239	U	
		T	83,674	78,636	5,038	1,607	1,340	267	82,067	77,296	4,771	T	
20	मोटर वाहने, ट्रेलर्स व सेमी ट्रेलर्स - यांचे उत्पादन	R	9,739	9,267	472	130	109	21	9,609	9,158	451	R	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
		U	66,106	61,766	4,340	274	243	31	65,832	61,523	4,309	U	
		T	75,845	71,033	4,812	404	352	52	75,441	70,681	4,760	T	
21	इतर परिवहन सामग्री यांचे उत्पादन	R	12,575	12,212	363	7,378	7,183	195	5,197	5,029	168	R	Manufacture of other transport equipment
		U	41,089	38,330	2,759	10,668	10,114	554	30,421	28,216	2,205	U	
		T	53,664	50,542	3,122	18,046	17,297	749	35,618	33,245	2,373	T	
22	फर्नीचरचे उत्पादन	R	76,700	73,498	3,202	31,507	29,704	1,803	45,193	43,794	1,399	R	Manufacture of furniture
		U	2,01,975	1,95,510	6,465	22,633	21,107	1,526	1,79,342	1,74,403	4,939	U	
		T	2,78,675	2,69,008	9,667	54,140	50,811	3,329	2,24,535	2,18,197	6,338	T	
23	इतर उत्पादने	R	3,11,282	2,83,624	27,658	10,357	8,048	2,309	3,00,925	2,75,576	25,349	R	Other manufacturing
		U	13,26,854	11,39,329	1,87,525	29,611	23,115	6,496	12,97,243	11,16,214	1,81,029	U	
		T	16,38,136	14,22,953	2,15,183	39,968	31,163	8,805	15,98,168	13,91,790	2,06,378	T	
24	यंत्रसामग्री व उपकरणे दुरुस्त करणे आणि त्यांची स्थापना करणे	R	10,235	9,947	288	1,955	1,890	65	8,280	8,057	223	R	Repair and installation of machinery and equipment
		U	37,827	36,396	1,431	4,644	4,399	245	33,183	31,997	1,186	U	
		T	48,062	46,343	1,719	6,599	6,289	310	41,463	40,054	1,409	T	
25	मोटर वाहन आणि मोटारसायकल यांचा घाऊक आणि किरकोळ व्यापार आणि दुरुस्ती	R	53,272	51,746	1,526	4,158	4,051	107	49,114	47,695	1,419	R	Wholesale and retail trade and repair of motor vehicles and motorcycles
		U	2,43,706	2,34,402	9,304	6,940	6,688	252	2,36,766	2,27,714	9,052	U	
		T	2,96,978	2,86,148	10,830	11,098	10,739	359	2,85,880	2,75,409	10,471	T	
26	घाऊक व्यापार ,मोटर वाहने व मोटार सायकली व्यतिरिक्त	R	52,666	48,103	4,563	0	0	0	52,666	48,103	4,563	R	Wholesale trade, except of motor vehicles and motorcycles
		U	3,52,419	3,17,308	35,111	0	0	0	3,52,419	3,17,308	35,111	U	
		T	4,05,085	3,65,411	39,674	0	0	0	4,05,085	3,65,411	39,674	T	
27	किरकोळ व्यापार ,मोटर वाहने व मोटार सायकली व्यतिरिक्त	R	4,28,120	3,67,733	60,387	0	0	0	4,28,120	3,67,733	60,387	R	Retail trade, except of motor vehicles and motorcycles
		U	20,12,165	17,99,615	2,12,550	0	0	0	20,12,165	17,99,615	2,12,550	U	
		T	24,40,285	21,67,348	2,72,937	0	0	0	24,40,285	21,67,348	2,72,937	T	
28	प्रकाशन क्रियाकलाप	R	2,304	2,163	141	45	42	3	2,259	2,121	138	R	Publishing activities
		U	23,951	19,256	4,695	410	296	114	23,541	18,960	4,581	U	
		T	26,255	21,419	4,836	455	338	117	25,800	21,081	4,719	T	

तक्ता क्र./Table No. 1.21 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
29	चलचित्र, व्हिडिओ आणि दूरदर्शन कार्यक्रम	R	1,602	1,479	123	870	797	73	732	682	50	R	Motion picture, video and television programme
	उत्पादन, आवाज रेकॉर्डिंग	U	34,093	29,849	4,244	1,446	1,337	109	32,647	28,512	4,135	U	production, sound recording
30	प्रसारण आणि प्रोग्रामिंग क्रियाकलाप	T	35,695	31,328	4,367	2,316	2,134	182	33,379	29,194	4,185	T	Broadcasting and programming activities
		R	562	525	37	1	1	0	561	524	37	R	
		U	13,134	10,191	2,943	58	55	3	13,076	10,136	2,940	U	
		T	13,696	10,716	2,980	59	56	3	13,637	10,660	2,977	T	
31	दूरसंचार	R	11,343	10,659	684	160	145	15	11,183	10,514	669	R	Telecommunications
		U	92,486	76,207	16,279	1,038	912	126	91,448	75,295	16,153	U	
		T	1,03,829	86,866	16,963	1,198	1,057	141	1,02,631	85,809	16,822	T	
32	संगणक प्रोग्रामिंग, सल्ला आणि संबंधित क्रियाकलाप	R	7,618	6,398	1,220	79	67	12	7,539	6,331	1,208	R	Computer programming, consultancy and related activities
		U	1,77,066	133,838	43,228	881	663	218	1,76,185	1,33,175	43,010	U	
		T	1,84,684	140,236	44,448	960	730	230	1,83,724	1,39,506	44,218	T	
33	माहिती सेवा उपक्रम	R	3,049	2,691	358	58	54	4	2,991	2,637	354	R	Information service activities
		U	50,172	38,334	11,838	346	262	84	49,826	38,072	11,754	U	
		T	53,221	41,025	12,196	404	316	88	52,817	40,709	12,108	T	
34	सर्जनशील, कला आणि मनोरंजन उपक्रम	R	11,811	10,701	1,110	1,204	1,074	130	10,607	9,627	980	R	Creative, arts and entertainment activities
		U	60,880	52,490	8,390	2,864	2,261	603	58,016	50,229	7,787	U	
		T	72,691	63,191	9,500	4,068	3,335	733	68,623	59,856	8,767	T	
35	ग्रंथालय, संग्रह, संग्रहालये आणि इतर सांस्कृतिक उपक्रम	R	3,024	2,265	759	17	11	6	3,007	2,254	753	R	Libraries, archives, museums and other cultural activities
		U	7,071	4,861	2,210	21	15	6	7,050	4,846	2,204	U	
		T	10,095	7,126	2,969	38	26	12	10,057	7,100	2,957	T	
36	जुगार आणि सट्टा क्रियाकलाप	R	399	387	12	10	10	0	389	377	12	R	Gambling and betting activities
		U	5,636	5,353	283	89	85	4	5,547	5,268	279	U	
		T	6,035	5,740	295	99	95	4	5,936	5,645	291	T	
37	क्रीडा उपक्रम आणि मनोरंजन आणि मनोरंजन क्रियाकलाप	R	2,677	2,402	275	95	87	8	2,582	2,315	267	R	Sports activities and amusement and recreation activities
		U	17,303	15,281	2,022	260	229	31	17,043	15,052	1,991	U	
		T	19,980	17,683	2,297	355	316	39	19,625	17,367	2,258	T	
38	सदस्यता क्रियाकलाप संस्था	R	16,249	14,169	2,080	0	0	0	16,249	14,169	2,080	R	Activities of membership organizations
		U	38,094	32,831	5,263	0	0	0	38,094	32,831	5,263	U	
		T	54,343	47,000	7,343	0	0	0	54,343	47,000	7,343	T	

तक्ता क्र./Table No. 1.21 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
39	संगणकांची दुरुस्ती आणि	R	41,185	36,917	4,268	16,179	12,707	3,472	25,006	24,210	796	R	Repair of computers and
	वैयक्तिक आणि घरगुती वस्तू	U	1,45,188	1,33,595	11,593	33,638	26,823	6,815	1,11,550	1,06,772	4,778	U	personal and household goods
		T	1,86,373	1,70,512	15,861	49,817	39,530	10,287	1,36,556	1,30,982	5,574	T	
40	इतर वैयक्तिक सेवा क्रियाकलाप	R	1,13,807	81,980	31,827	3,404	2,544	860	1,10,403	79,436	30,967	R	Other personal service
		U	5,66,842	1,91,372	3,75,470	11,338	9,308	2,030	5,55,504	1,82,064	3,73,440	U	activities
		T	6,80,649	2,73,352	4,07,297	14,742	11,852	2,890	6,65,907	2,61,500	4,04,407	T	
41	घरगुती उपक्रम घरगुती नियोक्ता	R	5,404	3,903	1,501	164	93	71	5,240	3,810	1,430	R	Activities of households as
	कर्मचारी	U	11,611	8,310	3,301	413	233	180	11,198	8,077	3,121	U	employers of domestic
		T	17,015	12,213	4,802	577	326	251	16,438	11,887	4,551	T	personnel
42	अविभाज् वस्तू- आणि सेवा-	R	58	32	26	6	3	3	52	29	23	R	Undifferentiated goods- and of
	उत्पादन क्रियाकलाप खाजगी	U	418	144	274	42	20	22	376	124	252	U	services-producing activities
		T	476	176	300	48	23	25	428	153	275	T	private
43	बाह्यविभाजन क्रियाकलाप	R	6,01,682	2,79,967	3,21,715	1,36,919	51,843	85,076	4,64,763	2,28,124	2,36,639	R	Activities of extraterritorial
	संस्था आणि संस्था	U	8,80,947	4,66,807	4,14,140	1,00,194	33,316	66,878	7,80,753	4,33,491	3,47,262	U	organizations and bodies
		T	14,82,629	7,46,774	7,35,855	2,37,113	85,159	1,51,954	12,45,516	6,61,615	5,83,901	T	
	एकूण	R	25,61,532	18,99,606	6,61,926	4,45,468	2,64,512	1,80,956	21,16,064	16,35,094	4,80,970	R	Total
		U	86,99,450	69,61,036	17,38,414	5,47,245	3,43,134	2,04,111	81,52,205	66,17,902	15,34,303	U	
		T	1,12,60,982	88,60,642	24,00,340	9,92,713	6,07,646	3,85,067	1,02,68,269	82,52,996	20,15,273	T	

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

Source : Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.22

बिगर घरगुती उद्योगधंदे, व्यापार, व्यवसाय किंवा सेवा हा प्रमुख व्यवसाय असणाऱ्यांचे लिंग व कामगारांच्या वर्गानुसार व उद्योगधंद्यानुसार वर्गीकरण
Occupational classification of main workers in non-household industry, trade, business, profession or service by class of worker and sex
(जनगणना, २०११ / Population Census, 2011)

अ. क्र. Sr.No	जिल्हे (2)	ग्रामीण नागरी एकूण (3)	काम करणाऱ्यांचा वर्ग / Class of workers										Rural Urban Total (3)	Districts (2)
			एकूण Total		मालक Employer		कामगार Employee		एकटा काम करणारा Single worker		कौटुंबिक कामगार Family worker			
			पुरुष Males (4)	स्त्रिया Females (5)	पुरुष Males (6)	स्त्रिया Females (7)	पुरुष Males (8)	स्त्रिया Females (9)	पुरुष Males (10)	स्त्रिया Females (11)	पुरुष Males (12)	स्त्रिया Females (13)		
1	मुंबई शहर	ए	9,37,396	2,21,234	1,50,858	16,135	6,56,099	1,71,601	98,450	24,231	31,989	9,267	T	Mumbai City
		ग्रा	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	R	
		ना	9,37,396	2,21,234	1,50,858	16,135	6,56,099	1,71,601	98,450	24,231	31,989	9,267	U	
2	मुंबई उपनगर	ए	27,18,172	6,65,271	4,01,375	40,640	19,67,110	5,26,011	2,67,933	75,699	81,754	22,921	T	Mumbai Suburban
		ग्रा	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	R	
		ना	27,18,172	6,65,271	4,01,375	40,640	19,67,110	5,26,011	2,67,933	75,699	81,754	22,921	U	
3	ठाणे	ए	26,75,143	6,10,630	3,16,198	33,207	20,17,410	4,77,298	2,54,495	65,572	87,040	34,553	T	Thane
		ग्रा	2,96,248	75,620	22,236	2,591	2,21,797	52,304	40,709	11,086	11,506	9,639	R	
		ना	23,78,895	5,35,010	2,93,962	30,616	17,95,613	4,24,994	2,13,786	54,486	75,534	24,914	U	
4	रायगड	ए	4,56,884	97,628	50,402	5,458	3,29,953	67,816	58,792	13,180	17,737	11,174	T	Raigad
		ग्रा	2,08,002	42,882	16,362	1,816	1,48,292	26,578	33,988	7,374	9,360	7,114	R	
		ना	2,48,882	54,746	34,040	3,642	1,81,661	41,238	24,804	5,806	8,377	4,060	U	
5	रत्नागिरी	ए	1,71,220	41,602	22,572	2,458	1,10,826	26,710	31,514	7,542	6,308	4,892	T	Ratnagiri
		ग्रा	1,13,716	27,322	12,548	1,442	73,668	16,522	23,264	5,294	4,236	4,064	R	
		ना	57,504	14,280	10,024	1,016	37,158	10,188	8,250	2,248	2,072	828	U	
6	सिंधुदुर्ग	ए	80,482	21,348	10,026	1,190	44,982	13,970	19,892	3,966	5,582	2,222	T	Sindhudurg
		ग्रा	57,284	15,150	6,264	710	32,914	9,920	14,156	2,678	3,950	1,842	R	
		ना	23,198	6,198	3,762	480	12,068	4,050	5,736	1,288	1,632	380	U	
7	नाशिक	ए	7,69,606	1,64,704	94,971	9,826	5,18,251	1,12,168	1,26,131	28,888	30,253	13,822	T	Nashik
		ग्रा	1,37,760	38,496	17,364	2,180	83,132	23,470	27,250	5,132	10,014	7,714	R	
		ना	6,31,846	1,26,208	77,607	7,646	4,35,119	88,698	98,881	23,756	20,239	6,108	U	
8	धुळे	ए	1,81,978	40,132	20,154	1,874	1,07,572	25,878	41,902	6,320	12,350	6,060	T	Dhule
		ग्रा	60,330	19,070	4,902	520	36,274	12,018	13,280	2,108	5,874	4,424	R	
		ना	1,21,648	21,062	15,252	1,354	71,298	13,860	28,622	4,212	6,476	1,636	U	
9	नंदुरबार	ए	86,391	24,129	11,715	920	46,703	15,330	20,903	3,451	7,070	4,428	T	Nandurbar
		ग्रा	33,521	13,467	2,793	388	21,119	8,458	6,615	1,243	2,994	3,378	R	
		ना	52,870	10,662	8,922	532	25,584	6,872	14,288	2,208	4,076	1,050	U	

तक्ता क्र./Table No. 1.22 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
10	जळगाव	ए	3,75,524	69,908	42,537	3,773	2,15,959	46,272	94,949	11,934	22,079	7,929	T	Jalgaon
		ग्रा	1,11,656	26,626	9,296	1,020	65,216	17,560	29,386	3,500	7,758	4,546	R	
		ना	2,63,868	43,282	33,241	2,753	1,50,743	28,712	65,563	8,434	14,321	3,383	U	
11	अहमदनगर	ए	4,08,410	1,11,963	54,604	5,849	2,41,930	66,817	87,908	20,300	23,968	18,997	T	Ahmednagar
		ग्रा	2,12,523	65,738	23,036	2,873	1,28,011	38,142	46,811	10,423	14,665	14,300	R	
		ना	1,95,887	46,225	31,568	2,976	1,13,919	28,675	41,097	9,877	9,303	4,697	U	
12	पुणे	ए	19,44,950	5,19,215	2,44,421	34,273	14,29,740	3,87,322	2,12,373	65,604	58,416	32,016	T	Pune
		ग्रा	3,92,126	93,669	41,755	5,390	2,78,601	61,933	55,597	12,296	16,173	14,050	R	
		ना	15,52,824	4,25,546	2,02,666	28,883	11,51,139	3,25,389	1,56,776	53,308	42,243	17,966	U	
13	सातारा	ए	3,07,432	80,828	43,152	5,660	1,93,096	50,818	56,112	12,314	15,072	12,036	T	Satara
		ग्रा	1,87,472	49,154	21,726	3,012	1,21,490	29,816	34,554	6,560	9,702	9,766	R	
		ना	1,19,960	31,674	21,426	2,648	71,606	21,002	21,558	5,754	5,370	2,270	U	
14	सांगली	ए	2,86,508	77,812	41,684	5,246	1,75,270	45,734	56,540	13,046	13,014	13,786	T	Sangli
		ग्रा	1,39,426	40,984	17,312	2,152	88,566	21,976	26,574	5,824	6,974	11,032	R	
		ना	1,47,082	36,828	24,372	3,094	86,704	23,758	29,966	7,222	6,040	2,754	U	
15	सोलापूर	ए	4,62,904	1,20,363	62,582	6,006	2,87,420	74,666	96,603	24,498	16,299	15,193	T	Solapur
		ग्रा	1,55,788	37,440	17,302	1,918	97,634	22,344	33,734	5,338	7,118	7,840	R	
		ना	3,07,116	82,923	45,280	4,088	1,89,786	52,322	62,869	19,160	9,181	7,353	U	
16	कोल्हापूर	ए	5,37,619	1,20,941	72,477	7,943	3,53,774	74,244	87,739	20,071	23,629	18,683	T	Kolhapur
		ग्रा	2,38,823	55,927	22,225	2,811	1,66,033	31,570	39,562	7,471	11,003	14,075	R	
		ना	2,98,796	65,014	50,252	5,132	1,87,741	42,674	48,177	12,600	12,626	4,608	U	
17	औरंगाबाद	ए	4,53,208	92,265	55,103	5,467	2,78,750	59,784	1,02,014	19,239	17,341	7,775	T	Aurangabad
		ग्रा	89,888	20,560	10,828	844	51,880	12,632	22,436	3,810	4,744	3,274	R	
		ना	3,63,320	71,705	44,275	4,623	2,26,870	47,152	79,578	15,429	12,597	4,501	U	
18	जालना	ए	1,37,616	33,372	18,774	1,618	68,548	18,466	41,608	7,494	8,686	5,794	T	Jalna
		ग्रा	58,582	16,880	7,368	668	27,940	9,458	18,630	2,880	4,644	3,874	R	
		ना	79,034	16,492	11,406	950	40,608	9,008	22,978	4,614	4,042	1,920	U	
19	परभणी	ए	1,45,805	29,707	17,071	1,422	72,165	16,991	48,067	7,341	8,502	3,953	T	Parbhani
		ग्रा	39,903	10,629	4,277	340	21,541	6,283	11,421	2,061	2,664	1,945	R	
		ना	1,05,902	19,078	12,794	1,082	50,624	10,708	36,646	5,280	5,838	2,008	U	
20	हिंगोली	ए	65,485	15,262	9,024	679	31,680	8,940	21,073	2,785	3,708	2,858	T	Hingoli
		ग्रा	31,893	8,890	4,068	377	16,056	4,740	9,333	1,473	2,436	2,300	R	
		ना	33,592	6,372	4,956	302	15,624	4,200	11,740	1,312	1,272	558	U	
21	बीड	ए	1,83,630	44,200	25,020	2,300	96,214	27,200	54,334	8,476	8,062	6,224	T	Beed
		ग्रा	82,634	21,128	10,076	1,084	46,158	12,306	21,956	3,552	4,444	4,186	R	
		ना	1,00,996	23,072	14,944	1,216	50,056	14,894	32,378	4,924	3,618	2,038	U	

तक्ता क्र./Table No. 1.22 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
22	नांदेड	ए	2,76,611	61,111	31,856	2,523	1,41,013	34,007	88,774	14,119	14,968	10,462	T	Nanded
		ग्रा	98,430	29,038	9,288	910	53,634	16,086	28,852	5,400	6,656	6,642	R	
		ना	1,78,181	32,073	22,568	1,613	87,379	17,921	59,922	8,719	8,312	3,820	U	
23	उस्मानाबाद	ए	1,09,444	28,004	15,212	1,158	61,398	17,264	27,704	4,956	5,130	4,626	T	Osmanabad
		ग्रा	61,082	16,952	7,796	648	35,398	9,556	14,828	2,914	3,060	3,834	R	
		ना	48,362	11,052	7,416	510	26,000	7,708	12,876	2,042	2,070	792	U	
24	लातूर	ए	2,09,190	45,848	26,738	2,134	1,14,276	28,320	58,138	9,840	10,038	5,554	T	Latur
		ग्रा	86,630	21,986	10,018	824	53,652	14,684	19,676	3,330	3,284	3,148	R	
		ना	1,22,560	23,862	16,720	1,310	60,624	13,636	38,462	6,510	6,754	2,406	U	
25	बुलढाणा	ए	1,61,981	32,751	19,943	1,618	87,620	22,285	47,238	5,090	7,180	3,758	T	Buldhana
		ग्रा	64,827	15,717	6,549	686	38,504	10,025	16,416	2,086	3,358	2,920	R	
		ना	97,154	17,034	13,394	932	49,116	12,260	30,822	3,004	3,822	838	U	
26	अकोला	ए	1,85,020	37,879	21,303	1,816	98,087	26,074	58,724	7,931	6,906	2,058	T	Akola
		ग्रा	37,526	8,219	3,567	314	23,039	5,696	9,348	1,177	1,572	1,032	R	
		ना	1,47,494	29,660	17,736	1,502	75,048	20,378	49,376	6,754	5,334	1,026	U	
27	वाशिम	ए	63,514	13,682	7,956	575	31,834	8,868	20,823	2,263	2,901	1,976	T	Washim
		ग्रा	27,300	7,680	3,190	311	16,206	4,700	6,407	1,059	1,497	1,610	R	
		ना	36,214	6,002	4,766	264	15,628	4,168	14,416	1,204	1,404	366	U	
28	अमरावती	ए	2,60,830	49,492	30,368	2,129	1,33,838	32,242	82,981	10,937	13,643	4,184	T	Amravati
		ग्रा	62,037	15,514	5,764	474	35,793	10,100	16,977	2,542	3,503	2,398	R	
		ना	1,98,793	33,978	24,604	1,655	98,045	22,142	66,004	8,395	10,140	1,786	U	
29	यवतमाळ	ए	1,93,812	43,956	24,007	2,101	1,02,596	28,988	58,509	8,751	8,700	4,116	T	Yavatmal
		ग्रा	73,044	18,090	7,921	781	39,240	10,934	21,935	3,321	3,948	3,054	R	
		ना	1,20,768	25,866	16,086	1,320	63,356	18,054	36,574	5,430	4,752	1,062	U	
30	वर्धा	ए	1,34,164	26,782	14,732	1,124	73,704	16,250	39,472	6,940	6,256	2,468	T	Wardha
		ग्रा	46,568	9,482	4,464	394	26,210	5,866	13,136	1,912	2,758	1,310	R	
		ना	87,596	17,300	10,268	730	47,494	10,384	26,336	5,028	3,498	1,158	U	
31	नागपूर	ए	8,81,025	2,02,759	1,08,680	11,752	5,31,093	1,32,738	2,01,653	44,639	39,599	13,630	T	Nagpur
		ग्रा	1,14,398	24,764	8,754	958	69,072	15,216	30,830	5,858	5,742	2,732	R	
		ना	7,66,627	1,77,995	99,926	10,794	4,62,021	1,17,522	1,70,823	38,781	33,857	10,898	U	
32	भंडारा	ए	92,272	25,532	8,580	866	49,204	14,184	28,340	6,846	6,148	3,636	T	Bhandara
		ग्रा	48,772	13,636	3,592	366	24,902	6,908	16,600	3,698	3,678	2,664	R	
		ना	43,500	11,896	4,988	500	24,302	7,276	11,740	3,148	2,470	972	U	
33	गोंदिया	ए	1,00,616	29,614	9,494	802	48,182	15,056	35,296	9,230	7,644	4,526	T	Gondiya
		ग्रा	55,408	17,426	3,614	298	25,086	7,854	22,072	5,594	4,636	3,680	R	
		ना	45,208	12,188	5,880	504	23,096	7,202	13,224	3,636	3,008	846	U	

तक्ता क्र./Table No. 1.22 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
34	चंद्रपूर	ए	2,41,125	51,014	22,810	2,111	1,42,377	31,287	64,684	13,026	11,254	4,590	T	Chandrapur
		ग्रा	73,496	18,612	5,812	550	40,902	11,250	22,060	4,272	4,722	2,540	R	
		ना	1,67,629	32,402	16,998	1,561	1,01,475	20,037	42,624	8,754	6,532	2,050	U	
35	गडचिरोली	ए	58,776	18,056	5,318	622	35,194	10,754	13,858	2,996	4,406	3,684	T	Gadchiroli
		ग्रा	36,666	12,376	2,824	368	21,404	6,908	8,814	1,806	3,624	3,294	R	
		ना	22,110	5,680	2,494	254	13,790	3,846	5,044	1,190	782	390	U	
36	महाराष्ट्र राज्य	ए	1,63,54,743	38,68,994	21,11,717	2,23,275	1,08,93,868	27,32,353	27,05,526	5,89,515	6,43,632	3,23,851	T	Maharashtra State
		ग्रा	35,33,759	9,09,124	3,54,891	40,018	22,29,364	5,53,813	7,57,207	1,45,072	1,92,297	1,70,221	R	
		ना	1,28,20,984	29,59,870	17,56,826	1,83,257	86,64,504	21,78,540	19,48,319	4,44,443	4,51,335	1,53,630	U	

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

Source : Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.23

काम न करणाऱ्या व्यक्तींचे व्यवसाय प्रकारानुसार व लिंगानुसार वर्गीकरण /
Classification of persons not at work by type of activity and sex
(जनगणना २०११/census 2011)

अ. क्र Sr. No.	व्यवसायाचा प्रकार	ग्रामीण / Rural			नागरी / Urban			एकूण / Total			Type of activity
		पुरुष Males	स्त्री Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्री Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्री Females	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
१.	पूर्णवेळ विद्यार्थी	84,23,526	69,47,140	1,53,70,666	69,95,690	60,46,217	1,30,41,907	1,54,19,216	1,29,93,357	2,84,12,573	Full Time Students
२.	घरातील काम करणारे	2,02,554	50,27,485	52,30,039	3,37,472	97,09,934	1,00,47,406	5,40,026	1,47,37,419	1,52,77,445	Household Duties
३.	अवलंबून असणारे	42,47,762	48,19,786	90,67,548	29,28,352	34,63,900	63,92,252	71,76,114	82,83,686	1,54,59,800	Dependents
४.	निवृत्ति वेतनधारक	1,93,105	63,930	2,57,035	8,15,227	2,47,647	10,62,874	10,08,332	3,11,577	13,19,909	Pensioners
५.	भाड्यावर उपजीविका करणारे	8,163	8,685	16,848	18,443	20,258	38,701	26,606	28,943	55,549	Rentiers
६.	भिकारी	5,475	4,232	9,707	7,573	5,457	13,030	13,048	9,689	22,737	Beggars
७.	इतर	5,71,378	3,81,982	9,53,360	8,71,461	5,73,621	14,45,082	14,42,839	9,55,603	23,98,442	Others
	एकूण	1,36,51,963	1,72,53,240	3,09,05,203	1,19,74,218	2,00,67,034	3,20,41,252	2,56,26,181	3,73,20,274	6,29,46,455	Total

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

Source : Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या /
तक्ता क्रमांक /
स्त्री कामगार व काम न करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वयोगटानुसार वर्गीकरण /
(जनगणना, २०११ /

वयोगट Age Group	ग्रामीण / नागरी / एकूण	काम करणाऱ्यांचा वर्ग /				
		एकूण स्त्रियांची लोकसंख्या Total Female Population	एकूण मुख्य कामगार Total Main workers	शेतकरी Cultivators	शेतमजूर Agricultural Labourers	घरगुती उद्योगधंदे करणारे Household Industry
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
0-14	ग्रा	81,96,085	1,56,483	59,002	80,003	2,126
	ना	59,41,063	56,172	1,977	2,185	3,090
	ए	1,41,37,148	2,12,655	60,979	82,188	5,216
15-19	ग्रा	27,70,441	5,49,962	1,83,094	3,12,359	8,818
	ना	21,46,426	1,19,281	2,288	9,824	8,415
	ए	49,16,867	6,69,243	1,85,382	3,22,183	17,233
20-24	ग्रा	27,46,645	11,93,492	4,63,138	5,98,585	20,850
	ना	24,99,207	3,76,218	5,641	19,378	18,600
	ए	52,45,852	15,69,710	4,68,779	6,17,963	39,450
25-29	ग्रा	24,35,926	12,87,921	5,00,058	6,25,861	23,951
	ना	24,38,627	5,45,065	7,105	24,542	25,545
	ए	48,74,553	18,32,986	5,07,163	6,50,403	49,496
30-34	ग्रा	21,76,444	12,71,635	4,90,442	6,23,996	24,241
	ना	20,83,566	5,10,902	7,284	28,540	29,819
	ए	42,60,010	17,82,537	4,97,726	6,52,536	54,060
35-39	ग्रा	21,12,082	12,98,369	5,15,372	6,29,762	24,280
	ना	19,25,644	5,04,077	8,131	33,154	32,536
	ए	40,37,726	18,02,446	5,23,503	6,62,916	56,816
40-44	ग्रा	18,38,649	11,40,184	4,75,509	5,41,401	19,878
	ना	16,12,615	4,21,705	7,588	29,115	27,069
	ए	34,51,264	15,61,889	4,83,097	5,70,516	46,947
45-49	ग्रा	15,59,955	9,39,997	4,12,483	4,33,565	15,904
	ना	13,56,281	3,27,809	6,833	23,061	20,564
	ए	29,16,236	12,67,806	4,19,316	4,56,626	36,468
50+	ग्रा	60,83,607	24,50,456	11,20,250	11,36,713	39,950
	ना	40,19,630	5,75,869	18,072	53,560	37,581
	ए	1,01,03,237	30,26,325	11,38,322	11,90,273	77,531
Age Not Stated	ग्रा	97,206	32,870	12,297	15,786	792
	ना	91,178	15,109	375	728	761
	ए	1,88,384	47,979	12,672	16,514	1,553
एकूण / Total	ग्रा	3,00,17,040	1,03,21,369	42,31,645	49,98,031	1,80,790
	ना	2,41,14,237	34,52,207	65,294	2,24,087	2,03,980
	ए	5,41,31,277	1,37,73,576	42,96,939	52,22,118	3,84,770

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

AREA AND POPULATION**TABLE No. 1.24****Female workers and female non-workers classified according to main activity and age groups
(Population Census, 2011)**

Class of workers

इतर कामगार Other Main workers	सीमांतिक कामगार Marginal workers	काम न करणारे Non-workers	Rural/ Urban/ Total
(8)	(9)	(10)	(2)
15,352	75,859	79,63,743	R
48,920	37,030	58,47,861	U
64,272	1,12,889	1,38,11,604	T
45,691	1,94,983	20,25,496	R
98,754	42,524	19,84,621	U
1,44,445	2,37,507	40,10,117	T
1,10,919	3,16,869	12,36,284	R
3,32,599	78,351	20,44,638	U
4,43,518	3,95,220	32,80,922	T
1,38,051	2,97,028	8,50,977	R
4,87,873	81,886	18,11,676	U
6,25,924	3,78,914	26,62,653	T
1,32,956	2,71,415	6,33,394	R
4,45,259	74,459	14,98,205	U
5,78,215	3,45,874	21,31,599	T
1,28,955	2,64,845	5,48,868	R
4,30,256	72,208	13,49,359	U
5,59,211	3,37,053	18,98,227	T
1,03,396	2,31,387	4,67,078	R
3,57,933	57,862	11,33,048	U
4,61,329	2,89,249	16,00,126	T
78,045	1,96,799	4,23,159	R
2,77,351	44,891	9,83,581	U
3,55,396	2,41,690	14,06,740	T
1,53,543	5,84,786	30,48,365	R
4,66,656	1,02,203	33,41,558	U
6,20,199	6,86,989	63,89,923	T
3,995	8,460	55,876	R
13,245	3,582	72,487	U
17,240	12,042	128,363	T
9,10,903	24,42,431	1,72,53,240	R
29,58,846	5,94,996	2,00,67,034	U
38,69,749	30,37,427	3,73,20,274	T

Source : Population Census of India, 2011

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या /
तक्ता क्रमांक /
मुख्य स्त्री कामगार यांचे प्रमुख व्यवसाय व वैवाहिक स्थितीनुसार वर्गीकरण /
(जनगणना, २०११ /

वैवाहिक स्थितीक	ग्रामीण / नागरी / एकूण	एकूण स्त्रियांची लोकसंख्या	एकूण मुख्य कामगार	काम करणाऱ्यांचा वर्ग /Class of workers			खाणकाम आणि दगडकाम
		Total Female Population	Total Main workers	कृषि / मच्छीमारी / वनसंवर्धन			Mining & Quarrying
				Agriculture / Forestry / Fishing			
				शेतकरी Cultivators	शेतमजूर Agricultural labourers	पशुसंवर्धन, मळे, वनसंवर्धन, मच्छीमारी, फळबागा, अनुबंधित व्यवसाय Plantation, livestock, forestry, fishing, hunting and allied activities	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
१. अविवाहित	ग्रामीण	1,12,04,500	6,60,550	1,98,523	3,46,409	3,481	1,017
	नागरी	93,92,717	6,25,612	5,621	15,315	1,178	521
	एकूण	2,05,97,217	12,86,162	2,04,144	3,61,724	4,659	1,538
२. विवाहित	ग्रामीण	1,58,65,634	85,49,735	37,15,476	39,94,814	39,899	10,706
	नागरी	1,27,01,910	23,30,488	51,491	1,61,328	7,137	4,290
	एकूण	2,85,67,544	1,08,80,223	37,66,967	41,56,142	47,036	14,996
३. विधवा	ग्रामीण	26,76,426	9,38,947	2,90,035	5,37,358	3,654	939
	नागरी	18,44,338	4,16,730	7,537	39,806	1,701	1,305
	एकूण	45,20,764	13,55,677	2,97,572	5,77,164	5,355	2,244
४. अलग रहाणाऱ्या	ग्रामीण	1,85,316	1,18,506	18,220	84,259	557	115
	नागरी	1,06,162	50,285	383	5,176	132	57
	एकूण	2,91,478	1,68,791	18,603	89,435	689	172
५. घटस्फोटित किंवा	ग्रामीण	85,164	52,018	9,391	35,191	222	24
	नागरी	69,110	30,247	262	2,462	79	36
	एकूण	1,54,274	82,265	9,653	37,653	301	60
एकूण	ग्रामीण	3,00,17,040	1,03,19,756	42,31,645	49,98,031	47,813	12,801
	नागरी	2,41,14,237	34,53,362	65,294	2,24,087	10,227	6,209
	एकूण	5,41,31,277	1,37,73,118	42,96,939	52,22,118	58,040	19,010

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.25

Female main workers according to main activity classified by marital status

Population Census, 2011)

वस्तु निर्माण प्रक्रिया Manufacturing		बांधकाम	व्यापार (मोटर वाहने व मोटर सायकलींची दुरुस्ती) व घाऊक व किरकोळ व्यापार (Repair of motor vehicles and motor cycles) Wholesale & Retail Trade		वाहतूक व साठवण	इतर कामे	Rural Urban Total	Marital Status
घरगुती उद्योगधंदे	घरगुती उद्योगधंद्या व्यतिरिक्त इतर उद्योगधंदे	Construction	घरगुती उद्योगधंदे	घरगुती उद्योगधंद्या व्यतिरिक्त इतर उद्योगधंदे	Transportation & storage	Other services		
Household industry	Non Household industry		Household industry	Non House-hold industry			(2)	(1)
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)		
5,734	22,009	6,325	18	5,764	2,558	68,712	Rural	Never
12,047	1,11,051	18,488	22	42,782	14,847	4,03,740	Urban	Married
17,781	1,33,060	24,813	40	48,546	17,405	4,72,452	Total	
73,390	1,01,887	46,450	82	49,378	9,677	5,07,976	Rural	Married
93,852	2,85,645	1,17,952	203	1,67,303	52,787	13,88,500	Urban	
1,67,242	3,87,532	1,64,402	285	2,16,681	62,464	18,96,476	Total	
9,982	10,794	6,660	7	9,652	1,325	68,541	Rural	Widowed
17,941	41,070	23,406	23	40,126	9,469	2,34,346	Urban	
27,923	51,864	30,066	30	49,778	10,794	3,02,887	Total	
1,334	2,523	1,103	0	1,167	86	9,142	Rural	Separated
1,787	6,595	3,456	4	4,283	544	27,868	Urban	
3,121	9,118	4,559	4	5,450	630	37,010	Total	
676	985	357	0	408	68	4,696	Rural	Divorced
1,009	4,279	1,250	0	2,219	496	18,155	Urban	
1,685	5,264	1,607	0	2,627	564	22,851	Total	
91,116	1,38,198	60,895	107	66,369	13,714	6,59,067	Rural	Total
1,26,636	4,48,640	1,64,552	252	2,56,713	78,143	20,72,609	Urban	
2,17,752	5,86,838	2,25,447	359	3,23,082	91,857	27,31,676	Total	

Source : Population Census of India, 2011

**१.क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या /
तक्ता क्रमांक /
बोलण्याच्या प्रमुख भाषेनुसार जिल्हावार लोकसंख्या/
(जनगणना, २०११/**

अनु. क्र Sr No.	जिल्हे (2)	भाषा / Languages											
		आसामी Assamee	बंगाली Bengali	बोडो Bodo	डोंगरी Dongri	गुजराथी Gujarati	हिंदी Hindi	कन्नड Kannad	कश्मिरी Kashmiri	कोंकणी Konkani	मेथिली Maithili	मल्याळम Malyalam	मणिपूरी Manipuri
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	मुंबई शहर	957	40,430	11	159	3,49,902	8,31,401	1,800	320	42,509	3,062	13,360	276
2	मुंबई उपनगर	2,572	1,00,811	28	239	10,78,189	27,67,141	2,789	1,938	152,923	17,466	1,07,578	983
3	ठाणे	2,216	1,14,208	96	120	5,14,059	24,28,915	1,30,218	1,336	20,363	18,850	142,961	666
4	रायगड	1,736	13,721	12	34	23,698	2,29,795	20,860	212	441	1,921	19,107	171
5	रत्नागिरी	111	1,073	1	0	4,076	30,138	9,240	3	15,732	72	1,121	1
6	सिंधुदुर्ग	4	433	0	0	1,231	15,370	7,904	46	23,615	15	629	1
7	नाशिक	935	8,175	21	147	47,686	3,92,645	5,909	83	41,061	858	8,703	144
8	धुळे	333	343	0	0	15,011	1,24,776	601	80	40,181	23	447	4
9	नंदुरबार	341	922	0	419	38,234	99,759	88	145	1,402	23	194	11
10	जळगाव	209	2,097	1	130	22,596	4,29,846	637	373	16,922	31	694	10
11	अहमदनगर	221	1,929	12	190	11,511	2,70,231	2,429	28	1,922	109	1,681	89
12	पुणे	2,500	42,158	95	187	1,08,778	11,63,455	1,31,919	2,268	9,081	2,499	50,125	942
13	सातारा	19	1,043	1	0	10,066	1,23,195	20,216	13	547	89	1,115	9
14	सांगली	14	1,046	0	0	10,197	1,47,335	1,43,589	8	534	31	899	5
15	सोलापूर	17	1,058	0	0	12,609	3,36,938	4,00,598	5	174	45	497	2
16	कोल्हापूर	28	1,424	0	0	12,613	1,78,210	77,484	16	236	212	1,017	6
17	औरंगाबाद	88	2,777	4	30	11,596	5,20,039	2,580	77	2,422	261	2,351	9
18	जालना	2	243	0	93	3,121	2,57,425	263	161	613	18	280	0
19	परभणी	0	164	0	8	2,227	1,56,022	299	6	1,956	9	204	0
20	हिंगोली	0	154	0	0	1,287	1,00,263	118	557	6	0	28	0
21	बीड	5	417	0	0	2,099	1,77,794	497	141	4,281	4	177	0
22	नांदेड	14	1,139	6	23	4,751	3,71,957	8,235	19	1,037	22	330	8
23	उस्मानाबाद	0	368	0	5	1,178	1,33,721	12,564	117	420	1	32	0
24	लातूर	29	492	1	17	2,489	2,55,934	10,816	3	159	53	244	11
25	बुलढाणा	20	332	2	14	5,321	1,92,057	169	13	10,758	22	199	4
26	अकोला	15	497	0	0	11,180	1,69,716	203	21	1,934	10	216	0
27	वाशिम	0	102	0	0	1,432	1,73,299	108	25	1,246	0	54	0
28	अमरावती	25	949	1	0	8,868	2,58,455	958	39	1,789	22	259	6
29	यवतमाळ	2	1,570	1	0	8,001	5,26,703	373	11	1,668	50	337	7
30	वर्धा	24	884	2	35	3,876	1,05,744	332	56	3	43	814	14
31	नागपूर	218	18,852	22	57	32,103	9,42,579	1,758	83	423	932	7,654	62
32	भंडारा	3	1,181	0	0	1,531	58,908	402	15	23	16	366	0
33	गोंदिया	88	8,929	7	0	3,536	2,74,304	1,166	31	28	27	251	0
34	चंद्रपूर	15	17,200	0	14	5,509	1,90,979	2,865	12	2,835	196	2,060	20
35	गडचिरोली	81	54,969	6	15	1,182	46,464	476	13	11	4	169	14
	महाराष्ट्र राज्य	12,842	4,42,090	330	1,936	23,71,743	1,44,81,513	10,00,463	8,274	3,99,255	46,996	3,66,153	3,475

आधार : भारतीय जनगणना, २०११

AREA AND POPULATION**TABLE No. 1.26****Districtwise population classified by languages mainly spoken
(Population Census, 2011)**

भाषा / Languages												Districts
मराठी	नेपाळी	ओरिसा	पंजाबी	संस्कृत	संथाळी	सिंधी	तामिळ	तेलुगु	उर्दू	इतर	एकूण	
Marathi	Nepali	Oriya	Punjabi	Sanskrit	Santali	Sindhi	Tamil	Telugu	Urdu	Other	Total	(2)
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	
11,09,395	5,400	9,050	24,095	109	22	44,875	90,377	72,977	4,17,559	27,365	30,85,411	Mumbai City
32,95,533	20,952	42,753	87,003	556	151	165,629	2,04,392	1,30,298	10,41,853	1,35,185	93,56,962	Mumbai Suburban
58,70,205	21,570	40,701	55,622	710	138	233,748	1,06,811	1,46,669	8,48,923	4,34,101	1,11,33,206	Thane
21,08,846	2,831	6,046	9,082	32	40	2,861	8,716	14,245	1,54,318	15,475	26,34,200	Raigad
14,24,153	1,276	321	109	4	13	437	399	4,241	1,18,936	4,974	16,16,431	Ratnagiri
7,75,016	128	151	50	10	10	178	241	1,152	13,059	10,408	8,49,651	Sindhudurg
44,22,593	3,428	2,685	9,852	442	12	14,727	5,141	22,241	5,22,473	6,06,761	61,16,722	Nashik
6,92,836	151	231	892	21	8	8,349	196	5,213	1,38,265	13,09,129	2,337,090	Dhule
2,64,698	165	124	426	0	9	5,437	170	3,165	62,454	13,87,213	18,65,399	Nandurbar
26,83,851	390	642	1,673	29	875	27,403	1,000	8,806	3,27,435	7,15,373	42,41,023	Jalgaon
40,38,214	1,056	565	7,757	13	26	6,898	2,948	56,385	1,24,264	14,681	45,43,159	Ahmednagar
73,70,731	13,244	18,749	32,181	1,091	149	43,376	54,713	1,59,185	1,77,953	44,029	94,29,408	Pune
27,94,910	447	1,053	542	36	8	1,340	2,020	15,659	26,920	4,959	30,04,207	Satara
24,26,265	247	382	499	26	1	4,047	2,377	14,039	67,215	3,387	28,22,143	Sangli
31,57,460	215	1,525	654	13	5	2,856	4,597	2,17,514	1,70,218	10,756	43,17,756	Solapur
34,55,854	525	930	938	32	5	17,927	1,580	16,197	1,04,805	5,962	38,76,001	Kolhapur
25,78,334	400	645	4,229	55	6	4,305	2,461	15,599	5,37,089	19,975	37,05,332	Aurangabad
14,92,077	95	105	585	51	3	1,967	1,437	17,488	1,79,402	4,669	19,60,098	Jalna
14,38,626	56	28	187	14	0	1,141	884	11,097	2,19,749	4,251	18,36,928	Parbhani
9,83,442	35	18	109	18	0	212	66	7,909	80,735	3,202	11,78,159	Hingoli
21,55,311	128	54	406	22	35	455	2,554	12,521	2,22,866	5,821	25,85,588	Beed
25,36,305	132	248	5,365	61	0	1,897	1,609	72,513	3,23,688	32,457	33,61,816	Nanded
14,15,893	44	85	45	10	0	129	564	14,747	70,411	11,422	16,61,756	Osmanabad
20,06,386	67	80	197	19	4	647	1,499	17,591	1,56,225	1,913	24,54,876	Latur
20,34,512	94	155	716	23	0	6,487	592	15,257	2,84,137	37,633	25,88,517	Buldhana
12,76,785	46	204	941	32	3	15,254	422	4,834	3,14,408	19,724	18,16,445	Akola
9,08,389	43	34	211	27	0	3,037	98	6,712	98,849	3,839	11,97,505	Washim
19,30,301	106	775	1,135	27	6	31,378	259	3,903	3,42,596	3,13,358	28,95,215	Amravati
18,73,261	70	460	1,150	28	9	5,902	451	46,773	1,49,964	1,76,649	27,93,440	Yavatmal
11,41,875	164	491	1,486	42	1	7,383	397	3,474	16,440	20,383	13,03,963	Wardha
32,62,680	1,678	6,230	24,596	195	83	45,291	7,890	27,985	1,95,372	76,827	46,53,570	Nagpur
11,18,538	57	365	687	3	109	3,024	176	936	4,571	11,117	12,02,028	Bhandara
9,69,568	31	944	1,591	17	55	10,135	161	1,520	1,703	59,244	13,33,336	Gondiya
18,43,413	351	2,222	4,854	34	113	3,436	2,269	56,835	21,608	52,240	22,09,080	Chandrapur
6,04,916	61	190	327	0	1,01,557	1,580	420	95,200	3,861	1,63,971	10,75,487	Gadchiroli
7,74,61,172	75,683	1,39,241	2,80,192	3,802	1,03,456	7,23,748	5,09,887	13,20,880	75,40,324	50,80,878	11,23,74,333	Maharashtra State

Source:-, Census of India, 2011

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या /
तक्ता क्रमांक /
एकूण स्थलांतरीतांची महाराष्ट्रात स्थलांतरांचे कारण व शेवटचे निवासस्थानानुसार संख्या /
(जनगणना, २०११ /

पूर्वीचे निवासस्थान (1)		स्थलांतराचे कारण							
		एकूण स्थलांतरीत Total Migrants		रोजगार Work Employment		व्यवसाय Business		शिक्षण Education	
		पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females
		(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
A.	भारतात अन्यत्र पूर्व निवास	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
AI.	गणना राज्यात	23,789	33,543	7,583	1,247	319	179	805	445
AII.	गणना राज्याच्या बाहेरील भारतातील राज्य राज्य	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
1	जम्मू व काश्मीर	793	2,038	117	29	18	6	36	23
2	हिमाचल प्रदेश	733	2,105	263	66	10	3	36	30
3	पंजाब	4,909	8,661	1,217	213	52	28	55	43
4	आंध्रप्रदेश	11,589	21,564	3,284	762	355	102	680	530
5	कर्नाटक	9,135	15,944	2,630	600	217	70	441	280
6	गोवा	527	601	107	18	14	4	7	5
7	केरळ	6,450	9,882	590	165	39	13	56	54
8	तामीळनाडू	12,584	18,749	3,265	848	156	64	439	339
9	उत्तराखंड	1,544	2,914	591	73	18	5	85	54
10	हरियाणा	3,312	7,503	1,234	201	39	18	64	45
11	राजस्थान	4,573	17,683	1,555	287	55	32	136	82
12	उत्तर प्रदेश	12,115	47,020	3,058	684	203	180	395	239
13	बिहार	4,442	24,732	741	221	57	54	142	94
14	सिक्कीम	118	147	45	9	5	1	7	6
15	अरुणाचल प्रदेश	286	323	100	29	17	4	23	22
16	नागालँड	285	275	95	24	20	5	32	28
17	मणिपूर	250	489	23	10	8	4	11	10
18	मिझोराम	189	191	49	19	5	3	9	9
19	त्रिपुरा	436	800	83	19	13	2	11	7
20	मेघालय	409	367	43	17	10	2	16	17
21	आसाम	3,207	6,948	552	94	215	24	68	47
22	प.बंगाल	9,630	23,724	1,652	279	371	72	184	94
23	झारखंड	2,287	8,086	822	119	38	17	98	74
24	ओरिसा	3,521	11,146	787	160	215	31	218	200
25	छत्तीसगढ	2,381	6,757	927	169	27	11	108	87
26	मध्यप्रदेश	6,555	18,796	2,206	431	82	57	266	175
27	गुजराथ	9,928	17,030	2,918	409	571	117	216	141
28	महाराष्ट्र	23,789	33,543	7,583	1,247	319	179	805	445
केंद्रशासित प्रदेश									
1	चंडीगड	379	329	202	16	9	1	18	12
2	दमण आणि दिव	102	52	74	3	2	0	1	0
3	दादरा नगर हवेली	101	84	62	3	4	0	2	1
4	लक्षव्दिप	12	8	6	1	0	0	1	0
5	पॉँडेचेरी	307	385	64	11	4	2	7	5
6	अंदमान आणि निकोबार बेटे	114	109	50	5	3	0	3	3
7	दिल्ली	3,969	3,695	2,004	142	48	11	98	34

* 500 पेक्षा कमी /

आकडे संक्षिप्तत असल्याने बेरजा जुळणार नाहीत. /

आधार :- भारताची जागणना, २०११/

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.27

Migrants classified by place of last residence and reason for migration in Maharashtra
Population Census , 2011)

(संख्या '००० / Figures in '000)

/ Reason for Migration								Last Residence
विवाह Marriage		जन्मानंतर निर्गमन Moved after birth		कुटुंबासहित निर्गमन Moved with household		इतर Others		
पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	(1)
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Last residence elsewhere in india
596	19,166	6,876	4,189	4,428	5,515	3,182	2,802	Within the State of enumeration
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	State in India beyond the State of enumeration
States								
53	1,469	54	39	228	217	288	254	Jammu & Kashmir
29	1,624	80	56	172	221	142	104	Himachal Pradesh
139	5,702	1,063	630	995	1,101	1,388	944	Punjab
557	13,104	2,489	1,793	2,244	3,131	1,981	2,143	Andhra Pradesh
336	9,785	2,264	1,583	1,646	2,173	1,600	1,453	Karnataka
8	252	214	151	90	114	87	58	Goa
475	5,028	3,056	2,402	1,563	1,585	669	636	Kerala
603	9,480	3,049	2,345	2,842	3,397	2,230	2,275	Tamil Nadu
21	1,879	97	65	508	665	224	173	Uttarakhand
96	5,342	382	248	1,003	1,260	493	389	Haryana
148	14,435	820	553	1,214	1,585	646	709	Rajasthan
739	38,395	1,041	677	3,037	3,456	3,643	3,389	Uttar Pradesh
464	21,636	428	275	793	820	1,816	1,631	Bihar
2	78	7	5	23	25	29	23	Sikkim
3	110	10	8	64	89	69	60	Arunachal Pradesh
4	69	7	6	64	90	63	54	Nagaland
7	272	13	11	69	67	119	116	Manipur
5	34	9	8	63	72	47	44	Mizoram
25	517	16	9	144	140	144	104	Tripura
107	76	18	17	50	65	166	173	Meghalaya
106	5,058	210	104	938	773	1,117	849	Assam
383	17,287	1,860	1,275	2,266	2,206	2,915	2,510	West Bengal
157	6,596	196	133	573	743	403	403	Jharkhand
220	8,550	343	254	897	1,065	842	888	Odisha
124	5,128	278	191	670	894	246	277	Chhattisgarh
341	14,392	1,072	740	1,616	2,064	971	938	Madhya Pradesh
224	10,644	2,190	1,393	2,050	2,825	1,759	1,501	Gujarat
596	19,166	6,876	4,189	4,428	5,515	3,182	2,802	Maharashtra
Union Territories								
1	114	37	25	73	128	39	33	Chandigarh
0	18	10	7	12	21	4	3	Daman & Diu
2	39	4	3	19	31	8	5	Dadra & Nagar Haveli
0	0	1	1	3	5	2	1	Lakshadweep
22	151	102	83	73	101	34	32	Puducherry
1	40	10	8	26	38	20	14	Andaman & Nicobar Islands
20	1,394	219	148	1,029	1,638	551	328	NCT Of Delhi

Less than 500

Total do not tally due to rounding.

Source :- Census of India, 2011

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.28

महाराष्ट्र व बृहन्मुंबईमध्ये जन्म व नोंदणीचे ठिकाण यानुसार स्थलांतरीतांची लोकसंख्या

Migrants population by place of birth and place of enumeration in Maharashtra and Greater Mumbai

(जनगणना, २०११/ Population Census, 2011)

(संख्या '००० / Figures in '000)

अ. क्र. Sr.No (1)	जन्मस्थान (2)	गणनास्थान / Place of enumeration						Birth Place (2)
		महाराष्ट्र / Maharashtra			बृहन्मुंबई / Greater Mumbai			
		पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)	एकूण Total (5)	पुरुष Males (6)	स्त्रिया Females (7)	एकूण Total (8)	
1	गणना राज्यात	52,796	49,494	1,02,290	4,638	4,269	8,907	Within the State of enumeration
	(i) गणनेच्या ठिकाणी जन्म झालेले	34,494	21,493	55,987	3,677	3,320	6,997	Born at the place of Enumeration.
	(ii) गणना जिल्ह्यात इतरत्र जन्म झालेले	10,786	17,591	28,377	0	0	0	Born elsewhere in the district of enumeration.
	(iii) राज्यातील इतर जिल्ह्यात जन्म झालेले	7,517	10,410	17,926	961	949	1,910	Born in other district of the State.
2	गणना राज्याच्या बाहेरील भारतातील राज्य	5,303	4,505	9,808	2,027	1,415	3,442	State in India beyond the State of enumeration
	जम्मू व काश्मीर	12	9	21	4	3	7	Jammu & Kashmir
	हिमाचल प्रदेश	9	8	17	3	3	6	Himachal Pradesh
	पंजाब	42	40	82	14	14	28	Punjab
	उत्तराखंड	29	23	52	12	8	20	Uttarakhand
	हरियाणा	29	26	54	9	8	17	Haryana
	दिल्ली	34	37	71	18	20	37	NCT of Delhi
	राजस्थान	356	272	628	136	103	239	Rajasthan
	उत्तर प्रदेश	1,906	1,086	2,992	914	493	1,407	Uttar Pradesh
	बिहार	428	203	631	157	63	220	Bihar
	आसाम	20	11	31	6	3	9	Assam
	प.बंगाल	211	131	343	96	49	145	West Bengal
	झारखंड	76	35	111	30	10	40	Jharkhand
	ओरिसा	83	47	130	31	16	47	Odisha
	छत्तीसगढ	76	95	171	3	3	6	Chhattisgarh
	मध्यप्रदेश	369	497	866	36	32	68	Madhya Pradesh
	गुजराथ	482	558	1,039	243	266	508	Gujarat
	आंध्रप्रदेश	190	269	459	54	54	108	Andhra Pradesh
	कर्नाटक	646	855	1,502	133	137	270	Karnataka
	गोवा	27	42	69	11	16	28	Goa
	केरळ	139	132	271	44	42	86	Kerala
	तामीळनाडू	128	120	248	72	68	140	Tamil Nadu
	भारताबाहेर जन्म झालेले	119	110	229	41	36	77	Born Outside India
	अवर्गीकृत	24	22	46	9	7	16	Unclassifiable
	(१+२) एकूण	58,100	53,999	1,12,099	6,666	5,684	12,349	(1+2) Total

आधार :- भारताची जागणना, २०११

Source :- Population Census of India, 2011

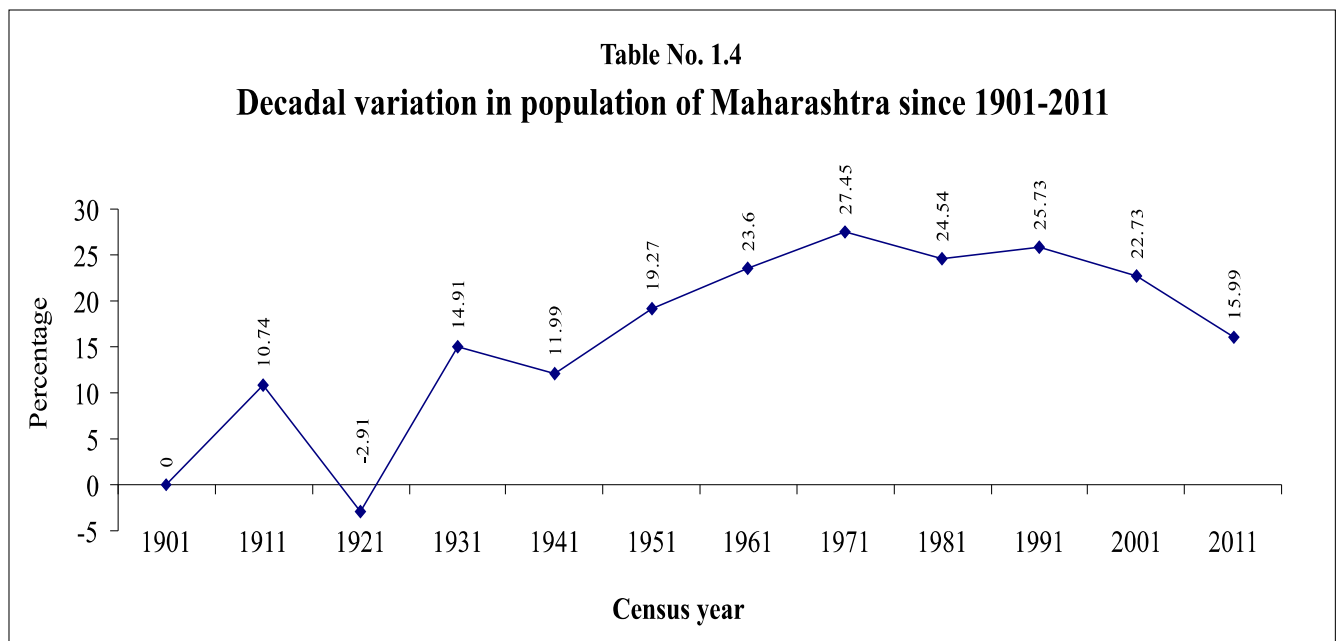
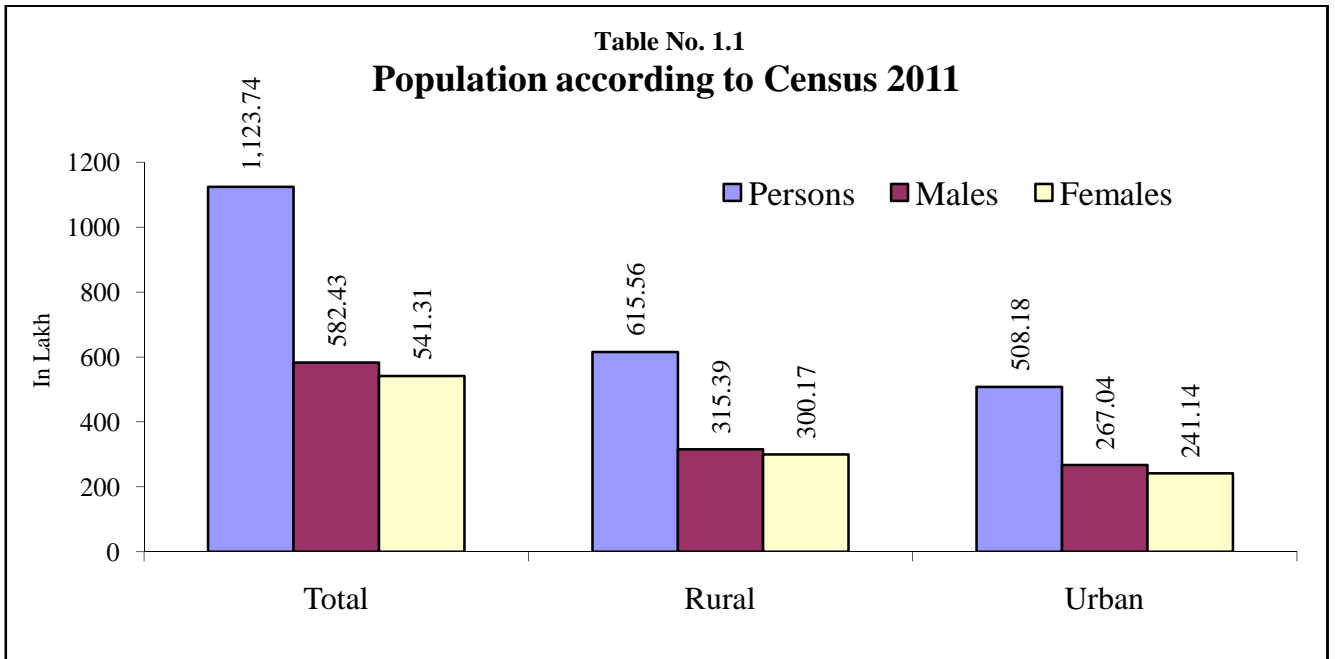

Table No. 1.4
Districtwise Decennial Population Growth rate in Maharashtra (2001-2011)

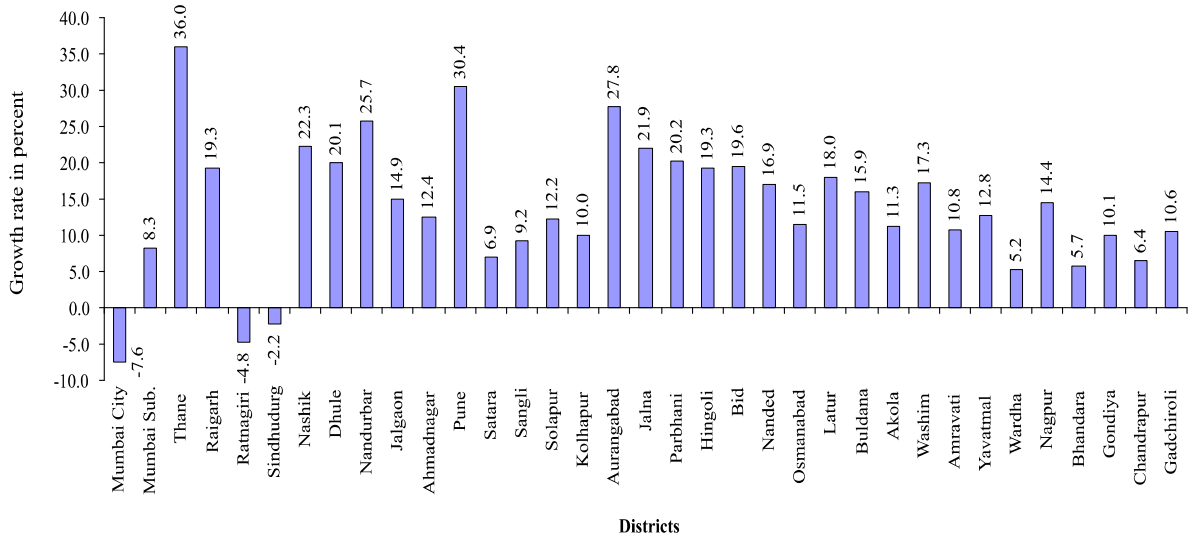
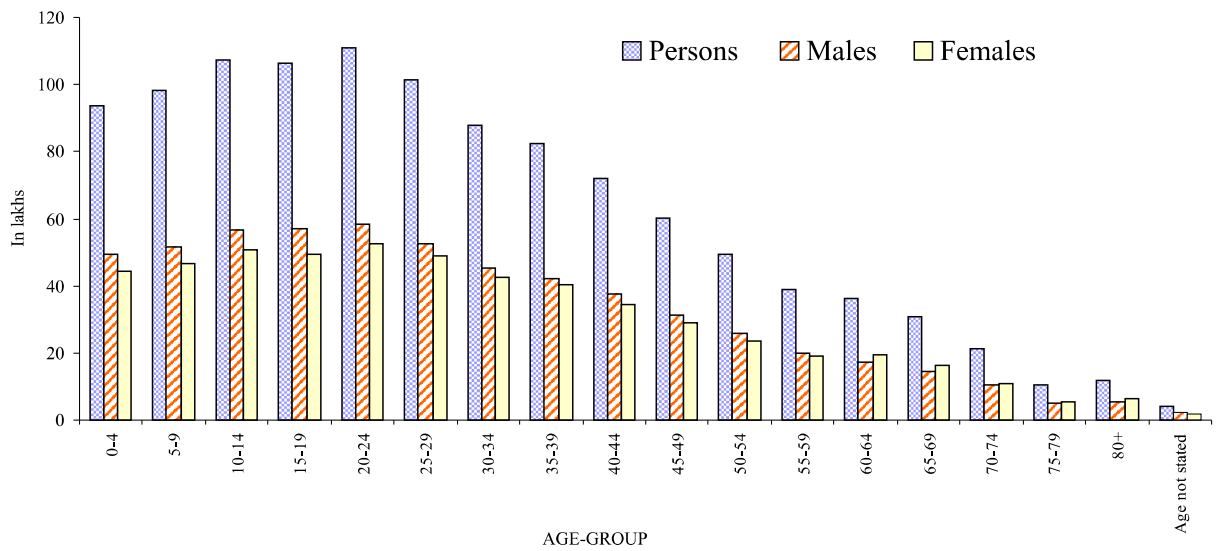

Table No. 1.11
Population of Maharashtra in five year age-group by sex (Census 2011)

२. पर्यावरण सांख्यिकी

२.१ निरनिराळ्या केंद्रांतील तापमान, सापेक्ष आर्द्रता आणि पावसाचे सरासरी दिवस, पाऊस आणि विविध केंद्रांत प्रत्यक्ष पडलेला पाऊस याबाबत माहिती पुढील तक्त्यांत दिली आहे.

२.२ ज्या केंद्रांकरिता माहिती देण्यात आली आहे ती केंद्रे सर्वसाधारणपणे जिल्ह्यातील तालुक्याची किंवा जिल्हा मुख्यालयाची ठिकाणे आहेत. सरासरी पावसाची आकडेवारी ही कमीत कमी पाच वर्षे ते जास्तीत जास्त ऐंशी वर्षांत प्रत्यक्ष पडलेल्या पावसाच्या आकडेवारीवरून काढली आहे. जेव्हा एखाद्या दिवसाच्या चोवीस तासांत पर्जन्यमापक यंत्रावर पडलेल्या पावसाची नोंद २.५ मि.मी. वा त्यापेक्षा जास्त झाली असेल तर त्याबाबतीत तो दिवस पावसाचा दिवस समजण्यात येतो.

2. ENVIRONMENT STATISTICS

2.1 Data on temperature and relative humidity at various centres and normal number of rainy days and rainfall and actual rainfall in different centres are presented in the following tables.

2.2 The Centres for which data is presented are generally the tahsil or district headquarters in the districts. The figures of average rainfall are worked out on the basis of actual figures for the period ranging from a minimum of five years to a maximum of eighty years. A day was treated as a rainy day if during the twenty-four hours, the rain-gauge recorded a minimum of 2.5 mm. of rainfall.

२. पर्यावरण सांख्यिकी/ ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 2.1

सामान्यपणे पडणाऱ्या पावसाचे दिवस आणि पाऊस यांची मासिक आकडेवारी/ Monthwise normal number of rainy days and Rainfall
(2016)

(पर्जन्यमान मि.मी. मध्ये /Rainfall in mm)

(1)	(2)	जानेवारी / January			फेब्रुवारी / February			मार्च / March			एप्रिल / April			(2)
		साधारण पाऊस Normal Rainfall	प्रत्यक्ष पाऊस Actual Rainfall	पावसाचे दिवस No. of rainy days	साधारण पाऊस Normal Rainfall	प्रत्यक्ष पाऊस Actual Rainfall	पावसाचे दिवस No. of rainy days	साधारण पाऊस Normal Rainfall	प्रत्यक्ष पाऊस Actual Rainfall	पावसाचे दिवस No. of rainy days	साधारण पाऊस Normal Rainfall	प्रत्यक्ष पाऊस Actual Rainfall	पावसाचे दिवस No. of rainy days	
1	मुंबई शहर													} Mumbai City Mumbai Suburban
2	मुंबई उपनगर													
3	ठाणे	0.5	-	-	0.2	-	-	0.2	10.4	1	0.4	-	-	Thane
4	पालघर	0.2	-	-	0.3	-	-	0.2	3.8	1	0.3	-	-	Palghar
5	रायगड	0.4	-	-	0.4	-	-	0.3	5.0	1	2.2	-	-	Raigad
6	रत्नागिरी	0.3	-	-	0	-	-	0.9	1.0	-	1.5	-	-	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	0.6	-	-	0.1	-	-	1.5	15.0	1	3.2	-	-	Sindhudurg
8	नाशिक	1.4	-	-	0.9	-	-	1.1	18.8	3	3.7	-	-	Nashik
9	धुळे	1.8	-	-	1.2	-	-	3.0	3.6	1	1.3	-	-	Dhule
10	नंदुरबार	0.9	-	-	0.2	-	-	0.6	0	-	1.1	-	-	Nandurbar
11	जळगाव	2.9	-	-	3.0	-	-	4.5	0	-	1.2	-	-	Jalgaon
12	अहमदनगर	1.1	-	-	1.3	0.3	-	2.7	6.3	-	3.7	-	-	Ahmednagar
13	पुणे	0.7	-	-	0.5	0.3	-	1.6	4.9	1	6.1	-	-	Pune
14	सातारा	0.9	-	-	1.0	2.5	-	3.6	11.8	1	14.1	0.2	-	Satara
15	सांगली	1.8	-	-	1.2	2.8	-	4.0	4.0	-	16.5	7.6	1	Sangli
16	सोलापूर	3.2	-	-	1.7	0.8	-	3.3	13.3	1	8.5	7.1	1	Solapur

तक्ता क्र. /Table No.2.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
17	कोल्हापूर	1.0	-	-	1.2	-	-	5.6	2.7	-	22.5	31.5	2	Kolhapur
18	औरंगाबाद	2.3	-	-	1.6	-	-	3.4	4.3	-	2.1	-	-	Aurangabad
19	जालना	2.8	-	-	1.9	0.2	-	5.1	5.7	1	2.5	0.3	-	Jalna
20	परभणी	6.3	-	-	3.0	0.8	-	8.7	9.5	1	6.0	1.1	-	Parbhani
21	हिंगोली	5.1	-	-	3.5	3.4	1	7.2	16.6	2	6.3	2.2	-	Hingoli
22	बीड	2.5	-	-	1.8	3.3	1	4.2	8.1	2	5.2	2.1	-	Beed
23	नांदेड	7.0	-	-	3.9	4.2	1	7.5	13.8	3	6.0	3.8	-	Nanded
24	उस्मानाबाद	5.0	-	-	2.3	8.2	1	6.5	11.7	2	7.9	6.2	1	Osmanabad
25	लातूर	5.3	-	-	2.5	13.7	2	7.5	15.3	2	9.5	8.3	1	Latur
26	बुलढाणा	4.4	-	-	2.7	1.6	-	5.7	8.2	1	1.6	-	-	Buldhana
27	अकोला	7.7	-	-	5.0	-	-	9.2	-	-	2.4	-	-	Akola
28	वाशिम	5.9	-	-	3.7	4.2	1	7.6	11.7	1	2.5	-	-	Washim
29	अमरावती	8.3	-	-	6.7	7.8	2	8.6	6.0	1	2.6	-	-	Amravati
30	यवतमाळ	9.9	-	-	5.0	-	-	8.7	23.0	3	5.5	-	-	Yavatmal
31	वर्धा	10.9	-	-	8.4	1.9	-	12.2	35.1	5	7.1	19.2	1	Wardha
32	नागपूर	12.7	-	-	12.1	4.6	1	14.5	18.4	4	7.2	12.4	1	Nagpur
33	भंडारा	13.9	-	-	13.9	6.5	1	12.3	26.8	3	6.5	3.3	-	Bhandara
34	गोर्दिया	16.3	-	-	12.4	3.6	1	14	30.3	3	8.2	6.5	1	Gondia
35	चंद्रपूर	12.9	-	-	10.0	15.6	1	13.5	32.2	2	10.3	12.0	2	Chandrapur
36	गडचिरोली	10.3	-	-	8.4	0	-	10.6	35.0	4	12.4	-	-	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		4.8	-	-	3.5	5.9	1	5.7	18.3	2	6.1	3.9	-	Maharashtra State

तक्ता क्र. /Table No.2.1 contd...

(1)	(2)	मे / May			जून / June			जुलै / July			ऑगस्ट / August			Districts
		साधारण पाऊस Normal Rainfall	प्रत्यक्ष पाऊस Actual Rainfall	पावसाचे दिवस No. of rainy days	साधारण पाऊस Normal Rainfall	प्रत्यक्ष पाऊस Actual Rainfall	पावसाचे दिवस No. of rainy days	साधारण पाऊस Normal Rainfall	प्रत्यक्ष पाऊस Actual Rainfall	पावसाचे दिवस No. of rainy days	साधारण पाऊस Normal Rainfall	प्रत्यक्ष पाऊस Actual Rainfall	पावसाचे दिवस No. of rainy days	
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(2)		
1	मुंबई शहर												Mumbai City	
2	मुंबई उपनगर						N.A.						Mumbai Suburban	
3	ठाणे	11.5	-	-	461.9	298.2	11	942.3	1,137.6	31	691.3	761.1	25	Thane
4	पालघर	10.3	-	-	411.9	435.9	11	905.0	1,142.7	31	669.7	829.6	25	Palghar
5	रायगड	19.5	9	1	655.8	583	18	1,206.2	1,209.8	31	874.5	880.4	29	Raigad
6	रत्नागिरी	34.2	-	-	813.5	858.7	24	1,151.6	1,638.3	31	835.9	902.2	31	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	56.7	4	-	880.1	959.2	27	1,043.6	1,295.6	31	689.2	623.5	30	Sindhudurg
8	नाशिक	13.4	52	3	174.4	37.1	6	308.9	339.3	23	266.9	300.0	14	Nashik
9	धुळे	7.6	14.5	3	121.5	83.3	8	170.9	137.0	12	133.2	99.6	13	Dhule
10	नंदुरबार	5.8	3	1	155.9	50.4	7	305.6	191.5	13	252.2	206.8	18	Nandurbar
11	जळगाव	5.8	-	-	123.7	91.8	7	189.2	240.0	18	196.1	113.5	12	Jalgaon
12	अहमदनगर	18.5	30.2	2	108.2	85.9	8	97.5	146.6	13	95.4	82.1	6	Ahmednagar
13	पुणे	22.5	7.1	2	176.2	78.9	11	309.3	345.2	23	219.6	316.4	20	Pune
14	सातारा	33.4	3.8	-	194.1	124.5	13	307.2	372.8	25	224.8	345.8	17	Satara
15	सांगली	48.6	13.5	1	129.0	111.4	10	135.5	260.1	21	111.4	131.6	12	Sangli
16	सोलापूर	25.1	6.6	-	102.5	90.3	8	94.8	107.5	10	107.5	27.4	3	Solapur

तक्ता क्र. /Table No.2.1 contd...

(1)	(2)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(2)
17	कोल्हापूर	51.5	37.6	3	362.9	158.0	14	685.5	619.0	27	485.9	400.0	21	Kolhapur
18	औरंगाबाद	14.7	3.3	-	125.2	81.8	9	152.2	222.3	14	153.8	82.2	6	Aurangabad
19	जालना	16.4	2.3	-	132.6	121.2	11	166.4	277.1	13	162.3	85.9	10	Jalna
20	परभणी	14.2	0.9	-	145.3	119.5	14	219.2	244.3	16	227.8	82.8	7	Parbhani
21	हिंगोली	11.7	1.8	-	169.2	190.0	14	230.2	332.0	18	241.2	90.6	8	Hingoli
22	बीड	15.0	2.8	-	128.4	114.3	13	127.7	156.4	16	138.0	69.6	7	Beed
23	नांदेड	11.0	9	1	155.4	214.5	13	244.3	351.7	20	247.3	102.4	7	Nanded
24	उस्मानाबाद	25.9	5.8	-	126.9	127.0	11	137.1	202.3	16	154.4	63.1	9	Osmanabad
25	लातूर	19.7	4.9	-	135.4	156.4	15	186.9	292.2	17	202.7	76.2	10	Latur
26	बुलढाणा	5.5	8	1	139.3	114.6	10	192.2	313.6	16	207.4	86.2	10	Buldhana
27	अकोला	7.4	0	-	136.9	143.1	12	223.2	379.9	16	215.5	106.3	11	Akola
28	वाशिम	5.8	7	1	166.4	149.7	15	243.6	379.8	19	236.1	123.1	11	Washim
29	अमरावती	6.5	14.3	2	145.7	125.2	11	277.4	412.3	20	285.4	109.6	11	Amravati
30	यवतमाळ	9.3	26.1	3	163.9	143.4	12	256.7	345.2	24	253.7	84.7	12	Yavatmal
31	वर्धा	15.0	10	1	174.1	142.1	10	273.6	459.2	24	271.6	119.0	14	Wardha
32	नागपूर	11.5	5.9	1	166.3	97.1	8	304.4	397.2	26	281.3	119.7	11	Nagpur
33	भंडारा	14.3	17.4	3	189.3	80.9	6	382.6	399.5	24	387.6	147.0	9	Bhandara
34	गोंदिया	8.3	15.8	3	192.8	95.4	7	414.9	384.5	23	413.9	294.6	17	Gondia
35	चंद्रपूर	12.9	45.8	5	183.5	155.8	9	357.2	513.4	25	362.9	124.8	14	Chandrapur
36	गडचिरोली	16.0	-	-	210.9	188.9	10	427.9	654.4	27	426.5	307.7	20	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		17.7	14.9	-	207.6	177.3	19	330.9	432.0	30	286.0	224.7	22	Maharashtra State

तक्ता क्र. /Table No.2.1 contd...

(1)	(2)	सप्टेंबर / September			ऑक्टोबर / October			नोव्हेंबर / November			डिसेंबर / December			एकूण वार्षिक /Total for year			(2)
		साधारण	प्रत्यक्ष	पावसाचे	साधारण	प्रत्यक्ष	पावसाचे	साधारण	प्रत्यक्ष	पावसाचे	साधारण	प्रत्यक्ष	पावसाचे	साधारण	प्रत्यक्ष	पावसाचे	
		पाऊस	पाऊस	दिवस	पाऊस	पाऊस	दिवस	पाऊस	पाऊस	दिवस	पाऊस	पाऊस	दिवस	पाऊस	पाऊस	दिवस	
		Normal Rainfall	Actual Rainfall	No. of rainy days	Normal Rainfall	Actual Rainfall	No. of rainy days	Normal Rainfall	Actual Rainfall	No. of rainy days	Normal Rainfall	Actual Rainfall	No. of rainy days	Normal Rainfall	Actual Rainfall	No. of rainy days	
(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(2)		
1	मुंबई शहर																Mumbai City
2	मुंबई उपनगर																Mumbai Suburban
3	ठाणे	337.9	423.4	20	71.6	53.7	5	10.6	-	-	1.6	-	-	2,530.0	2,684.4	93	Thane
4	पालघर	318.8	565.6	22	61.7	101.2	6	16.2	-	-	1.6	-	-	2,396.2	3,078.8	96	Palghar
5	रायगड	412.1	689.9	24	106.9	119.5	5	20.7	-	-	4.2	-	-	3,303.2	3,496.6	109	Raigad
6	रत्नागिरी	394.1	663.2	22	131.0	107.1	7	26.5	-	-	5.4	-	-	3,394.9	4,170.5	115	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	327.6	425.5	23	136.0	98.3	7	34.1	-	-	10.1	34	1	3,182.8	3,455.1	120	Sindhudurg
8	नाशिक	183.6	131.7	12	59.4	60.6	5	24.8	-	-	5.1	-	-	1,043.6	939.5	66	Nashik
9	धुळे	109.5	91.8	9	35.9	56.0	5	17.7	-	-	4.8	-	-	608.4	485.8	51	Dhule
10	नंदुरबार	146.7	158.3	13	31.6	67.9	6	13.5	-	-	2.6	-	-	916.7	677.9	58	Nandurbar
11	जळगाव	123.6	176.9	13	43.2	61.5	7	19.2	-	-	7.5	-	-	719.9	683.7	57	Jalgaon
12	अहमदनगर	147.0	210.2	11	68.4	77.5	3	23.4	-	-	7.4	-	-	574.6	639.1	43	Ahmednagar
13	पुणे	156.5	146.6	13	78.4	48.2	3	23.4	-	-	6.3	-	-	1,001.1	947.6	73	Pune
14	सातारा	160.1	135.1	12	93.4	45.6	3	30.5	0.4	-	8.5	0.1	-	1,071.6	1,042.6	71	Satara
15	सांगली	138.6	109.5	11	106.2	13.1	2	24.2	3.2	1	4.7	-	-	721.7	656.8	59	Sangli
16	सोलापूर	176.3	170.1	11	92.9	56.9	4	25.0	1.2	-	6.2	1	-	647.0	482.2	38	Solapur

तक्ता क्र. /Table No.2.1 contd...

(1)	(2)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(2)
17	कोल्हापूर	198.8	82.0	8	113.7	27.6	3	28.1	4.6	1	7.0	-	-	1,963.7	1,363.0	79	Kolhapur
18	औरंगाबाद	150.5	157.1	15	55.8	61.2	6	25.0	-	-	10.4	-	-	697.0	612.2	50	Aurangabad
19	जालना	141.8	239.1	11	60.1	62.1	6	22.3	-	-	7.6	-	-	721.8	793.9	52	Jalna
20	परभणी	169.0	297.3	13	77.6	80.2	4	17.5	-	-	8.6	-	-	903.2	836.4	55	Parbhani
21	हिंगोली	154.7	216.9	13	64.3	100.9	4	17.9	-	-	12.3	-	-	923.6	954.4	60	Hingoli
22	बीड	172.0	367.0	15	72.8	101.1	5	21.7	-	-	10.0	-	-	699.3	824.7	59	Beed
23	नांदेड	167.4	301.5	16	76.9	123.9	5	15.6	-	-	5.3	-	-	947.6	1,124.8	66	Nanded
24	उस्मानाबाद	184.7	352.9	12	82.4	90.8	6	23.2	-	-	4.1	-	-	760.4	868.0	58	Osmanabad
25	लातूर	181.0	424.8	15	85.6	150.5	3	19.5	-	-	5.3	-	-	860.9	1,142.3	65	Latur
26	बुलढाणा	120.5	136.7	10	57.1	49.5	7	17.7	-	-	6.2	-	-	760.3	718.4	55	Buldhana
27	अकोला	118.1	111.3	12	53.9	63.0	5	17.8	-	-	6.7	-	-	803.8	803.6	56	Akola
28	वाशिम	142.9	163.8	13	65.8	66.6	6	14.1	-	-	5.7	-	-	900.1	905.9	67	Washim
29	अमरावती	153.5	149.2	16	50.8	55.8	6	18.8	-	-	8.0	-	-	972.3	880.2	69	Amravati
30	यवतमाळ	130.7	158.8	15	59.8	62.6	7	14.7	-	-	8.9	-	-	926.8	843.8	76	Yavatmal
31	वर्धा	155.2	126.2	14	52.9	52.2	5	17.0	-	-	15.1	-	-	1,013.1	964.9	74	Wardha
32	नागपूर	168.4	115.4	12	53.6	52.9	5	15.8	-	-	12.5	-	-	1,060.3	823.6	69	Nagpur
33	भंडारा	197.5	186.6	14	55.3	59.9	4	14.5	-	-	10.8	-	-	1,298.5	927.9	64	Bhandara
34	गोदिया	198.7	263.4	15	48.1	50.1	4	12.4	-	-	12.6	-	-	1,352.6	1,144.2	74	Gondiya
35	चंद्रपूर	180.4	281.9	15	59.9	87.6	7	11.0	-	-	9.1	-	-	1,223.6	1,269.1	80	Chandrapur
36	गडचिरोली	188.8	375.0	21	67.0	96.8	6	11.2	-	-	7.4	-	-	1,397.4	1,657.8	88	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		179.7	233.0	22	71.1	69.7	8	20.0	1.5	-	7.3	0.4	-	1,140.4	1,181.6	104	Maharashtra State

N.A. – Not Available

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Commissioner of Agriculture, Govt. of Maharashtra, Pune

2. पर्यावरण सांख्यिकी /ENVIRONMENT STATISTICS
तक्ता क्रमांक /TABLE No.2.2
विविध केंद्रांच्या ठिकाणी पडलेला पाऊस /Rainfall at various Centres
(2016)

(पाऊस मिलिमीटर मध्ये / Rainfall in mm)

अ.क्र. Sr. No.	केंद्र Centre	जानेवारी January		फेब्रुवारी February		मार्च March		एप्रिल April		मे May		जून June		जुलै July		
		पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
	मुंबई (जिल्हा)															Mumbai (Distt.)
1	कुलाबा	N.A.	-	N.A.	-	N.A.	-	N.A.	-	N.A.	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Culaba
	मुंबई उपनगर (जिल्हा)															Mumbai Sub. (Distt.)
1	अंधेरी	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Andheri
	ठाणे (जिल्हा)															Thane (Distt.)
1	ठाणे	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	604.8	14	1,081.3	31	Thane
2	कल्याण	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	309.1	10	1,150.2	29	Kalyan
3	मुरबाड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	127.7	9	1,231.8	31	Murbad
4	भिवंडी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	262.5	9	1,149.7	30	Bhivandi
5	शहापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	207.8	10	1,129.6	31	Shahapur
6	उल्हासनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	316	11	1,120.4	29	Ulhasnagar
7	अंबरनाथ	-	-	-	-	10.4	1	-	-	-	-	202.2	11	1,084.3	29	Ambarnath
	पालघर(जिल्हा)															Palghar (Dist.)
1	वसई	-	-	-	-	0.1	-	-	-	-	-	483.3	11	1,151.1	29	Vasai
2	वाडा	-	-	-	-	4.4	1	-	-	-	-	238.3	7	1,057.1	31	Wada
3	डहाणू	-	-	-	-	5.2	1	-	-	-	-	525.9	9	1,097.0	30	Dahanu
4	पालघर	-	-	-	-	2.3	-	-	-	-	-	725.6	11	1,150.7	30	Palghar
5	जव्हार	-	-	-	-	7.5	1	-	-	-	-	147.1	6	1,161.3	31	Javhar
6	मोखाडा	-	-	-	-	9	1	-	-	-	-	189.4	6	1,165.5	31	Mokhada
7	तलासरी	-	-	-	-	1.5	-	-	-	-	-	262.6	7	1,274.3	31	Talasari
8	विक्रमगड	-	-	-	-	7.3	1	-	-	-	-	302	7	1,206.0	30	Vikramgad
	रायगड (जिल्हा)															Raigad (Dist.)
1	अलिबाग	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	643.4	14	859.8	30	Alibag
2	पनवेल	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	328.7	10	921.6	31	Panwel
3	करजत	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	263.8	11	1,075.1	30	Karjat
4	खालापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	392.7	11	1,244.6	31	Khalapur

तक्ता क्रमांक /TABLE No.2.2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
5	उरण	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	472.9	11	807.3	29	Uran
6	सुधागड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	626.9	17	1,568.7	30	Sudhagad
7	पेण	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	511.3	12	1,055.4	31	Pen
8	महाड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	450.1	11	1,469.5	31	Mahad
9	माणगाव	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	602.4	16	1,305.6	31	Mangaon
10	रोहा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	775.9	17	1,457.2	30	Roha
11	पोलादपूर	-	-	-	-	4.3	1	-	-	-	-	463.5	15	1,527.8	31	Poladpur
12	मुरुड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,066.1	16	1,363.6	31	Murud
13	श्रीवरधन	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,064.4	19	1,184.5	30	Shriwardhan
14	म्हसाळा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	861.8	20	1,473.7	30	Mahasala
15	तळा	-	-	-	-	-	-	-	-	9	1	909.5	18	1,587.0	29	Tala
	रत्नागिरी (जिल्हा)															Ratnagiri (Dist.)
1	चिपळूण	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	788.9	24	2,014.2	31	Chiplun
2	दापोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	945.3	21	1,546.7	31	Dapoli
3	खेड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	720.9	21	1,616.1	31	Khed
4	गुहागर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	940.8	22	1,369.6	30	Guhagar
5	मंडणगड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	756.6	18	1,391.6	31	Mandangad
6	रत्नागिरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,155.4	24	1,512.3	31	Ratnagiri
7	संगमेश्वर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	753.4	22	1,709.6	31	Sangameshwar
8	राजापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	854.5	24	1,637.6	31	Rajapur
9	लांजा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	760.6	23	1,598.0	31	Lanja
	सिंधुदुर्ग (जिल्हा)															Sindhudurg (Dist.)
1	देवगड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	975.7	25	1,063.7	31	Devgad
2	मालवण	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1,003.8	27	1,209.5	31	Malwan
3	सावंतवाडी	-	-	-	-	15	1	-	-	-	-	1,110.6	24	1,552.4	31	Sawantwadi
4	वेंगुर्ला	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,003.0	23	1,060.1	30	Vengurla
5	कणकवली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	883.8	27	1,447.3	30	Kankawali
6	कुडाळ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	921.9	26	1,197.5	31	Kudal
7	वैभववाडी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	697.1	24	1,784.7	31	Vaibhavwadi
8	दोडामार्ग	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,027.0	25	1,235.5	30	Dodamarg
	नाशिक (जिल्हा)															Nashik (Distt.)
1	मालेगाव	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25.9	3	99.4	8	Malegaon
2	बागलाण	-	-	-	-	7.5	1	-	-	-	-	56.8	4	187.8	9	Baglan
3	कळवण	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18.3	3	291.2	12	Kalwan

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
4	नांदगाव	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	69.4	7	102.4	10	Nandgaon
5	सुरगणा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13.2	2	459	24	Surgana
6	नाशिक	-	-	-	-	36.4	1	-	-	-	-	18.1	1	508.2	21	Nasik
7	दिंडोरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22.7	2	455.7	21	Dindori
8	इगतपुरी	-	-	-	-	12	1	-	-	45	1	69.8	8	883.1	29	Egatpuri
9	पेठ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19.9	2	873.7	27	Peth
10	निफाड	-	-	-	-	19.2	2	-	-	-	-	19.3	2	220.9	14	Niphad
11	सिन्नर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	61.4	5	205.1	12	Sinnar
12	येवला	-	-	-	-	7.5	1	-	-	7	2	29.4	4	146.1	10	Yevla
13	चांदवड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	52.7	3	170	14	Chandwad
14	त्र्यंबकेश्वर	-	-	-	-	16	1	-	-	-	-	42.5	2	1120.1	28	Trimbakeshwar
15	देवळी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	59.5	4	99.1	4	Devali
	धुळे (जिल्हा)															Dhule (Distt.)
1	धुळे	-	-	-	-	8.8	1	-	-	25	3	116.5	8	130.6	8	Dhule
2	साक्री	-	-	-	-	3.4	1	-	-	13.8	2	51.7	6	197.8	9	Sakri
3	शिरपुर	-	-	-	-	-	-	-	-	0.4	-	79.9	6	135.7	11	Shirpur
4	सिंदखेडा	-	-	-	-	-	-	-	-	12.5	2	77.3	6	84.2	7	Shindkheda
	नंदुरबार(जिल्हा)															Nandurbar (Distt.)
1	नंदुरबार	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	43.8	6	229	7	Nandurbar
2	नवापुर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45.6	5	280.4	13	Navapur
3	शहादा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	44.2	5	83.5	6	Shahada
4	तळोदा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47.5	4	241.8	13	Taloda
5	अक्राणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	60.2	5	194.3	17	Akrani
6	अक्कलकुवा	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	68.4	4	217.6	22	Akkalkua
	जळगाव (जिल्हा)															Jalgaon (Distt.)
1	जळगाव	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	122.8	5	291.5	14	Jalgaon
2	भुसावळ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	120.2	6	268.3	14	Bhusawal
3	यावल	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	49.5	7	275.1	18	Yaval
4	रावेर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	61.3	7	253.1	16	Raver
5	मुक्ताईनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32.5	3	257.8	14	Edlabad muktainagar
6	अमळनेर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	76.1	3	152.6	12	Amalner
7	चोपडा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	144.6	3	272.5	13	Chopda
8	एरंडोल	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	119.9	4	294.5	17	Erandol
9	पारोळा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	101.6	5	219.4	17	Parola

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
10	चाळीसगाव	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	102.8	5	202.4	16	Chalisgaon
11	जामनेर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	71.1	5	211.9	12	Jamner
12	पाचोरा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	84.6	6	205.2	14	Pachora
13	भडगाव	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	97.7	5	198.2	15	Bhadgaon
14	धरणगाव	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	135.1	4	305.6	12	Dharangaon
15	बोधवाडा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	44.7	4	261.3	12	Bodhwada
अहमदनगर (जिल्हा)																Ahmednagar (Distt.)
1	अहमदनगर	-	-	-	-	5.4	1	-	-	0.6	-	119.3	8	127.7	8	Ahmednagar
2	पारनेर	-	-	0.6	-	-	-	-	-	12	1	55.5	6	70.1	9	Parner
3	श्रीगोंदा	-	-	-	-	4	1	-	-	11.6	1	84.4	5	77.9	7	Shrigonda
4	कर्जत	-	-	3.2	1	-	-	-	-	3	1	122.4	7	80.1	9	Karjat
5	जामखेड	-	-	0.6	-	0.9	-	-	-	3.4	1	121.9	8	168.5	10	Jamkhed
6	शेगाव	-	-	-	-	-	-	-	-	0.2	-	144.2	9	163.4	10	Shegaon
7	पाथर्डी	-	-	-	-	8.9	1	-	-	-	-	175.1	7	116.6	9	Pathardi
8	नेवासा	-	-	-	-	0.8	-	-	-	8.5	1	72.3	6	170.5	9	Newasa
9	राहुरी	-	-	-	-	2.1	-	-	-	12.8	1	103.2	7	108.2	9	Rahuri
10	संगमनेर	-	-	-	-	1.5	-	-	-	-	-	40.6	5	123	9	Sangamner
11	अकोला	-	-	0.3	-	9.4	2	-	-	42.3	2	35.7	2	372.1	18	Akola
12	कोपरगाव	-	-	-	-	5	1	-	-	0.8	-	57.1	6	148.4	7	Kopargaon
13	श्रीरामपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	58	5	207.9	9	Shrirampur
14	राहाता	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31.3	4	152.4	12	Rahata
पुणे (जिल्हा)																Pune (Distt.)
1	पुणे शहर	-	-	-	-	9.3	1	-	-	2	-	35.4	6	204.5	11	Pune city
2	हवेली	-	-	-	-	7.4	2	-	-	6.4	1	23.7	3	144	12	Haveli pune
3	मुळशी	-	-	-	-	-	-	-	-	15	2	113.4	10	1002.1	25	Mulshi paud
4	भोर	-	-	-	-	20.9	2	-	-	-	-	73.4	9	687.7	27	Bhor
5	मावळ	-	-	-	-	12.8	2	-	-	5.7	1	108.8	9	964.1	28	Maval wadgaon
6	वेलहे	-	-	-	-	2.8	1	-	-	-	-	117.9	10	757.5	22	Velhe
7	जुन्नर	-	-	-	-	3.6	1	-	-	8.5	1	60.3	6	481.6	21	Junnar
8	खेड राजगुरुनगर	-	-	-	-	3.5	-	-	-	12.6	2	95.1	6	280.8	17	Khed Rajgurunagar
9	आंबेगाव घेडेगाव	-	-	-	-	3.8	1	-	-	16.4	2	37	7	259.1	10	Ambegaon ghodegaon
10	शिरूर	-	-	-	-	3.4	1	-	-	17.2	2	47.3	7	103.4	8	Shirur ghodnandi
11	बारामती	-	-	3.4	1	1.2	-	-	-	3.7	1	97.5	8	57.4	5	Baramati
12	इंदापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	158.6	6	57.9	9	Indapur

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
13	दोंड	-	-	-	-	0.9	-	-	-	6.9	2	88.2	5	83.4	8	Daund
14	पुरंधर सासवड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33.9	4	84.6	8	Purandar saswad
	सातारा (जिल्हा)															Satara (Distt.)
1	सातारा	-	-	10.7	1	20.3	1	0.5	-	0.1	-	79.9	6	370.7	21	Satara
2	जवळी (मेढा)	-	-	-	-	15.5	1	-	-	3.2	1	140.6	12	626.6	27	Javli medha
3	पाटण	-	-	-	-	8.1	1	1	-	-	-	131.5	11	701.9	27	Patan
4	कराड	-	-	-	-	6.2	1	0.5	-	-	-	119.8	8	317	18	Karad
5	कोरेगाव	-	-	0.9	-	1.6	-	-	-	6.6	2	101.2	7	145.7	11	Koregaon
6	खटाव	-	-	2.4	-	12.2	3	0.1	-	6.4	-	139.9	7	117.1	11	Khataav vaduj
7	माण	-	-	9.1	1	20.2	3	0.2	-	20.5	4	145.6	7	67.5	10	Man dahiwadi
8	फलटण	-	-	0.7	-	13.8	1	-	-	2.3	-	114.1	8	43.6	5	Phaltan
9	खंडाळा	-	-	-	-	13.6	2	-	-	4.5	1	77.7	5	136.5	11	Khandala
10	वाई	-	-	-	-	5.8	1	0.2	-	2.3	-	64.8	7	242.1	18	Wai
11	महाबळेश्वर	-	-	-	-	19.8	1	-	-	6.2	1	390.1	20	2,108.2	30	Mahableshtar
	सोलापूर (जिल्हा)															Solapur (Distt.)
1	सोलापूर (उत्तर)	-	-	-	-	19.5	1	6.9	1	7.6	-	78.6	8	151.9	9	N.solapur
2	सोलापूर (दक्षिण)	-	-	-	-	-	-	-	-	11.6	1	108.7	8	160.3	11	S.solapur
3	बारशी	-	-	3.1	1	0.9	-	-	-	2.3	-	72.9	6	114.6	10	Barshi
4	अक्कलकोट	-	-	-	-	-	-	0.3	-	3.9	-	91.9	6	140	10	Akkalkot
5	मोहोळ	-	-	-	-	2.6	-	-	-	3	-	40.3	5	83.2	6	Mohol
6	माढा	-	-	-	-	1.1	-	-	-	2.9	-	116	8	78.3	7	Madha
7	करमाळा	-	-	-	-	-	-	-	-	3.1	1	99.1	9	77.2	9	Karmala
8	पंढरपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	2.2	-	76.5	6	107.2	8	Pandharpur
9	सांगोला	-	-	7	1	1.3	-	-	-	24.1	3	93.4	6	142.7	8	Sangola
10	माळशिरस	-	-	-	-	0.4	-	-	-	7	1	144.9	8	37.5	5	Malshiras
11	मंगलवेढा	-	-	-	-	-	-	2.1	-	6.9	1	54.1	5	125	6	Mangalwedha
	कोल्हापूर (जिल्हा)															Kolhapur (Distt.)
1	हातकणंगले	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	49.4	7	293	16	Hatkanangle
2	शिरोळ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	75.1	6	260.3	15	Shirol
3	पन्हाळा	-	-	-	-	5	1	1.1	-	1	-	175.8	10	735.5	27	Panhala
4	शाहूवाडी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	293.2	17	1,097.8	30	Shauwadi
5	राधानगरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	179	14	795.2	27	Radhanagari
6	बावडा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	558	22	1,756.5	31	Bavda
7	करवीर कोल्हापूर	-	-	-	-	2.5	-	4	1	6	2	95.7	7	491.7	22	Karveer kolhapur

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
8	कागल	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	140.2	9	566.2	23	Kagal
9	गडहिंग्लज	-	-	-	-	9.8	2	29.4	2	43.7	3	119.7	9	376.4	21	Gadhinglaj
10	बुधरगड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	184.2	12	629.7	25	Bhudargad
11	आजरा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	197.8	14	778.8	25	Ajara
12	चांदगड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	220.6	16	765.9	29	Chandgad
	औरंगाबाद (जिल्हा)															Aurangabad (Distt.)
1	औरंगाबाद	-	-	-	-	6.9	2	-	-	5.7	1	89.3	9	326.8	14	Aurangabad
2	पैठण	-	-	-	-	3.4	-	-	-	1.4	-	102.2	10	175.7	10	Paithan
3	गंगापूर	-	-	-	-	10.9	1	-	-	2.8	1	35.5	6	164.4	10	Gangapur
4	वैजापूर	-	-	-	-	0.9	-	-	-	2	-	79.7	5	171.8	11	Vaijapur
5	कन्नड	-	-	0.1	-	6.5	1	-	-	9.7	1	85.2	8	245.6	15	Kannad
6	खुलदाबाद	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	54.8	5	320.7	13	Khultabad
7	सिल्लोड	-	-	-	-	1.9	-	-	-	1.9	-	113.1	6	215.5	16	Sillod
8	सोयेगाव	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	88.3	8	197.4	15	Soegaon
9	फुलांबरी	-	-	-	-	-	-	-	-	1.5	-	69.1	6	249	12	Phulambri
	जालना (जिल्हा)															Jalna (Distt.)
1	जालना	-	-	0.3	-	2.2	-	-	-	2.6	1	85.9	9	239.2	15	Bhokardhan
2	जाफराबाद	-	-	1.6	-	11.2	1	-	-	-	-	76.6	7	236	14	Jafrabad
3	जालना	-	-	-	-	5.2	1	0.5	-	5.9	1	114.7	10	316.1	12	Jalna
4	अंबाड	-	-	-	-	8.8	1	1.3	-	3.3	1	149.9	8	264.9	10	Ambad
5	परतूर	-	-	-	-	6.6	2	0.4	-	4.4	1	188.4	9	292	11	Partur
6	बदनापूर	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	97.4	8	334.8	11	Badnapur
7	घनसावंगी	-	-	-	-	5.4	1	-	-	-	-	127.3	9	259.5	12	Ghansangvi
8	मंठा	-	-	-	-	5.3	1	-	-	-	-	145.5	7	289.5	13	Mantha
	परभणी (जिल्हा)															Parbhani (Distt.)
1	परभणी	-	-	3	1	10	1	2.3	-	-	-	90	9	279.3	17	Parbhani
2	गंगाखेड	-	-	0.5	-	4.3	-	5.5	1	-	-	81.1	10	168.3	13	Gangakhed
3	पाथरी	-	-	-	-	4.3	1	-	-	-	-	109.5	10	172.9	13	Pathari
4	जिंतूर	-	-	-	-	11.4	2	-	-	-	-	137.7	12	211.5	14	Jintur
5	पूर्णा	-	-	-	-	13.8	1	-	-	-	-	156.5	13	352.6	15	Purna
6	पालम	-	-	1.3	-	4.7	1	1	-	0.3	-	100.6	14	204.3	15	Palam
7	सेलू	-	-	-	-	9.8	1	-	-	-	-	142.9	8	251	12	Seloo
8	सोनपेठ	-	-	-	-	4	1	2	-	-	-	145.6	12	206.3	14	Sonpeth
9	मनवत	-	-	-	-	18	2	-	-	10.6	2	113.3	10	274.8	15	Manvat

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
	हिंगोली (जिल्हा)															Hingoli (Distt).
1	हिंगोली	-	-	6.9	1	20.5	3	4.3	1	-	-	151.4	12	369.5	18	Hingoli
2	कळमनुरी	-	-	1	-	3.7	-	4.1	1	2	-	275.6	12	301.7	17	Kalmnuri
3	बसमत	-	-	-	-	19	2	-	-	-	-	197.9	13	320.7	17	Basmat
4	औढा	-	-	-	-	33.1	2	-	-	2.5	-	175	11	377.7	19	Audha
5	सेनगाव	-	-	8.2	1	11	1	1.7	-	5.3	1	151.3	12	302	17	Sengaon
	बीड (जिल्हा)															Beed (Distt.)
1	बीड	-	-	5	1	9.1	2	0.7	-	2.5	-	92.2	9	108.9	13	Beed
2	पाटोदा	-	-	7.5	1	3.6	-	3.6	1	5.6	1	163.1	12	151.2	16	Patoda
3	आष्टी	-	-	0.4	-	11.1	2	-	-	2	-	147.1	10	115.6	9	Ashti
4	गेवराई	-	-	-	-	1.3	-	-	-	0.2	-	115.2	9	129.4	11	Gevari
5	माजलगाव	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	134.2	13	232.2	15	Majalgaon
6	अंबेजोगाई	-	-	10.2	2	12.4	2	8.4	1	15.4	3	122.8	10	208.4	14	Ambejogai
7	कैज	-	-	4.6	1	13.5	2	5.7	-	3.2	1	100.8	6	192.9	15	Kej
8	परळी	-	-	2.8	-	7.6	2	7.4	1	0.8	-	65.8	8	167	14	Parali
9	धारुर	-	-	2.7	1	9.3	2	-	-	1.7	-	64.3	6	171.6	13	Dharur
10	वाडवानी	-	-	6.5	1	3.5	1	-	-	1	-	168.5	10	195	13	Vadavani
11	शिरुरकासार	-	-	-	-	13.3	3	-	-	0.7	-	126.1	7	141.6	11	Shirur Kasar
	नांदेड (जिल्हा)															Nanded (Distt.)
1	नांदेड	-	-	3.1	1	13.2	1	2.4	-	3.8	1	260.7	13	324.5	20	Nanded
2	बिलोली	-	-	5.2	1	6	1	1.6	-	18	1	209.8	15	317.3	18	Biloli
3	मुखेड	-	-	1.3	-	21.1	3	5	1	8.6	1	178.5	12	272.9	18	Mukhed
4	कंधार	-	-	-	-	37.7	3	2	-	-	-	143.1	12	285.1	16	Kandhar
5	लोहा	-	-	6.3	1	5.5	-	7.1	1	3.8	1	209.6	11	382.9	19	Loha
6	हदगाव	-	-	2.1	-	3.7	1	-	-	3.5	-	302.7	10	418.8	20	Hadgaon
7	भोकर	-	-	16.3	1	0.5	-	7.3	1	5.1	1	338.8	14	445.5	18	Bhokar
8	देगलूर	-	-	0.3	-	0.8	-	8.2	1	15.2	1	150	13	215.8	17	Deglur
9	किनवट	-	-	4.3	1	9.8	1	5	1	25	2	227.9	11	439.2	18	Kinwat
10	मुदखेड	-	-	12.7	1	21	3	0.3	-	23.1	4	142.3	10	370.8	19	Mudkhed
11	हिमायत नगर	-	-	10	1	3	1	-	-	11.7	1	316.3	9	367.3	15	Himayat Nagar
12	माहूर	-	-	12	1	8.6	2	1	-	8.8	1	238.8	8	544.8	21	Mahur
13	धरमाबाद	-	-	-	-	6	1	2	-	2	-	167.7	10	290.2	16	Dharmabad
14	उमरी	-	-	3.7	1	12	1	0.7	-	7	1	129.7	9	318.6	14	Umari
15	अरेधापूर	-	-	-	-	3	1	-	-	5.3	1	225	11	374.1	14	Ardhapur
16	नायगाव	-	-	-	-	11.2	1	11.8	2	2.4	-	155.8	13	321.8	15	Naigaon

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
उस्मानाबाद (जिल्हा)																
1	उस्मानाबाद	-	-	9.3	1	6	1	3.7	-	4.4	-	100.1	7	175.2	14	Osmanabad
2	तुळजापूर	-	-	5.3	1	20.7	1	6.9	1	7.9	1	175.5	10	256.6	14	Tuljapur
3	परांडा	-	-	-	-	-	-	-	-	1.2	-	119.4	6	154.2	11	Paranda
4	भूम	-	-	-	-	6	1	3	1	-	-	130.4	9	170	13	Bhum
5	कळंब	-	-	8.2	1	20.2	2	13	3	1.7	-	67.7	7	164	12	Kalamb
6	उमरगा	-	-	21.2	1	12.4	1	14.4	2	18.6	3	186.4	9	284.2	15	Umarga
7	लोहारा	-	-	25.7	1	11.3	1	-	-	15.7	1	148.3	12	232.5	13	Lohara
8	वाशी	-	-	-	-	18.7	2	5.7	1	-	-	91.1	9	193.4	13	Washi
लातूर (जिल्हा)																
1	लातूर	-	-	6.6	1	12.9	2	13.9	2	1.5	-	121.9	10	254.9	16	Latur
2	औसा	-	-	9.3	1	13	1	9.3	2	2.7	1	151.2	8	212.2	13	Ausa
3	अहमदपूर	-	-	15.4	2	27.7	2	3.5	1	2.3	-	164.5	14	287.1	17	Ahmedpur
4	निलंगा	-	-	5.6	1	10	1	2.2	-	3.9	-	209	13	262.9	15	Nilanga
5	उदगीर	-	-	19.5	2	8.4	1	2	-	1.1	-	112.7	10	334.5	15	Udgir
6	चाकूर	-	-	26.8	2	24	2	20.4	3	21.2	1	207.4	15	383.6	18	Chakur
7	रेनापूर	-	-	15.8	2	16.3	2	15.3	2	9	1	112.9	10	403.6	16	Renapur
8	देवनी	-	-	27.7	2	17.4	2	3	1	5	1	147.5	8	252.2	15	Davani
9	शिरूर अनंतमल	-	-	3.7	1	13.4	2	7.7	1	5.3	1	188.1	13	327.3	15	Shirur Anantmal
10	जालकोट	-	-	23	2	14	2	8	1	-	-	163	11	270	13	Jalkot
बुलढाणा (जिल्हा)																
1	जळगाव -जामोद	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	77	7	344.6	13	Jalgaon jamod
2	संग्रामपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	101.4	6	280.8	14	Sangrampur
3	चीखली	-	-	1.8	-	0.3	-	-	-	-	-	148.9	11	262.7	16	Chikhali
4	बुलढाणा	-	-	2.6	1	2.3	-	-	-	-	-	114.7	7	231.5	15	Buldhana
5	देऊळगाव राजा	-	-	4.4	1	-	-	-	-	-	-	108	10	354.4	12	Deulgaon raja
6	मेहकर	-	-	-	-	11.9	1	-	-	-	-	195.6	10	307.9	14	Mehkar
7	सींदखेड राजा	-	-	-	-	0.6	-	-	-	-	-	152.5	10	363.9	13	Shindkhedraja
8	लोणार	-	-	7.7	1	-	-	-	-	-	-	127.6	11	291.2	13	Lonar
9	खामगाव	-	-	3.4	1	0.2	-	-	-	8	1	115.2	10	357.1	14	Khamgaon
10	शेगांव	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	69.9	5	347.5	15	Shegaon
11	मलकापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	61.6	4	293.4	14	Malkapur
12	मोताळा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	57.7	6	297.5	15	Motala
13	नांदुरा	-	-	-	-	2.8	-	-	-	-	-	55	6	372.4	15	Nandura

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
अकोला (जिल्हा)																
1	आकोट	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	108.9	10	394.9	17	Akot
2	तेल्हारा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	136.1	9	290.2	13	Telhara
3	बाळापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	97.8	9	346.1	14	Balapur
4	पातुर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	221.8	12	460.4	21	Patur
5	अकोला	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	159.9	11	395.8	15	Akola
6	बाशी टाकली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	156.2	8	375.3	17	Barshitakli
7	मुर्तिजापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	141.1	9	393.5	16	Murtijapur
वाशिम (जिल्हा)																
1	वाशीम	-	-	-	-	9.2	1	-	-	-	-	168.6	12	448.5	19	Washim
2	रिसोड	-	-	14.3	1	18	1	-	-	-	-	154	12	338.1	17	Risod
3	मालेगाव	-	-	1.5	-	-	-	-	-	-	-	93.6	8	392.6	16	Malegaon
4	मंगरुळपीर	-	-	2.8	1	18.8	2	-	-	-	-	157.7	13	384.5	16	Mangrulpir
5	मानोरा	-	-	-	-	24.6	1	-	-	7	1	191.8	13	310.9	16	Manora
6	कारंजा	-	-	5.8	1	3.4	-	-	-	-	-	142.6	13	380.5	19	Karanja
अमरावती (जिल्हा)																
1	धारणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	164.1	8	672.8	20	Dharni
2	चिखलधारा	-	-	16.6	1	15.6	1	-	-	17.7	4	125.5	10	734.3	25	Chikhaldhara
3	अमरावती	-	-	5	1	7.5	1	-	-	14.6	2	126	10	365.6	17	Amravati
4	भातकुली	-	-	-	-	2.2	-	-	-	28.9	3	90.9	10	348	17	Bhatkuli
5	नांदगाव खांदेश्वर	-	-	-	-	3.5	1	-	-	50	3	122.3	12	335.9	18	Nandgaon khandeshwar
6	चांदूर रेल्वे	-	-	17	1	6.1	1	-	-	16.8	2	161.1	11	402.4	18	Chandur railway
7	तिवसा	-	-	-	-	8.8	1	-	-	30.5	3	223.1	11	377.7	19	Tiwasa
8	मोरशी	-	-	4.6	1	1.4	-	-	-	16.6	2	93.8	10	432.5	21	Morshi
9	वरुड	-	-	3.9	1	3.2	-	-	-	-	-	92	10	370.2	22	Warud
10	दर्यापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	127.9	10	399	17	Daryapur
11	अंजनगाव	-	-	-	-	1.3	-	-	-	-	-	139.6	12	410.7	16	Anjangaon
12	अचलपूर	-	-	7.5	1	16.2	1	-	-	1.5	-	105.6	7	433.8	18	Achalpur
13	चांदूर बाजार	-	-	12.8	2	10.2	1	-	-	6.2	1	100.4	10	356.3	23	Chandubajar
14	धामणगाव रेल्वे	-	-	8.8	1	11	1	-	-	7.5	2	131.3	8	392.7	19	Dhamangaon railway
यवतमाळ (जिल्हा)																
1	यवतमाळ	-	-	-	-	-	-	-	-	6.8	1	96.9	11	338.4	21	Yeotmal
2	बाभूळगाव	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	80.2	8	309	19	Bhabulgaon
3	कळंब	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	92.7	8	374.3	22	Kalam
4	दारव्हा	-	-	-	-	14	2	-	-	55	2	155.2	9	294.5	21	Darva

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
5	दिग्रस	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	180.6	11	366.7	19	Digras
6	आर्णी	-	-	-	-	-	-	-	-	9	2	159.7	10	420.8	17	Arni
7	नेर	-	-	-	-	16	2	-	-	4	1	139.1	8	329.1	19	Ner
8	पुसाद	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	199.6	11	370.7	16	Pusad
9	उमरखेड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	168.5	7	276.4	17	Umerkhed
10	मोहगाव	-	-	-	-	-	-	-	-	17	1	185.7	7	400.8	17	Mohagaon
11	वणी	-	-	-	-	-	-	-	-	24	2	174.7	8	376	21	Wani
12	मारेगाव	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	137	9	288	16	Maregaon
13	झरीझामरी	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	111.3	7	341	20	Zarijamni
14	केळापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	140	8	315.9	20	Kelapur
15	घाटंजी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	175.5	11	382.8	19	Ghatanji
16	राळेगाव	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	82.5	8	334.5	21	Ralegaon
	वर्धा (जिल्हा)															Wardha (Distt.)
1	आर्वी	-	-	-	-	-	-	-	-	10	1	124.3	11	417.8	20	Arvi
2	कारंजा	-	-	2.3	-	-	-	-	-	-	-	108.3	9	437.4	21	Karanja
3	आष्टी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	178	8	474.6	21	Ashti
4	वर्धा	-	-	2.6	-	5	1	-	-	-	-	156.6	10	465.3	21	Wardha
5	सेलू	-	-	5.6	1	32.8	5	-	-	-	-	124.4	8	415	20	Seloo
6	देवळी	-	-	5.4	1	20.5	1	-	-	-	-	259.5	11	526.7	20	Devali
7	हिंगणघाट	-	-	-	-	10.8	1	19.2	1	-	-	118.7	5	523.1	25	Hinganghat
8	समुद्रपूर	-	-	-	-	0.1	-	-	-	-	-	92.5	7	403.3	23	Samudrpur
	नागपूर (जिल्हा)															Nagpur (Distt.)
1	नागपूर शहर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	98.3	5	350.3	20	Nagpur city
2	नागपूर ग्रामीण	-	-	1.6	-	2	-	-	-	2.4	-	85.3	7	376.3	23	Nagpur gramin
3	कामठी	-	-	4.8	1	-	-	-	-	-	-	106.3	9	375.1	24	Kamthi
4	हिंगणी	-	-	-	-	9.3	2	-	-	1.6	-	96.6	8	371.1	22	Hingni
5	रामटेक	-	-	13.8	1	33.1	3	-	-	-	-	122.4	7	432	22	Ramtek
6	पारशिवनी	-	-	9.8	1	6	1	-	-	-	-	124.8	7	381.1	21	Parshiwani
7	मोदा	-	-	7.6	1	1.8	-	12.4	1	-	-	81.9	8	403.5	26	Maudha
8	काटोल	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	105.5	8	426	23	Katol
9	नरखेड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	77.1	6	405.8	22	Narkhed
10	सावनेर	-	-	3.2	1	23.5	4	-	-	5.4	1	131.7	10	441.9	24	Savner
11	कळमेश्वर	-	-	-	-	5	1	-	-	-	-	97.3	7	403.4	23	Kalmeshwar
12	उमरेड	-	-	5.9	1	1	-	-	-	-	-	55.9	5	352.9	21	Umrer
13	भिवापूर	-	-	10.6	1	6	1	-	-	-	-	112.9	8	427.7	23	Bhiwapur
14	कुही	-	-	10.1	1	-	-	-	-	-	-	94.8	8	412.8	20	Kuhi

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
	भंडारा (जिल्हा)															Bhandara (Distt.)
1	भंडारा	-	-	9.6	1	23.4	2	4.4	1	29.2	4	61.8	5	390.3	26	Bhandara
2	मोहाडी	-	-	4.4	1	14.7	3	4.1	1	19	3	58.1	7	449.5	25	Mohadi
3	तुमसर	-	-	7	1	7	1	-	-	19.3	3	42.5	3	371.4	16	Tumsar
4	पौनी	-	-	8.6	1	35.4	4	6.9	1	8.4	2	107.9	6	367.7	19	Pavni
5	साकोली	-	-	1.8	-	39.5	3	3.7	-	27.6	4	80.2	8	469.6	20	Sakoli
6	लाखनदूर	-	-	9.3	1	39.7	4	-	-	7.3	1	148.3	7	355.1	17	Lakhandur
7	लाखनी	-	-	2.3	-	40.1	3	2.1	-	11.8	2	83.4	5	414.9	19	Lakhani
	गोंदिया (जिल्हा)															Gondia (Distt.)
1	गोंदिया	-	-	0.3	-	31.7	4	-	-	16.5	2	40	5	300	18	Gondia
2	आमगांव	-	-	-	-	35	4	11.3	1	15.8	2	84.7	7	320.6	20	Amgaon
3	तिरोडा	-	-	14.3	1	28	4	3.4	1	12.3	3	112.2	9	460.7	19	Tiroda
4	गोरगाव	-	-	2.1	-	17.1	4	3.3	1	1.7	-	102.2	6	359.7	19	Goregaon
5	सालेकसा	-	-	-	-	26	3	2	-	12.8	2	135	9	340.4	22	Salekasa
6	देवरी	-	-	-	-	31.5	3	7	1	11	2	129.4	8	462.9	22	Devari
7	मोरगांव	-	-	0.4	-	38.5	4	1.2	-	2.7	1	113.5	7	392.6	21	Morgaon arjuni
8	सडक	-	-	11.9	1	22.4	2	8.8	2	10.8	2	98.9	7	517.7	22	Sadak arjuni
	चंद्रपूर (जिल्हा)															Chandrapur (Distt.)
1	चंद्रपूर	-	-	-	-	11.4	2	-	-	-	-	222.1	8	531.4	22	Chandrapur
2	मूल	-	-	-	-	76	4	11.7	2	-	-	206.1	9	538.4	22	Mul
3	गोंडपिंपरी	-	-	-	-	9	1	-	-	-	-	152.8	5	780.7	20	Gondpimpri
4	वरोरा	-	-	-	-	10.9	1	6.3	1	22.4	2	97.2	6	469	22	Varora
5	भद्रावती	-	-	-	-	9	1	-	-	-	-	109	4	348.1	18	Bhadravati
6	चिमूर	-	-	-	-	56	1	-	-	-	-	96.4	5	549.2	21	Chimur
7	ब्रम्हपूरी	-	-	-	-	8	1	-	-	4.6	1	117.1	8	456.9	21	Bramhpuri
8	नागभिड	-	-	15.1	1	13.4	2	-	-	-	-	165.7	7	457.8	19	Nagbhid
9	सिंदेवाही	-	-	13.2	1	78.3	2	4.1	1	-	-	173	4	727	20	Sindhewahi
10	राजुरा	-	-	-	-	12.7	2	-	-	-	-	265.7	12	400.4	20	Rajura
11	कोरपणा	-	-	-	-	13	1	-	-	-	-	200.6	10	359.5	15	Korpana
12	सावली	-	-	-	-	67.1	1	-	-	-	-	165.4	8	653.3	19	Savali
13	बल्लरपूर	-	-	-	-	15	2	15	1	52	5	432.2	8	639.8	20	Ballarpur
14	पोमभूर्णा	-	-	-	-	19	2	-	-	-	-	256	8	759	23	Pombhurna
15	जिवती	-	-	-	-	34.5	1	-	-	-	-	204	9	499.6	22	Jivati

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
	गडचिरोली (जिल्हा)															Gadchiroli (Distt).
1	गडचिरोली	-	-	-	-	54.8	4	-	-	-	-	193.7	10	631.2	23	Gadchiroli
2	कुरखेडा	-	-	-	-	21.1	4	-	-	-	-	122.2	8	531.7	19	Kurkheda
3	आरमोरी	-	-	-	-	43.1	3	-	-	-	-	165.1	9	577.7	20	Armori
4	चामोशी	-	-	-	-	36.5	3	-	-	-	-	229.9	11	866.3	23	Chamorshi
5	सिरोंचा	-	-	-	-	18	1	-	-	-	-	188.5	7	442.9	23	Sironcha
6	अहेरी	-	-	-	-	36.6	2	-	-	-	-	243.2	12	697	19	Aheri
7	इटापल्ली	-	-	-	-	28.9	2	-	-	-	-	215.8	11	718.4	25	Etapalli
8	धानोरा	-	-	-	-	46.9	6	-	-	-	-	118.2	9	628	21	Dhanora
9	कोरची	-	-	-	-	19.3	3	-	-	-	-	174.4	10	485.2	18	Korchi
10	देसाईगंज	-	-	-	-	22.2	3	-	-	-	-	128.1	9	551.1	18	Desaiganj wadsa
11	मुलचेरा	-	-	-	-	37	2	-	-	-	-	416.2	6	946.6	23	Mulchera
12	भामरागड	-	-	-	-	80	3	-	-	-	-	172.2	9	989.1	22	Bhamragad

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

अनु.क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	ऑगस्ट August		सप्टेंबर September		ऑक्टोबर October		नोव्हेंबर November		डिसेंबर December		एकूण Total for year		Centre (2)
		पाऊस Rainfall (17)	पावसाचे दिवस Rainy days (18)	पाऊस Rainfall (19)	पावसाचे दिवस Rainy days (20)	पाऊस Rainfall (21)	पावसाचे दिवस Rainy days (22)	पाऊस Rainfall (23)	पावसाचे दिवस Rainy days (24)	पाऊस Rainfall (25)	पावसाचे दिवस Rainy days (26)	पाऊस Rainfall (27)	पावसाचे दिवस Rainy days (28)	
1	मुंबई (कुलाबा)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Mumbai (Culaba)
2	अंधेरी ठाणे (जिल्हा)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Andheri Thane (Distt.)
1	ठाणे	656.4	24	474.4	21	68.7	5	-	-	-	-	2,885.6	95	Thane
2	कल्याण	628.3	24	372.7	16	46.4	4	-	-	-	-	2,506.7	83	Kalyan
3	मुरबाड	974.4	28	631.7	21	55.3	4	-	-	-	-	3,020.9	93	Murbad
4	भिवंडी	642	25	275.2	14	58.1	4	-	-	-	-	2,387.5	82	Bhivandi
5	शहापूर	934.6	27	393.5	20	46.8	4	-	-	-	-	2,712.3	92	Shahapur
6	उल्हासनगर	646	23	400	15	44	3	-	-	-	-	2,526.4	81	Ulhasnagar
7	अंबरनाथ	809.5	22	415	18	42.7	3	-	-	-	-	2,564.1	84	Ambarnath
	पालघर जिल्हा)													Palghar (Dist.)
1	वसई	561.4	16	589.8	14	156.6	6	-	-	-	-	2,942.3	76	Vasai
2	वाडा	854.4	24	244.9	17	64.7	6	-	-	-	-	2,463.8	86	Wada
3	डहाणू	926.1	24	955.5	22	103.9	5	-	-	-	-	3,613.6	91	Dahanu
4	पालघर	764.9	23	760.1	21	110.6	6	-	-	-	-	3,514.2	91	Palghar
5	जव्हार	963.5	27	196.6	16	59	4	-	-	-	-	2,535.0	85	Javhar
6	मोखाडा	1058	26	181.4	15	70.9	6	-	-	-	-	2,674.2	85	Mokhada
7	तलासरी	925	25	551	18	57	4	-	-	-	-	3,071.4	85	Talasari
8	विक्रमगड	1,080.9	24	344.8	20	89.7	4	-	-	-	-	3,030.7	86	Vikramgad
	रायगड (जिल्हा)													Raigad (Dist.)
1	अलिबाग	402.9	23	569.8	16	156.9	6	-	-	-	-	2,632.8	89	Alibag
2	पनवेल	602.4	28	457.4	16	47.7	5	-	-	-	-	2,359.8	90	Panwel
3	करजत	1035	29	489.7	20	71.1	6	-	-	-	-	2,934.7	96	Karjat
4	खालापूर	983.2	28	652.8	21	110.7	8	-	-	-	-	3,384.0	99	Khalapur
5	उरण	694.6	28	692.2	17	119.8	6	-	-	-	-	2,786.8	91	Uran
6	सुधागड	980.5	26	819.8	19	142	5	-	-	-	-	4,137.9	97	Sudhagad
7	पेण	780	27	1163.2	17	145	6	-	-	-	-	3,654.9	93	Pen
8	महाड	1,197.7	28	648.4	19	110.3	6	-	-	-	-	3,876.0	95	Mahad
9	माणगाव	938.8	26	665.8	23	102.6	5	-	-	-	-	3,615.2	101	Mangaon

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
10	रोहा	1,142.4	28	839.9	20	154.8	7	-	-	-	-	4,370.2	102	Roha
11	पोलादपूर	1,374.5	30	816.6	21	104.6	5	-	-	-	-	4,291.3	103	Poladpur
12	मुरुड	743.5	24	774.6	18	159.1	4	-	-	-	-	4,106.9	93	Murud
13	श्रीवरधन	755.1	24	551.8	18	192.3	4	-	-	-	-	3,748.1	95	Shriwardhan
14	म्हसाळा	1,120.4	30	837.5	20	93.1	5	-	-	-	-	4,386.5	105	Mahasala
15	तळा	1,022.5	29	615.5	18	121	4	-	-	-	-	4,264.5	99	Tala
रत्नागिरी (जिल्हा)														Ratnagiri (Distt.)
1	चिपळूण	1,158.1	31	860.5	21	97.1	8	-	-	-	-	4,919.8	115	Chiplun
2	दापोली	719	29	675.6	21	175.5	8	-	-	-	-	4,062.1	110	Dapoli
3	खेड	983.7	31	800.9	20	157.1	7	-	-	-	-	4,278.7	110	Khed
4	गुहागर	693.9	30	484.8	16	69.8	6	-	-	-	-	3,558.9	104	Guhagar
5	मंडणगड	1,242.7	30	800.9	21	170	7	-	-	-	-	4,361.8	107	Mandangad
6	रत्नागिरी	791.9	30	592.9	19	94.6	7	-	-	-	-	4,147.1	111	Ratnagiri
7	संगमेश्वर	947.1	29	606.2	20	62.7	6	-	-	0.3	-	4,079.3	108	Sangameshwar
8	राजापूर	787.8	30	593.3	22	105	7	-	-	-	-	3,978.2	114	Rajapur
9	लांजा	862.7	29	568	20	92.4	6	-	-	-	-	3,881.7	109	Lanja
सिंधुदुर्ग (जिल्हा)														Sindhudurg (Distt.)
1	देवगड	516.9	28	361	19	66.8	5	-	-	34	1	3,018.1	109	Devgad
2	मालवण	423.2	31	346.3	20	83.7	7	-	-	-	-	3,070.5	116	Malwan
3	सावंतवाडी	967.2	31	520.2	25	164.8	7	-	-	-	-	4,330.2	119	Sawantwadi
4	वेंगुर्ला	354.3	27	211.6	13	70.5	4	-	-	-	-	2,699.5	97	Vengurla
5	कणकवली	708.3	29	525.6	22	102.1	8	-	-	-	-	3,667.1	116	Kankawali
6	कुडाळ	633.2	30	436.3	21	104.8	6	-	-	-	-	3,293.7	114	Kudal
7	वैभववाडी	806.3	29	667.3	22	90.1	6	-	-	-	-	4,045.5	112	Vaibhavwadi
8	दोडामार्ग	764.5	30	394	20	112.5	6	-	-	-	-	3,533.5	111	Dodamarg
नाशिक (जिल्हा)														Nashik (Distt.)
1	मालेगाव	26.6	3	134.6	10	41.4	4	-	-	-	-	327.9	28	Malegaon
2	बागलाण	161.3	8	102.5	6	80.1	4	-	-	-	-	596	32	Baglan
3	कळवण	268.2	12	105.7	9	55.7	2	-	-	-	-	739.1	38	Kalwan
4	नांदगाव	57.8	5	131.5	8	52.8	4	-	-	-	-	413.9	34	Nandgaon
5	सुरगणा	462.4	16	115.7	14	73.4	5	-	-	-	-	1,123.7	61	Surgana
6	नाशिक	420.4	12	86.2	8	56.9	3	-	-	-	-	1,126.2	46	Nasik
7	दिंडोरी	483.1	18	110.6	12	59.3	4	-	-	-	-	1,131.4	57	Dindori
8	इगतपुरी	825.2	27	212.4	18	52.3	5	-	-	-	-	2,099.8	89	Egatpuri
9	पेठ	833.8	24	186.8	17	103.7	5	-	-	-	-	2,017.9	75	Peth
10	निफाड	219.3	7	108.9	8	61.1	4	-	-	-	-	648.7	37	Niphad

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
11	सिन्नर	168.7	6	183.4	9	37.7	3	-	-	-	-	656.3	35	Sinnar
12	येवला	87	4	139.8	8	91.1	7	-	-	-	-	507.9	36	Yevla
13	चांदवड	122.9	9	82	6	59.2	3	-	-	-	-	486.8	35	Chandwad
14	त्र्यंबकेश्वर	968.1	26	169.5	15	40.2	5	-	-	-	-	2,356.4	77	Trimbakeshwar
15	देवळी	106.1	6	221.6	9	75.9	4	-	-	-	-	562.2	27	Devali
	धुळे (जिल्हा)													Dhule (Distt.)
1	धुळे	76.5	8	95.8	7	48.3	5	-	-	-	-	501.5	40	Dhule
2	साक्री	151	13	89.9	6	72.2	4	-	-	-	-	579.8	41	Sakri
3	शिरपुर	115.7	10	105.6	10	61.7	6	-	-	-	-	499	43	Shirpur
4	सिंदखेडा	63.9	7	79.4	9	45.4	3	-	-	-	-	362.7	34	Shindkheda
	नंदुरबार(जिल्हा)													Nandurbar (Distt.)
1	नंदुरबार	124.9	13	122.3	9	43.9	4	-	-	-	-	563.9	39	Nandurbar
2	नवापुर	273.4	16	184.6	10	74.6	4	-	-	-	-	858.6	48	Navapur
3	शहादा	107.6	10	146.9	8	74.6	4	-	-	-	-	456.8	33	Shahada
4	तळोदा	272.1	18	106.9	10	61.4	6	-	-	-	-	729.7	51	Taloda
5	अक्राणी	244.7	15	209.4	14	57.4	6	-	-	-	-	766	57	Akrani
6	अक्कलकुवा	342.2	25	197.3	14	90.8	7	-	-	-	-	919.3	73	Akkalkua
	जळगाव (जिल्हा)													Jalgaon (Distt.)
1	जळगाव	120.2	10	183.3	11	29.2	5	-	-	-	-	747	45	Jalgaon
2	भुसावळ	111.6	9	236.3	11	106.1	7	-	-	-	-	842.5	47	Bhusawal
3	यावल	111	9	176.6	12	50.2	6	-	-	-	-	662.4	52	Yaval
4	रावेर	60.6	8	215.1	14	91.3	8	-	-	-	-	681.4	53	Raver
5	मुक्ताईनगर	63.2	7	114.6	9	80.3	6	-	-	-	-	548.4	39	Edlabad muktainagar
6	अमळनेर	78.7	8	101.5	9	49.3	5	-	-	-	-	458.2	37	Amalner
7	चोपडा	121	12	129.2	9	52.1	6	-	-	-	-	719.4	43	Chopda
8	एरंडोल	129	14	180	12	45	5	-	-	-	-	768.4	52	Erandol
9	पारोळा	152.2	11	138.2	10	46.6	5	-	-	-	-	658	48	Parola
10	चाळीसगाव	120.9	8	266.7	13	95.1	5	-	-	-	-	787.9	47	Chalisgaon
11	जामनेर	97.2	10	210.5	13	68	6	-	-	-	-	658.7	46	Jamner
12	पाचोरा	192.8	14	182.8	12	41.9	4	-	-	-	-	707.3	50	Pachora
13	भडगाव	180.7	11	200.5	12	56.9	5	-	-	-	-	734	48	Bhadgaon
14	धरणगाव	82.8	7	196.6	8	43	3	-	-	-	-	763.1	34	Dharangaon
15	बोधवाडा	96.2	7	78.7	6	88	5	-	-	-	-	568.9	34	Bodhwada

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
	अहमदनगर (जिल्हा)													Ahmednagar (Distt.)
1	अहमदनगर	77	6	154.1	9	91.5	3	-	-	-	-	575.6	35	Ahmednagar
2	पारनेर	42	3	159.8	12	97	3	-	-	-	-	437	34	Parner
3	श्रीगोंदा	19.3	3	225.8	10	100	4	-	-	-	-	523	31	Shrigonda
4	कर्जत	26.9	3	276.3	9	119.8	5	-	-	-	-	631.7	35	Karjat
5	जामखेड	69.8	5	351.9	8	127	4	-	-	-	-	844	36	Jamkhed
6	शेगाव	51.1	5	256.8	10	83	3	-	-	-	-	698.7	37	Shegaon
7	पाथर्डी	23.7	3	285.5	11	77.1	3	-	-	-	-	686.9	34	Pathardi
8	नेवासा	33.5	4	271.3	10	58.8	3	-	-	-	-	615.7	33	Newasa
9	राहुरी	47.7	4	196.1	12	70.4	3	-	-	-	-	540.5	36	Rahuri
10	संगमनेर	116.5	4	187.4	8	26.5	3	-	-	-	-	495.5	29	Sangamner
11	अकोला	364.5	16	169.4	9	36.4	5	-	-	-	-	1,030.1	54	Akola
12	कोपरगाव	93	3	101.4	6	74.4	6	-	-	-	-	480.1	29	Kopargaon
13	श्रीरामपूर	44.9	3	210.5	7	95.3	2	-	-	-	-	616.6	26	Shrirampur
14	राहाता	75.5	4	165.6	8	69.2	3	-	-	-	-	494	31	Rahata
	पुणे (जिल्हा)													Pune (Distt.)
1	पुणे शहर	229.4	12	58.5	9	81.3	4	-	-	-	-	620.4	43	Pune city
2	हवेली	125.3	10	45.6	6	33.1	4	-	-	-	-	385.5	38	Haveli pune
3	मुळशी	804.5	20	112.3	6	52.2	4	-	-	-	-	2,099.5	67	Mulshi paud
4	भोर	874.7	31	144.7	10	87.5	5	-	-	-	-	1,888.9	84	Bhor
5	मावळ	913.5	26	324.4	16	45.1	3	-	-	-	-	2,374.4	85	Maval wadgaon
6	वेल्ले	770.6	16	112.8	7	70.6	4	-	-	-	-	1,832.2	60	Velhe
7	जुन्नर	375.7	19	156	11	35.6	3	-	-	-	-	1,121.3	62	Junnar
8	खेड राजगुरुनगर	260.7	18	123.8	9	39.1	3	-	-	-	-	815.6	55	Khed Rajgurunagar
9	आंबेगाव घेडेगाव	223.7	13	130.4	8	30	3	-	-	-	-	700.4	44	Ambegaon ghodegaon
10	शिरूर	32	3	184.5	12	52.2	4	-	-	-	-	440	37	Shirur ghodnandi
11	बारामती	56.8	5	170.7	11	56.8	4	-	-	-	-	447.5	35	Baramati
12	इंदापूर	20	3	176.8	9	57.4	3	-	-	-	-	470.7	30	Indapur
13	दौंड	29.5	2	196.2	11	36.2	3	-	-	-	-	441.3	31	Daund
14	पुरंधर सासवड	79.1	5	36.7	4	35.9	2	-	-	-	-	270.2	23	Purandar saswad
	सातारा (जिल्हा)													Satara (Distt.)
1	सातारा	387.4	16	93.3	7	50.2	4	-	-	-	-	1,013.1	56	Satara
2	जवळी (मेढा)	703.8	21	144.6	11	49	5	2.5	-	-	-	1,685.8	78	Javli medha
3	पाटण	510.4	20	133.5	9	17.4	2	1.6	-	-	-	1,505.4	70	Patan
4	कराड	147	13	70.2	7	34.3	4	-	-	-	-	695	51	Karad
5	कोरेगाव	191.1	12	98.2	7	37.6	4	-	-	-	-	582.9	43	Koregaon

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
6	खटाव	110.6	9	93.8	6	32.6	3	-	-	-	-	515.1	39	Khatav vaduj
7	माण	39.3	4	94.1	6	50.6	5	-	-	1	-	448.1	40	Man dahiwadi
8	फलटण	65.1	7	124.5	9	49.1	2	-	-	-	-	413.2	32	Phaltan
9	खंडाळा	182.4	7	77.7	8	65.5	2	-	-	-	-	557.9	36	Khandala
10	वाई	344.3	13	93.8	7	60.8	3	-	-	-	-	814.1	49	Wai
11	महाबळेश्वर	2,089.2	31	866.5	19	129.8	5	-	-	-	-	5,609.8	107	Mahableshtar
	सोलापूर (जिल्हा)													Solapur (Distt.)
1	सोलापूर (उत्तर)	39.1	5	221.1	13	57	3	-	-	1	-	582.7	40	N.solapur
2	सोलापूर (दक्षिण)	37.9	2	175.4	12	52.6	3	0.3	-	1.8	-	548.6	37	S.solapur
3	बारशी	31.2	4	226.8	13	148.2	5	-	-	1.4	-	601.4	39	Barshi
4	अक्कलकोट	27.5	4	165.5	10	31.6	3	-	-	0	-	460.7	33	Akkalkot
5	मोहोळ	15.3	2	146.2	11	34.1	3	-	-	0.4	-	325.1	27	Mohol
6	माढा	29.5	4	205.7	10	105.7	4	-	-	3.6	1	542.8	34	Madha
7	करमाळा	16.5	4	155.2	9	72.7	4	-	-	1.5	-	425.3	36	Karmala
8	पंढरपूर	23.7	2	130	9	37.5	3	-	-	0.5	-	377.6	28	Pandharpur
9	सांगोला	41.9	4	146.6	10	20.9	2	1.6	-	1.2	-	480.7	34	Sangola
10	माळशिरस	20.4	2	201.4	10	33.4	3	4.1	1	-	-	449.1	30	Malshiras
11	मंगलवेढा	23.2	3	90.5	10	16.8	3	5.6	1	0.4	-	324.6	29	Mangalwedha
	कोल्हापूर (जिल्हा)													Kolhapur (Distt.)
1	हातकणंगले	158.2	11	33.3	6	23.3	3	2.9	0	-	-	560.1	43	Hatkanangle
2	शिरोळ	131.9	7	47.7	6	4.5	1	9.8	2	-	-	529.3	37	Shirol
3	पन्हाळा	612.4	21	93.6	8	22.2	1	6.1	1	-	-	1,652.7	69	Panhala
4	शाहूवाडी	635.3	30	88.8	9	25.2	2	1.8	-	-	-	2,142.1	88	Shauwadi
5	राधानगरी	598.2	23	111	9	38.1	3	7.3	1	-	-	1,728.8	77	Radhanagari
6	बावडा	1012	28	415	15	44.5	5	1	-	-	-	3787	101	Bavda
7	करवीर कोल्हापूर	311.9	17	52.2	7	23.4	2	4.3	1	-	-	991.7	59	Karveer kolhapur
8	कागल	318.2	15	48.4	8	46.8	4	-	-	-	-	1,119.8	59	Kagal
9	गडहिंग्लज	175.9	16	47.2	6	21.2	2	-	-	-	-	823.3	61	Gadhinglaj
10	बुधरगड	384.6	22	105	10	38.8	4	16.6	1	-	-	1,358.9	74	Bhudargad
11	आजरा	597.3	20	107	10	34.5	3	0.8	-	-	-	1,716.2	72	Ajara
12	चांदगड	551.8	22	124	9	32.8	3	4.6	1	-	-	1,699.7	80	Chandgad

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
औरंगाबाद (जिल्हा)														
1	औरंगाबाद	102.7	6	170.3	9	34.2	4	-	-	-	-	735.9	45	Aurangabad
2	पैठण	55.4	6	164.5	11	46.8	3	-	-	-	-	549.4	40	Paithan
3	गंगापूर	57	3	128.7	7	47.6	3	-	-	-	-	446.9	31	Gangapur
4	वैजापूर	76.8	3	151.7	11	86.1	6	-	-	-	-	569	36	Vaijapur
5	कन्नड	101.1	6	125.9	12	64	6	-	-	-	-	638.1	49	Kannad
6	खुलदाबाद	74.3	3	96.9	10	38.3	3	-	-	-	-	585	34	Khultabad
7	सिल्लोड	100.5	7	185.6	15	80.9	6	-	-	-	-	699.4	50	Sillod
8	सोयेगाव	113.2	13	252.8	15	93	6	-	-	-	-	745.7	57	Soegaon
9	फुलांबरी	82.6	4	163.6	8	80.4	4	-	-	-	-	646.2	34	Phulambri
जालना (जिल्हा)														
1	जालना	80	9	191	11	78.2	6	-	-	-	-	679.4	51	Bhokardhan
2	जाफराबाद	77.6	6	165.4	11	68.2	5	-	-	-	-	636.6	44	Jafrabad
3	जालना	89	9	271.1	9	57.5	4	-	-	-	-	860	46	Jalna
4	अंबाड	104.7	6	264.8	12	79	6	-	-	-	-	876.7	44	Ambad
5	परतूर	106.8	8	315.4	12	56.4	4	-	-	-	-	970.4	47	Partur
6	बदनापूर	88	8	161.8	8	29.2	2	-	-	-	-	713.2	37	Badnapur
7	घनसावंगी	68.4	9	299.7	11	65.8	3	-	-	-	-	826.1	45	Ghansangvi
8	मंठा	74.1	5	214.6	8	42.6	2	-	-	-	-	771.6	36	Mantha
परभणी (जिल्हा)														
1	परभणी	84.6	8	245.2	13	109.1	4	-	-	-	-	823.5	53	Parbhani
2	गंगाखेड	95.6	6	377	14	61.8	3	-	-	-	-	794.1	47	Gangakhed
3	पाथरी	67.4	7	268	12	65	4	-	-	-	-	687.1	47	Pathari
4	जिंतूर	69.9	7	162.7	8	48.9	4	-	-	-	-	642.1	47	Jintur
5	पूर्णा	100	6	397	13	130.8	4	-	-	-	-	1,150.7	52	Purna
6	पालम	52	8	424	13	80.3	3	-	-	-	-	868.5	54	Palam
7	सेलू	92.4	5	250.2	13	47.4	3	-	-	-	-	793.7	42	Seloo
8	सोनपेठ	105	9	394	13	65.5	4	-	-	-	-	922.4	53	Sonpeth
9	मनवत	72.8	7	332.1	13	94.3	5	-	-	-	-	915.9	54	Manvat
हिंगोली (जिल्हा)														
1	हिंगोली	119	11	204.4	12	148.8	5	-	-	-	-	1,024.8	63	Hingoli
2	कळमनुरी	56.6	8	192.4	11	70.2	4	-	-	-	-	907.3	53	Kalmnuri
3	बसमत	79.9	6	288.2	13	88.8	4	-	-	-	-	994.5	55	Basmat
4	औढा	140.9	10	233	13	102.1	4	-	-	-	-	1064.3	59	Audha
5	सेनगाव	71.2	8	160.6	11	89.2	4	-	-	-	-	800.5	55	Sengaon

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
	बीड (जिल्हा)													Beed
1	बीड	68.5	5	374.8	16	89.8	4	-	-	-	-	751.5	50	Beed
2	पाटोदा	54.2	4	329.3	10	207.7	6	-	-	-	-	925.8	51	Patoda
3	आष्टी	45	4	213.9	9	120	4	-	-	-	-	655.1	38	Ashti
4	गेवराई	92.9	9	308.3	12	52	4	-	-	-	-	699.3	45	Gevari
5	माजलगाव	115	7	469.9	13	69.4	5	-	-	-	-	1,026.7	53	Majalgaon
6	अंबेजोगाई	66.8	7	419.4	12	151.6	4	-	-	-	-	1,015.4	55	Ambejogai
7	कैज	61.1	5	406.5	14	114.5	4	-	-	-	-	902.8	48	Kej
8	परळी	65.6	5	444.2	16	95.6	3	-	-	-	-	856.8	49	Parali
9	धारुर	50.7	4	394.2	13	162.4	4	-	-	-	-	856.9	43	Dharur
10	वाडवानी	77.5	7	529.5	12	55	5	-	-	-	-	1,036.5	49	Vadavani
11	शिरुरकासार	31	3	287.6	11	47.4	2	-	-	-	-	647.7	37	Shirur Kasar
	नांदेड (जिल्हा)													Nanded (Distt).
1	नांदेड	112.4	4	358.3	15	163.7	6	-	-	-	-	1,242.1	61	Nanded
2	बिलोली	157.2	7	315.4	17	98.8	4	-	-	-	-	1,129.3	64	Biloli
3	मुखेड	97.9	4	392.1	15	165.3	4	-	-	-	-	1,142.7	58	Mukhed
4	कंधार	120.7	7	331.9	12	146.7	5	-	-	-	-	1,067.2	55	Kandhar
5	लोहा	109.2	8	458.1	12	155.1	5	-	-	-	-	1,337.6	58	Loha
6	हदगाव	83.4	8	219.3	14	81.1	4	-	-	-	-	1,114.6	57	Hadgaon
7	भोकर	81.2	8	269.6	16	146.4	5	-	-	-	-	1,310.7	64	Bhokar
8	देगलूर	99.9	8	279.7	15	137.3	5	-	-	-	-	907.2	60	Deglur
9	किनवट	111.1	7	207.7	13	85.4	6	-	-	-	-	1,115.4	60	Kinwat
10	मुदखेड	27	2	225.1	16	138.9	5	-	-	-	-	961.2	60	Mudkhed
11	हिमायत नगर	57.3	5	132.9	10	56	6	-	-	-	-	954.5	48	Himayat Nagar
12	माहूर	141.3	8	280.2	15	84.1	5	-	-	-	-	1,319.6	61	Mahur
13	धरमाबाद	135.1	11	255.5	14	99.3	6	-	-	-	-	957.8	58	Dharmabad
14	उमरी	47.5	4	330.1	12	134.7	4	-	-	-	-	984	46	Umari
15	अरेधापूर	54.7	6	337.4	13	142.3	4	-	-	-	-	1,141.8	50	Ardhapur
16	नायगाव	124.2	7	296	15	101	4	-	-	-	-	1,024.2	57	Naigaon kh
	उस्मानाबाद (जिल्हा)													Osmanabad (Distt).
1	उस्मानाबाद	56	6	366.7	12	137.3	6	-	-	-	-	858.7	47	Osmanabad
2	तुळजापूर	87.8	10	263.8	14	60.1	4	-	-	-	-	884.6	56	Tuljapur
3	परांडा	59.8	7	274.8	9	69	4	-	-	-	-	678.4	37	Paranda
4	भूम	52.8	6	354.8	9	113.6	5	-	-	-	-	830.6	44	Bhum
5	कळंब	39.9	4	342.5	10	109.7	4	-	-	-	-	766.9	43	Kalamb
6	उमरगा	100.4	6	524.6	16	46.6	3	-	-	-	-	1,208.8	56	Umarga

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
7	लोहारा	61.9	4	373.3	10	35.9	4	-	-	-	-	904.6	46	Lohara
8	वाशी	36.4	4	362	10	126.4	5	-	-	-	-	833.7	44	Washi
	लातूर (जिल्हा)													Latur (Distt).
1	लातूर	88	8	429.1	14	109.8	4	-	-	-	-	1,038.6	57	Latur
2	ओसा	66.9	7	441.5	13	103.5	3	-	-	-	-	1,009.6	49	Ausa
3	अहमदपूर	98.4	9	438.3	16	137.4	3	-	-	-	-	1,174.6	64	Ahmedpur
4	निलंगा	103.9	10	468.8	15	119.9	3	-	-	-	-	1,186.2	58	Nilanga
5	उदगीर	39.4	3	414.5	13	156.6	3	-	-	-	-	1,088.7	47	Udgir
6	चाकूर	46.6	7	409.2	14	181.2	3	-	-	-	-	1,320.4	65	Chakur
7	रेनापूर	59.1	5	394.4	16	198.1	3	-	-	-	-	1,224.5	57	Renapur
8	देवनी	101.6	7	395.2	14	181.6	3	-	-	-	-	1,131.2	53	Davani
9	शिरुर अनंतमल	89.4	10	372.4	13	268.6	3	-	-	-	-	1,275.9	59	Shirur Anantmal
10	जालकोट	68.5	8	394	12	223.5	5	-	-	-	-	1,164.0	54	Jalkot
	बुलढाणा (जिल्हा)													Buldhana (Distt).
1	जळगाव -जामोद	74.8	10	92.6	7	43.4	6	-	-	-	-	632.4	43	Jalgaon jamod
2	संग्रामपूर	75.2	8	117	8	73.2	6	-	-	-	-	647.6	42	Sangrampur
3	चीखली	90.1	9	125.9	7	33.5	5	-	-	-	-	663.2	48	Chikhali
4	बुलढाणा	91.3	9	209.2	12	45.7	7	-	-	-	-	697.3	51	Buldhana
5	देऊळगाव राजा	68.4	10	178.4	6	31	3	-	-	-	-	744.6	42	Deulgaon raja
6	मेहकर	80.2	9	100.4	9	22.8	3	-	-	-	-	718.8	46	Mehkar
7	सीदखेड राजा	99.8	9	178.7	9	36.5	2	-	-	-	-	832	43	Shindkhedraja
8	लोणार	67.7	9	128.6	7	33.1	2	-	-	-	-	655.9	43	Lonar
9	खामगाव	104.4	11	89	9	63.7	7	-	-	-	-	741	53	Khamgaon
10	शेगांव	70.4	7	91.4	7	41.6	4	-	-	-	-	620.8	38	Shegaon
11	मलकापूर	89.8	8	164.4	8	81	6	-	-	-	-	690.2	40	Malkapur
12	मोताळा	92.1	8	210.6	11	76.7	7	-	-	-	-	734.6	47	Motala
13	नांदुरा	90.1	9	125.2	9	82.7	6	-	-	-	-	728.2	45	Nandura
	अकोला (जिल्हा)													Akola (Distt).
1	आकोट	80.8	8	81.9	10	47.7	4	-	-	-	-	714.2	49	Akot
2	तेल्हारा	89.2	9	101.8	8	51.3	3	-	-	-	-	668.6	42	Telhara
3	बाळापूर	113.6	8	94.4	7	53.1	6	-	-	-	-	705	44	Balapur
4	पातुर	122.8	12	125.6	7	60.6	6	-	-	-	-	991.2	58	Patur
5	अकोला	104.9	9	120.3	8	81.7	5	-	-	-	-	862.6	48	Akola
6	बाशी टाकली	130.1	9	103.8	11	51	5	-	-	-	-	816.4	50	Barshitakli
7	मुर्तिजापूर	112.3	7	146.7	12	81.3	5	-	-	-	-	874.9	49	Murtijapur

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
	वाशिम (जिल्हा)													Washim (Distt.)
1	वाशीम	116.8	7	249.3	12	94.9	3	-	-	-	-	1,087.3	54	Washim
2	रिसोड	82.4	6	151.9	12	29.1	3	-	-	-	-	787.8	52	Risod
3	मालेगाव	128.3	7	132.8	10	40.6	5	-	-	-	-	789.4	46	Malegaon
4	मंगरूळपीर	142.5	11	145	11	116.1	6	-	-	-	-	967.4	60	Mangrulpir
5	मानोरा	128.3	12	139.7	12	45.9	4	-	-	-	-	848.2	59	Manora
6	कारंजा	145.3	11	145.9	12	70.5	5	-	-	-	-	894	61	Karanja
	अमरावती (जिल्हा)													Amravati (Distt.)
1	धारणी	190.3	11	207.7	13	46.3	4	-	-	-	-	1,281.2	56	Dharni
2	चिखलधारा	326	18	176.8	12	56.9	3	-	-	-	-	1,469.4	74	Chikhaldhara
3	अमरावती	89.3	9	143.1	13	56.1	5	-	-	-	-	807.2	58	Amravati
4	भातकुली	68.1	7	139.6	14	50.4	5	-	-	-	-	728.1	56	Bhatkuli
5	नांदगाव खांदेश्वर	87	8	159.7	11	66	4	-	-	-	-	824.4	57	Nandgaon khandeshwar
6	चांदूर रेल्वे	92.2	10	167	11	98.3	7	-	-	-	-	960.9	61	Chandur rly.
7	तिवसा	77	6	197.4	12	49.9	4	-	-	-	-	964.4	56	Tiwasa
8	मोरशी	133.5	12	159.4	13	42.9	4	-	-	-	-	884.7	63	Morshi
9	वरुड	108.7	10	184.9	13	43.8	3	-	-	-	-	806.7	59	Warud
10	दर्यापूर	113.2	9	131.5	10	83	4	-	-	-	-	858.6	50	Daryapur
11	अंजनगाव	109.8	9	138.5	9	52.5	2	-	-	-	-	852.4	48	Anjangaon
12	अचलपूर	87.8	8	107.2	9	61.5	3	-	-	-	-	821.1	47	Achalpur
13	चांदूर बाजार	86.6	10	120.2	13	20.1	4	-	-	-	-	712.8	64	Chandubajar
14	धामणगाव रेल्वे	77.6	7	107	7	54.9	4	-	-	-	-	790.8	49	Dhamangaon railway
	यवतमाळ (जिल्हा)													Yavatmal (Distt.)
1	यवतमाळ	83	11	84.5	11	24.1	3	-	-	-	-	633.7	58	Yeotmal
2	बाभूळगाव	82.5	8	186.6	12	62.8	6	-	-	-	-	725.1	54	Bhabulgaon
3	कळंब	79.6	8	80.9	7	43.6	5	-	-	-	-	673.1	50	Kalam
4	दारव्हा	85.6	8	100.4	9	49.7	5	-	-	-	-	754.4	56	Darva
5	दिग्रस	116.5	6	152.4	10	49.2	5	-	-	-	-	865.4	51	Digras
6	आर्णी	74.6	8	156.5	14	82.4	5	-	-	-	-	903	56	Arni
7	नेर	110.2	10	137.8	10	84.6	4	-	-	-	-	820.8	54	Ner
8	पुसाद	84.3	5	196.5	10	60.1	4	-	-	-	-	911.2	46	Pusad
9	उमरखेड	61.5	4	135	13	68.2	5	-	-	-	-	709.6	46	Umerkhed
10	मोहगाव	75.4	4	295.7	10	66.9	3	-	-	-	-	1,041.5	42	Mohagaon
11	वणी	97.8	10	331.7	12	87.9	5	-	-	-	-	1,092.1	58	Wani
12	मारेगाव	83.6	9	173.2	12	81.4	5	-	-	-	-	763.2	51	Maregaon

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
13	झरीझामरी	71.8	9	163.4	14	69.6	5	-	-	-	-	761.1	56	Zarijamni
14	केळापूर	81.5	11	136	12	72.6	5	-	-	-	-	750	57	Kelapur
15	घाटंजी	97	12	99.4	13	57.3	5	-	-	-	-	812	60	Ghatanji
16	राळेगाव	76.6	8	102.3	9	50.5	5	-	-	-	-	647.4	51	Ralegaon
	वर्धा (जिल्हा)													Wardha (Distt.)
1	आर्वी	98.7	8	139.2	10	50.9	4	-	-	-	-	840.9	54	Arvi
2	कारंजा	124.9	8	145.4	11	12.8	2	-	-	-	-	831.1	51	Karanja
3	आष्टी	186.6	9	105.2	11	40.8	3	-	-	-	-	985.2	52	Ashti
4	वर्धा	109.6	13	106.5	12	20.9	2	-	-	-	-	866.5	59	Wardha
5	सेलू	158.4	11	114.3	10	70.5	5	-	-	-	-	921	60	Seloo
6	देवळी	90.2	9	101.8	8	42.5	5	-	-	-	-	1,046.6	55	Devali
7	हिंगणघाट	107.5	11	117.1	10	75.8	5	-	-	-	-	972.2	58	Hinganghat
8	समुद्रपूर	125.2	13	165.7	10	71.6	5	-	-	-	-	858.4	58	Samudrpur
	नागपूर (जिल्हा)													Nagpur (Distt.)
1	नागपूर शहर	106.1	5	103.9	10	33	4	-	-	-	-	691.6	44	Nagpur city
2	नागपूर ग्रामीण	79.2	5	97.2	10	40.6	4	-	-	-	-	684.6	49	Nagpur gramin
3	कामठी	91.6	8	124.2	11	57.5	5	-	-	-	-	759.5	58	Kamthi
4	हिंगणी	90.8	7	70.9	7	41.3	5	-	-	-	-	681.6	51	Hingni
5	रामटेक	231.8	10	96.8	8	68.4	3	-	-	-	-	998.3	54	Ramtek
6	पारशिवनी	152.9	8	123.9	8	92	6	-	-	-	-	890.5	52	Parshiwani
7	मौदा	148.6	9	138	9	61.6	5	-	-	-	-	855.4	59	Maudha
8	काटोल	99.9	8	108.2	9	33.4	4	-	-	-	-	773	52	Katol
9	नरखेड	105.7	8	115.7	11	32.7	3	-	-	-	-	737	50	Narkhed
10	सावनेर	155.2	9	116.4	9	46	5	-	-	-	-	923.3	63	Savner
11	कळमेश्वर	104.2	7	78.2	6	84.1	4	-	-	-	-	772.2	48	Kalmeshwar
12	उमरेड	90.8	12	136.7	12	43.6	5	-	-	-	-	686.8	56	Umrer
13	भिवापूर	76.4	8	163.2	12	58.6	5	-	-	-	-	855.4	58	Bhiwapur
14	कुही	163.4	12	143.2	9	70.1	5	-	-	-	-	894.4	55	Kuhi
	भंडारा (जिल्हा)													Bhandara (Distt.)
1	भंडारा	95	10	230.6	9	33.8	5	-	-	-	-	878.1	63	Bhandara
2	मोहाडी	164.6	8	117	10	44.1	4	-	-	-	-	875.5	62	Mohadi
3	तुमसर	194.3	9	77.1	10	23.3	2	-	-	-	-	741.9	45	Tumsar
4	पौनी	107.6	11	190.9	10	80.5	5	-	-	-	-	913.9	59	Pavni
5	साकोली	206.2	12	252.5	14	77.6	4	-	-	-	-	1,158.7	65	Sakoli

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
6	लाखनदूर	140	12	261.4	12	118.7	7	-	-	-	-	1,079.8	61	Lakhandur
7	लाखनी	161.8	8	232.2	10	65.8	4	-	-	-	-	1,014.4	51	Lakhani
	गोंदिया (जिल्हा)													Gondia (Distt.)
1	गोंदिया	291.1	15	215	16	38.9	3	-	-	-	-	933.5	63	Gondia
2	आमगांव	346.3	16	302	14	55.1	3	-	-	-	-	1,170.8	67	Amgaon
3	तिरोडा	303.3	13	164	14	41.5	2	-	-	-	-	1,139.7	66	Tiroda
4	गोरागाव	375.5	15	216.1	15	46.5	4	-	-	-	-	1,124.2	64	Goregaon
5	सालेकसा	426	15	481.3	15	41.7	4	-	-	-	-	1,465.2	70	Salekasa
6	देवरी	267.1	16	328.4	14	56.8	3	-	-	-	-	1,294.1	69	Devari
7	मोरगांव	136.1	10	268.2	10	48.2	6	-	-	-	-	1,001.4	59	Morgaon arjuni
8	सडक	298.3	15	246.6	13	92.5	4	-	-	-	-	1,307.9	68	Sadak arjuni
	चंद्रपूर (जिल्हा)													Chandrapur (Distt.)
1	चंद्रपूर	97	7	253.7	14	56.6	6	-	-	-	-	1,172.2	59	Chandrapur
2	मूल	165.6	12	362.5	13	101.8	4	-	-	-	-	1,462.1	66	Mul
3	गोंडपिंपरी	103.3	8	312.9	11	61.8	3	-	-	-	-	1,420.5	48	Gondpimpri
4	वरोरा	126	10	285.1	12	63.3	5	-	-	-	-	1,080.2	59	Varora
5	भद्रावती	138.5	12	333.9	12	68.6	4	-	-	-	-	1,007.1	51	Bhdravati
6	चिमूर	102	13	237.7	13	88.3	5	-	-	-	-	1,129.6	58	Chimur
7	ब्रम्हपूरी	156	12	298.7	15	123.9	5	-	-	-	-	1,165.2	63	Bramhpuri
8	नागभिड	110.2	11	214.4	14	128.5	6	-	-	-	-	1,105.1	60	Nagbhid
9	सिंदेवाही	127.9	11	216.6	11	102.9	4	-	-	-	-	1,443.0	54	Sindhewahi
10	राजुरा	95.2	8	255.4	15	51.1	6	-	-	-	-	1,080.5	63	Rajura
11	कोरपणा	122	7	303.3	14	99.2	6	-	-	-	-	1,097.6	53	Korpana
12	सावली	134.2	9	350.1	12	111.3	5	-	-	-	-	1,481.4	54	Savali
13	बल्लरपूर	113	11	360	14	102	6	-	-	-	-	1,729.0	67	Ballarpur
14	पोमभूर्णा	95	10	277	14	42	6	-	-	-	-	1,448.0	63	Pombhurna
15	जिवती	150.9	13	223.5	14	75.6	7	-	-	-	-	1,188.1	66	Jivati

तक्ता क्र. / Table No. 2.2 contd...

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
	गडचिरोली (जिल्हा)													(Distt).
1	गडचिरोली	234.8	12	355.8	12	89.8	5	-	-	-	-	1,560.1	66	Gadchiroli
2	कुरखेडा	366.2	19	436.4	16	95	6	-	-	-	-	1,572.6	72	Kurkheda
3	आरमोरी	295.9	12	402.8	15	129.6	6	-	-	-	-	1,614.2	65	Armori
4	चामोशी	204.8	12	418.2	17	76.9	6	-	-	-	-	1,832.6	72	Chamorshi
5	सिरोंचा	256.2	13	379.2	24	85.3	5	-	-	-	-	1,370.1	73	Sironcha
6	अहेरी	386.7	16	367.7	21	113.5	7	-	-	-	-	1,844.7	77	Aheri
7	इटापल्ली	403.8	19	361.3	20	66.5	5	-	-	-	-	1,794.7	82	Etapalli
8	धानोरा	359.3	19	337.1	15	96.9	6	-	-	-	-	1,586.4	76	Dhanora
9	कोरची	278.6	19	295.3	13	91.8	5	-	-	-	-	1,344.6	68	Korchi
10	देसाईगंज	137.3	13	364	16	166.9	5	-	-	-	-	1,369.6	64	Desaiganj
11	मुलचेरा	325	15	424.6	16	144.2	4	-	-	-	-	2,293.6	66	Mulchera
12	भामरागड	509.2	19	380.2	21	62.1	5	-	-	-	-	2,192.8	79	Bhamragad

आधार : कृषी आयुक्तालय , महाराष्ट्र राज्य, पुणे

Source:- Commissionerate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

2. पर्यावरण सांख्यिकी / ENVIRONMENT STATISTICS
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 2.3
पावसाची कक्षा व कालावधी
Spread and Range of Rainfall
(2016)

(मीलीमीटर मध्ये/ in m. m.)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा / केंद्र	पावसाचा कालावधी / Spread of Rainfall		पावसाची कक्षा / Range of rainfall		District / Centre
		पाऊस सुरु होण्याचा दिनांक / Date of on set of rainfall	पाऊस बंद होण्याचा दिनांक / Date of closure of rainfall	वर्षातील कमाल पाऊस Maximum rainfall in a year	वर्षातील किमान पाऊस Minimum rainfall in a year	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	मुंबई शहर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Mumbai Suburban
3	ठाणे	12 th June	7 th October	1,138.0	10.4	Thane
4	पालघर	20 th June	7 th October	1,210.0	5.0	Palghar
5	रायगड	5 th June	7 th October	1,638.0	107.1	Raigad
6	रत्नागिरी	3 rd June	10 th October	1,296.0	4.0	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	2 nd June	12 th October	1,143.0	3.8	Sindhudurg
8	नाशिक	21 st June	5 th October	339.3	18.8	Nashik
9	धुळे	21 st June	9 th October	137.0	3.6	Dhule
10	नंदुरबार	21 st June	9 th October	206.8	3.0	Nandurbar
11	जळगाव	18 th June	9 th October	240.0	61.5	Jalgaon
12	अहमदनगर	5 th June	4 th October	210.2	6.3	Ahmednagar
13	पुणे	4 th June	4 th October	345.2	4.9	Pune
14	सातारा	3 rd June	4 th October	170.1	6.6	Satara
15	सांगली	3 rd June	12 th October	372.8	2.5	Sangli
16	सोलापूर	3 rd June	4 th October	260.1	2.8	Solapur
17	कोल्हापूर	3 rd June	12 th October	619.0	2.7	Kolhapur
18	औरंगाबाद	6 th June	9 th October	222.3	3.3	Aurangabad
19	जालना	5 th June	9 th October	277.1	5.7	Jalna
20	परभणी	3 rd June	9 th October	367.0	2.8	Parbhani
21	हिंगोली	3 rd June	9 th October	424.8	4.9	Hingoli
22	बीड	4 th June	9 th October	352.9	5.8	Beed
23	नांदेड	4 th June	9 th October	351.7	3.8	Nanded
24	उस्मानाबाद	3 rd June	9 th October	297.3	9.5	Osmanabad
25	लातूर	4 th June	9 th October	332.0	3.4	Latur
26	बुलढाणा	6 th June	9 th October	313.6	8.0	Buldhana
27	अकोला	7 th June	9 th October	379.9	63.0	Akola
28	वाशिम	6 th June	9 th October	379.8	4.2	Washim
29	अमरावती	7 th June	9 th October	412.3	6.0	Amravati
30	यवतमाळ	8 th June	9 th October	345.2	23.0	Yavatmal
31	वर्धा	6 th June	8 th October	459.2	10.0	Wardha
32	नागपूर	9 th June	9 th October	397.2	4.6	Nagpur
33	भंडारा	13 th June	9 th October	399.5	3.3	Bhandara
34	गोंदिया	13 th June	9 th October	384.5	3.6	Gondiya
35	चंद्रपूर	5 th June	10 th October	513.4	12.0	Chandrapur
36	गडचिरोली	6 th June	10 th October	654.4	35.0	Gadchiroli

N.A. – Not Available

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source: Commissioner of Agriculture, Govt. of Maharashtra, Pune

३. जीवनविषयक सांख्यिकी

३.१ महाराष्ट्र राज्यातील जन्म दर, मृत्यु दर, बालमृत्यु दर, प्रमुख कारणानुसार मृत्यूंची संख्या वगैरे माहिती या विभागातील तक्त्यांत दिली आहे.

३.२ या विभागात दिलेल्या माहितीसाठी खालीलप्रमाणे व्याख्यांचा वापर करण्यात आला होता.

$$(१) \text{ दर हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे जन्म दर} = \frac{\text{ज}}{\text{न}} \times १०००$$

$$(२) \text{ दर हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे मृत्यु दर} = \frac{\text{म}}{\text{न}} \times १०००$$

ज्यांत ज = दिलेल्या भौगोलिक क्षेत्रातील लोकसंख्येत संदर्भ वर्षामध्ये झालेल्या जिवंत जन्मांची संख्या

म = दिलेल्या भौगोलिक क्षेत्रातील लोकसंख्येत संदर्भ वर्षामध्ये झालेल्या मृत्यूंची संख्या

न = त्याच क्षेत्राची संदर्भ वर्षाची वर्षामध्ये अंदाजित लोकसंख्या

$$\text{बाल मृत्यु दर} = \frac{\text{दिलेल्या भौगोलिक क्षेत्रातील एक वर्षाखालील बालकांच्या मृत्यूंची संख्या}}{\text{त्याच क्षेत्रातील लोकसंख्येत जिवंत जन्मलेल्या बालकांची संख्या}} \times १०००$$

बाल मृत्यु दर हा सामाजिक आरोग्याचा एक उत्तम निर्देशक आहे.

३.३ जीवनविषयक आकडेवारी ग्रामीण विभागात महसूल खात्याकडून गोळा करण्यात येते, तर नागरी भागात ते महानगरपालिका व नगरपालिकांचे सांविधिक कार्य आहे.

3. VITAL STATISTICS

3.1 The tables in this section give data on birth rate, death rate, infant mortality rate, number of deaths according to principal causes in Maharashtra.

3.2 While presenting tables in this section the following definitions were adopted:—

1. Birth rate per thousand estimated population

$$= \frac{\text{B}}{\text{N}} \times 1000$$

2. Death rate per thousand estimated population

$$= \frac{\text{D}}{\text{N}} \times 1000$$

Where, B = No. of live births which occurred among the population of the given geographical area during the year under reference

D = No. of deaths which occurred among the population of given geographical area during the year under reference and

N=estimated mid-year population.

$$\text{Infant Mortality Rate} = \frac{\text{No. of deaths under one year of age which occurred in the given geographical Area}}{\text{No. of live births which occurred among the population in the same geographical Area}} \times 1000$$

Infant mortality rate is a good indicator of social health

3.3 The data on vital statistics was collected through revenue agency in rural area and for urban area, it is a statutory function of Municipalities and Municipal Corporations.

3. जीवनविषयक माहिती / VITAL STATISTICS
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 3.1
नोंदणी झालेल्या जन्मांची लिंगानुसार संख्या व जन्मसमयी स्त्री-पुरुष प्रमाण
Number of Registered Births Classified by Sex and Sex Ratio of Births
(2016)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे	नोंदणी झालेल्या जन्मांची संख्या Total No. of Registered Births	नोंदणी झालेले जन्म / Registered Births						जन्मसमयी स्त्री-पुरुष प्रमाण Sex Ratio at Birth (१००० पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या) (Female per 1000 males)			Districts											
			ग्रामीण / Rural			नागरी / Urban			ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total												
			पुरुष Males	स्त्री Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्री Females	एकूण Total															
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)											
1	मुंबई शहर	1,52,972	0	0	0	78,984	73,988	1,52,972	0	937	937	Mumbai City											
2	मुंबई उपनगर												1,27,041	9,629	8,565	18,194	56,799	52,048	1,08,847	890	916	912	Mumbai Suburban
3	ठाणे																						
4	पालघर	17,467	3,475	3,106	6,581	5,591	5,295	10,886	894	947	927	Ratnagiri											
5	रायगड	8,518	1,017	931	1,948	3,432	3,138	6,570	915	914	915	Sindhudurg											
6	रत्नागिरी	1,25,324	25,262	22,208	47,470	40,819	37,035	77,854	879	907	897	Nashik											
7	सिंधुदुर्ग	32,426	8,550	7,460	16,010	8,728	7,688	16,416	873	881	877	Dhule											
8	नाशिक	26,042	8,000	7,141	15,141	5,768	5,133	10,901	893	890	891	Nandurbar											
9	धुळे	66,702	10,366	9,196	19,562	24,346	22,794	47,140	887	936	922	Jalgaon											
10	नंदुरबार	75,899	16,908	15,501	32,409	23,150	20,340	43,490	917	879	895	Ahmednagar											
11	जळगाव	1,24,817	17,294	15,084	32,378	50,375	42,064	92,439	872	835	845	Pune											
12	अहमदनगर	36,390	7,207	6,360	13,567	12,098	10,725	22,823	882	887	885	Satara											
13	पुणे	52,317	8,593	7,605	16,198	18,914	17,205	36,119	885	910	902	Sangli											
14	सातारा	86,717	18,003	15,583	33,586	28,055	25,076	53,131	866	894	883	Solapur											

तक्ता क्र./Table No. 3.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
17	कोल्हापूर	53,131	7,916	7,030	14,946	20,461	17,724	38,185	888	866	872	Kolhapur
18	औरंगाबाद	90,564	13,496	11,421	24,917	34,230	31,417	65,647	846	918	898	Aurangabad
19	जालना	31,847	6,129	5,181	11,310	10,939	9,598	20,537	845	877	866	Jalna
20	परभणी	35,849	3,437	3,262	6,699	14,997	14,153	29,150	949	944	945	Parbhani
21	हिंगोली	20,246	4,402	3,920	8,322	6,146	5,778	11,924	891	940	919	Hingoli
22	बीड	55,982	8,776	7,725	16,501	20,607	18,874	39,481	880	916	905	Beed
23	नांदेड	70,390	13,403	11,961	25,364	23,667	21,359	45,026	892	902	899	Nanded
24	उस्मानाबाद	28,378	5,044	4,342	9,386	10,103	8,889	18,992	861	880	874	Osmanabad
25	लातूर	48,242	5,627	5,233	10,860	19,507	17,875	37,382	930	916	919	Latur
26	बुलढाणा	46,171	9,777	8,438	18,215	14,817	13,139	27,956	863	887	877	Buldhana
27	अकोला	42,049	2,846	2,565	5,411	19,150	17,488	36,638	901	913	912	Akola
28	वाशिम	19,271	4,456	3,906	8,362	5,744	5,165	10,909	877	899	889	Washim
29	अमरावती	43,437	4,304	4,154	8,458	17,944	17,035	34,979	965	949	952	Amravati
30	यवतमाळ	50,807	6,792	6,004	12,796	19,515	18,496	38,011	884	948	931	Yavatmal
31	वर्धा	18,069	777	719	1,496	8,569	8,004	16,573	925	934	933	Wardha
32	नागपूर	68,743	2,943	2,803	5,746	32,754	30,243	62,997	952	923	926	Nagpur
33	भंडारा	19,172	2477	2,353	4,830	7,323	7,019	14,342	950	958	956	Bhandara
34	गोंदिया	20,433	3,955	3,688	7,643	6,676	6,114	12,790	932	916	922	Gondiya
35	चंद्रपूर	27,549	3,643	3,479	7,122	10,636	9,791	20,427	955	921	929	Chandrapur
36	गडचिरोली	18,539	4,540	4,277	8,817	4,992	4,730	9,722	942	948	945	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		17,73,995	2,55,583	2,27,023	4,82,606	6,76,271	6,15,118	12,91,389	888	910	904	Maharashtra State

आधार :- आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source:- Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती / VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 3.2

ग्रामीण व नागरी भागातील नोंदणी झालेल्या मृत्यूंचे लिंगानुसार वर्गीकरण
Number of Registered Deaths classified by Sex in Rural and Urban areas
(2016)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे	नोंदणी झालेल्या मृत्यूंची संख्या Total No. of registered Deaths (3)	नोंदणी झालेले मृत्यू / No. of Registered Deaths						Districts (2)
			ग्रामीण / Rural			नागरी / Urban			
			पुरुष Males (4)	स्त्री Females (5)	एकूण Total (6)	पुरुष Males (7)	स्त्री Females (8)	एकूण Total (9)	
1	मुंबई शहर	86,668	0	0	0	50,193	36,475	86,668	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर								Mumbai Suburban
3	ठाणे	44,304	4,175	3,201	7,376	21,419	15,509	36,928	Thane
4	पालघर								Palghar
5	रायगड	13,425	6,027	4,413	10,440	1,830	1,155	2,985	Raigad
6	रत्नागिरी	13,518	5,712	4,962	10,674	1,701	1,143	2,844	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	6,910	2,919	2,763	5,682	715	513	1,228	Sindhudurg
8	नाशिक	30,949	6,688	5,720	12,408	10,572	7,969	18,541	Nashik
9	धुळे	12,290	4,440	3,384	7,824	2,284	2,182	4,466	Dhule
10	नंदुरबार	7,974	3,114	2,332	5,446	1,564	964	2,528	Nandurbar
11	जळगाव	21,888	6,963	5,110	12,073	5,936	3,879	9,815	Jalgaon
12	अहमदनगर	25,277	9,348	7,104	16,452	5,428	3,397	8,825	Ahmednagar
13	पुणे	51,491	6,095	4,586	10,681	22,445	18,365	40,810	Pune
14	सातारा	17,267	5,726	4,609	10,335	4,104	2,828	6,932	Satara
15	सांगली	23,113	6,436	5,394	11,830	6,740	4,543	11,283	Sangli
16	सोलापूर	30,705	9,362	7,159	16,521	8,679	5,505	14,184	Solapur
17	कोल्हापूर	27,165	8,495	6,980	15,475	7,111	4,579	11,690	Kolhapur
18	औरंगाबाद	18,504	4,714	2,925	7,639	6,598	4,267	10,865	Aurangabad
19	जालना	7,996	3,348	2,307	5,655	1,474	867	2,341	Jalna
20	परभणी	7,436	2,291	1,754	4,045	2,063	1,328	3,391	Parbhani
21	हिंगोली	5,257	2,397	1,737	4,134	666	457	1,123	Hingoli
22	बीड	12,515	4,530	3,468	7,998	2,581	1,936	4,517	Beed
23	नांदेड	16,945	6,828	5,443	12,271	3,051	1,623	4,674	Nanded
24	उस्मानाबाद	8,580	3,650	2,623	6,273	1,387	920	2,307	Osmanabad
25	लातूर	11,985	4,178	3,280	7,458	2,799	1,728	4,527	Latur
26	बुलढाणा	13,990	5,471	4,216	9,687	2,596	1,707	4,303	Buldhana
27	अकोला	12,793	2,802	2,188	4,990	4,526	3,277	7,803	Akola
28	वाशिम	6,272	2,818	1,913	4,731	937	604	1,541	Washim
29	अमरावती	17,746	5,777	4,204	9,981	4,561	3,204	7,765	Amravati
30	यवतमाळ	16,849	5,566	4,103	9,669	4,268	2,912	7,180	Yavatmal
31	वर्धा	10,729	2,504	2,069	4,573	3,895	2,261	6,156	Wardha
32	नागपूर	37,110	5,046	3,547	8,593	17,169	11,348	28,517	Nagpur
33	भंडारा	9,467	3,484	3,159	6,643	1,572	1,252	2,824	Bhandara
34	गोंदिया	10,372	4,149	3,543	7,692	1,589	1,091	2,680	Gondiya
35	चंद्रपूर	13,833	4,244	3,643	7,887	3,435	2,511	5,946	Chandrapur
36	गडचिरोली	7,839	3,011	2,536	5,547	1,292	1,000	2,292	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	6,59,162	1,62,308	1,26,375	2,88,683	2,17,180	1,53,299	3,70,479	Maharashtra State

आधार :- आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source:- Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती / VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 3.3

नोंदणी झालेल्या मृत्युंची प्रमुख कारणांनुसार संख्या / Number Registered Deaths by Principal Causes
(2016)

अ.क्र. Sr. No.	प्रमुख कारणे Principal causes	मृत्युंची संख्या / Number Of Deaths			एकूण / Total	Principal causes
		पुरुष / Males	स्त्रिया / Females	एकूण / Total		
1	2	3	4	5	6	
1	पटक्री	11	9	20	Cholera	
2	विषमज्वर	18	11	29	Typhoid	
3	अन्नातील विषबाधा	10	4	14	Food poisoning	
4	आमांश व हगवण	158	77	235	Diarrhea & Gastroenteritis	
5	क्षय	2,986	1,032	4,018	Tuberculosis	
6	प्लेग	0	0	0	Plague	
7	कुष्ठरोग	0	0	0	Leprosy	
8	धनुर्वात१७	12	8	20	Tetanus	
9	घटसर्प	1	2	3	Diphtheria	
10	डांग्या खोकला	0	0	0	Whooping Cough	
11	रक्त दोष	5,150	2,980	8,130	Septicemia	
12	पोलिओ	0	0	0	Acute Poliomyelitis	
13	आर्लक	37	12	49	Rabies	
14	मेंदूचा दाह	89	56	145	Encephalitis	
15	डेंग्यू	97	67	164	Dengue	
16	इतर व्हायरल ताप	124	92	216	Other viral fever	
17	देवी	0	0	0	Small pox	
18	गोवर	7	2	9	Measles	
19	यकृत दाह / कावीळ	52	8	60	Hepatitis	
20	एच.आय.व्ही	635	290	925	HIV	
21	मलेरिया	146	68	214	Malaria	
22	कर्करोग	3,874	2,599	6,473	Cancer	
23	रक्तक्षय	571	402	973	Anemia	
24	मधुमेह	2,349	1,182	3,531	Diabetes	
25	मेंदूज्वर	183	91	274	Meningitis	
26	अपस्मार	245	118	363	Epilepsy	
27	रक्ताभिसरण प्रणालीचे आजार	30,838	15,469	46,307	Diseases of Circulatory system	
28	इतर श्वसनाचे आजार	6,161	3,112	9,273	Other Respiratory diseases	
29	बाँकायटीस	222	80	302	Bronchitis	
30	दमा	701	364	1,065	Asthma	
31	शीतज्वर	159	113	272	Influenza	
32	फुफ्फुसाचा दाह	2,288	1,198	3,486	Pneumonia	
33	यकृताचे रोग	4,367	560	4,927	Liver diseases	
34	मूत्रपिंड निकामी होणे	2,498	1,181	3,679	Renal (Kidney) failure	
35	गरोदरपणातील रोग	--	154	154	Complaints relating to pregnancy	
36	अर्भकातील कावीळ	4	3	7	Perinatal Jaundice	
37	वार्धक्य	3,291	2,333	5,624	Senility	
38	इतर दुखापती	3,054	268	3,322	Other Injuries	
39	अपघाती भाजणे	959	437	1,396	Accidental Burns	
40	अन्नातील विष बाधेव्यतिरिक्त विषबाधा	668	72	740	Poisoning other than food poisoning	
41	वाहतूकीचे अपघात	2,622	197	2,819	Transport accidents	
42	बुडणे	237	21	258	Drowning	
43	आत्महत्या	474	109	583	Suicide	
44	मनुष्यवध	129	9	138	Homicide (Assault)	
45	इतर हिंसा	2,460	369	2,829	Other Violence	
46	सर्प व इतर विषारी प्राणी दंश	153	19	172	Bites of snakes & other venomous animals	
47	इतर कारणे	16,338	8,061	24,399	Other causes	
	एकूण	94,378	43,239	1,37,617	Total	

आधार :- एम.सी.सी.डी अहवाल २०१६, भारताचे महानिबंधक

Source:- MCCD Report 2016, Registrar General of India

3. जीवनविषयक माहिती / VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 3.4

लगानुसार व वयोगटानुसार नोंद झालेले मृत्यू
Number of Registered Deaths by age and sex
(2016)

वयोगट	ग्रामीण / Rural			नागरी / Urban			एकूण / Total		
	पुरुष	स्त्री	एकूण	पुरुष	स्त्री	एकूण	पुरुष	स्त्री	एकूण
Age Group	Males	Females	Total	Males	Females	Total	Males	Females	Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
१ वर्षाखालील /									
Below 1 year									
1 to 4 years									
5 to 14 years									
15 to 24 years									
25 to 34 years									
35 to 44 years									
45 to 54 years									
55 to 64 years									
65 to 69 years									
70 वर्षावरील									
Above 70 years									
वय माहित नसलेले									
Age not Stated									
एकूण / Total	1,62,308	1,26,375	2,88,683	2,17,180	1,53,299	3,70,479	3,79,488	2,79,674	6,59,162

Age wise break-up not available

आधार :- आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source:- Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती / VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 3.5

अर्भक मृत्यू दर व माताविषयक मृत्युंचे दर / Infant Mortality and Maternal Mortality Rates
(2016)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	अर्भक मृत्यू दर Infant mortality Rates			माताविषयक मृत्युंचे दर Maternal mortality Rates			Districts (2)	
		ग्रामीण Rural (3)	नागरी Urban (4)	एकूण Total (5)	ग्रामीण Rural (6)	नागरी Urban (7)	एकूण Total (8)		
1	मुंबई शहर	}	0.0	13.5	13.5	N.A.	N.A.	N.A.	Mumbai City Mumbai Suburban
2	मुंबई उपनगर								
3	ठाणे	}	0.6	9.1	9.8	N.A.	N.A.	N.A.	Thane Palghar
4	पालघर								
5	रायगड	1.4	3.3	4.7	N.A.	N.A.	N.A.	Raigad	
6	रत्नागिरी	0.1	5.7	5.8	N.A.	N.A.	N.A.	Ratnagiri	
7	सिंधुदुर्ग	0.6	1.5	2.1	N.A.	N.A.	N.A.	Sindhudurg	
8	नाशिक	0.1	7.5	7.6	N.A.	N.A.	N.A.	Nashik	
9	धुळे	0.0	13.5	13.6	N.A.	N.A.	N.A.	Dhule	
10	नंदुरबार	0.0	0.4	0.4	N.A.	N.A.	N.A.	Nandurbar	
11	जळगाव	0.4	4.7	5.1	N.A.	N.A.	N.A.	Jalgaon	
12	अहमदनगर	4.4	2.6	7.0	N.A.	N.A.	N.A.	Ahmednagar	
13	पुणे	0.0	10.0	10.0	N.A.	N.A.	N.A.	Pune	
14	सातारा	0.1	6.8	6.9	N.A.	N.A.	N.A.	Satara	
15	सांगली	0.0	6.8	6.8	N.A.	N.A.	N.A.	Sangli	
16	सोलापूर	0.2	6.5	6.7	N.A.	N.A.	N.A.	Solapur	
17	कोल्हापूर	0.2	11.1	11.3	N.A.	N.A.	N.A.	Kolhapur	
18	औरंगाबाद	0.1	11.4	11.5	N.A.	N.A.	N.A.	Aurangabad	
19	जालना	0.1	2.0	2.1	N.A.	N.A.	N.A.	Jalna	
20	परभणी	0.5	5.7	6.1	N.A.	N.A.	N.A.	Parbhani	
21	हिंगोली	0.4	3.1	3.5	N.A.	N.A.	N.A.	Hingoli	
22	बीड	0.0	6.7	6.7	N.A.	N.A.	N.A.	Beed	
23	नांदेड	0.3	9.3	9.6	N.A.	N.A.	N.A.	Nanded	
24	उस्मानाबाद	0.0	0.0	0.0	N.A.	N.A.	N.A.	Osmanabad	
25	लातूर	0.1	0.2	0.3	N.A.	N.A.	N.A.	Latur	
26	बुलढाणा	0.5	2.9	3.5	N.A.	N.A.	N.A.	Buldhana	
27	अकोला	0.0	10.3	10.3	N.A.	N.A.	N.A.	Akola	
28	वाशिम	0.0	1.0	1.0	N.A.	N.A.	N.A.	Washim	
29	अमरावती	0.4	8.0	8.4	N.A.	N.A.	N.A.	Amravati	
30	यवतमाळ	0.0	12.1	12.1	N.A.	N.A.	N.A.	Yavatmal	
31	वर्धा	0.6	19.1	19.7	N.A.	N.A.	N.A.	Wardha	
32	नागपूर	0.1	1.4	1.5	N.A.	N.A.	N.A.	Nagpur	
33	भंडारा	2.4	13.0	15.3	N.A.	N.A.	N.A.	Bhandara	
34	गोंदिया	0.1	11.9	12.0	N.A.	N.A.	N.A.	Gondiya	
35	चंद्रपूर	0.5	14.1	14.6	N.A.	N.A.	N.A.	Chandrapur	
36	गडचिरोली	1.6	3.6	5.2	N.A.	N.A.	N.A.	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		0.4	7.7	8.1	N.A.	N.A.	N.A.	Maharashtra State	

आधार :- आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

N.A. — उपलब्ध नाही / Not Available

Source:- Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती / VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 3.6

महाराष्ट्र राज्यातील जीवनविषयक महत्त्वाचे दर

Important Vital Rates in respect of Maharashtra State.
(2016)

अ.क्र. Sr. No. (1)	बाब (2)	(3)	Item (2)
1	जन्मसमयी स्त्री-पुरुष प्रमाण	904	Sex Ratio at Birth
2	मृत्युसमयी स्त्री-पुरुष प्रमाण	737	Sex Ratio at Death
3	जीवनविषयक निर्देशांक	2.69	Vital Index
4	प्रमुख कारणांमुळे झालेल्या मृत्युंचे दर लाख लोकसंख्येमागे प्रमाण		Death rate per lakh population by principal causes.
4.1	पटकी		Cholera
4.2	देवी		Small pox
4.3	प्लेग		Plague
4.4	ताप	N.A.	Fevers
4.5	श्वसनाचे रोग		Respiratory diseases
4.6	आमांश व अतिसार		Dysentery and diarrhea
4.7	दुखापती		Injuries
4.8	इतर सर्व कारणे		All other causes

N.A. - उपलब्ध नाही / Not Available

आधार :- आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source:- Directorate of Health Services, Govt. of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती / VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 3.7

जन्म दर, मृत्यु दर व अर्भक मृत्यू दर / Birth Rate, Death Rate and Infant Mortality Rate.
(2016)

अ.क्र. Sr. No. (1)	जिल्हे (2)	जन्म दर / Birth Rate			मृत्यु दर / Death Rate			अर्भक मृत्यू दर/ Infant Mortality Rates			Districts (2)
		ग्रामीण Rural (3)	नागरी Urban (4)	एकूण Total (5)	ग्रामीण Rural (6)	नागरी Urban (7)	एकूण Total (8)	ग्रामीण Rural (9)	नागरी Urban (10)	एकूण Total (11)	
1	मुंबई शहर	0.0	12.1	12.1	0.0	6.8	6.8	0.0	13.5	13.5	Mumbai City Mumbai Suburban
2	मुंबई उपनगर										
3	ठाणे	1.5	8.8	10.3	0.6	3.0	3.6	0.6	9.1	9.8	Thane Palghar
4	पालघर										
5	रायगड	4.4	7.1	11.5	3.7	1.1	4.8	1.4	3.3	4.7	Raigad
6	रत्नागिरी	4.2	6.9	11.1	6.8	1.8	8.6	0.1	5.7	5.8	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	2.3	7.8	10.1	6.7	1.5	8.2	0.6	1.5	2.1	Sindhudurg
8	नाशिक	7.2	11.8	19.0	1.9	2.8	4.7	0.1	7.5	7.6	Nashik
9	धुळे	7.3	7.5	14.7	3.6	2.0	5.6	0.0	13.5	13.6	Dhule
10	नंदुरबार	8.4	6.1	14.5	3.0	1.4	4.4	0.0	0.4	0.4	Nandurbar
11	जळगाव	4.4	10.6	14.9	2.7	2.2	4.9	0.4	4.7	5.1	Jalgaon
12	अहमदनगर	6.8	9.2	16.0	3.5	1.9	5.3	4.4	2.6	7.0	Ahmednagar
13	पुणे	3.1	8.9	12.0	1.0	3.9	5.0	0.0	10.0	10.0	Pune
14	सातारा	4.4	7.4	11.8	3.3	2.2	5.6	0.1	6.8	6.9	Satara
15	सांगली	5.5	12.3	17.9	4.0	3.9	7.9	0.0	6.8	6.8	Sangli
16	सोलापूर	7.4	11.8	19.2	3.7	3.1	6.8	0.2	6.5	6.7	Solapur
17	कोल्हापूर	3.7	9.5	13.2	3.8	2.9	6.7	0.2	11.1	11.3	Kolhapur
18	औरंगाबाद	6.2	16.3	22.4	1.9	2.7	4.6	0.1	11.4	11.5	Aurangabad
19	जालना	5.4	9.7	15.1	2.7	1.1	3.8	0.1	2.0	2.1	Jalna
20	परभणी	3.4	14.7	18.1	2.0	1.7	3.7	0.5	5.7	6.1	Parbhani
21	हिंगोली	6.6	9.5	16.1	3.3	0.9	4.2	0.4	3.1	3.5	Hingoli
22	बीड	6.0	14.3	20.2	2.9	1.6	4.5	0.0	6.7	6.7	Beed
23	नांदेड	7.1	12.6	19.7	3.4	1.3	4.7	0.3	9.3	9.6	Nanded
24	उस्मानाबाद	5.4	10.9	16.3	3.6	1.3	4.9	0.0	0.0	0.0	Osmanabad
25	लातूर	4.1	14.3	18.4	2.8	1.7	4.6	0.1	0.2	0.3	Latur
26	बुलढाणा	6.6	10.2	16.8	3.5	1.6	5.1	0.5	2.9	3.5	Buldhana
27	अकोला	2.9	19.3	22.2	2.6	4.1	6.8	0.0	10.3	10.3	Akola
28	वाशिम	6.6	8.6	15.1	3.7	1.2	4.9	0.0	1.0	1.0	Washim
29	अमरावती	2.8	11.6	14.4	3.3	2.6	5.9	0.4	8.0	8.4	Amravati
30	यवतमाळ	4.4	13.1	17.5	3.3	2.5	5.8	0.0	12.1	12.1	Yavatmal
31	वर्धा	1.1	12.5	13.6	3.4	4.6	8.1	0.6	19.1	19.7	Wardha
32	नागपूर	1.2	12.8	14.0	1.7	5.8	7.6	0.1	1.4	1.5	Nagpur
33	भंडारा	3.9	11.7	15.6	5.4	2.3	7.7	2.4	13.0	15.3	Bhandara
34	गोंदिया	5.6	9.3	14.9	5.6	1.9	7.5	0.1	11.9	12.0	Gondiya
35	चंद्रपूर	3.2	9.0	12.2	3.5	2.6	6.1	0.5	14.1	14.6	Chandrapur
36	गडचिरोली	7.9	8.7	16.6	5.0	2.1	7.0	1.6	3.6	5.2	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	4.1	10.8	14.9	2.4	3.1	5.5	0.4	7.7	8.1	Maharashtra State

टिप : (१) जन्म व मृत्युच्या नोंदी जेथून उपलब्ध झाल्या त्या खेडी व शहरांच्या वर्षाच्या मध्यावधी अंदाजित लोकसंख्येवर जन्म व मृत्यु दर आधारलेले आहेत.

(२) जन्म व मृत्यु दर एक हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे आहेत. बाल मृत्यु दर एक हजार जिवंत जन्मामागे आहेत.

(३) न्यून नोंदणीमुळे जन्म व मृत्यु दर कमी आहेत. / The rates are low due to under registration of births and deaths.

Note : (1) The birth and death rates are based on the midyear estimated population of the village and towns from which the birth and death records were actually received.

(2) The birth and death rates are per thousand estimated population. Infant mortality rates are per 1,000 live births.

आधार :- आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे / Source:- Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती / VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 3.8

रोगांच्या प्रमुख गटांनुसार मृत्यूंची संख्या

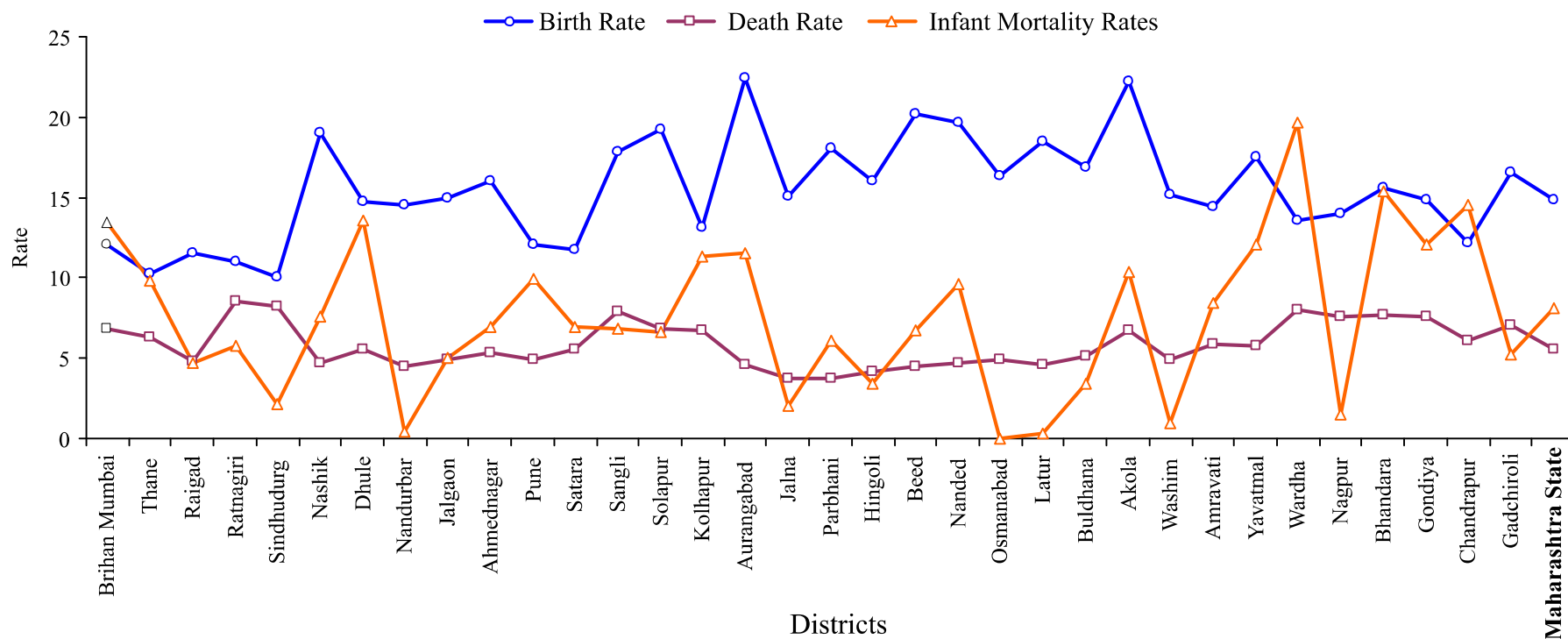
Number of Deaths according to major groups of diseases
(2016)

अ.क्र. Sr. No.	प्रमुख कारणे Principal causes	मृत्यूंची संख्या / Number of Deaths			एकूण / Total	Principal causes
		पुरुष / Males	स्त्रिया / Females	एकूण / Total		
1	2	3	4	5	6	
1	संसर्गजन्य आणि परजीवांमुळे होणारे काही आजार	10,135	4,910	15,045	Certain infectious and parasitic diseases	
2	अर्बुद	3,874	2,599	6,473	Neoplasm	
3	रुधिराविषयीचे आजार	727	512	1,239	Diseases of blood forming organs & certain disorders involving the immune mechanism	
4	अंतःस्त्रावी, चयापचय संस्थेचे आजार	2,635	1,332	3,967	Endocrine, nutritional and metabolic diseases	
5	मानसिक आजार	27	16	43	Mental and Behavioral disorders	
6	मज्जासंस्थेविषयक आजार	1,307	579	1,886	Diseases of the nervous system	
7	डोळ्यांचे आजार	4	2	6	Diseases of the eye and adnexa	
8	कानासंबंधित आजार	0	2	2	Diseases of the ear and mastoid system	
9	रक्ताभिसरण संस्थेविषयक आजार	30,838	15,469	46,307	Diseases of the circulatory system	
10	श्वसनाचे आजार	9,531	4,867	14,398	Diseases of the respiratory system	
11	पचनसंस्थाविषयक आजार	5,084	814	5,898	Diseases of the digestive system	
12	त्वचेसंबंधित आजार	115	59	174	Diseases of the skin and subcutaneous issue	
13	स्नायूसंबंधित आजार	28	24	52	Diseases of the musculoskeletal system and connective issue	
14	जननेंद्रियासंबंधित आजार	2,712	1,325	4,037	Diseases of the genitourinary system	
15	गर्भधारणेसंबंधित आजार	--	154	154	Pregnancy, Childbirth and the puerperium	
16	जन्मपूर्व काळातील आजार	4,658	2,000	6,658	Certain conditions originating in the perinatal period	
17	जन्मजात दोष / विकृती	287	128	415	Congenital malformations. Deformations and chromosomal abnormalities	
18	अवर्गीकृत इतर वैद्यकीय कारणे	15,126	7,271	22,397	Symptoms, signs and abnormal clinical and laboratory findings n.e.c	
19	दुखापती, विषबाधा व इतर बाह्य कारणे	7,290	1,176	8,466	Injury, poisoning and certain other consequences of external causes	
	एकूण	94,378	43,239	1,37,617	Total	

आधार :- एम.सी.सी.डी अहवाल २०१६, भारताचे महानिबंधक

Source:- MCCD Report 2016, Registrar General of India

Table No. 3.7
Birth Rate, Death Rate and Infant Mortality rate in Maharashtra - 2016
(as per the estimates)

४. गृहनिर्माण :

४.१ या विभागात २०११ च्या जनगणनेनुसार घरबांधणी विषयी गोळा करण्यात आलेली माहिती देण्यात आली आहे.

४.२ “घर” म्हणजे वस्ती असलेले किंवा वस्ती नसलेले निवासगृह, दुकान, दुकान व निवासी (संमिश्र) उद्योगधंद्याचे ठिकाण व कार्यशाळा इत्यादीसाठी असलेले एखादे बांधकाम किंवा त्याचा भाग, ज्याला रस्त्यावरून, सार्वजनिक जिन्यावरून, शिवारातून किंवा मुख्य दरवाजातून प्रवेश करता येण्यासारखे प्रवेशद्वार आहे, असे ठिकाण अशी व्याख्या करण्यात आली. तक्ता क्रमांक ४.२ मध्ये घराच्या वापरानुसार जनगणना झालेल्या कुटुंबांचे वापरात असलेल्या खोल्यांचे संख्येनुसार वर्गीकरण दिले आहे. चार भिंती व डोक्यावर छप्पर असून प्रवेशद्वार आहे आणि ज्याचा आकार कमीतकमी ६ X ६ फुट असेल अशा जागेस “खोली” म्हणतात. बंद न केलेली छपरी, स्वयंपाकाची खोली, भांडार, गरेंज, गुरांचा गोठा किंवा ज्या खोलीचा आकार ६ X ६ फूटांपेक्षा कमी आहे अशी जागा खोली म्हणून गणली जात नाही. कुटुंबातील व्यक्ती अशा प्रकारच्या कोणत्याही जागी राहत असल्यास ती नियमानुसार “खोलीत” राहते असे समजले जात नाही. “कुटुंब” म्हणजे एकाच घरात एकत्र राहणाऱ्या आणि त्याच ठिकाणी शिजवलेले भोजन घेणाऱ्या व्यक्तींचा समूह, कुटुंबातील कोणत्याही व्यक्तीस कामकाजाच्या निकडीमुळे असे करणे शक्य नसले तरी, त्या व्यक्तीस त्या कुटुंबातील गणले जाते. ह्या ठिकाणी दिलेली माहिती फक्त कुटुंबसंस्थेपुरतीच मर्यादित आहे. संस्थांतील कुटुंबे उदा.वसतिगृहे, राहण्याची व जेवणाची सोय असलेल्या खाणावळी, तुरुंग, दवाखाने इ. ठिकाणी राहणाऱ्या व्यक्तींचा समूह जरी “कुटुंब” संज्ञेच्या व्याख्येत बसत असला तरी त्यांचा त्यात समावेश करण्यात आलेला नाही.

4. Housing :

4.1. This section gives data on housing collected through 2011 Population Census.

4.2. In the 2011 Census “House” was defined as a structure or part of a structure (inhabited or vacant) or a dwelling, a shop, a shop-cum-dwelling or a place of business, workshops, etc. with a separate entrance whether that separate entrance led directly to the street or to a common staircase, courtyard or a gate. The classification of houses according to the purpose for which they were used and the distribution of households by the number of rooms occupied is given in Table No.4.2. A room has four walls with a door way and a roof overhead and of at least 6'X6' dimensions. Unenclosed verandah, kitchen, store, garage and cattle shed or places of sizes smaller than 6'X6' are not treated as rooms. Households residing in any one of such places are treated as having no regular room. A 'household' is a group of persons who commonly live together in the same house and take their meals from a common mess unless exigencies of work prevent one of them from doing so. Material presented here is restricted only to the family type of households. Institutional households, i.e. groups of persons residing in hostels, boardings, prisons, hospitals, etc., who otherwise satisfy the definition of household are not included here

4. गृहविषयक सांख्यिकी /
तक्ता क्रमांक/
घरांची वापरानुसार केलेली वर्गवारी/
जनगणना, २०११/

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा	एकूण ग्रामीण नागरी	जनगणनेनुसार घरांची संख्या Total Number of census houses	घरांची यादी करतवेळी रिकामी आढळलेली घरे Census houses vacant at the time of house listing	निवास Residence	निवासासह अन्य वापर Residence cum- other use	दुकान, कार्यालय Shop, Office	वापरातील Occupied
								शाळा, कॉलेज इत्यादि Schools, College, etc.,
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	मुंबई शहर	ए	11,07,321	1,15,947	6,16,617	17,847	1,62,333	2,434
		ग्रा	-	-	-	-	-	-
		ना	11,07,321	1,15,947	6,16,617	17,847	1,62,333	2,434
2	मुंबई उपनगर	ए	30,78,829	3,63,895	19,80,017	42,439	2,15,829	8,633
		ग्रा	-	-	-	-	-	-
		ना	30,78,829	3,63,895	19,80,017	42,439	2,15,829	8,633
3	ठाणे	ए	36,18,151	5,42,463	23,67,432	54,489	2,51,255	15,522
		ग्रा	7,13,994	89,942	4,97,015	25,339	18,497	9,047
		ना	29,04,157	4,52,521	18,70,417	29,150	2,32,758	6,475
4	रायगड	ए	9,59,028	1,83,653	5,83,281	9,937	42,944	8,232
		ग्रा	5,81,868	99,240	3,67,594	6,509	13,494	6,993
		ना	3,77,160	84,413	2,15,687	3,428	29,450	1,239
5	रत्नागिरी	ए	6,39,362	85,914	3,83,073	5,002	24,725	5,866
		ग्रा	5,38,538	67,911	3,24,669	4,044	14,308	5,426
		ना	1,00,824	18,003	58,404	958	10,417	440
6	सिंधुदुर्ग	ए	3,40,836	50,181	1,97,545	3,253	13,862	3,313
		ग्रा	2,95,847	41,068	1,73,883	2,534	9,530	3,040
		ना	44,989	9,113	23,662	719	4,332	273
7	नाशिक	ए	16,68,932	2,07,948	11,49,340	24,789	95,815	12,613
		ग्रा	9,04,661	97,252	6,45,235	12,924	30,856	10,410
		ना	7,64,271	1,10,696	5,04,105	11,865	64,959	2,203
8	धुळे	ए	5,28,790	53,203	98,956	8,023	20,775	3,800
		ग्रा	3,82,777	38,551	2,92,838	4,794	8,750	3,321
		ना	1,46,013	14,652	1,06,118	3,229	12,025	479
9	नंदुरबार	ए	4,05,012	31,562	2,98,251	19,688	14,299	5,792
		ग्रा	3,33,440	22,893	2,50,774	18,206	6,601	5,403
		ना	71,572	8,669	47,477	1,482	7,698	389
10	जळगाव	ए	11,69,788	1,15,971	8,76,097	12,928	58,058	6,502
		ग्रा	7,96,223	76,432	6,09,095	7,136	24,087	5,326
		ना	3,73,565	39,539	2,67,002	5,792	33,971	1,176
11	अहमदनगर	ए	13,23,404	1,36,152	8,83,053	16,544	76,285	11,634
		ग्रा	10,41,393	98,586	7,04,388	11,553	45,271	10,449
		ना	2,82,011	37,566	1,78,665	4,991	31,014	1,185
12	पुणे	ए	32,22,457	5,78,090	20,31,309	38,337	2,14,193	14,797
		ग्रा	11,65,718	2,00,698	7,23,303	19,351	46,708	10,088
		ना	20,56,739	3,77,392	13,08,006	18,986	1,67,485	4,709

HOUSING STATISTICS**TABLE No. 4.1****Classification of houses according to use
Population Census, 2011**

घरे Census houses used as						
हॉटेल, लॉज इत्यादि Hotel, Lodge Guest House etc.	हॉस्पिटल दवाखाना, Hospital Dispensary etc.	कारखाने यंत्रशाळा व तात्पुरत्या जागा Factories, workshops and work shed etc.	प्रार्थनालये Places of worship	इतर बिगर-निवासी वापर Other Non- residential use	Total Rural Urban	District
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(3)	(2)
6,100	4,502	32,664	3,590	1,31,353	T	Mumbai City
-	-	-	-	-	R	
6,100	4,502	32,664	3,590	1,31,353	U	
11,691	11,084	72,274	8,357	3,24,708	T	Mumbai Suburban
-	-	-	-	-	R	
11,691	11,084	72,274	8,357	3,24,708	U	
10,785	10,871	72,129	12,478	2,55,579	T	Thane
2,018	1,387	7,539	4,458	55,653	R	
8,767	9,484	64,590	8,020	1,99,926	U	
4,139	2,767	6,665	9,215	1,00,228	T	Raigarh
2,213	1,281	3,675	7,710	68,860	R	
1,926	1,486	2,990	1,505	31,368	U	
1,911	1,793	4,775	9,180	1,12,304	T	Ratnagiri
1,299	1,240	3,495	8,566	1,04,030	R	
612	553	1,280	614	8,274	U	
1,326	947	3,078	5,356	58,036	T	Sindhudurg
945	723	2,267	4,976	53,602	R	
381	224	811	380	4,434	U	
5,044	5,456	22,431	16,713	1,18,131	T	Nashik
2,209	2,063	7,123	12,318	80,092	R	
2,835	3,393	15,308	4,395	38,039	U	
999	1,257	2,743	3,399	33,820	T	Dhule
550	693	1,259	2,644	28,417	R	
449	564	1,484	755	5,403	U	
611	943	1,422	2,427	29,118	T	Nandurbar
346	636	796	1,972	25,197	R	
265	307	626	455	3,921	U	
2,371	3,124	6,213	9,499	75,313	T	Jalgaon
1,306	1,489	2,713	7,117	59,120	R	
1,065	1,635	3,500	2,382	16,193	U	
5,325	4,081	11,639	19,372	1,54,502	T	Ahmednagar
3,487	2,645	7,961	16,889	1,36,895	R	
1,838	1,436	3,678	2,483	17,607	U	
14,622	10,892	40,373	25,969	2,28,436	T	Pune
5,192	2,850	12,907	16,765	1,21,045	R	
9,430	8,042	27,466	9,204	1,07,391	U	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
13	सातारा	ए	9,75,471	1,36,448	6,13,970	24,273	47,533	8,499
		ग्रा	7,74,522	1,02,745	4,96,194	20,340	26,675	7,452
		ना	2,00,949	33,703	1,17,776	3,933	20,858	1,047
14	सांगली	ए	8,53,673	97,233	5,65,554	18,144	48,584	5,810
		ग्रा	6,26,872	67,410	4,17,906	13,344	26,936	5,051
		ना	2,26,801	29,823	1,47,648	4,800	21,648	759
15	सोलापूर	ए	11,56,231	1,14,418	8,36,699	20,037	64,928	8,124
		ग्रा	7,79,929	76,877	5,73,018	8,913	30,465	6,847
		ना	3,76,302	37,541	2,63,681	11,124	34,463	1,277
16	कोल्हापूर	ए	11,79,314	1,16,895	7,66,421	48,543	63,465	7,777
		ग्रा	7,96,496	75,969	5,11,276	39,664	28,203	6,347
		ना	3,82,818	40,926	2,55,145	8,879	35,262	1,430
17	औरंगाबाद	ए	9,79,132	98,667	7,20,939	13,796	57,247	6,403
		ग्रा	5,51,789	53,130	4,11,522	6,424	22,187	4,941
		ना	4,27,343	45,537	3,09,417	7,372	35,060	1,462
18	जालना	ए	5,02,830	41,989	3,79,429	7,824	22,859	4,000
		ग्रा	4,04,746	31,415	3,12,603	5,257	13,458	3,604
		ना	98,084	10,574	66,826	2,567	9,401	396
19	परभणी	ए	4,27,239	20,365	3,52,466	6,725	17,592	2,673
		ग्रा	2,93,480	11,882	2,52,040	3,282	5,567	2,074
		ना	1,33,759	8,483	1,00,426	3,443	12,025	599
20	हिंगोली	ए	2,84,369	19,726	2,22,091	4,009	9,413	2,059
		ग्रा	2,42,456	15,988	1,91,309	2,990	5,838	1,892
		ना	41,913	3,738	30,782	1,019	3,575	167
21	बीड	ए	6,98,571	53,486	5,34,713	8,623	30,790	6,459
		ग्रा	5,63,114	41,893	4,38,300	6,260	16,100	5,816
		ना	1,35,457	11,593	96,413	2,363	14,690	643
22	नांदेड	ए	8,21,682	52,732	6,42,226	11,908	41,541	5,920
		ग्रा	5,91,119	31,141	4,78,963	6,976	17,264	4,750
		ना	2,30,563	21,591	1,63,263	4,932	24,277	1,170
23	उस्मानाबाद	ए	4,44,990	36,138	3,42,119	5,751	22,333	3,188
		ग्रा	3,67,158	28,094	2,89,560	4,445	12,817	2,812
		ना	77,832	8,044	52,559	1,306	9,516	376
24	लातूर	ए	5,85,632	36,083	4,64,554	8,251	35,864	3,931
		ग्रा	4,28,616	24,645	3,53,138	5,570	15,863	3,171
		ना	1,57,016	11,438	1,11,416	2,681	20,001	760
25	बुलढाणा	ए	7,28,192	56,638	5,41,469	9,126	31,524	4,211
		ग्रा	5,75,405	38,917	4,36,844	6,341	15,866	3,611
		ना	1,52,787	17,721	1,04,625	2,785	15,658	600
26	अकोला	ए	5,04,235	36,852	3,82,574	7,051	27,431	3,114
		ग्रा	3,08,158	16,658	2,41,936	4,545	8,058	2,380
		ना	1,96,077	20,194	1,40,638	2,506	19,373	734

Table No. 4.1 contd...

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(3)	(2)
3,633	3,172	8,662	13,443	109,499	T	Satara
2,002	2,004	5,484	11,827	95,704	R	
1,631	1,168	3,178	1,616	13,795	U	
2,310	2,797	8,741	8,932	90,979	T	Sangli
1,412	1,721	5,343	7,539	77,403	R	
898	1,076	3,398	1,393	13,576	U	
4,094	3,286	9,572	14,925	73,548	T	Solapur
2,601	1,796	4,865	11,881	58,892	R	
1,493	1,490	4,707	3,044	14,656	U	
3,653	4,390	20,983	9,355	132,281	T	Kolhapur
2,018	2,392	9,511	7,521	110,503	R	
1,635	1,998	11,472	1,834	21,778	U	
3,601	2,431	5,920	9,856	56,169	T	Aurangabad
1,566	1,021	2,331	7,657	39,567	R	
2,035	1,410	3,589	2,199	16,602	U	
1,582	1,371	2,614	5,677	33,844	T	Jalna
966	944	1,515	4,979	29,038	R	
616	427	1,099	698	4,806	U	
1,208	907	1,610	3,505	18,951	T	Parbhani
422	431	558	2,615	14,133	R	
786	476	1,052	890	4,818	U	
664	612	988	2,536	21,478	T	Hingoli
456	449	711	2,227	20,138	R	
208	163	277	309	1,340	U	
2,904	2,077	3,779	7,172	46,095	T	Bid
1,939	1,379	2,526	6,345	40,783	R	
965	698	1,253	827	5,312	U	
2,600	1,809	3,521	7,192	49,648	T	Nanded
1,360	991	1,837	5,940	40,703	R	
1,240	818	1,684	1,252	8,945	U	
2,012	1,054	2,376	4,725	23,711	T	Osmanabad
1,359	727	1,575	4,172	20,535	R	
653	327	801	553	3,176	U	
2,519	1,488	3,686	5,340	22,618	T	Latur
1,375	835	1,870	4,535	16,838	R	
1,144	653	1,816	805	5,780	U	
1,628	1,728	3,306	7,051	69,759	T	Buldana
901	1,026	2,141	5,722	62,722	R	
727	702	1,165	1,329	7,037	U	
1,095	1,750	2,974	4,970	34,896	T	Akola
515	664	1,154	3,488	28,054	R	
580	1,086	1,820	1,482	6,842	U	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
27	वाशिम	ए	3,30,846	19,656	2,52,316	4,599	12,338	2,399
		ग्रा	2,74,925	14,463	2,13,081	3,548	6,790	2,162
		ना	55,921	5,193	39,235	1,051	5,548	237
28	अमरावती	ए	7,81,815	49,696	6,05,823	15,348	36,149	5,684
		ग्रा	5,08,921	27,264	4,06,086	9,379	12,324	4,484
		ना	2,72,894	22,432	1,99,737	5,969	23,825	1,200
29	यवतमाळ	ए	7,98,132	41,230	6,25,698	11,703	33,344	6,072
		ग्रा	6,29,243	27,296	5,02,077	8,336	17,064	5,373
		ना	1,68,889	13,934	1,23,621	3,367	16,280	699
30	वर्धा	ए	3,88,704	27,711	2,93,274	8,246	16,903	3,246
		ग्रा	2,68,486	16,934	2,04,183	5,095	7,671	2,673
		ना	1,20,218	10,777	89,091	3,151	9,232	573
31	नागपूर	ए	13,08,366	1,20,272	9,64,621	28,682	79,048	7,277
		ग्रा	4,30,844	39,218	3,16,375	6,901	13,483	4,504
		ना	8,77,522	81,054	6,48,246	21,781	65,565	2,773
32	भंडारा	ए	3,56,418	30,095	2,69,602	4,815	15,584	3,136
		ग्रा	2,83,843	21,354	2,18,388	3,729	9,342	2,660
		ना	72,575	8,741	51,214	1,086	6,242	476
33	गोर्दिया	ए	3,86,515	27,255	2,80,163	6,665	14,321	3,343
		ग्रा	3,19,702	19,615	2,34,230	5,066	8,161	2,998
		ना	66,813	7,640	45,933	1,599	6,160	345
34	चंद्रपूर	ए	6,84,655	50,493	5,16,427	9,627	28,780	6,507
		ग्रा	4,51,324	26,189	3,43,678	5,885	11,739	5,527
		ना	2,33,331	24,304	1,72,749	3,742	17,041	980
35	गडचिरोली	ए	3,30,840	19,642	2,38,966	5,141	8,540	4,863
		ग्रा	2,93,586	15,252	2,12,755	4,630	5,958	4,563
		ना	37,254	4,390	26,211	511	2,582	300
महाराष्ट्र राज्य		ए	3,35,69,762	37,68,699	2,31,77,085	5,42,163	19,56,484	2,13,833
		ग्रा	1,75,19,193	16,56,922	1,26,44,256	2,99,310	5,55,931	1,65,195
		ना	1,60,50,569	21,11,777	1,05,32,829	2,42,853	14,00,553	48,638

आधार : एच मालिका, महाराष्ट्र - भारताची जनगणना, २०११

Table No. 4.1 contd...

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(3)	(2)
775	841	1,191	3,402	32,786	T	Washim
518	514	785	2,786	29,877	R	
257	327	406	616	2,909	U	
1,537	2,270	3,986	7,567	50,585	T	Amravati
712	1,046	1,215	5,475	39,666	R	
825	1,224	2,771	2,092	10,919	U	
1,538	1,638	3,288	8,236	63,246	T	Yavatmal
917	988	1,866	7,079	57,065	R	
621	650	1,422	1,157	6,181	U	
856	1,052	1,683	4,304	29,869	T	Wardha
507	647	1,029	3,276	25,440	R	
349	405	654	1,028	4,429	U	
2,949	4,429	9,877	10,319	74,375	T	Nagpur
800	876	1,929	5,198	40,077	R	
2,149	3,553	7,948	5,121	34,298	U	
765	940	1,705	3,081	25,534	T	Bhandara
573	614	1,183	2,556	22,686	R	
192	326	522	525	2,848	U	
763	836	1,890	3,523	46,302	T	Gondiya
535	596	1,267	3,054	43,044	R	
228	240	623	469	3,258	U	
1,423	1,616	2,626	5,849	59,246	T	Chandrapur
742	852	1,457	4,140	50,005	R	
681	764	1,169	1,709	9,241	U	
525	674	1,129	2,253	47,870	T	Gadchiroli
369	541	801	2,069	45,699	R	
156	133	328	184	2,171	U	
1,09,558	1,00,885	3,82,513	2,78,768	28,34,817	T	Maharashtra State
44,130	38,061	1,02,688	2,05,496	17,41,483	R	
65,428	62,824	2,79,825	73,272	10,93,334	U	

Source: H-Series, Maharashtra - Census of India, 2011

4. गृहविषयक सांख्यिकी / HOUSING STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 4.2

वापरातील खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांची संख्या

Households by number of rooms occupied

जनगणना, २०११ / Population Census, 2011

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा	एकूण ग्रामीण नागरी	वापरातील खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबे								बेघर कुटुंबे Houseless households	Total Rural Urban	District
			एकूण Total	वेगळी खोली नसलेले No Exclusive room	१ खोली 1 Room	२ खोल्या 2 Rooms	३ खोल्या 3 Rooms	४ खोल्या 4 Rooms	५ खोल्या 5 Rooms	६ व अधिक 6 Rooms &			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
1	मुंबई शहर	ए	6,37,738	59,204	4,00,177	1,00,937	49,372	18,377	5,325	4,346	10,762	T	Mumbai City
		ग्रा	-	-	-	-	-	-	-	-	0	R	
		ना	6,37,738	59,204	4,00,177	1,00,937	49,372	18,377	5,325	4,346	10,762	U	
2	मुंबई उपनगर	ए	20,27,743	1,45,133	11,26,032	4,54,631	2,15,718	59,342	12,382	14,505	4,512	T	Mumbai Suburban
		ग्रा	-	-	-	-	-	-	-	-	0	R	
		ना	20,27,743	1,45,133	11,26,032	4,54,631	2,15,718	59,342	12,382	14,505	4,512	U	
3	ठाणे	ए	24,30,616	1,20,417	11,09,216	7,87,371	3,03,405	76,471	17,313	16,423	5,984	T	Thane
		ग्रा	5,26,397	39,533	2,45,230	1,57,729	56,770	18,647	4,432	4,056	1,244	R	
		ना	19,04,219	80,884	8,63,986	6,29,642	2,46,635	57,824	12,881	12,367	4,740	U	
4	रायगड	ए	5,96,514	22,708	2,02,630	2,11,589	1,05,866	36,654	8,782	8,285	1,951	T	Raigad
		ग्रा	3,76,520	16,126	1,40,302	1,34,851	53,950	20,666	5,378	5,247	1,469	R	
		ना	2,19,994	6,582	62,328	76,738	51,916	15,988	3,404	3,038	482	U	
5	रत्नागिरी	ए	3,93,379	15,472	1,28,979	1,36,313	64,690	29,556	9,505	8,864	1,160	T	Ratnagiri
		ग्रा	3,33,645	13,468	1,15,470	1,15,228	51,603	23,928	7,316	6,632	1,083	R	
		ना	59,734	2,004	13,509	21,085	13,087	5,628	2,189	2,232	77	U	
6	सिंधुदुर्ग	ए	2,05,119	7,540	49,140	65,002	38,766	25,881	9,189	9,601	411	T	Sindhudurg
		ग्रा	1,80,494	7,077	44,824	57,589	32,629	22,435	7,920	8,020	355	R	
		ना	24,625	463	4,316	7,413	6,137	3,446	1,269	1,581	56	U	
7	नाशिक	ए	11,80,293	66,126	5,15,406	3,74,694	1,41,208	50,769	15,284	16,806	3,352	T	Nashik
		ग्रा	6,61,977	40,649	3,06,334	2,19,750	61,982	21,417	5,093	6,752	1,765	R	
		ना	5,18,316	25,477	2,09,072	1,54,944	79,226	29,352	10,191	10,054	1,587	U	
8	धुळे	ए	4,08,700	20,936	1,77,830	1,27,835	56,422	16,634	4,719	4,324	939	T	Dhule
		ग्रा	2,98,915	16,642	1,42,449	92,041	36,133	8,147	1,646	1,857	774	R	
		ना	1,09,785	4,294	35,381	35,794	20,289	8,487	3,073	2,467	165	U	

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 4.2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
9	नंदुरबार	ए	3,19,623	13,982	1,93,672	74,663	25,152	7,566	2,130	2,458	1,227	T	Nandurbar
		ग्रा	2,70,533	12,883	1,77,979	58,776	15,500	3,599	751	1,045	1,007	R	
		ना	49,090	1,099	15,693	15,887	9,652	3,967	1,379	1,413	220	U	
10	जळगाव	ए	8,91,657	36,246	3,96,241	3,10,994	99,454	31,382	8,007	9,333	1,846	T	Jalgaon
		ग्रा	6,18,314	25,378	2,96,938	2,16,557	56,932	15,401	3,024	4,084	1,143	R	
		ना	2,73,343	10,868	99,303	94,437	42,522	15,981	4,983	5,249	703	U	
11	अहमदनगर	ए	9,01,748	38,914	4,52,168	2,70,549	85,816	34,258	9,486	10,557	1,899	T	Ahmednagar
		ग्रा	7,17,718	31,781	3,80,737	2,16,483	56,829	21,009	4,981	5,898	1,498	R	
		ना	1,84,030	7,133	71,431	54,066	28,987	13,249	4,505	4,659	401	U	
12	पुणे	ए	20,76,607	96,829	8,67,524	5,94,089	3,29,621	1,25,046	33,233	30,265	3,418	T	Pune
		ग्रा	7,44,114	28,871	3,29,177	2,47,502	86,229	35,019	8,451	8,865	1,427	R	
		ना	13,32,493	67,958	5,38,347	3,46,587	2,43,392	90,027	24,782	21,400	1,991	U	
13	सातारा	ए	6,39,999	28,569	2,25,146	2,19,428	1,00,309	42,302	12,079	12,166	1,751	T	Satara
		ग्रा	5,18,187	22,788	1,84,081	1,85,534	78,999	31,218	7,889	7,678	1,527	R	
		ना	1,21,812	5,781	41,065	33,894	21,310	11,084	4,190	4,488	224	U	
14	सांगली	ए	5,85,227	15,749	1,91,117	2,04,264	97,160	49,474	13,713	13,750	626	T	Sangli
		ग्रा	4,32,579	11,158	1,39,664	1,59,600	70,680	34,185	8,804	8,488	447	R	
		ना	1,52,648	4,591	51,453	44,664	26,480	15,289	4,909	5,262	179	U	
15	सोलापूर	ए	8,58,981	25,802	3,85,265	2,83,726	95,336	44,334	12,257	12,261	1,499	T	Solapur
		ग्रा	5,83,706	13,753	2,72,920	2,02,722	55,672	26,873	6,010	5,756	944	R	
		ना	2,75,275	12,049	1,12,345	81,004	39,664	17,461	6,247	6,505	555	U	
16	कोल्हापूर	ए	8,21,483	41,561	2,16,170	2,61,733	1,83,797	74,210	22,458	21,554	1,019	T	Kolhapur
		ग्रा	5,56,628	21,107	1,34,398	1,89,667	1,36,431	49,596	13,383	12,046	691	R	
		ना	2,64,855	20,454	81,772	72,066	47,366	24,614	9,075	9,508	328	U	
17	औरंगाबाद	ए	7,36,587	33,488	3,30,324	2,34,204	79,415	36,644	10,692	11,820	888	T	Aurangabad
		ग्रा	4,19,120	16,854	2,12,884	1,43,761	29,306	11,334	2,127	2,854	465	R	
		ना	3,17,467	16,634	1,17,440	90,443	50,109	25,310	8,565	8,966	423	U	
18	जालना	ए	3,88,116	11,443	1,86,719	1,30,649	36,017	14,443	4,029	4,816	594	T	Jalna
		ग्रा	3,18,563	9,829	1,62,306	1,08,318	24,886	8,857	1,994	2,373	352	R	
		ना	69,553	1,614	24,413	22,331	11,131	5,586	2,035	2,443	242	U	

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 4.2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
19	परभणी	ए	3,60,186	5,336	1,45,908	1,32,654	43,230	20,364	6,210	6,484	319	T	Parbhani
		ग्रा	2,56,063	4,021	1,14,847	95,457	25,298	10,976	2,629	2,835	165	R	
		ना	1,04,123	1,315	31,061	37,197	17,932	9,388	3,581	3,649	154	U	
20	हिंगोली	ए	2,27,041	4,517	86,442	91,014	26,662	12,001	3,221	3,184	200	T	Hingoli
		ग्रा	1,95,143	4,019	75,852	79,675	21,963	9,431	2,152	2,051	149	R	
		ना	31,898	498	10,590	11,339	4,699	2,570	1,069	1,133	51	U	
21	बीड	ए	5,45,073	23,805	2,91,380	1,56,819	43,095	18,219	5,635	6,120	900	T	Beed
		ग्रा	4,46,114	19,905	2,57,107	1,25,519	27,414	10,436	2,701	3,032	729	R	
		ना	98,959	3,900	34,273	31,300	15,681	7,783	2,934	3,088	171	U	
22	नांदेड	ए	6,56,303	15,854	2,77,653	2,32,802	70,637	37,221	10,634	11,502	881	T	Nanded
		ग्रा	4,87,624	13,084	2,25,089	1,75,550	42,068	21,308	4,947	5,578	452	R	
		ना	1,68,679	2,770	52,564	57,252	28,569	15,913	5,687	5,924	429	U	
23	उस्मानाबाद	ए	3,48,760	7,176	1,36,500	1,31,286	41,330	20,817	5,906	5,745	747	T	Osmanabad
		ग्रा	2,94,816	6,344	1,21,338	1,12,895	31,897	15,126	3,700	3,516	574	R	
		ना	53,944	832	15,162	18,391	9,433	5,691	2,206	2,229	173	U	
24	लातूर	ए	4,74,149	9,327	1,74,599	1,75,876	60,533	33,827	10,342	9,645	624	T	Latur
		ग्रा	3,59,858	6,465	1,36,309	1,42,152	41,723	22,409	5,601	5,199	438	R	
		ना	1,14,291	2,862	38,290	33,724	18,810	11,418	4,741	4,446	186	U	
25	बुलढाणा	ए	5,53,031	18,061	2,53,911	1,92,985	54,781	21,804	5,865	5,624	798	T	Buldhana
		ग्रा	4,45,247	14,955	2,16,497	1,56,330	37,511	13,990	2,962	3,002	545	R	
		ना	1,07,784	3,106	37,414	36,655	17,270	7,814	2,903	2,622	253	U	
26	ओला	ए	3,91,135	15,365	1,77,776	1,25,936	43,691	17,798	5,499	5,070	837	T	Akola
		ग्रा	2,47,752	8,647	1,25,002	82,607	20,556	7,687	1,728	1,525	454	R	
		ना	1,43,383	6,718	52,774	43,329	23,135	10,111	3,771	3,545	383	U	
27	वाशिम	ए	2,57,892	5,066	1,00,020	1,04,718	30,767	11,685	3,023	2,613	257	T	Washim
		ग्रा	2,17,490	4,192	87,158	90,371	23,828	8,461	1,854	1,626	167	R	
		ना	40,402	874	12,862	14,347	6,939	3,224	1,169	987	90	U	
28	अमरावती	ए	6,37,446	19,937	2,44,204	2,29,677	85,806	36,456	11,662	9,704	1,272	T	Amravati
		ग्रा	4,24,563	14,436	1,77,362	1,62,721	47,297	15,475	3,896	3,376	843	R	
		ना	2,12,883	5,501	66,842	66,956	38,509	20,981	7,766	6,328	429	U	

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 4.2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
29	यवतमाळ	ए	6,40,385	17,366	2,32,696	2,54,420	81,049	35,563	10,706	8,585	744	T	Yavatmal
		ग्रा	5,13,041	14,887	1,96,603	2,11,737	56,899	22,726	5,671	4,518	521	R	
		ना	1,27,344	2,479	36,093	42,683	24,150	12,837	5,035	4,067	223	U	
30	वर्धा	ए	3,02,680	8,695	91,157	1,20,430	50,205	20,359	6,629	5,205	1,189	T	Wardha
		ग्रा	2,10,284	6,597	66,729	89,591	31,112	11,088	2,961	2,206	995	R	
		ना	92,396	2,098	24,428	30,839	19,093	9,271	3,668	2,999	194	U	
31	नागपूर	ए	9,95,808	26,739	2,72,097	3,36,283	2,08,408	93,093	31,680	27,508	2,689	T	Nagpur
		ग्रा	3,24,568	11,802	1,03,032	1,31,898	53,079	16,719	4,500	3,538	966	R	
		ना	6,71,240	14,937	1,69,065	2,04,385	1,55,329	76,374	27,180	23,970	1,723	U	
32	भंडारा	ए	2,75,773	6,336	70,873	1,11,504	60,876	16,560	5,124	4,500	352	T	Bhandara
		ग्रा	2,23,299	5,349	63,904	92,361	45,536	10,605	2,887	2,657	260	R	
		ना	52,474	987	6,969	19,143	15,340	5,955	2,237	1,843	92	U	
33	गोंदिया	ए	2,89,431	5,162	86,976	1,14,780	57,377	16,510	4,479	4,147	438	T	Gondiya
		ग्रा	2,41,802	4,636	79,515	97,861	43,831	11,170	2,612	2,177	313	R	
		ना	47,629	526	7,461	16,919	13,546	5,340	1,867	1,970	125	U	
34	चंद्रपूर	ए	5,29,612	11,698	1,60,876	2,10,835	93,711	34,895	9,970	7,627	965	T	Chandrapur
		ग्रा	3,52,643	8,961	1,21,166	1,48,962	51,037	15,494	3,884	3,139	682	R	
		ना	1,76,969	2,737	39,710	61,873	42,674	19,401	6,086	4,488	283	U	
35	गडचिरोली	ए	2,45,745	7,156	68,219	1,07,964	41,257	13,797	3,777	3,575	430	T	Gadchiroli
		ग्रा	2,18,935	6,800	63,570	98,097	34,117	10,935	2,724	2,692	372	R	
		ना	26,810	356	4,649	9,867	7,140	2,862	1,053	883	58	U	
महाराष्ट्र राज्य	ए	2,38,30,580	10,07,715	1,00,25,043	76,72,654	32,00,939	12,34,312	3,50,945	3,38,972	57,480	T	Maharashtra State	
	ग्रा	1,30,16,652	4,82,997	55,16,773	45,99,892	15,39,697	5,86,367	1,46,608	1,44,318	24,816	R		
	ना	1,08,13,928	5,24,718	45,08,270	30,72,762	16,61,242	6,47,945	2,04,337	1,94,654	32,664	U		

आधार : एच मालिका, महाराष्ट्र — भारताची जनगणना, २०११

Source: H-Series, Maharashtra - Census of India, 2011

4. गृहविषयक सांख्यिकी / HOUSING STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 4.3

वापरातील निवासी घरे व प्रत्येक घरामागे व्यक्तींची संख्या

Occupied Residential Houses and No. of Persons per House

जनगणना, २००१ / Population Census, 2001

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा	एकूण कुटुंबे Total house- holds	संस्थांतील कुटुंबे Institu- tional house- holds	वापरातील निवासी घरे / Occupied Residential Houses			वापरातील निवासी घरामागे व्यक्तींची संख्या Persons per occupied Census House			District
				ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई शहर	6,77,163	5,705	0	9,76,597	9,76,597	--	3.42	3.42	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	18,38,426	5,005	0	24,27,994	24,27,994	--	3.56	3.56	Mumbai Suburban
3	ठाणे	17,55,124	5,847	5,43,690	18,16,873	23,60,563	4.10	3.25	3.44	Thane
4	रायगड	4,78,933	1,662	5,15,988	1,70,667	6,86,655	3.24	3.13	3.22	Raigad
5	रत्नागिरी	3,77,366	790	4,90,417	57,965	5,48,382	3.07	3.32	3.09	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1,92,666	477	2,67,089	29,397	2,96,486	2.94	2.80	2.93	Sindhudurg
7	नाशिक	9,15,137	3,976	6,98,559	5,05,310	12,03,869	4.38	3.83	4.15	Nashik
8	धुळे	3,24,557	883	3,23,049	1,01,926	4,24,975	3.91	4.37	4.02	Dhule
9	नंदुरबार	2,45,421	1,024	2,62,259	48,594	3,10,853	4.23	4.17	4.22	Nandurbar
10	जळगाव	7,32,767	1,743	6,84,096	2,55,145	9,39,241	3.84	4.13	3.92	Jalgaon
11	अहमदनगर	7,76,787	2,075	8,46,995	2,11,378	10,58,373	3.82	3.80	3.82	Ahmednagar
12	पुणे	1,5,17,041	5,284	8,09,458	12,59,950	20,69,408	3.75	3.33	3.49	Pune
13	सातारा	5,70,606	1,289	6,80,941	1,14,114	7,95,055	3.54	3.49	3.53	Satara
14	सांगली	5,06,593	1,000	5,06,932	1,75,408	6,82,340	3.85	3.61	3.79	Sangli
15	सोलापूर	7,35,092	1,847	6,42,727	2,92,583	9,35,310	4.08	4.19	4.12	Solapur
16	कोल्हापूर	7,12,349	1,063	6,46,299	2,85,825	9,32,124	3.83	3.67	3.78	Kolhapur
17	औरंगाबाद	5,49,898	1,371	4,28,338	2,57,238	6,85,576	4.23	4.23	4.23	Aurangabad
18	जालना	3,03,886	617	3,12,092	65,851	3,77,943	4.18	4.68	4.27	Jalna
19	परभणी	2,78,702	501	2,35,979	1,00,637	3,36,616	4.42	4.82	4.54	Parbhani
20	हिंगोली	1,80,695	321	1,88,131	30,914	2,19,045	4.43	4.98	4.51	Hingoli
21	बीड	4,14,973	750	4,64,763	88,264	5,53,027	3.82	4.39	3.91	Beed
22	नांदेड	5,27,875	1,323	4,91,465	1,51,234	6,42,699	4.45	4.56	4.48	Nanded
23	उस्मानाबाद	2,95,750	947	3,09,827	55,514	3,65,341	4.05	4.20	4.07	Osmanabad
24	लातूर	3,81,600	915	3,39,844	1,00,212	4,40,056	4.68	4.89	4.73	Latur
25	बुलढाणा	4,45,634	710	4,59,965	1,19,459	5,79,424	3.82	3.96	3.85	Buldhana
26	अकोला	3,19,947	530	2,51,960	1,42,975	3,94,935	3.98	4.39	4.13	Akola
27	वाशिम	2,00,958	360	2,19,160	39,946	2,59,106	3.84	4.47	3.94	Washim
28	अमरावती	5,26,230	1,087	4,32,034	2,14,167	6,46,201	3.95	4.20	4.03	Amravati
29	यवतमाळ	5,18,214	1,211	5,23,928	1,13,336	6,37,264	3.82	4.03	3.86	Yavatmal
30	वर्धा	2,70,502	763	2,44,053	85,768	3,29,821	3.74	3.79	3.75	Wardha
31	नागपूर	8,38,599	1,660	3,75,221	6,21,000	9,96,221	3.87	4.21	4.08	Nagpur
32	भंडारा	2,44,531	237	2,56,348	45,534	3,01,882	3.75	3.86	3.76	Bhandara
33	गोंदिया	2,49,720	316	2,90,121	35,768	3,25,889	3.64	4.01	3.68	Gondiya
34	चंद्रपूर	4,62,632	1,012	4,07,842	1,75,542	5,83,384	3.45	3.79	3.55	Chandrapur
35	गडचिरोली	2,10,362	626	2,59,425	19,309	2,78,734	3.48	3.48	3.48	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	1,95,76,736	54,927	1,44,08,995	1,11,92,394	2,56,01,389	3.87	3.67	3.78	Maharashtra State

4. गृहविषयक सांख्यिकी / HOUSING STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 4.4

बेघर कुटुंबे व बेघर लोकसंख्या

Houseless households and houseless population

जनगणना, २०११ / Population Census, 2011

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा	बेघर कुटुंबे Houseless Households	बेघर लोकसंख्या Houseless Population	एकूण लोकसंख्या Total population	बेघर लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Percentage of Houseless population to total population	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	मुंबई शहर	10,762	38,339	30,85,411	1.24	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	4,512	19,077	93,56,962	0.2	Mumbai Suburban
3	ठाणे	5,984	19,287	1,10,60,148	0.17	Thane
4	रायगड	1,951	7,532	26,34,200	0.29	Raigad
5	रत्नागिरी	1,160	4,351	16,15,069	0.27	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	411	1,472	8,49,651	0.17	Sindhudurg
7	नाशिक	3,352	11,811	61,07,187	0.19	Nashik
8	धुळे	939	4,281	20,50,862	0.21	Dhule
9	नंदुरबार	1,227	5,366	16,48,295	0.33	Nandurbar
10	जळगाव	1,846	7,663	42,29,917	0.18	Jalgaon
12	पुणे	3,418	11,729	94,29,408	0.12	Pune
13	सातारा	1,751	6,548	30,03,741	0.22	Satara
14	सांगली	626	2,277	28,22,143	0.08	Sangli
15	सोलापूर	1,499	5,113	43,17,756	0.12	Salapur
17	औरंगाबाद	888	3,048	37,01,282	0.08	Aurangabad
18	जालना	594	2,357	19,59,046	0.12	Jalna
19	परभणी	319	1,134	18,36,086	0.06	Parbhani
20	हिंगोली	200	872	11,77,345	0.07	Hingoli
21	बीड	900	3,663	25,85,049	0.14	Beed
22	नांदेड	881	3,515	33,61,292	0.1	Nanded
23	उस्मानाबाद	747	3,181	16,57,576	0.19	Osmanabad
24	लातूर	624	2,709	24,54,196	0.11	Latur
25	बुलढाणा	798	2,959	25,86,258	0.11	Buldhana
26	अकोला	837	2,808	18,13,906	0.15	Akola
27	वाशिम	257	1,066	11,97,160	0.09	Washim
28	अमरावती	1,272	4,556	28,88,445	0.16	Amravati
29	यवतमाळ	744	2,550	27,72,348	0.09	Yavatmal
30	वर्धा	1,189	4,071	13,00,774	0.31	Wardha
31	नागपूर	2,689	8,323	46,53,570	0.18	Nagpur
32	भंडारा	352	1,427	12,00,334	0.12	Bhandara
33	गोंदिया	438	1,507	13,22,507	0.11	Gondiya
34	चंद्रपूर	965	3,482	22,04,307	0.16	Chandrapur
35	गडचिरोली	430	1,760	10,72,942	0.16	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	57,480	2,10,908	11,23,74,333	0.19	Maharashtra State

4. गृहविषयक सांख्यिकी / HOUSING STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No.4.5 (A)

राहात्या घरांचे छप्परासाठी वापरलेल्या प्रमुख सामानानुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण
Households by Predominant Material used for Roof of houses occupied
जनगणना, २०११ / Population Census, 2011

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा	ग्रामीण नागरी एकूण	एकूण कुटुंबे Total Number of Households	गवत,पाने, लाकूड, बांबू, चिखल, इ. Grass, Thatch, Wood, Bamboo Mud etc.	प्लॉस्टिक पॉलिथिन Plastic Polythene	Hand- Made Tiles	Machine Made Tiles	जी.आय. धातु, अॅस्बे स्टॉसचे पत्रे G.I., Metal Asbestos, Sheets	विटा Brick	दगड Stone	काँक्रीट Concrete	इतर प्रकारचे सामान Any other Material	Rural Urban Total	District	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)	
1	मुंबई शहर	ए	9,77,440	16,339	6,039	11,767	60,444	44,819	2,18,856	14,289	5,92,413	12,474	T	Mumbai City	
		ग्रा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		R
		ना	9,77,440	16,339	6,039	11,767	60,444	44,819	2,18,856	14,289	5,92,413	12,474	U		
2	मुंबई उपनगर	ए	26,75,032	15,869	32,739	14,500	91,227	1,45,245	10,77,149	34,212	12,35,785	28,306	T.	Mumbai Suburban	
		ग्रा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		R
		ना	26,75,032	15,869	32,739	14,500	91,227	1,45,245	10,77,149	34,212	12,35,785	28,306	U		
3	ठाणे	ए	30,50,540	53,597	24,127	77,229	4,25,120	1,07,390	8,46,915	25,437	14,65,036	25,689	T.	Thane	
		ग्रा	6,20,953	38,955	6,318	42,950	2,83,578	14,663	1,59,694	2,171	68,630	3,994	R		
		ना	24,29,587	14,642	17,809	34,279	1,41,542	92,727	6,87,221	23,266	13,96,406	21,695	U		
4	रायगड	ए	7,67,408	28,029	5,527	38,496	3,24,164	21,857	1,35,140	3,089	2,04,155	6,951	T.	Raigad	
		ग्रा	4,78,329	18,457	2,447	30,849	2,84,665	11,903	88,311	1,250	36,581	3,866	R		
		ना	2,89,079	9,572	3,080	7,647	39,499	9,954	46,829	1,839	1,67,574	3,085	U		
5	रत्नागिरी	ए	5,48,629	14,753	3,335	13,620	3,76,103	7,135	67,721	977	62,974	2,011	T.	Ratnagiri	
		ग्रा	4,67,077	14,130	1,654	11,004	3,51,049	5,888	55,212	698	25,838	1,604	R		
		ना	81,552	623	1,681	2,616	25,054	1,247	12,509	279	37,136	407	U		
6	सिंधुदुर्ग	ए	2,86,716	6,374	1,535	37,110	1,80,437	3,177	21,085	1,649	33,692	1,657	T.	Sindhudurg	
		ग्रा	2,51,500	5,965	1,170	34,659	1,63,630	2,734	18,394	1,145	22,363	1,440	R		
		ना	35,216	409	365	2,451	16,807	443	2,691	504	11,329	217	U		
7	नाशिक	ए	14,50,332	1,52,008	10,105	70,489	2,27,512	39,509	5,22,075	6,685	4,09,030	12,919	T	Nashik	
		ग्रा	8,03,230	1,16,290	6,236	55,869	1,96,015	20,496	3,19,061	3,776	78,530	6,957	R		
		ना	6,47,102	35,718	3,869	14,620	31,497	19,013	2,03,014	2,909	3,30,500	5,962	U		

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 4.5 (A) contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
8	धुळे	ए	4,73,772	1,59,256	2,016	36,149	31,128	8,252	1,15,006	2,381	1,14,909	4,675	T	Dhule
		ग्रा	3,43,266	1,49,218	1,598	35,484	29,775	5,562	76,546	1,589	40,508	2,986	R	
		ना	1,30,506	10,038	418	665	1,353	2,690	38,460	792	74,401	1,689	U	
9	नंदुरबार	ए	3,72,551	49,519	2,683	1,31,523	57,472	6,568	75,969	1,586	44,807	2,424	T	Nandurbar
		ग्रा	3,09,931	46,623	2,203	1,27,755	53,326	4,788	53,281	903	19,132	1,920	R	
		ना	62,620	2,896	480	3,768	4,146	1,780	22,688	683	25,675	504	U	
10	जळगाव	ए	10,50,105	2,30,590	4,631	12,730	8,688	24,172	4,12,287	8,517	335,239	13,251	T	Jalgaon
		ग्रा	7,17,389	2,04,103	3,670	10,409	4,594	16,586	3,16,617	6,076	145,635	9,699	R	
		ना	3,32,716	26,487	961	2,321	4,094	7,586	95,670	2,441	189,604	3,552	U	
11	अहमदनगर	ए	11,82,435	1,69,865	5,456	13,335	79,409	33,567	6,13,395	5,785	249,362	12,261	T	Ahmadnagar
		ग्रा	9,39,538	1,55,207	4,492	11,695	75,849	25,361	5,23,415	4,290	130,977	8,252	R	
		ना	2,42,897	14,658	964	1,640	3,560	8,206	89,980	1,495	118,385	4,009	U	
12	पुणे	ए	26,18,928	79,654	13,260	41,898	2,12,832	71,947	9,50,310	16,086	12,10,652	22,289	T	Pune
		ग्रा	9,58,209	59,114	5,501	29,052	1,75,133	32,009	4,63,664	4,650	181,224	7,862	R	
		ना	16,60,719	20,540	7,759	12,846	37,699	39,938	4,86,646	11,436	10,29,428	14,427	U	
13	सातारा	ए	8,32,684	32,785	4,449	29,067	1,38,705	21,827	4,54,516	2,414	1,43,471	5,450	T	Satara
		ग्रा	6,67,682	29,189	3,487	27,205	1,34,428	17,172	3,84,336	2,038	66,138	3,689	R	
		ना	1,65,002	3,596	962	1,862	4,277	4,655	70,180	376	77,333	1,761	U	
14	सांगली	ए	7,51,851	66,631	5,295	22,423	2,20,822	35,553	2,35,582	2,746	1,56,980	5,819	T	Sangli
		ग्रा	5,56,655	64,552	3,669	16,145	1,82,139	28,803	1,79,081	1,979	75,902	4,385	R	
		ना	1,95,196	2,079	1,626	6,278	38,683	6,750	56,501	767	81,078	1,434	U	
15	सोलापूर	ए	10,35,213	1,39,031	4,695	5,475	10,447	40,802	5,84,115	4,997	2,36,736	8,915	T	Solapur
		ग्रा	6,99,278	1,29,467	3,211	3,600	7,129	23,834	4,14,618	2,632	1,08,106	6,681	R	
		ना	3,35,935	9,564	1,484	1,875	3,318	16,968	1,69,497	2,365	1,28,630	2,234	U	
16	कोल्हापूर	ए	10,56,868	32,817	5,378	79,630	5,47,132	22,595	1,31,758	2,861	2,29,577	5,120	T	Kolhapur
		ग्रा	7,17,435	25,347	3,395	62,025	4,52,395	13,203	76,155	1,750	80,358	2,807	R	
		ना	3,39,433	7,470	1,983	17,605	94,737	9,392	55,603	1,111	1,49,219	2,313	U	
17	औरंगाबाद	ए	8,76,362	90,376	3,177	18,875	6,656	31,549	4,48,154	7,193	2,62,977	7,405	T	Aurangabad
		ग्रा	4,97,216	73,715	2,073	14,267	3,991	18,917	3,12,517	4,009	62,847	4,880	R	
		ना	3,79,146	16,661	1,104	4,608	2,665	12,632	1,35,637	3,184	2,00,130	2,525	U	
18	जालना	ए	4,59,200	40,053	1,923	6,533	5,022	14,167	3,19,688	3,528	63,272	5,014	T	Jalna
		ग्रा	3,72,364	36,986	1,696	5,482	3,815	10,677	2,77,102	2,536	30,448	3,622	R	
		ना	86,836	3,067	227	1,051	1,207	3,490	42,586	992	32,824	1,392	U	

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 4.5 (A) contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
19	परभणी	ए	4,05,637	24,806	1,410	4,590	4,106	17,635	2,60,935	3,420	84,944	3,791	T	Parbhani
		ग्रा	2,81,122	21,121	997	3,605	3,081	13,108	2,02,221	2,056	32,245	2,688	R	
		ना	1,24,515	3,685	413	985	1,025	4,527	58,714	1,364	52,699	1,103	U	
20	हिंगोली	ए	2,63,850	11,679	996	2,318	2,798	5,624	1,99,382	1,191	38,420	1,442	T	Hingoli
		ग्रा	2,26,010	11,105	926	2,189	2,438	4,719	1,78,633	1,058	23,747	1,195	R	
		ना	37,840	574	70	129	360	905	20,749	133	14,673	247	U	
21	बीड	ए	6,42,612	64,108	2,958	4,850	5,715	18,869	4,21,969	3,333	1,14,732	6,078	T	Bid
		ग्रा	5,19,448	58,786	2,539	3,990	4,104	15,638	3,67,663	2,791	59,357	4,580	R	
		ना	1,23,164	5,322	419	860	1,611	3,231	54,306	542	55,375	1,498	U	
22	नांदेड	ए	7,66,365	29,002	4,086	1,08,292	27,543	22,039	4,00,775	3,815	1,65,595	5,218	T	Nanded
		ग्रा	5,58,784	25,355	3,455	99,280	22,340	16,370	3,17,765	2,754	67,721	3,744	R	
		ना	2,07,581	3,647	631	9,012	5,203	5,669	83,010	1,061	97,874	1,474	U	
23	उस्मानाबाद	ए	4,07,269	26,589	2,325	7,279	2,153	16,881	2,72,324	2,351	74,146	3,221	T	Osmanabad
		ग्रा	3,38,002	24,290	1,973	6,378	1,543	14,405	2,37,909	1,923	46,840	2,741	R	
		ना	69,267	2,299	352	901	610	2,476	34,415	428	27,306	480	U	
24	लातूर	ए	5,48,251	22,740	1,969	8,248	2,717	20,793	3,27,053	3,793	1,57,555	3,383	T	Latur
		ग्रा	4,03,195	21,128	1,511	7,642	1,660	15,543	2,75,944	2,852	74,490	2,425	R	
		ना	1,45,056	1,612	458	606	1,057	5,250	51,109	941	83,065	958	U	
25	बुलढाणा	ए	6,69,802	34,833	2,542	21,437	5,438	10,453	4,51,462	4,231	1,33,466	5,940	T	Buldana
		ग्रा	5,35,174	32,381	2,225	19,572	4,609	8,363	3,86,550	3,127	73,383	4,964	R	
		ना	1,34,628	2,452	317	1,865	829	2,090	64,912	1,104	60,083	976	U	
26	ओला	ए	4,65,855	18,438	4,459	1,03,094	21,421	9,971	1,62,954	2,937	1,38,777	3,804	T	Akola
		ग्रा	2,90,794	14,000	3,399	84,300	14,857	5,613	1,16,322	1,687	48,233	2,383	R	
		ना	1,75,061	4,438	1,060	18,794	6,564	4,358	46,632	1,250	90,544	1,421	U	
27	वाशिम	ए	3,10,647	11,564	1,290	6,171	3,592	4,319	2,35,008	929	45,510	2,264	T	Washim
		ग्रा	2,60,061	10,560	1,123	5,930	3,180	2,786	2,07,676	748	26,230	1,828	R	
		ना	50,586	1,004	167	241	412	1,533	27,332	181	19,280	436	U	
28	अमरावती	ए	7,28,949	32,088	9,249	2,34,768	45,880	15,450	1,88,749	4,386	1,92,708	5,671	T	Amravati
		ग्रा	4,80,387	27,039	7,165	1,98,612	34,193	8,902	1,33,341	2,747	65,357	3,031	R	
		ना	2,48,562	5,049	2,084	36,156	11,687	6,548	55,408	1,639	1,27,351	2,640	U	

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 4.5 (A) contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
29	यवतमाळ	ए	7,54,763	14,251	2,027	50,318	59,775	13,939	4,73,501	2,430	1,32,950	5,572	T	Yavatmal
		ग्रा	6,00,765	13,086	1,699	47,208	53,894	10,543	4,11,272	1,858	56,716	4,489	R	
		ना	1,53,998	1,165	328	3,110	5,881	3,396	62,229	572	76,234	1,083	U	
30	वर्धा	ए	3,59,433	9,321	2,944	71,246	49,796	7,301	97,499	1,514	1,17,648	2,164	T	Wardha
		ग्रा	2,50,521	8,177	2,200	64,029	40,432	4,618	76,497	1,032	52,122	1,414	R	
		ना	1,08,912	1,144	744	7,217	9,364	2,683	21,002	482	65,526	750	U	
31	नागपूर	ए	11,81,577	34,951	10,015	1,60,816	1,88,231	24,914	1,40,326	10,115	6,07,939	4,270	T	Nagpur
		ग्रा	3,90,143	20,520	3,128	1,13,224	94,974	5,773	34,691	2,023	1,14,459	1,351	R	
		ना	7,91,434	14,431	6,887	47,592	93,257	19,141	1,05,635	8,092	4,93,480	2,919	U	
32	भंडारा	ए	3,25,162	7,513	1,218	1,79,274	38,056	1,965	6,160	1,399	88,703	874	T	Bhandara
		ग्रा	2,61,731	6,605	996	1,65,594	34,189	1,294	3,442	1,034	48,070	507	R	
		ना	63,431	908	222	13,680	3,867	671	2,718	365	40,633	367	U	
33	गोंदिया	ए	3,57,806	7,217	1,076	2,33,479	36,170	2,300	6,384	2,228	68,347	605	T	Gondiya
		ग्रा	2,98,951	6,500	788	2,15,394	33,609	1,527	3,131	1,501	36,197	304	R	
		ना	58,855	717	288	18,085	2,561	773	3,253	727	32,150	301	U	
34	चंद्रपूर	ए	6,32,101	19,503	2,937	75,526	2,78,461	8,882	62,253	2,715	1,80,095	1,729	T	Chandrapur
		ग्रा	4,24,025	16,601	1,847	63,006	2,23,868	3,913	43,153	1,788	68,796	1,053	R	
		ना	2,08,076	2,902	1,090	12,520	54,593	4,969	19,100	927	1,11,299	676	U	
35	गडचिरोली	ए	3,09,961	20,448	1,418	70,887	1,62,578	2,302	5,452	1,073	45,101	702	T	Gadchiroli
		ग्रा	2,77,385	20,050	1,257	68,115	1,51,211	1,798	4,076	930	29,382	566	R	
		ना	32,576	398	161	2,772	11,367	504	1,376	143	15,719	136	U	
महाराष्ट्र राज्य	ए	2,95,96,106	17,66,597	1,89,289	20,03,442	39,37,750	8,83,768	1,09,41,907	1,96,292	94,37,703	2,39,358		T	Maharashtra State
	ग्रा	1,57,96,550	15,04,622	90,048	16,86,518	31,25,693	3,87,509	67,18,290	73,401	20,96,562	1,13,907		R	
	ना	1,37,99,556	2,61,975	99,241	3,16,924	8,12,057	4,96,259	42,23,617	1,22,891	73,41,141	1,25,451		U	

आधार : एच मालिका, महाराष्ट्र - भारताची जनगणना, २०११

Source: H-Series, Maharashtra - Census of India, 2011

4. गृहविषयक सांख्यिकी / HOUSING STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No.4.5 (B)

राहात्या घरांचे भिंतीसाठी वापरलेल्या प्रमुख सामानानुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण
Households by Predominant Material used for Wall of house occupied
जनगणना, २०११ / Population Census, 2011

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा	ग्रामीण नागरी एकूण	एकूण कुटुंबे Total Number of Households	गवत, पाने, लाकूड, बांबू, चिखल, इ. Grass, Thatch, Wood, Bamboo Mud etc.	प्लॉस्टिक पॉलिथिन Polythene	खिटा Mud/ Unburnt Brick	Wood	Stone not packed with Mortar	Stone packed with mortar	जी.आय. धातु, अॅस्बे स्टॉसचे पत्रे G.I., Metal/ Asbestos sheets	विटा Burnt Brick	कोंक्रीट Concrete	इतर सर्व प्रकारचे सामान Any other Material Total	Rural Urban	District	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(1)	
1	मुंबई शहर	ए	9,77,440	1,771	3,576	19,408	9,695	20,379	62,625	23,563	6,13,973	2,16,717	5,733	T	Mumbai City	
		ग्रा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		R
		ना	9,77,440	1,771	3,576	19,408	9,695	20,379	62,625	23,563	6,13,973	2,16,717	5,733	U		
2	मुंबई उपनगर	ए	26,75,032	5,139	25,939	55,516	10,101	47,183	1,39,544	80,286	17,32,488	5,61,155	17,681	T	Mumbai Suburban	
		ग्रा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		R
		ना	26,75,032	5,139	25,939	55,516	10,101	47,183	1,39,544	80,286	17,32,488	5,61,155	17,681	U		
3	ठाणे	ए	30,50,540	1,54,755	15,346	1,65,161	15,564	50,883	1,49,171	63,929	18,98,087	5,22,625	15,019	T	Thane	
		ग्रा	6,20,953	1,37,291	3,425	1,00,055	5,665	9,801	26,930	4,982	2,86,912	42,835	3,057	R		
		ना	24,29,587	17,464	11,921	65,106	9,899	41,082	1,22,241	58,947	16,11,175	4,79,790	11,962	U		
4	रायगड	ए	7,67,408	40,650	4,217	1,06,146	4,633	15,290	54,143	7,510	4,21,189	1,08,635	4,995	T	Raigarh	
		ग्रा	4,78,329	38,371	2,098	93,082	3,625	11,019	38,327	2,737	2,46,064	40,080	2,926	R		
		ना	2,89,079	2,279	2,119	13,064	1,008	4,271	15,816	4,773	1,75,125	68,555	2,069	U		
5	रत्नागिरी	ए	5,48,629	35,492	2,884	1,64,686	5,838	35,096	2,33,745	3,993	37,038	22,756	7,101	T	Ratnagiri	
		ग्रा	4,67,077	34,651	1,594	1,58,677	5,077	29,737	1,92,461	2,612	23,440	12,334	6,494	R		
		ना	81,552	841	1,290	6,009	761	5,359	41,284	1,381	13,598	10,422	607	U		
6	सिंधुदुर्ग	ए	2,86,716	11,422	1,306	99,175	4,417	24,093	1,21,409	1,798	9,110	10,789	3,197	T	Sindhudurg	
		ग्रा	2,51,500	10,833	981	90,201	4,047	20,699	1,06,697	1,373	6,912	7,008	2,749	R		
		ना	35,216	589	325	8,974	370	3,394	14,712	425	2,198	3,781	448	U		
7	नाशिक	ए	14,50,332	77,513	6,791	3,66,360	40,583	39,826	91,753	52,421	6,33,657	1,34,483	6,945	T	Nashik	
		ग्रा	8,03,230	72,621	4,160	2,79,196	7,291	28,158	57,929	19,589	2,81,769	48,304	4,213	R		
		ना	6,47,102	4,892	2,631	87,164	33,292	11,668	33,824	32,832	3,51,888	86,179	2,732	U		

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 4.5 (B) contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(1)
8	धुळे	ए	4,73,772	40,760	1,409	1,95,161	4,594	9,708	10,852	3,850	1,89,918	16,378	1,142	T	Dhule
		ग्रा	3,43,266	39,533	1,197	1,73,294	2,249	6,672	7,374	1,784	1,01,708	8,612	843	R	
		ना	1,30,506	1,227	212	21,867	2,345	3,036	3,478	2,066	88,210	7,766	299	U	
9	नंदुरबार	ए	3,72,551	1,50,028	1,352	89,135	3,309	5,026	7,101	1,920	1,04,962	8,761	957	T	Nandurbar
		ग्रा	3,09,931	1,44,766	1,097	78,229	2,317	3,888	4,285	1,100	68,727	4,764	758	R	
		ना	62,620	5,262	255	10,906	992	1,138	2,816	820	36,235	3,997	199	U	
10	जळगाव	ए	10,50,105	96,557	3,925	3,15,052	25,876	24,798	41,647	11,717	4,65,197	61,233	4,103	T	Jalgaon
		ग्रा	7,17,389	90,194	3,015	2,68,840	8,810	18,242	27,876	6,400	2,53,473	37,536	3,003	R	
		ना	3,32,716	6,363	910	46,212	17,066	6,556	13,771	5,317	2,11,724	23,697	1,100	U	
11	अहमदनगर	ए	11,82,435	64,850	4,743	2,03,528	10,980	55,040	1,36,984	27,464	5,38,618	1,20,072	20,156	T	Ahmadnagar
		ग्रा	9,39,538	58,716	3,976	1,75,537	8,820	48,388	1,23,423	18,399	4,06,557	78,570	17,152	R	
		ना	2,42,897	6,134	767	27,991	2,160	6,652	13,561	9,065	1,32,061	41,502	3,004	U	
12	पुणे	ए	26,18,928	45,237	9,132	1,91,374	8,784	70,537	2,33,552	1,41,829	13,44,804	5,57,681	15,998	T	Pune
		ग्रा	9,58,209	41,747	4,002	1,16,596	4,881	47,609	1,58,112	29,584	3,92,589	1,55,013	8,076	R	
		ना	16,60,719	3,490	5,130	74,778	3,903	22,928	75,440	1,12,245	9,52,215	4,02,668	7,922	U	
13	सातारा	ए	8,32,684	45,076	3,262	122,612	4,174	42,158	1,64,490	24,274	3,17,292	1,01,210	8,136	T	Satara
		ग्रा	6,67,682	43,256	2,469	107,762	3,497	38,915	1,52,294	13,997	2,37,954	60,519	7,019	R	
		ना	1,65,002	1,820	793	14,850	677	3,243	12,196	10,277	79,338	40,691	1,117	U	
14	सांगली	ए	7,51,851	43,264	2,833	93,043	7,857	48,534	1,82,885	24,591	2,70,067	73,118	5,659	T	Sangli
		ग्रा	5,56,655	39,927	1,991	74,158	5,652	41,619	1,63,661	9,909	1,74,052	41,244	4,442	R	
		ना	1,95,196	3,337	842	18,885	2,205	6,915	19,224	14,682	96,015	31,874	1,217	U	
15	सोलापूर	ए	10,35,213	70,347	3,303	99,032	6,883	65,505	2,19,084	96,736	4,01,053	67,341	5,929	T	Solapur
		ग्रा	6,99,278	68,001	2,371	62,602	5,381	54,475	1,84,195	51,951	2,31,393	34,087	4,822	R	
		ना	3,35,935	2,346	932	36,430	1,502	11,030	34,889	44,785	1,69,660	33,254	1,107	U	
16	कोल्हापूर	ए	10,56,868	25,226	3,935	254,361	7,908	49,404	2,09,211	11,928	4,02,277	87,589	5,029	T	Kolhapur
		ग्रा	7,17,435	22,466	2,367	211,236	5,456	36,492	1,63,923	5,569	2,33,720	32,988	3,218	R	
		ना	3,39,433	2,760	1,568	43,125	2,452	12,912	45,288	6,359	1,68,557	54,601	1,811	U	
17	औरंगाबाद	ए	8,76,362	52,334	2,654	184,505	5,050	28,288	54,752	16,106	4,36,158	93,215	3,300	T	Aurangabad
		ग्रा	4,97,216	50,785	1,879	149,132	3,957	18,370	33,651	7,535	1,89,891	39,758	2,258	R	
		ना	3,79,146	1,549	775	35,373	1,093	9,918	21,101	8,571	2,46,267	53,457	1,042	U	

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 4.5 (B) contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(1)
18	जालना	ए	4,59,200	29,842	2,140	1,30,548	3,810	18,572	37,693	9,608	1,98,706	26,187	2,094	T	Jalna
		ग्रा	3,72,364	29,212	1,871	16,070	3,291	15,952	33,450	6,897	1,44,248	19,592	1,781	R	
		ना	86,836	630	269	14,478	519	2,620	4,243	2,711	54,458	6,595	313	U	
19	परभणी	ए	4,05,637	23,623	1,557	1,08,463	9,197	22,403	49,768	7,447	1,64,820	16,859	1,500	T	Parbhani
		ग्रा	2,81,122	21,650	1,043	87,899	2,796	18,235	44,022	3,298	92,341	8,832	1,006	R	
		ना	1,24,515	1,973	514	20,564	6,401	4,168	5,746	4,149	72,479	8,027	494	U	
20	हिंगोली	ए	2,63,850	15,400	768	90,704	2,432	11,261	22,518	2,919	1,03,281	13,920	647	T	Hingoli
		ग्रा	2,26,010	14,896	679	83,449	2,131	9,986	20,430	2,170	81,617	10,100	552	R	
		ना	37,840	504	89	7,255	301	1,275	2,088	749	21,664	3,820	95	U	
21	बीड	ए	6,42,612	44,253	3,364	1,23,406	5,244	39,838	84,140	24,738	2,89,888	22,993	4,748	T	Bid
		ग्रा	5,19,448	42,938	2,874	1,09,134	4,298	36,441	77,956	16,818	2,08,724	16,291	3,974	R	
		ना	1,23,164	1,315	490	14,272	946	3,397	6,184	7,920	81,164	6,702	774	U	
22	नांदेड	ए	7,66,365	71,058	3,191	2,08,417	18,472	47,386	1,40,432	8,532	2,29,251	35,844	3,782	T	Nanded
		ग्रा	5,58,784	66,266	2,451	1,62,685	16,783	40,667	1,24,320	3,808	1,19,946	18,663	3,195	R	
		ना	2,07,581	4,792	740	45,732	1,689	6,719	16,112	4,724	1,09,305	17,181	587	U	
23	उस्मानाबाद	ए	4,07,269	22,686	1,436	73,072	4,212	24,926	67,468	25,490	1,66,247	19,958	1,774	T	Osmanabad
		ग्रा	3,38,002	21,825	1,216	65,086	3,298	21,110	59,348	17,882	1,31,072	15,659	1,506	R	
		ना	69,267	861	220	7,986	914	3,816	8,120	7,608	35,175	4,299	268	U	
24	लातूर	ए	5,48,251	21,753	1,714	72,858	4,888	39,556	1,20,294	19,567	2,47,471	17,735	2,415	T	Latur
		ग्रा	4,03,195	20,802	1,354	58,447	4,125	33,990	1,06,287	13,047	1,53,826	9,604	1,713	R	
		ना	1,45,056	951	360	14,411	763	5,566	14,007	6,520	93,645	8,131	702	U	
25	बुलढाणा	ए	6,69,802	85,446	2,251	2,02,798	7,141	18,096	40,856	17,260	2,66,063	25,005	4,886	T	Buldana
		ग्रा	5,35,174	78,785	1,870	1,80,306	5,377	15,850	37,662	8,136	1,84,667	18,194	4,327	R	
		ना	1,34,628	6,661	381	22,492	1,764	2,246	3,194	9,124	81,396	6,811	559	U	
26	ओला	ए	4,65,855	43,050	2,030	1,78,890	2,101	10,053	16,171	4,114	1,85,133	22,310	2,003	T	Akola
		ग्रा	2,90,794	32,574	1,333	1,34,193	982	6,591	10,624	1,994	91,327	9,784	1,392	R	
		ना	1,75,061	10,476	697	44,697	1,119	3,462	5,547	2,120	93,806	12,526	611	U	
27	वाशिम	ए	3,10,647	27,691	1,303	1,18,618	2,598	9,020	15,444	4,181	1,15,680	14,495	1,617	T	Washim
		ग्रा	2,60,061	26,193	1,071	1,06,651	2,198	7,301	12,668	2,778	90,778	9,067	1,356	R	
		ना	50,586	1,498	232	11,967	400	1,719	2,776	1,403	24,902	5,428	261	U	

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 4.5 (B) contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(1)
28	अमरावती	ए	7,28,949	68,081	4,236	3,07,426	3,577	17,570	25,615	5,807	2,57,555	35,196	3,886	T	Amravati
		ग्रा	4,80,387	60,134	2,943	2,50,295	1,869	11,560	14,864	2,994	1,21,384	12,178	2,166	R	
		ना	2,48,562	7,947	1,293	57,131	1,708	6,010	10,751	2,813	1,36,171	23,018	1,720	U	
29	यवतमाळ	ए	7,54,763	1,05,950	3,016	2,53,732	33,100	16,418	28,451	9,375	2,69,838	30,700	4,183	T	Yavatmal
		ग्रा	6,00,765	98,928	2,446	2,29,568	23,773	13,649	24,096	5,334	1,82,692	16,513	3,766	R	
		ना	1,53,998	7,022	570	24,164	9,327	2,769	4,355	4,041	87,146	14,187	417	U	
30	वर्धा	ए	3,59,433	30,866	2,251	1,29,597	1,679	7,787	12,864	3,901	1,55,698	13,445	1,345	T	Wardha
		ग्रा	2,50,521	27,879	1,658	1,09,973	1,251	6,054	9,394	2,489	83,455	7,369	999	R	
		ना	1,08,912	2,987	593	19,624	428	1,733	3,470	1,412	72,243	6,076	346	U	
31	नागपूर	ए	11,81,577	47,441	5,354	2,69,089	11,340	30,562	49,617	11,518	6,60,469	92,991	3,196	T	Nagpur
		ग्रा	3,90,143	30,972	1,485	1,75,345	2,464	8,680	15,295	2,532	1,38,268	13,962	1,140	R	
		ना	7,91,434	16,469	3,869	93,744	8,876	21,882	34,322	8,986	5,22,201	79,029	2,056	U	
32	भंडारा	ए	3,25,162	5,546	962	1,86,081	733	6,108	10,232	595	1,07,784	6,569	552	T	Bhandara
		ग्रा	2,61,731	5,149	862	1,70,807	612	4,131	6,679	352	68,028	4,685	426	R	
		ना	63,431	397	100	15,274	121	1,977	3,553	243	39,756	1,884	126	U	
33	गोंदिया	ए	3,57,806	3,852	744	2,49,967	782	5,013	6,521	451	85,491	4,587	398	T	Gondiya
		ग्रा	2,98,951	3,550	592	2,32,172	649	2,834	3,859	375	52,272	2,396	252	R	
		ना	58,855	302	152	17,795	133	2,179	2,662	76	33,219	2,191	146	U	
34	चंद्रपूर	ए	6,32,101	42,486	1,99	2,26,391	12,484	17,006	28,799	2,662	2,70,749	27,570	1,964	T	Chandrapur
		ग्रा	4,24,025	38,113	1,289	1,88,209	11,084	10,289	17,320	1,425	1,48,129	6,599	1,568	R	
		ना	2,08,076	4,373	701	38,182	1,400	6,717	11,479	1,237	1,22,620	20,971	396	U	
35	गडचिरोली	ए	3,09,961	32,674	1,520	1,34,016	24,458	7,237	11,263	563	92,026	4,065	2,139	T	Gadchiroli
		ग्रा	2,77,385	31,761	1,400	1,27,538	24,193	5,803	9,181	416	72,806	2,285	2,002	R	
		ना	32,576	913	120	6,478	265	1,434	2,082	147	19,220	1,780	137	U	
		ए	2,95,96,106	16,82,119	1,36,434	57,88,328	3,24,494	9,80,560	28,81,094	7,52,643	1,36,82,038	31,94,187	1,74,209	T	
	महाराष्ट्र राज्य	ग्रा	1,57,96,550	15,44,785	65,059	47,26,424	1,87,899	6,83,207	20,68,593	2,70,266	53,00,741	8,45,425	1,04,151	R	Maharashtra State
		ना	1,37,99,556	1,37,334	71,375	10,61,904	1,36,595	2,97,353	8,12,501	4,82,377	83,81,297	23,48,762	70,058	U	

आधार : एच मालिका, महाराष्ट्र — भारताची जनगणना, २०११

Source: H-Series, Maharashtra - Census of India, 2011

५. शिक्षण :

५.१ शिक्षणाच्या प्रकारानुसार शिक्षण संस्था त्यांतील विद्यार्थी, शिक्षक आणि प्रमुख परीक्षांचे निकाल इत्यादी बाबींची माहिती पुढील तक्त्यांत दिली आहे.

५.२ शैक्षणिक संस्थांचे शिक्षणाच्या प्रकारानुसार केलेले वर्गीकरण हे शिक्षणाच्या टप्प्यानुसार केलेल्या वर्गीकरणापेक्षा थोडे वेगळे आहे. बऱ्याचशा माध्यमिक शिक्षण संस्था प्राथमिक स्तरावरील शिक्षणही देतात. तरीही सर्व विद्यार्थ्यांची संख्या माध्यमिक शिक्षण संस्थांतच दर्शविण्यात येते. पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांची इयत्तानुसार केलेली वर्गवारी कदाचित खरे चित्र उभे करू शकेल. तीन ते पाच वर्षे ह्या वयोगटातील मुले पूर्व-प्राथमिक संस्थांत शिकतात. ह्या संस्था किंडरगार्टन किंवा मॉटेसरी म्हणून ओळखल्या जातात. प्राथमिक संस्थांत पूर्व-प्राथमिक व इयत्ता पहिली ते चौथी किंवा इयत्ता पहिली ते सातवी किंवा आठवी किंवा त्यापेक्षा कमी इयत्तांचा शिक्षण विभागाने मंजूर केलेला अभ्यासक्रम शिकविला जातो. माध्यमिक संस्थांत इयत्ता आठवी ते दहावीतील किंवा केवळ अकरावी/बारावीतील वा अकरावी/बारावीसह खालच्या इयत्तांतील विद्यार्थ्यांना शिक्षण देण्यात येते. उच्च शिक्षण म्हणजे माध्यमिक शालान्त प्रमाणपत्र परीक्षा पास झाल्यानंतरचा पदवी किंवा पदविका अभ्यासक्रम होय. ह्या विभागात परीक्षांच्या निकालाविषयी आकडेवारीही देण्यात येते.

5. EDUCATION

5.1 Data on educational institutions according to type of education, students, teachers and results of major examinations are presented in the following tables.

5.2 The classification of institutions according to type is slightly different from stages of education. There are many secondary schools which also impart education in 'primary' courses. Nevertheless, the entire enrolment of students is included under secondary education. The break-up of the total enrolment of students in pre-primary, primary and secondary schools according to standards may perhaps give the realistic picture. Children between ages three and five attend pre-primary institutions. These are generally known as kindergarten, montessory etc. Primary institutions provide education for pre-primary and standard I—IV or standard I—VII/VIII or less and teach the curriculum approved by the Education Department whereas secondary institutions coach students for standard VIII to X or XI/XII with or without lower standard. Higher education is education after passing secondary school certificate examination which leads to a degree /diploma examination. The statistics about examination results is also presented.

5. शिक्षण / EDUCATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No.5.1
शिक्षणाच्या प्रकारानुसार मान्यता प्राप्त संस्था
Number of Recognised Institutions by Type of Education
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No. (1)	संस्थेचे प्रकार (2)	संस्थांची संख्या Number of Institution (3)	Type of Institution (2)
1	विद्यापिठे	18	Universities
2	दर दहा लाख लोकसंख्येमागे कला, वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालये	N.A.	Arts, Commerce and Science Colleges per Ten lakhs population.
3	शिक्षकांच्या प्रशिक्षण शाळा (डी. एड.)	989	Teacher Training Colleges (D.Ed.)
4	शारिरीक शिक्षणाची महाविद्यालये	92	Colleges for Physical Education.
5	शिक्षकांची प्रशिक्षण महाविद्यालये (बी. एड.)	556	Teachers Training Colleges (B.Ed.)
6	दर एक लाख लोकसंख्येमागे उच्चतर माध्यमिक शाळा	8	Higher Secondary Schools per Lakh of Population
7	दर एक लाख लोकसंख्येमागे उच्च / मुलोट्योग शाळा	N.A.	High / Post Basic Schools per lakh of Population
8	दर हजार लोकसंख्येमागे प्राथमिक / पूर्व-प्राथमिक / मुलोट्योग शाळा.	1	Primary / Pre-Primary / Jr. Basic Schools per thousand of Population.
9	अपंगाकरिता शाळा.	N.A.	Schools for Handicapped.
10	दर एक लाख लोकसंख्येमागे माध्यमिक शाळा / वरिष्ठ मुलोट्योग शाळा.	23	Middle Schools / Senior Basic Schools per lakh of Population.

* टिप- यात चार कृषि विद्यापिठे समाविष्ट आहेत.

N.A. — उपलब्ध नाही / Not Available

Note - Including 4 Agriculture Universities.

आधार :- (१) प्राथमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

(२) उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- (1) Directorate of Primary Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

(2) Directorate of Higher Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण / EDUCATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No.5.2

फक्त मुलींसाठी असलेल्या शैक्षणिक संस्थांची शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संख्या
Number of Educational Institutions Exclusively for girls by type in of Education
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे	कला / विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालये Arts / Science and Commerce Colleges	शिक्षकांची प्रशिक्षण महाविद्यालये Teachers Training Colleges		उच्च माध्यमिक शाळा Higher Secondary Schools	माध्यमिक शाळा Secondary School	वरिष्ठ प्राथमिक शाळा Upper Primary Schools	कनिष्ठ प्राथमिक शाळा Lower Primary Schools	Districts
			बी.एड. B.Ed.	डी.एड. D.Ed.					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	मुंबई शहर	16	N.A.		526	178	947	2,333	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	11	N.A.	6	0	1,505	1,516	1,255	Mumbai Suburban
3	ठाणे	14	N.A.	1	412	1,361	3,148	3,748	Thane
4	पालघर	0	N.A.	1	156	545	1,408	2,910	Palghar
5	रायगड	6	N.A.	1	185	591	1,503	3,544	Raigad
6	रत्नागिरी	3	N.A.	0	149	419	1,505	3,090	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	5	N.A.	0	81	231	763	1,663	Sindhudurg
8	नाशिक	12	N.A.	2	363	1,099	2,344	5,023	Nashik
9	धुळे	6	N.A.	1	183	476	696	1,848	Dhule
10	नंदुरबार	9	N.A.	0	111	393	645	1,839	Nandurbar
11	जळगाव	10	N.A.	1	252	807	1,530	3,137	Jalgaon
12	अहमदनगर	9	N.A.	8	423	1,040	1,763	4,755	Ahmednagar
13	पुणे	19	N.A.	6	611	1,654	3,535	6,455	Pune
14	सातारा	7	N.A.	6	210	747	1,728	3,568	Satara
15	सांगली	13	N.A.	3	232	658	1,386	2,672	Sangli
16	सोलापूर	12	N.A.	4	383	980	2,092	4,328	Solapur
17	कोल्हापूर	13	N.A.	2	263	944	2,158	3,189	Kolhapur
18	औरंगाबाद	16	N.A.	3	401	874	2,230	3,657	Aurangabad
19	जालना	3	N.A.	1	204	392	1,026	2,194	Jalna
20	परभणी	5	N.A.	0	223	442	1,086	1,745	Parbhani
21	हिंगोली	0	N.A.	1	110	210	633	1,175	Hingoli
22	बीड	8	N.A.	2	268	671	1,478	3,480	Beed
23	नांदेड	3	N.A.	0	270	699	1,786	3,436	Nanded
24	उस्मानाबाद	1	N.A.	1	134	435	994	1,592	Osmanabad
25	लातूर	4	N.A.	3	255	672	1,549	2,353	Latur
26	बुलढाणा	3	N.A.	1	281	524	1,218	2,196	Buldhana
27	अकोला	1	N.A.	2	236	466	854	1,359	Akola
28	वाशिम	2	N.A.	0	171	308	673	1,250	Washim
29	अमरावती	7	N.A.	0	294	693	1,553	2,564	Amravati
30	यवतमाळ	4	N.A.	1	323	645	1,697	3,021	Yavatmal
31	वर्धा	3	N.A.	1	137	298	677	1,379	Wardha
32	नागपूर	24	N.A.	6	437	1,045	2,202	3,658	Nagpur
33	भंडारा	5	N.A.	1	155	304	642	1,218	Bhandara
34	गोंदिया	3	N.A.	0	219	328	882	1,499	Gondiya
35	चंद्रपूर	10	N.A.	2	259	508	1,084	2,181	Chandrapur
36	गडचिरोली	14	N.A.	0	172	342	825	1,923	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		281	N.A.	67	9,089	23,484	51,756	97,237	Maharashtra State

आधार :- (१) प्राथमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

N.A. — उपलब्ध नाही / Not Available

(२) उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- (1) Directorate of Primary Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

(2) Directorate of Higher Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण / EDUCATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No.5.3
वर्गीकरणानुसार शाळांची संख्या / Number of Schools according to Classification
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे	उच्च माध्यमिक शाळा Higher Secondary Schools				माध्यमिक / वरिष्ठ मुलौद्योग शाळा Middle / Senior Basic Schools				पूर्व-प्राथमिक / प्राथमिक / कनिष्ठ मुलौद्योग शाळा Pre-primary / Primary / Basic Junior Schools				Districts
		शासकीय Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	अनुदानित / विनाअनुदानित Aided / Unaided	एकूण Total	शासकीय Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	अनुदानित / विनाअनुदानित Aided / Unaided	एकूण Total	शासकीय Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	अनुदानित / विनाअनुदानित Aided / Unaided	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	मुंबई शहर	0	0	0	0	178	0	0	178	1,976	466	838	3,280	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	15	283	228	526	16	795	694	1,505	30	1,435	1,306	2,771	Mumbai Suburban
3	ठाणे	13	168	231	412	67	515	779	1,361	2,601	1,599	2,696	6,896	Thane
4	पालघर	27	59	70	156	62	185	298	545	2,890	475	953	4,318	Palghar
5	रायगड	8	94	83	185	21	313	257	591	3,645	655	747	5,047	Raigad
6	रत्नागिरी	3	110	36	149	5	328	86	419	3,764	532	299	4,595	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	2	67	12	81	1	196	34	231	1,967	349	110	2,426	Sindhudurg
8	नाशिक	28	240	95	363	102	692	305	1,099	4,638	1,678	1,051	7,367	Nashik
9	धुळे	8	162	13	183	21	394	61	476	1,269	1,000	275	2,544	Dhule
10	नंदुरबार	15	87	9	111	68	236	89	393	1,753	511	220	2,484	Nandurbar
11	जळगाव	13	202	37	252	36	625	146	807	2,480	1,567	620	4,667	Jalgaon
12	अहमदनगर	10	282	131	423	30	749	261	1,040	4,278	1,420	820	6,518	Ahmednagar
13	पुणे	29	355	227	611	92	888	674	1,654	5,554	2,123	2313	9,990	Pune
14	सातारा	4	159	47	210	7	560	180	747	3,623	1,105	568	5,296	Satara
15	सांगली	1	184	47	232	8	513	137	658	2,348	1,221	489	4,058	Sangli
16	सोलापूर	4	288	91	383	15	707	258	980	3,784	1,805	831	6,420	Solapur

तक्ता क्र. / Table No. 5.3 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
17	कोल्हापूर	7	204	52	263	11	713	220	944	3,140	1,422	785	5,347	Kolhapur
18	औरंगाबाद	12	220	169	401	77	466	331	874	3,012	1,493	1,382	5,887	Aurangabad
19	जालना	2	108	94	204	40	203	149	392	2,169	549	502	3,220	Jalna
20	परभणी	2	100	121	223	57	230	155	442	1,690	692	449	2,831	Parbhani
21	हिंगोली	2	61	47	110	37	117	56	210	1,261	339	208	1,808	Hingoli
22	बीड	2	196	70	268	75	465	131	671	3,202	1,228	528	4,958	Beed
23	नांदेड	12	173	85	270	101	443	155	699	3,080	1,557	585	5,222	Nanded
24	उस्मानाबाद	6	87	41	134	58	303	74	435	1,623	705	258	2,586	Osmanabad
25	लातूर	1	204	50	255	58	500	114	672	1,871	1,532	499	3,902	Latur
26	बुलढाणा	15	170	96	281	53	346	125	524	2,190	800	424	3,414	Buldhana
27	अकोला	7	161	68	236	20	330	116	466	1,408	422	383	2,213	Akola
28	वाशिम	10	128	33	171	15	234	59	308	1,149	539	235	1,923	Washim
29	अमरावती	27	233	34	294	66	500	127	693	2,555	1,071	491	4,117	Amravati
30	यवतमाळ	22	218	83	323	75	445	125	645	3,211	1,012	495	4,718	Yavatmal
31	वर्धा	10	85	42	137	16	220	62	298	1,305	481	270	2,056	Wardha
32	नागपूर	25	294	118	437	68	653	324	1,045	2,468	1,888	1,504	5,860	Nagpur
33	भंडारा	28	98	29	155	42	217	45	304	1,120	536	204	1,860	Bhandara
34	गोंदिया	24	130	65	219	43	223	62	328	1,578	511	292	2,381	Gondiya
35	चंद्रपूर	14	159	86	259	45	327	136	508	2,279	543	443	3,265	Chandrapur
36	गडचिरोली	26	104	42	172	64	194	84	342	2,066	436	246	2,748	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		434	5,873	2,782	9,089	1,750	14,825	6,909	23,484	88,977	35,697	24,319	1,48,993	Maharashtra State

टिप: स्तंभ क्र. ६, १० व १४ मध्ये Unrecognized शाळांचा समावेश आहे.

आधार :- प्राथमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source : Directorate of Primary Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण / EDUCATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No.5.4

विभागवार शिक्षकांची संख्या / Number of School Teachers classified by Department
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	उच्च / उच्च माध्यमिक / बहुउद्येशीय प्राथमिक विभाग High/Higher Secondary schools Junior Basic Departments			माध्यमिक / वरिष्ठ प्राथमिक विभाग Middle / Senior Basic Departments			प्राथमिक / पूर्व-प्राथमिक कनिष्ठ मुलौद्योग विभाग Primary / Pre-Primary Junior Basic Departments			अध्यापक महाविद्यालये Teachers Training Colleges (B.Ed.)			एकूण Grand Total			Districts (2)
		पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1	मुंबई शहर	0	0	0	565	621	1,186	5,720	16,177	21,897	N.A.	N.A.	N.A.	6,285	16,798	23,083	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	3,273	3,374	6,647	4,816	7,139	11,955	6,032	11,551	17,583	N.A.	N.A.	N.A.	14,121	22,064	36,185	Mumbai Suburban
3	ठाणे	1,469	2,380	3,849	3,381	5,314	8,695	8,300	23,151	31,451	N.A.	N.A.	N.A.	13,150	30,845	43,995	Thane
4	पालघर	701	565	1,266	1,787	1,659	3,446	7,039	7,876	14,915	N.A.	N.A.	N.A.	9,527	10,100	19,627	Palghar
5	रायगड	802	709	1,511	2,133	1,827	3,960	6,507	7,714	14,221	N.A.	N.A.	N.A.	9,442	10,250	19,692	Raigad
6	रत्नागिरी	598	287	885	1,745	477	2,222	6,276	4,195	10,471	N.A.	N.A.	N.A.	8,619	4,959	13,578	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	385	151	536	919	332	1,251	2,765	2,686	5,451	N.A.	N.A.	N.A.	4,069	3,169	7,238	Sindhudurg
8	नाशिक	1,840	824	2,664	5,162	2,051	7,213	15,464	11,679	27,143	N.A.	N.A.	N.A.	22,466	14,554	37,020	Nashik
9	धुळे	892	226	1,118	2,991	615	3,606	5,562	3,418	8,980	N.A.	N.A.	N.A.	9,445	4,259	13,704	Dhule
10	नंदुरबार	610	141	751	1,773	380	2,153	5,844	2,118	7,962	N.A.	N.A.	N.A.	8,227	2,639	10,866	Nandurbar
11	जळगाव	1,311	354	1,665	4,129	1,076	5,205	12,112	6,006	18,118	N.A.	N.A.	N.A.	17,552	7,436	24,988	Jalgaon
12	अहमदनगर	2,381	628	3,009	4,639	1,160	5,799	13,450	8,733	22,183	N.A.	N.A.	N.A.	20,470	10,521	30,991	Ahmednagar
13	पुणे	2,910	2,570	5,480	7,584	6,208	13,792	16,996	25,124	42,120	N.A.	N.A.	N.A.	27,490	33,902	61,392	Pune
14	सातारा	1,127	578	1,705	2,955	1,203	4,158	7,769	6,917	14,686	N.A.	N.A.	N.A.	11,851	8,698	20,549	Satara
15	सांगली	1,187	574	1,761	2,468	933	3,401	7,260	5,843	13,103	N.A.	N.A.	N.A.	10,915	7,350	18,265	Sangli
16	सोलापूर	2,040	636	2,676	4,618	1,370	5,988	14,005	8,274	22,279	N.A.	N.A.	N.A.	20,663	10,280	30,943	Solapur

तक्ता क्र. / Table No. 5.4 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
17	कोल्हापूर	1,449	719	2,168	4,155	1,373	5,528	10,532	6,961	17,493	N.A.	N.A.	N.A.	16,136	9,053	25,189	Kolhapur
18	औरंगाबाद	1,642	536	2,178	4,044	1,824	5,868	11,821	9,718	21,539	N.A.	N.A.	N.A.	17,507	12,078	29,585	Aurangabad
19	जालना	808	100	908	2,030	268	2,298	7,731	2,499	10,230	N.A.	N.A.	N.A.	10,569	2,867	13,436	Jalna
20	परभणी	981	181	1,162	2,053	455	2,508	6,830	3,047	9,877	N.A.	N.A.	N.A.	9,864	3,683	13,547	Parbhani
21	हिंगोली	531	70	601	1,212	198	1,410	4,598	1,521	6,119	N.A.	N.A.	N.A.	6,341	1,789	8,130	Hingoli
22	बीड	1,738	207	1,945	3,804	500	4,304	11,988	4,750	16,738	N.A.	N.A.	N.A.	17,530	5,457	22,987	Beed
23	नांदेड	1,648	226	1,874	3,725	755	4,480	12,533	5,056	17,589	N.A.	N.A.	N.A.	17,906	6,037	23,943	Nanded
24	उस्मानाबाद	758	135	893	1,888	266	2,154	5,838	2,569	8,407	N.A.	N.A.	N.A.	8,484	2,970	11,454	Osmanabad
25	लातूर	1,593	261	1,854	3,105	655	3,760	9,922	4,361	14,283	N.A.	N.A.	N.A.	14,620	5,277	19,897	Latur
26	बुलढाणा	1,142	236	1,378	2,464	489	2,953	9,473	3,500	12,973	N.A.	N.A.	N.A.	13,079	4,225	17,304	Buldhana
27	अकोला	873	293	1,166	2,051	868	2,919	4,928	3,958	8,886	N.A.	N.A.	N.A.	7,852	5,119	12,971	Akola
28	वाशिम	567	79	646	1,430	277	1,707	4,366	1,769	6,135	N.A.	N.A.	N.A.	6,363	2,125	8,488	Washim
29	अमरावती	1,248	492	1,740	2,856	1,178	4,034	7,301	6,401	13,702	N.A.	N.A.	N.A.	11,405	8,071	19,476	Amravati
30	यवतमाळ	1,090	367	1,457	2,468	738	3,206	8,901	5,035	13,936	N.A.	N.A.	N.A.	12,459	6,140	18,599	Yavatmal
31	वर्धा	598	244	842	1,255	515	1,770	3,486	2,945	6,431	N.A.	N.A.	N.A.	5,339	3,704	9,043	Wardha
32	नागपूर	1,640	1,593	3,233	3,646	3,816	7,462	8,161	14,686	22,847	N.A.	N.A.	N.A.	13,447	20,095	33,542	Nagpur
33	भंडारा	605	215	820	1,268	443	1,711	3,461	2,420	5,881	N.A.	N.A.	N.A.	5,334	3,078	8,412	Bhandara
34	गोंदिया	904	243	1,147	1,630	338	1,968	5,085	2,013	7,098	N.A.	N.A.	N.A.	7,619	2,594	10,213	Gondiya
35	चंद्रपूर	1,089	410	1,499	2,440	867	3,307	6,490	4,518	11,008	N.A.	N.A.	N.A.	10,019	5,795	15,814	Chandrapur
36	गडचिरोली	622	128	750	1,530	291	1,821	4,794	1,956	6,750	N.A.	N.A.	N.A.	6,946	2,375	9,321	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		43,052	20,732	63,784	1,00,719	48,479	1,49,198	2,89,340	2,41,145	5,30,485	N.A.	N.A.	N.A.	4,33,111	3,10,356	7,43,467	Maharashtra State

आधार :- (१) प्राथमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

(२) उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- (1) Directorate of Primary Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

(2) Directorate of Higher Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

N.A. — उपलब्ध नाही / Not Available

5. शिक्षण / EDUCATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No.5.5
विभागावार विद्यार्थ्यांची संख्या / Number of Students classified by Department
(2016-17)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हे	प्राथमिक / पूर्व प्राथमिक / मुलोट्योग विभाग Primary / Pre-Primary / Basic Departments			माध्यमिक / वरिष्ठ मुलोट्योग विभाग Middle / Senior Basic Departments			माध्यमिक / उच्च-माध्यमिक / बहुउद्येशिय उच्च मुलोट्योग विभाग High / Higher Secondary / Multi Purpose / Post Basic Deptt.			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post-Graduation			Districts (2)
		मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)
1	मुंबई शहर	4,06,499	3,75,585	7,82,084	14,496	13,469	27,965	0	0	0	49,231	57,378	1,06,609	3,647	5,128	8,775	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	3,49,708	3,02,207	6,51,915	1,71,522	1,47,388	3,18,910	1,62,303	1,49,059	3,11,362	80,518	87,131	1,67,649	3,481	6,078	9,559	Mumbai Suburban
3	ठाणे	6,38,546	5,65,842	12,04,388	1,34,021	1,17,046	2,51,067	84,466	92,528	1,76,994	60,975	66,705	1,27,680	2,192	4,265	6,457	Thane
4	पालघर	2,96,026	2,67,141	5,63,167	60,469	50,582	1,11,051	33,347	39,108	72,455	18,538	17,404	35,942	748	1,064	1,812	Palghar
5	रायगड	1,97,206	1,79,082	3,76,288	46,441	40,085	86,526	31,079	33,171	64,250	18,421	20,197	38,618	793	1,399	2,192	Raigad
6	रत्नागिरी	92,652	87,527	1,80,179	28,786	26,373	55,159	20,463	22,000	42,463	9,368	10,051	19,419	304	467	771	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	43,085	39,667	82,752	13,447	12,113	25,560	11,363	11,734	23,097	5,588	6,225	11,813	206	264	470	Sindhudurg
8	नाशिक	5,07,963	4,49,892	9,57,855	1,11,246	92,082	2,03,328	62,995	72,758	1,35,753	45,015	41,267	86,282	4,372	5,466	9,838	Nashik
9	धुळे	1,79,770	1,55,815	3,35,585	39,998	30,723	70,721	21,420	28,279	49,699	12,139	11,508	23,647	1,437	1,963	3,400	Dhule
10	नंदुरबार	1,38,139	1,27,175	2,65,314	28,108	23,884	51,992	14,765	18,439	33,204	7,886	6,962	14,848	1,110	955	2,065	Nandurbar
11	जळगाव	3,50,160	2,88,186	6,38,346	83,048	62,717	1,45,765	40,226	51,433	91,659	22,744	22,683	45,427	4,349	5,281	9,630	Jalgaon
12	अहमदनगर	3,55,576	2,95,433	6,51,009	92,026	68,573	1,60,599	54,285	72,097	1,26,382	39,324	32,219	71,543	4,934	5,059	9,993	Ahmednagar
13	पुणे	7,43,967	6,39,496	13,83,463	1,68,201	137,077	3,05,278	1,07,764	1,22,726	2,30,490	98,929	93,192	1,92,121	13,096	14,926	28,022	Pune
14	सातारा	1,87,909	1,65,915	3,53,824	51,895	42,203	94,098	34,960	42,634	77,594	22,803	27,862	50,665	991	1,982	2,973	Satara
15	सांगली	1,91,465	1,65,252	3,56,717	52,098	41,046	93,144	33,379	40,308	73,687	19,043	22,933	41,976	1,437	2,575	4,012	Sangli
16	सोलापूर	3,33,155	2,93,548	6,26,703	84,290	66,628	150,918	43,830	58,381	1,02,211	22,852	19,518	42,370	2,523	2,152	4,675	Solapur

तक्ता क्र. / Table No. 5.5 contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
17	कोल्हापूर	2,59,828	2,16,825	4,76,653	70,757	54,693	1,25,450	47,043	58,535	1,05,578	35,922	34,624	70,546	2,848	3,661	6509	Kolhapur
18	औरंगाबाद	3,68,139	3,12,773	6,80,912	81,676	64,157	1,45,833	48,873	71,869	1,20,742	51,415	28,402	79,817	7,651	5,568	13,219	Aurangabad
19	जालना	1,68,979	1,50,225	3,19,204	39,282	30,982	70,264	21,130	32,353	53,483	22,167	9,587	31,754	2,477	1,302	3,779	Jalna
20	परभणी	1,62,853	1,44,069	3,06,922	37,663	29,687	67,350	19,069	26,453	45,522	8,167	6,713	14,880	1,165	895	2,060	Parbhani
21	हिंगोली	95,026	87,081	1,82,107	21,623	18,668	40,291	11,584	15,804	27,388	5,064	3,220	8,284	158	90	248	Hingoli
22	बीड	2,36,001	1,95,355	4,31,356	56,170	44,084	1,00,254	31,493	47,496	78,989	34,502	16,716	51,218	4,084	2,097	6,181	Beed
23	नांदेड	2,68,625	2,48,959	5,17,584	58,598	52,558	1,11,156	31,937	41,375	73,312	20,482	14,654	35,136	3,602	2,545	6,147	Nanded
24	उस्मानाबाद	1,15,594	1,02,052	2,17,646	29,380	24,572	53,952	15,886	19,746	35,632	18,952	11,231	30,183	1,687	1,084	2,771	Osmanabad
25	लातूर	2,17,590	1,83,689	4,01,279	55,039	42,435	97,474	31,193	39,596	70,789	16,110	12,936	29,046	2,426	2,045	4,471	Latur
26	बुलढाणा	2,05,644	1,74,799	3,80,443	50,634	41,072	91,706	29,820	36,287	66,107	11,182	10,443	21,625	524	536	1,060	Buldhana
27	अकोला	1,27,063	1,15,372	2,42,435	34,678	30,506	65,184	25,132	27,350	52,482	12,310	13,311	25,621	1,330	1,965	3,295	Akola
28	वाशिम	94,271	82,444	1,76,715	25,942	20,966	46,908	15,596	20,547	36,143	6,074	5,047	11,121	577	598	1,175	Washim
29	अमरावती	1,90,117	1,76,357	3,66,474	51,142	44,866	96,008	36,736	35,959	72,695	20,038	24,757	44,795	2,734	4,508	7,242	Amravati
30	यवतमाळ	1,98,822	1,83,211	3,82,033	50,876	43,294	94,170	30,952	35,642	66,594	11,467	12,218	23,685	842	1,094	1,936	Yavatmal
31	वर्धा	79,139	72,587	1,51,726	22,608	19,625	42,233	18,349	17,290	35,639	9,122	12,192	21,314	921	1,752	2,673	Wardha
32	नागपूर	3,25,398	2,96,556	6,21,954	81,991	72,506	154,497	68,491	68,186	1,36,677	31,646	45,999	77,645	4,435	8,147	12,582	Nagpur
33	भंडारा	74,427	70,171	1,44,598	21,760	19,948	41,708	19,747	18,926	38,673	8,686	12,799	21,485	858	1,569	2,427	Bhandara
34	गोंदिया	84,531	80,813	1,65,344	24,617	22,949	47,566	22,187	22,195	44,382	7,403	10,392	17,795	206	506	712	Gondiya
35	चंद्रपूर	1,40,073	1,30,570	2,70,643	39,769	34,345	74,114	29,488	30,201	59,689	16,158	22,393	38,551	2,341	4,823	7,164	Chandrapur
36	गडचिरोली	71,799	68,296	1,40,095	19,003	16,947	35,950	14,061	14,628	28,689	9,693	9,740	19,433	979	1,212	2,191	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		84,95,745	74,89,967	1,59,85,712	20,53,300	17,00,849	37,54,149	13,25,412	15,35,093	28,60,505	8,89,934	8,60,609	17,50,543	87,465	1,05,021	1,92,486	Maharashtra State

आधार :- (१) प्राथमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

(२) उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- (1) Directorate of Primary Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

(2) Directorate of Higher Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण / EDUCATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No.5.6

अनुसूचित जातींच्या व नवबौद्ध विद्यार्थ्यांची विभागवार संख्या / Number of Schedule Castes and Neo Buddhist Students classified by Department
(2016-17)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हे	प्राथमिक / पूर्व प्राथमिक / मुलोट्योग विभाग Primary / Pre-Primary / Basic Departments			माध्यमिक / वरिष्ठ मुलोट्योग विभाग Middle / Senior Basic Departments			माध्यमिक / उच्च-माध्यमिक / बहुउद्येशिय उच्च मुलोट्योग विभाग High / Higher Secondary / Multi-Purpose / Post Basic Deptt.			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post-Graduation			Districts
		मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली	एकूण	
		Boys	Girls	Total	Boys	Girls	Total	Boys	Girls	Total	Boys	Girls	Total	Boys	Girls	Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1	मुंबई शहर	45,429	44,972	90,401	2,631	2,566	5,197	0	0	0	5,223	5,364	10,587	522	579	1,101	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	29,190	27,493	56,683	21,381	18,758	40,139	16,468	17,432	33,900	4,652	5,835	10,487	201	364	565	Mumbai Suburban
3	ठाणे	79,032	73,880	1,52,912	18,434	16,313	34,747	11,303	11,375	22,678	6,049	6,690	12,739	283	474	757	Thane
4	पालघर	37,361	34,567	71,928	9,737	7,864	17,601	5,811	4,100	9,911	852	967	1,819	60	75	135	Palghar
5	रायगड	20,330	18,638	38,968	4,995	4,451	9,446	3,346	3,396	6,742	1,417	1,696	3,113	68	136	204	Raigad
6	रत्नागिरी	12,694	12,121	24,815	4,287	3,765	8,052	3,188	2,987	6,175	862	976	1,838	23	40	63	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	3,615	3,334	6,949	1,100	923	2,023	903	916	1,819	469	535	1,004	22	15	37	Sindhudurg
8	नाशिक	50,455	45,732	96,187	12,279	10,176	22,455	7,280	6,712	13,992	4,565	4,408	8,973	461	581	1,042	Nashik
9	धुळे	10,944	9,541	20,485	2,960	2,441	5,401	2,130	1,742	3,872	988	827	1,815	157	158	315	Dhule
10	नंदुरबार	4,020	3,600	7,620	1,095	905	2,000	891	708	1,599	370	356	726	45	40	85	Nandurbar
11	जळगाव	37,052	33,784	70,836	9,953	8,090	18,043	6,865	4,835	11,700	2,565	1,931	4,496	541	425	966	Jalgaon
12	अहमदनगर	47,048	42,889	89,937	12,888	10,006	22,894	8,995	7,229	16,224	4,400	3,204	7,604	562	552	1,114	Ahmednagar
13	पुणे	1,31,918	1,18,673	2,50,591	29,978	25,214	55,192	18,375	17,179	35,554	12,069	11,528	23,597	1,399	1,413	2,812	Pune
14	सातारा	26,898	24,772	51,670	7,466	6,106	13,572	5,556	4,862	10,418	2,538	2,886	5,424	170	235	405	Satara
15	सांगली	27,351	24,709	52,060	7,557	6,337	13,894	5,326	4,618	9,944	2,424	2,753	5,177	218	329	547	Sangli
16	सोलापूर	52,895	48,937	1,01,832	13,712	11,016	24,728	8,806	6,534	15,340	3,446	2,838	6,284	475	343	818	Solapur

तक्ता क्र. / Table No. 5.6 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
17	कोल्हापूर	36,318	32,719	69,037	9,984	8,245	18,229	7,263	6,573	13,836	4,181	3,754	7,935	542	522	1,064	Kolhapur
18	औरंगाबाद	76,186	66,804	1,42,990	17,298	13,707	31,005	13,512	9,784	23,296	9,319	5,282	14,601	1,586	1,188	2,774	Aurangabad
19	जालना	35,190	32,693	67,883	8,849	6,751	15,600	6,637	4,268	10,905	3,851	1,570	5,421	512	235	747	Jalna
20	परभणी	11,273	10,494	21,767	2,819	2,536	5,355	2,606	2,506	5,112	1,581	1,284	2,865	244	184	428	Parbhani
21	हिंगोली	30,514	28,777	59,291	7,683	7,040	14,723	5,521	4,196	9,717	1,169	777	1,946	36	29	65	Hingoli
22	बीड	11,425	10,964	22,389	3,568	3,234	6,802	3,507	3,472	6,979	4,812	2,275	7,087	771	397	1,168	Beed
23	नांदेड	75,544	70,987	1,46,531	17,114	15,992	33,106	10,387	8,459	18,846	4,373	3,295	7,668	988	601	1,589	Nanded
24	उस्मानाबाद	18,472	17,141	35,613	5,300	4,365	9,665	3,435	2,629	6,064	3,309	1,707	5,016	411	257	668	Osmanabad
25	लातूर	43,103	38,783	81,886	11,183	9,203	20,386	7,181	5,715	12,896	3,114	2,037	5,151	493	348	841	Latur
26	बुलढाणा	65,226	59,131	1,24,357	17,285	14,794	32,079	11,665	9,680	21,345	2,173	1,621	3,794	111	69	180	Buldhana
27	अकोला	48,721	45,254	93,975	15,317	12,863	28,180	10,627	9,285	19,912	3,161	2,872	6,033	301	327	628	Akola
28	वाशिम	28,833	26,016	54,849	8,522	6,905	15,427	6,146	4,875	11,021	1,287	1,098	2,385	97	93	190	Washim
29	अमरावती	50,011	46,241	96,252	14,607	12,538	27,145	10,169	10,032	20,201	4,104	5,050	9,154	472	698	1,170	Amravati
30	यवतमाळ	33,126	30,541	63,667	8,462	6,980	15,442	6,413	5,250	11,663	1,691	1,719	3,410	105	162	267	Yavatmal
31	वर्धा	16,269	15,002	31,271	4,669	3,978	8,647	4,017	3,898	7,915	1,802	1,858	3,660	195	337	532	Wardha
32	नागपूर	66,696	61,017	1,27,713	17,124	14,878	32,002	14,151	13,934	28,085	6,275	9,018	15,293	933	1,582	2,515	Nagpur
33	भंडारा	34,695	31,346	66,041	8,897	6,828	15,725	6,953	4,491	11,444	1,613	2,123	3,736	199	391	590	Bhandara
34	गोंदिया	10,895	10,403	21,298	3,266	2,905	6,171	3,339	2,949	6,288	1,132	1,399	2,531	50	84	134	Gondiya
35	चंद्रपूर	28,655	27,002	55,657	7,659	6,695	14,354	6,308	6,037	12,345	3,408	4,570	7,978	559	1,155	1,714	Chandrapur
36	गडचिरोली	7,792	7,361	15,153	2,309	2,031	4,340	2,053	1,921	3,974	1,853	1,658	3,511	206	278	484	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	13,45,176	12,36,318	25,81,494	3,52,368	2,97,399	6,49,767	2,47,133	2,14,579	4,61,712	1,17,097	1,07,761	2,24,858	14,018	14,696	28,714	Maharashtra State

आधार :- (१) प्राथमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

(२) उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- (1) Directorate of Primary Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

(2) Directorate of Higher Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण / EDUCATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No.5.7
अनुसूचित जमातीतील विद्यार्थ्यांची विभागवार संख्या
Number of Schedule Tribes Students classified by Department
(2016-17)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हे	प्राथमिक / पूर्व प्राथमिक / मुल्योद्योग विभाग Primary / Pre-Primary / Basic Departments			माध्यमिक / वरिष्ठ मुल्योद्योग विभाग Middle / Senior Basic Departments			माध्यमिक / उच्च-माध्यमिक / बहु-उद्येशिय उच्च मुल्योद्योग विभाग High / Higher Secondary / Multi-Purpose / Post Basic Deptt.			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post-Graduation			Districts
		मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुले Boys	मुली Girls	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1	मुंबई शहर	1,850	1,608	3,458	1,130	1,050	2,180	1,290	1,739	3,029	370	375	745	101	64	165	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	3,690	3,529	7,219	169	156	325	0	0	0	362	441	803	22	32	54	Mumbai Suburban
3	ठाणे	40,406	37,572	77,978	7,572	6,495	14,067	3,991	3,338	7,329	2,410	1,748	4,158	224	146	370	Thane
4	पालघर	1,18,527	1,13,034	2,31,561	21,827	18,215	40,042	11,117	8,970	20,087	3,824	2,096	5,920	215	130	345	Palghar
5	रायगड	30,669	28,604	59,273	5,201	3,987	9,188	1,917	1,293	3,210	788	425	1,213	32	15	47	Raigad
6	रत्नागिरी	1,695	1,601	3,296	278	220	498	146	103	249	118	47	165	8	6	14	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	483	434	917	91	93	184	78	78	156	53	44	97	2	1	3	Sindhudurg
8	नाशिक	1,55,919	1,46,869	3,02,788	29,423	24,111	53,534	16,151	12,225	28,376	8,847	5,042	13,889	1,051	469	1,520	Nashik
9	धुळे	74,618	67,213	1,41,831	12,891	9,472	22,363	5,765	3,846	9,611	2,140	1,114	3,254	337	198	535	Dhule
10	नंदुरबार	1,02,616	96,659	1,99,275	18,767	16,347	35,114	10,781	8,656	19,437	4,516	2,957	7,473	493	214	707	Nandurbar
11	जळगाव	77,361	65,939	1,43,300	13,545	9,722	23,267	6,571	3,385	9,956	1,466	725	2,191	581	218	799	Jalgaon
12	अहमदनगर	40,677	37,100	77,777	8,032	5,977	14,009	4,760	3,481	8,241	2,685	1,855	4,540	370	264	634	Ahmednagar
13	पुणे	32,279	29,036	61,315	6,814	5,441	12,255	4,132	3,506	7,638	3,032	2,347	5,379	738	426	1,164	Pune
14	सातारा	4,166	3,362	7,528	543	383	926	254	192	446	107	66	173	11	10	21	Satara
15	सांगली	1,363	991	2,354	223	170	393	133	110	243	34	50	84	3	5	8	Sangli
16	सोलापूर	7,875	6,529	14,404	1,506	959	2,465	525	350	875	147	70	217	9	2	11	Solapur

तक्ता क्र. / Table No. 5.7 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
17	कोल्हापूर	1,499	1,285	2,784	291	163	454	176	138	314	48	72	120	7	10	17	Kolhapur
18	औरंगाबाद	19,779	17,487	37,266	3,929	2,709	6,638	2,830	1,485	4,315	1,969	938	2,907	509	158	667	Aurangabad
19	जालना	4,846	4,310	9,156	1,019	707	1,726	908	464	1,372	418	146	564	77	30	107	Jalna
20	परभणी	5,439	4,981	10,420	1,183	770	1,953	1,007	717	1,724	329	200	529	89	34	123	Parbhani
21	हिंगोली	9,595	9,211	18,806	2,069	1,789	3,858	1,368	794	2,162	455	245	700	23	6	29	Hingoli
22	बीड	5,736	4,596	10,332	1,204	768	1,972	800	460	1,260	451	195	646	67	16	83	Beed
23	नांदेड	23,939	22,717	46,656	5,057	4,415	9,472	3,582	2,810	6,392	1,404	922	2,326	282	128	410	Nanded
24	उस्मानाबाद	3,751	3,198	6,949	789	492	1,281	458	300	758	262	132	394	38	22	60	Osmanabad
25	लातूर	7,493	6,019	13,512	1,784	1,081	2,865	1,219	812	2,031	291	208	499	46	21	67	Latur
26	बुलढाणा	12,240	11,080	23,320	1,914	1,537	3,451	1,283	977	2,260	316	185	501	16	7	23	Buldhana
27	अकोला	7,585	7,066	14,651	1,900	1,385	3,285	1,122	790	1,912	610	426	1,036	120	71	191	Akola
28	वाशिम	7,507	6,733	14,240	1,841	1,327	3,168	1,050	740	1,790	365	246	611	46	26	72	Washim
29	अमरावती	35,887	34,223	70,110	8,700	7,332	16,032	5,150	4,480	9,630	2,297	1,467	3,764	324	199	523	Amravati
30	यवतमाळ	37,988	35,911	73,899	9,813	8,293	18,106	6,131	5,288	11,419	1,386	1,379	2,765	107	106	213	Yavatmal
31	वर्धा	10,695	9,677	20,372	2,923	2,599	5,522	1,791	1,930	3,721	825	951	1,776	72	104	176	Wardha
32	नागपूर	32,058	29,341	61,399	7,269	6,435	13,704	4,433	4,798	9,231	2,184	2362	4,546	445	373	818	Nagpur
33	भंडारा	5,701	5,076	10,777	1,610	1,401	3,011	1,228	1,211	2,439	519	578	1,097	53	59	112	Bhandara
34	गोंदिया	14,727	14,493	29,220	4,218	4,186	8,404	3,577	3,868	7,445	753	962	1,715	12	23	35	Gondiya
35	चंद्रपूर	27,295	25,722	53,017	7,321	6,363	13,684	5,101	5,068	10,169	2,298	2,785	5,083	249	419	668	Chandrapur
36	गडचिरोली	30,775	29,491	60,266	7,361	6,492	13,853	4,952	4,557	9,509	2,934	2,701	5,635	276	277	553	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	9,98,729	9,22,697	19,21,426	2,00,207	1,63,042	3,63,249	1,15,777	92,959	2,08,736	51,013	36,502	87,515	7,055	4,289	1,13,44	Maharashtra State

आधार :- (१) प्राथमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

(२) उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- (1) Directorate of Primary Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

(2) Directorate of Higher Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

**5. शिक्षण /
तक्ता क्रमांक /
शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्था व विद्यार्थी /
(2016-**

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे	प्राथमिक शाळा Primary School		माध्यमिक शाळा Secondary School		उच्च माध्यमिक वर्ग असलेल्या माध्यमिक शाळा Secondary Schools having Higher Secondary School	
		संस्था	विद्यार्थी	संस्था	विद्यार्थी	संस्था	विद्यार्थी
		Institution	Enrolment	Institution	Enrolment	Institution	Enrolment
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	मुंबई शहर	2,302	6,51,915	178	3,18,910	0	3,11,362
2	मुंबई उपनगर	23	7,82,084	1,505	27,965	156	0
3	ठाणे	3,317	12,04,388	1,361	2,51,067	98	1,76,994
4	पालघर	1,533	5,63,167	442	1,11,051	123	72,455
5	रायगड	3,186	3,76,288	591	86,526	26	64,250
6	रत्नागिरी	2,894	1,80,179	419	55,159	23	42,463
7	सिंधुदुर्ग	1,519	82,752	231	25,560	16	23,097
8	नाशिक	4,383	9,57,855	1,099	2,03,328	90	1,35,753
9	धुळे	1,497	3,35,585	476	70,721	16	49,699
10	नंदुरबार	1,634	2,65,314	393	51,992	13	33,204
11	जळगाव	2,473	6,38,346	807	1,45,765	41	91,659
12	अहमदनगर	4,196	6,51,009	1,040	1,60,599	95	1,26,382
13	पुणे	5,417	13,83,463	1,654	3,05,278	127	2,30,490
14	सातारा	3,076	3,53,824	747	94,098	39	77,594
15	सांगली	2,234	3,56,717	658	93,144	60	73,687
16	सोलापूर	3,757	6,26,703	980	1,50,918	70	1,02,211
17	कोल्हापूर	2,679	4,76,653	944	1,25,450	57	1,05,578
18	औरंगाबाद	3,184	6,80,912	874	1,45,833	132	1,20,742
19	जालना	1,888	3,19,204	392	70,264	70	53,483
20	परभणी	2,669	3,06,922	545	67,350	39	45,522
21	हिंगोली	1,039	1,82,107	210	40,291	47	27,388
22	बीड	984	4,31,356	304	1,00,254	31	78,989
23	नांदेड	2,930	5,17,584	699	1,11,156	86	73,312
24	उस्मानाबाद	1,347	2,17,646	435	53,952	49	35,632
25	लातूर	1,907	4,01,279	672	97,474	71	70,789
26	बुलढाणा	1,835	3,80,443	524	91,706	81	66,107
27	अकोला	1,310	2,42,435	466	65,184	59	52,482
28	वाशिम	1,024	1,76,715	308	46,908	32	36,143
29	अमरावती	2,135	3,66,474	693	96,008	49	72,695
30	यवतमाळ	2,623	3,82,033	645	94,170	84	66,594
31	वर्धा	1,168	1,51,726	298	42,233	43	35,639
32	नागपूर	2,933	6,21,954	1,045	1,54,497	82	1,36,677
33	भंडारा	2,941	1,44,598	671	41,708	71	38,673
34	गोंदिया	1,297	1,65,344	328	47,566	60	44,382
35	चंद्रपूर	1,940	2,70,643	508	74,114	79	59,689
36	गडचिरोली	1,702	1,40,095	342	35,950	38	28,689
	महाराष्ट्र राज्य	82,976	1,59,85,712	23,484	37,54,149	2,253	28,60,505

N.A. — उपलब्ध नाही / Not Available

EDUCATION
TABLE No.5.8
Institutions and Enrolment by Type of Education
-17)

महाविद्यालये (सर्वसाधारण) शिक्षण (कला व शास्त्र) Colleges of General Education (Arts and Science)		वाणिज्य महाविद्यालये Commerce Colleges पदवीस्तर / Degree Level		Districts (2)
संस्था Institution (9)	विद्यार्थी Enrolment (10)	संस्था Institution (11)	विद्यार्थी Enrolment (12)	
49	44,603	N.A.	49,520	Mumbai City
81	43,333	N.A.	106,137	Mumbai Suburban
97	44,968	N.A.	68,023	Thane
24	14,896	N.A.	18,421	Palghar
47	20,048	N.A.	15,555	Raigad
32	8,584	N.A.	9,589	Ratnagiri
24	5,158	N.A.	5,311	Sindhudurg
81	53,693	N.A.	28,464	Nashik
31	19,538	N.A.	2,972	Dhule
22	12,500	N.A.	1,340	Nandurbar
50	35,143	N.A.	9,319	Jalgaon
65	48,254	N.A.	19,855	Ahmednagar
132	78,408	N.A.	95,939	Pune
42	33,780	N.A.	15,597	Satara
45	28,723	N.A.	10,957	Sangli
46	29,096	N.A.	9,793	Solapur
59	45,407	N.A.	22,480	Kolhapur
98	59,359	N.A.	15,006	Aurangabad
45	24,117	N.A.	5,634	Jalna
39	10,188	N.A.	3,271	Parbhani
19	6,218	N.A.	1,291	Hingoli
74	41,213	N.A.	7,290	Beed
59	22,921	N.A.	8,485	Nanded
40	22,908	N.A.	5,590	Osmanabad
49	18,234	N.A.	7,768	Latur
44	14,079	N.A.	6,238	Buldhana
30	17,123	N.A.	7,092	Akola
23	8,255	N.A.	2,082	Washim
62	30,733	N.A.	9,894	Amravati
38	17,225	N.A.	4,432	Yavatmal
34	15,440	N.A.	4,741	Wardha
118	40,780	N.A.	28,413	Nagpur
43	17,319	N.A.	3,202	Bhandara
23	13,558	N.A.	3,171	Gondiya
82	29,698	N.A.	6,675	Chandrapur
63	16,535	N.A.	2,170	Gadchiroli
1,910	9,92,035	N.A.	6,21,717	Maharashtra State

शिक्षकांना प्रशिक्षण / Training of Teachers

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हे	पदवी स्तर / Degree Level				कायदा / Law	
		शिक्षणशास्त्र पदवी		शारीरिक शिक्षण बी. पी. एड		पदवी स्तर /	
		/ B.Ed.		Physical Education B. P. Ed.		Degree Level	
		संस्था	विद्यार्थी	संस्था	विद्यार्थी	संस्था	विद्यार्थी
(1)	(2)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)
1	मुंबई शहर	14	1,228	N.A.	72	9	4,801
2	मुंबई उपनगर	20	1,272	N.A.	62	9	2,832
3	ठाणे	32	2,492	N.A.	0	9	2,287
4	पालघर	7	602	N.A.	0	1	1
5	रायगड	9	666	N.A.	47	5	723
6	रत्नागिरी	6	278	N.A.	0	1	133
7	सिंधुदुर्ग	4	219	N.A.	0	2	386
8	नाशिक	27	1,909	N.A.	0	4	934
9	धुळे	8	608	N.A.	0	2	239
10	नंदुरबार	7	628	N.A.	0	1	123
11	जळगाव	16	733	N.A.	82	2	45
12	अहमदनगर	26	1,589	N.A.	21	4	526
13	पुणे	52	4,010	N.A.	123	17	3,905
14	सातारा	9	538	N.A.	0	3	318
15	सांगली	13	678	N.A.	75	2	342
16	सोलापूर	26	1,088	N.A.	205	3	397
17	कोल्हापूर	19	810	N.A.	30	2	482
18	औरंगाबाद	26	1,772	N.A.	99	4	1,057
19	जालना	5	449	N.A.	53	1	242
20	परभणी	10	451	N.A.	20	1	203
21	हिंगोली	4	249	N.A.	0	0	0
22	बीड	17	1,076	N.A.	139	1	318
23	नांदेड	17	896	N.A.	45	3	863
24	उस्मानाबाद	9	589	N.A.	7	1	82
25	लातूर	17	742	N.A.	2	2	97
26	बुलढाणा	12	723	N.A.	86	2	92
27	अकोला	8	275	N.A.	176	1	407
28	वाशिम	5	278	N.A.	43	1	82
29	अमरावती	13	947	N.A.	1,997	2	435
30	यवतमाळ	11	460	N.A.	386	1	166
31	वर्धा	10	435	N.A.	349	2	132
32	नागपूर	42	2,370	N.A.	2,168	5	1,329
33	भंडारा	11	477	N.A.	289	1	24
34	गोर्दिया	8	309	N.A.	299	1	118
35	चंद्रपूर	18	1,046	N.A.	154	1	224
36	गडचिरोली	10	463	N.A.	44	0	0
महाराष्ट्र राज्य		548	33,355	N.A.	7,073	106	24,345

टिप: १) कला, शास्त्र, वाणिज्य विद्याशाखेची महाविद्यालये एकत्रितपणे कार्यरत असतात. संस्थांची (महाविद्यालयांची) संख्या विद्याशाखानिहाय स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही. तसेच बी.पी.एड (शारीरिक शिक्षणाची) महाविद्यालयांची संख्या जिल्हानिहाय उपलब्ध नाही.

२) विद्याशाखानिहाय पटसंख्या उपलब्ध आहे तथापि संस्थांची संख्या उपलब्ध नाही.

आधार :- (१) प्राथमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे. (२) उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

TABLE NO.5.8-contd.

इतर प्रकारच्या संस्था / Other Types of Institutions			Districts
तंत्रनिकेतन/ Polytechnic (पदवीका/Diploma)			
संस्था Institution (19)	विद्यार्थी Enrolment (20)		(2)
35	4,826		Mumbai City
5	1,326		Mumbai Suburban
38	6,538	}	Thane
			Palghar
20	2,626		Raigad
10	1,689		Ratnagiri
6	978		Sindhudurg
60	9,894		Nashik
25	4,067		Dhule
9	1,162		Nandurbar
34	5,144		Jalgaon
48	9,557		Ahmednagar
111	15,272		Pune
41	4,988		Satara
31	4,964		Sangli
33	6,338		Solapur
46	7,640		Kolhapur
35	4,573		Aurangabad
9	1,366		Jalna
14	1,450		Parbhani
6	511		Hingoli
21	3,611		Beed
21	3,193		Nanded
9	970		Osmanabad
24	3,413		Latur
16	2,349		Buldhana
7	683		Akola
6	634		Washim
18	2,104		Amravati
15	1,749		Yavatmal
20	2,346		Wardha
77	9,126		Nagpur
11	1,232		Bhandara
7	1,075		Gondiya
21	4,397		Chandrapur
1	191		Gadchiroli
890	1,31,982		Maharashtra State

Note: 1) Arts, Science and Commerce Colleges function under one roof. Districtwise number of B. P. Ed is not available

2) There are no independent Law colleges and no Law faculty in the College of Arts and Commerce in this district

Source :- (1) Directorate of Primary Education, Govt. of Maharashtra, Pune

(2) Directorate of Higher Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण / EDUCATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No.5.9
पटावरील विद्यार्थी व शिक्षकांची संख्या
Enrolment of Students and Number of Teachers
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	पूर्व प्राथमिक प्राथमिक माध्यमिक (3)	एकूण प्रशिक्षित शिक्षक Total Number of Trained Teachers			एकूण शिक्षक Total Number of Teachers			पटावरील विद्यार्थी Enrolment Total (10)	Pre-Primary Primary, Secondary (3)	Districts (2)
			पुरुष Male (4)	स्त्री Female (5)	एकूण Total (6)	पुरुष Male (7)	स्त्री Female (8)	एकूण Total (9)			
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)			
1	मुंबई शहर	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Mumbai City
		प्राथमिक			21,695			21,897	6,51,915	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			1,184			1,186	6,30,272	Secondary (including H. Sec.)	
2	मुंबई उपनगर	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Mumbai
		प्राथमिक			17,574			17,583	7,82,084	Primary	Suburban
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			18,596			18,602	27,965	Secondary (including H. Sec.)	
3	ठाणे	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Thane
		प्राथमिक			30,841			31,451	12,04,388	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			12,416			12,544	4,28,061	Secondary (including H. Sec.)	
4	पालघर	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Palghar
		प्राथमिक			14,465			14,915	5,63,167	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			4,685			4,712	1,83,506	Secondary (including H. Sec.)	
5	रायगड	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Raigad
		प्राथमिक			13,882			14,221	3,76,288	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			5,374			5,471	1,50,776	Secondary (including H. Sec.)	
6	रत्नागिरी	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Ratnagiri
		प्राथमिक			10,317			10,471	1,80,179	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			3,038			3,107	97,622	Secondary (including H. Sec.)	
7	सिंधुदुर्ग	पूर्व प्राथमिक	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Pre-Primary	Sindhudurg
		प्राथमिक			5,404			5,451	82,752	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			1,779			1,787	48,657	Secondary (including H. Sec.)	
8	नाशिक	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Nashik
		प्राथमिक			27,049			27,143	9,57,855	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			9,860			9,877	3,39,081	Secondary (including H. Sec.)	
9	धुळे	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Dhule
		प्राथमिक			8,902			8,980	3,35,585	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			4,693			4,724	1,20,420	Secondary (including H. Sec.)	
10	नंदुरबार	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Nandurbar
		प्राथमिक			7,828			7,962	2,65,314	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			2,882			2,904	85,196	Secondary (including H. Sec.)	
11	जळगाव	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Jalgaon
		प्राथमिक			18,118			18,118	6,38,346	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			6,865			6,870	2,37,424	Secondary (including H. Sec.)	
12	अहमदनगर	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Ahmednagar
		प्राथमिक			22,023			22,183	6,51,009	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			8,725			8,808	2,86,981	Secondary (including H. Sec.)	

तक्ता क्र. / Table No. 5.9 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(3)	(2)
13	पुणे	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Pune
		प्राथमिक			41,633			42,120	13,83,463	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			19,074			19,272	5,35,768	Secondary (including H. Sec.)	
14	सातारा	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Satara
		प्राथमिक			14,566			14,686	3,53,824	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			5,803			5,863	1,71,692	Secondary (including H. Sec.)	
15	सांगली	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Sangli
		प्राथमिक			13,101			22,279	3,56,717	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			5,159			8,664	1,66,831	Secondary (including H. Sec.)	
16	सोलापूर	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Solapur
		प्राथमिक			22,226			13,103	6,26,703	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			8,605			5,162	2,53,129	Secondary (including H. Sec.)	
17	कोल्हापूर	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Kolhapur
		प्राथमिक			17,441			17,493	4,76,653	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			7,670			7,696	2,31,028	Secondary (including H. Sec.)	
18	औरंगाबाद	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Aurangabad
		प्राथमिक			21,329			21,539	6,80,912	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			8,004			8,046	2,66,575	Secondary (including H. Sec.)	
19	जालना	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Jalna
		प्राथमिक			10,230			10,230	3,19,204	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			3,206			3,206	1,23,747	Secondary (including H. Sec.)	
20	परभणी	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Parbhani
		प्राथमिक	N.A.	N.A.	9,754	N.A.	N.A.	9,877	3,06,922	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			3,619			3,669	1,12,872	Secondary (including H. Sec.)	
21	हिंगोली	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Hingoli
		प्राथमिक			6,051			6,119	1,82,107	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			1,986			2,011	67,679	Secondary (including H. Sec.)	
22	बीड	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Beed
		प्राथमिक			16,519			16,738	4,31,356	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			6,080			6,249	1,79,243	Secondary (including H. Sec.)	
23	नांदेड	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Nanded
		प्राथमिक			17,476			17,589	5,17,584	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			6,346			6,354	1,84,468	Secondary (including H. Sec.)	
24	उस्मानाबाद	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Osmanabad
		प्राथमिक			8,400			8,407	2,17,646	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			3,045			3,047	89,584	Secondary (including H. Sec.)	
25	लातूर	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Latur
		प्राथमिक			14,200			14,283	4,01,279	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			5,587			5,614	1,68,263	Secondary (including H. Sec.)	
26	बुलढाणा	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Buldhana
		प्राथमिक			12,828			12,973	3,80,443	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			4,265			4,331	1,57,813	Secondary (including H. Sec.)	
27	अकोला	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Akola
		प्राथमिक			8,756			8,886	2,42,435	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			4,009			4,085	1,17,666	Secondary (including H. Sec.)	

तक्ता क्र. / Table No. 5.9 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(3)	(2)
28	वाशिम	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Washim
		प्राथमिक			6,069			6,135	1,76,715	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			2,339			2,353	83,051	Secondary (including H. Sec.)	
29	अमरावती	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Amravati
		प्राथमिक			13,585			13,702	3,66,474	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			5,695			5,774	1,68,703	Secondary (including H. Sec.)	
30	यवतमाळ	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Yavatmal
		प्राथमिक			13,935			13,936	3,82,033	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			4,662			4,663	1,60,764	Secondary (including H. Sec.)	
31	वर्धा	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Wardha
		प्राथमिक			6,366			6,431	1,51,726	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			2,602			2,612	77,872	Secondary (including H. Sec.)	
32	नागपूर	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Nagpur
		प्राथमिक			22,217			22,847	6,21,954	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			10,543			10,695	2,91,174	Secondary (including H. Sec.)	
33	भंडारा	पूर्व प्राथमिक	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Pre-Primary	Bhandara
		प्राथमिक			5,869			5,881	1,44,598	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			2,525			2,531	80,381	Secondary (including H. Sec.)	
34	गोंदिया	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Gondiya
		प्राथमिक			6,909			7,098	1,65,344	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			3,074			3,115	91,948	Secondary (including H. Sec.)	
35	चंद्रपूर	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Chandrapur
		प्राथमिक			10,910			11,008	2,70,643	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			4,770			4,806	1,33,803	Secondary (including H. Sec.)	
36	गडचिरोली	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Gadchiroli
		प्राथमिक			6,413			6,750	1,40,095	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			2,539			2,571	64,639	Secondary (including H. Sec.)	
	महाराष्ट्र	पूर्व प्राथमिक			N.A.			N.A.	N.A.	Pre-Primary	Maharashtra
	राज्य	प्राथमिक			5,24,881			5,30,485	1,59,85,712	Primary	State
		माध्यमिक (उ.मा.सह)			2,11,304			2,12,981	66,14,654	Secondary (including H. Sec.)	

आधार :- प्राथमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

N.A. — उपलब्ध नाही / Not Available

Source :- Directorate of Primary Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

तक्ता क्रमांक / TABLE No.5.10
पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांमधील विद्यार्थ्यांची इयत्तावार संख्या
Number of Pupils in Pre-Primary, Primary and Secondary Schools by Standard
(2016-17)

अ.क्र.	जिल्हे	पूर्व प्राथमिक	इयत्ता १ली	इयत्ता २री	इयत्ता ३री	इयत्ता ४थी	इयत्ता ५वी	इयत्ता ६वी	इयत्ता ७वी	इयत्ता ८वी	इयत्ता ९वी	इयत्ता १०वी	इयत्ता ११वी	इयत्ता १२वी	एकूण	Districts
Sr. No.		Pre-Primary	Std. I	Std. II	Std. III	Std. IV	Std. V	Std. VI	Std. VII	Std. VIII	Std. IX	Std. X	Std. XI	Std. XII	Grand Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
1	मुंबई शहर	1,01,323	1,48,426	1,55,363	1,62,917	1,62,110	40,919	41,538	41,441	29,370	15,603	12,362	1,59,027	} 1,52,335 }	8,10,049	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	27,981	22,456	21,961	21,620	20,433	1,35,231	1,37,072	1,38,074	1,55,068	1,66,626	1,52,284				12,82,187
3	ठाणे	1,65,609	1,53,764	1,57,759	1,56,611	1,51,762	1,50,854	1,47,993	1,45,097	1,40,548	1,33,964	1,17,103	91,230	85,764	16,32,449	Thane
4	पालघर	38,993	67,251	73,523	70,836	70,330	70,862	69,982	70,103	70,280	60,325	50,726	38,173	34,282	7,46,673	Palghar
5	रायगड	41,041	47,532	48,715	48,823	46,262	45,555	45,392	47,006	47,003	45,075	41,451	32,490	31,760	5,27,064	Raigad
6	रत्नागिरी	11,880	19,876	21,073	20,667	21,386	22,973	23,156	25,305	25,743	27,594	27,565	21,987	20,476	2,77,801	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	3,484	8,816	9,595	9,444	9,779	10,625	10,567	11,862	12,064	12,806	12,754	11,958	11,139	1,31,409	Sindhudurg
8	नाशिक	60,248	1,23,191	1,23,626	1,21,863	1,20,014	1,19,529	1,18,121	1,17,035	1,14,476	1,06,577	96,751	69,753	66,000	12,96,936	Nashik
9	धुळे	20,215	44,155	43,495	41,494	41,489	41,656	41,649	42,096	39,551	37,203	33,518	25,201	24,498	4,56,005	Dhule
10	नंदुरबार	8,506	34,682	36,301	34,023	32,949	32,605	32,593	32,081	30,080	27,425	24,567	17,113	16,091	3,50,510	Nandurbar
11	जळगाव	35,715	81,421	79,569	77,947	78,218	79,258	80,685	80,343	80,905	75,554	70,211	46,262	45,397	8,75,770	Jalgaon
12	अहमदनगर	25,717	79,923	79,007	79,457	79,881	79,877	81,995	82,491	88,378	82,601	77,998	64,413	61,969	9,37,990	Ahmednagar
13	पुणे	1,91,898	1,82,797	1,81,633	1,78,383	1,73,195	1,70,172	1,66,636	1,65,871	1,64,776	1,60,222	1,45,056	1,20,576	109,914	19,19,231	Pune
14	सातारा	24,574	42,828	43,692	42,851	43,106	43,235	45,044	45,326	47,742	47,370	46,728	38,814	38,780	5,25,516	Satara
15	सांगली	26,937	44,355	44,519	43,424	43,401	43,923	45,282	44,520	47,293	47,626	45,518	37,590	36,097	5,23,548	Sangli
16	सोलापूर	44,501	79,928	79,257	77,850	77,526	77,076	78,472	77,879	78,715	78,660	72,258	52,797	49,414	8,79,832	Solapur
17	कोल्हापूर	30,030	59,159	58,524	57,612	58,176	59,046	59,966	61,660	62,510	64,672	60,778	53,643	51,935	7,07,681	Kolhapur
18	औरंगाबाद	35,114	89,973	88,151	86,225	84,521	83,956	82,437	84,258	81,391	75,151	70,682	59,962	60,780	9,47,487	Aurangabad
19	जालना	10,374	41,773	40,802	40,884	39,335	38,215	38,328	40,336	39,531	36,937	33,327	26,194	27,289	4,42,951	Jalna
20	परभणी	13,850	39,844	39,793	38,388	37,825	37,542	37,227	38,686	37,617	34,933	32,417	22,763	22,759	4,19,794	Parbhani
21	हिंगोली	6,498	23,121	22,886	22,972	22,532	22,248	21,826	23,161	23,361	21,454	18,837	13,729	13,659	2,49,786	Hingoli
22	बीड	11,134	54,848	56,089	55,130	53,535	52,291	52,172	53,507	53,784	51,185	49,069	38,296	40,693	6,10,599	Beed
23	नांदेड	22,840	69,327	67,625	64,911	64,157	62,984	63,328	63,358	61,894	58,414	52,742	36,688	36,624	7,02,052	Nanded
24	उस्मानाबाद	12,793	27,940	26,511	27,184	26,598	26,657	26,751	27,734	28,271	27,864	26,088	17,955	17,677	3,07,230	Osmanabad
25	लातूर	12,127	49,297	49,730	48,759	49,539	50,658	50,553	51,941	50,802	50,417	47,057	35,317	35,472	5,69,542	Latur

तक्ता क्र. / Table No. 5.10 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
26	बुलढाणा	25,779	47,967	47,586	47,223	47,098	45,662	46,774	48,623	49,510	47,079	44,627	33,484	32,623	5,38,256	Buldhana
27	अकोला	25,048	30,535	30,056	29,782	28,984	28,973	29,821	31,722	32,562	33,101	32,083	25,790	26,692	3,60,101	Akola
28	वाशिम	5,109	21,965	21,689	21,549	21,379	21,549	21,891	22,880	23,813	23,400	23,508	18,015	18,128	2,59,766	Washim
29	अमरावती	23,122	46,043	44,676	45,280	44,771	45,074	44,841	47,463	48,326	48,339	47,669	35,780	36,915	5,35,177	Amravati
30	यवतमाळ	21,702	48,741	48,262	47,405	46,399	45,407	46,743	48,944	50,132	48,441	45,729	32,736	33,858	5,42,797	Yavatmal
31	वर्धा	13,385	18,464	18,971	18,859	18,447	18,688	18,974	19,239	20,084	20,772	21,461	17,660	17,979	2,29,598	Wardha
32	नागपूर	74,271	78,534	76,442	78,924	77,182	77,793	76,932	78,859	77,288	77,898	76,599	67,547	69,130	9,13,128	Nagpur
33	भंडारा	9,128	17,387	16,884	17,852	17,889	18,502	18,041	18,665	19,378	20,401	21,307	19,079	19,594	2,24,979	Bhandara
34	गोंदिया	8,752	20,903	19,556	19,407	19,734	20,702	20,825	21,606	22,611	23,851	23,715	21,778	22,604	2,57,292	Gondiya
35	चंद्रपूर	21,408	33,885	33,075	32,696	33,557	33,906	33,567	34,329	35,628	36,702	37,412	30,015	29,674	4,04,446	Chandrapur
36	गडचिरोली	8,097	18,209	17,327	17,267	17,895	16,954	16,753	17,758	17,932	17,882	18,068	14,612	14,077	2,04,734	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	12,19,183	20,19,316	20,23,723	20,06,519	19,81,394	19,71,157	19,73,927	20,01,259	20,08,417	19,44,124	18,10,025	14,48,427	14,12,078	2,26,00,366	Maharashtra State

आधार :- प्राथमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- Directorate of Primary Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण / EDUCATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No.5.11

प्राथमिक व माध्यमिक व उच्च माध्यमिकसह शिक्षण संस्थातील विद्यार्थ्यांची शिक्षणाच्या माध्यमानुसार संख्या
Number of Pupils in Primary and Secondary Including Higher Secondary Institutions According to Medium of Instructions
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	प्राथमिक माध्यमिक (3)	मराठी Marathi (4)	गुजराथी Gujarati (5)	हिंदी Hindi (6)	सिंधी Sindhi (7)	इंग्रजी English (8)	उर्दू Urdu (9)	इतर Others (10)	एकूण Grand Total (11)	Primary Secondary (3)	Districts (2)
1	मुंबई शहर	प्राथमिक	1,21,452	9,509	1,05,255	0	4,31,030	1,05,939	8,899	7,82,084	Primary	Mumbai City
		माध्यमिक	9,946	502	5,845	0	4,449	7,187	36	27,965	Secondary	
2	मुंबई उपनगर	प्राथमिक	1,11,785	19,687	40,295	0	4,51,081	27,181	1,886	6,51,915	Primary	Mumbai Suburban
		माध्यमिक	1,15,968	29,805	42,087	0	4,11,895	27,502	3,015	6,30,272	Secondary	
3	ठाणे	प्राथमिक	3,70,520	2,948	95,397	1,999	6,45,468	85,049	3,007	12,04,388	Primary	Thane
		माध्यमिक	1,58,123	3,073	26,580	2,331	2,12,674	24,722	558	4,28,061	Secondary	
4	पालघर	प्राथमिक	3,14,506	2,902	29,190	0	2,10,255	6,314	0	5,63,167	Primary	Palghar
		माध्यमिक	1,13,461	890	11,673	0	55,683	1,799	0	1,83,506	Secondary	
5	रायगड	प्राथमिक	2,18,496	121	2,055	0	1,40,459	15,157	0	3,76,288	Primary	Raigad
		माध्यमिक	1,10,629	30	694	0	31,971	7,452	0	1,50,776	Secondary	
6	रत्नागिरी	प्राथमिक	1,39,274	0	0	0	29,942	10,963	0	1,80,179	Primary	Ratnagiri
		माध्यमिक	85,893	0	0	0	6,369	5,360	0	97,622	Secondary	
7	सिंधुदुर्ग	प्राथमिक	69,682	0	0	0	11,615	1,455	0	82,752	Primary	Sindhudurg
		माध्यमिक	46,369	0	0	0	1,912	376	0	48,657	Secondary	
8	नाशिक	प्राथमिक	7,06,776	516	3,659	0	1,51,967	94,937	0	9,57,855	Primary	Nashik
		माध्यमिक	2,83,540	174	1,157	0	29,464	24,746	0	3,39,081	Secondary	
9	धुळे	प्राथमिक	2,79,420	0	149	0	30,494	25,522	0	3,35,585	Primary	Dhule
		माध्यमिक	1,08,360	0	41	0	4,279	7,740	0	1,20,420	Secondary	
10	नंदुरबार	प्राथमिक	2,36,487	1,722	172	0	17,349	9,584	0	2,65,314	Primary	Nandurbar
		माध्यमिक	77,878	1,078	216	0	2,682	3,342	0	85,196	Secondary	
11	जळगाव	प्राथमिक	4,98,188	0	5,223	0	67,072	67,863	0	6,38,346	Primary	Jalgaon
		माध्यमिक	2,02,394	0	3,717	7	12,089	19,217	0	2,37,424	Secondary	
12	अहमदनगर	प्राथमिक	5,44,125	0	556	0	93,166	13,162	0	6,51,009	Primary	Ahmednagar
		माध्यमिक	2,65,274	0	365	0	17,341	4,001	0	2,86,981	Secondary	

तक्ता क्र. / Table No. 5.11 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(3)	(2)
13	पुणे	प्राथमिक	7,87,668	489	8,371	0	5,57,961	28,211	763	13,83,463	Primary	Pune
		माध्यमिक	3,76,777	1,118	3,755	0	1,44,574	9,414	130	5,35,768	Secondary	
14	सातारा	प्राथमिक	2,96,022	0	0	0	54,771	3,031	0	3,53,824	Primary	Satara
		माध्यमिक	1,56,418	0	0	0	14,786	488	0	1,71,692	Secondary	
15	सांगली	प्राथमिक	2,94,381	299	0	0	38,899	8,231	14,907	3,56,717	Primary	Sangli
		माध्यमिक	1,50,349	365	0	0	6,105	2,804	7,208	1,66,831	Secondary	
16	सोलापूर	प्राथमिक	5,32,847	0	490	0	59,064	24,940	9,362	6,26,703	Primary	Solapur
		माध्यमिक	2,29,632	0	288	0	14,949	7,639	621	2,53,129	Secondary	
17	कोल्हापूर	प्राथमिक	3,94,661	0	204	7	71,910	9,403	468	4,76,653	Primary	Kolhapur
		माध्यमिक	2,12,159	0	86	222	16,090	2,471	0	2,31,028	Secondary	
18	औरंगाबाद	प्राथमिक	4,86,516	0	1,349	0	1,11,185	81,862	0	6,80,912	Primary	Aurangabad
		माध्यमिक	2,22,144	0	210	0	23,707	20,514	0	2,66,575	Secondary	
19	जालना	प्राथमिक	2,60,709	0	2,947	0	27,985	27,563	0	3,19,204	Primary	Jalna
		माध्यमिक	1,10,372	0	927	0	5,292	7,156	0	1,23,747	Secondary	
20	परभणी	प्राथमिक	2,46,429	0	233	0	15,719	44,541	0	3,06,922	Primary	Parbhani
		माध्यमिक	1,01,590	0	239	0	2,091	8,952	0	1,12,872	Secondary	
21	हिंगोली	प्राथमिक	1,60,246	0	328	0	8,249	13,284	0	1,82,107	Primary	Hingoli
		माध्यमिक	63,872	0	239	0	401	3,167	0	67,679	Secondary	
22	बीड	प्राथमिक	3,64,928	0	0	0	27,079	39,349	0	4,31,356	Primary	Beed
		माध्यमिक	1,63,945	0	0	0	5,952	9,346	0	1,79,243	Secondary	
23	नांदेड	प्राथमिक	4,25,735	0	1,721	0	44,112	46,016	0	5,17,584	Primary	Nanded
		माध्यमिक	1,61,112	0	385	0	11,472	11,499	0	1,84,468	Secondary	
24	उस्मानाबाद	प्राथमिक	1,93,358	0	226	0	15,909	8,153	0	2,17,646	Primary	Osmanabad
		माध्यमिक	86,408	0	226	0	929	2,021	0	89,584	Secondary	
25	लातूर	प्राथमिक	3,39,637	0	0	0	29,392	32,250	0	4,01,279	Primary	Latur
		माध्यमिक	1,37,829	0	0	0	22,832	7,602	0	1,68,263	Secondary	
26	बुलढाणा	प्राथमिक	2,76,396	0	926	0	55,475	47,646	0	3,80,443	Primary	Buldhana
		माध्यमिक	1,35,590	0	615	0	6,718	14,890	0	1,57,813	Secondary	
27	अकोला	प्राथमिक	1,34,851	61	2,901	232	57,530	46,860	0	2,42,435	Primary	Akola
		माध्यमिक	85,847	0	1,435	0	12,883	17,501	0	1,17,666	Secondary	

तक्ता क्र. / Table No. 5.11 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(3)	(2)
28	वाशिम	प्राथमिक	1,38,522	0	331	0	20,971	16,891	0	1,76,715	Primary	Washim
		माध्यमिक	75,116	0	141	0	2,262	5,532	0	83,051	Secondary	
29	अमरावती	प्राथमिक	2,44,259	0	5,743	0	64,242	52,230	0	3,66,474	Primary	Amravati
		माध्यमिक	1,31,764	0	2,392	0	16,829	17,718	0	1,68,703	Secondary	
30	यवतमाळ	प्राथमिक	3,04,059	0	2,910	0	51,459	23,605	0	3,82,033	Primary	Yavatmal
		माध्यमिक	1,43,578	0	2,207	0	7,516	7,463	0	1,60,764	Secondary	
31	वर्धा	प्राथमिक	1,07,790	0	965	0	41,193	1,778	0	1,51,726	Primary	Wardha
		माध्यमिक	68,213	0	688	0	8,072	899	0	77,872	Secondary	
32	नागपूर	प्राथमिक	2,83,677	18	70,421	0	245,702	22,136	0	6,21,954	Primary	Nagpur
		माध्यमिक	1,74,745	0	37,128	0	69,547	9,754	0	2,91,174	Secondary	
33	भंडारा	प्राथमिक	1,20,042	0	1,373	0	22,912	271	0	1,44,598	Primary	Bhandara
		माध्यमिक	74,808	0	1,147	0	4,285	141	0	80,381	Secondary	
34	गोंदिया	प्राथमिक	1,15,553	0	22,738	0	26,279	131	643	1,65,344	Primary	Gondiya
		माध्यमिक	65,013	0	18,386	0	8,508	41	0	91,948	Secondary	
35	चंद्रपूर	प्राथमिक	1,95,747	0	5,244	0	67,426	1,506	720	2,70,643	Primary	Chandrapur
		माध्यमिक	1,15,247	0	2,456	0	15,273	539	288	1,33,803	Secondary	
36	गडचिरोली	प्राथमिक	1,17,684	0	1,531	0	16,274	256	4,350	1,40,095	Primary	Gadchiroli
		माध्यमिक	58,256	0	2,894	0	3,390	99	0	64,639	Secondary	
	महाराष्ट्र राज्य	प्राथमिक	1,04,32,428	38,272	4,12,903	2,238	39,01,425	10,43,270	45,005	1,59,85,712	Primary	Maharashtra State
		माध्यमिक	48,78,619	37,035	1,68,219	2,560	12,15,271	3,01,094	11,856	66,14,654	Secondary	

आधार :- प्राथमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- Directorate of Primary Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण / EDUCATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No.5.12
प्रमुख परिक्षांचे निकाल, मार्च २०१७

Examination Results (Major Examinations) March 2017

अ.क्र. Sr. No.	परीक्षा	परिक्षेला बसलेल्यांची संख्या			उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या			Examination
		Number appeared			Number passed			
		मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	कला-							Arts-
	बॅचलर ऑफ आर्ट्स	6,08,005	4,31,792	10,39,797	3,69,359	2,87,339	6,56,698	Bachelor of Arts
	मास्टर ऑफ आर्ट्स	57,262	50,148	1,07,410	39,200	36,340	75,540	Master of Arts
	एम.बी.ए.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	M.B.A.
	पीएच.डी. / एम.फील.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Ph.D. / M.Phil
2	शास्त्र-							Science-
	बॅचलर ऑफ सायन्स	1,84,396	1,77,040	3,61,436	1,24,366	1,27,482	2,51,848	Bachelor of Science.
	मास्टर ऑफ सायन्स	18,706	23,174	41,880	13,443	16,834	30,277	Master of Science.
	पीएच.डी.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Ph.D.
3	वाणिज्य-							Commerce-
	बॅचलर ऑफ कॉमर्स	3,53,206	3,09,659	6,62,865	2,26,623	2,26,120	4,52,743	Bachelor of Commerce
	मास्टर ऑफ कॉमर्स	20,938	22,900	43,838	14,267	16,906	31,173	Master of Commerce
	पीएच.डी. / एम.फील.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Ph.D. / M.Phil
4	कायदा-							Law-
	बॅचलर ऑफ लॉ.	18,177	12,132	30,309	10,083	7,536	17,619	Bachelor of Law
	मास्टर ऑफ लॉ.	1,419	1,239	2,658	1,004	925	1,929	Master of Law
	पीएच.डी.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Ph.D.
5	शिक्षण-							Education-
	बी.एड + बी.पी.एड	9,373	21,234	30,607	7,104	16,469	23,573	B.P. Ed.
	एम.एड + एम.पी.एड	1,185	1,251	2,436	826	928	1,754	M.P. Ed.
	डी.एड	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	D.Ed.
	बी.पी.एड	5,239	1,322	6,561	3,712	993	4,705	B.P.Ed.
	एम.पी.एड	1,157	388	1,545	862	310	1,172	M.P.Ed.
	एस.एस.सी. (10 वी)	9,84,134	7,73,006	17,57,140	8,14,232	6,92,253	15,06,485	S.S.C. (Xth)
	एच. एस.सी. (12 वी)	8,46,878	6,55,526	15,02,404	7,08,394	6,00,791	13,09,185	H.S.C. (XIIth)
	जी.सी.सी.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	G.C.C.
	जी.सी.डी.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	G.C.D.
	बी.आर.एल.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	B.R.L.
6	नॉन-एआयसीटीई कोर्सेस							Non-AICTE Courses
	पदवी	31,367	26,748	58,115	21,405	20,421	41,826	Graduate
	पदवीतूर	1,717	1,553	3,270	1,438	1,351	2,789	Post Graduate
7	इतर							Others
	पदवी	2,309	2,308	4,617	1,387	1,563	2,950	Graduate
	पदवीतूर	2,138	1,898	4,036	1,760	1,567	3,327	Post Graduate,

N.A. — उपलब्ध नाही / Not Available

टिप : सन २०१६-१७ च्या शैक्षणिक माहितीमध्ये मार्च २०१६ मध्ये झालेल्या परिक्षांचा निकाल देण्यात येतो. त्यामुळे मार्च २०१७ चा निकाल उपलब्ध नाही.

आधार :- (१) प्राथमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

(२) उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- (1) Directorate of Primary Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

(2) Directorate of Higher Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण / EDUCATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No.5.13
संस्थेच्या प्रकारानुसार तांत्रिक शिक्षण संस्था / Technical Institutions by type of Institutions
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे	अभियांत्रिकी आणि तंत्रशास्त्रीय महाविद्यालये Engineering & Technological Colleges	तंत्र निकेतन Poly- technic	इतर पदविका संस्था Other Diploma Institutions	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था Industrial Training Institutions	उच्च तांत्रिक विद्यालये केंद्रे Technical High Schools Centres	मुलौद्योग प्रशिक्षण आणि संबंधित सूचना केंद्रे Basic Training & related Instruction Centres	+२ स्तरावरील व्यावसायिक शिक्षण योजना Vocational Centres at + 2 stage	औद्योगिक कामगारांचे अर्धवेळ वर्ग Part time classes for Industrial workers	शिल्पकारांणी आणि इतर तांत्रिक प्रमाणपत्र देणा-या संस्था Institution of Crafts and other Technical certificate courses	प्रगत व्यवसाय शिक्षण पध्दती Advanced Vocational training system	+२ स्तरावरील केंद्रशासन पुरस्कृत व्यवसाय शिक्षण अभ्यासक्रम संस्था Centrally Sponsored + 2 stage vocational education institutes	एकूण Grand Total	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	मुंबई शहर	7	14	2	13	9	3	28		36	0	11	100	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	16	5	1	15	17	3	93		61	0	32	221	Mumbai Suburban
3	ठाणे	17	16	5	24	13	4	86		63	1	26	217	Thane
4	पालघर	6	6	1	21	14	1	18			0	9	63	Palghar
5	रायगड	16	15	3	13	8	2	13		17	0	18	71	Raigad
6	रत्नागिरी	5	6	3	14	11	2	8		22	0	12	69	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	2	3	3	22	10	1	4		15	0	21	73	Sindhudurg
8	नाशिक	19	26	19	29	27	1	17	closed	24	1	42	141	Nashik
9	धुळे	5	10	10	16	17	1	11		15	0	21	81	Dhule
10	नंदुरबार	2	3	5	19	9	0	2		13	0	6	49	Nandurbar
11	जळगाव	10	22	11	68	20	1	20		37	0	51	197	Jalgaon
12	अहमदनगर	13	27	15	38	43	1	48		57	0	32	219	Ahmednagar
13	पुणे	81	73	24	48	72	3	138		74	1	108	444	Pune
14	सातारा	9	21	13	16	20	2	22		56	0	37	153	Satara

तक्ता क्र. / Table No. 5.13 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
15	सांगली	9	17	10	26	30	1	32		35	0	38	162	Sangli
16	सोलापूर	14	22	7	31	33	1	46		59		33	203	Solapur
17	कोल्हापूर	16	24	9	43	28	1	30		35	1	37	175	Kolhapur
18	औरंगाबाद	15	13	12	13	17	1	25		60	1	57	174	Aurangabad
19	जालना	1	5	2	13	5	1	10		36	0	10	75	Jalna
20	परभणी	1	5	8	7	4	1	3		17	0	11	43	Parbhani
21	हिंगोली	1	3	2	13	3	0	3		11	0	5	35	Hingoli
22	बीड	3	10	9	27	7	1	3		139		32	209	Beed
23	नांदेड	3	10	8	13	10	1	29		54	1	20	128	Nanded
24	उस्मानाबाद	4	5	3	17	7	1	9		24	0	23	81	Osmanabad
25	लातूर	6	16	5	15	13	1	35		43	0	54	161	Latur
26	बुलढाणा	7	8	6	14	17	1	38	closed	6	0	28	104	Buldhana
27	अकोला	3	4	2	6	9	1	49		31	0	32	128	Akola
28	वाशिम	2	2	3	18	5	0	15		6	0	18	62	Washim
29	अमरावती	13	10	3	27	21	1	38		50	1	108	246	Amravati
30	यवतमाळ	4	7	7	10	14	1	14		27	0	27	93	Yavatmal
31	वर्धा	8	11	5	31	6	1	22		22	0	22	104	Wardha
32	नागपूर	40	30	16	62	14	1	103		61	1	64	306	Nagpur
33	भंडारा	2	6	2	31	4	1	12		17	0	9	74	Bhandara
34	गोंदिया	1	4	3	25	3	1	10		10	0	9	58	Gondiya
35	चंद्रपूर	4	13	3	48	7	1	45		12	0	34	147	Chandrapur
36	गडचिरोली	1	1	0	0	6	0	3		1	0	13	23	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	366	473	240	846	553	44	1,082		1,246	8	1,110	4,889	Maharashtra State

आधार :- १) व्यवसाय शिक्षण प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Directorate of Vocational Education and Training, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

२) तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Directorate of Technical Education, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

5. शिक्षण / EDUCATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No.5.14

शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील मंजूर केलेल्या जागा प्रवेश क्षमता आणि उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या
Number of sanctioned seats intake capacity and outturn of Government and Non-Government Industrial Training Institutes
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No. (1)	व्यवसायाचे नाव (2)	मंजूर जागा Sanctioned Seats (3)	प्रवेश क्षमता Intake Capacity (4)	उत्तीर्ण झालेले Outturn (5)	Name of the Trade (2)
1	वास्तुशास्त्र सहायक	546	442	426	Architectural Assistant
2	अटेडंट ऑपरेटर	210	147	102	Attendant Operator
3	बेकरी अॅण्ड कफेक्यारी	208	234	125	Bakery and Confectioner
4	मूलभूत सौंदर्यशास्त्र	2,470	2,262	2,003	Basic Cosmetology
5	सुतार	2,236	2,288	1,996	Carpenter
6	संगणक हार्डवेअर आणि नेटवर्कची देखरेख	520	468	27	Computer hardware and network maintenance
7	संगमक ऑपरेटर आणि प्रोग्रामिंग सहाय्यक	9,308	8,632	11,215	Computer Operator and Programming Assistant
8	कारागीर खाद्य उत्पादन(सर्वसाधारण)	315	336	365	Craftsmen Food Production(General)
9	दंत प्रयोगशाळा तंत्रज्ञ	0	21	0	Dental Laboratory Technician
10	डेस्कटॉप प्रकाशन ऑपरेटर	416	338	326	Desktop Publishing Operator
11	डिजिटल छायाचित्रकार	21	0	21	Digital Photographer
12	आरेख स्थापत्य	2,730	1,300	1,641	Draftsman (Civil)
13	आरेख यांत्रिकी	4,095	2,016	2,831	Draftsman (Mechanic)
14	पोशाख बाविणे	4,893	4,242	4,159	Dress Making
15	विजतंत्री	31,710	17,262	26,731	Electrician
16	इलेक्ट्रॉनिक्स मेकेनिक	8,580	4,446	5,813	Electronics Mechanic
17	विजविलेपक	126	84	62	Electroplater
18	फॅशन तंत्रज्ञान	1,344	1,134	1,108	Fashion Technology
19	अग्निशमन आणि औद्योगिक सुरक्षितता व्यवस्थापन	0	0	0	Fire technology and Industrial Safety Management
20	जोडारी	31,458	17,367	25,585	Fitter
21	अन्न आणि पेय अतिथी सेवा सहाय्यक	168	126	116	Food and Beverage Guest Service Assistant
22	फाउंड्रीमन	651	525	520	Foundry man
23	फ्रंट ऑफिस सहाय्यक	21	0	41	Front Office Assistant
24	फळ आणि भाजी अतिथी सेवा सहाय्यक	598	598	452	Fruit and Vegetable Guest service assistant
25	आरोग्य स्वच्छता निरीक्षक	52	52	70	Health Sanitary Inspector
26	हॉस्पिटल हाऊस कीपींग	52	52	13	Hospital House Keeping
27	माहिती व संपर्क तंत्रज्ञान सिस्टम देखरेख	4,290	2,158	2,918	Information & communication Technology System Maintenance
28	यांत्रिक उपकरण	650	286	238	Instrument (Mechanic)
29	यांत्रिकी उपकरण (रासायनिक)	84	63	32	Instrument Mechanic (C.P.)
30	अंतर्गत सजावट आणि डिझाईन	598	598	377	Interior Decoration and Designing
31	यंत्रकारागीर	4,560	2,320	3,581	Machinist
32	यंत्रकारागीर (घर्षक)	1,648	864	1,084	Machinist (Gr.)
33	मेटोस मेकेनिक (रासायनिक)	252	147	142	Maintenance Mechanic (Chemical Plant)
34	सागरी फिटर	42	21	28	Marine Fitter
35	गवंडी (बांधकाम)	780	754	503	Mason

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.5.14-contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
36	कृषि यंत्रसामग्री यांत्रिकी	168	63	81	Mechanical Agricultural Machinery
37	ऑटो बॉडी दुरुस्ती यांत्रिकी	42	42	20	Mechanic Auto Body Repair
38	ऑटो इलेक्ट्रीकल आणि इलेक्ट्रॉनिक्स यांत्रिकी	294	315	295	Mechanic Auto Electrical & Electronics
39	ग्राहकोपयोगी इलेक्ट्रॉनिक्स वस्तू यांत्रिकी	130	26	69	Mechanic Consumer Electronics Appliances
40	डिझेल यांत्रिकी	6,531	6,636	10,047	Mechanic Diesel
41	मेकॅट्रॉनिक्स यांत्रिकी	63	21	29	Mechanic Machatronics
42	यंत्रसाधने देखरेख यांत्रिकी	1,176	483	405	Mechanic Machine Tools Maintainence
43	वैद्यकीय इलेक्ट्रॉनिक्स यांत्रिकी	52	26	13	Mechanic Medical Electronics
44	दूचाकी यांत्रिकी	0	21	140	Mechanic Motor Cycle
45	मोटर वाहने यांत्रिकी	10,248	5,334	8,261	Mechnanic Motor Vehicle
46	यांत्रिक (प्रशितन व वातानुकूलीकरण)	5,408	2,834	3,883	Mechanic Refrigeration& Air Conditioner
47	यांत्रिक कर्षित	1,239	1,239	1,562	Mechanic Tractor
48	ऑटो बॉडी पेंटिंग यांत्रिकी	42	42	0	Mechanic Auto Body Painting
49	मल्टिमिडीया ॲनिमेशन आणि स्पेशल इफेक्ट	78	78	58	Multimedia Animation & Special Effect
50	अद्यावत यंत्रसाधने चालक	208	176	65	Operator Advance Machine Tools
51	सर्वसाधारण रंगारी	1,932	1,050	590	Painter General
52	छायाचित्रकार	42	42	1	Photographer
53	फिजीओथेरपी तंत्रज्ञ	21	0	9	Physiotherapy Technician
54	प्लास्टिक प्रक्रिया चालक	651	651	576	Plastic Processing Operator
55	नळ कारगीर	2,444	2,366	2,104	Plumber
56	स्कूल व्यवस्थापन पूर्वतयारी सहायक	52	26	65	Pre-preparatory School Management Assistant
57	पंपचालक- यांत्रिक	1,302	1,281	1,596	Pump Operator cum Mechanic
58	रबर टेक्निशियन	42	0	0	Rubber Technician
59	एससीव्हीटी- वास्तुकला आरेखक	52	0	0	SCVT - Architectural Draughtsman
60	एससीव्हीटी- कपाट फर्निचर मेकर	21	0	0	SCVT - Cabinate Furniture Maker
61	एससीव्हीटी-सर्वसाधारण फिटर-यांत्रिक	21	0	0	SCVT - General Fitter cum Mechanic
62	एससीव्हीटी-लघुलेखक (मराठी)	147	0	0	SCVT - Stenography (Marathi)
63	एससीव्हीटी-स्टीव्हर्ड	21	0	0	SCVT - Steward
64	सेक्रेटरीयल प्रॅक्टिस	416	390	460	Secretarial Practice (English)
65	शिलाई तंत्रज्ञान	3,192	2,646	2,504	Sewing Technology
66	धातूचे पत्र कामगार	1,848	1,785	2,067	Sheet Metal Worker
67	स्पिनिंग तंत्रज्ञ	0	21	0	Spinning Technician
68	लघुलेखक व सहायक चिटणीस (इंग्रजी)	650	676	857	Stenography & Secretarial Assistant (English)
69	पृष्ठभाग सजावट तंत्र	147	168	136	Surface Ornamentation Techniques
70	सर्वेक्षक	1,014	1,014	620	Surveyor
71	वीज इलेक्ट्रॉनिक्स पद्धती तंत्रज्ञ	130	78	44	Technician Power Electronics Systems
72	ओले कापड प्रक्रिया तंत्रज्ञ	63	42	57	Textile Wet Processing Technician
73	साचे आणि साधने बनविणारे (साचे व डाय)	462	189	214	Tool & Die Maker (Dies & Moulds)
74	साचे आणि साधने बनविणारे (मुद्रणालय साधने, वस्तू)	1,008	483	578	Tool & Die Maker (Press Tools , Jigs & Fixtures)
75	टर्नर्स	5,344	2,560	3,764	Turner
76	वीणतंत्रज्ञ	42	21	17	Weaving Technician
77	वेल्डर	15,918	15,771	19,980	Welder
78	वेल्डर	357	399	0	Welder (GMAW & GTAW)
79	वायरमन	10,248	5,103	7,459	Wireman
महाराष्ट्र राज्य		1,88,898	1,25,681	1,63,277	

आधार :- व्यवसाय शिक्षण प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Directorate of Vocational Education and Training, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

5. शिक्षण / EDUCATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No.5.15

तांत्रिक संस्थांची त्यांच्या वर्गवारीनुसार संख्या, प्रवेशक्षमता, नाव नोंदविलेली, उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी आणि शिक्षकांची संख्या
Number of Technical Institutions Intake Capacity, Enrolment, Outturn and Number of Teachers by Category of Institutions
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	वर्गवारी	संस्था Number of Institute	एकूण प्रवेश क्षमता Total Intake Capacity	एकूण नोंदणी केलेले Enrolment	एकूण उत्तीर्ण Total outturn	शिक्षकांची संख्या No. of Teachers	Category
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	पदवी पातळीवरील (अभियांत्रिकी आणि तंत्रशास्त्रीकी महाविद्यालये)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Degree level (Engineering and Technological Colleges).
2	पदवीका पातळीवरील (तंत्रनिकेतन आणि इतर पदविका) संस्था	890	1,87,862	1,31,982	52,665 *	28,626	Diploma level (Polytechnic and other Diploma) Institutions.
3	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था	846	1,26,598	1,17,246	1,63,182	4,373	Industrial Training Institutes (Excluding Four Provisionally Permitted).
4	तंत्र माध्यमिक विद्यालये / केंद्रे	393	45,540	27,279	24,398	2,912	Technical High Schools / Centres

आधार :- १) व्यवसाय शिक्षण प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Directorate of Vocational Education and Training, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

२) तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Directorate of Technical Education, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

Note : * 2016-17 Enrolled passed candidates

N.A. — उपलब्ध नाही / Not Available

5. शिक्षण / EDUCATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No.5.16

अभियांत्रिकी पदवी अभ्यासक्रमातील प्रवेशांची प्रकारानुसार संख्या
Intake in Degree Courses in Engineering by categories

अ.क्र. Sr. No.	वर्ष Year	स्थापत्य Civil	यांत्रिकी Mechanical	विद्युत Electrical	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	1960-61	240	240	240	720
2	1970-71	530	520	460	1,510
3	1980-81	550	540	480	1,570
4	1990-91	2,817	2,727	747	6,291
5	2000-01	2,843	5,700	1,490	10,033
6	2010-11	8,323	20,699	6,466	35,488
7	2011-12	8,235	19,329	4,379	31,943
8	2012-13	18,132	34,975	10,421	63,528
9	2013-14	18,319	33,259	10,701	62,279
10	2014-15	20,640	37,590	11,640	69,870
11	2015-16	29,865	51,170	19,875	1,00,910
12	2016-17	29,595	50,144	19,914	99,653

आधार :- तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source :- Directorate of Technical Education, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

5. शिक्षण / EDUCATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No.5.17

अभियांत्रिकी तंत्रशास्त्र व तंत्रनिकेतन अभियांत्रिकी महाविद्यालयाच्या अंतिम वर्षाच्या परिक्षेस
बसलेल्या व उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्याNumber of Students appeared and passed in final year Examinations of Engineering, Technical and Polytechnic Colleges
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	अभ्यासक्रमाचा प्रकार (2)	परीक्षेस बसलेले No. appeared (3)	उत्तीर्ण झालेले No. Passed (4)	Type of Courses (2)
I पदवी अभ्यासक्रम @ -		I Degree Courses @ -		
1	स्थापत्य	N.A.	N.A.	Civil
2	यांत्रिकी	N.A.	N.A.	Mechanical
3	विद्युत	N.A.	N.A.	Electrical
4	इतर	N.A.	N.A.	Others
	एकूण	N.A.	N.A.	Total
II पदविका अभ्यासक्रम-		II Diploma Courses-		
1	स्थापत्य	20,326	14,981	Civil
2	यांत्रिकी	33,796	24,414	Mechanical
3	विद्युत	11,693	7,921	Electrical
4	इतर	43,819	31,249	Others
	एकूण	1,09,634	78,565	Total

टिप : @ पदवी अभ्यासक्रम बाबत माहिती उपलब्ध नाही

Note : @ Information about Degree courses is not available

आधार :- तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source :- Directorate of Technical Education, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

६. जनता संपर्क

६.१ छापखाने, प्रकाशित झालेली पुस्तके व नियतकालिके, त्यांचे भाषावार व विषयवार वर्गीकरण यासंबंधी माहिती या विभागातील तक्त्यांमध्ये दिली आहे.

6. MASS COMMUNICATION

6.1 Data on printing presses, books and periodicals published and their classification according to languages and subjects are presented in the tables in this section.

6. जनता संपर्क / MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No.6.1

प्रमुख भाषांमधून प्रसिद्ध झालेली वृत्तपत्रे व नियतकालिके यांची संख्या
 Number of News papers, periodicals published by Major Languages

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	वर्ष Year (2)	प्रमुख भाषांत प्रकाशित झालेली वृत्तपत्रे व नियतकालिके Newspapers and periodicals by Languages (3)
1	1980-81	3,286
2	1990-91	3,925
3	2000-01	4,757
4	2010-11	1,736
5	2011-12	2,144
6	2012-13	4,098
7	2013-14	4,520
8	2014-15	4,642
9	2015-16	5,069
10	2016-17	5,321

आधार : अधिपरिक्षक , पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:- Examiner of Books and Publications, Govt. Of Maharashtra, Mumbai.

6. जनता संपर्क / MASS COMMUNICATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No.6.2
जिल्हावार छापखान्यांची संख्या
Number of Printing Presses by district
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	वर्ष /Year जिल्हे / Districts	सार्वजनिक / शासकीय Public / Govt.	खाजगी Private	एकूण Total	Districts	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	
	1980-81	N.A.	6,940	6,940		
	1985-86	N.A.	7,670	7,670		
	1990-91	8	8,186	8,194		
	1995-96	8	8,521	8,529		
	2001-02	5	1,461	1,466		
	2012-13	8	744	752		
1	मुंबई शहर		391	392	Mumbai City	
2	मुंबई उपनगर		430	430	Mumbai Suburban	
3	ठाणे		1	277	277	Thane
4	पालघर		274	274	Palghar	
5	रायगड		8	8	Raigad	
6	रत्नागिरी		1	19	20	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग		46	46	Sindhudurg	
8	नाशिक		23	23	Nashik	
9	धुळे		18	18	Dhule	
10	नंदुरबार		2	12	12	Nandurbar
11	जळगाव		58	58	Jalgaon	
12	अहमदनगर		71	71	Ahmednagar	
13	पुणे		1,052	1,054	Pune	
14	सातारा		46	47	Satara	
15	सांगली		1	34	34	Sangli
16	सोलापूर		#	77	77	Solapur
17	कोल्हापूर		109	109	Kolhapur	
18	औरंगाबाद		0	1	Aurangabad	
19	जालना		13	13	Jalna	
20	परभणी		16	16	Parbhani	
21	हिंगोली		1	9	9	Hingoli
22	बीड		44	44	Beed	
23	नांदेड		194	194	Nanded	
24	उस्मानाबाद		16	16	Osmanabad	
25	लातूर		158	158	Latur	
26	बुलढाणा		30	30	Buldhana	
27	अकोला		46	46	Akola	
28	वाशिम		9	9	Washim	
29	अमरावती		9	9	Amravati	
30	यवतमाळ		1	1	Yavatmal	
31	वर्धा		2	6	6	Wardha
32	नागपूर		162	164	Nagpur	
33	भंडारा		18	18	Bhandara	
34	गोंदिया		9	9	Gondiya	
35	चंद्रपूर		14	14	Chandrapur	
36	गडचिरोली		14	14	Gadchiroli	
	महाराष्ट्र राज्य		8	3,713	3,721	Maharashtra State

टिप: # रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग, सोलापूर व कोल्हापूर या जिल्ह्यांकरिता एकत्रितपणे कोल्हापूर शासकीय मुद्रणालय उपलब्ध आहे.

Note : # Ratnagiri , Sindhudurg, Solapur and Kolhapur these districts altogether has Kolhapur Govt. printing press

N.A. — उपलब्ध नाही / Not Available

आधार : अधिपरिक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई./

Source: Examiner of Books and publications, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

**6. जनता संपर्क /
तक्ता क्रमांक /
छापखाने व निरनिराळ्या भाषांतील नियतकालिके /**

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	दैनिके / Dailies							एकूण Total (12)
		इंग्रजी English (4)	मराठी Marathi (5)	गुजराथी Gujarati (6)	हिंदी Hindi (8)	उर्दू Urdu (9)	सिंधी Sindhi (10)	इतर Others (11)	
1	मुंबई शहर	28	100	6	45	5	4	0	188
2	मुंबई उपनगर	26	95	4	26	4	0	0	155
3	ठाणे	6	48	1	11	0	0	0	66
4	पालघर	4	7	0	3	0	0	0	14
5	रायगड	0	22	0	2	0	0	0	24
6	रत्नागिरी	0	21	0	1	0	0	0	22
7	सिंधुदुर्ग	0	23	0	2	0	0	0	25
8	नाशिक	5	52	0	10	0	0	0	67
9	धुळे	0	24	0	5	0	0	0	29
10	नंदुरबार	0	21	0	1	0	0	0	22
11	जळगाव	0	42	0	3	0	0	0	45
12	अहमदनगर	0	40	0	8	0	0	0	48
13	पुणे	10	44	0	11	0	0	0	65
14	सातारा	1	17	0	0	0	0	0	18
15	सांगली	0	22	0	0	0	0	0	22
16	सोलापूर	0	30	0	0	0	0	0	30
17	कोल्हापूर	0	34	0	0	0	0	0	34
18	औरंगाबाद	1	38	0	6	2	0	0	47
19	जालना	0	21	0	0	0	0	0	21
20	परभणी	0	22	0	0	0	0	0	22
21	हिंगोली	0	23	0	0	0	0	0	23
22	बीड	0	31	0	0	0	0	0	31
23	नांदेड	0	26	0	6	0	0	0	32
24	उस्मानाबाद	0	16	0	0	0	0	0	16
25	लातूर	0	28	0	0	0	0	0	28
26	बुलढाणा	0	38	0	7	0	0	0	45
27	अकोला	1	31	0	0	0	0	0	32
28	वाशिम	0	26	0	2	0	0	0	28
29	अमरावती	0	22	0	0	0	0	0	22
30	यवतमाळ	0	23	0	0	0	0	0	23
31	वर्धा	5	30	0	16	0	0	0	51
32	नागपूर	2	21	0	0	0	0	0	23
33	भंडारा	0	17	0	0	0	0	0	17
34	गोंदिया	0	30	0	5	0	0	0	35
35	चंद्रपूर	0	15	0	5	0	0	0	20
36	गडचिरोली	0	16	0	0	0	0	0	16
	महाराष्ट्र राज्य	89	1116	11	175	11	4	0	1,406

MASS COMMUNICATION

TABLE No.6.3

Number of printing presses and Number of periodicals in different Languages.
(2016-17)

साप्ताहिके (द्वि आणि त्रै साप्ताहिके धरून) / weeklies (Including Bi and Tri Weeklies)								
इंग्रजी English (13)	मराठी Marathi (14)	गुजराथी Gujarati (15)	हिंदी Hindi (17)	उर्दू Urdu (18)	सिंधी Sindhi (19)	इतर Others (20)	एकूण Total (21)	Districts (2)
44	90	2	35	0	0	0	171	Mumbai City
37	74	3	30	2	1	0	147	Mumbai Suburban
4	35	1	10	0	0	0	50	Thane
0	10	0	0	0	0	0	10	Palghar
0	14	0	4	0	0	0	18	Raigad
0	89	0	0	0	0	0	89	Ratnagiri
0	22	0	0	0	0	0	22	Sindhudurg
0	148	0	5	0	0	0	153	Nashik
0	21	0	0	0	0	0	21	Dhule
0	32	0	0	0	0	0	32	Nandurbar
0	182	0	0	0	0	0	182	Jalgaon
0	165	0	0	0	0	0	165	Ahmednagar
0	11	83	0	0	0	0	94	Pune
0	40	0	0	0	0	0	40	Satara
0	47	0	0	0	0	0	47	Sangli
0	70	0	0	0	0	0	70	Solapur
0	68	0	0	0	0	0	68	Kolhapur
0	139	0	0	0	0	0	139	Aurangabad
0	65	0	0	0	0	0	65	Jalna
0	45	0	0	0	0	0	45	Parbhani
0	22	0	2	0	0	0	24	Hingoli
0	97	0	0	0	0	0	97	Beed
0	68	0	0	0	0	0	68	Nanded
0	45	0	0	0	0	0	45	Osmanabad
0	63	0	3	0	0	0	66	Latur
1	95	0	12	0	0	0	108	Buldhana
0	50	0	0	0	0	0	50	Akola
0	53	0	15	0	0	0	68	Washim
0	62	0	2	0	0	0	64	Amravati
0	56	0	0	0	0	0	56	Yavatmal
5	57	0	40	0	0	0	102	Wardha
0	56	0	12	0	0	0	68	Nagpur
0	22	0	3	0	0	0	25	Bhandara
0	56	0	0	0	0	0	56	Gondiya
0	19	0	19	0	0	0	38	Chandrapur
0	25	0	0	0	0	0	25	Gadchiroli
91	2,213	89	192	2	1	0	2,588	Maharashtra State

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	पाक्षिक / Fortnightlies							
		इंग्रजी English (40)	मराठी Marathi (41)	गुजराथी Gujarati (42)	हिंदी Hindi (44)	उर्दू Urdu (45)	सिंधी Sindhi (46)	इतर Others (47)	एकूण Total (48)
1	मुंबई शहर	15	20	0	13	0	0	0	48
2	मुंबई उपनगर	12	14	0	12	0	0	0	38
3	ठाणे	4	14	0	4	0	0	0	22
4	पालघर	0	0	0	0	0	0	0	0
5	रायगड	0	0	0	0	0	0	0	0
6	रत्नागिरी	0	1	0	0	0	0	0	1
7	सिंधुदुर्ग	0	0	0	0	0	0	0	0
8	नाशिक	2	34	0	2	0	0	0	38
9	धुळे	0	12	0	0	0	0	0	12
10	नंदुरबार	0	6	0	0	0	0	0	6
11	जळगाव	0	8	0	0	0	0	0	8
12	अहमदनगर	0	10	0	0	0	0	0	10
13	पुणे	0	11	0	0	0	0	0	11
14	सातारा	0	4	0	0	0	0	0	4
15	सांगली	0	3	0	0	0	0	0	3
16	सोलापूर	0	5	0	0	0	0	0	5
17	कोल्हापूर	0	2	0	0	0	0	0	2
18	औरंगाबाद	0	3	0	0	0	0	0	3
19	जालना	0	1	0	0	0	0	0	1
20	परभणी	0	0	0	0	0	0	0	0
21	हिंगोली	0	0	0	0	0	0	0	0
22	बीड	0	1	0	0	0	0	0	1
23	नांदेड	0	2	0	0	0	0	0	2
24	उस्मानाबाद	0	0	0	0	0	0	0	0
25	लातूर	0	0	0	0	0	0	0	0
26	बुलढाणा	0	0	0	0	0	0	0	0
27	अकोला	0	1	0	0	0	0	0	1
28	वाशिम	0	2	0	0	0	0	0	2
29	अमरावती	0	0	0	0	0	0	0	0
30	यवतमाळ	0	0	0	0	0	0	0	0
31	वर्धा	0	7	0	0	0	0	0	7
32	नागपूर	0	4	0	0	0	0	0	4
33	भंडारा	0	2	0	0	0	0	0	2
34	गोंदिया	0	2	0	0	0	0	0	2
35	चंद्रपूर	0	0	0	0	0	0	0	0
36	गडचिरोली	0	0	0	0	0	0	0	0
	महाराष्ट्र राज्य	33	169	0	31	0	0	0	233

TABLE NO.6.3-contd.

मासिके (व्दिमासिके धरुन) / Monthlies. (Including Bi- monthlies)								Districts
इंग्रजी	मराठी	गुजराथी	हिंदी	उर्दू	सिंधी	इतर	एकूण	
English	Marathi	Gujarati	Hindi	Urdu	Sindhi	Others	Total	
(31)	(32)	(33)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(2)
58	30	3	32	0	0	6	129	Mumbai City
47	25	0	30	4	0	2	108	Mumbai Suburban
5	35	0	3	0	0	0	43	Thane
0	0	0	0	0	0	0	0	Palghar
0	6	0	0	0	0	0	6	Raigad
0	5	0	0	0	0	0	5	Ratnagiri
0	4	0	0	0	0	0	4	Sindhudurg
2	27	0	0	0	0	0	29	Nashik
0	7	0	0	0	0	0	7	Dhule
0	5	0	0	0	0	0	5	Nandurbar
0	7	0	0	0	0	0	7	Jalgaon
0	9	0	0	0	0	0	9	Ahmednagar
12	55	0	0	0	0	0	67	Pune
0	19	0	0	0	0	0	19	Satara
0	3	0	0	0	0	0	3	Sangli
0	26	0	0	0	0	0	26	Solapur
0	25	0	0	0	0	0	25	Kolhapur
4	12	0	0	0	0	0	16	Aurangabad
0	4	0	0	0	0	0	4	Jalna
0	6	0	0	0	0	0	6	Parbhani
0	3	0	0	0	0	0	3	Hingoli
0	4	0	0	0	0	0	4	Beed
0	5	0	0	0	0	0	5	Nanded
0	5	0	0	0	0	0	5	Osmanabad
0	3	0	0	0	0	0	3	Latur
2	6	0	0	0	0	0	8	Buldhana
0	3	0	0	0	0	0	3	Akola
0	3	0	0	0	0	0	3	Washim
0	6	0	0	0	0	0	6	Amravati
0	7	0	0	0	0	0	7	Yavatmal
7	9	0	0	0	0	0	16	Wardha
0	5	0	0	0	0	0	5	Nagpur
0	7	0	0	0	0	0	7	Bhandara
0	6	0	0	0	0	0	6	Gondiya
0	6	0	0	0	0	0	6	Chandrapur
0	3	0	0	0	0	0	3	Gadchiroli
137	391	3	65	4	0	8	608	Maharashtra State

अ.क्र. Sr. No. (1)	जिल्हे (2)	त्रैमासिक (चौमासिके धरुन) / Quarterlies (Including four monthlies)								
		इंग्रजी English (40)	मराठी Marathi (41)	गुजराथी Gujarati (42)	कोंकणी Konkani (43)	हिंदी Hindi (44)	उर्दू Urdu (45)	सिंधी Sindhi (46)	इतर Others (47)	एकूण Total (48)
1	मुंबई शहर	8	22	2	0	11	0	0	0	43
2	मुंबई उपनगर	6	19	0	0	6	0	0	0	31
3	ठाणे	1	5	0	1	0	0	0	0	7
4	पालघर	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	रायगड	0	4	0	0	1	0	0	0	5
6	रत्नागिरी	1	5	0	0	0	0	0	0	6
7	सिंधुदुर्ग	0	5	0	0	0	0	0	0	5
8	नाशिक	1	2	0	1	0	0	0	0	4
9	धुळे	0	3	0	0	0	0	0	0	3
10	नंदुरबार	0	2	0	0	0	0	0	0	2
11	जळगाव	0	3	0	0	0	0	0	0	3
12	अहमदनगर	0	2	0	0	0	0	0	0	2
13	पुणे	1	4	0	0	0	0	0	0	5
14	सातारा	0	5	0	0	0	0	0	0	5
15	सांगली	0	4	0	0	0	0	0	0	4
16	सोलापूर	0	3	0	0	0	0	0	0	3
17	कोल्हापूर	1	2	0	0	0	0	0	0	3
18	औरंगाबाद	0	2	0	2	0	0	0	0	4
19	जालना	0	3	0	0	0	0	0	0	3
20	परभणी	0	2	0	0	0	0	0	0	2
21	हिंगोली	0	3	0	0	0	0	0	0	3
22	बीड	0	5	0	0	0	0	0	0	5
23	नांदेड	0	2	0	0	0	0	0	0	2
24	उस्मानाबाद	0	4	0	0	0	0	0	0	4
25	लातूर	0	2	0	0	0	0	0	0	2
26	बुलढाणा	0	3	0	0	1	0	0	0	4
27	अकोला	0	5	0	0	0	0	0	0	5
28	वाशिम	0	3	0	0	0	0	0	0	3
29	अमरावती	0	2	0	0	0	0	0	0	2
30	यवतमाळ	0	6	0	0	0	0	0	0	6
31	वर्धा	2	2	0	0	0	0	0	0	4
32	नागपूर	0	7	0	0	0	0	0	0	7
33	भंडारा	0	2	0	0	0	0	0	0	2
34	गोंदिया	0	0	0	0	0	0	0	0	0
35	चंद्रपूर	0	2	0	0	0	0	0	0	2
	गडचिरोली	0	4	0	0	2	0	0	0	6
	महाराष्ट्र राज्य	21	149	2	4	21	0	0	0	197

TABLE NO.6.3-contd.

वार्षिक (षण्मासिके धरून) / Annual (Including Six- monthlies)								
इंग्रजी	मराठी	गुजराथी	हिंदी	उर्दू	सिंधी	इतर	एकूण	District
English	Marathi	Gujarati	Hindi	Urdu	Sindhi	Others	Total	(2)
(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	
26	14	0	9	0	0	0	49	Mumbai City
15	21	0	2	0	0	0	38	Mumbai Suburban
2	6	0	0	0	0	0	8	Thane
0	0	0	0	0	0	0	0	Palghar
1	5	0	0	0	0	0	8	Raigad
2	8	0	0	0	0	0	10	Ratnagiri
0	9	0	0	0	0	0	9	Sindhudurg
1	2	0	3	0	0	0	6	Nashik
0	4	0	0	0	0	0	4	Dhule
0	6	0	0	0	0	0	6	Nandurbar
0	9	0	0	0	0	0	9	Jalgaon
0	8	0	0	0	0	0	8	Ahmednagar
3	2	0	7	0	0	0	12	Pune
0	5	0	0	0	0	0	5	Satara
1	3	0	0	0	0	0	4	Sangli
0	2	0	0	0	0	0	2	Solapur
2	8	0	0	0	0	0	10	Kolhapur
1	7	0	3	0	0	0	11	Aurangabad
0	3	0	0	0	0	0	3	Jalna
0	2	0	0	0	0	0	2	Parbhani
0	6	0	0	0	0	0	6	Hingoli
0	4	0	0	0	0	0	4	Beed
0	2	0	0	0	0	0	2	Nanded
0	5	0	0	0	0	0	5	Osmanabad
0	4	0	0	0	0	0	4	Latur
2	10	0	3	0	0	0	15	Buldhana
0	9	0	0	0	0	0	9	Akola
0	5	0	2	0	0	0	7	Washim
0	2	0	0	0	0	0	2	Amravati
0	5	0	0	0	0	0	5	Yavatmal
0	2	0	0	0	0	0	2	Wardha
3	10	0	0	0	0	0	13	Nagpur
0	1	0	0	0	0	0	1	Bhandara
0	1	0	0	0	0	0	1	Gondiya
0	2	0	0	0	0	0	2	Chandrapur
0	5	0	2	0	0	0	7	Gadchiroli
59	197	0	31	0	0	0	289	Maharashtra State

Source:- Examiner of Books and publication, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

6. जनता संपर्क / MASS COMMUNICATION
तक्ता क्रमांक /TABLE No.6.4
प्रकाशित पुस्तके व नियतकालिके याविषयी सांख्यिकी
Statistics of Books and Periodicals Published
(2016-17)

अ.क्र.	प्रकाशनाचा प्रकार	इंग्रजी व इतर युरोपियन भाषा	प्रादेशिक भाषा	भारतीय प्राचीन भाषा	एकापेक्षा अधिक भाषा	एकूण	
Sr. No.		English and other European languages	Regional languages	Indian classical languages	In more than one language	Total	Type of publication
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	पुस्तके (अ) मूळ लेखन	30	450	0	5	485	Books (a) Original Work
	(ब) अनुवादित	20	325	10	15	370	(b) Translation
	(क) एकूण	50	775	10	20	855	(c) Total
2	नियतकालिके (मासिक ते वार्षिक कालावधीची)	155	580	0	9	744	Periodicals (of periodically from monthly to yearly)
	एकूण प्रकाशने	205	1355	10	29	1,599	Total number of Publications

आधार : अधिपरिक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source: Examiner of Books and publications, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

6. जनता संपर्क / MASS COMMUNICATION
तक्ता क्रमांक /TABLE No.6.5
पुस्तके व नियतकालिके यांचे भाषावार वर्गीकरण
Classification of books and periodicals according to Languages
(2016-17)

अ.क्र.	भाषा	पुस्तके	नियतकालिके	एकूण	Languages
Sr. No.		Books	Periodicals	Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	इंग्रजी	30	0	30	English
2	मराठी	800	0	800	Marathi
3	गुजराथी	0	0	0	Gujarathi
4	हिंदी	10	0	10	Hindi
5	सिंधी	0	0	0	Sindhi
6	उर्दू	0	0	0	Urdu
7	प्राचीन भाषा	0	0	0	Classical languages
8	बोली भाषा	10	0	10	Dialects
9	एकापेक्षा अधिक भाषा	5	0	5	In more than one languages
10	इतर भाषा	0	0	0	Other language
	एकूण	855	0	855	Total

टीप :- नियतकालिकात मासिक, त्रैमासिक व वार्षिक प्रकाशनांचाच समावेश आहे.

Note:- Periodicals including monthly, quarterly and annual publications only.

आधार :- अधिपरिक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:- Examiner of Books and publications, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

6. जनता संपर्क / MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक /TABLE No.6.6

प्रसिद्ध झालेली पुस्तके व नियतकालिके यांची विषयवार वर्गवारी

Distribution of Books and periodicals published according to subject
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	विषय (2)	पुस्तके / Books				एकूण Total	Subject (2)
		शैक्षणिक Educational	अशैक्षणिक Non Educational	नियतकालिके Periodicals			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)	
1	कृषि	0	10	0	10	Agriculture	
2	मानवशास्त्र	0	0	0	0	Anthropology	
3	पुराणवस्तु अभ्यास	0	2	0	2	Archaeology	
4	शिवण व कर्तनकला	0	0	0	0	Arts and Craft	
5	खगोलशास्त्र व फल ज्योतिष	0	10	0	10	Astronomy and astrology	
6	चरित्र (आठवणी धरून)	0	250	0	250	Biography (including memories)	
7	नागरीक शास्त्र	0	0	0	0	Civics	
8	वाणिज्य व उद्योगधंदे	0	5	0	5	Commerce and industry	
9	नाटक	0	10	0	10	Drama	
10	अर्थशास्त्र	0	5	0	5	Economics	
11	शिक्षण	0	7	0	7	Education	
12	तांत्रिक	0	2	0	2	Engineering	
13	मनोरंजन	0	200	0	200	Fiction	
14	खेळ	0	3	0	3	Games and Sports	
15	भूगोल	0	0	0	0	Geography	
16	आरोग्य	0	25	0	25	Health and hygiene	
17	इतिहास	0	20	0	20	History	
18	उद्योगधंदे	0	15	0	15	Industry	
19	भाषा	0	20	0	20	Languages	
20	विधी (कायदा)	0	2	0	2	Law	
21	गणित	0	5	0	5	Mathematics	
22	औषध	0	3	0	3	Medicine	
23	संकीर्ण	0	30	0	30	Miscellaneous	
24	संगीत (नृत्य धरून)	0	10	0	10	Music (including dancing)	
25	निसर्ग शिक्षण	0	5	0	5	Nature study	
26	तत्वज्ञान (मानसिक व नैतिकशास्त्र)	0	15	0	15	Philosophy (including Mental and Moral science)	
27	काव्य	0	80	0	80	Poetry	
28	राज्यशास्त्र	0	10	0	10	Political Science	
29	धर्म	0	20	0	20	Religion	
30	शास्त्र (भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र, भूगर्भशास्त्र, प्राणीशास्त्र व वनस्पतीशास्त्र धरून)	0	20	0	20	Science (including Physics, Chemistry, Geology, Zoology, Botany etc.)	
31	समाजशास्त्र	0	25	0	25	Sociology	
32	प्रवास	0	25	0	25	Travel	
33	युद्ध	0	0	0	0	War	
	एकूण	0	834	0	834	Total	

आधार : अधिपरिक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:- Examiner of Books and publications, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

७. आरोग्य

७.१ राज्य व केंद्र शासनाची, तसेच नगरपालिका, स्थानिक स्वराज्य संस्था यांची व खाजगी संस्थांनी शासकीय सहाय्याने चालविलेली रुग्णालये व दवाखाने यांची माहिती देण्यात आली आहे. राज्याच्या आरोग्य सेवा संचालनालय आणि जिल्हा परिषदांच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या प्राथमिक आरोग्य केंद्रांची माहिती देखील यात समाविष्ट आहे.

7. HEALTH

7.1 Information is given in the tables on number of hospitals and dispensaries of State and Central Government Institutions, institutions run by Municipalities and Local Bodies and also private aided institutions. Primary Health Centres under the control of the State's Directorate of Public Health Services and under Zilla Parishads are also included in the data.

7. आरोग्य /
तक्ता क्रमांक /
वैद्यकीय (विषम चिकित्सकीय) संस्थांची संख्या /
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे	रुग्णालये / Hospitals					दवाखाने / Dispensaries				
		एकूण Total	राज्य	स्थानिक	खाजगी	इतर	एकूण Total	राज्य	स्थानिक	खाजगी	इतर
			शासन Govt.	संस्था Local Bodies	व इतर Pvt. and Other			शासन Govt.	संस्था Local Bodies	व इतर Pvt. and Other	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	मुंबई शहर	777	14	52	711	0	751	0	331	420	0
2	मुंबई उपनगर										
3	ठाणे										
4	पालघर	1,095	27	24	1,010	34	2,411	19	86	1,807	499
5	रायगड	232	26	2	204	0	205	0	28	177	0
6	रत्नागिरी	163	16	3	134	10	899	2	6	513	378
7	सिंधुदुर्ग	185	11	0	168	6	0	0	0	0	0
8	नाशिक	685	32	10	591	52	5,497	0	31	4,845	621
9	धुळे	183	13	4	160	6	365	5	24	104	232
10	नंदुरबार	130	79	15	36	0	313	0	1	16	296
11	जळगाव	455	24	13	408	10	1,985	11	27	1,505	442
12	अहमदनगर	304	31	5	250	18	1,892	3	8	1,208	673
13	पुणे	494	49	39	330	76	648	6	68	0	574
14	सातारा	513	20	1	481	11	1,783	7	19	1,351	406
15	सांगली	238	21	2	199	16	1,329	18	10	978	323
16	सोलापूर	328	28	16	275	9	1,797	6	30	1,328	433
17	कोल्हापूर	600	23	1	567	9	1,310	0	102	789	419
18	औरंगाबाद	430	42	8	364	16	1,120	4	30	807	279
19	जालना	557	21	12	514	10	1,982	13	27	1,500	442
20	परभणी	151	11	0	140	0	650	0	37	396	217
21	हिंगोली	24	9	0	15	0	180	0	10	34	136
22	बीड	87	23	0	62	2	1,188	668	13	223	284
23	नांदेड	364	24	67	273	0	439	22	29	0	388
24	उस्मानाबाद	51	14	2	35	0	665	2	7	452	204
25	लातूर	221	14	1	200	6	426	1	8	165	252
26	बुलढाणा	200	22	70	107	1	535	76	76	102	281
27	अकोला	146	24	3	112	7	621	14	36	389	182
28	वाशिम	102	19	0	82	1	215	0	10	51	154
29	अमरावती	259	42	2	205	10	451	0	106	0	345
30	यवतमाळ	216	23	0	189	4	1,169	502	20	209	438
31	वर्धा	71	14	11	32	14	470	244	6	37	183
32	नागपूर	709	34	5	652	18	472	45	105	0	322
33	भंडारा	104	17	0	87	0	474	3	41	237	193
34	गोंदिया	50	15	1	31	3	395	0	42	101	252
35	चंद्रपूर	83	19	0	61	3	380	10	23	0	347
	गडचिरोली	35	35	0	0	0	460	0	19	29	412
	महाराष्ट्र राज्य	10,242	836	369	8,685	352	33,477	1,681	1,416	19,773	10,607

टिप : फक्त शासकीय संस्थांचीच माहिती उपलब्ध आहे.
आधार: आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

HEALTH**TABLE No. 7.1****Number of Medical (Allopathic) Institutions**

ग्रामीण / Rural				नागरी / Urban				दर वैद्यकीय (रुग्णालय व दवाखाने) संस्थेमागे लोकसंख्या Population served per Medical institution (Hospital and Dispensaries)	Districts
रुग्णालये Hospitals	प्राथमिक आरोग्य केन्द्रे Primary Health Centres	दवाखाने Dispensaries	एकूण Total	रुग्णालये Hospitals	प्राथमिक आरोग्य केन्द्रे Primary Health Centres	दवाखाने Dispensaries	एकूण Total		
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(2)
0	0	0	0	777	0	751	1,528	9,402	Mumbai City
									Mumbai Suburban
206	79	1,361	1,646	889	0	1,050	1,939	3,258	Thane
									Palghar
88	55	74	217	144	0	131	275	5,439	Raigad
66	67	842	975	97	0	57	154	1,669	Ratnagiri
44	38	0	82	141	0	0	141	4,027	Sindhudurg
21	106	3,277	3,404	664	0	2,220	2,884	1,016	Nashik
11	41	104	156	172	0	261	433	3,395	Dhule
50	58	13	121	80	0	300	380	3,220	Nandurbar
17	77	873	967	438	0	1,112	1,550	1,703	Jalgaon
125	96	493	714	179	0	1,399	1,578	2,168	Ahmednager
73	96	52	221	421	0	596	1,017	7,520	Pune
345	71	194	610	168	0	1,589	1,757	1,362	Satara
60	59	102	221	178	0	1,227	1,405	1,870	Sangli
79	77	667	823	249	0	1,130	1,379	2,100	Solapur
489	73	62	624	111	0	1,248	1,359	2,100	Kolhapur
30	50	670	750	400	0	450	850	2,370	Aurangabad
16	40	1,686	1,742	541	0	296	837	744	Jalna
1	31	204	236	150	0	446	596	2,086	Parbhani
4	24	15	43	20	0	165	185	5,208	Hingoli
16	50	356	422	71	0	832	903	1,944	Beed
69	63	111	243	295	0	328	623	4,078	Nanded
22	42	249	313	29	0	416	445	2,261	Osmanabad
63	46	45	154	158	0	381	539	3,713	Latur
83	52	77	212	117	0	458	575	3,362	Buldhana
2	30	90	122	144	0	531	675	2,473	Akola
61	25	45	131	41	0	170	211	3,549	Washim
10	56	25	91	249	0	426	675	4,056	Amravati
11	63	644	718	205	0	525	730	2,026	Yavatmal
21	27	261	309	50	0	209	259	2,521	Wardha
12	49	262	323	697	0	210	907	4,060	Nagpur
39	33	68	140	65	0	406	471	2,090	Bhandara
18	39	109	166	32	0	286	318	2,770	Gondiya
7	58	91	156	76	0	289	365	4,712	Chandrapur
35	45	93	173	0	0	367	367	2,214	Gadchiroli
2,194	1,816	13,215	17,225	8,048	0	20,262	28,310	2,607	Maharashtra State

Note : Information of Government institutions is included only.

Source: Directorate of Health Services, Govt. of Maharashtra, Pune

7. आरोग्य / HEALTH
तक्ता क्रमांक / TABLE No.7.2
आयुर्वेदिक, युनानी व होमियोपॅथिक संस्थांची संख्या
Number of Ayurvedic, Unani and Homeopathic institutions
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	आयुर्वेदिक / Ayurvedic				युनानी / Unani				होमियोपॅथिक / Homeopathic				एकूण बेरीज Grand Total	Districts (2)
		राज्य शासन State Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	इतर Other	एकूण Total	राज्य शासन State Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	इतर Other	एकूण Total	राज्य शासन State Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	इतर Other	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
1	मुंबई शहर	1	4	165	170	0	2	5	7	0	0	130	130	307	Mumbai City Mumbai Suburban
2	मुंबई उपनगर														
3	ठाणे	0	10	720	730	0	0	28	28	0	0	400	400	1,158	Thane Palghar
4	पालघर														
5	रायगड	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	2	2	3	Raigad
6	रत्नागिरी	0	6	284	290	0	0	3	3	0	0	151	151	444	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	0	0	5	5	0	0	0	0	0	0	5	5	10	Sindhudurg
8	नाशिक	0	11	222	233	0	0	17	17	0	0	127	127	377	Nashik
9	धुळे	0	14	66	80	0	0	0	0	0	0	0	0	80	Dhule
10	नंदुरबार	0	14	20	34	0	0	0	0	0	0	0	0	34	Nandurbar
11	जळगाव	0	21	575	596	0	1	29	30	0	0	640	640	1,266	Jalgaon
12	अहमदनगर	0	2	490	492	0	0	11	11	0	0	367	367	870	Ahmednager
13	पुणे	0	25	88	113	0	0	1	1	0	0	95	95	209	Pune
14	सातारा	0	18	445	463	0	0	8	8	0	0	366	366	837	Satara
15	सांगली	14	2	509	525	0	0	0	0	0	0	171	171	696	Sangli
16	सोलापूर	0	8	44	52	0	0	0	0	0	0	18	18	70	Solapur
17	कोल्हापूर	0	17	201	218	0	0	3	3	0	0	345	345	566	Kolhapur
18	औरंगाबाद	21	8	316	345	0	6	2	8	0	0	285	285	638	Aurangabad

तक्ता क्रमांक / TABLE No.7.2 contd....

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
19	जालना	0	21	38	59	0	4	5	9	0	0	6	6	74	Jalna
20	परभणी	0	4	196	200	0	2	0	2	0	0	74	74	276	Parbhani
21	हिंगोली	0	3	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	3	Hingoli
22	बीड	0	8	96	104	0	5	0	5	0	0	135	135	244	Beed
23	नांदेड	2	7	271	280	0	6	0	6	0	0	0	0	286	Nanded
24	उस्मानाबाद	1	5	291	297	0	2	0	2	0	0	0	0	299	Osmanabad
25	लातूर	1	7	131	139	0	1	4	5	0	0	33	33	177	Latur
26	बुलढाणा	70	70	0	140	0	0	0	0	0	0	0	0	140	Buldhana
27	अकोला	0	27	125	152	0	0	0	0	0	0	149	149	301	Akola
28	वाशिम	0	179	6	185	0	0	0	0	0	0	6	6	191	Washim
29	अमरावती	0	67	3	70	0	2	0	2	0	2	3	5	77	Amravati
30	यवतमाळ	0	20	34	54	0	0	0	0	0	0	24	24	78	Yavatmal
31	वर्धा	12	12	7	31	1	1	0	2	1	0	2	3	36	Wardha
32	नागपूर	1	47	1	49	0	3	0	3	0	5	1	6	58	Nagpur
33	भंडारा	0	37	11	48	0	0	0	0	0	0	60	60	108	Bhandara
34	गोदिया	0	33	29	62	0	0	0	0	0	3	40	43	105	Gondiya
35	चंद्रपूर	8	10	0	18	0	0	0	0	0	0	0	0	18	Chandrapur
36	गडचिरोली	0	10	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	10	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		131	727	5,390	6,248	1	35	116	152	1	10	3,635	3,646	10,046	Maharashtra State

टिप : फक्त शासकीय संस्थांचीच माहिती उपलब्ध आहे.

Note : Information of Government institutions is included only.

आधार : आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source: Directorate of Health Services, Govt. of Maharashtra, Pune

7. आरोग्य / HEALTH
तक्ता क्रमांक / TABLE No.7.3
वैद्यकीय संस्थांमधील खाटांची संख्या
Number of beds in medical institutions
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे	Beds installed / खाटांची संख्या				Beds in / खाटांची संख्या		Beds for / खाटांची संख्या		Districts
		रुग्णालये Hospitals	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे Primary Health Centres	दवाखाने Dispen- saries	एकूण Total	ग्रामीण Rural area	नागरी Urban area	पुरुष Male	स्त्रिया Female	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई शहर	37,115	0	0	37,115	0	37,115	14,835	22,253	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर									Mumbai Suburban
3	ठाणे	12,578	462	46	13,086	1,221	11,865	5,234	7,852	Thane
4	पालघर									Palghar
5	रायगड	3,639	330	0	3,969	1,389	2,580	1,588	2,381	Raigad
6	रत्नागिरी	2,673	402	0	3,075	1,239	1,836	1,230	1,845	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	1,850	228	0	2,078	967	1,111	831	1,247	Sindhudurg
8	नाशिक	5,023	898	5,129	11,050	1,386	9,664	4,420	6,630	Nashik
9	धुळे	3,696	322	24	4,042	683	3,359	1,617	2,425	Dhule
10	नंदुरबार	870	348	0	1,218	788	430	487	731	Nandurbar
11	जळगाव	6,687	462	211	7,360	1,345	6,015	2,944	4,416	Jalgaon
12	अहमदनगर	5,708	576	20	6,304	3,064	3,240	2,522	3,782	Ahmadnager
13	पुणे	15,004	576	40	15,620	2,990	12,630	6,248	9,372	Pune
14	सातारा	7,052	682	215	7,949	4,346	3,603	3,180	4,769	Satara
15	सांगली	2,600	354	1,901	4,855	2,668	2,187	1,942	2,913	Sangli
16	सोलापूर	5,458	462	0	5,920	1,102	4,818	2,368	3,552	Solapur
17	कोल्हापूर	5,850	438	2,349	8,637	6,115	2,522	3,455	5,182	Kolhapur
18	औरंगाबाद	8,262	300	0	8,562	1,184	7,378	3,425	5,137	Aurangabad
19	जालना	7,879	240	0	8,119	678	7,441	3,248	4,871	Jalna
20	परभणी	1,500	186	186	1,872	795	1,077	749	1,123	Parbhani
21	हिंगोली	240	168	269	677	332	345	271	406	Hingoli
22	बीड	3,607	400	0	4,007	1,334	2,673	1,603	2,404	Beed
23	नांदेड	5,385	429	374	6,188	1,432	4,756	2,475	3,713	Nanded
24	उस्मानाबाद	1,112	252	0	1,364	499	865	546	818	Osmanabad
25	लातूर	3,312	276	141	3,729	766	2,963	1,492	2,237	Latur
26	बुलढाणा	2,100	520	800	3,420	1,306	2,114	1,368	2,052	Buldhana
27	अकोला	2,995	180	16	3,191	256	2,935	1,276	1,915	Akola
28	वाशिम	914	150	0	1,064	322	742	426	638	Washim
29	अमरावती	4,336	336	40	4,712	1,290	3,422	1,885	2,827	Amravati
30	यवतमाळ	2,475	378	10	2,863	733	2,130	1,145	1,718	Yavatmal
31	वर्धा	2,814	162	162	3,138	1,370	1,768	1,255	1,883	Wardha
32	नागपूर	7,030	294	0	7,324	1,754	5,570	2,930	4,394	Nagpur
33	भंडारा	1,450	198	0	1,648	576	1,072	659	989	Bhandara
34	गोंदिया	793	312	0	1,105	582	523	442	663	Gondiya
35	चंद्रपूर	1,596	348	0	1,944	628	1,316	778	1,166	Chandrapur
36	गडचिरोली	646	270	403	1,319	1,018	301	528	791	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,74,249	11,939	12,336	1,98,524	46,158	1,52,366	79,410	1,19,114	Maharashtra State

टिप - रुग्णालयातील/दवाखान्यातील खाटांमध्ये राज्य व केंद्र सरकार, स्थानिक संस्था, जि.प.व खाजगी रुग्णालये आणि स्वयंसेवी संघटनांच्या रुग्णालयातील/दवाखान्यातील खाटांचा समावेश आहे.

Note - Hospitals/Dispensaries beds include beds of State Govt., Local bodies, Z.P. , Private Hospitals and voluntary organizations

आधार : आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Directorate of Health Services. Govt. of Maharashtra, Pune

7. आरोग्य / HEALTH

तक्ता क्रमांक / TABLE No.7.4

सार्वजनिक आणि सार्वजनिक सहाय्यित संस्थांकडून मिळालेल्या वैद्यकीय सुविधा
 Medical facilities available through Public and Public aided Institutions
 (2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे	रुग्णालये Hospitals	प्राथमिक आरोग्य केन्द्रे Primary Health Centres	दवाखाने Dispen- saries	प्राथमिक आरोग्य पथके Primary Health Units	क्षयरोग रुग्णालये आणि रुग्ण चिकित्सालये TB Hospitals and Clinics	सर्व संस्थातील खाटांची संख्या No. of beds in all Institutions	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	मुंबई शहर	777	0	751	0	1,122	37,115	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर							Mumbai Suburban
3	ठाणे							Thane
4	पालघर							Palghar
5	रायगड	232	52	205	3	83	3,969	Raigad
6	रत्नागिरी	163	67	899	0	86	3,075	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	185	38	0	0	64	2,078	Sindhudurg
8	नाशिक	685	104	5,497	9	230	11,050	Nashik
9	धुळे	183	41	365	0	91	4,042	Dhule
10	नंदुरबार	130	58	313	6	81	1,218	Nandurbar
11	जळगाव	455	77	1,985	0	166	7,360	Jalgaon
12	अहमदनगर	304	96	1,892	5	161	6,304	Ahmednager
13	पुणे	494	96	648	8	318	15,620	Pune
14	सातारा	513	71	1,783	6	119	7,949	Satara
15	सांगली	238	59	1,329	2	118	4,855	Sangli
16	सोलापूर	328	77	1,797	1	179	5,920	Solapur
17	कोल्हापूर	600	73	1,310	6	163	8,637	Kolhapur
18	औरंगाबाद	430	50	1,120	0	172	8,562	Aurangabad
19	जालना	557	40	1,982	2	74	8,119	Jalna
20	परभणी	151	31	650	4	73	1,872	Parbhani
21	हिंगोली	24	24	180	5	55	677	Hingoli
22	बीड	87	50	1,188	4	98	4,007	Beed
23	नांदेड	364	65	439	16	159	6,188	Nanded
24	उस्मानाबाद	51	42	665	0	94	1,364	Osmanabad
25	लातूर	221	46	426	6	87	3,729	Latur
26	बुलढाणा	200	52	535	0	129	3,420	Buldhana
27	अकोला	146	30	621	0	73	3,191	Akola
28	वाशिम	102	25	215	1	64	1,064	Washim
29	अमरावती	259	56	451	20	150	4,712	Amravati
30	यवतमाळ	216	63	1,169	5	129	2,863	Yavatmal
31	वर्धा	71	27	470	6	48	3,138	Wardha
32	नागपूर	709	49	472	3	220	7,324	Nagpur
33	भंडारा	104	33	474	0	68	1,648	Bhandara
34	गोंदिया	50	40	395	8	74	1,105	Gondia
35	चंद्रपूर	83	58	380	8	165	1,944	Chandrapur
36	गडचिरोली	35	45	460	36	120	1,319	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		10,242	1,814	33,477	193	5,336	1,98,524	Maharashtra State

टिप : फक्त शासकीय संस्थांचीच माहिती उपलब्ध आहे.

Note : Information of Government institutions is included only.

आधार: आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source: Directorate of Health Services, Govt. of Maharashtra, Pune

८. कुटुंब कल्याण :

८.१ कुटुंब कल्याण केंद्राच्या आकडेवारीत फिरत्या कुटुंब कल्याण केंद्रांचाही समावेश आहे. ह्या केंद्रामध्ये नसबंदी शस्त्रक्रिया, लूप बसविणे व कुटुंब कल्याण साधनांचे वाटप करणे इत्यादी कामे नियमितपणे चालतात. पुरुष नसबंदीस इंग्रजीत व्हॅसेक्टॉमी म्हणतात, तर स्त्री नसबंदीस ट्युबेक्टॉमी म्हणतात. 'लूप' हे साधन स्त्रियांसाठी असून त्यांचा उपयोग पाळणा लांबविण्याकरिता किंवा थांबविण्याकरिता होतो.

8. FAMILY WELFARE:

8.1 The number of family welfare centres include Mobile Family Welfare Centres also. In these centres the Sterilisation, I.U.C.D. insertions and distribution of conventional contraceptives are done regularly. The sterilisation operation performed on male is called vasectomy and that on female is called tubectomy. I.U.C.D. device is meant for women and is used for spacing as well as for stopping of births.

8. कुटुंब कल्याण / FAMILY WELFARE

तक्ता क्र. / TABLE No. 8.1

कुटुंब कल्याण केंद्रांची / चिकित्सालयांची संख्या

Number of family welfare centres / clinics
(2016-17)

अनु.क्र.	जिल्हे	एकूण	ग्रामीण	नागरी	शासकीय	इतर संस्था	Districts
Sr.No.		Total	Rural	Urban	Govt.	Other bodies	
(1)	(2)	(3)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	मुंबई शहर	202	0	101	101	101	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर						Mumbai Suburban
3	ठाणे	66	32	23	55	11	Thane
4	पालघर	60	46	13	59	1	Palghar
5	रायगड	68	52	15	67	1	Raigad
6	रत्नागिरी	80	67	13	80	0	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	50	38	11	49	1	Sindhudurg
8	नाशिक	164	103	45	148	16	Nashik
9	धुळे	63	41	15	56	7	Dhule
10	नंदुरबार	75	58	16	74	1	Nandurbar
11	जळगाव	141	77	43	120	21	Jalgaon
12	अहमदनगर	134	96	32	128	6	Ahmednagar
13	पुणे	180	96	55	151	29	Pune
14	सातारा	91	71	19	90	1	Satara
15	सांगली	114	59	35	94	20	Sangli
16	सोलापूर	137	77	38	115	22	Solapur
17	कोल्हापूर	129	73	38	111	18	Kolhapur
18	औरंगाबाद	79	50	21	71	8	Aurangabad
19	जालना	61	40	16	56	5	Jalna
20	परभणी	61	31	20	51	10	Parbhani
21	हिंगोली	30	24	6	30	0	Hingoli
22	बीड	67	50	16	66	1	Beed
23	नांदेड	94	65	23	88	6	Nanded
24	उस्मानाबाद	55	42	12	54	1	Osmanabad
25	लातूर	91	46	29	75	16	Latur
26	बुलढाणा	68	52	16	68	0	Buldhana
27	अकोला	49	30	13	43	6	Akola
28	वाशिम	33	25	8	33	0	Washim
29	अमरावती	89	56	24	80	9	Amravati
30	यवतमाळ	84	63	19	82	2	Yavatmal
31	वर्धा	40	27	11	38	2	Wardha
32	नागपूर	117	49	40	89	28	Nagpur
33	भंडारा	43	33	10	43	0	Bhandara
34	गोंदिया	60	39	17	56	4	Gondiya
35	चंद्रपूर	84	58	20	78	6	Chandrapur
36	गडचिरोली	60	45	14	59	1	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		3,019	1,811	847	2,658	361	Maharashtra State

आधार :- आरोग्य सेवा संचालनालय, (कुटुंब कल्याण, माता बाल संगोपन व शालेय आरोग्य), महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- Directorate of Health Services, (Family Welfare, MCH & SH) Government of Maharashtra, Pune.

8. कुटुंब कल्याण / FAMILY WELFARE

तक्ता क्र. /TABLE No. 8.2

महाराष्ट्रातील कुटुंब कल्याण कार्यक्रम / Family welfare Programmes in Maharashtra
(2016-17)

अनु.क्र. Sr.No.	जिल्हे	ऐच्छिक नसबंदी शस्त्रक्रिया संख्या		बसविलेल्या लुपांची संख्या		Districts
		No. of Voluntary sterilization Operation		No. of I.U.C.D.		
		ध्येय Targets	साध्य Achievements	ध्येय Targets	साध्य Achievements	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	मुंबई शहर	40,353	30,797	67,526	60,417	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर					Mumbai Suburban
3	ठाणे	16,605	9,887	11,212	9,336	Thane
4	पालघर	12,725	10,200	8,184	7,939	Palghar
5	रायगड	8,390	6,891	8,794	7,829	Raigad
6	रत्नागिरी	8,507	5,516	8,570	8,024	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	2,874	2,340	5,264	3,850	Sindhudurg
8	नाशिक	33,294	23,815	16,856	17,119	Nashik
9	धुळे	11,156	7,494	8,264	6,061	Dhule
10	नंदुरबार	11,181	6,907	3,456	3,841	Nandurbar
11	जळगाव	24,931	20,549	18,011	14,283	Jalgaon
12	अहमदनगर	26,554	20,403	32,978	29,429	Ahmednagar
13	पुणे	46,904	41,447	41,195	37,707	Pune
14	सातारा	19,426	18,621	16,187	15,901	Satara
15	सांगली	15,966	14,163	21,539	19,240	Sangli
16	सोलापूर	26,869	22,391	23,707	20,510	Solapur
17	कोल्हापूर	22,449	21,154	32,310	27,923	Kolhapur
18	औरंगाबाद	18,911	13,473	17,256	13,921	Aurangabad
19	जालना	11,372	8,897	10,032	8,962	Jalna
20	परभणी	10,271	7,562	7,289	5,899	Parbhani
21	हिंगोली	8,507	6,774	2,873	2,798	Hingoli
22	बीड	14,730	13,480	17,354	18,191	Beed
23	नांदेड	21,574	19,658	10,130	10,078	Nanded
24	उस्मानाबाद	8,390	5,784	6,808	6,526	Osmanabad
25	लातूर	15,404	13,212	10,762	8,960	Latur
26	बुलढाणा	15,192	10,782	8,818	6,905	Buldhana
27	अकोला	11,256	7,535	7,898	9,968	Akola
28	वाशिम	6,927	5,156	4,781	3,988	Washim
29	अमरावती	16,820	11,138	10,356	7,014	Amravati
30	यवतमाळ	17,667	13,429	10,630	7,387	Yavatmal
31	वर्धा	7,452	6,381	7,699	8,091	Wardha
32	नागपूर	17,778	14,597	14,705	12,571	Nagpur
33	भंडारा	6,790	5,514	3,652	6,261	Bhandara
34	गोंदिया	9,200	8,426	4,062	3,543	Gondiya
35	चंद्रपूर	11,998	11,770	8,799	10,786	Chandrapur
36	गडचिरोली	6,577	6,605	2,046	1,809	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		5,65,000	4,52,748	4,90,003	4,43,067	Maharashtra State

आधार :- आरोग्य सेवा संचालनालय, (कुटुंब कल्याण, माता बाल संगोपन व शालेय आरोग्य), महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- Directorate of Health Services, (Family Welfare, MCH & SH) Government of Maharashtra, Pune.

8. कुटुंब कल्याण / FAMILY WELFARE

तक्ता क्र. /TABLE No. 8.3

कुटुंब कल्याण केंद्रांची संख्या व त्यांचे कार्य / Number of Family welfare Centres operating and work done
(2016-17)

अनु.क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	३१ मार्च, २०१७ रोजी केद्रांची संख्या No. of Centres as on 31 st Mar, 2017	नसबंदी शस्त्रक्रियांची संख्या No. of Sterilization Operations done			बसविलेल्या लुपांची संख्या No. of I.U.C.D insertions performed	Districts (2)
			पुरुष नसबंदी Vasectomy	स्त्री नसबंदी Tubectomy	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	मुंबई शहर	101	840	29,957	30,797	60,417	Mumbai City Mumbai Suburban
2	मुंबई उपनगर						
3	ठाणे	55	13	9,874	9,887	9,336	Thane
4	पालघर	59	231	9,969	10,200	7,939	Palghar
5	रायगड	67	8	6,883	6,891	7,829	Raigad
6	रत्नागिरी	80	33	5,483	5,516	8,024	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	49	50	2,290	2,340	3,850	Sindhudurg
8	नाशिक	148	1,126	22,689	23,815	17,119	Nashik
9	धुळे	56	135	7,359	7,494	6,061	Dhule
10	नंदुरबार	74	1,111	5,796	6,907	3,841	Nandurbar
11	जळगाव	120	76	20,473	20,549	14,283	Jalgaon
12	अहमदनगर	128	60	20,343	20,403	29,429	Ahmednagar
13	पुणे	151	521	40,926	41,447	37,707	Pune
14	सातारा	90	41	18,580	18,621	15,901	Satara
15	सांगली	94	36	14,127	14,163	19,240	Sangli
16	सोलापूर	115	23	22,368	22,391	20,510	Solapur
17	कोल्हापूर	111	670	20,484	21,154	27,923	Kolhapur
18	औरंगाबाद	71	47	13,426	13,473	13,921	Aurangabad
19	जालना	56	118	8,779	8,897	8,962	Jalna
20	परभणी	51	55	7,507	7,562	5,899	Parbhani
21	हिंगोली	30	92	6,682	6,774	2,798	Hingoli
22	बीड	66	46	13,434	13,480	18,191	Beed
23	नांदेड	88	48	19,610	19,658	10,078	Nanded
24	उस्मानाबाद	54	12	5,772	5,784	6,526	Osmanabad
25	लातूर	75	47	13,165	13,212	8,960	Latur
26	बुलढाणा	68	140	10,642	10,782	6,905	Buldhana
27	अकोला	43	382	7,153	7,535	9,968	Akola
28	वाशिम	33	25	5,131	5,156	3,988	Washim
29	अमरावती	80	636	10,502	11,138	7,014	Amravati
30	यवतमाळ	82	125	13,304	13,429	7,387	Yavatmal
31	वर्धा	38	126	6,255	6,381	8,091	Wardha
32	नागपूर	89	385	14,212	14,597	12,571	Nagpur
33	भंडारा	43	1,115	4,399	5,514	6,261	Bhandara
34	गोंदिया	56	1,534	6,892	8,426	3,543	Gondiya
35	चंद्रपूर	78	1,098	10,672	11,770	10,786	Chandrapur
36	गडचिरोली	59	2,963	3,642	6,605	1,809	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2,658	13,968	4,38,780	4,52,748	4,43,067	Maharashtra State

आधार :- आरोग्य सेवा संचालनालय, (कुटुंब कल्याण, माता बाल संगोपन व शालेय आरोग्य), महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source: - Directorate of Health Services, (Family Welfare, MCH & SH) Government of Maharashtra, Pune.

९. समाज कल्याण सेवा :

९.१ या विभागात आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांना वितरित करण्यात आलेली कर्जे व अनुदाने ह्या संबंधीची माहिती दिली आहे.

9. SOCIAL WELFARE SERVICES :

9.1 Information of loans and grants disbursed to economically weaker sections is given in this section.

9. समाज कल्याण सेवा / SOCIAL WELFARE SERVICES

तक्ता क्र. / TABLE No. 9.1

उद्देश व साधनानुसार आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांकरिता कर्ज व अनुदानाचे वाटप
Loans and grants disbursed to economically weaker sections by purpose and sources
(2016-17)

अनु.क्र. Sr.No.	साधने / उद्देश (2)	शासकीय / Government		बँका / Bank		इतर / Others		स्रोत / purpose (2)
		लाभधारकांची संख्या No. of beneficiaries	रक्कम रुपये Amount Rs. (in lakh)	लाभधारकांची संख्या No. of beneficiaries	रक्कम रुपये Amount Rs. (in lakh)	लाभधारकांची संख्या No. of beneficiaries	रक्कम रुपये Amount Rs. (in lakh)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	जमीन खरेदी	Purchase of land
2	शेती अवजारे खरेदी	Purchase of Agriculture Implement.
3	इतर शेती उद्योगाकरिता	Other Agricultural purposes.
4	औद्योगिक उद्योगाकरिता	Industrial purposes.
5	वाहने खरेदी	Purchase of vehicles
6	सिमांतिक कर्ज २११२	755	844.35	755	1,532.42	0	0	Margin money Schemes
7	५० टक्के अनुदान योजना	3,849	384.85	3,849	1,075.36	0	0	50 per cent subsidy
8	इतर केंद्रीय महामंडळांची कर्ज योजना	1,980	249.76	1,980	4,548.67	65	257.7	Seed money capital loan
9	इतर	Others
एकूण		6,584	1,478.96	6,584	7,156.45	65	257.70	Total

आधार:- १. वसंतराव नाईक विमुक्त जाती व भटक्या जमाती विकास महामंडळ (मर्या.), मुंबई.
२. लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे विकास महामंडळ (मर्या.), मुंबई.
३. महात्मा फुले मागासवर्गीय विकास महामंडळ (मर्या.), मुंबई.

Source:- 1. Vasanttrao Naik Vimukta Jati & Nomadic Tribe Development Corp.Ltd., Mumbai.
2. Lok Shahir Annabhau Sathe Development Corp.Ltd., Mumbai.
3. Mahatma Phule Backward Class Development Corp.Ltd. ,Mumbai.

**१०. सामाजिक सुरक्षा व सामाजिक संरक्षण
(पोलीस, गुन्हे व न्यायालय विषयक)**

१०.१ या विभागातील तक्त्यांमध्ये बृहन्मुंबई व महाराष्ट्र राज्यातील पोलिसांची संख्या व त्यांच्यावरील खर्च, विविध गुन्ह्यांचे वर्गीकरण, न्यायालये व त्यांच्याकडील प्रकरणे आणि तुरुंग या विषयांवरील आकडेवारी समाविष्ट आहे.

**10. SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE
(Police, Crimes and Judicial)**

10.1 Data in the tables in this section include statistics regarding Police Force in Brihan Mumbai and Maharashtra and cost of Police, classification of various crimes, courts and cases with them and prisons.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
पोलीस / POLICE

तक्ता क्रमांक / TABLE No.10.1

महाराष्ट्र राज्यातील पोलीस ठाणी व पोलिसांची संख्या (रेल्वे धरून परंतु बृहन्मुंबई वगळून)
Police Stations and Police Force in Maharashtra State (Including Railways but excluding Brihan Mumbai)
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे	पोलीस ठाणी Number of Police Stations	आऊट पोस्ट No. of Out Posts	हंगामी धरून एकूण पोलिसांची संख्या Strength of Police including temporary force	चौकशी झालेले एकूण दखलपात्र गुन्हे Total number of cognizable Crimes investigated	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	बृहन्मुंबई	94	345	50,676	54,952	Brihan Mumbai
2	मुंबई रेल्वे	17	61	3,780	3,845	Mumbai Railway
3	नवी मुंबई शहर	21	45	4,633	5,071	Navi Mumbai City
4	ठाणे शहर	37	103	4,708	13,762	Thane City
5	ठाणे (ग्रामीण)	18	45	2,275	4,659	Thane (Rural)
6	पालघर	24	45	1969	4912	Palghar
7	रायगड	29	24	2,345	3,203	Raigad
8	रत्नागिरी	19	40	1,776	2,101	Ratnagiri
9	सिंधुदुर्ग	14	27	1249	1,015	Sindhudurg
10	नाशिक शहर	15	51	1,566	4,319	Nashik City
11	नाशिक (ग्रामीण)	41	51	3,551	6,619	Nashik (Rural)
12	धुळे	18	21	2,029	2,950	Dhule
13	नंदुरबार	13	28	1623	1,589	Nandurbar
14	जळगाव	36	73	3,801	6,898	Jalgaon
15	अहमदनगर	31	60	3,242	7,492	Ahmednagar
16	पुणे रेल्वे	6	13	428	813	Pune Railway
17	पुणे शहर	41	127	11,150	32,304	Pune City
18	पुणे (ग्रामीण)	37	40	1,977	10,915	Pune (Rural)
19	सातारा	30	38	3,079	6,256	Satara
20	सांगली	26	44	2,752	5,568	Sangli
21	सोलापूर शहर	8	27	2,203	2,870	Solapur City
22	सोलापूर (ग्रामीण)	26	43	2,801	5,807	Solapur (Rural)
23	कोल्हापूर	32	41	3,118	4,906	Kolhapur

तक्ता क्रमांक / TABLE No.10.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
24	औरंगाबाद शहर	18	37	3,747	8,908	Aurangabad City
25	औरंगाबाद (ग्रामीण)	24	12	1,890	5,134	Aurangabad (Rural)
26	जालना	20	16	1,833	3,405	Jalna
27	परभणी	20	10	1,969	4,046	Parbhani
28	बीड	29	44	2,295	5,414	Beed
29	नांदेड	37	22	3,851	5,378	Nanded
30	उस्मानाबाद	19	16	1,914	3,005	Osmanabad
31	हिंगोली	14	9	1202	2,051	Hingoli
32	लातूर	24	14	1,978	4,710	Latur
33	बुलढाणा	34	30	2,684	4,993	Buldhana
34	अकोला	24	42	2,561	4,635	Akola
35	अमरावती शहर	11	7	1,889	4,449	Amrawati City
36	अमरावती (ग्रामीण)	32	16	2,815	7,426	Amravati
37	यवतमाळ	32	22	2,721	7,490	Yavatmal
38	वाशिम	14	20	1,438	2,597	Washim
39	वर्धा	20	6	1,320	4,967	Wardha
40	नागपूर रेल्वे	16	23	1,303	2,736	Nagpur Railway
41	नागपूर शहर	32	68	8,544	12,297	Nagpur City
42	नागपूर (ग्रामीण)	23	18	2,073	3,997	Nagpur (Rural)
43	गोंदिया	17	15	2,498	2,132	Gondiya
44	भंडारा	18	11	1564	1,880	Bhandara
45	चंद्रपूर	35	29	3,146	5,119	Chandrapur
46	गडचिरोली	17	23	5,304	1,308	Gadchiroli
47	सायबर मुंबई	1	0	0	0	Cyber Mumbai
	महाराष्ट्र राज्य	1,164	1,902	1,77,270	3,00,903	Maharashtra State

आधार:- पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:- Office of the Director General of Police, Government of Maharashtra, Mumbai.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE POLICE
पोलीस / POLICE

तक्ता क्रमांक / TABLE No.10.2

महाराष्ट्र राज्यातील पोलीसांवीरल खर्च व त्यांची संख्या / Cost and Strength of Police in Maharashtra State
(2012)

अक्र. Sr.No.	जिल्हे	पोलीस आयुक्त, अतिरिक्त पोलीस आयुक्त, उप आयुक्त व सहायक पोलीस आयुक्त Commissioner of Police, Deputy Commissioner of Police & Assistant Commissioner of Police			पोलीस निरीक्षक व सहायक पोलीस निरीक्षक Police Inspector and Assistant Police Inspector			पोलीस अभियोक्ता Police Prosecutors			उप निरीक्षक व सहायक उप निरीक्षक Sub-Inspector and Assistant Sub-Inspector		
		तात्पुरते Tem- porary	कायमचे Per- manent	एकूण Total	तात्पुरते Tem- porary	कायमचे Per- manent	एकूण Total	तात्पुरते Tem- porary	कायमचे Per- manent	एकूण Total	तात्पुरते Tem- porary	कायमचे Per- manent	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	मुंबई शहर	78	119	197	357	667	1,024	0	0	0	3,134	5,051	8,185
2	मुंबई उपनगर			0			0			0			0
3	ठाणे	17	0	17	118	4	122	9	0	9	446	62	508
4	रायगड	0	9	9	28	29	57	0	0	0	80	136	216
5	रतागिरी	1	6	7	15	21	36	0	0	0	77	131	208
6	सिंधुदुर्ग	0	3	3	13	15	28	0	0	0	15	107	122
7	नाशिक	7	6	13	52	48	100	0	0	0	321	72	393
8	धुळे	1	5	6	14	32	46	0	0	0	30	207	237
9	नंदुरबार	4	3	7	11	22	33	0	0	0	126	43	169
10	जळगाव	1	11	12	2	84	86	0	0	0	76	372	448
11	अहमदागर	0	1	1	39	43	82	0	0	0	98	289	387
12	पुणे	6	6	12	59	46	105	0	0	0	196	264	460
13	सातारा	1	9	10	19	53	72	0	0	0	51	285	336
14	सांगली	0	9	9	31	44	75	0	0	0	95	240	335
15	सोलापूर	1	9	10	36	44	80	0	0	0	86	202	288
16	कोल्हापूर	2	8	10	2	47	49	5	0	5	54	258	312
17	औरंगाबाद	0	9	9	18	31	49	0	0	0	72	156	228
18	जालाना	2	5	7	29	16	45	0	0	0	28	197	225
19	परभणी	1	8	9	9	53	62	0	0	0	72	161	233
20	हिंगोली	6	0	6	1	32	33	0	0	0	128	11	139
21	बीड	3	6	9	23	30	53	0	0	0	75	193	268
22	नांदेड	3	12	15	58	62	120	0	0	0	152	307	459
23	उस्मानाबाद	2	6	8	42	19	61	0	0	0	96	94	190
24	लातूर	1	9	10	27	32	59	0	0	0	63	153	216
25	बुलढाणा	0	3	3	12	41	53	0	0	0	78	267	345
26	ओला	2	5	7	33	25	58	0	0	0	219	155	374
27	वाशिम	3	3	6	29	22	51	7	0	7	26	115	141
28	अमरावती	8	3	11	26	4	30	0	0	0	154	30	184
29	यवतमाळ	0	8	8	54	39	93	5	0	5	94	253	347
30	वर्धा	0	7	7	9	29	38	0	0	0	64	181	245
31	नागपूर	2	9	11	55	11	66	0	0	0	105	197	302
32	भंडारा	0	6	6	1	24	25	0	0	0	1	116	117
33	गोंदिया	7	0	7	28	18	46	0	0	0	169	10	179
34	चंद्रपूर	1	8	9	48	52	100	0	0	0	92	310	402
35	गडचिरोली	6	9	15	35	12	47	0	0	0	402	241	643
	महाराष्ट्र राज्य	166	320	486	1,333	1,751	3,084	26	0	26	6,975	10,866	17,841

आधार : (१) पॉलिस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई. (२) पॉलिस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

तक्ता क्रमांक / TABLE No.10.2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
हवालदार Police Head Constables / Police Naik			पोलीस शिपाई Constables			एकूण Total			केंद्र व राज्य शासनाच्या महसूल खात्यामधून देय असलेली रक्कम (₹ '०००) Total cost payable from Central & State Revenue Account (₹ '000)	केंद्र व राज्य शासनाच्या महसूल खात्याव्यतिरिक्त अन्य देय रक्कम (₹ '०००) Total cost payable from other than Central & State Revenue Account (₹ '000)	एकूण खर्च (₹ '०००) (Total Cost (₹ '000)	District
तात्पुरते Temporary	कायमचे Per- manent	एकूण Total	तात्पुरते Temporary	कायमचे Per- manent	एकूण Total	तात्पुरते Temporary	कायमचे Per- manent	एकूण Total	(24)	(25)	(26)	(2)
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(2)
2,417	6,496	8,913	12,219	18,431	30,650	18,205	30,764	48,969	N.A.	N.A.	N.A.	Mumbai City
		0			0			0				Mumbai Suburban
642	161	803	2,633	705	3,338	3,865	932	4,797	18,72,763	0	18,72,763	Thane
96	289	385	337	908	1,245	541	1,371	1,912	4,65,135	0	4,65,135	Raigad
327	351	678	162	478	640	582	987	1,569	4,29,702	0	4,29,702	Ratnagiri
204	349	553	5	393	398	237	867	1,104	4,65,927	0	4,65,927	Sindhudurg
915	509	1,424	876	394	1,270	2,171	1,029	3,200	7,32,566	0	7,32,566	Nashik
145	542	687	250	669	919	440	1,455	1,895	4,85,182	0	4,85,182	Dhule
355	261	616	334	347	681	830	676	1,506	4,84,839	0	4,84,839	Nandurbar
130	591	721	504	1,745	2,249	713	2,803	3,516	10,50,669	0	10,50,669	Jalgaon
132	463	595	714	1,411	2,125	983	2,207	3,190	9,14,317	0	9,14,317	Ahmednagar
291	419	710	1,040	1,123	2,163	1,592	1,858	3,450	8,69,877	0	8,69,877	Pune
116	469	585	474	851	1,325	661	1,667	2,328	9,04,324	0	9,04,324	Satara
133	403	536	617	1,146	1,763	876	1,842	2,718	7,55,363	0	7,55,363	Sangli
464	615	1,079	295	801	1,096	882	1,671	2,553	6,83,472	0	6,83,472	Solapur
307	857	1,164	224	994	1,218	594	2,164	2,758	13,11,248	0	13,11,248	Kolhapur
553	252	805	304	458	762	947	906	1,853	5,62,353	0	5,62,353	Aurangabad
60	303	363	349	753	1,102	468	1,274	1,742	5,33,351	0	5,33,351	Jalna
72	300	372	414	263	677	568	785	1,353	5,48,224	0	5,48,224	Parbhani
522	41	563	318	144	462	975	228	1,203	3,31,309	0	3,31,309	Hingoli
194	285	479	483	814	1,297	778	1,328	2,106	4,53,938	0	4,53,938	Beed
616	889	1,505	1,155	529	1,684	1,984	1,799	3,783	11,28,887	0	11,28,887	Nanded
171	225	396	533	686	1,219	844	1,030	1,874	6,17,013	0	6,17,013	Osmanabad
259	156	415	515	786	1,301	865	1,136	2,001	5,74,262	0	5,74,262	Latur
185	349	534	764	999	1,763	1,039	1,659	2,698	7,96,873	0	7,96,873	Buldhana
273	281	554	711	1,030	1,741	1,238	1,496	2,734	7,10,395	0	7,10,395	Akola
87	170	257	380	657	1,037	532	967	1,499	4,83,020	0	4,83,020	Washim
658	176	834	1,170	590	1,760	2,016	803	2,819	7,67,777	0	7,67,777	Amravati
355	889	1,244	228	756	984	736	1,945	2,681	8,32,958	0	8,32,958	Yavatmal
280	478	758	187	492	679	540	1,187	1,727	4,98,000	0	4,98,000	Wardha
532	463	995	266	597	863	960	1,277	2,237	9,24,304	0	9,24,304	Nagpur
104	194	298	384	487	871	490	827	1,317	4,15,663	0	4,15,663	bhandara
263	191	454	1,617	131	1,748	2,084	350	2,434	8,29,734	0	8,29,734	Gondia
84	503	587	421	1,477	1,898	646	2,350	2,996	7,73,398	0	7,73,398	Chandrapur
652	356	1,008	2,668	1,589	4,257	3,763	2,207	5,970	17,51,971	0	17,51,971	Gadchiroli
12,594	19,276	31,870	33,551	43,634	77,185	54,645	75,847	1,30,492	2,49,58,814	0	2,49,58,814	Maharashtra State

Source.—(1) Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Mumbai (2) Director General of Police, Govt. of Maharashtra, Mumbai

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
पोलीस / POLICE

तक्ता क्रमांक / TABLE No.10.3

इंडियन पीनल कोडखाली महाराष्ट्र राज्यात झालेले दखलपात्र गुन्हे (गुन्हांचे प्रयत्न धरून)
Cognizable offences (including attempts) under Indian Penal Code in Maharashtra State
2016

अ.क्र. Sr. No.	गुन्हे	तिमाहीमध्ये During Quarter (31.3.2016)	तिमाहीमध्ये During Quarter (30.6.2016)	तिमाहीमध्ये During Quarter (30.9.2016)	तिमाहीमध्ये During Quarter (31.12.2016)	एकूण Total 2016 (7)	Offences (8)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	दंगल	123	141	98	115	477	Rioting
2	नाण्यासंबंधीचे गुन्हे	0	0	0	0	0	Offences relating to coins
3	चलन व बँक नोटासंबंधीचे गुन्हे	5	12	1	6	24	Offences relating to currency and Bank notes.
4	खून	39	35	40	33	147	Murders
5	सदोष मनुष्यवध (परंतु खून या संज्ञेत अंतर्भूत नसलेले)	1	1	4	4	10	Culpable homicides not amounting to murder.
6	मादक पदार्थांचा व्यापार	0	0	0	1	1	Administrating of Stupefying drugs.
7	पैशाच्या हेतूने किंवा इतर कारणाकरीता माणसांना पळवून नेणे	441	485	537	486	1,949	Kidnapping and abduction
8	दरोडा किंवा त्याकरिता एकत्र होणे	18	16	19	9	62	Dacoit and preparation of assembly for dacoit.
9	चोरी, लूट	313	296	300	236	1,145	Robbery.
10	घरफोडी	620	635	720	577	2,552	House breaking
11	फसवणूक	726	629	640	642	2,637	Cheating
12	विश्वासघात	176	164	156	226	722	Breach of trust
13	एकूण चोऱ्या	2,363	2,569	2,497	2,410	9,839	Total Thefts
	(अ) तांब्याची तार	7	5	2	3	17	(a) Copper Wire
	(ब) जनावरे	0	2	1	0	3	(b) Cattle
	(क) सायकली	26	31	10	9	76	(c) Cycles
	(ड) मोटारी व सुटे भाग	764	807	760	787	3,118	(d) Motor Vehicle and accessories
	(इ) पिस्तुले वगैरे	0	0	0	1	1	(e) Fire arms
	(फ) स्फोटक पदार्थ	0	0	0	0	0	(f) Explosives
	(ग) इतर	1,566	1,724	1,724	1,610	6,624	(g) Other thefts
14	इतर गुन्हे	5,050	5,027	4,365	5,610	20,052	Other Crimes
	एकूण	9,776	10,165	9,359	10,430	39,730	Total

आधार- १) पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

२) पोलीस आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:- 1) Office of the Director General of Police, Government of Maharashtra, Mumbai.

2) Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.4

**10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय) /
पोलीस /
तक्ता क्रमांक /
बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे - भाग-१ /**

अ.क्र. Sr. No.	गुन्हे	वर्षात नोंदवलेल्या प्रकरणांची संख्या Number of cases reported in the year	तपास करणे नाकारल्याची प्रकरणे Number of cases in which investigation was refused	खोटे सिध्द किंवा घोषित झालेली प्रकरणे Number of cases proved or declared to be false	कायद्यातील किंवा वस्तुस्थितीतील चुकीमुळे किंवा गुन्हा अदखल पात्र ठरविलेली प्रकरणे Number of cases due to mistake of law or fact decla- red non-cognizable	वर्ष अखेरची प्रलंबित प्रकरणे Number of cases pending at the end of the year
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
वर्ग एक-						
1	शासन, सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्यायविरुद्धचे गुन्हे	1,208	0	4	22	7,208
वर्ग दोन-						
2	व्यक्तिगत गंभीर गुन्हे	10,547	0	201	612	56,772
वर्ग तीन-						
3	व्यक्तिगत व मालमत्ता विषयक गंभीर गुन्हे	4,014	0	25	50	26,028
वर्ग चार-						
4	व्यक्तिगत किरकोळ गुन्हे	916	0	1	3	3,336
वर्ग पाच-						
5	मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे	13,444	0	133	257	89,661
एकूण वर्ग (एक ते पाच)		30,129	0	364	944	1,83,005
6	वर न उल्लेखिलेले इतर गुन्हे	9,488	0	31	104	92,383
एकूण		39,617	0	395	1,048	2,75,388

आधार :- पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

**SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
POLICE
TABLE No.10.4
Cognizable Crimes in Brihan Mumbai -Part - I
2016**

बिनचूक प्रकरणे / True cases							एकूण बिनचूक प्रकरणे Grand total of true cases	Offences						
गुन्हा शाबीत झालेली Convicted	निकालात काढलेली, निर्दोष ठरविलेली किंवा सामोपचाराने मिटवलेली Discharged, acquitted or compounded	शोधून न काढलेली किंवा न पकडलेली Non-detected or apprehended	एकूण Total	दंडाधिका-या समोर प्रत्यक्ष दाखल केलेली एकूण प्रकरणे Total cases directly filed before Magistrates	गुन्हा शाबीत झालेली दंडा- धिका-यापुढील प्रकरणे Total Magistrate's cases ending in conviction	(8)			(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
														Class-I
46	344	161	551	129	15	1,208								Offences against the State, public tranquility, safety and justice
														Class-II
580	2237	804	3,621	974	185	10,547								Serious offences against the persons.
														Class-III
833	599	905	2,337	377	265	4,014								Serious offences against the persons and property.
														Class-IV
300	125	35	460	5	116	916								Minor offences against persons.
														Class-V
1,242	1,960	3,503	6,705	767	369	13,444								Minor offences against property.
3,001	5,265	5,408	13,674	2,252	950	30,129								Total for classes I to V
3,119	1,828	992	5,939	1,568	1,794	9,488								Other offences (not mentioned above)
6,120	7,093	6,400	19,613	3,820	2,744	39,617								Grand Total

Source:- Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Mumbai.

**10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय) /
पोलीस /
तक्ता क्रमांक /
बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे - भाग-२ /**

अ.क्र. Sr. No.	गुन्हे	कोर्टात सुनावणी व्हावयाची असलेल्या किंवा तपासावर किंवा जामिनावर असलेल्या कैदेतील व्यक्तींविषयी या वर्षाच्या सुरुवातीला क्रिमिनल प्रोसिजर कोडच्या 170 कलमानुसार पोलीसांकडे नोंदविलेली किंवा पोलीसांनी दखल घेतलेली प्रकरणे Persons in custody pending trial or investigation or on ball under section 170 Cr.P.C.at the beginning of the year as concerned in cases reported to or in cases taken by the police	वर्षात पोलीसांनी पकडलेल्या व्यक्ती Persons arrested by the Police during the year	क्रिमिनल प्रोसिजर कोडच्या कलम 169 खाली मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons released under section 169 Cr. P.C.	दंडाधिका-याच्या आदेशानुसार सुनावणीपूर्वी मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons released by Magistrate's order before trial	सुनावणी केलेल्या व्यक्ती No. of persons tried
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
वर्ग एक-						
1	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय हया बाबतीतील गुन्हे	16,691	2,438	0	18	2,306
वर्ग दोन-						
2	व्यक्तिसंबंधी गंभीर गुन्हे	79,782	10,690	0	0	9,254
वर्ग तीन-						
3	व्यक्ति किंवा मालमत्तेसंबंधी गंभीर गुन्हे	35,736	3,709	0	0	4,057
वर्ग चार-						
4	व्यक्तिसंबंधी गौण गुन्हे	2,370	782	0	0	892
वर्ग पाच-						
5	मालमत्तेसंबंधी गौण गुन्हे	78,861	5,827	0	0	6,586
एकूण वर्ग एक ते पाच		2,13,440	23,446	0	18	23,095
6	वर न उल्लेखिलेले इतर गुन्हे	1,68,739	16,071	0	0	18,997
एकूण		3,82,179	39,517	0	18	42,092

आधार :- पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)**POLICE****TABLE No.10.5****Cognizable Crimes in Brihan Mumbai -Part - II****2016**

गुन्हा शाबीत झालेल्या व्यक्ती No. of persons convicted	निर्दोष ठरविलेल्या, मुक्त केलेल्या किंवा सामोपचाराने मिटवि- लेल्या प्रकरणातील व्यक्ती No. of persons acquitted or discharged or compounded	वर्षअखेर अटक टाळणा-या व्यक्ती No. of persons evading arrest at the close of the year	वर्षअखेर कोर्टात सुनावणी व्हावयाची असलेल्या किंवा तपासावर किंवा जामिनावर असलेल्या व्यक्ती No. of persons in custody pending trial or investigation or on bail at the end of the year	दंडाधिकारी प्रकरणातील व्यक्ती Persons concerned in Magistrate's cases			Offences
				अटक केलेले Number arrested	गुन्हा शाबीत झालेली Number convicted	निर्दोष ठरविलेले किंवा मुक्त केलेले Number acquitted or discharged	
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
Class-I							
62	1,063	0	17,920	482	15	124	Offences against the State, public tranquility, safety and justice
Class-II							
722	2,963	0	86,590	1,714	93	477	Serious offences against the persons.
Class-III							
1,081	809	0	37,480	556	169	84	Serious offences against the property and persons or against property only.
Class-IV							
310	115	0	2,676	10	0	0	Minor offences against the persons.
Class-V							
1,520	2,253	0	80,502	867	286	216	Minor offences against the property.
3,695	7,203	0	2,25,168	3,629	563	901	Total for classes I to V
3,802	4,399	0	1,75,901	4,438	754	1,640	Other offences not specified above
7,497	11,602	0	4,01,069	8,067	1,317	2,541	Grand Total

Source:- Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Mumbai.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस,गुन्हे व न्याय)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE,CRIMES AND JUDICIAL)
पोलीस / POLICE

तक्ता क्रमांक / TABLE No.10.6

बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे -भाग - १ / Non-Cognizable crimes in Brihan Mumbai -Part - I
(2016)

अ. क्र. Sr. No.	गुन्हे	वर्षाच्या	वर्षभरात	निकालासाठी	सुनावणी	आरोपी मेला, निसटला किंवा	सुनावणी संपुष्टात		वर्षाखेर	
		सुरवातीची	दाखल	एकूण	न करता	सुनावणी चालू असताना वेडा	आल्यामुळे निकालात			
		प्रलंबित	केलेली	[स्तंभ (३) +	रद्यपातल	झाला किंवा त्याच्यावरील	काढलेली प्रकरणे		प्रकरणे	
		प्रकरणे	केलेली	(४)]	केलेली	आरोप रद्द केले, सामोपचाराने	Number of		Offences	
		Number	Cases	Total for	प्रकरणे	मितवले किंवा काढून घेतले	cases tried to		No. of	
		of cases	reported	disposal	Number of	अशी प्रकरणे	a conclusion		cases	
		pending	during	[column	dismissed	अशा प्रकरणे	and ended in		pending	
		at the	the year	(3) + (4)]	without	Cases in which accused	मुक्त केलेली	गुन्हा	at the	
		beginning			trial	died, escaped, became	किंवा निर्दोषी	शाबीत	close of	
		of the year				insane during trial or in	ठरविलेली	झालेली	the year	
						which charges were	Discharged	Convicted		
						abandoned, compounded or	or acquitted			
						withdrawn	(8)	(9)	(10)	(2)
	वर्ग एक-									Class-I
1	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता इत्यादी बाबतीतील गुन्हे	2,290	888	3,178	0	55	265	37	2,821	Offences against the State, public tranquility, etc.
	वर्ग दोन-									Class-II
2	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे	27,715	9,000	36,715	0	458	1,797	700	33,760	Serious offences against the persons.
	वर्ग तीन-									Class-III
3	मालमत्ताविषयक गंभीर गुन्हे	9,270	3,068	12,338	0	120	428	688	11,102	Serious offences against the property.
	वर्ग चार-									Class-IV
4	व्यक्तिविषयक गौण गुन्हे	1,423	1,055	2,478	0	45	150	219	2,064	Minor offences against the persons.
	वर्ग पाच-									Class-V
5	मालमत्ताविषयक गौण गुन्हे	31,335	8,620	39,955	0	493	1,271	948	37,243	Minor offences against the property.
	वर्ग सहा-									Class-VI
6	वर न उल्लेखिलेले इतर गुन्हे	31,617	11,084	42,701	0	652	3,232	2,654	36,163	Other offences not specified above
7	पोलीसांनी दखल घेतलेले इतर विशेष किंवा स्थानिक कायद्याबाबतचे गुन्हे	22,950	7,722	30,672	7	423	1,926	2,615	25,701	Offences under other special local laws non-cognizable by the Police.
	एकूण	1,26,600	41,437	1,68,037	7	2,246	9,069	7,861	1,48,854	Grand Total

आधार :- पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:- Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Mumbai.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.7

**10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय) /
पोलीस /
तक्ता क्रमांक /
बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे - भाग-२ /**

अ.क्र. Sr. No.	गुन्हे	वर्षाच्या सुरवातीला शिल्लक असलेली प्रकरणे ज्यातील व्यक्तीची सुनावणी चालू आहे किंवा ज्यांचेबाबत कायदेशीर कारवाई सुरु केली आहे Persons concerned in cases pending at beginning of year namely under trial or against whom processes had issued	ज्यांचे विरुद्ध कारवाई सुरु केली आहे अशा व्यक्ती Persons against whom processes had issued	तक्रारीवरून On complaint	दंडाधिका-यांनी स्वतः घेतलेल्या दखलीमुळे किंवा पोलीसांकडून मिळालेल्या माहितीवरून On Magistrate's own motion or information from the police	पळून गेल्यामुळे किंवा टाळल्यामुळे या वर्षात ज्यांना अटक झाली नाही अशा व्यक्ती आणि ज्यांचेविरुद्ध वर्ष अखेरीस कायदेशीर कारवाई चालू होती अशा व्यक्ती Persons not arrested because they absconded or evaded arrest or failed to comply with summons during the year and persons against whom processes were outstanding at the end of the year	न्यायालयापुढे हजर झालेल्या व्यक्ती Persons who appeared before Court
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	
वर्ग एक-							
1	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय पातळीवरील गुन्हे.	11,944	4,340	0	0	3,431	
वर्ग दोन-							
2	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे	44,095	13,758	0	0	13,709	
वर्ग तीन-							
3	मिळकती संबंधी गंभीर गुन्हे	15,147	4,471	0	0	5,131	
वर्ग चार-							
4	व्यक्तिविषयक गौण गुन्हे	2,111	1,490	0	0	1,825	
वर्ग पाच-							
5	मिळकतीसंबंधी गौण गुन्हे	35,922	9,980	0	0	11,554	
वर्ग सहा-							
6	वर न उल्लेखिलेले इतर गुन्हे	56,402	13,220	0	0	16,617	
वर्ग सात-							
7	पोलीसांनी दखल घेतलेले इतर विशेष किंवा स्थानिक कायद्याबाबतचे गुन्हे	56,194	24,375	0	0	29,306	
एकूण		2,21,815	71,634	0	0	81,573	

आधार :- पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)**POLICE****TABLE No.10.7****Non-Cognizable Crimes in Brihan Mumbai -Part - II****(2016)**

हजर झालेल्या व सुनावणीशिवाय मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons discharged after appearance without trial	सुनावणी झालेल्या व्यक्ती Persons tried		वर्षाखेर सुनावणी चालू असलेल्या व्यक्ती Persons under trial at the close of the year	सोडलेल्या, सामोपचाराने मिटवलेल्या किंवा काढून घेतलेल्या प्रकरणातील व्यक्ती व सुनावणी चालू असताना मेलेल्या, निसटून गेलेल्या किंवा वेड लागलेल्या व्यक्ती Number concerned in cases abandoned or compounded or withdrawn and number who died, escaped or became insane during the trial	हजर होण्याआधीच मेलेल्या, निसटून गेलेल्या किंवा बदली करण्यात आलेल्या व्यक्ती No. of persons died, escaped or where transferred before appearance	Offences
(8)	निर्दोष ठरविलेल्या किंवा मुक्त केलेल्या Acquitted or discharged	गुन्हा शाबीत झालेल्या Convicted	(11)	(12)	(13)	(2)
Class-I						
51	879	52	14,218	24	0	Offences against the State, public tranquility, safety and justice.
Class-II						
129	2,455	683	55,112	122	0	Serious offences against the persons.
Class-III						
19	610	772	19,066	11	0	Serious offences against the property.
Class-IV						
0	52	159	2,878	0	0	Minor offences against the persons.
Class-V						
161	1,517	1,078	44,690	147	0	Minor offences against the property.
Class-VI						
351	3,498	2,776	78,816	221	0	Other offences not specified above
Class-VII						
497	3,497	6,070	81,279	331	0	Offences under other special or local laws and cognizable by Police.
1,208	12,508	11,590	2,96,059	856	0	Grand Total

Source: - Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Mumbai.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
पोलीस / POLICE

तक्ता क्रमांक / TABLE No.10.8

बृहन्मुंबईतील व महाराष्ट्र राज्यातील (बृहन्मुंबई सहित) चोरीस गेलेली व परत मिळालेली मालमत्ता २०१६

Property stolen and recovered Brihan Mumbai and in Maharashtra State (including Brihan Mumbai) 2016

अ.क्र.	गुन्हे	मालमत्ता चोरीस गेलेली प्रकरणे Cases in which property was stolen	चोरीची मालमत्ता परत मिळालेली प्रकरणे Cases in which property was recovered	चोरीस गेलेल्या मालमत्तेची किंमत (₹) Amount of property stolen (₹)	परत मिळालेल्या मालमत्तेची किंमत (₹) Amount of property recovered (₹)	Offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
मुंबई शहर						Mumbai City
1	चोरी	9,839	2,723	1,08,62,73,960	25,57,06,344	Theft
2	जबरी चोरी	1,145	709	7,80,11,368	2,19,18,405	Robbery
3	दंडनीय विश्वासघात	722	167	7,29,38,08,146	19,81,59,254	Criminal breach of trust
4	शासकीय कर्मचारी, बँकात काम करणारे, व्यापारी किंवा दलाल यांनी केलेला दंडनीय विश्वासघात.	0	0	0	0	Criminal breach of trust by public servant or by bankers. Merchants or agents.
5	चोरीची मालमत्ता बाळगणे	51	51	83,34,360	83,34,360	Possession of stolen property
6	बळजबरीने लुबाडणे	240	188	4,27,30,160	20,34,460	Extortion
7	दंडनीय अफरातफर.	4,394	1334	5,70,99,98,224	29,16,60,440	Criminal misappropriation
एकूण		16,391	5,172	14,21,91,56,218	77,78,13,263	Grand Total
महाराष्ट्र राज्य						Maharashtra State
(बृहन्मुंबई सहित)						(including Brihan Mumbai)
1	दरोडा	656	531	62,26,00,000	33,90,90,000	Dacoity
2	जबरी चोरी	4,031	2,518	32,09,20,000	13,05,80,000	Robbery
3	घरफोडी	14,834	4,726	1,93,08,80,000	31,97,90,000	Burglary
4	चोरी	58,911	17,969	4,32,68,50,000	1,11,75,70,000	Theft
5	इतर मालमत्तेचे गुन्हे	9,405	4,381	26,51,15,20,000	76,21,40,000	Other kind of Property offences
एकूण		87,837	30,125	33,71,27,70,000	2,66,91,70,000	Grand Total

आधार :- १) पोलीस आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई.

२) पोलीस आयुक्त यांचे कार्यालय, पुणे.

Source:- 1) Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Mumbai.

2) Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Pune.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.9

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय) /
पोलीस /
तक्ता क्रमांक /

महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरून परंतु मुंबई शहर वगळून) - भाग-१ /

अ.क्र. Sr. No.	गुन्हे	तपासावर शिल्लक असलेल्या आदल्या वर्षातल्या गुन्ह्यांची संख्या Number of cases pending investigation from the previous year	वर्षात दाखल झालेली प्रकरणे Number of cases reported during the year	तपासणी न झालेली किंवा तपासणीस नकार दिलेली प्रकरणे Number of cases not investigated or in which investigation was refused	वस्तुस्थितीतील किंवा कायद्यातील चुकीमुळे जी प्रकरणे खोटी किंवा दखलपात्र नसलेली घोषित केलेली प्रकरणे Number of cases declared false due to mistake of facts or law or non- cognizable	वर्षभरात दोषारोपपत्र देण्यात आलेली प्रकरणे Cases in which charge- sheets were laid during the year	वर्षभरात दोषारोपपत्र देण्यात न आलेली परंतु तपास पूर्ण करून अंतिम अहवाल सादर करण्यात आलेली प्रकरणे Cases in which charge- sheets were not laid but investigation completed and final report submitted during the year	वर्ष अखेरीस तपासावर शिल्लक असलेली प्रकरणे Cases pending investigation at the end of the year
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	दखलपात्र गुन्हायत साथ देणे	2,415	1,208	N.A.	26	756	N.A.	2,770
2	दखलपात्र गुन्ह्याविषयी कट करणे	10,036	10,547	N.A.	813	6,767	N.A.	12,225
	वर्ग एक-							
3	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय हया बाबतीतील गुन्हे	8,181	4,014	..	75	2,585	N.A.	7,323
	वर्ग दोन-							
4	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे	694	916	..	4	843	N.A.	659
	वर्ग तीन-							
5	व्यक्ती आणि मालमत्ताविषयक किंवा फक्त मालमत्ताविषयक गंभीर गुन्हे	32,105	13,444	..	390	4,861	N.A.	32,360
	वर्ग चार-							
6	व्यक्तिविषयक किरकोळ गुन्हे	53,431	30,129	..	1,308	15,812	N.A.	55,337
	वर्ग पाच-							
7	मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे	14,031	9,488	..	135	10,168	N.A.	12,348
	एकूण- (एक ते पाच)	1,20,893	69,746	N.A.	1,912	41,792	N.A.	1,23,022
8	वर नमूद न केलेले इतर गुन्हे. (१) विशेष व स्थानिक कायद्या- खालील दखलपात्र ठरलेले गुन्हे (२) आय.पी.सी. कायद्याखालील गुन्हे	14,031	9,488	..	135	10,168	N.A.	12,348
	
	एकूण	1,34,924	79,234	N.A.	2,047	51,960	N.A.	1,35,370

आधार : पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

**SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
POLICE**

TABLE No.10.9

Cognizable Crimes in Maharashtra State (including Railway but excluding Mumbai city) -Part - I

(2015)

वर्ग केलेली प्रकरणे Transferred	न्यायालयात काम चालू असलेली गेल्या वर्षातील प्रकरणे Cases pending trial at court from the previous year	चालू वर्षात न्यायालयात पाठविलेली प्रकरणे Cases sent to court for trial during the year	न्यायालयात सामोपचाराने मिटवलेली, काढून घेतलेली किंवा अन्यथा निकालात काढलेली (गुन्हयास मदत केल्याचे गुन्हे धरून) प्रकरणे Cases compounded withdrawn or otherwise disposed of by Courts (including abetting, etc.)	निर्दोष सुटलेली प्रकरणे Cases acquitted	गुन्हा शाबित झालेली प्रकरणे Cases convicted	वर्ष अखेरीस न्यायालयात चालू असलेली प्रकरणे Cases pending trial at court at the end of the year	Offences	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
..	4,081	756	73	280	46	4,438	Abetment of cognizable offences	
..	40,632	6,767	458	1,814	580	44,547	Cognizable criminal conspiracy	
..	17,557	2,585	27	577	833	18,705	Class I- Offences against the State public tranquility, safety and justice.	
..	2,302	843	102	66	300	2,677	Class II- Serious offences against the persons.	
..	55,834	4,861	744	1,408	1,242	57,301	Class III- Serious offences against persons and property or against property only.	
..	1,20,406	15,812	1,404	4,145	3,001	1,27,668	Class IV- Minor offences against the persons.	
..	75,026	10,168	692	1,348	3,119	80,035	Class V- Minor offences against the property.	
..	3,15,838	41,792	3,500	9,638	9,121	3,35,371	Sub-Total (1 to 5)	
..	75,026	10,168	692	1,348	3,119	80,035	Other offences not specified above.- (I) Offences under special and local laws declared to be cognizable.	
..	(ii) Offences under I.P.C.	
0	3,90,864	51,960	4,192	10,986	12,240	4,15,406	Grand Total	

Source : Office of the Director General of Police, Government of Maharashtra, Mumbai.

N.A. — उपलब्ध नाही / Not Available

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय) /

पोलीस /

तक्ता क्रमांक /

महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे समाविष्ट परंतु मुंबई शहर वगळून) - भाग-२/

अ.क्र. Sr. No.	गुन्हे	गेल्या वर्षापासून प्रकरणांची चौकशी चालू असतांना ज्या व्यक्ती कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशांची संख्या Number of persons in custody or on bail during the stage of investigation pending from previous year	वर्षभरात अटक केलेल्या व्यक्ती Number of persons arrested during the year	सुनावणीपूर्वी पोलीसांनी किंवा दंडाधिका-यांनी मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons discharged by police or by magistrate before trial	वर्षभरात आरोपपत्र दाखल केले आहेत अशा व्यक्ती Number of persons in whose cases charge sheets were called during the year	वर्ष अखेरीस प्रकरणांची चौकशी चालू असतांना ज्या व्यक्ती कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशांची संख्या Number of persons in custody or on bail pending investigation at the end of the year	ज्यांच्यावरील प्रकरणाची कोर्टातील सुनावणी गेल्या वर्षापासून चालू आहे अशा व्यक्तींची संख्या Number of persons at trial in court pending from the previous year
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	दखलपात्र गुन्ह्यात साथ देणे	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
2	दखलपात्र गुन्ह्याविषयी कट करणे	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
वर्ग एक-							
3	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय हया बाबतीतील गुन्हे	3,004	2,438	3	2,306	3,133	13,687
वर्ग दोन-							
4	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे	13,436	10,690	19	9,254	14,853	66,346
वर्ग तीन-							
5	व्यक्ती आणि मालमत्ताविषयक किंवा फक्त मालमत्ताविषयक गंभीर गुन्हे.	3,526	3,709	8	4,057	3,170	32,210
वर्ग चार-							
6	व्यक्तिविषयक किरकोळ गुन्हे.	612	782	0	892	502	1,758
वर्ग पाच-							
7	मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे	6,457	5,827	9	6,586	5,689	72,404
वर्ग सहा-							
8	वर न नोंदविलेले इंडियन पिनल कोडखालील इतर गुन्हे.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
एकूण- (एक ते आठ)		27,035	23,446	39	23,095	27,347	1,86,405
9	वर नमूद न केलेले इतर गुन्हे.						
(१) विशेष व स्थानिक कायद्या- खाली दखलपात्र ठरलेले गुन्हे.		19,757	16,071	93	18,997	16,738	1,48,982
एकूण		46,792	39,517	132	42,092	44,085	3,35,387

आधार : पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

**SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
POLICE**

TABLE No.10.10

**Cognizable Crimes in Maharashtra State (including Railways but excluding Mumbai city) -Part - II
2015)**

ज्यांच्यावरील प्रकरणे कोर्टापुढे सुनावणीसाठी या वर्षात सादर केली अशा व्यक्तींची संख्या Number of persons whose cases were put to Court for trial during the year	ज्यांची प्रकरणे सामोपचाराने मिटविली किंवा काढून घेतली किंवा गुन्ह्यात साथ देणे वगैरे आरोप धरून असलेल्या प्रकरणांचा अन्य निकाल लावला आहे अशा व्यक्ती Number of persons against whom cases were compounded or withdrawn or whose cases were otherwise disposed of including abetting, etc. सामोपचाराने मिटविलेली काढून घेतलेली किंवा कमी झालेली Compounded Withdrawn or otherwise dropped	शिक्षा झालेल्या व्यक्ती Number of persons convicted	निर्दोष ठरविलेल्या किंवा मुक्त केलेल्या व्यक्ती Number of persons acquitted or discharged	ज्या व्यक्तींची कोर्टापुढे सुनावणी चालू असतांना ज्या कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशा व्यक्तींची वर्षाखेरची संख्या Number of persons in custody or on bail pending trial in Courts at the end of the year	वर्ग केलेली प्रकरणे Transferred	Offences	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Abetment of cognizable offences
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Cognizable criminal conspiracy Class I-
2,306	1,144	62	N.A.	14,787	N.A.	N.A.	Offences against the State public tranquility, safety and justice. Class II-
9,254	3,141	722	N.A.	71,737	N.A.	N.A.	Serious offences against the persons. Class III-
4,057	876	1,081	N.A.	34,310	N.A.	N.A.	Serious offences against persons and property or against property only. Class IV-
892	166	310	N.A.	2,174	N.A.	N.A.	Minor offences against the persons. Class V-
6,586	2,657	1,520	N.A.	74,813	N.A.	N.A.	Minor offences against the property. Class VI-
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Other offences under I.P.C not mentioned above.
23,095	7,984	3,695	N.A.	1,97,821	N.A.	N.A.	Sub-Total (1 to 8)
18,997	5,014	3,802	1,59,163	1,59,163	N.A.	N.A.	Other offences not specified above.- (I) Offences against special and local laws declared to be cognizable.
42,092	12,998	7497	N.A.	356984	N.A.	N.A.	Grand Total

Source : Director-General of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

N.A. — उपलब्ध नाही / Not Available

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस,गुन्हे न्याय व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRUH)
तक्ता क्रमांक / TABLE No.10.11
कारागृहातील व दुय्यम कारागृहातील कैदी
Prisoners confined in Jails and subsidiary Jails
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No. (1)	बाब (2)	माहिती Particulars (3)			Item (2)
1	कैदेची जागा-				Place of confinement-
	(अ) मध्यवर्ती कारागृह	9			(a) Central Jails.
	(ब) जिल्हा कारागृह	42			(b) District Jails.
	(क) विशेष कारागृह, रत्नागिरी	1			(c) Special Jails, Ratnagiri.
	(ड) किशोर सुधारालय, नाशिक	1			(d) Kishor Sudharalay, Nashik
	(ई) दुय्यम कारागृह	100			(e) Sub-Jails.
	(फ) मुक्त छावण्या	1			(f) Open Colonies.
	एकूण	154			Total
		पुरुष Men	स्त्रिया Women	एकूण Total	
2	कैदी-				Prisoners-
2.1	वर्षाच्या सुरवातीस असलेले	28,531	1,351	29,882	Remained at the Commencement of the year.
2.2	वर्षात भरती झालेले	1,18,884	6,392	1,25,276	Received during the year.
	एकूण	1,47,415	7,743	1,55,158	Total
2.3	कायद्याच्या सर्व कलमातून मुक्त झालेले.	1,17,588	6,329	1,23,917	Discharged from all clauses
2.4	वर्षाच्या शेवटी असलेले	29,827	1,414	31,241	Remaining at the end of the year.
2.5	प्रत्येक वर्गाची दैनिक सरासरी संख्या	29,167	1,369	30,536	Daily average number of each class.

आधार :- कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे न्याय व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRUH)
तक्ता क्रमांक / TABLE No.10.12

कारागृहात दाखल केलेल्या व वर्षअखेरीस राहिलेल्या कैद्यांची लिंगानुसार संख्या व चालू वर्षात केलेल्या कैद्यांची (न्यायिक कैदी फक्त) लिंग, वय, साक्षरता व पूर्वीच्या व्यवसायानुसार संख्या

Number of convicts admitted and remained in jail at the close of the year by sex and convicts imprisoned during the year by sex, age, literacy and previous occupation (for judicial convicts only)

(2016-17)

अ.क्र.	बाब	माहिती / Particulars			Item
Sr. No.		पुरुष / Men	स्त्रिया / Women	एकूण / Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	आदल्या वर्षाच्या शेवटी राहिलेले कैदी	7,809	371	8,180	Remained at the close of the previous year.
2	चालू वर्षात कैद केलेले	13,648	496	14,144	Imprisoned during the present year.
3	बदलून आलेले	5,773	239	6,012	Received by transfer.
	एकूण	27,230	1106	28,336	Total
4	वर्षभरात मुक्त केलेले	18,909	736	19,645	Discharged during the year.
5	वर्ष अखेर शिल्लक संख्या	8,321	370	8,691	Closing balance at the end of the year.
	चालू वर्षात कैद केलेले-				Imprisoned during the present year-
1	वयानुसार / Age-				
1.1	Under 16 वर्षाखालील / Years		
1.2	16-18 वर्षे / Years		
1.3	19-21 वर्षे / Years	2,365	18	2,383	
1.4	22-30 वर्षे / Years	4,919	233	5,152	
1.5	31-40 वर्षे / Years	3,889	185	4,074	
1.6	41-60 वर्षे / Years	2,307	57	2,364	
1.7	Above 60 वर्षावर / Years	168	3	171	
	एकूण	13,648	496	14,144	Total
2	साक्षरतेनुसार-				Literacy-
2.1	साक्षर	2,511	174	2,685	Literate.
2.2	निरक्षर	11,137	322	11,459	Illiterate.
	एकूण	13,648	496	14,144	Total
3	पूर्वीच्या व्यवसायानुसार-				Previous occupation-
3.1	शासकीय सेवेत, नगरपालिका किंवा इतर स्थानिक संस्थात काम करणारे	59	3	62	Employed under Government or municipal or other local authorities.
3.2	व्यावसायिक व्यापार व वाणिज्य क्षेत्रातील	527	0	527	Professional and engaged in commercial trade.
3.3	सेवा किंवा वैयक्तिक कार्यालये असलेल्या	2,463	179	2,642	In service or performing personal offices.
3.4	शेती व पशु क्षेत्रातील	2,984	61	3,045	Engaged in agriculture and with animals.
3.5	यांत्रिक, कला, वस्तुनिर्माण व अभियांत्रिकी क्षेत्रातील.	Employed in mechanical, arts manufacture and engineering operation, etc.
3.6	इतरत्र वर्गीकरण न झालेल्या व्यक्ती	7,615	253	7,868	Miscellaneous, not classified otherwise
	एकूण	13,648	496	14,144	Total
3.7	विवाहित	8,383	368	8,751	Married
3.8	अविवाहित	4,847	97	4,944	Unmarried
3.9	विधवा / विधूर	418	31	449	Widows / Widower
	एकूण	13,648	496	14,144	Total

आधार :- कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे न्याय व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRUH)
तक्ता क्रमांक / TABLE No.10.13

कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची लिंग, शिक्षेचे स्वरूप व शिक्षेची मुदत यानुसार तसेच पूर्वी शिक्षा झालेली असून पुन्हा कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची संख्या (न्यायिक कैदी फक्त)

Number of convicts admitted into jail by sex, nature and length of sentences and convicts admitted into the jails who had been previously convicted (for judicial convicts only)

(2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	बाब (2)	पुरुष Men (3)	स्त्रिया Women (4)	एकूण Total (5)	Item (2)
	वर्षभरात कारागृहात दाखल केलेली कैदी- कारावास-				Convicts admitted during the year- Imprisonment-
1	एक महिना किंवा कमी	4,086	228	4,314	Not exceeding one month.
2	एक महिन्याहून जास्त व तीन महिने किंवा कमी	2,581	69	2,650	Above one month and not exceeding three months.
3	तीन महिन्याहून जास्त व सहा महिने किंवा कमी	1,903	51	1,954	Above three months and not exceeding six months.
4	सहा महिन्याहून जास्त व एक वर्ष किंवा कमी	1,239	33	1,272	Above six months and not exceeding one year.
5	एक वर्षाहून जास्त व दोन वर्ष किंवा कमी	1,053	22	1,075	Above one year and not exceeding two years.
6	दोन वर्षाहून जास्त व पाच वर्षे किंवा कमी	777	27	804	Above two years and not exceeding five years.
7	पाच वर्षाहून जास्त व दहा वर्षे किंवा कमी	662	15	677	Above five years and not exceeding ten years.
8	दहा वर्षाहून जास्त	371	5	376	Exceeding ten years.
9	हद्यपारीची शिक्षा- (अ) मुदतीची हद्यपारी			0	Sentenced to transportation- (a) For a term.
10	मृत्युची शिक्षा	22	0	22	Sentence of death.
11	जन्मठेपेची शिक्षा	954	46	1,000	Imprisonment for Life
	एकूण	13,648	496	14,144	Total
	पूर्वी शिक्षा झालेले व कारागृहात दाखल केलेले कैदी-				Convicts admitted who had been previously convicted-
1	जामीन न मिळाल्यामुळे किंवा चांगल्या वर्तणुकी- अभावी कैद केलेले सराईत गुन्हेगार.		Number of habitual offenders imprisoned in default of finding security or good behaviour.
2	पूर्वी शिक्षा झालेले व जामीन न मिळविता आल्यामुळे कैद केलेले- (अ) पूर्वी एकदा शिक्षा झालेले (ब) पूर्वी दोनदा शिक्षा झालेले (क) पूर्वी दोनपेक्षा जास्त वेळा शिक्षा झालेले	22 16 3	0 0 0	22 16 3	Number of habitual offenders imprisoned in default behaviour. (a) Previously convicted once. (b) Previously convicted twice. (c) Previously convicted more than twice.
	एकूण - (१+२)	41	0	41	Total (1+2)
3	१६ वर्षाखालील गुन्हेगार	Offenders under 16 years of age.

आधार :- कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे न्याय व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES, JUDICIAL AND SUDHARGRUH)
तक्ता क्रमांक / TABLE No.10.14
तुरुंगातील कैद्यांवर पहारा करणे व त्यांची देखभाल करणे यावरील खर्च
Expenditure in guarding and maintaining the prisoners in jails
(2016-17)

(₹ हजारात / ₹ In thousands)

अ.क्र. Sr. No. (1)	बाब (2)	खर्च Expenditure (3)	Item (2)
	आस्थापना खर्च		Establishment Expenditure
	(अ) आवर्ती (वेतनासह)	24,78,214	(A) Recurring (including salaries)
	(ब) अनावर्ती		(B) Non Recurring
	१. विकास खर्च	22,585	Development Expenditure
	२. विकासेतर खर्च	...	Non development Expenditure
	एकूण (अ+ब)	25,00,799	Total (A + B)
	(क) योजनेतर खर्च-		(C) Expenditure on Non-plan scheme-
1	वेतन	16,43,280	Salaries
2	प्रवास खर्च	10,082	Travel expenses
3	आहारविषयक आकार	3,61,663	Diet charges
4	कार्यालयीन खर्च	27,366	Office expenses
5	भाडे, दर व कर	5,344	Rents, Rates and Taxes
6	मजुरी	60,955	Wages
7	सहाय्यक अनुदान	1,000	Grant-in-aid contribution
8	वैद्यकीय उपचार	27,429	Medical treatment
9	तुरुंग उद्योगावरील खर्च	90,983	Jail Industries expenses
10	इतर खर्च	75,012	Other charges
11	यंत्र सामग्रीवरील खर्च	1,052	Machinery expenses
12	कपडे बिछाना	528	Prison clothing and bedding
13	संकीर्ण बांधकाम	527	Miscellaneous construction
14	पेट्रोल	2,149	Petrol
15	इतर संकीर्ण खर्च	1,70,844	Others miscellaneous expenses
	एकूण (क)	24,78,214	Total (C)
	कैद्यांची रोजची सरासरी संख्या (साधे कैदी वगळून)	30,536	Average number of Prisoners Daily (excluding general prisoners)
	कैद्यांचा दरडोई एकूण खर्च (₹)	224	Total cost per head of average strength (in ₹)

आधार :- कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

११. राज्य उत्पन्न :

राज्य उत्पन्नाचे चालू किंमतीनुसार व २०११-१२ च्या स्थिर किंमतीनुसार अंदाज, त्यांची टक्केवारीनुसार विभागणी, क्षेत्रानुसार विभागणी इत्यादी माहिती या विभागात दिली आहे. हे अंदाज (१) कार्यालयीन अभिलेखामधून उपलब्ध झालेल्या व (२) अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, केंद्रीय सांख्यिकीय संघटना आणि इतर संस्थांनी मागील काही वर्षांत घेतलेल्या नमुना पाहण्या व अभ्यास पाहण्या यांतून गोळा केलेल्या व्यापक सांख्यिकीय माहितीवर आधारित आहेत.

तक्ता क्र. ११.१ मध्ये घटक खर्चावर आधारित राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न आणि त्यांचे निर्देशांक यांची माहिती देण्यात आली आहे.

तक्ता क्र.११.२ मध्ये घटक खर्चावर आधारित चालू किंमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्नाची माहिती देण्यात आली आहे.

तक्ता क्र.११.३ मध्ये घटक खर्चावर आधारित स्थिर (२०११-१२ च्या) किंमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्नाची माहिती दिली आहे.

तक्ता क्र.११.४ मध्ये घटक खर्चावर आधारित निव्वळ राज्य उत्पन्नाच्या मुख्य क्षेत्रवार निर्देशांकांची माहिती दिली आहे.

तक्ता क्र.११.५ मध्ये मागील वर्षांपेक्षा निव्वळ राज्य उत्पन्नाच्या टक्केवारीतील बदल स्थिर (२०११-१२ च्या) किंमतीनुसार देण्यात आला आहे.

तक्ता क्र.११.६ मध्ये स्थिर (२०११-१२ च्या) किंमतीनुसार निवडक राज्यांचे व केंद्रशासित प्रदेशांचे दरडोई उत्पन्न दिले आहे.

तक्ता क्र.११.७ मध्ये चालू किंमतीनुसार औद्योगिक गटवार राज्य उत्पन्न दिले आहे.

तक्ता क्र.११.८ मध्ये चालू किंमतीनुसार औद्योगिक गटवार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी देण्यात आली आहे.

तक्ता क्र.११.९ मध्ये औद्योगिक गटानुसार झालेले स्थिर (२०११-१२ च्या) किंमतीनुसार राज्य उत्पन्न दिले आहे.

तक्ता क्र.११.१० मध्ये औद्योगिक गटानुसार झालेले स्थिर (२०११-१२ च्या) किंमतीनुसार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी देण्यात आली आहे.

तक्ता क्र.११.११ मध्ये औद्योगिक गटानुसार झालेले स्थिर (२०११-१२ च्या) किंमतीनुसार राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक दिले आहे.

11. STATE INCOME :

In this section the estimates of State income at current and constant (2011-12) prices, their percentage distribution sectoral distribution etc. are given. These estimates are prepared on the basis of comprehensive statistical material which has become available from official records and also collected through sample surveys and type studies conducted by this Directorate, Central Statistical Organisation and other agencies over the past few years.

Table No.11.1 gives information regarding State Income and per capita State Income at factor cost and their indices.

Table No.11.2 gives information regarding net State domestic product at factor cost by sectors at current prices.

Table No.11.3 gives information regarding net State domestic product at factor cost by sectors at constant (2011-12) prices.

Table No.11.4 gives information regarding indices of net State domestic products at factor cost by major sectors.

Table No.11.5 gives information regarding percentage in net State domestic products over the previous year at constant (2011-12) prices.

Table No.11.6 gives information regarding per capita income in selected States, Union territories of India at constant (2011-12) prices.

Table No.11.7 gives information regarding State Income by Industry of origin at current prices.

Table No.11.8 gives information regarding percentage distribution of State income by industry of origin at current prices.

Table No.11.9 gives information regarding State income by industry of origin at constant (2011-12) prices.

Table No.11.10 gives information regarding percentage distribution of State income by industry of origin at constant (2011-12) prices.

Table No.11.11 gives information regarding indices of State income by industry of origin at constant (2011-12) prices.

राज्य उत्पन्न / State Income

तक्ता क्र ११. १ / Table No.11.1

मुळ किंमतीनुसार स्थूल / निव्वळ राज्य मूल्यवृद्धी, बाजार किंमतीनुसार स्थूल / निव्वळ राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न आणि त्यांचे निर्देशांक

Gross/Net State Value Added At Basic Price, Gross/Net State Domestic Product & Per Capita Income At Market Price And Their Indices

बाब (1)	2011-12 [@] (2)	2012-13 [@] (3)	2013-14 [@] (4)	2014-15 ⁺⁺ (5)	2015-16 ⁺ (6)	ITEM (1)
स्थूल राज्य उत्पन्न						Gross State Domestic Product
i) चालू किंमतीनुसार(₹ लाख)	1,27,594,788	14,54,61,158	16,46,04,261	17,73,74,354	20,01,22,253	i) At Current Prices (₹ Lakh)
ii) स्थिर(२०११-१२) किंमतीनुसार(₹ लाख)	1,27,594,788	13,52,47,071	14,51,20,759	15,30,21,100	16,59,77,594	ii) At Constant (2011-12) Prices (₹ Lakh)
निव्वळ राज्य उत्पन्न						Net State Domestic Product
i) चालू किंमतीनुसार(₹ लाख)	1,12,217,314	12,77,16,273	14,45,11,605	15,51,62,831	17,48,77,104	i) At Current Prices (₹ Lakh)
ii) स्थिर(२०११-१२) किंमतीनुसार(₹ लाख)	1,12,217,314	11,84,23,971	12,67,14,422	13,32,23,915	14,41,67,460	ii) At Constant (2011-12) Prices (₹ Lakh)
दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्न						Per Capita Net State Domestic Product
i) चालू किंमतीनुसार(रुपये)	99,173	1,11,542	1,24,724	1,32,341	1,47,399	i) At Current Prices (₹)
ii) स्थिर(२०११-१२) किंमतीनुसार(रुपये)	99,173	1,03,426	1,09,364	1,13,629	1,21,515	ii) At Constant (2011-12) Prices (₹)
स्थूल राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक (पायाभूत वर्ष २०११-१२=१००)						Index Number of Gross State Domestic Product (Base Year 2011-12=100)
i) चालू किंमतीनुसार	100	114.0	129.0	139.0	156.8	i) At Current Prices
ii) स्थिर(२०११-१२) किंमतीनुसार	100	106.0	113.7	119.9	130.1	ii) At Constant (2011-12) Prices
निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक						Index Numbers of Net State Domestic Product (Base Year 2011-12=100)
i) चालू किंमतीनुसार	100	113.8	128.8	138.3	155.8	i) At Current Prices
ii) स्थिर(२०११-१२) किंमतीनुसार	100	105.5	112.9	118.7	128.5	ii) At Constant (2011-12) Prices
क्षेत्रनिहाय निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक						Sectorwise Index Numbers of Net State Domestic Product (Base Year 2011-12=100)
१.कृषि व संलग्न कार्ये						1.Agriculture & Allied Activities
i) चालू किंमतीनुसार	100	108.1	129.8	120.0	122.1	i) At Current Prices
ii) स्थिर (२०११-१२) किंमतीनुसार	100	99.2	111.8	98.5	94.2	ii) At Constant (2011-12) Prices
२.उद्योग						2.Industry
i) चालू किंमतीनुसार	100	110.2	123.4	130.8	140.3	i) At Current Prices
ii) स्थिर(२०११-१२) किंमतीनुसार	100	101.5	107.1	115.0	123.7	ii) At Constant (2011-12) Prices
३.तृतीय क्षेत्र / सेवा						3.Tertiary / Services Sector
i) चालू किंमतीनुसार	100	116.0	131.1	148.1	169.3	i) At Current Prices
ii) स्थिर(२०११-१२) किंमतीनुसार	100	108.3	115.9	126.5	139.3	ii) At Constant (2011-12) Prices
दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक (पायाभूत वर्ष २०११-१२=१००)						Index Number of Per Capita Net State Domestic Product (Base Year 2011-12=100)
i) चालू किंमतीनुसार	100	112.5	125.8	133.4	148.6	i) At Current Prices
ii) स्थिर(२०११-१२) किंमतीनुसार	100	104.3	110.3	114.6	122.5	ii) At Constant (2011-12) Prices

@ प्राथमिक अंदाज / Preliminary Estimates + पहिले सुधारित अंदाज / First Revised Estimates ++ दुसरे सुधारित अंदाज / Second Revised Estimates

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Source :- Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

राज्य उत्पन्न / State Income

तक्ता क्र ११. २ / Table No.11.2

क्षेत्रनिहाय मुळ किंमतीनुसार स्थूल राज्य मूल्यवृद्धी, बाजार किंमतीनुसार स्थूल राज्य उत्पन्न - चालू किंमतीनुसार

Gross State Value Added At Basic Prices By Industry Of Origin & Gross State Domestic Product At Market Prices - At Current Prices

उद्योग (1)	2011-12 [@] (2)	2012-13 [@] (3)	2013-14 [@] (4)	2014-15 ⁺⁺ (5)	2015-16 ⁺ (6)	Industry (1)
पीक	99,42,909	1,05,23,409	1,34,01,998	1,14,73,332	1,11,42,400	Crop
पशुसंवर्धन	28,55,741	32,82,569	35,17,140	39,85,726	46,32,855	Livestock
वने व लाकूड तोडणी	16,60,081	18,28,019	18,62,645	19,37,520	18,92,706	Forestry and Logging
मत्स्यव्यवसाय व मत्स्यशेती	2,93,875	3,51,634	3,85,199	4,75,141	4,72,844	Fishing and aquaculture
कृषि व संलग्न कार्य (१+२+३+४)	1,47,52,607	1,59,85,631	1,91,66,982	1,78,71,719	1,81,40,805	Agriculture & Allied Activities (1+2+3+4)
खाण व दगड खाणकाम	56,49,313	59,02,340	48,31,332	53,76,387	55,41,842	Mining and Quarrying
प्राथमिक क्षेत्र (५+६)	2,04,01,920	2,18,87,971	2,39,98,315	2,32,48,105	2,36,82,647	Primary Sector (5+6)
वस्तुनिर्माण	2,46,03,175	2,82,03,191	3,24,23,665	3,48,32,956	3,75,81,301	Manufacturing
बीज, वायू आणि पाणीपुरवठा व इतर उपयोगिता सेवा	26,80,584	29,24,866	40,32,346	37,73,977	44,27,639	Electricity, Gas and Water Supply, Other Utility Services
बांधकाम	78,63,028	81,86,890	89,49,745	92,90,168	97,03,301	Construction
द्वितीय क्षेत्र (८+९+१०)	3,51,46,786	3,93,14,946	4,54,05,756	4,78,97,102	5,17,12,241	Secondary Sector (8+9+10)
उद्योग (६+११)	4,07,96,099	4,52,17,286	5,02,37,088	5,32,73,489	5,72,54,082	Industry (6+11)
व्यापार, दुरूस्ती, हॉटेल्स व उपहारगृहे	1,05,60,911	1,27,79,220	1,36,33,266	1,47,97,401	1,65,69,187	Trade, Repair, Hotels & Restaurants
रेल्वे	5,98,786	6,49,139	6,86,231	8,12,070	9,02,095	Railways
परिवहन (रेल्वे व्यतिरीक्त)	41,69,556	49,33,053	50,89,082	56,91,115	63,35,630	Transport by means other than Railways
साठवण	92,479	1,01,918	1,14,787	1,41,906	1,65,086	Storage
दळणवळण व प्रसारणासंबंधित सेवा	15,89,202	18,01,230	21,73,204	25,24,607	30,25,458	Communication and Services related to Broadcasting
वित्तीय सेवा	1,17,83,628	1,29,09,085	1,49,72,993	1,63,70,328	1,75,71,546	Financial Services
स्थावर मालमत्ता, राहत्या घरांची मालकी व व्यावसायिक सेवा	1,90,86,971	2,24,57,025	2,65,81,174	3,11,62,816	3,72,30,641	Real estate, Ownership of dwellings & Professional Services.
सार्वजनिक प्रशासन	39,06,953	43,37,090	47,93,329	50,33,744	58,47,978	Public Administration
इतर सेवा	66,62,495	78,31,781	90,88,224	1,05,97,760	1,23,67,158	Other services
तृतीय / सेवा क्षेत्र (१३+१४+१५+१६+१७+१८+१९+२०+२१)	5,84,50,982	6,77,99,541	7,71,32,290	8,71,31,747	10,00,14,778	Tertiary / Services Sector (13+14+15+16+17+18+19+20+21)
स्थूल राज्य मूल्यवृद्धी (५+१२+२२)	11,39,99,688	12,90,02,458	14,65,36,361	15,82,76,954	17,54,09,666	Gross State Value Added (5+12+22)
आयात करासह उत्पादनावरील कर	1,62,08,500	1,98,30,400	2,16,32,200	2,29,08,100	2,82,76,355	Taxes on Product
वजा उत्पादनावरील अर्थसहाय्य	26,13,400	33,71,700	35,64,300	38,10,700	35,63,767	Less Subsidies on Product
स्थूल राज्य उत्पन्न (२३+२४-२५)	12,75,94,788	14,54,61,158	16,46,04,261	17,73,74,354	20,01,22,253	Gross State Domestic Product (23+24-25)
दरडोई स्थूल राज्य उत्पन्न (₹)	1,12,763	1,27,039	1,42,066	1,51,285	1,68,677	Per capita GSDP (₹)

@ प्राथमिक अंदाज / Preliminary Estimates + पहिले सुधारित अंदाज / First Revised Estimates ++ दुसरे सुधारित अंदाज / Second Revised Estimates

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

राज्य उत्पन्न / State Income

तक्ता क्र. ११.३ / Table No. 11.3

मुळ किंमतीनुसार स्थूल राज्य मूल्यवृद्धी - चालु किंमतीनुसार (क्षेत्रनिहाय टक्केवारी)

Gross State Value Added At Basic Prices By Industry Of Origin At Current Prices (Sectorwise Percentage Distribution)

अ.क्र. (1)	उद्योग (2)	2011-12 [@] (3)	2012-13 [@] (4)	2013-14 [@] (5)	2014-15 ⁺⁺ (6)	2015-16 ⁺ (7)	Industry (1)
१	पीक	8.7	8.2	9.1	7.2	6.4	Crops
२	पशुसंवर्धन	2.5	2.5	2.4	2.5	2.6	Livestock
३	वने व लाकूड तोडणी	1.5	1.4	1.3	1.2	1.1	Forestry and Logging
४	मत्स्यव्यवसाय व मत्स्यशेती	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	Fishing and aquaculture
५	कृषि व संलग्न कार्य	12.9	12.4	13.1	11.3	10.3	Agriculture & Allied Activities
६	खाण व दगड खाणकाम	5.0	4.6	3.3	3.4	3.2	Mining and Quarrying
७	प्राथमिक क्षेत्र	17.9	17.0	16.4	14.7	13.5	Primary Sector
८	वस्तुनिर्माण	21.6	21.9	22.1	22.0	21.4	Manufacturing
९	वीज, वायू आणि पाणीपुरवठा व इतर उपयोगिता सेवा	2.4	2.3	2.8	2.4	2.5	Electricity, Gas and Water Supply, Other Utility Services
१०	बांधकाम	6.9	6.3	6.1	5.9	5.5	Construction
११	द्वितीय क्षेत्र	30.8	30.5	31.0	30.3	29.5	Secondary Sector
१२	उद्योग	35.8	35.1	34.3	33.7	32.6	Industry
१३	व्यापार, दुरूस्ती, हॉटेल्स व उपहारगृहे	9.3	9.9	9.3	9.3	9.4	Trade, Repair, Hotels & Restaurants
१४	रेल्वे	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	Railways
१५	परिवहन (रेल्वे व्यतिरीक्त)	3.7	3.8	3.5	3.6	3.6	Transport by means other than Railways
१६	साठवण	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	Storage
१७	दळणवळण व प्रसारणासंबंधित सेवा	1.4	1.4	1.5	1.6	1.7	Communication and Services related to Broadcasting
१८	वित्तीय सेवा	10.3	10.0	10.2	10.3	10.0	Financial Services
१९	स्थावर मालमत्ता, राहत्या घरांची मालकी व व्यावसायिक सेवा	16.7	17.4	18.1	19.7	21.2	Real estate, Ownership of dwellings & Professional Services.
२०	सार्वजनिक प्रशासन	3.4	3.4	3.3	3.2	3.3	Public Administration
२१	इतर सेवा	5.8	6.1	6.2	6.7	7.1	Other services
२२	तृतीय/ सेवा क्षेत्र	51.3	52.6	52.6	55.1	57.0	Tertiary / Services Sector
२३	स्थूल राज्य मूल्यवृद्धी	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	Gross State Value Added

@ प्राथमिक अंदाज / Preliminary Estimates + पहिले सुधारित अंदाज / First Revised Estimates ++ दुसरे सुधारित अंदाज / Second Revised Estimates

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :-Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

राज्य उत्पन्न / State Income

तक्ता क्र. ११.४ / Table No.11.4

क्षेत्रनिहाय मूल किंमतीनुसार स्थूल राज्य मूल्यवृद्धी, बाजार किंमतीनुसार स्थूल राज्य उत्पन्न - स्थिर (२०११-१२) किंमतीनुसार

Gross State Value Added At Basic Prices By Industry Of Origin & Gross State Domestic Product At Market Prices - At Constant (2011-12) Prices

(₹ lakh)

अ.क्र. (1)	उद्योग (2)	2011-12 [@] (3)	2012-13 [@] (4)	2013-14 [@] (5)	2014-15 ⁺⁺ (6)	2015-16 ⁺ (7)	Industry (1)
१	पिक	99,42,909	97,41,552	1,15,88,147	95,55,193	85,67,137	Crops
२	पशुसंवर्धन	28,55,741	29,63,821	29,95,493	31,13,920	33,94,808	Livestock
३	वने व लाकूड तोडणी	16,60,081	16,73,124	16,18,143	16,61,592	17,15,546	Forestry and Logging
४	मत्स्यव्यवसाय व मत्स्यशेती	2,93,875	2,96,543	3,02,550	3,23,849	3,10,255	Fishing and aquaculture
५	कृषि व संलग्न कार्य (१+२+३+४)	1,47,52,607	1,46,75,040	1,65,04,332	1,46,54,555	1,39,87,746	Agriculture & Allied Activities (1+2+3+4)
६	खाण व दगड खाणकाम	56,49,313	48,26,667	42,89,751	53,71,437	55,99,807	Mining and Quarrying
७	प्राथमिक क्षेत्र (५+६)	2,04,01,920	1,95,01,707	2,07,94,083	2,00,25,992	1,95,87,553	Primary Sector (5+6)
८	वस्तुनिर्माण	2,46,03,175	266,59,030	2,91,71,725	3,10,24,107	3,39,18,701	Manufacturing
९	वीज, वायू आणि पाणीपुरवठा व इतर उपयोगिता सेवा	26,80,584	28,16,870	26,92,772	29,48,635	30,46,389	Electricity, Gas and Water Supply, Other Utility Services
१०	बांधकाम	78,63,028	76,39,241	79,25,584	77,60,470	80,93,333	Construction
११	द्वितीय क्षेत्र (८+९+१०)	3,51,46,786	3,71,15,141	3,97,90,082	4,17,33,212	4,50,58,423	Secondary Sector (8+9+10)
१२	उद्योग (६+११)	4,07,96,099	4,19,41,808	4,40,79,832	4,71,04,649	5,06,58,230	Industry (6+11)
१३	व्यापार, दुरुस्ती, हॉटेल्स व उपहारगृहे	1,05,60,911	1,16,81,538	1,15,12,632	1,18,22,791	1,26,61,495	Trade, Repair, Hotels & Restaurants
१४	रेल्वे	598,786	648,769	6,37,098	7,03,331	7,46,651	Railways
१५	परिवहन (रेल्वे व्यतिरीक्त)	41,69,556	45,86,266	47,55,765	54,55,793	60,90,676	Transport by means other than Railways
१६	साठवण	92,479	93,989	99,859	1,18,238	1,33,839	Storage
१७	दळणवळण व प्रसारणासंबंधित सेवा	15,89,202	16,67,111	18,80,791	21,18,927	25,60,152	Communication and Services related to Broadcasting
१८	वित्तीय सेवा	1,17,83,628	1,27,39,311	1,44,57,106	1,56,51,621	1,63,72,123	Financial Services
१९	स्थावर मालमत्ता, राहत्या घरांची मालकी व व्यावसायिक सेवा	1,90,86,971	2,06,97,006	2,30,90,246	2,60,14,130	2,96,86,447	Real estate, Ownership of dwellings & Professional Services.
२०	सार्वजनिक प्रशासन	39,06,953	39,80,816	40,77,822	40,62,023	45,21,809	Public Administration
२१	इतर सेवा	66,62,495	72,59,717	79,81,976	88,90,242	99,62,437	Other services
२२	तृतीय / सेवा क्षेत्र (१३+१४+१५+१६+१७+१८+१९+२०+२१)	5,84,50,982	6,33,54,523	6,84,93,294	7,48,37,097	8,27,35,629	Tertiary / Services Sector (13+14+15+16+17+18+19+20+21)
२३	स्थूल राज्य मूल्यवृद्धी (५+१२+२२)	11,39,99,688	11,99,71,371	12,90,77,459	13,65,96,300	14,73,81,605	Gross State Value Added (5+12+22)
२४	आयात करासह उत्पादनावरील कर	1,62,08,500	1,84,05,000	1,92,08,200	1,97,02,200	2,16,15,687	Taxes on Product
२५	वजा उत्पादनावरील अर्थसहाय्य	26,13,400	31,29,300	31,64,900	32,77,400	30,19,698	Less Subsidies on Product
२६	स्थूल राज्य उत्पन्न (२३+२४-२५)	12,75,94,788	13,52,47,071	14,51,20,759	15,30,21,100	16,59,77,594	Gross State Domestic Product (23+24-25)
२७	दरडोई स्थूल राज्य उत्पन्न (₹)	1,12,763	1,18,119	1,25,250	1,30,514	1,39,898	Per capita GSDP (₹)

@ प्राथमिक अंदाज / Preliminary Estimates + पहिले सुधारित अंदाज / First Revised Estimates ++ दुसरे सुधारित अंदाज / Second Revised Estimates

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :-Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

राज्य उत्पन्न / State Income

तक्ता क्र. ११.५ / Table No.11.5

मागील वर्षाच्या तुलनेत स्थूल राज्य मूल्यवृद्धीतील क्षेत्रनिहाय बदलाची टक्केवारी - स्थिर (२०११-१२) किंमतीनुसार
Sectorwise Percentage Change In Gross State Value Added Over The Previous Year - At Constant (2011-12) Prices

अ.क्र. (1)	उद्योग (2)	2012-13 [@] (3)	2013-14 [@] (4)	2014-15 ⁺⁺ (5)	2015-16 ⁺ (6)	Industry (8)
१	पीक	-2.0	19.0	-17.5	-10.3	Crops
२	पशुसंवर्धन	3.8	1.1	4.0	9.0	Livestock
३	वने व लाकूड तोडणी	0.8	-3.3	2.7	3.2	Forestry and Logging
४	मत्स्यव्यवसाय व मत्स्यशेती	0.9	2.0	7.0	-4.2	Fishing and aquaculture
५	कृषि व संलग्न कार्य	-0.5	12.5	-11.2	-4.6	Agriculture & Allied Activities
६	खाण व दगड खाणकाम	-14.6	-11.1	25.2	4.3	Mining and Quarrying
७	प्राथमिक क्षेत्र	-4.4	6.6	-3.7	-2.2	Primary Sector
८	वस्तुनिर्माण	8.4	9.4	6.3	9.3	Manufacturing
९	बीज, वायू आणि पाणीपुरवठा व इतर उपयोगिता सेवा	5.1	-4.4	9.5	3.3	Electricity, Gas and Water Supply, Other Utility Services
१०	बांधकाम	-2.8	3.7	-2.1	4.3	Construction
११	द्वितीय क्षेत्र	5.6	7.2	4.9	8.0	Secondary Sector
१२	उद्योग	2.8	5.1	6.9	7.5	Industry
१३	व्यापार, दुरूस्ती, हॉटेल्स व उपहारगृहे	10.6	-1.4	2.7	7.1	Trade, Repair, Hotels & Restaurants
१४	रेल्वे	8.3	-1.8	10.4	6.2	Railways
१५	परिवहन (रेल्वे व्यतिरीक्त)	10.0	3.7	14.7	11.6	Transport by means other than Railways
१६	साठवण	1.6	6.2	18.4	13.2	Storage
१७	दळणवळण व प्रसारणासंबंधित सेवा	4.9	12.8	12.7	20.8	Communication and Services related to Broadcasting
१८	वित्तीय सेवा	8.1	13.5	8.3	4.6	Financial Services
१९	स्थावर मालमत्ता, राहत्या घरांची मालकी व व्यावसायिक सेवा	8.4	11.6	12.7	14.1	Real estate, Ownership of dwellings & Professional Services.
२०	सार्वजनिक प्रशासन	1.9	2.4	-0.4	11.3	Public Administration
२१	इतर सेवा	9.0	9.9	11.4	12.1	Other services
२२	तृतीय / सेवा क्षेत्र	8.4	8.1	9.3	10.6	Tertiary / Services Sector
२३	स्थूल राज्य मूल्यवृद्धी	5.2	7.6	5.8	7.9	Gross State Value Added
२४	आयात करासह उत्पादनावरील कर	13.6	4.4	2.6	9.7	Taxes on Product
२५	वजा उत्पादनावरील अर्थसहाय्य	19.7	1.1	3.6	-7.9	Less Subsidies on Product
२६	स्थूल राज्य उत्पन्न	6.0	7.3	5.4	8.5	Gross State Domestic Product

@ प्राथमिक अंदाज / Preliminary Estimates + पहिले सुधारित अंदाज / First Revised Estimates ++ दुसरे सुधारित अंदाज / Second Revised Estimates

आधार -अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय ,महाराष्ट्र शासन ,मुंबई

Source :-Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

राज्य उत्पन्न / State Income

तक्ता क्र. ११.६ /Table No.11.6

क्षेत्रनिहाय मुळ किंमतीनुसार निव्वळ राज्य मूल्यवृद्धी, बाजार किंमतीनुसार निव्वळ राज्य उत्पन्न - चालू किंमतीनुसार
Net State Value Added At Basic Prices By Industry Of Origin & Net State Domestic Product At Market Prices - At Current Prices

(₹ lakh)

अ.क्र. (1)	उद्योग (2)	2011-12 [@] (3)	2012-13 [@] (4)	2013-14 [@] (5)	2014-15 ⁺⁺ (6)	2015-16 ⁺ (7)	Industry (1)
१	पीक	93,65,186	98,64,565	1,26,29,708	1,06,26,782	1,03,20,268	Crops
२	पशुसंवर्धन	28,15,278	32,35,950	34,66,801	39,31,173	45,69,445	Livestock
३	वने व लाकूड तोडणी	16,43,455	18,11,450	18,44,101	19,19,192	18,74,801	Forestry and Logging
४	मत्स्यव्यवसाय व मत्स्यशेती	2,59,129	3,11,796	3,44,274	4,27,380	4,25,314	Fishing and aquaculture
५	कृषि व संलग्न कार्ये (१+२+३+४)	1,40,83,049	1,52,23,761	1,82,84,884	1,69,04,527	1,71,89,828	Agriculture & Allied Activities (1+2+3+4)
६	खाण व दगाड खाणकाम	49,67,405	51,86,059	41,63,379	44,98,472	46,36,909	Mining and Quarrying
७	प्राथमिक क्षेत्र (५+६)	1,90,50,454	2,04,09,820	2,24,48,264	2,14,02,998	2,18,26,737	Primary Sector (5+6)
८	वस्तुनिर्माण	2,06,80,409	2,36,15,815	2,79,02,218	3,00,60,861	3,24,32,684	Manufacturing
९	वीज, वायू आणि पाणीपुरवठा व इतर उपयोगिता सेवा	18,02,165	19,37,572	26,86,766	24,35,686	28,57,553	Electricity, Gas and Water Supply, Other Utility Services
१०	बांधकाम	74,91,907	77,54,884	83,61,186	86,95,764	90,82,464	Construction
११	द्वितीय क्षेत्र (८+९+१०)	2,99,74,480	3,33,08,270	3,89,50,170	4,11,92,312	4,43,72,701	Secondary Sector (8+9+10)
१२	उद्योग (६+११)	3,49,41,885	3,84,94,329	4,31,13,549	4,56,90,784	4,90,09,610	Industry (6+11)
१३	व्यापार, दुरूस्ती, हॉटेल्स व उपहारगृहे	98,06,127	1,18,59,782	1,25,77,568	1,36,16,540	1,52,46,934	Trade, Repair, Hotels & Restaurants
१४	रेल्वे	5,12,586	5,55,182	576,633	6,86,789	7,62,926	Railways
१५	परिवहन (रेल्वे व्यतिरीक्त)	35,80,096	42,58,033	42,92,874	48,92,140	54,46,171	Transport by means other than Railways
१६	साठवण	79,171	88,245	97,092	1,18,621	1,37,997	Storage
१७	दळणवळण व प्रसारणासंबंधित सेवा	12,88,309	14,74,544	16,36,957	17,36,121	20,80,546	Communication and Services related to Broadcasting
१८	वित्तीय सेवा	1,15,97,555	1,26,80,417	1,47,22,527	1,60,76,100	1,72,55,728	Financial Services
१९	स्थावर मालमत्ता, राहत्या घरांची मालकी व व्यावसायिक सेवा	1,41,08,745	1,65,49,346	1,95,42,890	2,31,37,069	2,76,42,172	Real estate, Ownership of dwellings & Professional Services.
२०	सार्वजनिक प्रशासन	27,84,350	31,31,490	34,96,555	36,75,533	42,70,069	Public Administration
२१	इतर सेवा	58,40,340	69,42,444	81,02,175	95,31,208	1,11,22,535	Other services
२२	तृतीय / सेवा क्षेत्र (१३+१४+१५+१६+१७+१८+१९+२०+२१)	4,95,97,280	5,75,39,483	6,50,45,271	7,34,70,121	8,39,65,078	Tertiary / Services Sector (13+14+15+16+17+18+19+20+21)
२३	निव्वळ राज्य मूल्यवृद्धी (५+१२+२२)	9,86,22,214	11,12,57,573	12,64,43,705	13,60,65,431	15,01,64,516	Net State Value Added (5+12+22)
२४	आयात करासह उत्पादनावरील कर	1,62,08,500	1,98,30,400	2,16,32,200	2,29,08,100	2,82,76,355	Taxes on Product
२५	वजा उत्पादनावरील अर्थसहाय्य	26,13,400	33,71,700	35,64,300	38,10,700	35,63,767	Less Subsidies on Product
२६	निव्वळ राज्य उत्पन्न (२३+२४-२५)	11,22,17,314	1,27,716,273	14,45,11,605	15,51,62,831	17,48,77,104	Net State Domestic Product (23+24-25)
२७	दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्न (₹)	99,173	1,11,542	1,24,724	1,32,341	1,47,399	Per capita NSDP (₹)

@ प्राथमिक अंदाज / Preliminary Estimates + पहिले सुधारित अंदाज / First Revised Estimates ++ दुसरे सुधारित अंदाज / Second Revised Estimates

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :-Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

राज्य उत्पन्न / State Income

तक्ता क्र. ११.७ / Table No.11.7

क्षेत्रनिहाय मुळ किंमतीनुसार निव्वळ राज्य मूल्यवृद्धी, बाजार किंमतीनुसार निव्वळ राज्य उत्पन्न- स्थिर (२०११-१२) किमतीनुसार

Net State Value Added At Basic Prices By Industry Of Origin & Net State Domestic Product At Market Prices - At Constant (2011-12) Prices

अ.क्र.	उद्योग	2011-12 @	2012-13 @	2013-14 @	2014-15 ++	2015-16 +	Industry
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
१	पिक	93,65,186	91,31,425	1,09,28,031	88,70,207	79,52,982	Crops
२	पशुसंवर्धन	28,15,278	29,20,638	29,50,877	30,66,939	33,43,589	Livestock
३	वने व लाकूड तोडणी	16,43,455	16,57,747	16,01,719	16,45,867	16,99,310	Forestry and Logging
४	मत्स्यव्यवसाय व मत्स्यशेती	2,59,129	2,58,963	2,66,642	2,83,818	2,71,904	Fishing and aquaculture
५	कृषि व संलग्न कार्ये (१+२+३+४)	1,40,83,049	1,39,68,773	1,57,47,268	1,38,66,832	1,32,67,786	Agriculture & Allied Activities (1+2+3+4)
६	खाण व दगड खाणकाम	49,67,405	41,44,712	36,78,021	45,95,114	47,90,478	Mining and Quarrying
७	प्राथमिक क्षेत्र (५+६)	1,90,50,454	1,81,13,485	1,94,25,289	1,84,61,946	1,80,58,264	Primary Sector (5+6)
८	वस्तुनिर्माण	2,06,80,409	2,22,44,532	2,49,43,441	2,66,48,661	2,91,35,020	Manufacturing
९	बीज, वायू आणि पाणीपुरवठा व इतर उपयोगिता सेवा	18,02,165	18,65,293	14,30,653	17,18,145	17,75,106	Electricity, Gas and Water Supply, Other Utility Services
१०	बांधकाम	74,91,907	72,27,089	73,71,765	72,18,346	75,27,956	Construction
११	द्वितीय क्षेत्र (८+९+१०)	2,99,74,480	3,13,36,914	3,37,45,860	3,55,85,152	3,84,38,081	Secondary Sector (8+9+10)
१२	उद्योग (६+११)	3,49,41,885	3,54,81,626	3,74,23,880	4,01,80,266	4,32,28,559	Industry (6+11)
१३	व्यापार, दुरुस्ती, हॉटेल्स व उपहारगृहे	98,06,127	1,08,15,261	1,05,51,647	1,07,77,145	1,15,41,671	Trade, Repair, Hotels & Restaurants
१४	रेल्वे	5,12,586	5,60,657	5,37,069	5,91,343	6,27,765	Railways
१५	परिवहन (रेल्वे व्यतिरीक्त)	35,80,096	39,39,441	40,16,404	47,25,919	52,75,868	Transport by means other than Railways
१६	साठवण	79,171	81,096	83,780	97,769	1,10,669	Storage
१७	दळणवळण व प्रसारणासंबंधित सेवा	12,88,309	13,48,059	13,56,966	13,67,415	16,52,152	Communication and Services related to Broadcasting
१८	वित्तीय सेवा	1,15,97,555	1,25,17,621	1,42,18,797	1,53,78,689	1,60,86,627	Financial Services
१९	स्थावर मालमत्ता, राहत्या घरांची मालकी व व्यावसायिक सेवा	1,41,08,745	1,52,01,347	1,67,97,790	1,90,60,212	2,17,50,871	Real estate, Ownership of dwellings & Professional Services.
२०	सार्वजनिक प्रशासन	27,84,350	28,22,294	28,68,328	28,24,630	31,44,354	Public Administration
२१	इतर सेवा	58,40,340	64,12,096	70,69,193	79,28,895	88,85,148	Other services
२२	तृतीय / सेवा क्षेत्र (१३+१४+१५+१६+१७+१८+१९+२०+२१)	4,95,97,280	5,36,97,872	5,74,99,973	6,27,52,018	6,90,75,125	Tertiary / Services Sector (13+14+15+16+17+18+19+20+21)
२३	निव्वळ राज्य मूल्यवृद्धी (५+१२+२२)	9,86,22,214	10,31,48,271	11,06,71,122	11,67,99,115	12,55,71,470	Net State Value Added (5+12+22)
२४	आयात करासह उत्पादनावरील कर	1,62,08,500	1,84,05,000	1,92,08,200	1,97,02,200	2,16,15,687	Taxes on Product
२५	वजा उत्पादनावरील अर्थसहाय्य	26,13,400	31,29,300	31,64,900	32,77,400	30,19,698	Less Subsidies on Product
२६	निव्वळ राज्य उत्पन्न (२३+२४-२५)	11,22,17,314	11,84,23,971	12,67,14,422	13,32,23,915	14,41,67,460	Net State Domestic Product (23+24-25)
२७	दरडोई स्थूल राज्य उत्पन्न (₹)	99,173	1,03,426	1,09,364	1,13,629	1,21,515	Per capita NSDP (₹)

@ प्राथमिक अंदाज / Preliminary Estimates + पहिले सुधारित अंदाज / First Revised Estimates ++ दुसरे सुधारित अंदाज / Second Revised Estimates

आधार -अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Source :-Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

राज्य उत्पन्न / State Income

तक्ता क्र.११.८ / Table No. 11.8

मुळ किंमतीनुसार निव्वळ राज्य मुल्यवृद्धी - स्थिर (२०११-१२) किंमतीनुसार (क्षेत्रनिहाय टक्केवारी)

Net State Value Added At Basic Prices By Industry Of Origin At Constant (2011-12) Prices (Sectorwise Percentage Distribution)

अ.क्र. (1)	उद्योग (2)	2011-12 [@] (3)	2012-13 [@] (4)	2013-14 [@] (5)	2014-15 ⁺⁺ (6)	2015-16 ⁺ (7)	Industry (1)
१	पिक	9.5	8.9	9.9	7.6	6.3	Crops
२	पशुसंवर्धन	2.9	2.8	2.7	2.6	2.7	Livestock
३	वने व लाकूड तोडणी	1.7	1.6	1.4	1.4	1.4	Forestry and Logging
४	मत्स्यव्यवसाय व मत्स्यशेती	0.3	0.3	0.2	0.2	0.2	Fishing and aquaculture
५	कृषि व इतर सेवा	14.3	13.5	14.2	11.9	10.6	Agriculture & Allied Activities
६	खाण व दगड खाणकाम	5.0	4.0	3.3	3.9	3.8	Mining and Quarrying
७	एकूण प्राथमिक क्षेत्र	19.3	17.6	17.6	15.8	14.4	Primary Sector
८	वस्तुनिर्माण	21.0	21.6	22.5	22.8	23.2	Manufacturing
९	बीज,वायु आणि पाणीपुरवठा	1.8	1.8	1.3	1.5	1.4	Electricity, Gas and Water Supply, Other Utility Services
१०	बांधकाम	7.6	7.0	6.7	6.2	6.0	Construction
११	एकूण द्वितीय क्षेत्र	30.4	30.4	30.5	30.5	30.6	Secondary Sector
१२	उद्योग	35.4	34.4	33.8	34.4	34.4	Industry
१३	व्यापार, दुरूस्ती, हॉटेल्स व उपहारगृहे	9.9	10.5	9.5	9.2	9.2	Trade, Repair, Hotels & Restaurants
१४	रेल्वे	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	Railways
१५	परिवहन (रेल्वे व्यतिरीक्त)	3.6	3.8	3.6	4.0	4.2	Transport by means other than Railways
१६	साठवण	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	Storage
१७	दळणवळण व प्रसारणासंबंधित सेवा	1.3	1.3	1.2	1.2	1.3	Communication and Services related to Broadcasting
१८	वित्तीय सेवा	11.8	12.1	12.8	13.2	12.8	Financial Services
१९	स्थावर मालमत्ता, राहत्या घरांची मालकी व व्यावसायिक सेवा	14.3	14.7	15.2	16.3	17.3	Real estate, Ownership of dwellings & Professional Services.
२०	सार्वजनिक प्रशासन	2.8	2.7	2.6	2.4	2.5	Public Administration
२१	इतर सेवा	5.9	6.2	6.4	6.8	7.1	Other services
२२	तृतीय / सेवा क्षेत्र	50.3	52.1	52.0	53.7	55.0	Tertiary / Services Sector
२३	निव्वळ राज्य मुल्यवृद्धी	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	Net State Value Added

@ प्राथमिक अंदाज / Preliminary Estimates ' + पहिले सुधारित अंदाज / First Revised Estimates ++ दुसरे सुधारित अंदाज / Second Revised Estimates

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

राज्य उत्पन्न / State Income

तक्ता क्र. / Table No. 11.9

क्षेत्रनिहाय मूळ किंमतीनुसार निव्वळ राज्य मूल्यवृद्धीचे क्षेत्रनिहाय निर्देशांक - स्थिर (२०११-१२) किंमतीनुसार
Indices of Net State Value Added By Industry of Origin - At Constant (2011-12) Prices

अ.क्र. (1)	उद्योग (2)	2011-12 @ (3)	2012-13 @ (4)	2013-14 @ (5)	2014-15 ⁺⁺ (6)	2015-16 ⁺ (7)	Industry (1)
१	पिक	100.0	97.5	116.7	94.7	84.9	Crops
२	पशुसंवर्धन	100.0	103.7	104.8	108.9	118.8	Livestock
३	वने व लाकूड तोडणी	100.0	100.9	97.5	100.1	103.4	Forestry and Logging
४	मत्स्यव्यवसाय व मत्स्यशेती	100.0	99.9	102.9	109.5	104.9	Fishing and aquaculture
५	कृषि व संलग्न कार्य	100.0	99.2	111.8	98.5	94.2	Agriculture & Allied Activities
६	खाण व दगड खाणकाम	100.0	83.4	74.0	92.5	96.4	Mining and Quarrying
७	प्राथमिक क्षेत्र	100.0	95.1	102.0	96.9	94.8	Primary Sector
८	वस्तुनिर्माण	100.0	107.6	120.6	128.9	140.9	Manufacturing
९	वीज, वायू आणि पाणीपुरवठा व इतर उपयोगिता सेवा	100.0	103.5	79.4	95.3	98.5	Electricity, Gas and Water Supply, Other Utility Services
१०	बांधकाम	100.0	96.5	98.4	96.3	100.5	Construction
११	द्वितीय क्षेत्र	100.0	104.5	112.6	118.7	128.2	Secondary Sector
१२	उद्योग	100.0	101.5	107.1	115.0	123.7	Industry
१३	व्यापार, दुरूस्ती, हॉटेल्स व उपहारगृहे	100.0	110.3	107.6	109.9	117.7	Trade, Repair, Hotels & Restaurants
१४	रेल्वे	100.0	109.4	104.8	115.4	122.5	Railways
१५	परिवहन (रेल्वे व्यतिरीक्त)	100.0	110.0	112.2	132.0	147.4	Transport by means other than Railways
१६	साठवण	100.0	102.4	105.8	123.5	139.8	Storage
१७	दळणवळण व प्रसारणासंबंधित सेवा	100.0	104.6	105.3	106.1	128.2	Communication and Services related to Broadcasting
१८	वित्तीय सेवा	100.0	107.9	122.6	132.6	138.7	Financial Services
१९	स्थावर मालमत्ता, राहत्या घरांची मालकी व व्यावसायिक सेवा	100.0	107.7	119.1	135.1	154.2	Real estate, Ownership of dwellings & Professional Services.
२०	सार्वजनिक प्रशासन	100.0	101.4	103.0	101.4	112.9	Public Administration
२१	इतर सेवा	100.0	109.8	121.0	135.8	152.1	Other services
२२	तृतीय / सेवा क्षेत्र	100.0	108.3	115.9	126.5	139.3	Tertiary / Services Sector
२३	निव्वळ राज्य मूल्यवृद्धी	100.0	104.6	112.2	118.4	127.3	Net State Value Added
२४	निव्वळ राज्य उत्पन्न	100.0	105.5	112.9	118.7	128.5	Net State Domestic Product (NSDP)
२५	दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्न	100.0	104.3	110.3	114.6	122.5	Per capita Net State Domestic Product

@ प्राथमिक अंदाज / Preliminary Estimates ' + पहिले सुधारित अंदाज / First Revised Estimates ++ दुसरे सुधारित अंदाज / Second Revised Estimates

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

तक्ता क्र. ११.१० / Table No. 11.10

मागील वर्षाच्या तुलनेत स्थूल राज्य उत्पन्नातील / स्थूल राष्ट्रीय उत्पन्नातील बदलाची टक्केवारी - स्थिर (२०११-१२) किंमतीनुसार
Percentage change in Gross State Domestic Product and Gross National Income over the previous year - At Constant (2011-12) Prices

अ.क्र.	केंद्र / वर्ष	2012-13 @	2013-14 @	2014-15 ++	2015-16 +	Center / Year
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(1)
१	महाराष्ट्र राज्य					Maharashtra State
२	कृषि व संलग्न कार्य	-0.5	12.5	-11.2	-4.6	Agriculture & Allied Activity
३	उद्योग	2.8	5.1	6.9	7.5	Industry
४	सेवा क्षेत्र	8.4	8.1	9.3	10.6	Services
५	स्थूल राज्य मुल्यवृद्धी	5.2	7.6	5.8	7.9	Gross State Value Added
६	स्थूल राज्य उत्पन्न	6.0	7.3	5.4	8.5	Gross State Domestic Product
७	भारत					India
८	कृषि व संलग्न कार्य	1.5	5.6	-0.3	0.8	Agriculture & Allied Activity
९	उद्योग	3.4	4.2	6.9	8.2	Industry
१०	सेवा क्षेत्र	8.3	7.7	9.5	9.8	Services
११	स्थूल मुल्यवृद्धी	5.4	6.2	6.9	7.8	Gross Value Added
१२	स्थूल राष्ट्रीय उत्पन्न	5.5	6.5	7.2	7.9	Gross Domestic Product

@ प्राथमिक अंदाज / Preliminary Estimates + पहिले सुधारित अंदाज / First Revised Estimates ++ दुसरे सुधारित अंदाज / Second Revised Estimates

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

Note : Govt. revised the Base Year from 2004-05 to 2011-12 during 2014-15, hence All India estimates for 2014-15 are not available w.r.t. Base Year 2004-05

राज्य उत्पन्न / State Income

तक्ता क्र. ११.११ / Table No. 11.11

स्थिर (२०११-१२) किंमतीनुसार निवडक राज्यांचे व केंद्रशासित प्रदेशांचे दरडोई राज्य उत्पन्न
Per Capita Income in Selected State/Union Territories of India At Constant (2011-12) Price

(₹)

अ.क्र.	राज्य / केंद्रशासित प्रदेश	2011-12 @	2012-13 @	2013-14 @	2014-15 ++	2015-16 +	State/Union Territories
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
१	अंदमान व निकोबार बेट	88,183	90,070	94,575	1,00,760	1,07,873	A&N Islands
२	आंध्रप्रदेश	69,000	68,865	72,254	78,039	86,118	Andhra Pradesh
३	अरुणाचल प्रदेश	73,068	72,820	77,044	87,966	1,00,387	Arunachal Pradesh
४	आसाम	41,142	41,609	43,002	44,809	48,465	Assam
५	बिहार	21,750	22,201	22,776	23,223	24,572	Bihar
६	चंदीगड	1,59,116	1,72,063	1,83,400	1,83,734	1,95,448	Chandigarh
७	छत्तीसगड	55,177	56,761	61,293	64,841	67,185	Chattisgarh
८	दिल्ली	1,85,343	1,93,123	2,01,541	2,12,646	2,26,583	Delhi
९	गोवा	2,59,444	2,20,019	1,88,358	2,41,081	2,67,329	Goa
१०	गुजरात	87,481	96,683	1,02,589	1,11,370	1,22,502	Gujarat
११	हरियाणा	1,06,085	1,11,648	1,19,522	1,24,302	1,33,591	Haryana
१२	हिमाचल प्रदेश	87,721	92,672	98,974	1,05,146	1,14,478	Himachal Pradesh
१३	जम्मू आणि काश्मिर	53,173	52,413	54,066	52,576	60,171	Jammu & Kashmir
१४	झारखंड	41,254	44,176	43,779	48,781	50,817	Jharkhand
१५	कर्नाटक	90,263	94,417	1,01,918	1,06,245	1,13,506	Karnataka
१६	केरळ	97,912	1,03,551	1,07,846	1,12,444	1,19,763	Kerala
१७	मध्यप्रदेश	38,550	41,257	42,654	44,110	46,783	Madhya Pradesh
१८	महाराष्ट्र	99,173	1,03,426	1,09,364	1,13,629	1,21,514	Maharashtra
१९	मणीपूर	39,762	38,927	41,445	44,101	45,652	Manipur
२०	मेघालय	60,013	59,703	58,681	55,936	59,949	Meghalaya
२१	मिझोराम	57,654	60,261	67,591	85,056	91,985	Mizoram
२२	नागालँड	53,010	55,482	58,619	60,372	61,363	Nagaland
२३	ओरिसा	47,632	49,543	52,551	54,926	57,616	Orissa
२४	पुदुच्चेरी	1,19,649	1,19,196	1,29,127	1,17,102	1,27,284	Puducherry
२५	पंजाब	85,577	88,915	93,238	95,546	99,372	Punjab
२६	राजस्थान	57,391	58,526	60,315	63,123	66,342	Rajasthan
२७	सिक्कीम	1,58,667	1,60,553	1,68,897	1,80,675	1,93,569	Sikkim
२८	तामिळनाडु	92,984	96,937	1,01,591	1,06,186	1,11,454	Tamil Nadu
२९	तेलंगना	91,121	92,577	95,692	1,01,119	1,08,788	Telangana
३०	त्रिपुरा	47,079	50,366	54,429	58,888	N.A.	Tripura
३१	उत्तरप्रदेश	32,002	32,908	34,044	34,583	36,883	Uttar Pradesh
३२	उत्तराखंड	1,00,305	1,06,318	1,12,803	1,18,788	1,26,562	Uttarakhand
३३	पश्चिम बंगाल	--	--	--	--	--	West Bengal
	भारत	63,462	65,538	68,572	72,862	77,803	India

@ प्राथमिक अंदाज / Preliminary Estimates ' + पहिले सुधारित अंदाज / First Revised Estimates ++ दुसरे सुधारित अंदाज / Second Revised Estimates

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

१२. शेती

१२.१ या विभागामध्ये जमिनीचा वापर, मुख्य पिके, त्यांचे उत्पादन, बागायत क्षेत्र, उत्पादनाचे निर्देशांक, मृदू संधारण, शेतीची यंत्रे व अवजारे व कृषी गणना या बाबींची माहिती दिली आहे.

१२.२ गाव पत्रकानुसार भौगोलिक क्षेत्र हे ग्राम अधिकाऱ्यांनी महसुलीच्या कामाकरिता गोळा केलेल्या खेड्यातील माहितीवरून गणना केलेले क्षेत्र होय. भारताच्या सर्व्हेयर-जनरल यांनी दिलेल्या एकूण क्षेत्रफळाची आकडेवारी व गाव पत्रकानुसार दिलेल्या एकूण क्षेत्रफळाची आकडेवारी यात फरक आढळून येतो, कारण पहिले क्षेत्र हे गटांची माहिती गोळा करून काढलेले असते, तर दुसरे गाव पत्रकावरून खेड्यातील क्षेत्रफळाची बेरीज करून काढलेले असते. या व्यतिरिक्त इमारती, रस्ते इत्यादीखालील क्षेत्रफळ मोजताना विचारात घेण्यात येणाऱ्या गोष्टीही वेगवेगळ्या आहेत. “वने” यामध्ये प्रत्यक्ष वनाखालील असलेले सर्व क्षेत्र किंवा कोणत्याही वनविषयक कायदानुसार राज्य सरकारच्या किंवा खाजगी अधिपत्याखालील “वने” म्हणून वर्ग केलेले किंवा प्रशासकीय बाबींसाठी “ वने ” म्हणून गणले गेलेले क्षेत्र ह्याचा समावेश आहे. जर ह्यातील काही भाग वनव्याप्त नसेल, परंतु तो शेतीकरिता उपयोगात आणला जात असेल तर त्यानुसार त्या क्षेत्राला कसलेले किंवा न कसलेले क्षेत्र असे संबोधण्यात येते. “बिगर-शेती वापराखाली असलेली जमीन” म्हणजे इमारती, रस्ते व रेल्वे याखालील जमीन किंवा पाण्याखालील उदा. नद्या, कालवे यांनी व्याप्त असलेली जमीन आणि शेती सोडून इतर उपयोगात आणलेली जमीन याचा समावेश होतो. पडिक आणि लागवडीस योग्य नसलेल्या जमिनीत सर्व पडिक व लागवडीस योग्य नसलेली म्हणजेच पर्वत, वाळवंट इत्यादींचा समावेश होतो. जी जमीन अतिशय खर्च केल्याशिवाय लागवडीखाली येऊ शकत नाही अशी जमीन, ती स्वतंत्र गटात असो किंवा लागवड केलेल्या जमिनीत असो, तिला लागवडीस योग्य नसलेले क्षेत्र असे संबोधले जाते. कायम कुरणे आणि इतर चराऊ जमीन मिळून सर्व चराऊ जमीन होते, मग त्यात कायम कुरणे असोत किंवा नसोत. वनक्षेत्रातील गावांचे क्षेत्र आणि चराऊ क्षेत्र यांचा या शीर्षाखाली समावेश होतो. कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रात समावेश नसलेल्या झाडेझुडपाखालील जमीन आणि आंबराया यांचा कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राव्यतिरिक्त इतर शेतीविषयक वापरासाठी असलेल्या एकूण “ लागवडीलायक ” जमिनीत समावेश होतो. काटेरी झाडाखालील जमीन, छपराकरिता वापरावयाच्या गवताखालील जमीन, बांबूच्या झाडाखालील व इंधन म्हणून वापरण्यात येणाऱ्या वनराईखालील जमीन किंवा फळबागायत म्हणून समावेश होत नाही अशा जमिनीचा ह्यात समावेश होतो. “लागवडीलायक पड” जमिनीत एकूण लागवडी योग्य उपलब्ध असलेली जमीन, जी सध्या वापरात असेल किंवा वापरात नसेल परंतु जी एकदाच वापरली असेल, परंतु चालू वर्षी व गेल्या पाच किंवा जास्त वर्षात सतत कसली नसेल अशा जमिनीचा समावेश होतो.

12. AGRICULTURE

12.1 In this section tables containing data on Land utilisation, principal crops and their production, area irrigated, agricultural implements and machinery and on agricultural census are given.

12.2 The Geographical area according to village papers is calculated from the village returns prepared by the village officials for revenue purposes. There is difference between the figures of total area according to the Surveyor-General of India and that according to the village papers, because the latter is calculated by totaling up areas of village returns while the former is calculated in blocks. Moreover, allowances made for areas covered by buildings, roads, etc. are different in two cases. Under ‘ Forests ’ are included all actually forested areas or lands classed or administered as forests under any legal enactment dealing with forests whether State owned or private. If any portion of such land is not actually wooded but put to some agricultural use, that portion is included under the appropriate heading of cultivated or uncultivated land. Land put to non-agricultural uses stands for all lands occupied by buildings, roads and railways or under water, e. g. rivers and canals and other lands put to uses other than for agricultural, Barren and unculturable land covers all barren and unculturable land like mountains, deserts etc. Land which cannot be brought under cultivation unless at a high cost, is classed as unculturable, whether such land is in isolated blocks or within cultivated holdings. Permanent pastures and other grazing land cover all grazing lands whether they are permanent pastures and meadows or not. Village common and grazing and within forest areas are included under this head. Land under miscellaneous tree crops and groves not included in the net area sown includes all cultivable land which is not included under net area sown but is put to some agricultural use. Land under casuarina trees, thatching grass, bamboo bushes and other groves for fuel etc., which are not included under ‘ orchards ’ are classed under this category. Culturable waste includes all lands available for cultivation whether or not taken up for cultivation or taken up for cultivation once but not cultivated during the current and last five years or more in succession. Such lands may be either fallow or covered with shrubs and jungles which are not put to any use. They may or may not be assessed and may lie in isolated blocks or within cultivated holdings. Current fallows comprise cropped areas which are kept fallow during the current year. If any seeding area is not cropped again in the same year, it is also treated as current fallow. Other fallow land includes all lands which were taken

अशी जमीन पड जमीन किंवा झुडपांनी व जंगलव्याप्त असेल जिचा कोणत्याही कामाकरिता उपयोग होऊ शकत नाही अशा जमिनीचा सारा ठरवलेला असेल किंवा नसेल आणि अशी जमीन स्वतंत्र गटात किंवा लागवड केलेल्या जमिनीत असेल. चालू वर्षी पडिक ठेवलेल्या लागवडीखालील जमिनीचा “चालू पड” मध्ये अंतर्भाव होतो. एखादे पेरणी केलेले क्षेत्र त्याच वर्षात दुसऱ्यांदा लागवडीखाली आणले नसेल तर ते “चालू पड” जमीन म्हणून गणले जाते. “इतर पड” जमिनीत लागवडीखाली असलेल्या परंतु कमीतकमी एक वर्ष व जास्तीत जास्त पाच वर्षे लागवडीखाली नसलेल्या सर्व जमिनींचा समावेश होतो. अशा जमिनी पडित ठेवण्यास खालीलपैकी एखादे कारण असू शकते.-- (१) शेतकऱ्यांची हलाखीची आर्थिक परिस्थिती, (२) अपुरा पाणीपुरवठा, (३) हिंतापाचे हवामान, (४) गाळ व चिखल वाहून आणणाऱ्या नद्या व कालवे, (५) जमिनीची झीज, (६) कृषि उत्पादनाचा योग्य तो मोबदला न मिळणे. कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामध्ये निव्वळ लागवडीखाली असलेले क्षेत्र आणि फळांच्या बागा यांचासुद्धा समावेश होतो ज्यात एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेले क्षेत्र एकदाच मोजले जाते. एकूण लागवडीखालील क्षेत्रामध्ये एकूण पिकांखालील क्षेत्राचा समावेश होतो. एकूण पिकांखालील क्षेत्र आणि कसलेले निव्वळ क्षेत्र यामध्ये फरक असण्याचे कारण म्हणजे त्याच जमिनीत त्याच वर्षी त्याच किंवा इतर पिकांची एकापेक्षा जास्त वेळा लागवड करणे हे होय.

१२.३ निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्राची माहिती गावाच्या कागदपत्रावरून घेण्यात येते. अंदाजित उत्पादनाचे आकडे अंशतः “पीक कीपणी सर्वेक्षणाच्या” निष्कर्षावरून व अंशतः “पैसेवारी” पद्धतीच्या माहितीवरून घेण्यात येतात. सध्या पीक कापणी पाहण्या, तांदूळ, बाजरी, ज्वारी, गहू, नाचणी, हरभरा, तूर (अंशतः), ऊस, कापूस, भूईमूग व तंबाखू (सातारा, सांगली व कोल्हापूर जिल्ह्यात फक्त) ह्या पिकांसाठी घेण्यात येतात. जलसिंचनाच्या साधनांची गणना दर पाच वर्षांनी घेण्यात येते. मधल्या वर्षामध्ये नवीन सिंचनाकरिता बांधलेल्या विहिरी किंवा उपयोगात न येणाऱ्या जुन्या विहिरी यांची नोंद घेण्याच्या सूचना ग्राम अधिकाऱ्यांना दिलेल्या असतात. त्यामुळे पूर्वीच्या पंचवार्षिक गणनेतील विहिरींच्या संख्येची आकडेवारी अद्ययावत करणे शक्य होते. पिकांच्या उत्पादनाच्या मूळ आकडेवारीवरून उत्पादनातील कल काय आहे ह्याबद्दल निश्चित कल्पना करणे शक्य नाही. त्यासाठी कृषि विभागाने प्रमुख पिकांखालील कृषि उत्पादनांच्या निर्देशांकांची मालिका तयार केली आहे. उत्पादकता निर्देशांक म्हणजे उत्पादन निर्देशांकाचे क्षेत्र निर्देशांकाशी असलेले प्रमाण गुणिले शंभर असे होय. कृषि गणनेत गोळा केलेली विहित जमिनीची संख्या व त्याखालील क्षेत्राची आकडेवारीही देण्यात आली आहे.

up for cultivation but are temporarily out of cultivation for a period of not less than one year and not more than five years. The reasons for keeping such lands fallow may be one of the followings (1) poverty of cultivators, (2) inadequate supply of water, (3) malarial climate, (4) silting of canals and rivers, (5) soil erosion and (6) unremunerative nature of farming. The net area sown consists of net area sown with crops and camards, area sown more than once being counted only once. The grass cropped area represents the sum total of area under all crops. The difference between the total cropped area and net area sown is accounted for by the area sown more than once on the same land during the same year with the same or different crops.

12.3. The data about area under different crops are compiled from village records. The estimates of outturn are based partly on the results of crop cutting surveys and partly on ‘paisewari method.’ At present, crop cutting surveys are being conducted in respect of rice, bajri, jawar, wheat, ragi, gram, tur (partly), sugar-cane, cotton, groundnut and tobacco (Satara, Sangli and Kolhapur districts only). A census of irrigation sources takes place after every five years. For any intermediate years the village officers are instructed to note the number or new irrigation wells constructed or old wells which have gone out of use and thus bring up-to-date the earlier quinquennial census figures of number of wells. Correct idea regarding trends in production cannot be obtained from the absolute figures on production of crops. To overcome this difficulty, a series of index numbers of agricultural production of principal crops are compiled by the Department of Agriculture. The productivity Index is the ratio of index of production to the index of area multiplied by 100. The data on operational holdings and area operated as per Agricultural Census are presented.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.1

**12. शेती /
तक्ता क्रमांक /
जमिनीचा वापर /
(2016-**

अ. क्र. Sr.No	जिल्हे	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गाव पत्रकानुसार) Geographical area by village paper	वनव्याप्त क्षेत्र Area under forest	लागवडीखाली उपलब्ध नसलेली जमीन Not available for cultivation			इतर Other
				बिगरशेती वापराखाली असलेली जमीन Land put to non-agricultural uses	नापीक व लागवडीखाली नसलेली जमीन Barren and non-cultivated land	एकूण Total 5+6=7	कायम गुरे चरणे व इतर कुरणे Permanent pastures and other grazing land
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	मुंबई	}	15	286	73	359	6
2	मुंबई उपनगर						
3	ठाणे						
4	पालघर	}	3,962	945	576	1,521	606
5	रायगड						
6	रत्नागिरी	8,164	54	146	2,267	2,413	137
7	सिंधुदुर्ग	5,040	331	205	998	1,203	20
8	नाशिक	15,633	3,114	424	1,699	2,123	224
9	धुळे	7,330	1,960	235	532	767	183
10	नंदुरबार	7,050	3,570	93	282	375	344
11	जळगाव	11,639	1,559	162	804	966	387
12	अहमदनगर	17,020	1,662	184	1,298	1,482	363
13	पुणे	15,620	1,567	2,678	2,289	4,967	1,719
14	सातारा	10,580	1,429	336	1,232	1,568	741
15	सांगली	8,610	434	498	368	866	153
16	सोलापूर	14,878	353	158	625	783	457
17	कोल्हापूर	7,766	1,469	378	435	813	416
18	औरंगाबाद	10,076	682	613	205	818	509
19	जालना	7,726	49	198	74	272	250
20	परभणी	6,311	64	288	81	369	131
21	हिंगोली	4,661	316	106	84	190	179
22	बीड	10,686	227	604	235	839	300
23	नांदेड	10,331	827	480	197	677	280
24	उस्मानाबाद	7,485	44	211	70	281	180
25	लातूर	7,157	18	248	188	436	213
26	बुलढाणा	9,671	917	559	477	1,036	380
27	अकोला	5,429	301	350	112	462	165
28	वाशिम	5,131	365	277	76	353	290
29	अमरावती	12,217	3,099	449	196	645	332
30	यवतमाळ	13,519	2,374	617	397	1,014	605
31	वर्धा	6,289	618	480	105	585	639
32	नागपूर	9,864	1,552	997	333	1,330	555
33	भंडारा	3,420	618	396	46	442	337
34	गोदिया	5,859	2,075	534	132	666	965
35	चंद्रपूर	10,918	3,862	982	251	1,233	521
36	गडचिरोली	14,916	10,984	718	147	865	527
महाराष्ट्र राज्य		3,07,581	51,946	16,425	18,223	34,648	13,517

आधार :- कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे./

AGRICULTURE
TABLE No.12.1
Land Utilisation
-17)

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात / Area in hundred hectares)

लागवडीखाली नसलेली (पड व्यतिरिक्त जमीन) Uncultivated excluding fallow land			पड जमीन Fallow Land			एकापेक्षा अधिक वेळा लागवडीखाली केलेले क्षेत्र Area sown more than once			Districts
झाडेझुडपा खालील जमीन व आंबराया Land under Misc. tree crops and graves	लागवडीलायक पड Culturable Waste	एकूण Total 8+9+10=11	चालू पड Current fallows	इतर पड Other fallows	एकूण Total 12+13=14	लागवडी खालील निव्वळ क्षेत्र Net area sown	लागवडी खालील एकूण क्षेत्र Gross cropped area		
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
0	0	6	0	0	0	0	0	0	Mumbai Mumbai Suburban
249	349	1,204	0	190	190	2,459	55	2,514	Thane Palghar
226	380	1,009	145	459	604	1,851	270	2,121	Raigad
67	1,309	1,513	275	1,366	1,641	2,545	87	2,632	Ratnagiri
254	661	935	144	1,022	1,166	1,405	187	1,592	Sindhudurg
20	193	437	935	296	1,231	8,728	1,381	10,109	Nashik
13	19	215	129	97	226	4,163	1,148	5,311	Dhule
7	28	379	9	60	69	2,659	752	3,411	Nandurbar
28	63	478	94	49	143	8,493	3,914	12,407	Jalgaon
32	201	596	1,704	1,110	2,814	10,464	4,081	14,545	Ahmednagar
146	436	2,301	532	248	780	6,005	2,767	8,772	Pune
78	415	1,234	268	686	954	5,395	1,277	6,672	Satara
161	144	458	380	561	941	5,910	1,742	7,652	Sangli
70	398	925	1,166	1,202	2,368	10,449	1,842	12,291	Solapur
70	368	854	103	191	294	4,336	1,627	5,963	Kolhapur
76	135	720	562	658	1,220	6,638	4,975	11,613	Aurangabad
109	166	525	944	212	1,156	5,724	3,031	8,755	Jalna
13	233	377	377	286	663	4,839	4,737	9,576	Parbhani
3	113	295	422	145	567	3,292	2,470	5,762	Hingoli
13	364	677	928	439	1,367	7,576	2,648	10,224	Beed
61	350	691	674	188	862	7,274	2,535	9,809	Nanded
21	513	714	1,086	1,195	2,281	4,164	3,988	8,152	Osmanabad
213	371	797	441	440	881	5,031	2,235	7,266	Latur
18	264	662	240	256	496	6,561	2,906	9,467	Buldhana
12	31	208	104	54	158	4,300	2,588	6,888	Akola
4	53	347	166	90	256	3,810	1,529	5,339	Washim
62	92	486	334	144	478	7,510	2,328	9,838	Amravati
116	228	949	378	258	636	8,547	1,379	9,926	Yavatmal
93	164	896	533	204	737	3,452	1,015	4,467	Wardha
77	339	971	198	213	411	5,600	988	6,588	Nagpur
81	115	533	41	11	52	1,776	773	2,549	Bhandara
15	165	1,145	103	54	157	1,817	651	2,468	Gondiya
99	374	994	131	113	244	4,585	787	5,372	Chandrapur
32	214	773	469	78	547	1,746	446	2,192	Gadchiroli
2,539	9,248	25,304	14,015	12,575	26,590	1,69,104	63,139	2,32,243	Maharashtra State

Source:- Commissionerate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

2. शेती /
तक्ता क्रमांक /
प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन /
(2016-

अ. क्र. Sr. No	जिल्हे	तांदूळ / Rice			गहू / Wheat			ज्वारी / Jowar			बाजरी / Bajri		
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	मुंबई	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	मुंबई उपनगर	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	ठाणे	551	1,498	2,719	0	0	1,518	0	0	0	0	0	0
4	पालघर	776	2,256	2,908	0	1	1,518	0	0	0	0	0	0
5	रायगड	1,133	3,092	2,729	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	रत्नागिरी	753	2,363	3,137	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	सिंधुदुर्ग	640	2,090	3,263	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	नाशिक	719	1,458	2,028	792	1,776	2,242	75	60	798	1,560	2,493	1,598
9	धुळे	64	105	1,651	404	873	2,162	321	381	1,186	774	604	780
10	नंदुरबार	253	294	1,162	184	377	2,053	439	655	1,494	46	48	1,040
11	जळगाव	0	0	0	527	1,061	2,012	890	1,801	2,023	205	287	1,399
12	अहमदनगर	150	262	1,740	600	1,272	2,119	4,942	2,461	498	1,464	1,498	1,023
13	पुणे	535	1,154	2,157	689	1,652	2,398	2,796	980	350	304	222	732
14	सातारा	470	821	1,747	356	712	2,003	1,740	1,341	771	721	528	733
15	सांगली	168	429	2,555	256	636	2,483	2,154	1,431	665	661	471	712
16	सोलापूर	2	0	248	581	778	1,338	6,587	3,619	549	269	94	349
17	कोल्हापूर	1,142	3,978	3,484	43	97	2,274	211	424	2,008	0		
18	औरंगाबाद	65	31	487	645	1,354	2,101	1,505	1,340	890	520	579	1,114
19	जालना	0	0	0	391	630	1,614	1,045	1,171	1,121	219	185	846
20	परभणी	0	0	221	302	479	1,586	2,653	2,517	949	25	12	461
21	हिंगोली	0	0	0	318	499	1,568	629	310	493	3	0	0
22	बीड	1	1	487	472	794	1,681	4,688	2,431	519	1,447	931	643
23	नांदेड	7	14	1,932	606	757	1,250	1,286	677	526	0	0	0
24	उस्मानाबाद	63	12	188	146	111	759	1,607	1,282	798	104	33	316
25	लातूर	33	9	258	686	974	1,420	1,279	1,212	947	22	3	156
26	बुलढाणा	0	0	669	1,039	1,624	1,564	358	475	1,328	21	7	333
27	अकोला	0	0	0	167	275	1,650	114	168	1,478	1	0	333
28	वाशिम	0	0	0	337	542	1,608	98	82	833	3	1	333
29	अमरावती	69	46	669	736	1,119	1,519	239	294	1,230	0	0	333
30	यवतमाळ	0	0	0	602	779	1,294	345	189	547	1	0	333
31	वर्धा	0	0	0	145	220	1,512	55	29	531	0	0	0
32	नागपूर	876	1,704	1,944	1,359	2,326	1,711	28	17	599	0	0	0
33	भंडारा	1,824	3,783	2,074	109	138	1,258	0	0	0	0	0	0
34	गोंदिया	2,093	5,103	2,438	20	21	1,051	0	0	0	0	0	0
35	चंद्रपूर	1,431	2,456	1,716	199	250	1,255	70	36	525	0	0	333
36	गडचिरोली	1,534	2,854	1,860	9	13	1,404	1	1	585	0	0	333
	महाराष्ट्र राज्य	15,353	35,812	2,333	12,721	22,140	1,740	36,157	25,384	702	8,371	7,998	955

AGRICULTURE

TABLE No.12.2

Area and Outturn of Principal Crops

-17)

(क्षेत्र-शंभर हेक्टरात व उत्पादन शंभर टनात दर हेक्टरी उत्पादन किलोमध्ये)

(Area in '00' hectares and Outturn in '00' tonnes yield per hectare in Kg.)

नाचणी / Ragi			मका / Maize			इतर तृणधान्ये / Other Cereals			एकूण तृणधान्ये / Total Cereals			Districts
क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(2)
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai Suburban
21	36	1,753	0	0	0	13	8	612	584	1,542	2,638	Thane
113	105	927	0	1	3,164	83	50	600	973	2,412	2,480	Palghar
68	56	817	0	0	0	15	7	470	1,216	3,154	2,593	Raigad
136	192	1,419	0	0	0	8	4	568	897	2,560	2,855	Ratnagiri
18	32	1,788	1	2	3,164	0	0	0	659	2,124	3,222	Sindhudurg
255	234	917	1,520	7,004	4,608	120	94	785	5,041	13,119	2,603	Nashik
18	20	1,094	687	1,848	2,690	13	11	856	2,270	3,820	1,683	Dhule
0	0	929	462	1,205	2,607	43	16	369	1,427	2,595	1,819	Nandurbar
0	0	0	1,976	6,704	3,392	113	83	732	3,712	9,935	2,677	Jalgaon
1	1	837	680	2,454	3,608	17	5	284	7,855	7,952	1,012	Ahmednagar
35	29	837	426	2,574	6,043	88	145	1,644	4,873	6,756	1,386	Pune
45	44	976	354	776	2,192	5	2	400	3,691	4,225	1,145	Satara
0	0	0	640	1,958	3,057	31	20	624	3,911	4,945	1,264	Sangli
1	0	837	630	1,044	1,657	13	5	341	8,083	5,540	685	Solapur
217	361	1,667	120	444	3,699	24	10	431	1,756	5,314	3,026	Kolhapur
0	0	0	670	2,275	3,396	43	45	1,047	3,448	5,625	1,632	Aurangabad
0	0	0	713	2,079	2,915	1	1	889	2,368	4,066	1,717	Jalna
0	0	0	72	105	1,461	12	4	356	3,065	3,117	1,017	Parbhani
0	0	0	51	57	1,121	10	6	598	1,011	873	863	Hingoli
0	0	0	422	824	1,953	42	63	1,476	7,074	5,044	713	Beed
0	0	0	104	194	1,866	77	120	1,573	2,080	1,762	847	Nanded
0	0	0	208	117	562	38	16	412	2,166	1,570	725	Osmanabad
0	0	0	99	83	836	15	4	272	2,135	2,285	1,070	Latur
0	0	500	604	1,333	2,209	3	2	533	2,025	3,442	1,700	Buldhana
0	0	0	2	4	2,050	2	1	500	286	449	1,571	Akola
0	0	0	4	11	2,671	1	0	400	443	637	1,436	Washim
0	0	0	23	50	2,164	5	2	450	1,073	1,511	1,409	Amravati
0	0	0	31	69	2,230	0	0	0	980	1,037	1,059	Yavatmal
0	0	0	1	1	1,166	0	0	0	202	250	1,241	Wardha
0	0	0	4	7	1,719	1	1	750	2,269	4,055	1,787	Nagpur
0	0	0	6	9	1,591	0	0	0	1,939	3,930	2,027	Bhandara
0	0	0	2	3	1,679	0	0	0	2,115	5,127	2,424	Gondiya
0	0	0	0	1	2,767	0	0	0	1,700	2,743	1,613	Chandrapur
0	0	0	20	51	2,579	0	0	0	1,564	2,918	1,865	Gadchiroli
927	1,111	1,198	10,533	33,287	3,160	837	724	865	84,890	1,26,435	1,489	Maharashtra State

अ. क्र. Sr. No	जिल्हे	हरभरा / Gram			तूर / Tur			इतर कडधान्ये / Other Pulses			तंबाखू / Tobacco		
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.
(1)	(2)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)
1	मुंबई	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	मुंबई उपनगर	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	ठाणे	14	13	954	1	1	819	36	25	700	0	0	0
4	पालघर	19	18	954	26	21	819	71	52	733	0	0	0
5	रायगड	9	8	954	18	14	819	183	130	712	0	0	0
6	रत्नागिरी	0	0	0	2	1	819	46	32	694	0	0	0
7	सिंधुदुर्ग	0	0	0	7	6	819	24	16	667	0	0	0
8	नाशिक	596	425	714	74	57	763	200	100	502	0	0	0
9	धुळे	331	948	2,863	91	76	841	310	104	335	0	0	0
10	नंदुरबार	212	227	1,071	179	96	535	248	124	500	0	0	0
11	जळगाव	643	892	1,386	198	214	1,082	632	448	709	0	0	0
12	अहमदनगर	1,601	1,306	816	220	220	1,003	693	326	471	0	0	0
13	पुणे	805	865	1,075	18	15	872	359	129	360	0	0	0
14	सातारा	320	256	800	23	9	377	521	261	502	0	0	0
15	सांगली	283	236	833	107	40	377	382	247	647	0	0	0
16	सोलापूर	565	381	675	300	168	561	267	144	541	0	0	0
17	कोल्हापूर	89	75	837	13	5	377	82	42	509	8	11	1,363
18	औरंगाबाद	664	732	1,102	607	715	1,177	106	70	660	0	0	0
19	जालना	563	676	1,202	462	614	1,330	773	555	718	0	0	0
20	परभणी	716	598	835	528	666	1,263	513	291	567	0	0	0
21	हिंगोली	699	787	1,125	764	827	1,083	450	217	483	0	0	0
22	बीड	1,182	1,009	854	892	816	915	330	167	506	0	0	0
23	नांदेड	939	1,496	1,592	866	1,048	1,210	808	247	306	0	0	0
24	उस्मानाबाद	777	616	793	668	586	878	371	155	419	0	0	0
25	लातूर	1,611	1,582	982	1,261	4,324	3,429	248	133	536	0	0	0
26	बुलढाणा	701	784	1,118	779	645	828	290	230	792	0	0	0
27	अकोला	1,056	1,092	1,034	599	1,420	2,371	365	320	878	0	0	0
28	वाशिम	551	497	903	556	356	640	190	133	697	0	0	0
29	अमरावती	1,337	1,642	1,228	1,226	1,469	1,198	431	295	684	0	0	0
30	यवतमाळ	1,477	1,091	739	1,735	2,310	1,331	197	105	531	0	0	0
31	वर्धा	296	338	1,140	850	1,287	1,515	3	1	303	0	0	0
32	नागपूर	634	492	775	657	1,686	2,569	34	15	444	0	0	0
33	भंडारा	110	74	679	118	230	1,944	196	117	597	0	0	0
34	गोर्दिया	51	26	499	66	128	1,944	129	62	482	0	0	0
35	चंद्रपूर	279	155	556	401	729	1,816	316	169	536	0	0	0
36	गडचिरोली	161	72	448	46	90	1,944	130	71	543	0	0	0
	महाराष्ट्र राज्य	19,293	19,411	1,006	14,356	20,893	1,455	9,934	5,533	557	8	11	1,363

Table No. 12.2 - Contd....

एकूण कडधान्ये / Total Pulses			एकूण अन्नधान्ये / Total foodgrains			ऊस / Sugarcane			कापूस / Cotton			Districts
क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	
(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(2)
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai Suburban
50	39	772	635	1,581	2,490	0	0	0	0	0	0	Thane
115	91	788	1,088	2,503	2,301	0	0	0	0	0	0	Palghar
209	153	731	1,426	3,308	2,320	0	0	0	0	0	0	Raigad
48	33	699	944	2,593	2,746	1	96	100	0	0	0	Ratnagiri
32	22	701	691	2,146	3,107	12	1,214	100	0	0	0	Sindhudurg
870	583	669	5,911	13,701	2,318	112	9,662	86	467	1,585	578	Nashik
732	1,128	1,541	3,002	4,948	1,648	45	5,224	116	1,961	3,456	300	Dhule
639	447	699	2,066	3,042	1,472	110	8,723	80	855	1,521	303	Nandurbar
1,473	1,554	1,055	5,185	11,489	2,216	92	8,459	92	5,042	14,623	493	Jalgaon
2,514	1,853	737	10,369	9,805	946	610	41,814	69	1,324	1,394	179	Ahmednagar
1,182	1,010	854	6,055	7,765	1,283	959	90,709	95	0	0	0	Pune
864	526	609	4,555	4,751	1,043	503	62,597	124	1	2	246	Satara
772	523	677	4,684	5,468	1,168	724	78,095	108	6	18	529	Sangli
1,131	694	613	9,214	6,233	676	647	47,621	74	9	14	265	Solapur
185	122	659	1,941	5,436	2,801	1,326	1,24,990	94	0	0	0	Kolhapur
1,377	1,517	1,101	4,825	7,142	1,480	146	8,731	60	5,065	9,923	333	Aurangabad
1,798	1,845	1,026	4,166	5,911	1,419	164	6,116	37	2,664	6,988	446	Jalna
1,757	1,555	885	4,821	4,672	969	90	5,786	64	1,676	7,684	779	Parbhani
1,912	1,831	958	2,923	2,704	925	50	3,127	63	750	1,574	357	Hingoli
2,403	1,992	829	9,477	7,036	742	123	4,959	40	3,414	4,769	238	Beed
2,613	2,791	1,068	4,693	4,552	970	145	8,604	59	3,643	6,354	297	Nanded
1,816	1,358	748	3,982	2,928	735	120	4,279	36	133	211	269	Osmanabad
3,120	6,040	1,936	5,255	8,325	1,584	90	5,093	57	27	118	751	Latur
1,770	1,658	937	3,794	5,100	1,344	5	357	67	1,695	5,166	518	Buldhana
2,020	2,833	1,402	2,306	3,282	1,423	1	37	58	1,551	4,427	485	Akola
1,297	985	760	1,740	1,622	932	3	135	53	184	375	347	Washim
2,995	3,406	1,137	4,068	4,918	1,209	4	118	27	2,003	8,040	682	Amravati
3,410	3,506	1,028	4,389	4,543	1,035	125	8,883	71	4,207	10,979	444	Yavatmal
1,150	1,626	1,414	1,351	1,876	1,389	30	1,802	60	2,405	7,189	508	Wardha
1,325	2,193	1,656	3,594	6,248	1,739	46	1,983	43	1,365	5,502	685	Nagpur
424	421	994	2,363	4,352	1,842	42	2,853	68	0	0	0	Bhandara
246	215	875	2,361	5,342	2,263	7	283	42	0	0	0	Gondiya
997	1,053	1,057	2,697	3,797	1,408	1	20	40	1,628	5,493	574	Chandrapur
338	233	690	1,902	3,152	1,657	0	0	0	49	145	507	Gadchiroli
43,584	45,836	1,052	1,28,473	1,72,272	1,341	6,333	5,42,368	86	42,124	1,07,550	434	Maharashtra State

अ. क्र. Sr. No	जिल्हे	भूईमूग / Groundnut			तीळ / Sesamum		
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.
(1)	(2)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)
1	मुंबई	0	0	0	0	0	0
2	मुंबई उपनगर	0	0	0	0	0	0
3	ठाणे	0	0	0	1	0	275
4	पालघर	2	2	1,211	6	2	291
5	रायगड	2	3	1,410	2	1	361
6	रत्नागिरी	1	1	1,338	0	0	361
7	सिंधुदुर्ग	14	21	1,446	0	0	19
8	नाशिक	226	372	1,643	0	0	361
9	धुळे	186	143	767	15	3	215
10	नंदुरबार	43	36	835	2	1	324
11	जळगाव	49	68	1,383	34	15	421
12	अहमदनगर	162	219	1,349	2	0	221
13	पुणे	217	282	1,299	7	2	261
14	सातारा	430	593	1,380	0	0	260
15	सांगली	326	418	1,283	0	0	260
16	सोलापूर	52	57	1,098	2	1	273
17	कोल्हापूर	490	927	1,895	0	0	260
18	औरंगाबाद	67	61	907	5	1	184
19	जालना	10	8	764	1	0	183
20	परभणी	40	45	1,114	10	2	182
21	हिंगोली	21	21	1,029	25	4	171
22	बीड	285	111	390	57	10	184
23	नांदेड	117	102	872	25	4	150
24	उस्मानाबाद	55	29	535	35	6	168
25	लातूर	42	39	935	31	7	211
26	बुलढाणा	51	58	1,139	19	6	298
27	अकोला	39	55	1,414	11	3	239
28	वाशिम	91	78	855	4	1	234
29	अमरावती	46	60	1,317	1	0	220
30	यवतमाळ	411	272	661	8	2	253
31	वर्धा	31	55	1,762	0	0	175
32	नागपूर	44	67	1,541	1	0	274
33	भंडारा	0	0	514	6	2	269
34	गोंदिया	0	0	0	13	4	273
35	चंद्रपूर	1	1	1,043	5	1	274
36	गडचिरोली	0	0	1,535	6	2	274
महाराष्ट्र राज्य		3,549	4203	1,184	335	78	232

टिप : (१) ऊसाचे उत्पादन हे शंभर मेट्रीक टनात

(२) कापसाचे उत्पादन गासड्याच्या (प्रत्येकी १७० कि.) स्वरूपात आहे

आधार : कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

Table No. 12.2 - Contd....

मोहरी / राई / Rape / Mustered/Linseed			एरंडी / Castor Seed			Districts (2)
क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	
(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	
0	0	0	0	0	0	Mumbai
0	0	0	0	0	0	Mumbai Suburban
0	0	0	0	0	0	Thane
0	0	540	0	0	0	Palghar
0	0	0	0	0	0	Raigad
1	0	600	0	0	350	Ratnagiri
0	0	0	0	0	350	Sindhudurg
1	0	270	9	3	361	Nashik
0	0	0	0	0	350	Dhule
19	8	426	10	3	307	Nandurbar
0	0	550	0	0	203	Jalgaon
0	0	140	0	0	275	Ahmednagar
0	0	0	0	0	0	Pune
1	0	175	1	0	250	Satara
0	0	0	0	0	0	Sangli
3	0	130	3	1	300	Solapur
1	0	175	0	0	0	Kolhapur
9	2	180	7	1	198	Aurangabad
2	0	200	1	0	224	Jalna
0	0	200	4	1	230	Parbhani
1	0	312	6	1	160	Hingoli
1	0	340	1	0	408	Beed
13	3	225	1	0	325	Nanded
9	4	500	18	5	275	Osmanabad
8	2	250	5	1	250	Latur
1	0	400	1	1	500	Buldhana
1	0	400	0	0	0	Akola
1	0	350	0	0	0	Washim
0	0	0	1	0	450	Amravati
0	0	0	0	0	0	Yavatmal
1	1	700	0	0	0	Wardha
4	2	450	2	2	1100	Nagpur
2	1	700	0	0	0	Bhandara
1	0	380	0	0	0	Gondiya
4	2	499	0	0	0	Chandrapur
8	4	499	0	0	0	Gadchiroli
92	24	358	69	21	301	Maharashtra State

Note:- (1) Yield of Sugarcane is in hundred Metric Tonnes per hectare

(2) Production of Cotton is in hundred bales of 170 kg. Each.

Source:- Commissionerate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती /
तक्ता क्रमांक /

जास्त उत्पादित पिकांच्या प्रकारानुसार क्षेत्र व दर हेक्टरी सरासरी उत्पादन

अ. क्र. Sr.No	वर्ष Year	तांदूळ (खरीप) /Rice (Kharip)						गहू /Wheat					
		क्षेत्र /Area			सरासरी उत्पादन / Yield Rate			क्षेत्र /Area			सरासरी उत्पादन / Yield Rate		
		एकूण	अधिक	टक्केवारी	एकूण	अधिक	टक्केवारी	एकूण	अधिक	टक्केवारी	एकूण	अधिक	टक्केवारी
		Total	उत्पन्न देणाऱ्या जाती	%	Total	उत्पन्न देणाऱ्या जाती	%	Total	उत्पन्न देणाऱ्या जाती	%	Total	उत्पन्न देणाऱ्या जाती	%
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	1985-86	15,155	10,440	68.90	1,407	1,662	118.10	8,815	6,362	72.20	731	839	114.80
2	1990-91	15,398	11,853	77.00	1,147	1,532	105.90	8,734	7,113	81.40	1,052	1,102	104.80
3	1995-96	14,848	12,570	84.66	1,683	1,830	108.73	7,017	6,248	89.04	1,279	1,333	104.22
4	1999-00	14,790	13,615	92.05	1,674	1,745	104.24	10,490	7,134	68.00	1,369	1,792	130.89
5	2000-01	14,860	11,777	79.25	1,264	1,528	120.88	7,540	7,163	95.00	1,256	1,239	98.64
6	2001-02	14,872	13,247	89.07	1,742	1,793	102.93	7,760	6,798	87.60	1,388	1,454	104.76
7	2002-03	14,968	12,816	85.62	1,198	1,304	108.85	7,598	7,097	93.41	1,295	1,336	103.17
8	2005-06	14,737	13,647	93.00	1,770	1,838	104.00	9,328	8,907	95.00	1,394	1,401	101.00
9	2006-07	14,913	13,811	93.00	1,669	1,671	100.00	12,308	12,147	99.00	1,520	1,521	100.00
10	2010-11	14,862	13,703	92.20	1,766	1,809.2	102.40	14,862	12,576	84.61	1,766	1,714.1	97.00
11	2013-14	15,675	3,196	20.38	1,925	1,663.4	86.4	10,282	9,358	91.01	1,439	1,512.7	104.9
12	2014-15	15,083	3,336	22.11	1,880	1,698.1	90.3	10,673	7,415	69.47	1,225	1,438.7	117.4
13	2015-16	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
14	2016-17	14,657	14,657	100.00	2,344	2,344	100.00	12,721	12,721	100.00	1,740	1,740	100.00

टीप:- एच.वाय.व्ही. -अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती.

आधार :- कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

AGRICULTURE**TABLE No.12.3****Area and average yield per hectare of High yielding varieties Crops**(क्षेत्र शंभर हेक्टरात. प्रति हेक्टरी सरासरी उत्पादन किलोत)
(Area in '00' hectares. Yield Rate in Kg. Per Hectare)

बाजरी /Bajra						ज्वारी (खरीप)/ Jowar (Kharip)					
क्षेत्र /Area			सरासरी उत्पादन / Yield Rate			क्षेत्र /Area			सरासरी उत्पादन / Yield Rate		
एकूण Total	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती	टक्केवारी %	एकूण Total	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती	टक्केवारी %	एकूण Total	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती	टक्केवारी %	एकूण Total	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती	टक्केवारी %
	H.Y.V.			H.Y.V.			H.Y.V.			H.Y.V.	
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
17,028	10,081	59.20	246	298	121.10	28,804	21,944	76.20	921	1073	116.50
19,270	14,322	74.30	518	613	106.00	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
16,649	15,109	90.75	580	594	102.41	20,235	18,617	91.60	1,420	1,425	100.35
17,360	16,098	92.73	653	686	105.00	19,180	18,744	97.72	1,323	1,341	101.36
18,000	16,693	92.73	604	601	99.50	19,100	18,519	96.95	1,256	1,265	100.71
13,992	12,909	92.26	594	615	103.54	17,803	17,169	96.44	1,165	1,177	101.03
15,472	13,773	89.02	741	778	104.99	17,183	16,776	97.63	1,413	1,434	101.49
14,338	13,327	93.00	650	650	100.00	14,724	14,561	99.00	1,198	1,198	100.00
14,520	14,520	100.00	729	722	99.00	14,092	14,092	100.00	1,195	1,209	101.00
10,346	9,709.1	93.80	1,086	1,149.7	105.90	10,317	9,996	96.90	1,325	1,338.2	101.00
7,626	353	4.4	1,035	1,449.8	137.3	8,038	7,247	90.5	1,152	1,196.4	103.7
8,648	434	5.01	622.3	985.5	158.4	6,801	6,255	92.22	860	814	104.3
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
8,371	8,371	100.00	955.6	955.6	100.00	6,036	6,036	100.00	932.8	932.8	100.00

Note:- H.Y.V. High Yielding Varieties.

N.A. — उपलब्ध नाही / Not Available

Source:- Commissionerate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती / AGRICULTURE
तक्ता क्रमांक / TABLE No.12.4
भारतातील प्रमुख पिकांचे राज्यवार सरासरी उत्पादन
Average yield of Important Crops In India by States
(2016-17)

(सरासरी उत्पादन प्रती हेक्टरी किलोमध्ये / Average yield in Kg.per hect.)

अ. क्र. Sr.No	राज्ये / केंद्रशासित प्रदेश	तांदूळ Rice	ज्वारी Jowar	बाजरी Bajra	मका Maize	नाचणी Ragi	गहू Wheat	बाली Barely	तूर Tur	हरभरा Gram	ऊस Sugarcane	कापूस [@] Cotton [@]	States / UT
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
1	आंध्रप्रदेश	3,540	2,041	1,714	6,612	1,094	0	0	380	960	76,019	563	Andhra Pradesh
2	आसाम	1,916	0	0	2,911	0	1,344	0	858	651	38,466	0	Assam
3	अरुणाचल प्रदेश	1,679	0	0	1,500	0	1,969	0	814	0	21,397	0	Arunachal Pradesh
4	बिहार	2,467	1,065	1,135	3,732	723	2,427	1,505	1,581	1,120	54,415	0	Bihar
5	झारखंड	2,241	694	667	1,923	882	2,011	0	1,002	1,174	69,315	0	Jharkhand
6	गुजराथ	2,306	1,415	2,160	1,780	1,421	2,751	0	1,156	1,116	70,710	612	Gujarat
7	गोवा	2,774	0	0	0	0	0	0	0	0	44,841	0	Goa
8	हरियाणा	3,213	532	2,017	3,400	0	4,514	3,650	915	1,189	80,618	609	Haryana
9	हिमाचल प्रदेश	1,968	0	501	2,672	952	2,033	1,753	375	923	12,170	0	Himachal Pradesh
10	जम्मू व काश्मीर	2,019	0	592	1,833	434	1,638	632	0	0	0	0	Jammu & Kashmir
11	कर्नाटक	2,519	892	1,054	2,419	1,436	1,018	0	749	590	68,962	337	Karnataka
12	केरळ	2,550	786	0	1,046	1,273	1,000	0	1,580	917	1,06,425	0	Kerala
13	मध्यप्रदेश	1,847	1,721	2,431	2,602	346	2,976	2,180	1,133	1,100	51,413	582	Madhya Pradesh
14	छत्तीसगढ	2,101	1,200	426	2,691	238	1,391	958	598	1,171	40,769	0	Chhattisgarh
15	महाराष्ट्र	2,025	711	955	3,009	1,198	1,474	0	1,042	891	82,524	475	Maharashtra
16	मणिपूर	1,764	0	0	2,194	0	2,498	0	1,109	949	58,000	0	Manipur

तक्ता क्र. / Table No.12.4 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
17	मेघालय	1,826	0	0	2,291	0	1,913	0	1,299	1,065	3,000	0	Meghalaya
18	मिझोराम	1,669	0	0	1,542	0	0	0	965	0	31,822	0	Mizoram
19	नागालैंड	1,629	962	1,014	1,980	970	1,840	1,037	903	827	43,527	0	Nagaland
20	ओरिसा	2,160	629	614	2,827	705	1,333	0	884	768	62,714	478	Orissa
21	पंजाब	3,998	0	583	3,836	0	4,704	3,795	860	1,375	81,273	615	Punjab
22	राजस्थान	2,289	603	1,001	1,501	0	3,175	3,046	1,088	911	71,294	506	Rajasthan
23	सिक्कीम	1,847	0	0	1,763	0	1,078	1,068	0	0	0	0	Sikkim
24	तामीळानाडू	1,642	573	2,059	3,026	1,865	0	0	655	648	86,995	430	Tamilnadu
25	त्रिपुरा	2,940	799	0	1,395	0	2,300	0	705	780	53,650	0	Tripura
26	उत्तर प्रदेश	2,295	1,000	1,914	2,064	0	3,113	2,706	1,074	1,114	64,893	0	Uttar Pradesh
27	उत्तरांचल	2,414	0	0	1,682	1,495	2,587	1,182	1,000	1,000	69,645	0	Uttarakhand
28	प.बंगाल	2,784	385	293	4,367	1,108	2,682	1,420	1,249	1,013	73,815	0	West Bengal
29	दिल्ली	2,890	960	2,190	5,800	0	4,434	2,706	0	2,120	0	0	NCT Delhi
30	पॉडुचेरी	3,219	0	1,313	0	1,426	0	0	0	0	0	0	Puducherry
31	दादरा व नगर हवेली	2,201	2,200	0	1,000	1,700	2,300	0	2,886	1,050	80,000	0	Dadra & Nagar Haveli
32	अंदमान आणि निकोबार बेटे	2,583	0	0	2,087	0	0	0	43	0	12,787	0	Andaman & Nicobar Islands
33	चंडीगड	3,500	0	0	0	0	4,700	0	0	0	0	0	Chandigarh
34	दमण आणि दिव	1,139	0	1,101	0	0	0	0	0	0	0	0	Daman and Diu
35	लक्षद्वीप	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Lakshadweep
36	तेलंगणा	3,075	978	882	3,321	1,000	1,400	0	676	1,294	71,069	416	Telangana
37	इतर	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	340	Others
	भारत	2,494	812	1,305	2,689	1,363	3,200	2,663	913	974	69,001	512	India

टिप: # इतर मध्ये समाविष्ट / Included in others.

@ १७० किलोची एक गासडी याप्रमाणे हजार गासड्या / Thousand bales of 170 kgs each.

आधार : सांख्यिकी आणि कार्यक्रम अंमलबजावणी, मंत्रालय, भारत सरकार.

Source : Ministry of Statistics and Programme Implementation, Govt. of India.

12. शेती / AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक / TABLE No.12.5

वहित धारण जमिनीच्या आकारमान गटानुसार वहित धारकांची संख्या व क्षेत्र
Number of Operational Holdings & Area according to Size Groups
(कृषी गणना २०१५-१६) / (Agricultural Census, 2015-16)

(आकडे शंभरात / Figures in Hundred)									
अ. क्र. / Sr. No.	जिल्हे	सिमांतिक (१ हेक्टरापर्यंत) / Marginal (up to 1 hectare)	अल्पधारक (१ ते २ हे.) / Small (1 to 2) hectare	निम्न मध्यम (२ ते ४ हे.) / Semi medium (2 to 4) hectare	मध्यम (४ ते १० हे.) / Medium (4 to 10) hectare	मोठे (१० हेक्टरापेक्षा जास्त) / Large (More than 10 hectare)	एकूण Total	वहित धारण जमिनीचे क्षेत्र (हेक्टरात) / Average size of operational holdings (in hectare)	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	मुंबई शहर	संख्या	0	0	0	0	0	0	Mumbai City
		क्षेत्र	0	0	0	0	0	0	
2	मुंबई उपनगर	संख्या	0	0	0	0	0	0	Mumbai Suburban
		क्षेत्र	0	0	0	0	0	0	
3	ठाणे	संख्या	92,467	26,983	16,252	7,767	1,267	1,44,736	Thane
		क्षेत्र	31,390	34,489	43,202	46,146	20,133	1,75,360	1.2
4	पालघर	संख्या	86,815	29,183	18,369	10,428	2,354	1,47,149	Palghar
		क्षेत्र	33,883	40,878	49,465	62,521	39,810	2,26,557	1.5
5	रायगड	संख्या	2,58,215	49,075	27,478	13,692	2,819	3,51,279	Raigad
		क्षेत्र	84,655	68,273	73,511	82,162	49,579	3,58,180	1.0
6	रत्नागिरी	संख्या	3,51,231	76,182	55,126	29,513	4,937	5,16,989	Ratnagiri
		क्षेत्र	1,03,338	94,909	1,45,308	1,74,040	80,134	5,97,729	1.2
7	सिंधुदुर्ग	संख्या	2,44,765	39,692	25,226	13,208	3,100	3,25,991	Sindhudurg
		क्षेत्र	58,945	48,244	65,538	78,124	52,522	3,03,373	0.9
8	नाशिक	संख्या	3,28,330	2,16,572	1,22,270	38,861	3,718	7,09,751	Nashik
		क्षेत्र	1,64,013	2,82,017	3,13,720	2,17,583	60,946	10,38,279	1.5
9	धुळे	संख्या	92,096	93,936	53,485	19,898	1,361	2,60,776	Dhule
		क्षेत्र	51,429	1,17,513	1,33,587	1,10,730	23,415	4,36,674	1.7
10	नंदुरबार	संख्या	46,839	66,859	37,974	13,397	,998	1,66,067	Nandurbar
		क्षेत्र	27,818	85,,782	99,749	74,409	17,318	3,05,076	1.8
11	जळगाव	संख्या	1,94,457	1,72,818	84,219	25,748	1,662	4,78,904	Jalgaon
		क्षेत्र	1,15,446	2,64,800	2,30,889	1,44,411	25,842	7,81,388	1.6
12	अहमदनगर	संख्या	6,06,139	2,83,687	1,45,641	40,066	3,450	10,78,983	Ahmednagar
		क्षेत्र	2,61,083	3,71,127	3,79,457	2,21,304	67,057	13,00,028	1.2
13	पुणे	संख्या	4,85,204	1,89,578	1,08,531	40,187	5,828	8,29,328	Pune
		क्षेत्र	1,95,639	2,49,303	2,81,120	2,28,696	97,077	10,51,835	1.3
14	सातारा	संख्या	6,80,670	1,41,474	60,650	17,992	3,114	9,03,900	Satara
		क्षेत्र	2,16,132	1,72,428	1,55,819	1,02,703	53,550	7,00,632	0.8
15	सांगली	संख्या	3,35,037	1,21,394	67,870	24,913	3,114	5,52,328	Sangli
		क्षेत्र	1,44,203	1,60,337	1,85,738	1,42,921	50,941	6,84,140	1.2
16	सोलापूर	संख्या	3,25,387	2,26,400	1,64,427	56,212	5,015	7,77,441	Solapur
		क्षेत्र	1,43,158	3,00,785	4,36,185	3,11,788	80,496	12,72,412	1.6
17	कोल्हापूर	संख्या	5,04,117	1,05,492	39,416	10,017	1,634	6,60,676	Kolhapur
		क्षेत्र	1,68,114	1,28,902	96,908	55,839	38,260	4,88,023	0.7
18	औरंगाबाद	संख्या	2,93,716	1,85,373	83,352	21,578	1,746	5,85,765	Aurangabad
		क्षेत्र	1,52,034	2,38,215	2,13,113	1,17,503	26,570	7,47,435	1.3

तक्ता क्रमांक / Table No.12.5 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)	
19	जालना	संख्या	2,30,643	1,48,011	77,561	19,900	1,137	4,77,252	--	Jalna
		क्षेत्र	1,15,803	1,98,911	2,00,945	1,07,688	17,801	6,41,148	1.3	
20	परभणी	संख्या	1,74,615	1,30,006	70,617	17,889	1,336	3,94,463	--	Parbhani
		क्षेत्र	88,482	1,79,406	1,81,021	97,662	22,914	5,69,485	1.4	
21	हिंगोली	संख्या	1,07,862	80,090	45,925	11,382	710	2,45,969	--	Hingoli
		क्षेत्र	61,348	1,18,526	1,18,061	63,407	10,746	3,72,088	1.5	
22	बीड	संख्या	4,33,643	1,96,151	99,824	27,295	1,555	7,58,468	--	Beed
		क्षेत्र	1,76,789	2,66,219	2,66,280	1,51,275	24,650	8,85,213	1.2	
23	नांदेड	संख्या	2,99,161	2,21,898	1,04,753	19,641	1,296	6,46,749	--	Nanded
		क्षेत्र	1,60,554	2,90,816	2,59,185	1,07,802	21,449	8,39,806	1.3	
24	उस्मानाबाद	संख्या	1,58,261	1,41,393	79,881	28,493	1,967	4,09,995	--	Osmanabad
		क्षेत्र	77,622	1,92,218	2,11,382	1,60,559	32,412	6,74,193	1.6	
25	लातूर	संख्या	1,90,447	1,48,729	72,955	21,566	1,042	4,34,739	--	Latur
		क्षेत्र	99,773	2,00,475	1,92,449	1,18,016	15,698	6,26,411	1.4	
26	बुलढाणा	संख्या	2,12,259	1,80,623	79,938	17,295	1,043	4,91,158	--	Buldhana
		क्षेत्र	1,30,100	2,54,927	2,08,747	94,259	17,752	7,05,785	1.4	
27	अकोला	संख्या	1,01,540	1,04,186	53,585	13,727	860	2,73,898	--	Akola
		क्षेत्र	64,619	1,43,098	1,32,991	75,106	15,679	4,31,493	1.6	
28	वाशिम	संख्या	86,062	90,779	43,900	13,772	943	2,35,456	--	Washim
		क्षेत्र	51,825	1,27,207	1,13,596	76,708	13,505	3,82,841	1.6	
29	अमरावती	संख्या	1,61,108	1,88,756	88,607	29,604	2,130	4,70,205	--	Amravati
		क्षेत्र	1,00,596	2,43,101	2,22,592	1,64,327	35,725	7,66,341	1.6	
30	यवतमाळ	संख्या	52,980	2,12,002	1,31,966	42,380	3,213	4,42,541	--	Yavatmal
		क्षेत्र	32,018	2,65,773	3,24,971	2,29,620	50,718	9,03,100	2.0	
31	वर्धा	संख्या	42,589	95,578	59,221	21,252	1,423	2,20,063	--	Wardha
		क्षेत्र	28,439	1,32,065	1,52,995	1,18,673	20,131	4,52,303	2.1	
32	नागपूर	संख्या	95,628	1,20,322	70,393	24,381	1,840	3,12,564	--	Nagpur
		क्षेत्र	54,503	1,57,582	1,79,669	1,34,732	27,511	5,53,997	1.8	
33	भंडारा	संख्या	1,66,594	52,118	16,180	3,529	373	2,38,794	--	Bhandara
		क्षेत्र	76,268	72,037	42,875	19,021	8,945	2,19,146	0.9	
34	गोंदिया	संख्या	1,86,963	51,606	16,369	3,120	215	2,58,273	--	Gondiya
		क्षेत्र	78,386	67,410	42,180	16,982	4,423	2,09,381	0.8	
35	चंद्रपूर	संख्या	1,26,060	1,05,442	74,807	25,181	1,566	3,33,056	--	Chandrapur
		क्षेत्र	66,920	1,41,109	1,95,212	1,38,052	23,835	5,65,128	1.7	
36	गडचिरोली	संख्या	63,923	46,871	30,255	9,735	949	1,51,733	--	Gadchiroli
		क्षेत्र	33,334	62,245	77,180	54,650	14,043	2,41,452	1.6	
	महाराष्ट्र	संख्या	78,15,823	43,39,259	23,27,023	7,33,619	69,715	1,52,85,439	--	Maharashtra
	राज्य	क्षेत्र	34,48,659	57,71,127	60,25,640	40,99,419	11,61,587	2,05,06,432	1.3	State

आधार : कृषि गणना, २०१५-१६, कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Agricultural Census, 2015-16, Department of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती / AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक / TABLE No.12.6

धारण प्रकारानुसार एकूण वहित धारकांची संख्या व क्षेत्र

Number and Area of Operational Holdings by Tenure and by Size Groups

(कृषी गणना २०१५-१६) / (Agricultural Census, 2015-16)

(क्षेत्र हेक्टरमध्ये / Area in hectares)

अ.क्र. Sr. No.	आकारमान क्षेत्र Size class in hectare	व्यक्तिगत धारण Individual Holdings		समाईक धारक Joint Holdings		संस्था धारक Institutional Holdings		एकूण धारक Total Holdings	
		संख्या No.	क्षेत्र Area	संख्या No.	क्षेत्र Area	संख्या No.	क्षेत्र Area	संख्या No.	क्षेत्र Area
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	Below 0.50	41,39,896	9,70,893	2,24,933	55,199	7,395	1,680	43,72,224	10,27,772
2	0.50 - 1.00	32,73,268	22,96,046	1,66,397	1,22,062	3,934	2,779	34,43,599	24,20,887
	सिमांतिक / Marginal	74,13,164	32,66,939	3,91,330	1,77,261	11,329	4,459	78,15,823	34,48,659
3	1.00 - 2.00	41,39,775	54,84,976	1,94,261	2,79,026	5,223	7,125	43,39,259	57,71,127
	लहान / Small	41,39,775	54,84,976	1,94,261	2,79,026	5,223	7,125	43,39,259	57,71,127
4	2.00 - 3.00	16,02,844	36,61,953	90,530	2,15,348	3,021	7,113	16,96,395	38,84,414
5	3.00 - 4.00	5,90,175	20,03,666	38,546	1,31,058	1,907	6,502	6,30,628	21,41,226
	निम्न मध्यम / Semi medium	21,93,019	56,65,619	1,29,076	3,46,406	4,928	13,615	23,27,023	60,25,640
6	4.00 - 5.00	3,14,410	13,85,600	19,444	85,945	1,419	6,281	3,35,273	14,77,826
7	5.00 - 7.50	2,84,792	16,87,720	15,765	94,080	1,730	10,285	3,02,288	17,92,085
8	7.50 - 10.00	89,929	7,76,799	5,095	43,672	1,034	9,036	96,058	8,29,507
	मध्यम / Medium	6,89,131	38,50,120	40,304	2,23,697	4,184	25,602	7,33,619	40,99,419
9	10.00 - 20.00	52,883	6,64,544	3,424	43,608	1,286	16,958	57,593	7,25,110
10	20.00-and above	10,706	3,74,382	651	23,410	765	38,685	12,122	4,36,477
	मोठे / Large	63,589	10,38,926	4,075	67,019	2,051	55,642	69,715	11,61,587
	एकूण / Total	1,44,98,678	1,93,06,582	7,59,046	10,93,408	27,715	1,06,442	1,52,85,439	2,05,06,432
	एकूणशी टक्केवारी / Percentage to Total	94.85	94.15	4.96	5.33	0.18	0.52	0.52	100.00

आधार : कृषि गणना २०१५-१६, कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Agricultural Census 2015-16, Department of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

2. शेती / AGRICULTURE
तक्ता क्रमांक / TABLE No.12.7
रासायनिक खतांचा वापर
Consumption of Chemical Fertilizers
(2016-17)

(आकडे शंभर मेटनात / Figures in '00' M. tonnes)

अ. क्र. Sr.No	जिल्हे (2)	खते / Fertilizers				Districts (2)
		नत्रयुक्त Nitrogenous (3)	स्फुरदायुक्त Phosphatic (4)	पालाशयुक्त Potassic (5)	एकूण Total (6)	
1	मुंबई शहर	0	0	0	0	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	0	0	0	0	Mumbai Suburban
3	ठाणे	147	18	13	178	Thane
4	पालघर	17	7	7	31	Palghar
5	रायगड	109	25	16	150	Raigad
6	रत्नागिरी	62	23	15	100	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	45	15	13	73	Sindhudurg
8	नाशिक	909	495	230	1,634	Nashik
9	धुळे	377	144	120	641	Dhule
10	नंदुरबार	366	128	108	602	Nandurbar
11	जळगाव	1,069	459	596	2,125	Jalgaon
12	अहमदनगर	990	544	315	1,850	Ahmednagar
13	पुणे	953	421	294	1,669	Pune
14	सातारा	514	243	177	935	Satara
15	सांगली	557	293	258	1,108	Sangli
16	सोलापूर	877	363	260	1,500	Solapur
17	कोल्हापूर	786	360	329	1,475	Kolhapur
18	औरंगाबाद	875	417	259	1,550	Aurangabad
19	जालना	654	395	178	1,228	Jalna
20	परभणी	331	195	84	610	Parbhani
21	हिंगोली	172	119	49	340	Hingoli
22	बीड	469	341	174	985	Beed
23	नांदेड	867	506	252	1,625	Nanded
24	उस्मानाबाद	189	156	47	393	Osmanabad
25	लातूर	286	237	64	587	Latur
26	बुलढाणा	542	373	126	1,040	Buldhana
27	अकोला	225	145	59	430	Akola
28	वाशिम	183	132	23	337	Washim
29	अमरावती	333	228	108	670	Amravati
30	यवतमाळ	594	270	167	1,030	Yavatmal
31	वर्धा	402	243	138	783	Wardha
32	नागपूर	425	213	83	721	Nagpur
33	भंडारा	338	147	26	512	Bhandara
34	गोंदिया	210	101	10	321	Gondiya
35	चंद्रपूर	382	177	41	601	Chandrapur
36	गडचिरोली	163	61	6	230	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	15,422	7,994	4,645	28,061	Maharashtra State

आधार:- कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:- Commissionerate of Agriculture, Maharashtra State, Pune.

12. शेती / AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक / TABLE No.12.8

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या उत्पादनांचे निर्देशांक / Index numbers of Production of Principal Crops in Maharashtra State
(2016-17)

(base year - 1969-70)

अ. क्र. Sr.No	वस्तू	भार Weights	1982-83	1990-91	2000-01	2010-11	2015-16	2016-17	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
I	अन्नधान्ये -								I. FOOD-GRAINS
(a)	तृणधान्ये-								(a) Cereals-
1	तांदूळ	9.49	87.4	106.1	87.4	122.1	117.4	262.2	Rice
2	गहू	5.92	80.6	93.9	97.9	237.7	101.4	576.3	Wheat
5	ज्वारी	22.16	95.5	121.1	81.4	70.5	24.6	80.8	Jawar
6	बाजरी	3.08	64.2	154.3	150.5	155.5	46.1	125.9	Bajri
7	बार्ली	0.02	37.7	17.0	13.2	188.7	N.A.	N.A.	Barley
8	मका	0.46	36.9	105.2	253.8	2,180.5	1,390.7	10,737.7	Maize
9	नाचणी	0.85	92.0	98.4	60.8	55.5	43.9	70.7	Ragi
10	कोद्रा	0.05	73.7	66.6	43.6	23.6	N.A.	N.A.	Kodra
11	इतर तृणधान्ये	0.19	76.7	150.8	162.5	26.1	47.3	119.8	Other Cereals
	एकूण तृणधान्ये	42.22	88.5	115.7	91.9	134.2	73.1	242.4	Total-Cereals
(b)	कडधान्ये-								(b) Pulses-
1	हरभरा	1.47	78.4	215.8	213.3	790.7	472.4	1,888.2	Gram
2	तूर	5.45	96.1	105.2	166.0	245.3	111.7	698.1	Tur
3	इतर कडधान्ये	3.52	112.5	160.0	150.0	196.5	19.3	129.7	Other Pulses
	एकूण कडधान्ये	10.44	99.2	139.2	167.3	305.6	131.3	594.9	Total-Pulses
	एकूण अन्नधान्ये	52.66	90.6	120.4	106.8	168.2	84.7	308.8	Total-Food-grains
II	अन्नधान्येतर-								II. NON-FOOD-GRAINS
(a)	गळिताची धान्ये -								(a) Oil Seeds
1	भुईमूग	7.23	71.4	158.9	76.2	74.3	54.2	66.9	Groundnut
2	तीळ	0.57	94.2	223.7	88.9	58.9	12.2	24.6	Sesame
3	मोहरी,राई आणि जवस	0.78	73.4	86.5	30.8	5.1	6.5	9.8	Rape, Mustard and Linseed.

तक्ता क्र. / Table No.12.8 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
4	एरंड	0.01	25.0	166.7	358.3	333.3	375.5	350.0	Castor-Seed
5	सुर्यफल	0.57	76.8	609.8	352.3	267.3	88.4	N.A.	Sunflower
	एकूण गळितांची धान्ये	9.16	73.3	184.8	90.6	79.8	50.0	61.2	Total Oil Seeds
(b)	तंतू पिके-								(b) Fibres
1	कापूस	9.89	110.4	128.6	123.6	512.3	245.2	788.9	Cotton
2	अंबाडी	0.04	44.5	38.0	36.5	26.4	N.A.	N.A.	Mesta
	एकूण तंतू पिके	9.93	110.1	128.2	123.2	510.4	244.2	N.A.	Total-Fibres
(c)	संकीर्ण-								(c) Miscellaneous
1	ऊस	25.97	114.3	158.2	186.9	297.2	261.0	381.8	Sugarcane
2	तंबाखू	0.14	68.3	117.3	138.1	32.7	41.5	22.9	Tobacco
3	बटाटे	0.22	84.2	120.9	121.9	N.A.	N.A.	N.A.	Potato
4	मिरची	1.92	107.1	102.2	82.0	N.A.	N.A.	N.A.	Chilies
	एकूण संकीर्ण	28.25	113.3	153.9	179.0	273.4	240.1	324.0	Total Miscellaneous
	एकूण अन्नधान्येतर	47.34	104.9	154.5	150.2	285.6	204.2	349.6	Total-Nonfood-grains.
	सर्व पिके	100.00	97.4	136.5	127.4	223.8	141.2	326.9	All Commodities

आधार:- कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

N.A. — उपलब्ध नाही / Not Available

Source:- Commissionerate of Agriculture, Maharashtra State, Pune.

**12. शेती /
तक्ता क्रमांक/
मुख्य पिकांखालील जिल्हावार क्षेत्र/**

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा	तृणधान्ये व कडधान्ये Cereals and Pulses	ऊस Sugarcane	फळे व भाज्या Fruits and Vegetables	मसाले व मसाल्याचे पदार्थ Condiments and Spices	संकीर्ण अन्नपिके Miscellaneous food crops	एकूण अन्नपिके Total food crops
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	मुंबई शहर	0	0	0	0	0	0
2	मुंबई उपनगर	0	0	0	0	0	0
3	ठाणे	717	0	37	0	0	754
4	पालघर	990	0	83	0	0	1,073
5	रायगड	1,484	0	132	0	0	1,616
6	रत्नागिरी	983	0	609	1	0	1,593
7	सिंधुदुर्ग	748	0	624	1	0	1,373
8	नाशिक	5,280	168	2714	3	0	8,165
9	धुळे	3,515	70	631	0	0	4,216
10	नंदुरबार	1,812	80	128	2	0	2,022
11	जळगाव	4,452	79	760	0	0	5,291
12	अहमदनगर	9,389	1,220	1,317	6	0	11,932
13	पुणे	5,898	1,278	1,402	1	0	8,579
14	सातारा	4,224	700	236	32	0	5,192
15	सांगली	4,906	745	387	15	0	6,053
16	सोलापूर	7,888	2,055	1,001	0	0	10,944
17	कोल्हापूर	1,890	1,463	70	0	0	3,423
18	औरंगाबाद	4,799	139	443	85	0	5,466
19	जालना	2,504	211	300	6	0	3,021
20	परभणी	4,530	266	117	12	0	4,925
21	हिंगोली	2,525	152	23	0	0	2,700
22	बीड	6,246	376	191	4	0	6,817
23	नांदेड	3,505	188	100	5	0	3,798
24	उस्मानाबाद	6,151	398	232	0	0	6,781
25	लातूर	3,817	464	92	12	0	4,385
26	बुलढाणा	3,097	3	175	20	0	3,295
27	अकोला	2,047	0	115	3	0	2,165
28	वाशिम	1,676	2	41	9	0	1,728
29	अमरावती	3,631	4	769	3	0	4,407
30	यवतमाळ	2,415	81	65	11	0	2,572
31	वर्धा	1,255	31	81	11	0	1,378
32	नागपूर	3,070	38	326	79	0	3,513
33	भंडारा	2,524	67	23	5	0	2,619
34	गोंदिया	2,159	15	21	4	0	2,199
35	चंद्रपूर	2,752	1	9	10	0	2,772
36	गडचिरोली	1,840	1	239	0	0	2,080
	महाराष्ट्र राज्य	1,14,719	10,295	13,493	340	0	1,38,847

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

AGRICULTURE

TABLE No. 12.9

Districtwise Area under major crops (2014-15)

एकूण गळितांची धान्ये Total Oil seeds	तंतू पिके Fiber crops	औषधी द्रव्ये व मादक पदार्थ Drugs and narcotics	वैरणीची पिके Fodder crops	संकीर्ण अन्नधान्येतर पिके Miscellaneous non-food crops	एकूण अन्नधान्येतर पिके Total non-food crops	एकूण पिकाखालील क्षेत्र Total area under crops	District
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
0	0	0	0	0	0	0	Mumbai City
0	0	0	0	0	0	0	Mumbai Suburban
5	0	0	0	0	5	759	Thane
24	0	0	0	0	24	1,097	Palghar
6	0	0	0	0	6	1,622	Raigad
2	0	0	0	0	2	1,595	Ratnagiri
34	0	0	0	0	34	1,407	Sindhudurg
834	460	0	180	0	1,474	9,639	Nashik
390	2,099	0	105	0	2,594	6,810	Dhule
341	1,186	0	95	0	1,622	3,644	Nandurbar
341	4,711	0	100	0	5,152	10,443	Jalgaon
675	1,026	0	176	0	1,877	13,809	Ahmednagar
673	0	0	168	0	841	9,420	Pune
1,012	1	0	68	0	1,081	6,273	Satara
746	14	0	81	0	841	6,894	Sangli
360	6	0	97	0	463	11,407	Solapur
1,122	0	0	87	0	1,209	4,632	Kolhapur
237	4,226	0	154	0	4,617	10,083	Aurangabad
1,103	2,942	0	152	0	4,197	7,218	Jalna
1,669	2,735	0	151	0	4,555	9,480	Parbhani
1,631	947	0	115	0	2,693	5,393	Hingoli
1,376	3,733	0	161	0	5,270	12,087	Beed
2,306	3,423	0	149	0	5,878	9,676	Nanded
2,175	293	0	177	0	2,645	9,426	Osmanabad
3,652	38	0	135	0	3,825	8,210	Latur
3,585	1,743	0	73	0	5,401	8,696	Buldhana
2,377	1,470	0	59	0	3,906	6,071	Akola
2,981	202	0	75	0	3,258	4,986	Washim
3,776	1,965	0	50	0	5,791	10,198	Amravati
3,163	4,210	0	95	0	7,468	10,040	Yavatmal
1,604	2,077	0	59	0	3,740	5,118	Wardha
2,328	1,113	0	44	0	3,485	6,998	Nagpur
143	0	0	45	0	188	2,807	Bhandara
62	0	0	14	0	76	2,275	Gondiya
1,305	1,237	0	95	0	2,637	5,409	Chandrapur
74	42	0	32	0	148	2,228	Gadchiroli
42,112	41,899	0	2,992	0	87,003	2,25,850	Maharashtra State

Source : Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती / AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक / TABLE No.12.10

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांखालील क्षेत्राचे निर्देशांक / Index numbers of area of Principal Crops in Maharashtra State
(2016-17)

(पायाभूत काळ १९६९-७०त्रैवार्षिक =१०० / Base 1969-70 Triennium =100)

अ. क्र. Sr.No	वस्तू	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	1999-00	2000-01	2001-02	2011-12	2016-17	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	अन्नधान्ये-										I. FOOD-GRAINS
(a)	तृणधान्ये-										(a) Cereals-
1	तांदूळ	97.7	101.4	113.0	118.9	114.3	113.6	113.8	102.7	115.4	Rice
2	गहू	108.6	97.3	129.3	104.6	125.7	90.4	93.0	78.7	152.4	Wheat
3	खरीप ज्वारी	100.9	100.5	118.7	109.0	76.0	75.7	70.5	29.4	23.9	Kharif Jawar
4	रब्बी ज्वारी	114.1	96.7	105.1	109.3	100.0	97.2	102.5	66.6	92.0	Rabi Jawar
5	एकूण ज्वारी	108.4	98.3	111.0	109.2	89.5	87.8	88.6	49.3	62.4	Total Jawar
6	बाजरी	79.3	98.9	82.9	93.5	84.2	87.3	67.9	50.8	40.6	Bajri
7	बार्ली	113.3	186.7	296.7	75.0	46.2	29.7	36.3	--	--	Barley
8	मका	60.6	103.2	164.9	244.1	636.9	744.1	737.8	1,246.8	2383.0	Maize
9	नाचणी	108.2	89.6	104.3	97.7	73.7	72.9	71.0	59.06	43.7	Ragi
10	कोद्रा	119.8	71.4	85.6	69.0	31.0	27.8	22.7	--	--	Kodra
11	इतर तृणधान्ये	104.1	87.3	100.3	51.3	53.3	102.0	58.8	122.0	50.2	Other Cereals
	एकूण तृणधान्ये	101.1	98.4	107.1	106.2	95.7	93.7	89.7	68.07	80.9	Total-Cereals
(b)	कडधान्ये-										(b) Pulses-
	हरभरा	115.3	89.0	123.1	192.8	267.4	193.9	216.9	243.7	553.3	Gram
	तूर	86.1	101.8	114.7	163.6	169.1	178.0	165.2	177.3	233.2	Tur
	इतर कडधान्ये	84.5	97.1	90.5	94.0	97.3	106.4	96.2	60.08	59.2	Other Pulses
	एकूण कडधान्ये	89.0	97.1	106.2	123.3	136.5	134.7	128.2	118.5	845.7	Total-Pulses
	एकूण अन्नधान्ये	--	98.1	106.9	109.7	103.9	101.9	97.5	78.03	97.9	Total-Food-grains

तक्ता क्र. / Table No.12.10 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)	
II	अन्नधान्येत्तर-											II. NON-FOOD-GRAINS
(a)	गळिताची धान्ये-											(a) Oil Seeds
1	भुईमूग	118.3	98.8	91.0	96.3	59.1	53.6	46.9	40.5	38.8		Groundnut
2	तीळ	78.9	76.2	117.9	177.5	80.1	84.3	72.5	25.8	20.6		Sesame
3	मोहरी, राई आणि जवस	124.7	104.5	132.6	123.2	56.6	41.0	42.5	13.8	4.8		Rape, Mustard and Linseed.
4	एरंड	143.2	75.7	124.8	146.0	292.0	480.5	315.9	181.3	183.2		Castor-Seed
5	सुर्यफुल	518.4	--	--	132.4	--		Sunflower
	एकूण गळितांची धान्ये	114.3	96.7	100.8	110.8	62.1	56.9	50.3	39.6	31.8		Total Oil Seeds
(b)	तंतू पिके-											(b) Fibres
1	कापूस	91.1	100.3	97.2	99.5	118.6	112.2	113.2	158.5	153.6		Cotton
2	अंबाडी	86.5	84.8	113.1	66.3	50.1	43.2	40.9	--	--		Mesta
	एकूण तंतू पिके	91.0	99.9	97.6	98.8	117.2	110.7	111.6	154.8	150.3		Total-Fibres
(c)	संकीर्ण-											(c) Miscellaneous
1	ऊस	80.2	108.4	166.1	288.6	383.6	387.0	375.9	388.9	411.7		Sugarcane
2	तंबाखू	209.1	95.9	98.6	83.7	76.2	67.1	51.4	--	6.6		Tobacco
3	बटाटे	138.1	94.1	90.1	106.2	133.4	134.3	142.8	--	--		Potato
4	मिरची	98.3	91.6	93.9	80.4	65.5	68.5	66.3	--	--		Chillies
	एकूण संकीर्ण	93.8	99.5	126.7	176.0	212.7	215.4	209.0	236.2	187.2		Total Miscellaneous
	एकूण अन्नधान्येत्तर	97.9	99.0	100.7	108.2	108.6	103.2	101.4	128.6	119.0		Total-Non-Food-grains.
	सर्व पिके	98.5	98.3	105.3	109.3	105.1	102.2	98.5	90.15	103.2		All Commodities

आधार:- कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:- Commissionerate of Agriculture, Maharashtra State, Pune.

12. शेती / AGRICULTURE

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या सरासरी उत्पादनांचे निर्देशांक / Index numbers of average yield of Principal Crops in Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / TABLE No.12.11

(2016-17)

(पायाभूत काळ १९७९-८२ त्रैवार्षिक =१०० / Base 1979-82 Triennium =100)

अ. क्र. Sr. No	वस्तू	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76	1980-81	1990-91	2000-01	2010-11	2014-15	2015-16	2016-17	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
I	अन्नधान्ये-												I. FOOD-GRAINS
(a)	तृणधान्ये-												(a) Cereals-
	तांदूळ	102.6	119.8	152.9	157.2	124.9	163.9	124.3	121.84	133.4	117.4	227.2	Rice
2	गहू	96.0	117.8	187.5	222.8	183.3	297.4	273.0	237.6	135.1	101.4	378.1	Wheat
3	खरीप ज्वारी	127.8	51.7	139.5	120.7	149.7	195.7	185.7	42.8	--	--	140.8	Kharif Jawar
4	रब्बी ज्वारी	123.6	48.3	105.2	84.2	106.9	150.2	114.0	122.1	--	--	148.8	Rabi Jawar
5	एकूण ज्वारी	124.0	50.5	126.9	105.4	133.1	166.9	144.5	70.5	43.1	24.6	129.6	Total Jawar
6	बाजरी	97.0	131.1	144.2	100.4	106.0	211.8	195.9	155.5	74.5	46.1	309.9	Bajri
7	बार्ली	83.1	75.6	133.5	65.6	143.0	134.9	133.5	188.6	N.A.	N.A.	N.A.	Barley
8	मका	99.5	79.6	245.3	205.5	116.0	219.2	131.3	2,180.7	1,844.6	1,390.7	450.6	Maize
9	नाचणी	100.2	115.6	128.0	121.0	152.9	145.3	112.3	55.5	56.3	43.9	162.1	Ragi
10	कोद्रा	92.2	96.4	103.4	98.3	95.2	129.1	131.5	23.6	N.A.	N.A.	N.A.	Kodra
11	इतर तृणधान्ये	94.9	91.2	100.3	107.4	110.9	182.7	169.8	24.7	70.8	47.3	238.7	Other Cereals
	एकूण तृणधान्ये	111.8	88.2	143.9	135.7	133.8	189.6	156.1	134.2	98.5	73.1	257.1	Total-Cereals
(b)	कडधान्ये-												(b) Pulses-
	हरभरा	113.1	94.6	118.7	137.2	130.3	218.3	176.0	790.7	661.4	472.4	341.3	Gram
	तूर	181.8	89.0	101.8	124.2	121.3	171.6	123.9	245.3	88.8	111.7	299.4	Tur
	इतर कडधान्ये	107.1	77.1	75.7	127.2	106.6	178.4	137.9	196.5	15.1	19.3	219.1	Other Pulses
	एकूण कडधान्ये	139.0	84.4	94.9	127.3	116.3	184.1	137.0	305.6	144.6	131.3	303.4	Total-Pulses
	एकूण अन्नधान्ये	116.4	87.5	134.7	134.1	130.6	188.2	151.1	168.1	107.6	84.7	272.2	Total-Food-grains
II	अन्नधान्येत्तर-												II. NON-FOOD-GRAINS
(a)	गळिताची धान्ये-												(a) Oil Seeds
1	भुईमूग	107.7	94.5	105.9	118.1	138.9	154.3	139.6	76.3	61.5	54.2	172.6	Groundnut
2	तीळ	113.2	73.8	96.5	106.3	123.0	154.9	113.1	58.3	12.2	12.2	119.4	Sesamum

तक्ता क्र. / Table No.12.11 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
3	मोहरी,राई आणि जवस	131.4	90.3	119.4	111.8	115.5	162.5	131.5	22.5	9.0	6.5	202.4	Rape,Mustard and Linseed.
4	एरंड	104.7	132.1	187.0	167.4	173.7	159.8	149.2	341.6	525.6	375.5	191.1	Castor-Seed
5	सुर्यफुल	96.6	..	263.8	88.4	88.4	N.A.	Sunflower
	एकूण गळितांची धान्ये	109.4	93.2	107.1	116.8	135.5	154.8	136.7	82.5	56.1	50.0	170.8	Total Oil Seeds
(b)	तंतू पिके-												(b) Fibres
1	कापूस	134.7	35.4	95.7	68.0	110.2	191.6	117.9	512.3	245.2	287.1	513.7	Cotton
2	अंबाडी	158.6	54.7	98.1	99.9	140.8	83.4	83.2	26.3	N.A.	N.A.	N.A.	Mesta
	एकूण तंतू पिके	134.8	35.5	95.7	68.2	110.3	191.5	117.8	510.3	244.2	286.1	523.1	Total-Fibres
(c)	संकीर्ण-												(c) Miscellaneous
1	ऊस	101.5	106.6	100.9	105.2	103.3	97.5	90.2	323.1	345.1	261.0	92.7	Sugarcane
2	तंबाखू	122.5	112.9	143.7	110.0	184.0	300.6	288.6	32.6	30.98	N.A.	345.7	Tobacco
3	बटाटे	108.6	105.5	113.0	144.4	117.7	109.4	110.6	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Potato
4	मिरची	100.5	75.9	90.9	99.3	86.0	99.8	98.1	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Chillies
	एकूण संकीर्ण	101.9	103.2	108.6	105.1	102.6	98.0	90.8	297.2	317.4	240.0	92.8	Total Miscellaneous
	एकूण अन्नधान्येत्तर	110.3	83.4	106.5	102.4	107.8	110.7	95.9	300.4	251.5	204.1	148.4	Total-Non- Food-grains.
	सर्व पिके	113.8	87.9	120.9	119.2	119.2	139.7	116.2	230.7	175.7	141.2	194.5	All Commodities

* अस्थायी / Provisional

N.A. उपलब्ध नाही /Not Available

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

Source : Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती / AGRICULTURE
तक्ता क्रमांक / TABLE No.12.12
जिल्हावार बांधबंदिस्ती केलेली जमीन/ Area bounded in each District
(2016-17)

(क्षेत्र हजार हेक्टरात / Area in thousand hectares)

बांधबंदिस्ती केलेली जमीन / Area bounded														
अ. क्र.	जिल्हे	2000-01	2001-02	2002-03	2003-04	2004-05	2005-06	2006-07	2007-08	2008-09	2009-10	2010-11	2016-17	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	मुंबई शहर													Mumbai City
2	मुंबई उपागर													Mumbai Suburban
3	ठाणे	0.06	0.17	0.04	0.04	0.05	0.01	Thane
4	पालघर												0.00	Palghar
5	रायगड	0.01	...	0.01	0.01	0.01	0.01	Raigad
6	रतागिरी	...	0.05	0.02	0	0.01	0.01	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	0.01	0	0.01	0.00	Sindhudurg
8	नाशिक	0.01	0.03	0.04	0.05	Nashik
9	धुळे	...	0.01	0.14	0.21	0.03	0.02	0.03	0.03	Dhule
10	नंदुरबार	0.01	0.42	0.03	0.02	0.04	0.01	Nandurbar
11	जळगाव	0.02	0.15	0.11	...	0.03	0.04	0.13	1.26	0.03	0.02	0.03	0.01	Jalgaon
12	अहमदागर	3.36	85.98	32.47	1.68	3.81	0.08	0.03	0.05	0.48	Ahmednagar
13	पुणे	0.03	5.64	0.27	0.37	4	0.01	0.04	0.03	Pune
14	सातारा	0.03	1.43	0.06	0.02	0.08	0.04	Satara
15	सांगली	3.28	1.95	6.93	0.04	0.03	0.09	0.10	Sangli
16	सोलापूर	0.2	0.23	...	4.13	138.9	148.94	1.16	5.45	0.07	0.03	0.05	1.01	Solapur
17	कोल्हापूर	0.03	0.02	0.04	0.01	Kolhapur
18	औरंगाबाद	0.36	2.08	3.01	5.74	8.52	10.46	3.79	5.32	0.04	0.04	0.03	0.01	Aurangabad
19	जालना	2.27	3.88	4.62	8.18	14.34	0.79	21.1	80.44	0.04	0.04	0.05	0.14	Jalna
20	परभणी	0.32	1.47	2.13	6.98	13.85	17.45	8.54	6.17	0.05	0.03	0.03	0.06	Parbhani
21	हिंगोली	0.32	1.47	2.13	6.98	13.85	17.45	8.54	6.17				0.03	Hingoli
22	बीड	0.04	0.7	1.35	3.01	5.55	16.53	1.27	13.68	0.03	0.02	0.02	0.16	Beed
23	नांदेड	2.24	4.81	3.41	2.23	2.91	10.92	8.92	5.09	0.03	0.05	0.04	0.26	Nanded
24	उस्मानाबाद	0.51	1.77	5.69	56.57	3.32	39.61	11.47	25.73	0.03	0.03	0.02	0.05	Osmanabad
25	लातूर	0.8	0.85	3.38	23.59	46.16	36.22	56.08	104.33	0.03	0.02	0.02	0.20	Latur
26	बुलढाणा	0.73	1.01	0.32	0.19	0.01	2.2	6.28	17.5	0.07	0.05	0.02	0.12	Buldhana
27	अकोला	1.59	3.46	3.65	8.99	11.66	15.19	11.01	36.64	0.05	0.02	0.03	0.02	Akola
28	वाशिम	0.32	1.47	2.13	6.98	13.85	17.45	8.54	16.34	0.05	0.04	0.03	0.10	Washim
29	अमरावती	0.63	0.42	0.65	0.34	0.32	0.19	0.06	4.78	0.05	0.05	0.02	0.01	Amravati
30	यवतमाळ	0.69	0.48	0.88	1.25	3.41	2.76	7.84	21.65	0.07	0.05	0.01	0.08	Yavatmal
31	वर्धा	0.7	0.13	0.01	3.79	4.34	4.92	4.1	5.43	0.05	0.03	0.02	0.13	Wardha
32	नागपूर	0.26	0.48	0.77	0.79	1.01	0.22	0.5	1.47	0.02	0.03	0.04	0.10	Nagpur
33	भंडारा	0	0.01	0.01	0.01	Bhandara
34	गोंदिया	0.32	1.47	2.13	6.98	13.85	17.45	8.54	0	0.01	0.01	0.02	0.04	Gondiya
35	चंद्रपूर	...	0.01	0.07	0.04	0.06	0.05	...	0.79	0.03	0.01	0.02	0.11	Chandrapur
36	गडचिरोली	0.03	0.01	0.01	0.02	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	12.36	24.46	35.34	139.11	702.23	362.4	152.93	407.69	1.21	0.85	1.08	3.50	Maharashtra State

आधार:- कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:- Commissionerate of Agriculture, Maharashtra State, Pune.

12. शेती / AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक / TABLE No.12.13

वहिलीची खाती आणि त्यांचे क्षेत्र / Number of operational Holdings and area operated

(कृषी गणना २०१५-१६ / Agricultural Census, 2015-16)

(क्षेत्र हेक्टरात / Area in hectare)

अ. क्र. Sr.No	जिल्हे	व्यक्तिगत खाती		संयुक्त खाती		संस्थागत खाती		एकूण खाती		Districts
		Individual Holdings		Joint Holdings		Institutional Holdings		All Holdings		
		संख्या	क्षेत्र	संख्या	क्षेत्र	संख्या	क्षेत्र	संख्या	क्षेत्र	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai Suburban
3	ठाणे					61	175	1,44,736	1,75,360	Thane
4	पालघर					373	1,780	1,47,149	2,26,557	Palghar
5	रायगड					841	1,609	3,51,279	3,58,180	Raigad
6	रत्नागिरी					493	1,108	5,16,989	5,97,729	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग					1,409	3,282	3,25,991	3,03,373	Sindhudurg
8	नाशिक					1,502	4,706	7,09,751	10,38,279	Nashik
9	धुळे					108	647	2,60,776	4,36,674	Dhule
10	नंदुरबार					472	2,430	1,66,067	3,05,076	Nandurbar
11	जळगाव					975	2,385	4,78,904	7,81,338	Jalgaon
12	अहमदनगर					2,333	12,654	10,78,983	13,00,028	Ahmednagar
13	पुणे					1,750	7,870	8,29,328	10,51,835	Pune
14	सातारा					2,840	6,247	9,03,900	7,00,632	Satara
15	सांगली					1,434	3,531	5,52,328	6,84,140	Sangli
16	सोलापूर					1,157	7,039	7,77,441	12,72,412	Solapur
17	कोल्हापूर					3,055	4,569	6,60,676	4,88,023	Kolhapur
18	औरंगाबाद					134	633	5,85,765	7,47,435	Aurangabad
19	जालना					408	2,439	4,77,252	6,41,148	Jalna
20	परभणी		N.A.			243	4,152	3,94,463	5,69,485	Parbhani
21	हिंगोली					170	785	2,45,969	3,72,088	Hingoli
22	बीड					329	2,009	7,58,468	8,85,213	Beed
23	नांदेड					377	2,667	6,46,749	8,39,806	Nanded
24	उस्मानाबाद					209	2,760	4,09,995	6,74,193	Osmanabad
25	लातूर					299	496	4,34,739	6,26,411	Latur
26	बुलढाणा					875	5,270	4,91,158	7,05,785	Buldhana
27	अकोला					1,443	7,493	2,73,898	4,31,493	Akola
28	वाशिम					421	2,551	2,35,456	3,82,841	Washim
29	अमरावती					1,560	6,233	4,70,205	7,66,341	Amravati
30	यवतमाळ					383	1,412	4,42,541	9,03,100	Yavatmal
31	वर्धा					955	4,231	2,20,063	4,52,303	Wardha
32	नागपूर					464	1,882	3,12,564	5,53,997	Nagpur
33	भंडारा					178	441	2,38,794	2,19,146	Bhandara
34	गोंदिया					132	339	2,58,273	2,09,381	Gondiya
35	चंद्रपूर					242	714	3,33,056	5,65,128	Chandrapur
36	गडचिरोली					90	204	1,51,733	2,41,452	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,44,98,678	1,93,06,582	7,59,046	10,93,408	27,715	1,06,442	1,52,85,439	2,05,06,432	Maharashtra State

टिप / Note : N.A. जिल्हानिहाय माहिती उपलब्ध नाही / Districtwise information is not available

आधार : कृषि गणना, २०१५-१६, कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source : Agricultural Census, 2015-16, Department of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

Table No. 12.1
Land Utilisation (2016-17)

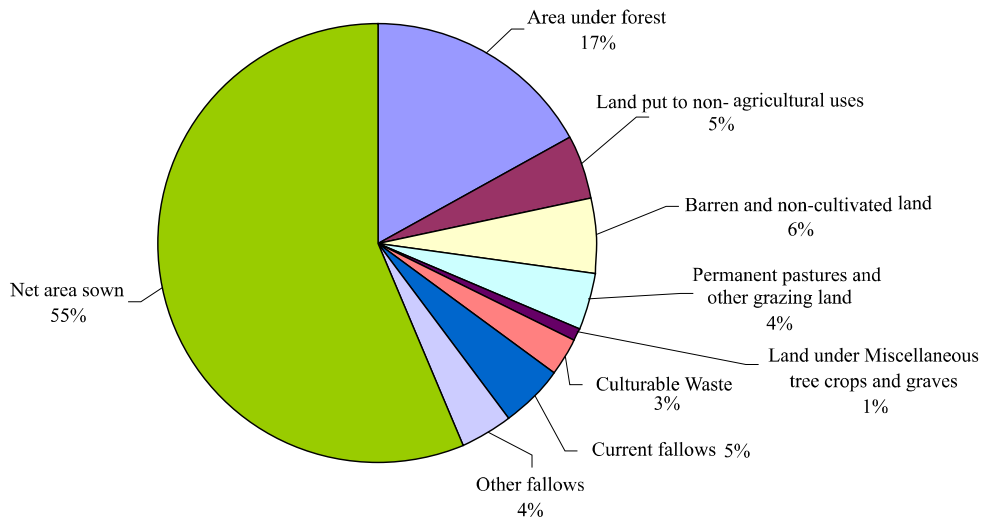
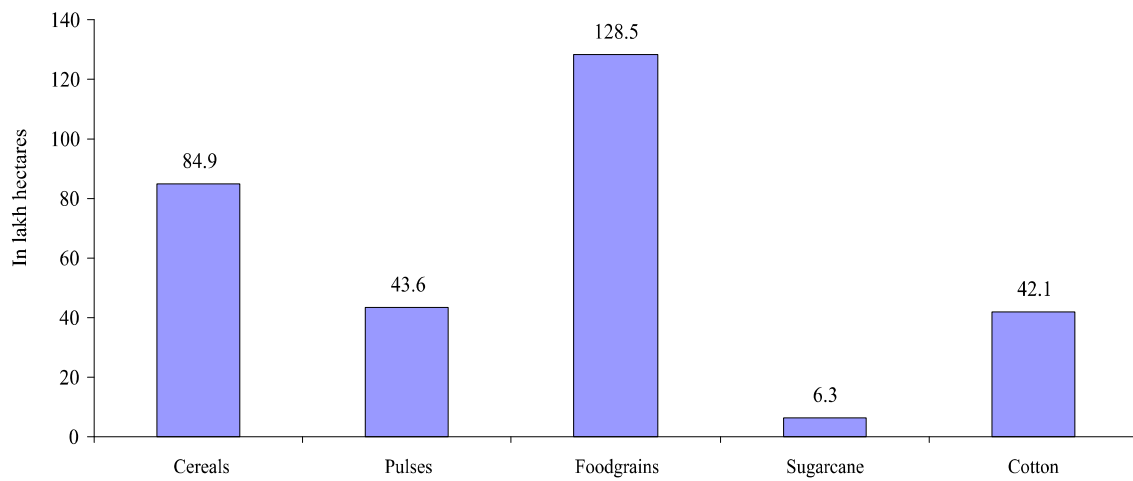

Table No. 12.2
Area under Principal Crops (2016-17)

१३. जलसिंचन

१३.१ विविध साधनांनुसार भिजलेले क्षेत्र, पीकवार सिंचनाखालील क्षेत्र व बागायती विहिरींची संख्या याबाबत माहिती या विभागात दिली आहे.

13. IRRIGATION

13.1 Data on irrigated area according to various sources, cropwise irrigated area and irrigation wells are presented in the tables in this section.

13. जलसिंचन / IRRIGATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 13.1
सिंचनाच्या निरनिराळ्या साधनांनी भिजलेले क्षेत्र
Area irrigated by different sources of irrigation
(2000-01)

(क्षेत्र '००' हेक्टरात)
(Area in '00' Hectares)

अ. क्र. Sr. No	जिल्हे	सिंचनाखालील निव्वळ क्षेत्र / Net area Irrigated by			सिंचनाखालील एकूण स्थूल क्षेत्र Total gross area of Crops Irrigated	District
		भूपृष्ठीय सिंचन Surface irrigation	विहिरीद्वारे सिंचन Well irrigation	सिंचनाखालील एकूण निव्वळ क्षेत्र Total Net irrigated Area		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	मुंबई शहर	--	--	--	--	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	--	--	--	--	Mumbai Suburban
3	ठाणे	54	138	192	213	Thane
4	रायगड	56	93	149	174	Raigad
5	रत्नागिरी	38	56	94	104	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	77	92	169	202	Sindhudurg
7	नाशिक	513	1,554	2,067	2,472	Nashik
8	धुळे	54	276	330	419	Dhule
9	नंदुरबार	30	431	461	493	Nandurbar
10	जळगाव	234	1,224	1,458	1,633	Jalgaon
11	अहमदनगर	922	2,688	3,610	3,939	Ahmednagar
12	पुणे	1,244	1,455	2,699	3,200	Pune
13	सातारा	652	1,134	1,786	2,316	Satara
14	सांगली	418	1,023	1,441	1,594	Sangli
15	सोलापूर	658	1,921	2,579	2,962	Solapur
16	कोल्हापूर	490	796	1,286	1,352	Kolhapur
17	औरंगाबाद	148	1,074	1,222	1,467	Aurangabad
18	जालना	82	498	580	920	Jalna
19	परभणी	138	293	431	645	Parbhani
20	हिंगोली	189	334	523	734	Hingoli
21	बीड	771	1,289	2,060	2,450	Beed
22	नांदेड	153	479	632	862	Nanded
23	उस्मानाबाद	188	888	1,076	1,333	Osmanabad
24	लातूर	121	478	599	652	Latur
25	बुलढाणा	44	351	395	466	Buldhana
26	अकोला	38	150	188	262	Akola
27	वाशिम	39	190	229	261	Washim
28	अमरावती	63	717	780	940	Amravati
29	यवतमाळ	73	445	518	598	Yavatmal
30	वर्धा	35	281	316	418	Wardha
31	नागपूर	487	603	1,090	1,340	Nagpur
32	भंडारा	706	208	914	1,203	Bhandara
33	गोंदिया	670	315	985	1,107	Gondiya
34	चंद्रपूर	315	754	1,069	1,184	Chandrapur
35	गडचिरोली	175	388	563	607	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	9,875	22,616	32,491	38,522	Maharashtra State

आधार :- कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

Source :- Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

13. जलसिंचन / IRRIGATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 13.2

जिल्हावार सिंचनाखालील स्थूल क्षेत्र व पिकांखालील स्थूल क्षेत्र
Gross area irrigated and gross cropped area
(2000-01)

(क्षेत्र '००' हेक्टरात)
(Area in '00' Hectares)

अ. क्र. Sr.No	जिल्हे	एकूण पिकांखालील क्षेत्र Gross cropped area	एकूण सिंचित क्षेत्र Gross Irrigated area	राज्याच्या एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी Percentage to State Total	निव्वळ सिंचित क्षेत्र Net Irrigated area	पिकांखालील क्षेत्राशी स्थूल सिंचित क्षेत्राची टक्केवारी Percentage of gross irrigated area to cropped area	सिंचन क्षमता Irrigation Intensity स्थूल सिंचित क्षेत्र x 100 Gross Irrigated area x 100 निव्वळ सिंचित क्षेत्र Net irrigated area	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	मुंबई शहर	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	Mumbai Suburban
3	ठाणे	4,006	213	0.55	192	5.32	110.94	Thane
4	रायगड	2,333	174	0.45	149	7.46	116.78	Raigad
5	रत्नागिरी	3,095	104	0.27	94	3.36	110.64	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1,484	202	0.52	169	13.61	119.53	Sindhudurg
7	नाशिक	9,125	2,472	6.42	2,067	27.09	119.59	Nashik
8	धुळे	3,996	419	1.09	330	10.49	126.97	Dhule
9	नंदुरबार	3,340	493	1.28	461	14.76	106.94	Nandurbar
10	जळगाव	9,738	1,633	4.24	1,458	16.77	112.00	Jalgaon
11	अहमदनगर	13,950	3,939	10.23	3,610	28.24	109.11	Ahmednagar
12	पुणे	11,730	3,200	8.31	2,699	27.28	118.56	Pune
13	सातारा	7,205	2,316	6.01	1,786	32.14	129.68	Satara
14	सांगली	8,029	1,594	4.14	1,441	19.85	110.62	Sangli
15	सोलापूर	11,742	2,962	7.69	2,579	25.23	114.85	Solapur
16	कोल्हापूर	5,680	1,352	3.51	1,286	23.80	105.13	Kolhapur
17	औरंगाबाद	8,522	1,467	3.81	1,222	17.21	120.05	Aurangabad
18	जालना	7,332	920	2.39	580	12.55	158.62	Jalna
19	परभणी	7,456	645	1.67	431	8.65	149.65	Parbhani
20	हिंगोली	4,892	734	1.91	523	15.00	140.34	Hingoli
21	बीड	9,983	2,450	6.36	2,060	24.54	118.93	Beed
22	नांदेड	8,366	862	2.24	632	10.30	136.39	Nanded
23	उस्मानाबाद	8,139	1,333	3.46	1,076	16.38	123.88	Osmanabad
24	लातूर	7,093	652	1.69	599	9.19	108.85	Latur
25	बुलढाणा	7,624	466	1.21	395	6.11	117.97	Buldhana
26	अकोला	5,160	262	0.68	188	5.08	139.36	Akola
27	वाशिम	4,790	261	0.68	229	5.45	113.97	Washim
28	अमरावती	9,564	940	2.44	780	9.83	120.51	Amravati
29	यवतमाळ	9,655	598	1.55	518	6.19	115.44	Yavatmal
30	वर्धा	4,415	418	1.09	316	9.47	132.28	Wardha
31	नागपूर	6,152	1,340	3.48	1,090	21.78	122.94	Nagpur
32	भंडारा	2,270	1,203	3.12	914	53.00	131.62	Bhandara
33	गोंदिया	2,232	1,107	2.87	985	49.60	112.39	Gondiya
34	चंद्रपूर	5,121	1,184	3.07	1,069	23.12	110.76	Chandrapur
35	गडचिरोली	1,966	607	1.58	563	30.87	107.82	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	2,16,185	38,522	100.00	32,491	17.82	118.56	Maharashtra State

**13. जलसिंचन /
तक्ता क्रमांक /
विविध पिकांखालील सिंचित क्षेत्र/
(2000-**

अ. क्र. Sr.No	जिल्हे	तांदूळ Rice	गहू Wheat	ज्वारी Jowar	बाजरी Bajri	बार्ली Barley	मका Maize	नाचणी Ragi	हरभरा Gram
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई शहर
2	मुंबई उपनगर
3	ठाणे	24	1	0	0	0	0	0	22
4	रायगड	83	0	0	0	0	0	0	3
5	रत्नागिरी	4	0	0	0	0	0	0	0
6	सिंधुदुर्ग	44	0	0	0	0	0	0	0
7	नाशिक	34	394	79	141	0	39	0	219
8	धुळे	13	88	5	0	0	9	0	43
9	नंदुरबार	5	61	24	0	0	1	0	38
10	जळगाव	5	226	175	0	0	2	0	181
11	अहमदनगर	8	795	789	271	0	83	0	188
12	पुणे	28	358	640	124	0	82	0	148
13	सातारा	144	285	579	211	0	34	0	47
14	सांगली	34	153	316	44	0	46	0	93
15	सोलापूर	15	365	792	72	0	96	0	101
16	कोल्हापूर	32	45	0	0	0	7	0	32
17	औरंगाबाद	6	203	496	2	0	56	0	157
18	जालना	5	215	161	25	0	11	0	80
19	परभणी	22	160	21	0	0	6	0	66
20	हिंगोली	15	278	15	0	0	0	0	32
21	बीड	18	342	647	56	0	20	0	123
22	नांदेड	55	194	42	0	0	1	0	104
23	उस्मानाबाद	68	151	437	0	0	2	0	129
24	लातूर	0	109	6	0	0	9	0	37
25	बुलढाणा	2	182	0	0	0	5	0	62
26	अकोला	0	75	0	10	0	0	0	49
27	वाशिम	0	106	0	0	0	0	0	21
28	अमरावती	0	114	0	0	0	1	0	52
29	यवतमाळ	1	153	0	0	0	0	0	73
30	वर्धा	0	145	0	0	0	1	0	52
31	नागपूर	188	305	0	0	0	0	0	105
32	भंडारा	959	81	0	0	0	0	0	13
33	गोंदिया	988	35	0	0	0	0	0	17
34	चंद्रपूर	858	99	0	0	0	0	0	15
35	गडचिरोली	562	5	0	0	0	0	0	0
	महाराष्ट्र राज्य	4,220	5,723	5,224	956	0	511	0	2,302

आधार: कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

IRRIGATION**TABLE No. 13.3****Irrigated area under different crops**

									(क्षेत्र '००' हेक्टरात) (Area in '00' Hectares)
-01)									
तूर Tur	मिरची Chillies	ऊस Sugarcane	एकूण अन्न पिके All Food Crops	कापूस Cotton	भूईमूग Groundnut	तंबाखू Tobacco	सर्व अन्नोत्तर पिके All Non- Food Crops	सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र Total irrigated area (gross)	District
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai City
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
3	4	0	181	0	2	0	32	213	Thane
3	3	0	141	0	2	0	33	174	Raigad
1	2	0	59	0	6	0	45	104	Ratnagiri
0	4	0	78	0	35	0	124	202	Sindhudurg
0	36	311	2,253	19	50	0	219	2,472	Nashik
0	29	62	319	88	9	0	100	419	Dhule
0	52	88	374	78	33	0	119	493	Nandurbar
0	44	158	1,350	169	49	0	283	1,633	Jalgaon
51	24	816	3,485	43	160	0	454	3,939	Ahmednagar
21	42	595	2,822	6	78	0	378	3,200	Pune
16	11	470	2,099	37	63	1	447	2,316	Satara
10	32	540	1,455	33	50	2	217	1,594	Sangli
0	33	744	2,515	48	170	0	149	2,962	Solapur
0	53	968	1,222	1	23	7	130	1,352	Kolhapur
0	38	205	1,335	45	12	0	132	1,467	Aurangabad
0	23	163	776	76	18	0	144	920	Jalna
0	15	131	578	33	44	0	127	645	Parbhani
0	8	159	604	41	43	0	130	734	Hingoli
72	51	365	1,915	195	57	0	535	2,450	Beed
0	83	171	753	0	69	0	109	862	Nanded
0	25	285	1,203	0	48	0	130	1,333	Osmanabad
0	26	312	591	2	21	1	61	652	Latur
0	45	12	414	12	23	0	52	466	Buldhana
0	12	8	228	5	14	0	34	262	Akola
0	6	33	246	6	5	0	15	261	Washim
0	45	44	906	14	2	0	34	940	Amravati
0	26	77	480	58	52	0	118	598	Yavatmal
3	12	46	404	4	5	0	14	418	Wardha
0	177	11	1,303	0	5	0	37	1,340	Nagpur
0	23	20	1,193	0	3	0	10	1,203	Bhandara
0	8	7	1,103	0	1	0	5	1,108	Gondiya
0	95	0	1,170	0	1	0	13	1,183	Chandrapur
0	22	0	603	0	3	0	4	607	Gadchiroli
180	1,109	6,801	34,088	1,013	1,156	11	4,434	38,522	Maharashtra State

Source.-- Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

13. जलसिंचन / IRRIGATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No.13.4
एकूण बागायती विहीरींची संख्या / Total Number of Irrigation Wells
कृषि गणना - 2010-11/ Agriculture Census - 2010-11

अ. क्र. Sr.No (1)	जिल्हे (2)	विहीरींची संख्या / Number of wells		एकूण Total (5)	Districts (2)
		वापरात असलेल्या In use (3)	वापरात नसलेल्या Not in use (4)		
1	मुंबई शहर	0	0	0	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	0	0	0	Mumbai Suburban
3	ठाणे	4,236	0	4,236	Thane
4	रायगड	8,193	7	8,200	Raigad
5	रत्नागिरी	3,485	304	3,789	Ratinagiri
6	सिंधुदुर्ग	2,982	1,750	4,732	Sindhudurg
7	नाशिक	6,06,530	2,971	6,09,501	Nasik
8	धुळे	6,183	734	6,917	Dhule
9	नंदुरबार	14,681	78	14,759	Nandurbar
10	जळगाव	44,052	983	45,035	Jalgaon
11	अहमदनगर	1,19,053	2,203	1,21,256	Ahmednagar
12	पुणे	1,72,012	369	1,72,381	Pune
13	सातारा	1,14,927	406	1,15,333	Solapur
14	सांगली	93,680	1,444	95,124	Satara
15	सोलापूर	1,40,410	2,268	1,42,678	Sangli
16	कोल्हापूर	25,318	391	25,709	Kolhapur
17	औरंगाबाद	67,115	635	67,750	Aurangabad
18	जालना	10,426	117	10,543	Jalna
19	परभणी	82,817	142	82,959	Beed
20	हिंगोली	16,458	210	16,668	Latur
21	बीड	37,789	3,803	41,592	Osmanabad
22	नांदेड	4,593	44	4,637	Nanded
23	उस्मानाबाद	4,782	180	4,962	Parbhani
24	लातूर	2,555	69	2,624	Hingoli
25	बुलढाणा	49,322	4,394	53,716	Buldhana
26	अकोला	6,041	528	6,569	Akola
27	वाशिम	4,871	90	4,961	Vashim
28	अमरावती	97,301	330	97,631	Amravati
29	यवतमाळ	14,929	695	15,624	Yavatmal
30	वर्धा	11,057	873	11,930	Wardha
31	नागपूर	10,136	764	10,900	Nagpur
32	भंडारा	11,009	42	11,051	Bhandra
33	गोंदिया	18,455	559	19,014	Gondiya
34	चंद्रपूर	9,873	712	10,585	Chandrapur
35	गडचिरोली	5,163	707	5,870	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		18,20,434	28,802	18,49,236	Maharashtra State

टिप : एकूण बागायती विहीरींची संख्यांची माहिती कृषी गणना २०१५-१६ मध्ये उपलब्ध नाही.

Note : Information regarding total number of irrigation wells is not available in Agriculture Census 2015-16

आधार :- कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

13. जलसिंचन / IRRIGATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No.13.5

निर्मित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र / Irrigation potential created and actual Irrigated Area
(2016-17)

(आकडे '००० हेक्टरात / Figures in '000 hectares)

अ. क्र. Sr.No	जिल्हे	जून २०१६ अखेर निर्मित सिंचन क्षमता Irrigation potential created at the end of June 2016				प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र २०१६-१७ Actual Irrigated Area 2016-17				सिंचित क्षेत्राची निर्मित सिंचनक्षमतेशी टक्केवारी Percentage of irrigated to potential created area	Districts
		मोठे प्रकल्प Major Projects	मध्यम प्रकल्प Medium Projects	लघु प्रकल्प व उपसा सिंचन Minor Project & Lift Irrigation	एकूण Total	मोठे प्रकल्प Major Projects	मध्यम प्रकल्प Medium Projects	लघु प्रकल्प व उपसा सिंचन Minor Project & Lift Irrigation	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	मुंबई शहर	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	Mumbai Suburban
3	ठाणे	13.812	0.000	5.112	18.924	7.476	0	2.704	10.180	53.79	Thane
4	पालघर	23.107	3.066	5.161	31.334	10.194	3.022	1.516	14.732	47.02	Palghar
5	रायगड	9.317	5.606	8.937	23.860	10.080	3.786	4.709	18.575	77.85	Raigad
6	रत्नागिरी	0.000	6.232	14.747	20.979	0.000	1.438	3.952	5.390	25.69	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	7.510	4.742	5.366	17.618	0.796	2.800	3.370	6.966	39.54	Sindhudurg
8	नाशिक	147.020	34.195	46.325	227.540	131.420	28.908	26.227	186.555	81.99	Nashik
9	धुळे	0.000	62.514	38.859	101.373	0.000	49.509	27.701	77.210	76.16	Dhule
10	नंदुरबार	0.000	26.527	44.861	71.388	0.000	9.105	10.903	20.008	28.03	Nandurbar
11	जळगाव	128.312	64.754	33.527	226.593	74.702	67.726	30.858	173.286	76.47	Jalgaon
12	अहमदनगर	250.705	24.679	84.960	360.344	372.158	22.857	40.124	435.139	120.76	Ahmednagar
13	पुणे	230.053	29.349	157.957	417.359	313.950	28.225	115.506	457.681	109.66	Pune
14	सातारा	112.693	28.356	67.630	208.679	158.045	14.269	58.252	230.566	110.49	Satara
15	सांगली	57.494	20.433	161.633	239.560	37.902	8.781	165.014	211.697	88.37	Sangli
16	सोलापूर	314.668	40.202	121.499	476.369	409.082	20.594	32.907	462.583	97.11	Solapur
16	कोल्हापूर	96.832	89.742	43.206	229.780	123.790	61.627	36.146	221.563	96.42	Kolhapur

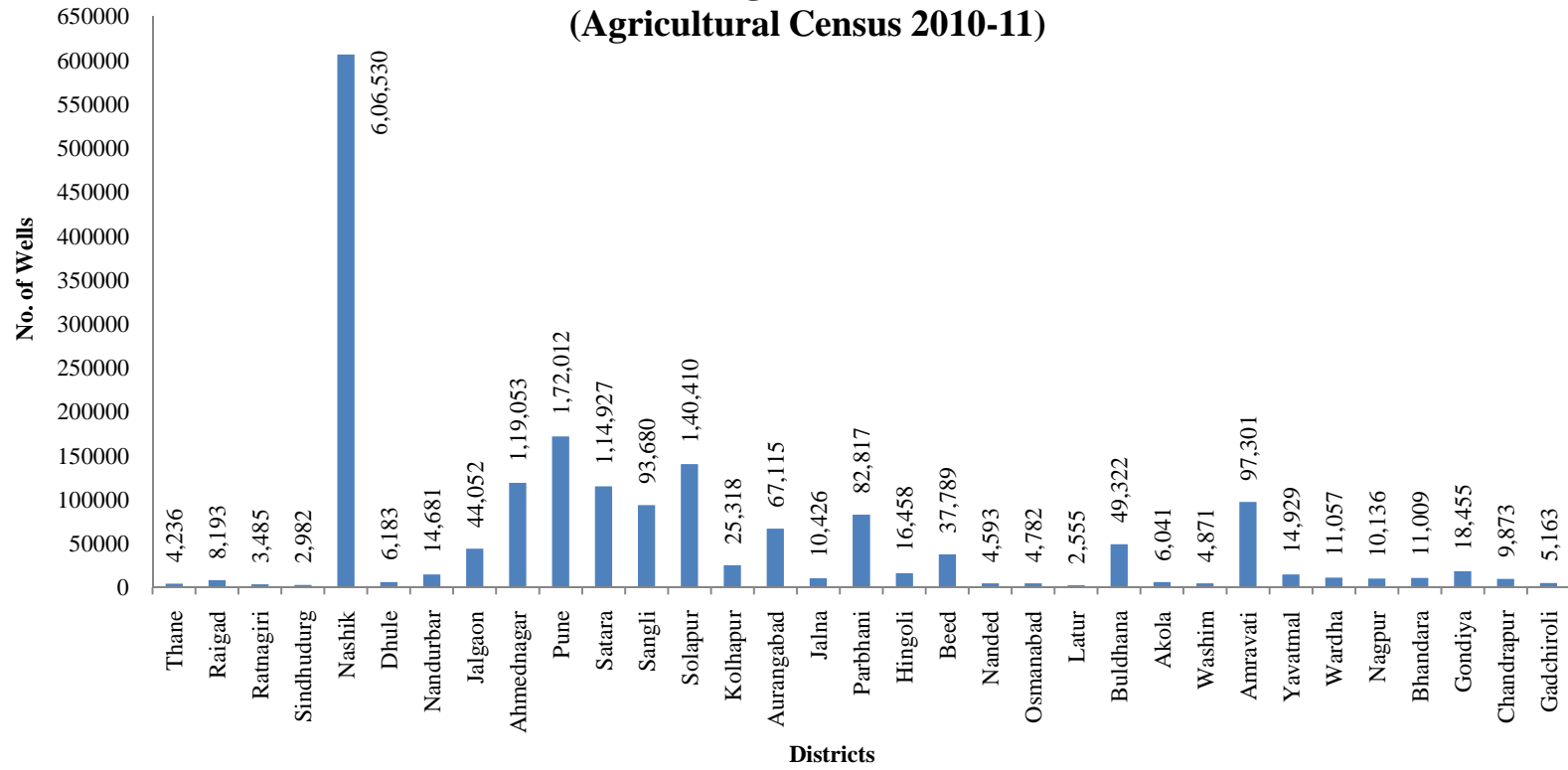
तक्ता क्रमांक / Table No.13.5 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
17	औरंगाबाद	62.613	36.248	37.759	136.620	44.829	27.479	24.509	96.817	70.87	Aurangabad
18	जालना	50.052	14.955	29.642	94.649	33.996	12.286	16.635	62.917	66.47	Jalna
19	परभणी	185.278	6.875	11.330	203.483	81.466	8.587	12.368	102.421	50.33	Parbhani
20	हिंगोली	40.491	0.000	12.311	52.802	32.015	0.000	5.401	37.416	70.86	Hingoli
21	बीड	90.907	29.583	63.457	183.947	38.924	10.486	17.963	67.373	36.63	Beed
22	नांदेड	139.756	26.281	37.005	203.042	96.506	14.627	16.844	127.977	63.03	Nanded
23	उस्मानाबाद	34.425	38.713	78.194	151.332	8.119	15.224	32.973	56.316	37.21	Osmanabad
24	लातूर	11.401	22.246	67.185	100.832	14.260	9.494	30.554	54.308	53.86	Latur
25	बुलढाणा	45.082	22.015	34.422	101.519	38.757	15.064	23.155	76.976	75.82	Buldhana
26	अकोला	22.690	21.772	13.660	58.122	19.822	17.051	11.508	48.381	83.24	Akola
27	वाशिम	0.940	6.625	54.834	62.399	0.344	5.942	44.212	50.498	80.93	Washim
28	अमरावती	57.862	30.087	26.414	114.363	71.531	20.237	17.453	109.221	95.50	Amravati
29	यवतमाळ	91.555	42.541	45.385	179.481	74.206	43.115	35.916	153.237	85.38	Yavatmal
30	वर्धा	73.842	26.849	11.808	112.499	54.422	17.137	4.833	76.392	67.90	Wardha
31	नागपूर	100.924	39.780	33.259	173.963	115.231	35.953	20.328	171.512	98.59	Nagpur
32	भंडारा	76.005	13.473	27.653	117.131	59.333	12.707	14.453	86.493	73.84	Bhandara
33	गोंदिया	45.923	34.646	26.538	107.107	41.488	28.077	18.830	88.395	82.53	Gondiya
34	चंद्रपूर	31.132	42.469	30.244	103.845	21.007	32.301	23.698	77.006	74.15	Chandrapur
35	गडचिरोली	24.331	0.000	8.644	32.975	19.976	0.000	6.198	26.174	79.38	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2576.732	895.555	1489.524	4961.811	2515.827	648.414	937.720	4101.961	82.67	Maharashtra State

आधार :- जलसंपदा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source: Irrigation Department, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

Table No. 13.4
Districtwise number of Irrigation Wells in use in Maharashtra
(Agricultural Census 2010-11)

१४. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय

१४. विभागातील तक्त्यामध्ये पशुधन गणना, पशुवैद्यकीय सुविधा व पशुवधगृहे यांच्याविषयी आकडेवारी दिली आहे.

१४.२ २०१२ च्या पशुधन गणनेनुसार गणना केलेले विविध प्रकारचे पशु व कुक्कुट यांची संख्या देण्यात आली आहे. संपूर्ण देशात समान संकल्पना व गणना पध्दती वापरून अशा पंचवार्षिक गणना घेण्यात येतात. अशा गणनांत संपूर्ण पशुधनासंबंधी माहिती प्रत्येक घराघरातून गोळा करण्यात येते. पशुवधगृहातील पशूंची, मोकट प्राण्यांची व स्थलांतराधीन प्राण्यांची गणना करताना विशेष काळजी घेण्यात येते.

14. ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

14.1. Data on Livestock Census, Veterinary facilities provided and slaughter houses are given in the tables in this section.

14.2. The data on number of livestock and poultry presented is as enumerated in the State at the time of 2012 Livestock Census. These are quinquennial census conducted throughout the country on the basis of uniform concepts and method of enumeration. At these censuses all the livestock is enumerated by house to house enquiry. Particular care is taken to enumerate livestock in the slaughter houses, stray animals and animals in transit.

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय /
तक्ता क्रमांक /
जिल्हावार पशुधनाची संख्या /

		गाई / बैल / Cattle							
		दिड वर्षावरील बैल / Males over 1 & 1/2 years					अडीच वर्षावरील गाई / Females over 2 & 1/2 years		
अ. क्र.	जिल्हे	केवळ पैदाशी साठी ठेवलेले वळू	पैदाशीसाठी व कामासाठी उपयोगात आणलेले	केवळ कामा करिता वापरलेले	इतर	एकूण	दुभत्या	आटलेल्या व एकदाही न व्यालेल्या	इतर
Sr.No		used for breeding only	used for breeding and work both	used for work only	Others	Total (3 to 6)	In milk	Dry and not calved even	Others
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई शहर	115	172	96	35	418	2,220	702	199
2	मुंबई उपनगर								
3	ठाणे	5,475	41,127	1,56,135	4,107	2,06,844	58,780	52,231	3,128
4	रायगड	3,319	17,870	76,617	2,923	1,00,729	38,111	23,457	1,192
5	रत्नागिरी	3,042	30,805	1,28,503	2,296	1,64,646	43,321	35,747	1,689
6	सिंधुदुर्ग	996	5,557	67,821	1,305	75,679	19,853	15,644	921
7	नाशिक	11,952	15,527	3,59,168	5,021	3,91,668	1,98,952	1,63,190	6,665
8	धुळे	3,968	2,766	1,73,154	1,260	1,81,148	54,915	45,690	698
9	नंदुरबार	1,992	28,769	1,49,823	1,075	1,81,659	44,023	43,280	1,529
10	जळगाव	8,596	6,605	2,61,746	3,855	2,80,802	92,355	60,084	2,054
11	अहमदनगर	5,072	9,410	2,51,535	2,324	2,68,341	4,72,165	2,46,421	12,143
12	पुणे	4,853	10,379	1,46,313	6,798	1,68,343	2,56,186	1,16,061	4,729
13	सातारा	1,874	3,186	79,483	1,346	85,889	1,22,026	58,818	3,845
14	सांगली	2,647	3,448	59,674	645	66,414	1,17,075	61,544	1,713
15	सोलापूर	11,996	11,001	1,16,257	1,741	1,40,995	2,30,808	1,30,650	4,121
16	कोल्हापूर	1,006	2,890	73,322	1,111	78,329	1,05,219	26,618	1,690
17	औरंगाबाद	4,650	7,988	2,48,411	2,520	2,63,569	1,04,530	77,101	1,910
18	जालना	3,379	8,137	2,12,004	1,864	2,25,384	56,548	44,774	1,486
19	परभणी	4,258	2,906	1,65,993	1,616	1,74,773	55,616	40,292	1,435
20	हिंगोली	3,825	2,379	1,26,776	1,251	1,34,231	43,614	35,219	622
21	बीड	3,832	16,009	2,56,996	2,629	2,79,466	99,961	71,025	1,967
22	नांदेड	6,423	5,352	2,38,240	2,727	2,52,742	1,17,925	87,594	4,183
23	उस्मानाबाद	4,064	10,038	1,21,244	669	1,36,015	81,728	42,478	2,007
24	लातूर	1,890	3,469	1,45,318	283	1,50,960	65,177	45,961	610
25	बुलढाणा	7,059	3,573	2,13,396	1,596	2,25,624	72,827	65,869	1,330
26	अकोला	5,613	3,325	97,441	1,305	1,07,684	42,791	41,997	996
27	वाशिम	2,856	1,954	98,596	435	1,03,841	39,541	35,933	1,175
28	अमरावती	9,422	13,585	1,76,885	1,690	2,01,582	90,845	80,758	2,355
29	यवतमाळ	9,868	6,531	2,75,881	1,573	2,93,853	1,03,494	1,20,210	3,673
30	वर्धा	4,008	2,615	1,06,481	415	1,13,519	48,682	46,840	3,895
31	नागपूर	7,025	3,000	1,59,396	2,354	1,71,775	81,768	69,091	1,965
32	भंडारा	3,369	1,398	86,251	1,092	92,110	34,432	38,584	1,161
33	गोंदिया	2,748	2,722	1,46,314	2,104	1,53,888	41,538	45,154	1,707
34	चंद्रपूर	8,863	4,585	2,37,745	1,500	2,52,693	61,798	60,426	1,480
35	गडचिरोली	9,445	10,457	2,10,703	3,904	2,34,509	58,563	68,089	4,943
महाराष्ट्र राज्य		1,69,500	2,99,535	54,23,718	67,369	59,60,122	31,57,387	21,97,532	85,216

आधार:- पशुधन गणना, २०१२

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

TABLE No.14.1

Livestock in each District (2012)

गाई / बैल / Cattle			म्हशी - रेडे / Buffaloes					Districts
अडीच वर्षावरील गाई / Females over 2 & 1/2 years	वासरे	एकूण गाई - बैल	केवळ पैदाशीसाठी ठेवलेले	पैदाशीसाठी व कामासाठी उपयोगात आणलेले	केवळ कामाकरिता वापरलेले	इतर	एकूण	
एकूण / Total (8 to 10)	Young stock	Total cattle (7+11+12)	Used for breeding only	Used for breeding and work both	Used for work only	Others	Total (14 to 17)	(2)
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	
3,121	1,645	5,184	311	56	39	34	440	Mumbai City Mumbai Suburban
1,14,139	89,481	4,10,464	2,795	5,284	10,123	367	18,569	Thane
62,760	60,437	2,23,926	1,377	1,929	5,337	164	8,807	Raigad
80,757	73,909	3,19,312	670	2,159	4,520	69	7,418	Ratnagiri
36,418	35,313	1,47,410	509	2,001	10,932	273	13,715	Sindhudurg
3,68,807	2,55,402	10,15,877	3,637	2,292	30,170	151	36,250	Nashik
1,01,303	73,752	3,56,203	1,811	154	177	17	2,159	Dhule
88,832	66,416	3,36,907	1,478	376	214	34	2,102	Nandurbar
1,54,493	1,16,918	5,52,213	3,477	305	349	286	4,417	Jalgaon
7,30,729	4,28,115	14,27,185	1,889	533	2,418	95	4,935	Ahmednagar
3,76,976	2,17,942	7,63,261	3,161	831	866	103	4,961	Pune
1,84,689	1,06,684	3,77,262	1,268	491	957	147	2,863	Satara
1,80,332	94,801	3,41,547	1,809	851	1,501	182	4,343	Sangli
3,65,579	2,23,887	7,30,461	4,090	1,538	2,655	332	8,615	Solapur
1,33,527	63,257	2,75,113	1,552	1,244	7,189	134	10,119	Kolhapur
1,83,541	1,35,547	5,82,657	1,508	291	196	64	2,059	Aurangabad
1,02,808	86,070	4,14,262	1,083	147	299	53	1,582	Jalna
97,343	85,224	3,57,340	1,165	48	187	40	1,440	Parbhani
79,455	62,305	2,75,991	670	104	50	53	877	Hingoli
1,72,953	1,29,661	5,82,080	2,338	559	582	313	3,792	Beed
2,09,702	1,87,859	6,50,303	1,737	168	226	104	2,235	Nanded
1,26,213	92,700	3,54,928	1,465	241	555	81	2,342	Osmanabad
1,11,748	98,617	3,61,325	771	130	136	14	1,051	Latur
1,40,026	1,14,008	4,79,658	1,548	177	288	66	2,079	Buldhana
85,784	75,875	2,69,343	902	236	91	95	1,324	Akola
76,649	62,576	2,43,066	790	59	73	34	956	Washim
1,73,958	1,60,486	5,36,026	3,296	290	396	106	4,088	Amravati
2,27,377	1,98,971	7,20,201	1,777	77	143	73	2,070	Yavatmal
99,417	91,423	3,04,359	1,578	41	49	45	1,713	Wardha
1,52,824	1,44,308	4,68,907	2,894	439	432	127	3,892	Nagpur
74,177	72,487	2,38,774	1,248	204	978	144	2,574	Bhandara
88,399	95,306	3,37,593	1,133	626	13,119	374	15,252	Gondiya
1,23,704	1,40,150	5,16,547	1,443	232	471	105	2,251	Chandrapur
1,31,595	1,42,418	5,08,522	1,666	1,258	31,456	292	34,672	Gadchiroli
54,40,135	40,83,950	1,54,84,207	58,846	25,371	1,27,174	4,571	2,15,962	Maharashtra State

Source :- Live-stock Census, 2012

		म्हशी - रेडे / Buffaloes					
		तीन वर्षावरील म्हशी / Females over 3 years					
अ. क्र.	जिल्हे	दुभत्या In milk	आटलेल्या व एकदाही न व्यालेल्या Dry and not calved even once	इतर Others	एकूण Total	वासरे Young Stock	एकूण म्हशी-रेडे Total buffaloes
Sr.No					(19 to 21)		(18+22+23)
(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)
1	मुंबई शहर	26,416	1,488	146	28,050	1,698	30,188
2	मुंबई उपनगर						
3	ठाणे	1,01,290	25,546	1,426	1,28,262	40,316	1,87,147
4	रायगड	26,053	11,198	418	37,669	22,248	68,724
5	रत्नागिरी	14,162	7,628	359	22,149	14,249	43,816
6	सिंधुदुर्ग	16,440	13,923	432	30,795	22,425	66,935
7	नाशिक	83,109	46,653	2,166	1,31,928	69,343	2,37,521
8	धुळे	34,129	25,753	1,441	61,323	36,706	1,00,188
9	नंदुरबार	23,368	18,699	664	42,731	27,267	72,100
10	जळगाव	98,587	55,343	2,317	1,56,247	96,828	2,57,492
11	अहमदनगर	83,045	52,235	5,404	1,40,684	75,744	2,21,363
12	पुणे	1,31,877	58,504	1,069	1,91,450	97,760	2,94,171
13	सातारा	1,41,578	74,747	3,268	2,19,593	1,30,388	3,52,844
14	सांगली	1,97,226	1,05,089	1,838	3,04,153	1,84,137	4,92,633
15	सोलापूर	1,68,843	91,733	1,939	2,62,515	1,78,435	4,49,565
16	कोल्हापूर	3,09,827	98,966	3,634	4,12,427	1,90,452	6,12,998
17	औरंगाबाद	35,812	22,996	85	58,893	32,571	93,523
18	जालना	26,389	20,352	495	47,236	30,326	79,144
19	परभणी	34,228	21,769	831	56,828	38,495	96,763
20	हिंगोली	23,679	17,177	217	41,073	24,373	66,323
21	बीड	79,768	59,338	1,390	1,40,496	95,996	2,40,284
22	नांदेड	75,561	40,978	1,018	1,17,557	91,929	2,11,721
23	उस्मानाबाद	64,744	35,913	1,296	1,01,953	68,269	1,72,564
24	लातूर	80,424	50,503	793	1,31,720	99,813	2,32,584
25	बुलढाणा	45,360	30,074	519	75,953	41,586	1,19,618
26	अकोला	20,946	11,442	390	32,778	15,353	49,455
27	वाशिम	25,407	14,015	125	39,547	22,012	62,515
28	अमरावती	45,333	28,004	841	74,178	46,850	125,116
29	यवतमाळ	31,232	24,395	411	56,038	38,112	96,220
30	वर्धा	14,671	12,001	575	27,247	19,833	48,793
31	नागपूर	28,668	17,587	607	46,862	33,253	84,007
32	भंडारा	22,995	22,127	578	45,700	41,887	90,161
33	गोंदिया	19,659	15,941	848	36,448	36,353	88,053
34	चंद्रपूर	20,846	16,751	421	38,018	33,222	73,491
35	गडचिरोली	10,318	9,351	944	20,613	21,087	76,372
महाराष्ट्र राज्य		21,61,990	11,58,219	38,905	33,59,114	20,19,316	55,94,392

TABLE NO.14.1-contd.

मेंढरे	शेळ्या	घोडे-शिंंगरे	इतर जनावरे	एकूण पशुधन	कोबडया, बदके वगैरे	कुत्रे	कुत्र्यांचा समावेश करून एकूण पशुधन (२९+३०+३१) Total live- stock including Poultry & dogs (29+30+31)	Districts
sheep	Goats	Horse and ponies	Other live-stock	Total live-stock (13+24+25+ 26+27+28)	Total poultry	Dogs		
(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(2)
312	10,626	1,643	753	48,706	86,125	32,832	1,67,663	Mumbai City Mumbai Suburban
2,387	2,02,259	1,010	8,282	8,11,549	50,01,067	51,439	58,64,055	Thane
677	87,457	902	1,532	3,83,218	38,30,918	39,349	42,53,485	Raigad
127	33,071	21	452	3,96,799	8,24,703	13,527	12,35,029	Ratnagiri
11	28,125	15	1,732	2,44,228	7,69,151	27,204	10,40,583	Sindhudurg
3,56,489	5,99,813	5,957	30,816	22,46,473	1,58,80,283	1,28,767	1,82,55,523	Nashik
2,06,789	2,75,690	4,055	31,370	9,74,295	10,84,010	7,284	20,65,589	Dhule
15,276	2,72,753	653	11,387	7,09,076	9,63,562	3,128	16,75,766	Nandurbar
38,156	3,49,130	1,609	21,016	12,19,616	6,72,888	9,826	19,02,330	Jalgaon
3,61,826	7,92,010	3,789	15,370	28,21,543	89,73,914	1,09,034	1,19,04,491	Ahmednagar
3,03,909	3,94,723	5,413	10,971	17,72,448	1,85,37,999	1,00,481	2,04,10,928	Pune
2,64,221	3,09,011	1,843	6,105	13,11,286	39,79,611	64,264	53,55,161	Satara
1,57,390	3,24,632	920	5,469	13,22,591	30,27,382	60,132	44,10,105	Sangli
1,86,059	7,06,406	1,636	17,194	20,91,321	22,52,238	78,017	44,21,576	Solapur
1,04,130	1,62,503	1,815	4,804	11,61,363	31,99,328	43,767	44,04,458	Kolhapur
88,219	3,03,013	1,062	17,581	10,86,055	6,33,330	34,803	17,54,188	Aurangabad
25,669	1,83,603	315	18,828	7,21,821	4,27,425	29,998	11,79,244	Jalna
25,902	1,33,657	235	7,891	6,21,788	1,68,360	19,337	8,09,485	Parbhani
6,607	1,11,210	52	3,137	4,63,320	1,50,765	17,425	6,31,510	Hingoli
66,211	3,36,223	610	12,916	12,38,324	9,77,573	53,089	22,68,986	Beed
41,173	2,53,302	325	19,643	11,76,467	4,61,485	35,719	16,73,671	Nanded
31,524	1,78,660	223	5,451	7,43,350	4,11,307	27,314	11,81,971	Osmanabad
35,901	1,22,615	220	9,913	7,62,558	4,83,662	26,530	12,72,750	Latur
1,05,618	2,63,606	395	11,981	9,80,876	2,70,858	23,574	12,75,308	Buldhana
4,657	1,34,681	438	7,339	4,65,913	77,516	11,008	5,54,437	Akola
10,610	1,32,502	258	10,078	4,59,029	1,20,477	16,511	5,96,017	Washim
70,212	2,92,007	633	7,722	10,31,716	6,64,524	22,905	17,19,145	Amravati
24,661	2,99,257	816	4,088	11,45,243	6,40,091	33,050	18,18,384	Yavatmal
1,685	1,30,342	58	2,893	4,88,130	2,67,178	18,620	7,73,928	Wardha
7,713	2,65,340	278	7,216	8,33,461	10,40,973	48,743	19,23,177	Nagpur
2,684	1,61,528	23	253	4,93,423	2,70,259	10,356	7,74,038	Bhandara
2,579	1,55,566	42	1,335	5,85,168	3,78,726	12,178	9,76,072	Gondiya
23,773	2,29,416	17	2,801	8,46,045	5,75,372	30,063	14,51,480	Chandrapur
7,224	2,00,570	6	38,759	8,31,453	6,91,511	25,423	15,48,387	Gadchiroli
25,80,381	84,35,307	37,287	3,57,078	3,24,88,652	7,77,94,571	12,65,697	11,15,48,920	Maharashtra State

Source - Live-stock census 2012

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय / ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING
तक्ता क्रमांक / TABLE No.14.2
पशुसंवर्धनासाठी मुलभूत सुविधा / Infrastructure Facilities in Animal Husbandry
(2016-17)

अ. क्र.	जिल्हे	पशुवैद्यकीय चिकित्सालये *	पशुवैद्यकीय दवाखाने	कृत्रिम रेतन केंद्र	कत्तलखाने	मेंढया व लोकर विस्तारित केंद्रे	गाई-बैल पैदास केंद्रे	कुक्कुट पालन केंद्रे	डुकरे पैदास केंद्रे	Districts
Sr. No.		Veterinary Polyclinics *	Veterinary Dispensaries	Artificial Inseminations Centres	Slaughter Houses	Sheep and Wool Extension Centres	Cattle Farms	Poultry Breeding Farms	Pig Breeding Farms	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
	1950-51	254 @	210	..	4	
	1960-61	454 @	..	36	298	12	15	
	1970-71	26	263	870	N.A.	12	15	
	1980-81	56	507	2,417	197	..	12	
	1990-91	31	815	3,602	387	2	12	20	..	
	2000-01	31	1,353	4,524	338	1	12	20		
	2010-11	29	1,909	4,856	336	10	8	4	..	
	2011-12	29	1,909	4,856	336	10	8	4	..	
	2012-13	32	1,916	4,861	316	10	8	4	..	
	2013-14	32	1,916	4,861	316	11	8	0	..	
	2014-15	32	1,914	4,856	302	11	8	4	1	
	2015-16	32	1,914	4,856	302	11	8	4	0	
1	मुंबई शहर	0	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	0	0	0	1	0	0	0	0	Mumbai Suburban
3	ठाणे	1	25	69	3	0	0	0	0	Thane
4	पालघर	0	43	88	0	0	0	0	0	Palghar
5	रायगड	1	43	122	0	0	0	0	0	Raigad
6	रत्नागिरी	1	24	153	0	0	0	0	0	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	1	24	102	0	0	0	0	0	Sindhudurg
8	नाशिक	1	114	265	7	0	0	0	0	Nashik
9	धुळे	1	46	118	4	0	0	0	0	Dhule
10	नंदुरबार	1	52	104	3	0	0	0	0	Nandurbar
11	जळगाव	1	95	182	13	1	0	0	0	Jalgaon
12	अहमदनगर	1	83	223	7	0	1	0	0	Ahmednagar
13	पुणे	1	113	324	10	1	1	1	0	Pune
14	सातारा	1	64	192	1	1	0	0	0	Satara
15	सांगली	1	87	153	1	1	1	0	0	Sangli
16	सोलापूर	1	125	209	4	1	1	0	0	Solapur
17	कोल्हापूर	1	94	176	13	0	0	1	0	Kolhapur
18	औरंगाबाद	1	44	123	14	1	0	1	0	Aurangabad
18	जालना	1	41	104	1	0	0	0	0	Jalna

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.14.2-contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
19	परभणी	0	35	86	1	0	0	0	0	Parbhani
20	हिंगोली	1	26	69	0	0	1	0	0	Hingoli
21	बीड	1	61	161	11	1	0	0	0	Beed
22	नांदेड	1	78	183	17	1	0	0	0	Nanded
23	उस्मानाबाद	1	44	101	2	1	0	0	0	Osmanabad
24	लातूर	1	36	129	0	0	0	0	0	Latur
25	बुलढाणा	1	39	129	51	0	0	0	0	Buldhana
26	अकोला	1	33	75	16	0	0	0	0	Akola
27	वाशिम	1	20	62	14	0	0	0	0	Washim
28	अमरावती	1	74	168	26	1	1	0	0	Amravati
29	यवतमाळ	1	53	201	25	0	0	0	0	Yavatmal
30	वर्धा	1	27	106	0	0	1	0	0	Wardha
31	नागपूर	1	46	176	4	1	0	1	0	Nagpur
32	भंडारा	1	35	85	0	0	0	0	0	Bhandara
33	गोंदिया	1	51	103	0	0	0	0	0	Gondiya
34	चंद्रपूर	1	37	162	0	0	0	0	0	Chandrapur
35	गडचिरोली	1	97	144	2	0	1	0	0	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		32	1,909	4,847	251	11	8	4	0	Maharashtra State

टीप:- *1) या व्यतिरिक्त महाराष्ट्र पशु व मस्यविज्ञान विद्यापिठा अंतर्गत परळ (मुंबई), परभणी व नागपूर येथील ३ पशुवैद्यकीय चिकित्सालयांचा समावेश आहे.

@ 2) पशुवैद्यकीय दवाखाना व पशुवैद्यकीय रुग्णालयांचा यात समावेश आहे .

Note:- * 1) In addition to this there are 3 Veterinary Polyclinics at Parel (Mumbai), Parbhani & Nagpur under Maharashtra Animal and Fishery University.

@ 2) Include both Hospital and Dispensaries.

आधार - पशुसंवर्धन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे / Source - Commissioner of Animal Husbandry, Govt. of Maharashtra, Pune

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय /
तक्ता क्रमांक /
पशुवैद्यकीय संस्थांनी केलेले काम /
(2016-

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हे	उपचार केलेले Cases Treated	खच्ची केलेले Castrations performed	लस टोचणी केलेले / Vaccinations performed						
				घटसर्प Haemorrhagic septicaemia	फऱ्या Black Quarter	लाळया खुरकत Anthrax	कोबडयाची देवी Foot and Fowl pox	शेळ्या, मेंढ्याची देवी Sheep and Goat pox	इन्टरोटोक्सामिया Enterotoxaemia	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	मुंबई शहर	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	मुंबई उपनगर	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	ठाणे	2,69,352	15,372	1,20,982	60,424	0	3,91,218	0	0	3,99,822
4	पालघर	3,34,364	20,399	75,553	40,322	0	6,79,342	4,500	0	40,685
5	रायगड	2,99,152	14,483	97,371	73,647	0	5,48,017	8,000	0	40,243
6	रत्नागिरी	3,61,865	12,669	30,227	26,251	0	6,29,000	3,224	0	36,948
7	सिंधुदुर्ग	2,02,170	6,271	7,552	1,334	0	3,68,692	8,990	0	12,814
8	नाशिक	9,67,692	56,456	1,19,046	1,22,731	0	21,80,831	3,000	0	92,711
9	धुळे	3,76,542	33,738	1,87,503	1,55,194	0	8,03,667	2,424	0	24,589
10	नंदुरबार	5,78,923	26,856	1,07,633	75,585	0	7,11,819	0	0	73,169
11	जळगाव	9,79,066	71,769	1,09,617	18,575	0	14,50,389	0	0	55,933
12	अहमदनगर	13,29,933	72,429	1,02,489	91,980	0	26,75,627	0	0	1,87,560
13	पुणे	14,33,957	40,500	1,51,751	1,19,311	1,14,628	15,97,226	19,804	0	3,56,850
14	सातारा	7,97,706	18,297	1,51,934	51,906	0	12,30,285	25,754	1,794	1,53,341
15	सांगली	6,54,877	21,942	1,38,002	54,202	0	14,25,505	400	1,340	2,03,480
16	सोलापूर	12,28,770	47,821	1,93,233	69,541	0	18,73,965	6,391	0	1,58,676
17	कोल्हापूर	6,03,427	18,537	63,036	6,832	9,69,327	1,53,762	14,046	0	1,54,168
18	औरंगाबाद	5,71,654	30,621	1,13,741	47,535	0	11,55,940	3,708	0	86,912
19	जालना	2,54,050	15,045	96,692	69,589	0	5,96,258	0	0	2,69,399
20	परभणी	2,60,778	14,954	59,118	20,833	685	8,08,192	5,563	7,802	55,962
21	हिंगोली	2,14,873	10,363	13,867	5,540	0	4,98,014	0	0	14,537
22	बीड	4,60,287	29,709	51,674	51,509	0	13,89,470	2,350	1,195	43,304
23	नांदेड	5,51,644	35,387	1,09,371	46,288	12,73,098	1,07,004	0	0	158,146
24	उस्मानाबाद	5,36,824	25,650	1,25,822	1,48,775	70	9,06,892	0	5,000	87,812
25	लातूर	6,34,835	32,996	2,09,018	1,87,144	0	9,42,877	14,860	0	1,32,027
26	बुलढाणा	4,27,867	26,956	1,10,078	1,04,923	0	9,35,215	2,360	0	92,891
27	अकोला	3,25,729	14,459	1,44,749	76,575	0	5,02,802	3,000	1,166	0
28	वाशिम	1,82,761	10,524	57,925	34,933	0	5,07,427	0	0	41,720
29	अमरावती	6,36,378	37,627	1,93,213	1,28,005	0	10,49,071	800	0	92,803
30	यवतमाळ	6,83,729	44,948	74,208	1,13,502	13,66,431	55,235	0	0	82,104
31	वर्धा	2,99,242	12,282	81,081	70,087	0	6,12,233	0	0	40,649
32	नागपूर	5,15,690	30,594	2,00,281	1,96,835	0	9,03,476	0	0	73,288
33	भंडारा	3,01,006	11,086	1,94,526	99,472	0	5,61,451	0	0	55,470
34	गोर्दिया	3,00,195	20,279	1,53,067	1,32,004	0	7,46,941	6,000	0	49,170
35	चंद्रपूर	3,27,222	20,376	1,28,811	67,249	0	9,63,937	400	200	42,767
36	गडचिरोली	3,39,793	31,002	1,33,555	96,735	0	11,00,739	5,080	6,270	48,105
महाराष्ट्र राज्य		1,82,42,353	9,32,397	39,06,726	26,65,368	37,24,239	3,10,62,519	1,40,654	24,767	35,55,998

आधार — पशुसंवर्धन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING
TABLE No.14.3
Work done by Veterinary Institutions
-17)

लस टोचणी केलेले / Vaccinations performed								कृत्रिम रेतन केलेल्या जनावरांची संख्या Animal covered by artificial inseminations (Fresh + replete)		Districts
रानीखेत (मानमोडी)	लसोटा	मरेक्स	रेबीज	गुंबरो	स्वाईन फीवर	इतर	एकूण	गायी Cows	म्हशी Buffaloes	
Ranikhet Disease (12)	Lasota (13)	Mareks (14)	Rabies (15)	Gumboro (16)	Swine fever (17)	Others (18)	Grand Total (19)	(20)	(21)	(2)
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai City
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai Suburban
2,60,062	22,000	0	35	422	0	0	1254,965	6,676	8,583	Thane
4,50,149	2,47,432	1,729	226	1,780	0	5		9,531	7,663	Palghar
4,38,492	2,64,149	0	1,941	0	0	1,409	14,73,269	9,671	8,901	Raigad
7,45,398	2,19,930	0	728	12,556	0	0	17,04,262	16,653	7,191	Ratnagiri
3,33,594	1,08,180	0	116	0	0	0	8,41,272	9,830	8,283	Sindhudurg
8,00,795	8,02,167	0	2,162	2,500	0	0	41,25,943	1,08,483	20,817	Nashik
2,56,881	2,05,876	0	248	13,362	0	0	16,49,744	27,701	7,343	Dhule
3,81,964	3,63,621	0	0	0	0	0	17,13,791	10,955	6,399	Nandurbar
1,54,454	1,06,858	0	781	0	0	0	18,96,607	42,206	21,312	Jalgaon
4,20,700	4,95,975	0	2,094	0	0	200	39,76,625	1,84,831	23,617	Ahmednagar
7,95,873	2,37,808	1,64,000	2,189	7,522	0	6,060	35,73,022	1,78,187	43,958	Pune
9,31,366	3,15,706	0	610	5,802	0	0	28,68,498	1,09,221	82,749	Satara
7,61,014	1,37,831	0	116	0	0	2	27,21,892	65,784	76,600	Sangli
3,25,941	2,18,637	56,800	2,335	4,221	0	0	29,09,740	1,23,417	51,673	Solapur
2,78,440	2,67,618	1,45,180	1,464	18,899	0	4,204	20,76,976	44,466	73,635	Kolhapur
1,47,740	1,03,893	1,00,097	856	12,727	0	0	17,73,149	65,738	10,087	Aurangabad
1,36,430	34,910	0	181	0	0	0	12,03,459	27,515	8,125	Jalna
63,005	59,898	0	830	0	0	0	10,81,888	18,870	10,190	Parbhani
23,072	19,038	0	0	0	0	0	5,74,068	13,891	8,790	Hingoli
4,19,084	57,790	0	28	0	0	0	20,16,404	44,851	23,427	Beed
1,15,261	14,800	0	0	126	0	0	18,24,094	30,867	22,510	Nanded
2,60,644	1,49,631	0	213	0	0	0	16,84,859	61,027	26,646	Osmanabad
55,532	76,878	0	1,114	0	0	267	16,19,717	39,908	37,597	Latur
84,448	28,552	0	16	0	0	0	13,58,483	28,305	16,299	Buldhana
90,987	62,498	0	300	0	0	0	8,82,077	15,008	8,916	Akola
19,031	2,490	0	0	0	0	0	6,63,526	7,119	5,882	Washim
1,89,402	1,01,228	0	139	0	0	0	17,54,661	33,543	10,947	Amravati
25,354	2,398	0	200	0	0	0	17,19,432	26,635	12,482	Yavatmal
70,255	49,830	0	917	0	0	0	9,25,052	21,540	1,973	Wardha
2,09,680	1,44,355	1,39,687	221	51,648	0	0	19,19,471	46,275	3,758	Nagpur
2,24,630	49,830	0	139	0	0	18	11,85,536	39,624	4,995	Bhandara
85,775	69,855	0	12	0	0	0	12,42,824	19,869	3,494	Gondiya
2,75,336	43,350	0	895	0	401	0	15,23,346	15,443	4,798	Chandrapur
2,34,380	1,03,634	0	289	0	0	724	17,29,511	8,229	3,011	Gadchiroli
1,00,65,169	51,58,534	6,07,493	21,395	1,31,565	401	21,727	6,10,86,555	15,11,869	6,72,651	Maharashtra State

Source.-Commissioner of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय / ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक / TABLE No.14.4

दुग्धशाळा आणि दूध शितकरण केंद्राची संख्या व क्षमता

Number of Milk Plants and Milk Chilling Centres and their capacity
(2016-17)

अ. क्र. Sr. No.	वर्ष Year	दूध संकलन (लाख लिटरमध्ये) Average collection of milk (in lakhs ltrs.)	दूध प्रक्रिया यंत्रे / Milk Plants		दूध शितकरण केंद्र / Milk Chilling Centre	
			संख्या Number	क्षमता लाख लिटरमध्ये (Capacity in lakhs Ltrs.)	संख्या Number	क्षमता लाख लिटरमध्ये (Capacity in lakhs Ltrs.)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	1984-85	17.42	25	28.25	83	8.58
2	1990-91	23.78	33	42.40	82	8.16
3	1995-96	31.49	31	32.10	77	7.19
4	1996-97	33.89	31	32.10	77	7.19
5	1997-98	35.56	32	32.30	80	7.64
6	1998-99	36.02	32	32.30	69	6.57
7	1999-00	37.38	57	63.60	105	17.37
8	2000-01	38.50	57	63.60	105	17.37
9	2001-02	43.71	77	49.35	118	21.39
10	2002-03	42.49	78	51.25	121	22.36
11	2003-04	37.84	79	51.28	119	22.21
12	2004-05	38.10	80	51.30	119	22.21
13	2005-06	40.09	84	52.98	121	22.51
14	2006-07	39.69	85	53.08	121	22.51
15	2007-08	38.61	88	53.53	121	22.94
16	2008-09	39.17	72	76.62	125	22.96
17	2009-10	34.74	74	80.48	129	22.05
18	2010-11	35.57	68	77.68	139	27.07
19	2011-12	38.57	73	74.73	141	25.17
20	2012-13	40.74	77	84.27	139	25.00
21	2013-14	37.98	83	88.83	140	26.68
22	2014-15	45.44	99	88.08	159	26.98
23	2015-16	48.76	66	60.37	85	20.58
24	2016-17	45.49	108	91.00	154	26.71

आधार :- दुग्ध विकास आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, वरळी, मुंबई.

Source :- Commissioner of Dairy Development of Maharashtra, Worli, Mumbai.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.5

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय /
तक्ता क्रमांक /
उपचार केलेल्या आणि खच्ची केलेल्या जनावरांची संख्या /
(2016-

मुख्यालयाच्या ठिकाणी उपचार केलेल्या पशूंची संख्या No. of cases treated at the headquarters													
अ. क्र.	जिल्हे	आंतररुग्ण / In-patients						बाह्यरुग्ण / Out-patients					
		अश्व जातीय	गो जातीय	मेंढी व शेळी	कोंबड्या	इतर	एकूण	अश्व जातीय	गो जातीय	मेंढी व शेळी	कोंबड्या	इतर	एकूण
Sr. No.		Equine	Bovine	Sheep & goats	poultry	Others	Total	Equine	Bovine	sheep & goats	poultry	Others	Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	मुंबई शहर	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	मुंबई उपनगर	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	ठाणे	0	0	0	0	0	0	275	52,437	17,678	11,577	3,831	85,798
4	पालघर	0	0	0	0	0	0	206	67,255	27,092	14,578	4,702	1,13,833
5	रायगड	0	0	0	0	0	0	2,496	1,05,248	18,850	10,091	7,877	1,44,562
6	रत्नागिरी	0	0	0	0	0	0	28	1,01,638	13,256	21,398	4,493	1,40,813
7	सिंधुदुर्ग	0	0	0	0	0	0	0	69,513	7,362	10,653	5,186	92,714
8	नाशिक	9	10	11	12	13	55	1,372	2,86,796	60,216	1,409	10,303	3,60,096
9	धुळे	0	0	0	0	0	0	212	1,17,267	57,984	4,279	3,197	1,82,939
10	नंदुरबार	0	0	0	0	0	0	304	91,641	36,088	42	1,881	1,29,956
11	जळगाव	0	0	0	0	0	0	221	2,11,979	1,51,114	38,053	3,071	4,04,438
12	अहमदनगर	4	0	0	0	0	4	431	4,38,048	1,14,033	4,239	11,920	5,68,671
13	पुणे	0	0	0	0	0	0	1,654	5,82,887	1,38,514	3,934	16,809	7,43,798
14	सातारा	0	0	0	0	0	0	1,245	3,81,959	61,617	7,010	15,262	4,67,093
15	सांगली	0	0	0	0	0	0	441	3,63,793	84,602	1,998	14,008	4,64,842
16	सोलापूर	0	50	144	0	57	251	751	5,45,292	2,10,090	3,879	13,303	7,73,315
17	कोल्हापूर	0	0	0	0	0	0	1,021	3,42,763	38,719	6,446	14,927	4,03,876
18	औरंगाबाद	0	0	0	0	0	0	163	2,20,430	84,547	2,289	9,669	3,17,098
19	जालना	0	0	0	0	0	0	258	1,25,263	59,829	1,848	3,212	1,90,410
20	परभणी	0	0	0	0	0	0	136	1,36,238	54,624	738	3,042	1,94,778
21	हिंगोली	0	0	0	0	0	0	111	91,013	49,300	1,578	3,456	1,45,458
22	बीड	0	0	0	0	0	0	596	2,38,068	93,993	3,162	5,843	3,41,662
23	नांदेड	0	0	0	0	0	0	1,624	2,82,807	1,24,932	3,450	7,039	4,19,852
24	उस्मानाबाद	0	0	0	0	0	0	66	2,30,195	64,052	1,239	3,745	2,99,297
25	लातूर	3	33	0	0	2	38	194	2,77,062	65,038	2,380	30,465	3,75,139
26	बुलढाणा	0	0	0	0	0	0	427	1,90,058	1,01,942	1,388	4,215	2,98,030
27	अकोला	0	20	0	0	0	20	528	1,30,956	70,792	2,031	4,428	2,08,735
28	वाशिम	0	0	0	0	0	0	33	82,273	37,127	10,191	1,434	1,31,058
29	अमरावती	0	31	0	0	0	31	604	2,50,661	13,1,795	3,298	11,835	3,98,193
30	यवतमाळ	0	84	0	0	0	84	313	2,60,991	1,29,546	4,526	11,849	4,07,225
31	वर्धा	0	0	0	0	0	0	64	1,22,908	53,511	1,846	13,511	1,91,840
32	नागपूर	0	0	0	0	0	0	66	1,88,612	84,861	5,093	14,786	2,93,418
33	भंडारा	3	12	0	0	0	15	16	1,32,927	52,732	7,908	2,100	1,95,683
34	गोंदिया	0	0	0	0	0	0	86	1,22,587	41,826	8,977	3,766	1,77,242
35	चंद्रपूर	0	0	0	0	0	0	32	1,06,228	57,165	7,684	10,185	1,81,294
36	गडचिरोली	0	0	0	0	0	0	27	1,21,579	26,863	20,694	2,615	1,71,778
महाराष्ट्र राज्य		19	240	155	12	72	498	16,001	70,69,372	24,21,690	2,29,906	2,77,965	1,00,14,934

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING
TABLE No.14.5
Animals Treated and Castrated
-17)

फिरतीवर उपचार केलेल्या पशुंची संख्या No. of cases treated on tour						एकूण औषधोपचार केलेल्या परंतु संस्थात न दाखल केलेल्या पशुंची संख्या Total No. of cases supplied with medicines but not brought to the institutions	मुख्यालयाच्या ठिकाणी खच्ची केलेल्यांची संख्या Castrations performed at the headquarters				Districts
अश्व जातीय Equine	गो जातीय Bovine	मेंढी व शेळी sheep goats &	कोंब ड्या poultry	इतर Others	एकूण Total		अश्व जातीय Equine	गो जातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	(2)
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(2)
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai City
0	0	0	0	0	0	N.A.	0	0	0	0	Mumbai Suburban
58	1,48,933	26,016	7,318	1,229	1,83,554	N.A.	0	2,190	2,581	4,771	Thane
118	1,56,338	47,769	12,567	3,739	2,20,531	N.A.	20	2,750	2,099	4,869	Palghar
700	1,13,175	24,728	10,908	5,079	1,54,590	N.A.	0	5,469	204	5,673	Raigad
22	1,91,280	13,262	15,140	1,348	2,21,052	N.A.	0	2,858	523	3,381	Ratnagiri
0	92,646	7,360	6,828	2,622	1,09,456	N.A.	0	1,795	0	1,795	Sindhudurg
149	5,09,504	96,781	506	601	6,07,541	N.A.	33	23,285	461	23,779	Nashik
232	1,22,142	70,844	375	10	1,93,603	N.A.	0	11,474	8,060	19,534	Dhule
8	89,654	3,59,289	0	16	4,48,967	N.A.	0	13,702	1,693	15,395	Nandurbar
2,773	2,34,967	3,27,073	9,779	36	5,74,628	N.A.	0	36,864	1,085	37,949	Jalgaon
261	6,63,296	95,458	1,419	824	7,61,258	N.A.	5	27,718	4,662	32,385	Ahmednagar
2,036	5,57,052	1,27,834	2,179	1,058	6,90,159	N.A.	0	11,791	8,048	19,839	Pune
324	2,48,636	61,328	19,730	595	3,30,613	N.A.	2	5,373	4,913	10,288	Satara
55	1,62,053	27,383	50	494	1,90,035	N.A.	2	7,476	10,637	18,115	Sangli
168	3,68,714	83,917	2,223	182	4,55,204	N.A.	100	9,869	20,187	30,156	Solapur
270	86,145	1,09,449	1,588	2,099	1,99,551	N.A.	1	6,553	6,632	13,186	Kolhapur
6	2,14,552	39,808	130	60	2,54,556	N.A.	0	17,302	523	17,825	Aurangabad
1	54,383	9,168	80	8	63,640	N.A.	0	11,361	175	11,536	Jalna
47	56,122	9,675	29	127	66,000	N.A.	0	10,981	267	11,248	Parbhani
4	62,647	6,664	7	93	69,415	N.A.	0	5,805	127	5,932	Hingoli
310	1,06,513	11,545	217	40	1,18,625	N.A.	0	22,835	450	23,285	Beed
25	1,08,680	22,538	111	438	1,31,792	N.A.	0	28,071	220	28,291	Nanded
2	2,19,040	18,461	0	24	2,37,527	N.A.	0	12,714	288	13,002	Osmanabad
184	2,32,553	26,707	66	148	2,59,658	N.A.	0	21,572	1	21,573	Latur
0	1,08,403	21,191	112	131	1,29,837	N.A.	0	16,793	854	17,647	Buldhana
21	99,870	16,282	320	481	1,16,974	N.A.	0	6,837	532	7,369	Akola
4	33,432	13,799	4,249	219	51,703	N.A.	0	4,388	33	4,421	Washim
485	2,01,881	34,461	1,017	310	2,38,154	N.A.	0	18,361	323	18,684	Amravati
4	2,34,716	40,379	870	451	2,76,420	N.A.	0	23,841	579	24,420	Yavatmal
0	88,038	18,972	3	389	1,07,402	N.A.	0	5,796	19	5,815	Wardha
1	1,69,937	46,996	1,340	3,998	2,22,272	N.A.	0	10,790	2,893	13,683	Nagpur
0	84,333	18,988	1,752	235	1,05,308	N.A.	0	4,957	1,193	6,150	Bhandara
0	89,849	28,879	2,787	1,438	1,22,953	N.A.	0	9,155	1,942	11,097	Gondiya
1	1,15,147	28,637	1,947	196	1,45,928	N.A.	0	10,117	458	10,575	Chandrapur
10	1,09,941	26,095	31,540	429	1,68,015	N.A.	0	13,965	1,845	15,810	Gadchiroli
8,279	61,34,572	19,17,736	1,37,187	29,147	82,26,921	N.A.	163	4,24,808	84,507	5,09,478	Maharashtra

तक्ता क्रमांक

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हे	फिरतीवर खच्च्यी केलेल्यांची संख्या				खालील वळूंच्या रेतनापासून कृत्रिम रेतन केलेल्या जनावरांची संख्या				
		Castrations performed on tour				No. of animals inseminated by the semen of following bulls				
		अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	विदेशी वळू Exotic bulls	संकरी वळू Crossbreed bulls	देशी वळू Indigenous bulls	महिष Buffaloes bulls	एकूण Total
(1)	(2)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)
1	मुंबई शहर	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	मुंबई उपनगर	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	ठाणे	0	6,980	3,621	10,601	3,809	2,436	431	8,583	15,259
4	पालघर	0	10,650	4,880	15,530	5,317	3,243	971	7,663	17,194
5	रायगड	0	8,695	115	8,810	4,869	4,007	795	8,901	18,572
6	रत्नागिरी	0	8,167	1,121	9,288	7,280	8,042	1,331	7,191	23,844
7	सिंधुदुर्ग	0	4,474	2	4,476	4,891	4,340	599	8,283	18,113
8	नाशिक	37	32,074	566	32,677	29,972	70,626	7,885	20,817	1,29,300
9	धुळे	0	10,152	4,052	14,204	8,998	18,095	608	7,343	35,044
10	नंदुरबार	0	11,345	116	11,461	4,996	5,689	270	6,399	17,354
11	जळगाव	0	33,520	300	33,820	16,949	24,095	1,162	21,312	63,518
12	अहमदनगर	353	35,164	4,527	40,044	37,908	1,33,906	13,017	23,617	2,08,448
13	पुणे	0	14,141	6,520	20,661	14,459	1,48,648	15,080	43,958	2,22,145
14	सातारा	15	4,885	3,109	8,009	8,856	83,610	16,755	82,749	1,91,970
15	सांगली	3	2,151	1,673	3,827	1,315	52,831	11,638	76,600	1,42,384
16	सोलापूर	0	7,428	10,237	17,665	18,199	78,528	26,690	51,673	1,75,090
17	कोल्हापूर	0	3,164	2,187	5,351	312	38,494	5,660	73,635	1,18,101
18	औरंगाबाद	0	12,636	160	12,796	17,441	46,847	1,450	10,087	75,825
19	जालना	0	3,448	61	3,509	14,362	12,494	659	8,125	35,640
20	परभणी	0	3,692	14	3,706	1,098	1,890	15,882	10,190	29,060
21	हिंगोली	0	4,429	2	4,431	2,349	2,487	9,055	8,790	22,681
22	बीड	0	6,346	78	6,424	5,062	28,551	11,238	23,427	68,278
23	नांदेड	0	7,096	0	7,096	2,371	4,502	23,994	22,510	53,377
24	उस्मानाबाद	0	12,407	241	12,648	7,541	42,831	10,655	26,646	87,673
25	लातूर	0	11,423	0	11,423	1,036	9,653	29,219	37,597	77,505
26	बुलढाणा	0	9,016	293	9,309	11,784	13,219	3,302	16,299	44,604
27	अकोला	0	6,940	150	7,090	5,529	4,123	5,356	8,916	23,924
28	वाशिम	0	6,076	27	6,103	3,200	2,390	1,529	5,882	13,001
29	अमरावती	0	18,683	260	18,943	13,415	12,210	7,918	10,947	44,490
30	यवतमाळ	0	20,034	494	20,528	9,497	8,433	8,705	12,482	39,117
31	वर्धा	0	6,420	47	6,467	4,996	11,361	5,183	1,973	23,513
32	नागपूर	0	13,710	3,201	16,911	11,073	28,894	6,308	3,758	50,033
33	भंडारा	0	3,783	1,153	4,936	7,660	30,482	1,482	4,995	44,619
34	गोंदिया	0	7,636	1,546	9,182	8,380	8,872	2,617	3,494	23,363
35	चंद्रपूर	0	9,534	267	9,801	3,941	6,923	4,579	4,798	20,241
36	गडचिरोली	0	13,725	1,467	15,192	5,979	2,217	33	3,011	11,240
	महाराष्ट्र राज्य	408	3,70,024	52,487	4,22,919	3,04,844	9,54,969	2,52,056	6,72,651	21,84,520

आधार :- पशुसंवर्धन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

TABLE NO.14.5-contd.

कृत्रिम रेतनाव्दारे जन्माला आलेली वासरे Calves born by artificial insemination				केलेली एकूण लस टोचणी	
संकरित Cross-breed	देशी Indigenous	महिष Buffaloes bulls	एकूण Total	Total Vaccinations carried out	Districts
(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(2)
0	0	0	0	0	Mumbai City
0	0	0	0	0	Mumbai Suburban
1,632	91	2,571	4,294	13,51,401	Thane
3,193	48	2,883	6,124	16,83,180	Palghar
3,273	346	3,669	7,288	14,81,369	Raigad
7,414	367	3,475	11,256	17,45,641	Ratnagiri
4,031	0	3,279	7,310	8,97,224	Sindhudurg
41,571	2,314	8,394	52,279	44,95,115	Nashik
9,360	127	2,923	12,410	17,98,567	Dhule
2,940	24	1,891	4,855	18,03,100	Nandurbar
11,170	91	6,676	17,937	22,18,942	Jalgaon
73,798	3,957	8,927	86,682	44,93,155	Ahmednagar
50,759	5,043	16,827	72,629	36,75,324	Pune
37,266	6,298	27,008	70,572	29,22,717	Satara
20,884	5,080	31,745	57,709	28,93,874	Sangli
35,805	10,411	19,313	65,529	29,42,233	Solapur
14,884	2,530	29,149	46,563	21,75,632	Kolhapur
23,110	320	3,213	26,643	19,85,559	Aurangabad
5,474	1,637	2,335	9,446	12,28,270	Jalna
807	5,143	3,326	9,276	12,29,981	Parbhani
1,552	2,824	2,309	6,685	6,46,919	Hingoli
9,057	2,831	5,750	17,638	21,31,625	Beed
1,899	7,257	6,072	15,228	20,41,493	Nanded
15,489	3,807	7,403	26,699	17,70,138	Osmanabad
3,588	11,614	14,000	29,202	17,08,482	Latur
7,988	1,466	5,099	14,553	14,84,379	Buldhana
3,364	2,007	3,545	8,916	9,89,430	Akola
1,874	417	1,811	4,102	671,331	Washim
8,818	2,336	3,457	14,611	17,57,667	Amravati
4,904	2,628	3,740	11,272	18,98,403	Yavatmal
6,633	1,758	773	9,164	9,85,342	Wardha
16,651	1,840	1,158	19,649	19,59,159	Nagpur
14,546	293	1,639	16,478	11,88,620	Bhandara
5,864	1,084	1,048	7,996	12,43,014	Gondiya
4,386	1,520	1,729	7,635	16,22,007	Chandrapur
1,891	0	759	2,650	18,21,683	Gadchiroli
4,55,875	87,509	2,37,896	7,81,280	6,49,40,976	Maharashtra State

Source :- Commissioner of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय / ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक / TABLE No.14.6

पशुवैद्यकीय संस्थांची संख्या / Number of Veterinary Institutions

(2016-17)

अ. क्र. Sr.No.	जिल्हे	पशुवैद्यकीय चिकित्सालये Veterinary Polyclinics	पशुवैद्यकीय रूग्णालये Veterinary Hospitals	पशुवैद्यकीय दवाखाने Veterinary Dispensaries	फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने Mobile Veterinary Clinics		पशुवैद्यकीय सहाय्यक केंद्रे Veterinary Aid Centres	Districts
					राज्य State	स्थानिक Local		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	मुंबई शहर	0	0	0	0	0	0	Mumbai City
2	मुंबईउपनगर	0	0	0	0	0	0	Mumbai Suburban
3	ठाणे	1	0	25	0	1	42	Thane
4	पालघर	0	0	43	0	1	44	Palghar
5	रायगड	1	0	43	0	1	77	Raigad
6	रत्नागिरी	1	0	24	0	2	126	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	1	0	24	0	7	70	Sindhudurg
8	नाशिक	1	0	114	0	2	148	Nashik
9	धुळे	1	0	46	0	1	70	Dhule
10	नंदुरबार	1	0	52	0	1	50	Nandurbar
11	जळगाव	1	0	95	0	1	85	Jalgaon
12	अहमदनगर	1	0	83	0	1	138	Ahmednagar
13	पुणे	1	0	113	0	2	208	Pune
14	सातारा	1	0	64	0	2	125	Satara
15	सांगली	1	0	87	0	1	64	Sangli
16	सोलापूर	1	0	125	0	0	83	Solapur
17	कोल्हापूर	1	0	94	0	2	79	Kolhapur
18	औरंगाबाद	1	0	44	0	0	78	Aurangabad
19	जालना	1	0	41	0	1	61	Jalna
20	परभणी	0	0	35	0	0	51	Parbhani
21	हिंगोली	1	0	26	0	0	42	Hingoli
22	बीड	1	0	61	0	1	98	Beed
23	नांदेड	1	0	78	0	1	103	Nanded
24	उस्मानाबाद	1	0	44	0	1	55	Osmanabad
25	लातूर	1	0	36	0	1	91	Latur
26	बुलढाणा	1	0	39	0	2	87	Buldhana
27	अकोला	1	0	33	0	1	40	Akola
28	वाशिम	1	0	20	0	0	41	Washim
29	अमरावती	1	0	74	0	2	91	Amravati
30	यवतमाळ	1	0	53	0	12	135	Yavatmal
31	वर्धा	1	0	27	0	1	77	Wardha
32	नागपूर	1	0	46	0	2	127	Nagpur
33	भंडारा	1	0	35	0	1	48	Bhandara
34	गोंदिया	1	0	51	0	1	50	Gondiya
35	चंद्रपूर	1	0	37	0	6	118	Chandrapur
36	गडचिरोली	1	0	97	0	7	39	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		32	0	1,909	0	65	2,841	Maharashtra State

आधार :- पशुसंवर्धन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- Commissioner of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय / ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक / TABLE No.14.7

पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती / Miscellaneous Statistics Relating to Animal Husbandry
(2016-17)

अ. क्र. Sr. No.	बाब (2)	संख्या Number (3)	Item (2)
I. पशुवैद्यकीय संस्था-		Veterinary Institutions-	
1	पशुवैद्यकीय सर्व चिकित्सालये	32	Veterinary Polyclinics
2	पशुवैद्यकीय रुग्णालये	0	Veterinary Hospitals.
3	पशुवैद्यकीय दवाखाने	1,909	Veterinary Dispensaries.
4	फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने	65	Mobile Veterinary Clinics.
5	पशुवैद्यकीय सहाय्यक केंद्रे	2,841	Veterinary Aid Centres.
6	पशुवैद्यकीय जैव पदार्थ निर्मिती संस्था	1	Institute of Veterinary Biological Products.
7	राज्यस्तरीय रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा	1	State level disease investigation section Laboratory.
8	विभागीय रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा	7	Regional level disease investigation section laboratory.
9	फिरती पशुरोगसाथ नियंत्रण केंद्रे	0	mobile epizootic control units.
10	तपासणी चौक्या	13	Check posts.
11	दक्षता पथके	0	Vigilance units.
12	अनुवर्ती केंद्रे	0	Rinder posts follow up centres.
ii. पशु विकास-		Cattle Development-	
1	विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्रे	0	Regional Artificial Insemination Centres.
2	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्रे	33	District Artificial Insemination Centres.
3	आधारभूत ग्राम केंद्र	0	Key Village Centres.
4	कृत्रिम रेतन उपकेंद्र-		Artificial Insemination Sub-Centre.
	(अ) जिल्हा परिषदांखालील	2,256	(A) Under Zilla Parishads.
	(ब) आधारभूत ग्राम केंद्रांमधील	0	(B) Under Key Village Centres.
	(क) विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्रांमधील	0	(C) Under Regional Artificial Insemination Centres.
5	पशुपैदास केंद्रे	8	Cattle breeding farms.
6	कृत्रिम रेतन तंत्राविषयी प्रशिक्षण केंद्रे	1	Training Centres in Artificial insemination Technique.
7	पशुधन पर्यवेक्षकांसाठी पदविका अभ्यासक्रम.	0	Diploma Course for Livestock Supervisory.
iii. कुक्कुट विकास-		Poultry Development-	
1	अंडी उबविण्याची व कुक्कुट पैदास केंद्रे	4	Central Hatcheries and Poultry breeding farms.
2	कुक्कुट विस्तार केंद्रे	6	Poultry extension Centres.
3	सधन कुक्कुट सुधार गट	16	Intensive Poultry Development blocks.
4	बदक पैदास केंद्रे	1	Duck Breeding Farm.

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.14.7-contd.

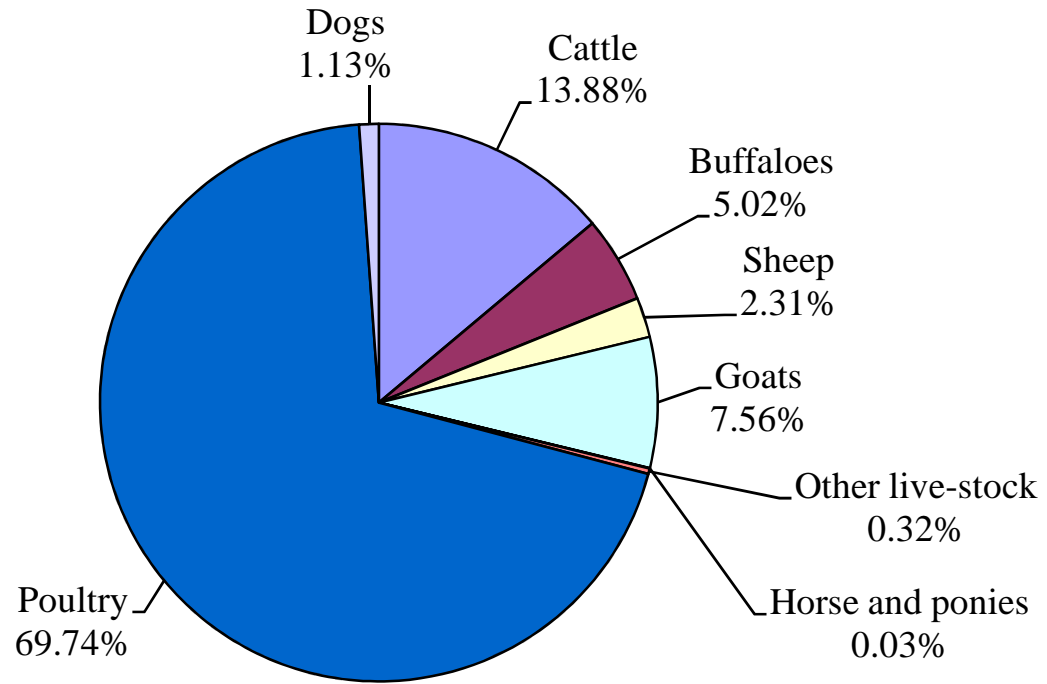
(1)	(2)	(3)	(2)
	iv. मेष विकास-		Sheep Development-
1	मेष पैदास केंद्र (महाराष्ट्र मेष विकास महामंडळाखालील)	6*	Sheep Breeding Farms (Under Maharashtra Sheep Development Corporation).
2	शेळी पैदास केंद्र	8*	Goat Breeding Farms.
3	लोकर विश्लेषण प्रयोगशाळा मेंढी पैदास केंद्र (विभागासह)	1	Wool Analysis Laboratory.
	v. संशोधन योजना -		Research Scheme-
1	जनावरांच्या लाळया व खुरकत रोगांवरील संसर्ग शास्त्राभ्यासास अखिल भारतीय समन्वित प्रकल्प.	1	All India Co-ordinate Research Project for epidemiological studies of foot and mouth diseases.
	vi. इतर संस्था -		Other Institutions-
1	पशुपोषण खाद्य केंद्र	0	Animal Nutrition Centre.
2	गुण नियंत्रण योजना	1	Quality Control Scheme.
3	सूक्ष्मजीव शास्त्रज्ञांचे कार्यालय	0	Office of the Microbiologist.

Note : * With Maharashtra Goat & Sheep Corporation, Sheep Breeding Farms=6, Goat Breeding Farms = 8 and Combined Farms (Sheep & Goat both) = 4, Total Sheep and Goat Farms = 10

आधार :- पशुसंवर्धन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- The Commissioner of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

Table No. 14.1
Livestock in 2012

१५. वनशास्त्र व लाकूडतोड

१५.१. वनक्षेत्र व वनापासून मिळणारे प्रमुख व गौण उत्पादन यांची आकडेवारी या विभागात दिली आहे.

१५.२. राज्यातील वन विभाग व महसूल विभागाच्या अधिपत्याखालील वनक्षेत्रासंबंधी वेगवेगळी माहिती दिली आहे. वनक्षेत्राचे राखीव, संरक्षित व अवर्गीकृत असे कायदेशीरदृष्ट्या वर्गीकरण केले आहे. वरील कायदेशीरदृष्ट्या केलेले वर्गीकरण १९२७ च्या “भारतीय वन कायदा, सोळा” नुसार केले आहे. राखीव वनक्षेत्रात मुख्यतः इमारतीच्या लाकडाचे उत्पादन करण्यात येत असून ह्यात चरणे किंवा मशागत करणे ह्यास परवानगी दिली जात नाही. संरक्षित वनक्षेत्रात चरणे आणि मशागत करणे यावर इतके कडक निर्बंध नसून काही मर्यादित निर्बंधासह परवानगी देण्यात येते. अवर्गीकृत वनक्षेत्र म्हणजे दुर्गम किंवा अव्याप्त वनक्षेत्र समजण्यात येते. शासनाने स्थानिक संस्थांकडून किंवा खाजगी व्यक्तींकडून व्यवस्थापनासाठी घेतलेले वनक्षेत्र करारावरील म्हणून ओळखले जाते. या विभागामध्ये देण्यात आलेल्या वनक्षेत्राची आकडेवारी शेती विभागाच्या “जमिनीचा वापर” ह्या तक्त्यातील वनक्षेत्राच्या आकडेवारीशी जुळणार नाही. हा फरक खालील कारणांमुळे दिसून येतो :-

(१) भारतीय वन सांख्यिकीत वन विभागाच्या अधिपत्याखालील वृक्षांनी न आच्छादलेल्या क्षेत्रासह सर्व क्षेत्र वनक्षेत्र म्हणून समजले जाते तर कृषि सांख्यिकीत त्यांचे प्रत्यक्ष वापरानुसार वर्गीकरण केले जाते.

(२) वन विभागाची माहिती विशिष्ट प्रशासकीय कारणासाठी व वनक्षेत्राची मालकी ठरविण्याच्या दृष्टीने उपयुक्त ठरते. जमिनीच्या वापरासंबंधी सांख्यिकीसाठी वनक्षेत्राचा प्रत्यक्ष वापर कसा होतो हे कृषि खात्याच्या दृष्टीने जितके महत्वाचे आहे तेवढे वन विभागाच्या दृष्टीने नाही.

(३) वन विभागाची माहिती आर्थिक वर्षानुसार उपलब्ध असते तर कृषि विभागाची कृषि वर्षानुसार असते. प्रमुख व गौण वनोत्पादनाची आकडेवारी वन विभागाच्या अधिपत्याखाली वनक्षेत्राशीच संबंधित आहे.

15. FORESTRY AND LOGGING

15.1 Data on area under forest and major and minor forest produce are given in the tables in this section.

15.2 Information regarding forest under the control of the State's Forest Department and those under the control of the State's Revenue Department is shown separately. The areas under forests are classified according to legal status into reserved forest, protected forests and unclassified forests. The legal status refers to classification of forests under the Indian Forest Act, 1927 (XVI of 1927), Reserved Forests are those that are intended mainly for timber production and in which rights of grazing and cultivation are seldom allowed. In protected forests, the restrictions are not so rigid as grazing or cultivation is allowed but certain limitations and restrictions are imposed. The unclassified forest refers to the inaccessible forest or unoccupied waste. The forests which are taken by Government from local bodies or private individuals for management on lease basis are called 'leased forests'. The forest area shown in Tables in this section may not tally with the area under "forest" shown in table on land utilisation in agriculture section. The two sets of figures differ due to the following reasons:-

(i) In the Indian Forests Statistics the whole area including non-wooded area under the control of Forest Department is taken as area under forests while in Agricultural Statistics, it is classified according to its actual utilisation.

(ii) The Forest Department Return are meant to serve a definite administrative purpose and indicate the ownership of the forest area; the actual utilisation of these areas is not so important from their point of view as it is in the land utilisation statistics for Agricultural Department.

(iii) The Forest Department Returns relate to financial years and Agricultural Statistics relate to the agricultural years. the figures of production of major and minor forest produce refer to the areas under the control of Forest Department only.

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड / FORESTRY AND LOGGING
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 15.1
मालकीनुसार वनक्षेत्र / Area under Forest Classified by Ownership
(2016-17)

(क्षेत्र चौ. कि. मी. मध्ये / Area in Sq. Km.)

अ. क्र. / Sr.No	वर्ष / Year जिल्हे	भौगोलिक क्षेत्र / Geographical area	राज्य वने / State Forest	महामंडळ / Corporation	खाजगी वने / Private Forest Brought under Possession of F. D.	एकूण वने / Total Forest	एकूण वन क्षेत्राची राज्य वन क्षेत्राची टक्केवारी / Percentage of State forest to total forest	राज्य वन क्षेत्राची एकूण भौगोलिक क्षेत्राची टक्केवारी / Percentage of State forest to Geographical total area of the State	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	1970-71	--	62,331	205	--	62,516	99.67	20.25	
2	1980-81	--	61,373	1,255	1,696	64,224	95.40	19.91	
3	1990-91	--	60,747	2,096	1,015	63,798	95.22	19.74	
4	2000-01	--	57,687	3,734	612	62,033	100.00	20.16	
5	2010-11	--	56,721	4,000	618	61,339	100.00	19.94	
6	2011-12	3,07,713	56,833	3,926	599	61,358	92.63	18.48	
7	2012-13	3,07,713	57,044	3,603	721	61,369	92.95	18.54	
8	2013-14	3,07,713	56,827	3,590	1,162	61,579	92.28	18.47	
9	2014-15	3,07,713	56,703	3,691	1,180	61,573	92.09	18.43	
10	2015-16	3,07,713	56,735	3,706	1,181	61,622	92.07	18.44	
1	मुंबई शहर	157	27.53	0	19.68	47.21	58.31	17.54	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	446	201.88	0	0.00	201.88	100.00	45.26	Mumbai Suburban
3	ठाणे	9,558	3,196.21	443.59	51.43	3,691.23	86.59	33.44	Thane
4	पालघर								Palghar
5	रायगड	7,152	1,639.37	0	127.64	1,767.01	92.78	22.92	Raigad
6	रत्नागिरी	8,208	71.14	0	1.78	72.92	97.56	0.87	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	5,207	411.74	0	143.92	555.66	74.10	7.91	Sindhudurg
8	नाशिक	15,530	2,904.75	421.69	111.54	3,437.98	84.49	18.70	Nashik
9	धुळे	7,189	1,648.96	0	418.22	2,067.18	79.77	22.94	Dhule
10	नंदुरबार	5,961	2,231.9	112.55	0.00	2,344.45	95.20	37.44	Nandurbar
11	जळगाव	11,765	2,014.66	0	0.00	2,014.66	100.00	17.12	Jalgaon
12	अहमदनगर	17,048	1,902	0	0.00	1,902.00	100.00	11.16	Ahmednagar
13	पुणे	15,643	2,124.2	0	154.02	2,278.22	93.24	13.58	Pune
14	सातारा	10,480	1,524.09	0	68.33	1,592.42	95.71	14.54	Satara
15	सांगली	8,572	544.27	0	8.91	553.18	98.39	6.35	Sangli
16	सोलापूर	14,895	360.61	0	0.00	360.61	100.00	2.42	Solapur
17	कोल्हापूर	7,685	1,655.46	15.56	71.91	1,742.93	94.98	21.54	Kolhapur
18	औरंगाबाद	10,107	927.85	0	0.00	927.85	100.00	9.18	Aurangabad
19	जालना	7,718	100.63	0	0.00	100.63	100.00	1.30	Jalna
20	परभणी	6,355	101.48	0	0.00	101.48	100.00	1.60	Parbhani
21	हिंगोली	4,686	290.81	0	0.00	290.81	100.00	6.21	Hingoli
22	बीड	10,693	280.91	0	0.00	280.91	100.00	2.63	Beed

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 15.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
23	नांदेड	10,528	1,126.03	173.63	0.00	1,299.66	86.64	10.70	Nanded
24	उस्मानाबाद	7,569	78.84	0	0.00	78.84	100.00	1.04	Osmanabad
25	लातूर	7,157	41.34	0	0.00	41.34	100.00	0.58	Latur
26	बुलढाणा	9,661	1,172.56	0	0.00	1,172.56	100.00	12.14	Buldhana
27	अकोला	5,390	444.12	0	0.59	444.71	99.87	8.24	Akola
28	वाशिम	5,184	426.06	0	0.00	426.06	100.00	8.22	Washim
29	अमरावती	12,210	3,486.9	0	0.00	3,486.90	100.00	28.56	Amravati
30	यवतमाळ	13,582	2,789.92	273.72	0.00	3,063.64	91.07	20.54	Yavatmal
31	वर्धा	6,309	1,089.93	0	0.00	1,089.93	100.00	17.28	Wardha
32	नागपूर	9,892	2,336.7	221.37	0.76	2,558.83	91.32	23.62	Nagpur
33	भंडारा	3,588	1,254.53	98.47	0.37	1,353.37	92.70	34.96	Bhandara
34	गोंदिया	5,733	2,395.76	326.99	0.00	2,722.75	87.99	41.79	Gondiya
35	चंद्रपूर	11,443	4,054.24	754.73	0.00	4,808.97	84.31	35.43	Chandrapur
36	गडचिरोली	14,412	12,133.74	711.29	0.00	12,845.03	94.46	84.19	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	3,07,713	56,991.12	3,553.59	1,179.10	61,723.81	92.33	18.52	Maharashtra State

आधार :- मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source :- Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur.

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 15.2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
23	नांदेड	2.752	766.39	0.418	13.52	3.17	779.91	Nanded
24	उस्मानाबाद	0	0	0	0	0	0	Osmanabad
25	लातूर	0	0	0	0	0	0	Latur
26	बुलढाणा	0	0	0	0	0	0	Buldhana
27	अकोला	0.433	108.195	0	0	0.43	108.20	Akola
28	वाशिम	0	0	0	0	0	0	Washim
29	अमरावती	2.259	969.571	1.216	12.945	3.48	982.52	Amravati
30	यवतमाळ	5.92	1,644.021	0.894	8.257	6.81	1,652.58	Yavatmal
31	वर्धा	1.611	425.537	1.184	83.171	2.79	508.71	Wardha
32	नागपूर	3.646	934.079	12.464	184.394	16.11	1,118.47	Nagpur
33	भंडारा	1.787	175.288	8.468	125.282	10.25	300.57	Bhandara
34	गोंदिया	4.77	456.877	18.87	263.904	23.64	720.78	Gondiya
35	चंद्रपूर	2.503	615.704	5.571	133.417	8.07	749.12	Chandrapur
36	गडचिरोली	12.046	4,438.65	14.861	519.861	26.91	4,958.51	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		39.175	10,733.260	73.850	1,453.273	113.020	12,186.850	Maharashtra State

आधार :- मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source :- Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur.

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड / FORESTRY AND LOGGING

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 15.3

आगी आणि गुरांपासून संरक्षित वनक्षेत्र / Forest area Protected from Fire and Cattle Grazing

(2016-17)

अ. क्र. Sr.No	वर्ष Year	एकूण वनक्षेत्र (चौ. कि. मी.) Total Forest Area (sq.Kms.)	आगीपासून संरक्षण (चौ. कि. मी.) Protection against fire (sq.Kms.)		आगीपासून सुरक्षित वन क्षेत्राची एकूण वन क्षेत्राशी टक्केवारी Percentage of Forests under Fire protection to total Forest	चराईपासून संरक्षण / Protection against grazing			
			प्रयत्न Attempted	संरक्षण Protected		आग विझविण्यासाठी आलेला खर्च (रू.) Cost of Fire on servancy operation (Rs.)	चराईसाठी बंद केलेले क्षेत्र (चौ.कि.मी.) Area closed for grazing (sq.Kms.)	चराईसाठी वर्षभर खुले क्षेत्र (चौ.कि.मी.) Area open to Grazing throughout the year (sq.Kms.)	वर्षाच्या काही काळासाठी चराईसाठी ठेवलेले क्षेत्र (चौ. कि. मी.) Area open to grazing for part of the year (sq. Kms.)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	1960-61	56,949	53,093	52,456	92.00	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
2	1970-71	56,191	56,191	55,700	99.00	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
3	1980-81	56,134	50,790	50,543	90.00	29,96,860	10,325	45,282	2,091
4	1990-91	55,502	55,577	55,111	99.16	2,71,45,208	13,053	42,110	613
5	2000-01 P	57,687	54,982	54,187	98.55	2,80,29,348	18,472	37,174	610
6	2010-11	61,339	55,378	54,992	99.30	15,92,69,625	21,318	32,202	2,586
7	2011-12	61,358	55,313	54,759	98.64	19,77,01,968	22,811	31,484	2,033
8	2012-13	61,369	56,202	55,829	99.34	16,98,49,628	24,778	32,247	2,013
9	2013-14	61,579	57,135	56,969	99.71	17,49,53,218	24,309	30,611	2,317
10	2014-15	61,573	56,973	56,707	99.53	24,25,63,767	26,055	17,489	10,643
11	2015-16	61,622	56,901	56,646	99.55	29,88,46,073	27,495	25,421	2,396
12	2016-17	61,724	55,958	55,627	99.41	33,81,44,100	24,926	28,463	2,462

टोप / Notes :- N.A. उपलब्ध नाही / Not available. P:- अस्थायी / Provisional

आधार :- मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर. / Source :- Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur.

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड / FORESTRY AND LOGGING

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 15.4

महत्वाच्या जातींच्या झाडांच्या लागवडीचे क्षेत्र / Plantation of Important Species

(2016-17)

(लागवड हेक्टरात / Plantation in Hectare)

(वनरोपण चौ. कि. मी. / Afforestation in Sq. Km.)

अ. क्र. Sr.No	वर्ष Year	निलगिरी Eucalyptus	सिसम Shisham	साग Teak	किकर Kikar	मलबेरी Mallbery	चौल Chil	इतर Miscellaneous	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	1960-61	4,888	4,888
2	1970-71	3,567	11,396	14,963
3	1980-81	41	..	5,151	37,043	42,235
4	1990-91	1,728	78,224	79,952
5	2000-01	1,783	58,865	60,648
6	2010-11	708	29,541	30,249
7	2011-12	0	0	732	0	0	0	30,676	31,407
8	2012-13	0	0	1,687	0	0	0	64,280	65,967
9	2013-14	0	0	1,395	0	0	0	53,333	54,728
10	2014-15	0	0	1,108	0	0	0	84,248	85,356
11	2015-16	0	0	1,473	0	0	0	50,393	51,866
12	2016-17	0	0	743	0	0	0	35,714	36,457

आधार :- मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर. /

Source :- Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur.

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड / FORESTRY AND LOGGING
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 15.5
वनांवरील महसूल व खर्च / Revenue from and Expenditure on Forests
(2016-17)

(मूल्य लाख रूपये / Value in lakhs Rs.)

अ. क्र.	वर्ष	वनापासून एकूण महसूल Gross Revenue from forests				वनांवरील खर्च Expenditure on forests				शिल्लक असलेली निव्वळ महसूल सूट Net Revenue i.e.Surplus (+) Deficit (-)			
		वन विभाग	वन मंडळ	खाजगी वन	एकूण	वन विभाग	वन मंडळ	खाजगी वन	एकूण	वन विभाग	वन मंडळ	खाजगी वन	एकूण
Sr.No	Year	Forest Dept.	Corporation	Private Forest	Total	Forest Dept.	Corporation	Private Forest	Total	Forest Dept.	Corporation	Private Forest	Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	1960-61	487	487	218	218	269	269
2	1970-71	1,062	102	..	1,164	943	85	..	1,028	119	17	..	136
3	1980-81	4,194	1,539	..	5,733	2,617	817	..	3,434	1,577	722	..	2,299
4	1990-91	14,059	1,637	..	15,696	12,889	1383	..	14,272	1,170	254	..	1,424
5	2000-01 P	13,723	13,723	30,960	145	..	31,105	(-17,237)	(-) 145	..	(-) 17,382
6	2010-11	24,505	0	0	24,505	91,680	0	0	91,680	0	0	0	(-) 67,175
7	2011-12	26,334	0	0	26,334	1,12,017	0	0	1,12,017	0	0	0	(-) 85,683
8	2012-13	25,186	0	0	25,186	1,33,197	0	0	1,33,197	0	0	0	(-)1,08,011
9	2013-14	18,496	0	0	18,496	1,54,530	0	0	1,54,530	0	0	0	(-)1,36,034
10	2014-15	21,199	0	0	21,199	1,77,211	0	0	1,77,211	0	0	0	(-)1,56,012
11	2015-16	22,720	0	0	22,720	2,53,638	0	0	2,53,638	0	0	0	(-)2,30,918
12	2016-17	17,519	0	0	17,519	3,05,388	0	0	3,05,388	0	0	0	(-)2,87,869

P: अस्थायी / Provisional

आधार : मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर

Source : Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur.

**15. वनशास्त्र व लाकूडतोड /
तक्ता क्रमांक /
निरनिराळ्या प्रकारच्या वनांखालील क्षेत्र /
(2016-**

वन विभाग / Forest Department					महसूल विभाग / Revenue Department				
अ. क्र.	जिल्हे	राखीव Reserved	संरक्षित Protected	अवर्गीकृत व पट्टयाने दिलेले Unclassified and Leased	एकूण Total	राखीव Reserved	संरक्षित Protected	अवर्गीकृत व पट्टयाने दिलेले Unclassified and Leased	एकूण Total
Sr.No									
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई शहर	158.18	11.06	32.19	201.43	0.00	0.45	0.00	0.45
2	मुंबई उपनगर	0.00	18.39	0.02	18.41	0.00	1.39	7.73	9.12
3	ठाणे	} 2,210.74	973.01	8.05	3,191.80	0.00	4.40	0.00	4.40
4	पालघर								
5	रायगड	1,267.33	134.65	172.34	1,574.32	12.41	39.45	13.19	65.05
6	रत्नागिरी	47.13	0.03	22.13	69.29	0.00	0.00	1.85	1.85
7	सिंधुदुर्ग	38.06	0.00	373.68	411.74	0.00	0.00	0.00	0.00
8	नाशिक	2,634.19	250.19	7.14	2,891.52	13.23	0.00	0.00	13.23
9	धुळे	1,545.40	8.50	31.48	1,585.38	63.58	0.00	0.00	63.58
10	नंदुरबार	2,014.26	46.12	166.11	2,226.49	5.41	0.00	0.00	5.41
11	जळगाव	1,936.05	2.44	35.24	1,973.73	28.45	0.00	12.48	40.93
12	अहमदनगर	1,492.04	24.11	40.86	1,557.01	339.83	0.00	5.16	344.99
13	पुणे	1,760.40	0.47	98.68	1,859.55	264.65	0.00	0.00	264.65
14	सातारा	1,354.47	48.51	96.32	1,499.30	24.79	0.00	0.00	24.79
15	सांगली	438.71	0.10	96.80	535.61	8.66	0.00	0.00	8.66
16	सोलापूर	225.41	0.00	105.14	330.55	30.06	0.00	0.00	30.06
17	कोल्हापूर	570.42	357.96	723.87	1,652.25	0.52	1.33	1.36	3.21
18	औरंगाबाद	897.03	15.95	14.87	927.85	0.00	0.00	0.00	0.00
19	जालना	84.90	9.32	6.41	100.63	0.00	0.00	0.00	0.00
20	परभणी	82.67	0.00	18.81	101.48	0.00	0.00	0.00	0.00
21	हिंगोली	249.39	2.25	39.17	290.81	0.00	0.00	0.00	0.00
22	बीड	214.32	38.60	27.99	280.91	0.00	0.00	0.00	0.00
23	नांदेड	912.87	33.55	179.61	1,126.03	0.00	0.00	0.00	0.00
24	उस्मानाबाद	35.76	12.91	30.17	78.84	0.00	0.00	0.00	0.00
25	लातूर	0.00	13.70	27.64	41.34	0.00	0.00	0.00	0.00
26	बुलढाणा	1,136.16	33.03	3.37	1,172.56	0.00	0.00	0.00	0.00
27	अकोला	420.84	12.34	0.77	433.95	0.00	0.00	10.17	10.17
28	वाशिम	346.00	2.93	46.56	395.49	0.00	0.00	30.57	30.57
29	अमरावती	3,462.79	15.11	8.74	3,486.64	0.00	0.00	0.26	0.26
30	यवतमाळ	2,653.57	15.59	58.98	2,728.14	0.00	0.00	61.78	61.78
31	वर्धा	526.75	324.30	169.18	1,020.23	0.00	0.00	69.70	69.70
32	नागपूर	1,279.99	753.41	151.09	2,184.49	0.00	0.00	152.25	152.25
33	भंडारा	726.63	277.09	101.30	1,105.02	0.00	0.00	149.51	149.51
34	गोंदिया	1,206.87	717.04	292.37	2,216.28	0.00	0.00	179.48	179.48
35	चंद्रपूर	3,063.76	884.17	101.05	4,048.98	0.00	0.00	5.26	5.26
36	गडचिरोली	10,705.31	1,367.79	42.11	12,115.21	0.00	0.00	18.53	18.53
	महाराष्ट्र राज्य	45,698.40	6,404.62	3,330.21	55,433.26	791.59	47.02	719.28	1,557.89

P:- अस्थायी / Provisional

आधार :- मुख्य वनसांख्यिक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर

FORESTRY AND LOGGING**TABLE NO. 15.6****Area under different types of forest
-17)**

(Area in Sq.km.)

एकूण / Total				एकूण वनक्षेत्राचे त्रिदलीय वर्गीकरण Tripartite Classification of Total Forest Area				वन विभागाच्या ताब्यात घेतलेले खाजगी वनक्षेत्र Private forest brought under possession of Department		Districts
राखीव Reserved	संरक्षित Protected	अवर्गीकृत व पट्टयाने दिलेले Unclassified and Leased	एकूण Total	खरी वने Forest Proper	राखीव कुरणे Pasture reserved	जळाऊ लाकूड, वैरण व इतर / Fuels, fodder and miscellaneous	म.व.वि.म. कडे हस्तांतरित केलेले वनक्षेत्र Forest area transferred to F.D.C.M.			(2)
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)		(2)
158.18	11.51	32.19	201.88	201.88	0.00	0.00	0.00	0.00		Mumbai City
0.00	19.78	7.75	27.53	27.53	0.00	0.00	0.00	19.68		Mumbai Suburban
2,210.74	977.41	8.06	3,196.21	2,770.89	425.28	0.04	443.59	51.43		Thane
1,279.74	174.10	185.53	1,639.37	1,387.91	134.65	116.81	0.00	127.64		Palghar
47.13	0.03	23.98	71.14	0.00	0.00	0.00	1.78	1.78		Raigad
38.06	0.00	373.68	411.74	411.74	0.00	0.00	0.00	143.92		Ratnagiri
2,647.42	250.19	7.14	2,904.75	2,804.12	100.26	0.37	421.69	111.54		Sindhudurg
1,608.98	8.50	31.48	1,648.96	633.76	799.86	215.34	0.00	418.22		Nashik
2,019.67	46.12	166.11	2,231.90	2,119.87	111.36	0.67	112.55	0.00		Dhule
1,964.50	2.44	47.72	2,014.66	1,284.08	415.30	315.28	0.00	0.00		Nandurbar
1,831.87	24.11	46.02	1,902.00	1,252.14	649.86	0.00	0.00	0.00		Jalgaon
2,025.05	0.47	98.68	2,124.20	1,794.46	323.20	6.54	0.00	154.02		Ahmednagar
1,379.26	48.51	96.32	1,524.09	1,524.09	0.00	0.00	0.00	68.33		Pune
447.37	0.10	96.80	544.27	544.27	0.00	0.00	0.00	8.91		Satara
255.47	0.00	105.14	360.61	360.61	0.00	0.00	0.00	0.00		Sangli
570.94	359.29	725.23	1,655.46	1,655.46	0.00	0.00	15.56	71.91		Solapur
897.03	15.95	14.87	927.85	897.03	15.95	14.87	0.00	0.00		Kolhapur
84.90	9.32	6.41	100.63	84.93	9.32	6.38	0.00	0.00		Aurangabad
82.67	0.00	18.81	101.48	101.48	0.00	0.00	0.00	0.00		Jalna
249.39	2.25	39.17	290.81	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00		Parbhani
214.32	38.60	27.99	280.91	280.91	0.00	0.00	0.00	0.00		Hingoli
912.87	33.55	179.61	1,126.03	1,126.03	0.00	0.00	173.63	0.00		Beed
35.76	12.91	30.17	78.84	0.00	0.00	78.84	0.00	0.00		Nanded
0.00	13.70	27.64	41.34	0.00	0.00	41.34	0.00	0.00		Osmanabad
1,136.16	33.03	3.37	1,172.56	863.09	297.01	12.46	0.00	0.00		Latur
420.84	12.34	10.94	444.12	433.33	10.20	0.59	0.00	0.59		Buldhana
346.00	2.93	77.13	426.06	365.15	53.73	7.18	0.00	0.00		Akola
3,462.79	15.11	9.00	3,486.90	3,414.69	77.21	0.00	0.00	0.00		Washim
2,653.57	15.59	120.76	2,789.92	2,528.52	129.96	131.44	273.72	0.00		Amravati
526.75	324.30	238.88	1,089.93	0.00	0.00	1,089.93	0.00	0.00		Yavatmal
1,279.99	753.41	303.03	2,336.43	1,723.76	130.56	482.38	221.37	0.76		Wardha
726.63	277.09	250.81	1,254.53	889.17	0.00	369.36	98.47	0.37		Nagpur
1,206.87	717.04	471.85	2,395.76	1,430.12	335.27	630.37	326.99	0.00		Bhandara
3,063.76	884.17	106.31	4,054.24	2,815.60	33.88	1,204.76	754.73	0.00		Gondiya
10,705.31	1,367.79	60.64	12,133.74	12,133.74	0.00	0.00	711.29	0.00		Chandrapur
46,489.99	6,451.64	4,049.49	56,991.12	48,222.31	4,047.86	4,720.95	3,553.59	1,179.10		Maharashtra State

Source :- Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur.

Table No. 15.5
Revenue from and expenditure on forests

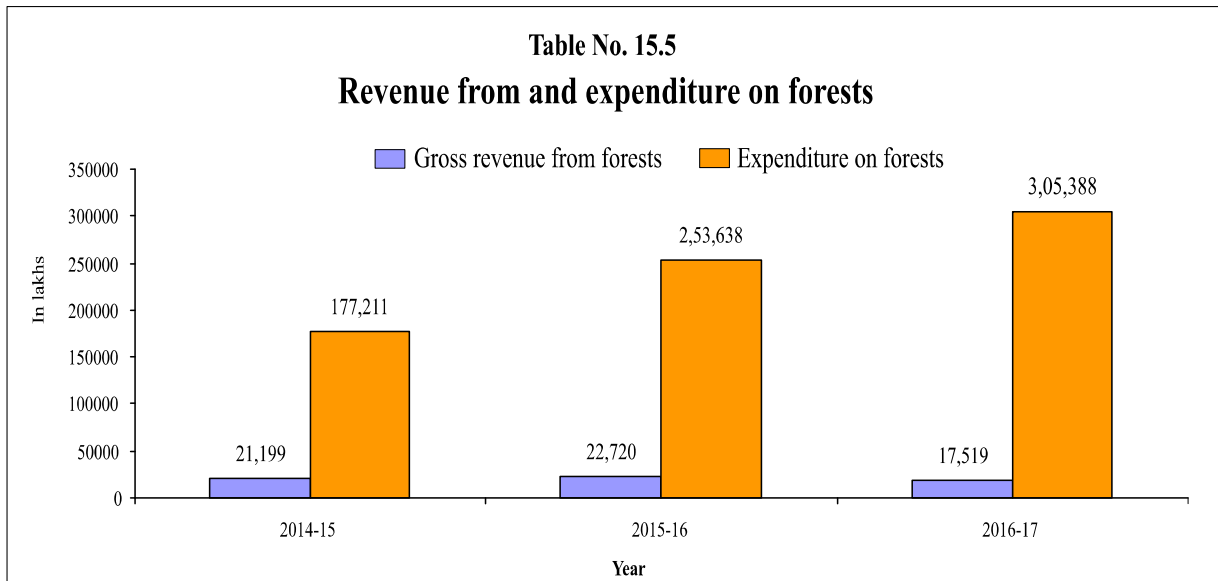
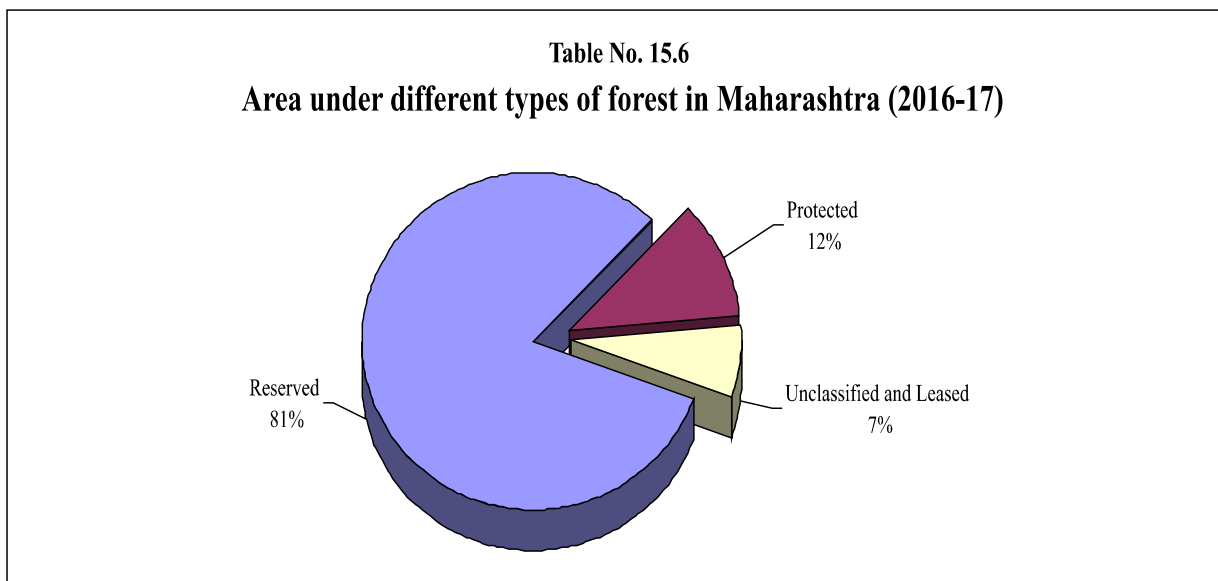

Table No. 15.6
Area under different types of forest in Maharashtra (2016-17)

१६. मत्स्यव्यवसाय

१६.१ खारवण केंद्रातील माशांची आयात, सागरी मत्स्य उत्पादन, मत्स्यव्यवसायासाठी वापरल्या जाणाऱ्या बोटी या संबंधीची आकडेवारी या विभागात दिली आहे.

16. FISHERIES

16.1. Data regarding fishcatch, disposition of fish marine fishery and fishingcraft are presented in the tables in this section.

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 16.1

मासळीच्या प्रकाराच्या गटानुसार पकडलेली व उतरविलेली मासळी / Fish Catch and Landings by group of Species
(2016-17)

(मॅ. टन / in MT)

अ. क्र. Sr. No	जिल्हे	गोडया पाण्यातील मासळी	लेप	कर्ली, दाताळी, तारली, पेडवा, भिलजी भिंग, पाला,मांदेळी, काटी, खवले, पाथुरडी	खरबा, बांगडा, सूरमई, गेदर, नार्वी, शेळी चिराटी, बामणे.	इतर, बोथ	मुशी,पाकट, म्हाकुळ, इत्यादी	कोळंबी जवळा, करंदी, शेवंड	एकूण पकडलेली व उतरविलेली मासळी	Districts
(1)	(2)	Fresh Water fishes	Founders, Holibuts, Soles,etc.	Harrings, Sardines, Anchovies	Tunnies, Barites, Mackerel	Miscellaneous Harings (Telesos + toyit)	Shark, rays, Shells, etc.	Crustaceans	Total catch and landings	(2)
1	मुंबई शहर	0	466	10,746	21,809	75,587	3,173	25,568	1,37,349	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	0	1,410	5,330	5,997	20,266	3,225	29,106	65,334	Mumbai Suburban
3	ठाणे	2,240	40	11,823	4,821	49,832	3,528	27,758	1,00,042	Thane Palghar
4	पालघर									
5	रायगड	1,439	134	6,802	2,048	11,086	466	20,978	42,953	Raigad
6	रत्नागिरी	190	3,854	13,793	5,106	53,809	6,316	15,565	98,633	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	7	2,039	8,049	1,157	9,958	382	720	22,312	Sindhudurg
8	नाशिक	4,091	0	0	0	0	0	0	4,091	Nashik
9	धुळे	2,080	0	0	0	0	0	0	2,080	Dhule
10	नंदुरबार	1,363	0	0	0	0	0	0	1,363	Nandurbar
11	जळगाव	6,725	0	0	0	0	0	0	6,725	Jalgaon
12	अहमदनगर	1,379	0	0	0	0	0	0	1,379	Ahmednagar
13	पुणे	4,255	0	0	0	0	0	0	4,255	Pune
14	सातारा	2,745	0	0	0	0	0	0	2,745	Satara
15	सांगली	2,451	0	0	0	0	0	0	2,451	Sangli
16	सोलापूर	2,496	0	0	0	0	0	0	2,496	Solapur
17	कोल्हापूर	2,445	0	0	0	0	0	0	2,445	Kolhapur

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 16.1 contd....

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
18	औरंगाबाद	2,496	0	0	0	0	0	0	2,496	Aurangabad
19	जालना	3,369	0	0	0	0	0	0	3,369	Jalna
20	परभणी	4,056	0	0	0	0	0	0	4,056	Parbhani
21	हिंगोली	650	0	0	0	0	0	0	650	Hingoli
22	बीड	2,125	0	0	0	0	0	0	2,125	Beed
23	नांदेड	6,855	0	0	0	0	0	0	6,855	Nanded
24	उस्मानाबाद	1,970	0	0	0	0	0	0	1,970	Osmanabad
25	लातूर	3,000	0	0	0	0	0	0	3,000	Latur
26	बुलढाणा	4,438	0	0	0	0	0	0	4,438	Buldhana
27	अकोला	1,739	0	0	0	0	0	0	1,739	Akola
28	वाशिम	5,209	0	0	0	0	0	0	5,209	Washim
29	अमरावती	2,878	0	0	0	0	0	0	2,878	Amravati
30	यवतमाळ	3,535	0	0	0	0	0	0	3,535	Yavatmal
31	वर्धा	8,850	0	0	0	0	0	0	8,850	Wardha
32	नागपूर	26,883	0	0	0	0	0	0	26,883	Nagpur
33	भंडारा	32,147	0	0	0	0	0	0	32,147	Bhandara
34	गोंदिया	23,775	0	0	0	0	0	0	23,775	Gondiya
35	चंद्रपूर	23,600	0	0	0	0	0	0	23,600	Chandrapur
36	गडचिरोली	8,685	0	0	0	0	0	0	8,685	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2,00,166	7,943	56,543	40,938	2,20,538	17,090	1,19,695	6,62,913	Maharashtra State

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai.

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 16.2

पकडलेल्या मासळींची विल्हेवाट (सागरी व भूजल) / Disposition of Fish Catch (Marine & Inland)
(2016-17)

(मेट्रिक टन / in MT)

अ. क्र. / Sr.No	जिल्हे	विक्रीसाठी ताजा / Fresh for Marketing	गोठविण्या करिता / For freezing	वाळविण्या करिता / For Sun drying	खारविण्या करिता / For salting	डबा बंद मासे / Canning	खता करिता / For Manure	इतर / Miscellaneous Purpose	मासळीचा फेकून दिलेला भाग / Offar for reduction	एकूण / Total	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	मुंबई शहर	1,32,808	0	3,720	0	0	821	0	0	1,37,349	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	46,138	0	17,892	0	0	1,304	0	0	65,334	Mumbai Suburban
3	ठाणे										Thane
4	पालघर	56,652	0	43,298	92	0	0	0	0	1,00,042	Palghar
5	रायगड	27,396	0	14,695	0	0	862	0	0	42,953	Raigad
6	रत्नागिरी	90,802	0	4,582	1,013	0	2,235	0	0	98,632	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	18,855	0	90	3,367	0	0	0	0	22,312	Sindhudurg
8	नाशिक	4,091	0	0	0	0	0	0	0	4,091	Nashik
9	धुळे	2,080	0	0	0	0	0	0	0	2,080	Dhule
10	नंदुरबार	1,363	0	0	0	0	0	0	0	1,363	Nandurbar
11	जळगाव	6,725	0	0	0	0	0	0	0	6,725	Jalgaon
12	अहमदनगर	1,379	0	0	0	0	0	0	0	1,379	Ahmednagar
13	पुणे	4,255	0	0	0	0	0	0	0	4,255	Pune
14	सातारा	2,745	0	0	0	0	0	0	0	2,745	Satara
15	सांगली	2,451	0	0	0	0	0	0	0	2,451	Sangli
16	सोलापूर	2,496	0	0	0	0	0	0	0	2,496	Solapur
17	कोल्हापूर	2,445	0	0	0	0	0	0	0	2,445	Kolhapur
18	औरंगाबाद	2,496	0	0	0	0	0	0	0	2,496	Aurangabad
19	जालना	3,369	0	0	0	0	0	0	0	3,369	Jalna
20	परभणी	4,056	0	0	0	0	0	0	0	4,056	Parbhani
21	हिंगोली	650	0	0	0	0	0	0	0	650	Hingoli
22	बीड	2,125	0	0	0	0	0	0	0	2,125	Beed
23	नांदेड	6,855	0	0	0	0	0	0	0	6,855	Nanded
24	उस्मानाबाद	1,970	0	0	0	0	0	0	0	1,970	Osmanabad
25	लातूर	3,000	0	0	0	0	0	0	0	3,000	Latur
26	बुलढाणा	4,438	0	0	0	0	0	0	0	4,438	Buldhana
27	अकोला	1,739	0	0	0	0	0	0	0	1,739	Akola
28	वाशिम	5,209	0	0	0	0	0	0	0	5,209	Washim
29	अमरावती	2,878	0	0	0	0	0	0	0	2,878	Amravati
30	यवतमाळ	3,535	0	0	0	0	0	0	0	3,535	Yavatmal
31	वर्धा	8,850	0	0	0	0	0	0	0	8,850	Wardha
32	नागपूर	26,883	0	0	0	0	0	0	0	26,883	Nagpur
33	भंडारा	32,147	0	0	0	0	0	0	0	32,147	Bhandara
34	गोंदिया	23,775	0	0	0	0	0	0	0	23,775	Gondiya
35	चंद्रपूर	23,600	0	0	0	0	0	0	0	23,600	Chandrapur
	गडचिरोली	8,685	0	0	0	0	0	0	0	8,685	Gadchiroli
	महाराष्ट्र	5,68,941	0	84,277	4,472	0	5,222	0	0	6,62,912	Maharashtra

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai.

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 16.3

खारवण केंद्रात केलेली माशांची आयात, मिठाचे वाटप आणि खारवलेले मासे
Quantity of fish brought for curing, salt issued and fish removed at different centres
(2016-17)

(मे. टन / in MT)

अ. क्र. Sr.No	मासे खारविण्याची आवारे	खारवण्यासाठी आणलेले मासे Quantity of fish brought for curing	मिठाचे वाटप Quantity of salt issued	खारवून बाहेर पाठविलेल्या माशांचे वजन Quantity of cured fish removed	Fish curing yards
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	बोरिया	N.A.	0	0	Boria
2	जयगड	N.A.	0	0	Jaigad
3	वरवडे	N.A.	0	0	Warwade
4	मिरकरवाडा	N.A.	380	760	Mirkarwada
5	भाटये	N.A.	0	0	Bhatye
6	पूर्णागड	N.A.	0	0	Purnagad
7	जैतापूर	N.A.	0	0	Jaitapur
8	विजयदूर्गा	N.A.	0	0	Vijaydurg
9	मालवण	N.A.	808	1,684	Malvan
10	वेंगुर्ला	N.A.	0	0	Vengurla
11	तारा मंबरी	N.A.	0	0	Tara Mumbari
	एकूण	N.A.	1,188	2,444	Total

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

N.A. — उपलब्ध नाही / Not Available

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai.

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 16.4

सागरी मत्स्योत्पादन / Marine Fish Production
(2016-17)

(मे. टन / in MT)

अ. क्र. Sr.No	जिल्हे	उत्पादन Production	Districts
(1)	(2)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	2,02,683	Brihan Mumbai
2	ठाणे	97,802	Thane
3	रायगड	41,514	Raigad
4	रत्नागिरी	98,443	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	22,305	Sindhudurg
	एकूण	4,62,747	Total

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai.

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 16.5

मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती / Miscellaneous statistics relating to fisheries
(2016-17)

अ.क्र. Sr.No	बाब (2)	परिमाण (3)	माहिती Particulars (4)	Unit (3)	Item (2)
1	एकूण समुद्रकिनारा	कि. मीटर	720	Kilometres	Total coastline of State
2	सागरी मत्स्यव्यवसाय करणारी खेडी/ गावठाण	संख्या	414	Nos.	Marine-Fishing Villages / Hamlets.
3	मत्स्यव्यवसायात गुंतलेल्या होडया	संख्या	16,218	Nos.	Boats engaged in fishing
4	प्रत्येकी एक मे. टनाच्या वर वजन असलेल्या होडया	संख्या	N.A.	Nos.	Boats above one M. tone
5	यंत्रसज्ज होडया	संख्या	13,178	Nos.	Mechanised boats
6	नौतळाची सोय असलेल्या होडया	संख्या	N.A.	Nos.	Boats with deck facilities
7	एकूण मत्स्योत्पादन-		6.63		Total fish production-
	(1) सागरी	'००० मे. टन	4.63	'000 M.T.	(I) Marine
	(2) गोडया पाण्याचे	'००० मे. टन	2	'000 M.T.	(ii) Inland
8	मत्स्यव्यवसायातील सहकारी संस्था-				Number of Co-operative Societies-
	(1) प्राथमिक	संख्या	3,263	Nos.	(I) Primary
	(2) जिल्हा / विभाग / संघ	संख्या	39	Nos.	(ii) District/ Divisional Federations.
	(3) शिखर	संख्या	N.A.	Nos.	(iii) Apex
9	सहकारी संस्थांची सभासद संख्या-		3,25,530		Membership of Co-operative Societies-
	(1) प्राथमिक	संख्या	N.A.	Nos.	(I) Primary
	(2) जिल्हा / विभाग / संघ	संख्या	N.A.	Nos.	(ii) District/ Divisional Federations.
	(3) शिखर	संख्या	N.A.	Nos.	(iii) Apex
10	सहकारी संस्थांचे खेळते भांडवल- (कोटी ₹)				Working capital of Co-operative Societies-
	(1) प्राथमिक	कोटी ₹	N.A.	'000 ₹	(I) Primary
	(2) जिल्हा / विभाग / संघ	कोटी ₹	N.A.	'000 ₹	(ii) District/ Divisional Federations.
	(3) शिखर	कोटी ₹	N.A.	'000 ₹	(iii) Apex
11	सहकारी संस्थातर्फे हाताळलेली मासळी				Fish handled by Co-operative Societies-
	(अ) खरेदी किंमत				(A) Purchase Value-
	(1) प्राथमिक	कोटी ₹	N.A.	'000 ₹	(I) Primary
	(2) जिल्हा / विभाग / संघ	कोटी ₹	N.A.	'000 ₹	(ii) District/ Divisional Federations.
	(3) शिखर	कोटी ₹	N.A.	'000 ₹	(iii) Apex
	(ब) विक्री मूल्य				(B) Sale Value-
	(1) प्राथमिक	कोटी ₹	N.A.	'000 ₹	(I) Primary
	(2) जिल्हा / विभाग / संघ	कोटी ₹	N.A.	'000 ₹	(ii) District/ Divisional Federations.
	(3) शिखर	कोटी ₹	N.A.	'000 ₹	(iii) Apex
12	सहकारी संस्थांनी वर्षभरात दिलेली कर्जे				Advances given by Co-operative Societies-
	(1) प्राथमिक	कोटी ₹	N.A.	'000 ₹	(I) Primary
	(2) जिल्हा / विभाग / संघ	कोटी ₹	N.A.	'000 ₹	(ii) District/ Divisional Federations.
	(3) शिखर	कोटी ₹	N.A.	'000 ₹	(iii) Apex
13	शासकीय मासळी खारवण्याची आवार केंद्रे	संख्या		Nos.	Number of Government fish curing Yards.
14	खारवलेली मासळी		4,472		Cured fish-
	(1) उन्हात वाळलेली	मे. टन	84,278	Metric Tonnes	(I) Sundried
	(2) इतर	मे. टन	5,223	Metric Tonnes	(ii) Others
15	मत्स्यव्यवसाय शिक्षण संस्था	संख्या	N.A.	Nos.	Number of Fishery schools
16	मत्स्य पैदास केंद्रे	संख्या	46	Nos.	Number of Fish farms

N.A.- उपलब्ध नाही / Not Available.

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai.

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 16.6
प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन
Varietywise Marine fish Production
(2016-17)

(उत्पादन मे.टनांत / Production in M.Tonnes)

अ. क्र. Sr.No (1)	मासळीचा प्रकार (2)	जिल्हे / Districts							एकूण Total (9)	Variety (2)
		मुंबई Mumbai City (3)	मुंबई उपनगर Mumbai Suburban (4)	ठाणे Thane (5)	रायगड Raigad (6)	रत्नागिरी Ratnagiri (7)	सिंधुदुर्ग Sindhudurg (8)			
1	मुशी, पाकट, वागळी	1,166	313	3,339	403	301	71	5,593	Elasmobranchs	
2	वाम	1,495	73	1,000	188	90	22	2,868	Eels.	
3	शिंगाळा, शिंगटो	6,204	710	4,395	939	1,597	444	14,289	Cat fish.	
4	कलौ, दाताळा	306	29	2,460	235	1,604	185	4,819	Chirocentrus.	
5	पेडवा, पेडी, भिवजी, तारली	3,101	169	4	4,071	7,181	7,475	22,001	Sardines.	
6	भिंगपाला	71	40	1,053	363	170	211	1,908	Hilsa llisha.	
7	मांदेली	6,512	4,725	4,729	1,738	1,307	21	19,032	Anchoviella.	
8	कांदी	1,025	387	5,891	388	421	40	8,152	Tarisseclas.	
9	खवली / पातुर्डी	37	9	146	7	3,110	117	3,426	Other Clupeida.	
10	बॉबिल	2,712	6,573	27,654	1,249	805	93	39,086	Harpodon nehereuse.	
11	करकरा, खजूरा	90	3	141	8	6	0	248	Perches.	
12	तांब	97	3	36	42	18	16	212	Red snapper.	
13	दाढा, रावस	271	91	332	252	42	0	988	Polynomids.	
14	घाट, काय	1,496	215	775	265	20	0	2,771	Scienids	
15	बळा, वाकळी	6,345	3,739	1,867	849	2,799	926	16,525	Ribbon fish.	
16	ढोमा, घोडी	10,880	3,692	470	1,254	5,005	1,023	22,324	Otalithes Sp.	
17	खरबा, बांगडा	4,077	165	327	181	59	64	4,873	Caranx.	
18	सरंगा	1,251	506	7,082	439	1,463	204	10,945	Pomfret.	
19	हलवा	1,510	86	587	201	966	55	3,405	Black pomfret.	
20	बांगडा	8,962	304	1,144	2,722	25,215	3,721	42,068	Mackerels.	
21	सरमर्क, डोगेल	3,542	182	4,483	1,391	1,672	899	12,169	Seer fish	
22	गेदर	6,123	129	472	410	1,097	38	8,269	Tunnies.	
23	तेंडली	21	24	4	108	235	9	401	Bregmoers Melillandi.	
24	लेप	466	1,410	40	134	3,854	2,039	7,943	Soles.	
25	कोकरी, नार्बी, टोकी	1,791	26	0	1	18	66	1,902	Carangids small.	
26	खाण	14	0	0	18	590	142	764	Leignathus.	
27	चिराटी, राणे, बामणे	12,399	5,624	11	65	2,260	90	20,449	Upenaides Sp.	
28	कोळंबी	22,592	9,458	3,457	4,119	15,203	696	55,525	Prawns.	
29	जवळा, करंदी	2,618	19,618	23,465	16,778	198	5	62,682	Shrimps.	
30	शेवंड	358	30	836	81	164	19	1,488	Lobster.	
31	सौंदाळा	681	92	0	109	3,965	1,491	6,338	Lactarius.	
32	म्हाकूळ	20,017	2,912	189	63	3,150	311	26,642	Cuttle fish & squids.	
33	इतर	9,119	3,997	1,413	2,443	13,857	1,812	32,641	Others.	
	एकूण	1,37,349	65,334	97,802	41,514	98,442	22,305	4,62,746	Total	

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai.

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 16.7

निरनिराळ्या प्रकारच्या सागरी माशांच्या सरासरी घाऊक किंमती (वार्षिक)
Average Annual Wholesale (Boatside) Prices of Fish of Various Varieties
(2016-17)

(प्रती टनाची किंमत रूपयात / In Rs. Per Tonnes)

अ. क्र. Sr.No (1)	मासळीचा प्रकार (2)	जिल्हे / District's							सरासरी किंमत Average Value (9)	Variety (2)
		मुंबई Mumbai City (4)	मुंबई उपनगर Mumbai Suburban (3)	ठाणे Thane (5)	रायगड Raigad (6)	रत्नागिरी Ratnagiri (7)	सिंधुदुर्ग Sindhudurg (8)			
1	मुशी, पाकट, वागळी	92,500	83,051	90,809	93,648	1,36,146	1,85,211	94,571	Elasmobranchs (Shark Rays).	
2	वाम	1,74,328	259,041	2,51,300	2,00,452	1,73,167	2,14,545	2,05,301	Eels.	
3	शिंगाळा, शिंगटी	90,637	87,915	87,303	87,774	78,930	1,08,514	88,536	Cat fish.	
4	कर्ली, दाताळी	79,559	106,379	1,04,691	1,02,128	73,897	78,108	91,710	Chirocentrus.	
5	पेंडवा, पेडी, भिलजी, तारळी	49,108	41,485	45,000	45,755	33,388	39,070	39,887	Sardines.	
6	भिगपाळा	1,05,451	1,86,050	1,31,405	1,72,879	89,353	99,289	1,32,177	Hilsa llisha.	
7	मांदेली	49,745	53,193	59,549	47,558	51,098	65,000	52,947	Anchoviella.	
8	कांटी	49,565	90,775	1,13,639	80,490	62,447	73,500	1,00,078	Turrissodes.	
9	खवळी, पातुर्डी	26,838	47,778	54,658	41,429	36,693	37,624	37,422	Other Clupedia.	
10	बॉबिल	80,299	61,380	66,448	59,027	61,324	60,161	66,199	Harpodon nebereus.	
11	करकरा, खजूरा	1,76,111	1,71,667	2,03,156	1,50,000	1,17,500	0	1,89,173	Perches.	
12	तांब	1,68,814	2,03,333	3,50,000	2,13,690	1,30,833	2,34,688	2,10,708	Red snapper.	
13	दाढा, रावस	2,84,926	4,54,231	4,36,017	4,46,627	3,49,643	0	3,95,273	Polynomids.	
14	घोळ, कोथ	2,01,778	3,00,605	3,83,394	3,22,717	2,75,000	0	2,72,329	Sciaeonids.	
15	बळा, वाकटी	47,207	61,460	63,832	68,648	62,866	55,875	55,027	Ribbon fish	
16	ढोमा घोडी	75,754	83,378	71,109	79,629	1,02,292	90,049	82,449	Otolithes Sp.	
17	खरबा, बागडा	66,166	74,909	78,349	74,972	69,831	64,453	67,629	Caranx.	
18	सरंगा	4,47,806	3,63,834	6,48,939	9,91,913	9,63,935	8,32,525	6,72,061	Pomfret.	
19	हलवा	3,89,868	4,37,791	4,82,550	4,14,925	4,30,460	4,06,273	4,20,317	Black Pomfrets.	
20	बांगडा	86,192	97,401	1,00,485	1,01,852	77,918	94,448	83,446	Mackerels.	
21	सुरूमई, दागोळ, पकलई	3,07,001	3,91,841	3,97,173	3,79,551	4,17,377	4,27,442	3,73,845	Seer fish	
22	गेदर, कुपा	94,493	95,349	1,01,388	89,268	90,757	1,02,368	94,181	Tunnies.	
23	तेंडळी	44,286	53,750	45,000	45,324	35,085	35,000	39,539	Bremoseros.	
24	लेप	54,828	53,475	51,419	41,381	33,138	51,118	42,867	Soles.	
25	कोकरी, नार्बा, टोकी	97,457	92,115	0	45,000	49,349	90,985	96,666	Carangids Small.	
26	खाप	46,071	0	0	44,444	51,424	39,014	48,855	Leggnathus.	
27	चिराटी, राणे, बामणे	38,202	41,600	50,000	49,462	48,354	38,833	40,304	Upenaides Sp.	
28	कोळंबी	2,56,241	1,96,115	2,79,056	1,57,959	2,11,800	2,15,504	2,27,451	Prawns.	
29	जवळा, करंदी	69,495	66,452	81,722	69,866	90,960	71,000	73,287	Shrimps.	
30	शेवंड	10,03,324	10,68,333	12,38,337	10,25,309	8,35,732	10,50,000	11,19,993	Lobster.	
31	सोंदाळा	70,499	83,043	0	94,450	96,313	79,259	89,303	Lactarius	
32	म्हाकूळ	1,70,973	1,20,807	1,47,403	1,41,984	1,73,709	1,17,990	1,64,959	Cuttle fish and squids.	
33	इतर	73,655	65,967	76,983	97,137	30,416	59,876	55,495	Others.	

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai.

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 16.8

मासळीच्या प्रमुख प्रकाराच्या मत्स्योत्पादनाचा एकूण मत्स्योत्पादनाच्या मुल्यातील हिस्सा (टक्केवारी)

Percentage Share of Prominent Varieties in Total Valuation of Fish Production
(2016-17)

जिल्हे / Districts									
अ. क्र.	मासळीचा प्रकार	मुंबई शहर	मुंबई उपनगर	ठाणे/पालघर	रायगड	रत्नागिरी	सिंधुदुर्ग	एकूण	Variety
Sr.No		Mumbai City	Mumbai Suburban	Thane/Palghar	Raigad	Ratnagiri	Sindhudurg	Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	मुशी, पाकट	0.6	0.4	1.9	0.8	0.4	0.6	0.9	Elasmobranchs (Shark Rays)
2	वाम	0.6	0.4	1.6	0.8	0.1	5.0	1.0	Eels.
3	शिंगाळा, शिंगटो	3.1	1.1	2.4	1.8	1.1	2.4	2.2	Cat fish.
4	कर्ली, दाताळी	0.1	0.1	1.6	0.5	1.1	0.7	0.8	Chirocentrus.
5	पेडवा, पेडी, भिलजी, तारली	0.8	0.1	0.1	4.1	2.2	14.3	1.5	Sardines.
6	भिगपाळा	0.1	0.1	0.9	1.4	0.1	1.0	0.4	Hilsa llisha.
7	मांदेली	1.8	4.2	1.8	1.8	0.6	0.0	1.8	Anchoviella.
8	बॉबिल	1.2	6.8	11.7	1.6	0.4	0.6	4.5	Harpodon neherus.
9	कांटी	0.3	0.6	4.2	0.1	0.8	0.4	0.2	Turrsodes.
10	घोळ, कोथ	1.7	1.1	1.9	1.9	0.1	0.3	1.3	Scienids.
11	ढोमा, घोडी	2.8	3.8	0.2	1.9	2.9	2.8	2.1	Otolithes Sp.
12	बळा, वाकटी	2.7	5.3	0.8	1.5	2.6	4.1	2.4	Ribbon fish.
13	खरबा, बांगडा	1.6	0.2	0.2	0.3	0.1	0.2	0.6	Caranx.
14	सरंगा	3.1	3.1	29.3	9.6	12.8	8.3	12.4	Pomfret.
15	हलवा	3.2	0.6	1.8	1.8	3.8	1.1	2.5	Black Pomfret.
16	बांगडा	4.3	5.0	0.7	6.1	17.8	17.2	6.1	Mackerel.
17	सुरमई, दागोल, पलई	6.0	1.2	11.4	11.6	6.3	18.8	7.9	Seer fish.
18	कोळंबी	32.0	31.3	6.2	14.4	29.2	7.3	22.0	Prawns.
19	जवळा, करंदी	1.0	22.0	12.2	25.9	0.2	0.1	8.0	Shrimps.
20	शेवंड	2.0	0.5	6.5	1.8	1.2	1.0	2.9	Lobster.
21	सोंदाळा	0.3	0.1	0.0	0.2	3.5	5.8	1.0	Lactarius.
22	म्हाकूळ	18.9	5.9	0.1	0.2	5.0	1.8	7.7	Cuttle fish.
23	इतर	11.8	6.1	2.5	9.9	7.7	6.2	9.8	Others.
	एकूण	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	Total
	एकूण किंमत (कोटी ₹)	1,811.9	593.5	1,568.1	453.2	1,103.2	204.1	5,734.0	Total Value (₹ in crore)

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai.

१७. सहकार

१७.१. कृषि व बिगर कृषि सहकारी पत संस्था, बहुउद्देशीय सहकारी संस्था, पणन संस्था, उत्पादन संस्था इत्यादी संस्थांची माहिती या विभागात दिली आहे.

१७.२. विविध सहकारी संस्थांची संख्या, सदस्य संख्या, खेळते भांडवल, स्थिर भांडवल, कर्जे, थकबाकी वगैरे माहिती या विभागात दिली आहे. "मालकीचे भांडवल" हे भरणा केलेले भांडवल दर्शविते. "कर्जे" या बाबीमध्ये ठराविक काळांमध्ये येणारी एकूण कर्जे, येणे कर्ज यांचा समावेश आहे. "खेळते भांडवल" मध्ये "भरणा केलेले" भांडवल, ठेवी, कर्जे यांचा समावेश आहे. "येणे कर्ज" यामध्ये कर्जाची येणे रक्कम, रोख पत, शिल्लकेपेक्षा अधिक काढलेली खरेदीची बिले व विक्रीची बिले यातील बाकी वगैरे माहितीचा समावेश आहे. "थकबाकी" मध्ये मुदतीअखेर प्रलंबित कर्ज आणि परतफेडीच्या मुदतवाढीची परवानगी प्राधिकृत अधिकाऱ्यांनी नाकारली आहे अशा रकमेचा किंवा हप्त्यांचा यात समावेश आहे.

17. CO-OPERATION

17.1. The information on Agricultural and Non-Agricultural Co-operative Credit Societies, multipurpose Co-operative Societies, Marketing Societies, Productive Societies etc., is presented in this section.

17.2 The information on number of various Co-operative societies, membership, working capital, fixed capital, loans advanced, overdues etc. is presented in this section. Owned capital shows the paid-up capital. Borrowing denotes the total borrowings outstanding at the end of the period. Working capital includes paid-up capital, deposits and borrowings. Loans outstanding includes outstandings in respect of loans, cash credits and overdrafts and the amount of outstanding bills purchased and discounted, Overdues refer to the amount of loans or installments which was due for collection but which was not actually collected and for the repayment no extension has been granted by a competent authority.

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 17.1

सर्व सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी / Selected Statistics of all Co-operative Societies

अ. क्र.	बाब	परिमाण /	३० जून रोजी / As on 30 th June					३१ मार्च रोजी / As on 31 st March				Item
			1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	2000-01	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	
Sr.No		Unit	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	संस्था	संख्या / No.	31,565	42,603	60,747	1,04,620	1,58,016	2,30,295	2,25,721	1,96,907	1,95,301	Societies
2	सदस्य संख्या	लाख / Lakh	42	86	148	270	430	524	537	530	546	Membership
3	भाग भांडवल	₹ कोटीत / ₹ Crores	53	238	600	1,957	7,560	18,871	20,786	19,945	20,892	Share Capital
4	स्वीय भांडवल	- " -	73	345	1,207	3,935	17,738	49,582	60,884	61,546	62,540	Owned Funds
5	खेळते भांडवल	- " -	326	1,490	5,210	24,713	1,34,440	3,14,922	3,38,912	3,63,256	3,83,236	Working Capital
6	लोकसंख्या *	दशलक्ष / Millions	39.55	50.41	62.78	78.75	96.70	112.4	112.4	112.4	112.4	Population *
7	दर लाख लोकसंख्येमागे संस्थांची संख्या #	संख्या / No.	79.91	84.52	96.73	133	163	205	201	175	174	No. of societies per lakh of Population #
8	दर हजार लोकसंख्येमागे सर्व संस्थांच्या सभासदांची संख्या #	संख्या / No.	106.18	170.59	235.73	343	445	466	478	472	486	No. of members of all Societies per thousand inhabitants #
9	दर माणशी सरासरी खेळते भांडवल #	₹	83	296	830	3,138	13,903	28,018	30,152	32,318	34,096	Average working capital per head of Population #

Note : * लोकसंख्या २०११ च्या जनगणनेनुसार / * According to Population Census 2011

सन २०११ च्या महाराष्ट्राची लोकसंख्या आधारभूत मानून परिणित (पुर्णाकात) /

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.2

**17. सहकार /
तक्ता क्रमांक /
प्रकारानुसार सहकारी संस्था व बँकाचे वर्गीकरण /
(2016-**

अ. क्र. Sr.No	जिल्हे	राज्य व मध्यवर्ती बँका संघ State and Central Banks Unions	महाराष्ट्र राज्य सहकारी भूविकास बँकेच्या जिल्हा शाखा District Branches of Maharashtra State Co-Operative Land Development Bank	कृषि Agricultural	बिगर कृषि Non- Agricultural	प्राथमिक सहकारी बँका Primary Co- Operative Banks	पणन संस्था Marketing Societies	ऊस पुरवठा Sugarcane Supply	दूध पुरवठा Milk supply
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई शहर	4	0	0	2,200	57	2	0	6
2	मुंबई उपनगर								
3	ठाणे	1	1	210	771	11	6	0	104
4	पालघर	0	0	199	209	5	9	0	12
5	रायगड	1	0	130	441	7	66	0	23
6	रत्नागिरी	1	1	366	275	4	15	0	57
7	सिंधुदुर्ग	1	1	226	147	2	28	0	120
8	नाशिक	1	0	1,047	960	42	76	2	317
9	धुळे	1	1	411	337	6	28	0	110
10	नंदुरबार	0	0	235	185	6	18	2	30
11	जळगाव	1	0	876	798	13	87	4	538
12	अहमदनगर	1	1	1,391	1,071	18	48	14	953
13	पुणे	1	1	1,369	2,293	52	86	12	1,166
14	सातारा	1	0	956	899	27	28	10	364
15	सांगली	1	1	764	1,073	21	45	14	536
16	सोलापूर	1	1	1,279	988	33	62	14	1,455
17	कोल्हापूर	1	0	1,866	1,552	45	263	15	4,378
18	औरंगाबाद	1	0	693	607	13	19	4	481
19	जालना	1	0	557	165	6	11	3	76
20	परभणी	1	0	445	182	9	55	0	121
21	हिंगोली	0	0	413	75	7	4	2	25
22	बीड	1	1	734	386	13	53	10	503
23	नांदेड	1	0	968	233	7	32	3	73
24	उस्मानाबाद	1	1	469	344	10	23	9	40
25	लातूर	1	0	587	337	14	8	2	240
26	बुलढाणा	1	0	567	409	9	19	0	72
27	अकोला	1	0	412	217	3	14	0	171
28	वाशिम	0	0	424	108	1	8	0	113
29	अमरावती	1	0	613	345	11	20	0	72
30	यवतमाळ	1	0	595	241	4	17	1	37
31	वर्धा	1	0	342	205	5	14	1	72
32	नागपूर	1	0	587	1,096	16	14	0	66
33	भंडारा	1	0	370	140	0	6	0	272
34	गोंदिया	1	0	329	208	2	6	0	147
35	चंद्रपूर	1	0	395	380	4	11	0	11
36	गडचिरोली	1	0	254	103	2	6	0	10
	सिडको	0	0	0	0	0	0	0	0
महाराष्ट्र राज्य		34	10	21,079	19,980	485	1,207	122	12,771

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

CO-OPERATION**TABLE NO. 17.2****Co-operative Societies and Banks classified by Types****-17)**

विणकर संस्था Weavers Societies (11)	ग्राहक संस्था Consumer Societies (12)	गृहनिर्माण संस्था Housing Societies (13)	शेती संस्था Farming Societies (14)	स्त्रियांच्या संस्था Women Societies (15)	इतर (16)	एकूण (17)	Districts (2)
1	336	31,256	0	0	5,515	39,377	{ Mumbai City Mumbai Suburban
0	116	22,258	13	0	1,325	24,816	Thane
0	22	7,173	6	0	736	8,371	Palghar
0	40	3,167	5	0	899	4,779	Raigad
0	91	1,213	0	0	473	2,496	Ratnagiri
0	46	243	1	0	483	1,298	Sindhudurg
0	102	2,981	9	0	2,234	7,771	Nashik
0	14	128	2	0	460	1,498	Dhule
0	18	59	0	0	296	849	Nandurbar
0	42	350	3	0	888	3,600	Jalgaon
0	36	293	6	45	1,509	5,386	Ahmednagar
0	162	18,258	13	0	2,308	25,721	Pune
0	54	670	8	0	1,130	4,147	Satara
0	50	281	11	0	1,290	4,087	Sangli
0	208	564	14	0	2,097	6,716	Solapur
0	136	450	11	64	1,814	10,595	Kolhapur
0	87	1,172	0	1	1,419	4,497	Aurangabad
0	30	75	0	0	769	1,693	Jalna
0	17	103	0	0	943	1,876	Parbhani
0	5	43	0	3	250	827	Hingoli
0	35	114	0	45	983	2,878	Beed
1	10	216	0	12	775	2,331	Nanded
0	12	102	1	0	780	1,792	Osmanabad
0	24	192	0	0	945	2,350	Latur
0	19	85	0	0	550	1,731	Buldhana
0	14	94	0	0	336	1,262	Akola
0	8	64	0	0	372	1,098	Washim
0	96	365	4	15	606	2,148	Amravati
0	30	127	0	0	822	1,875	Yavatmal
0	36	68	0	0	206	950	Wardha
0	191	766	3	0	811	3,551	Nagpur
0	8	44	0	0	438	1,279	Bhandara
0	14	30	0	0	515	1,252	Gondiya
0	16	64	1	0	497	1,380	Chandrapur
0	0	7	1	0	173	557	Gadchiroli
0	0	8,467	0	0	0	8,467	CIDCO
2	2,125	1,01,542	112	185	35,647	1,95,301	Maharashtra State

Source:- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 17.3

कृषि पत व बहुउद्देशीय संस्थांचे व्यवहार/ Operations of Agricultural credit and multipurpose Societies
(2016-17)

(रक्कम लाख ₹ / Amt.in lakh ₹)

अ.क्र.	संस्थांची संख्या	सदस्यांची संख्या (हजारात)	स्वीय भांडवल	ठेवी	कर्जे	खेळते भांडवल	नवीन कर्ज	कर्ज वसुली	येणे कर्ज	थकबाकी	District	
Sr. No.	जिल्हे	No. of Societies	Membership (000)	Owned capital	Deposits	Borrowings	Working Capital	Fresh Advances	Recoveries	Loans Outstanding	Overdues	(2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
3	मुंबई शहर	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai Suburban
3	ठाणे	210	86	387	695	3,194	8,964	4,496	3,713	3,681	5,654	Thane
4	पालघर	198	67	1,303	460	1,986	6,395	4,960	3,626	2,127	3,854	Palghar
5	रायगड	130	146	252	13	543	1,521	9,356	3,445	263	5,281	Raigad
6	रत्नागिरी	365	399	2,192	380	4,847	9,295	5,521	3,504	6,302	2,930	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	226	169	1,263	310	9,468	15,393	40,075	71,096	8,809	3,104	Sindhudurg
8	नाशिक	1,047	612	44,080	1,297	1,48,990	2,07,698	1,57,988	69,421	1,94,010	1,61,266	Nashik
9	धुळे	411	222	4,877	23	11,639	20,776	12,956	10,298	13,741	6,304	Dhule
10	नंदुरबार	235	263	1,374	36	5,522	14,019	10,102	4,608	8,976	2,791	Nandurbar
11	जळगाव	876	518	6,225	483	49,523	71,131	57,525	32,720	49,583	31,941	Jalgaon
12	अहमदनगर	1,391	974	27,611	603	1,10,412	1,70,374	2,00,501	57,266	1,57,835	72,795	Ahmednagar
13	पुणे	1,369	709	20,360	629	70,056	95,425	58,557	32,201	80,165	17,767	Pune
14	सातारा	956	251	9,309	332	1,00,282	92,124	1,76,514	1,53,241	16,014	8,913	Satara
15	सांगली	764	585	23,247	1,018	1,17,073	2,46,260	1,35,452	88,403	1,17,369	31,016	Sangli
16	सोलापूर	1,279	691	11,259	979	80,221	1,99,691	83,983	81,700	1,64,554	26,536	Solapur
17	कोल्हापूर	1,860	970	32,537	9,443	84,629	1,62,667	1,02,985	79,533	96,026	12,474	Kolhapur
18	औरंगाबाद	693	335	6,990	0	32,594	47,910	32,348	32,509	39,178	12,084	Aurangabad
19	जालना	556	380	1,216	10	13,278	15,573	12,973	12,803	12,906	5,321	Jalna

तक्ता क्रमांक/ Table No. 17.3 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
20	परभणी	445	228	3,224	45	5,601	30,501	8,743	20,308	21,839	9,656	Parbhani
21	हिंगोली	413	174	2,431	407	8,367	11,989	10,343	6,256	9,145	3,349	Hingoli
22	बीड	734	558	1,575	201	6,920	85,866	380	3,569	65,176	1,361	Beed
23	नांदेड	968	400	3,049	64	19,342	23,844	15,901	22,532	18,422	2,732	Nanded
24	उस्मानाबाद	469	316	4,782	222	32,466	49,077	68,614	26,865	24,508	4,684	Osmanabad
25	लातूर	587	372	3,425	52	36,519	45,302	4,536	38,240	13,224	3,453	Latur
26	बुलढाणा	567	379	3,566	173	2	29,289	102	9,320	22,794	18,222	Buldhana
27	ओला	412	176	3,121	34	10,168	67,156	56,084	19,244	55,423	4,062	Akola
28	वाशिम	424	2723	771	71	10,728	15,828	1,61,347	1,06,669	14,385	10	Washim
29	अमरावती	613	425	6,100	258	35,789	61,105	33,542	60,630	50,117	22,505	Amravati
30	यवतमाळ	595	453	6,075	618	66,878	87,888	37,145	28,949	51,752	42,672	Yavatmal
31	वर्धा	341	173	91	2	330	9,770	5,472	1,621	10,670	6,588	Wardha
32	नागपूर	587	242	3,997	1,121	9,273	8,241	3,886	1,561	3,400	3,071	Nagpur
33	भंडारा	368	179	149	120	2	297	772	647	7,776	779	Bhandara
34	गोदिया	329	251	93	323	1,657	16,275	11,038	2,857	1,941	8,745	Gondiya
35	चंद्रपूर	395	167	2,126	671	510	5,155	3,808	847	2,351	1,460	Chandrapur
36	गडचिरोली	254	122	91	35	2,127	5,012	924	1,251	3,324	1,942	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		21,067	14,713	2,39,149	21,131	10,90,934	19,37,811	15,28,929	10,91,455	13,47,788	5,45,319	Maharashtra State

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 17.4

बिगर कृषि पत संस्थांचे व्यवहार / Transactions of Non-Agricultural credit Societies
(2016-17)

(रक्कम लाख ₹ / Amt.in lakh ₹)

अ. क्र. Sr.No	जिल्हे	संस्थांची संख्या No.of Societies	सदस्यांची संख्या हजारात Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned Capital	ठेवी Deposits	कर्जे Borrowings	खेळते भांडवल Working Capital	एकूण गुंतवणूक Total Investment	नवीन कर्ज Fresh advances	कर्ज वसुली Recoveries	येणे कर्ज Loans outstanding	थकबाकी Overdues	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
1	मुंबई शहर	2,200	2,445	45,103	1,07,808	763	2,52,423	89,007	0	2,39,058	1,19,381	10,226	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर												Mumbai Suburban
3	ठाणे	771	523	36,126	96,653	0	3,81,144	11,169	92	58,098	1,52,120	61,426	Thane
4	पालघर	209	288	20,451	54,167	0	3,35,336	6,305	55	43,397	1,11,269	32,426	Palghar
5	रायगड	441	249	8,321	32,484	8,639	62,437	9,810	0	12,120	37,218	9,271	Raigad
6	रत्नागिरी	275	596	19,273	41,901	17,300	2,74,984	16,632	6	68,111	1,60,057	4,773	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	147	158	4,300	79,954	1,073	73,344	6,044	71	19,719	49,946	2,928	Sindhudurg
8	नाशिक	960	643	46,670	1,38,874	39,288	2,55,378	42,671	0	1,26,038	1,79,091	14,983	Nashik
9	धुळे	337	271	5,610	26,647	1,943	61,300	6,749	0	15,494	44,763	3,491	Dhule
10	नंदुरबार	185	112	6,311	35,412	91	56,200	2,650	0	35,450	7,812	2,573	Nandurbar
11	जळगाव	798	33	10,139	2,093	264	55,748	19,881	194	9,275	22,508	21,419	Jalgaon
12	अहमदागर	1,071	2,651	38,009	4,54,840	17,808	6,17,468	1,07,387	84	2,96,404	3,39,980	37,448	Ahmednagar
13	पुणे	2,293	742	58,505	1,37,949	2,325	2,30,062	5,305	0	1,14,239	1,69,364	17,574	Pune
14	सातारा	899	808	36,921	2,82,740	9,241	5,11,287	40,437	387	1,47,884	1,94,208	40,863	Satara
15	सांगली	1,073	2,311	22,049	64,311	2,019	1,51,497	15,763	15,433	50,872	85,485	28,997	Sangli
16	सोलापूर	988	468	38,843	95,175	32,648	62,868	14,213	19,543	3,34,059	2,886	25,115	Solapur
17	कोल्हापूर	1,552	925	31,260	1,29,194	16,725	2,14,918	34,465	4,137	64,878	1,28,776	41,825	Kolhapur

तक्ता क्रमांक/ Table No. 17.4 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
18	औरंगाबाद	607	236	211	700	4,085	14,547	249	0	7,821	9,232	319	Aurangabad
19	जालना	165	61	5,738	2,875	4,493	18,278	1,878	0	7,117	7,631	4,034	Jalna
20	परभणी	182	52	140	79	11,925	21,521	159	0	407	419	294	Parbhani
21	हिंगोली	75	29	272	480	621	12,870	424	0	1,394	1,689	80	Hingoli
22	बीड	386	152	42	595	17,335	83,041	1,277	0	10,007	7,863	1,943	Beed
23	नांदेड	233	93	10,100	11,442	12,683	53,973	3,603	124	19,227	33,058	2,036	Nanded
24	उस्मानाबाद	344	137	5,548	1,145	5,585	15,704	1,058	0	3,784	3,105	2,263	Osmanabad
25	लातूर	337	69	1,999	437	3,371	15,507	453	0	3,409	4,390	1,380	Latur
26	बुलढाणा	409	400	11,964	1,37,848	2,425	1,97,842	46,030	341	1,31,320	1,11,702	5,095	Buldhana
27	अकोला	217	74	1,653	5,254	1,387	14,586	2,136	241	7,743	4,427	1,162	Akola
28	वाशिम	108	50	810	19,152	3,118	43,899	3,443	910	26,640	4,587	1,101	Washim
29	अमरावती	345	177	23,757	33,291	1,744	56,626	12,297	95	31,554	23,462	5,693	Amravati
30	यवतमाळ	241	203	2,620	276	2,537	20,000	1,682	51	2,927	5,278	512	Yavatmal
31	वर्धा	205	112	6,187	15,313	10,853	22,025	3,252	96	11,838	11,435	10,442	Wardha
32	नागपूर	1,096	495	29,565	15,948	8,015	41,109	7,078	7,439	1,09,516	13,185	10,788	Nagpur
33	भंडारा	140	194	7,237	202	62	14,862	9	0	108	219	43	Bhandara
34	गोंदिया	208	107	961	2,299	1,536	31,819	2,843	51	2,322	681	20,473	Gondiya
35	चंद्रपूर	380	280	7,490	5,069	3,272	9,773	2,606	2,295	48,974	16,971	7,207	Chandrapur
36	गडचिरोली	103	34	670	1,800	85	33,731	473	2	1,642	2,873	1,912	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		19,980	16,177	5,44,853	20,34,406	2,45,257	43,18,108	5,19,440	51,646	20,62,844	20,67,076	4,32,116	Maharashtra State

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.5

राज्य सहकारी भूविकास बँकेची निवडक सांख्यिकी

Selected Statistics of State Co-operative Land Development Bank

(रकम लाख ₹ / Amt.in lakh ₹)

वर्ष Year	बँका (संख्या) Banks (No.)	सदस्य (लाखात) Members- hip (lakhs)	भाग भांडवल Share Capital		स्वीय भांडवल Owned funds	खेळते भांडवल Working Capital	वर्षात दिलेले कर्ज Loans advanced during the year including [N.C.D.C.]	कर्ज विमोचन Debt Redemption	लघु सिंचन Minor Irrigation	
			शासकीय Held by Govt.	इतर Held by Others						
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1	1970-71	26	6.10	--	1,576.00	1,876.00	13,316.00	1,786.00	N.A.	N.A.
2	1980-81	26	N.A.	603.00	2,665.07	7,660.63	32,650.53	5,417.02	3,920.05	3,906.00
3	1990-91	29	10.21	493.00	4,943.00	14,109.00	83,710.00	12,438.00	5,763.00	2,165.21
4	2000-01	337	11.80	493.00	8,500.32	71,160.47	1,36,367.53	948.26	10,293.41	14.59
5	2006-07	29	11.55	--	6,392.64	64,142.8	1,58,157.57	253.47	--	2.3
6	2008-09	29	11.41	--	6,139.05	85,786.02	1,50,556.76	--	--	--
7	2009-10	29	11.39	--	5,862.25	81,429.42	1,35,707.11	--	--	--
8	2010-11	29	8,95,450	--	4,236.63	31,384.38	1,10,612.34	--	--	--
9	2011-12	--	827.00	493.00	3,977.85	1,17,626.04	2,07,271.32	N.A.	2,151.82	--
10	2012-13	--	827.00	493.00	3,977.85	1,32,245.09	2,20,813.41	N.A.	9.81	--
11	2013-14	--	827.00	493.00	3,977.85	1,31,204.39	2,09,857.50	N.A.	5.04	--
12	2014-15	--	827.00	493.00	3,978.00	1,33,266	2,11,033.00	0.00	N.A.	N.A.
13	2015-16	--	827.00	493.00	3,978.00	1,35,433	2,11,033.00	0.00	N.A.	N.A.
14	2016-17	--	827.00	493.00	3,978.00	1,37,830	2,08,986.00	0.00	N.A.	N.A.

टॅक्टर खरेदीकरिता Purchase of Tractor	उपसा सिंचन Lift Irrigation	इतर जमिनीची सुधारणा Other land Improvement	या वर्षाची कर्ज वसुली Loans recovered during the year	थकबाकी Overdues	(*)नफा दाखविणाऱ्या बँका No. of Banks Showing profit	नपयाची रक्कम Amount Of profit	तोटा दाखविणाऱ्या बँका Bank Showing loss	तोट्याची रक्कम Amount Of loss
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
N.A.	N.A.	N.A.	807.00	920.00	2	4.00	24	231.00
907.50	145.00	100.00	2,942.25	5,232.68	--	64.73	--	--
3,013.77	2,833.71	4.54	7,369.00	7,174.00	1	890.00	--	--
455.67	15.86	--	21,228.21	42,753.54	--	--	--	59,629.72
--	4.98	246.19	18,597.27	61,136.08	3	2,219.40	26	18,328.34
--	--	--	30,875.46	55,536.21	--	670.99	25	13,187.87
--	--	--	25893.71	67,668.93	--	--	29	18,445.25
0.09	0.09	0.05	14,352.92	42,035.78	--	--	104	54,306.71
--	--	--	990.39	1,11,183.67	--	--	--	79,921.08
--	--	--	6.00	1,13,899.12	--	--	--	91,223.56
--	--	--	11,200.31	1,04,256.64	--	--	--	1,11,699.74
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1,06,491.00	0	0.00	N.A.	1,12,575.00
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	98,418.00	0	0.00	N.A.	1,13,589.00
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1,00,311.00	0	0.00	N.A.	1,13,984.00

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. सहकार / CO-OPERATION
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 17.6
मध्यवर्ती सहकारी बँकांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Central Co-operative Banks

(रककम लाख ₹ / Amt.in lakh ₹)

अ.क्र. Sr.No	वर्ष Year	बँका (संख्या) Banks (No.)	शाखा (संख्या) Branches (No.)	सदस्य (संख्या हजारात) Membership (No. 000)	भाग भांडवल Share Capital		स्वीय भांडवल Owned funds	खेळते भांडवल Working Capital	ठेवी Deposits
					शासकीय Held by Govt.	इतर Held by others			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	1960-61	35	N.A.	57	199	454	820	6,093	2,647
2	1970-71	25	867	55	669	1,846	3,474	23,637	11,323
3	1980-81	26	1,703	62	806	3,757	10,206	83,526	58,814
4	1990-91	1	43	26	..	2,816	28,922	3,10,125	2,09,362
5	2000-01	30	3,685	106	761	63,531	2,28,904	23,69,970	17,86,285
6	2006-07	31	3,646	131	458	1,17,983	6,32,221	40,70,177	27,65,725
7	2007-08	31	3,683	136	2,435	1,26,837	6,96,600	45,62,938	31,94,916
8	2008-09	31	3,687	142	1,485	1,34,724	7,18,918	51,40,250	38,06,208
9	2009-10	31	3,699	148	1,356	1,48,509	7,64,870	57,36,367	44,27,845
10	2010-11	31	3,720	143	1,318	1,47,191	8,38,100	62,19,382	46,61,118
11	2011-12	31	3,759	158	1,317	1,89,787	9,17,705	67,17,278	49,23,093
12	2012-13	31	3,728	163	8,389	2,14,951	9,97,401	72,60,993	53,38,223
13	2013-14	31	3,722	173	7,877	2,31,917	10,90,183	77,78,165	57,37,761
14	2014-15	31	3,734	182	16,315	3,79,762	12,59,669	84,52,813	61,52,882
15	2015-16	31	3,746	196	10,098	2,84,232	13,47,886	91,41,515	66,38,232
16	2016-17	31	3,716	198	43,275	2,81,990	14,67,263	1,01,20,500	71,42,669

येणे कर्ज Borrowings outstanding	वर्षभरात दिलेली कर्जे Loans advanced during the year	वर्ष अखेरचे येणे कर्ज Loans outstanding at the end of the year	येणे रकमेच्या थकबाकीची टक्केवारी Overdues as average outstanding	नफा झालेल्या बँका (संख्या) No. of Banks showing profit	नफा profit	तोटा झालेल्या बँका (संख्या) No. of Banks showing loss	तोटा Loss
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)
2,465	9,471	4,361	93.12	33	49	2	0.41
8,055	37,072	7,210	71.14	25	140
9,355	1,83,104	47,994	15.91	26	376
61,636	2,13,016	2,17,314	29.44	1	686
2,44,574	20,20,829	13,58,906	28.10	22	9,579	8	13,097.00
4,51,403	15,65,606	22,25,158	5,53,423.00	16	7,745	15	1,64,017.00
4,24,906	18,59,848	24,44,634	7,75,214.00	15	8,325	16	1,85,070.00
2,90,242	14,33,599	22,68,264	7,32,756.00	18	15,216	13	1,49,186.00
19,56,630	19,46,326	25,10,030	5,24,760	17	17,337	14	1,46,433
4,00,351	27,90,399	30,17,303	5,84,987.00	20	20,626	11	(-) 1,35,061
5,12,338	33,42,304	36,00,635	18.90	19	21,014	12	1,10,889
5,32,052	40,87,240	40,19,487	17.83	19	22,814	12	96,136
5,38,163	40,46,333	40,35,749	24.55	19	28,846	12	95,710
6,25,153	44,26,364	48,14,725	22.17	20	28,938	11	1,09,616
8,04,936	43,26,601	47,45,417	25.29	21	29,519	10	1,17,228
10,37,449	43,36,816	48,94,582	33.02	21	36,711	10	1,31,643

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार / CO-OPERATION
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 17.7
राज्य शिखर सहकारी पणन संघाची निवडक सांख्यिकी
Selected statistics of Apex State Marketing Federation

(रककम लाख ₹ / Amt.in lakh ₹)

अ. क्र. Sr.No	वर्ष (30 जून रोजी) Year (As on 30th June)	सदस्य संख्या Membership (NO.)	शासनाचा भाग Share held by Govt.	इतर भांडवल Capital held by others	स्वीय भांडवल Owned funds	खेळते भांडवल Working capital	उत्पादन (टनात) Quantity of production produced (Tonnes)	उत्पादित मालाची किंमत Value of productions	धंद्याची उलाढाल Business turnover	विक्री केलेल्या शेतमालाची किंमत Value of Agriculture produce market	वाटप केलेल्या बियाणांची किंमत Value of Seed distributed	वाटप केलेल्या खतांची किंमत Fertilizer distributed	वाटप केलेल्या उपयोग्य वस्तुंची किंमत Value of Consumer goods distributed	नफा Profit
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
1	1960-61	700	8	5	14	74	N.A.	622	1,223	1,223	N.A.	Nil	Nil	Nil
2	1970-71	800	122	33	254	1,741	N.A.	4,143	5,064	3,845	645	35	487	24
3	1980-81	1,200	707	64	1,618	9,553	N.A.	25,227	39,720	2,679	Nil	8,906	Nil	112
4	1990-91	3,691	1,446	51	3,626	13,565	N.A.	22,388	27,709	4,515	Nil	17,101	5,110	1
6	2000-01	900	1,296	1,235	4,635	3,476	N.A.	N.A.	44,998	11,714	Nil	28,371	2,149	35
7	2004-05	700	1,235	1,304	4,959	2,067	N.A.	N.A.	29,230	9,596	Nil	15,356	1,374	22
8	2005-06	700	1,235	1,300	5,054	2,266	N.A.	N.A.	25,788	9,835	Nil	12,547	848	22
9	2010-11	833	1,235	79	7,662	23,075	N.A.	N.A.	1,00,787	39,444	Nil	52,657	1,432	190
10	2012-13	837	1,235	0.82	9,637	14,009	N.A.	N.A.	0	1,35,150	6,70,133	67,673	346	286
11	2013-14	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
12	2014-15	838	1,235	97	11,008	5,872	N.A.	N.A.	81,564	52,672	17	26,928	276	148
13	2015-16	817	1,235	96	11,681	5,567	N.A.	N.A.	92,882	65,955	25	24,524	217	165
14	2016-17	783	1,235	92	12,565	16,174	N.A.	N.A.	1,96,482	1,67,469	67	27,142	119	174

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

N.A.- उपलब्ध नाही / Not Available.

Source:- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार / CO-OPERATION
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 17.8
मध्यवर्ती ग्राहक भांडारांची निवडक सांख्यिकी
Selected statistics of Central Consumers Stores

(रककम लाख ₹ / Amt.in lakh ₹)

अ. क्र. Sr.No	वर्ष Year	संस्था (संख्या) Societies No.	सदस्य संख्या Member ship (000)	स्वीय भांडवल Owned funds	भाग भांडवल Share Capital		खेळते भांडवल Working Capital	विक्रीची किंमत Value of Sales	नफा झालेली भांडारे (संख्या) Stores showin g profits (No.)	नफा Profit	तोटा झालेली भांडारे (संख्या) Stores showing loss (No.)	तोटा Loss
					शासकी य Held by Govt.	इतर Held by others						
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	1960-61	1	0.2	3	..	3	7	187	1	..
2	1970-71	43	135	195	97	36	463	3,031	28	9	15	17
3	1980-81	75	123	423	150	149	1,100	6,396	45	16	17	25
4	1990-91	114	292	1,050	246	297	2,498	13,389	69	50	34	52
5	2000-01	145	386	2,739	483	113	13,354	44,855	110	1127	35	102
6	2010-11	167	352	3,532	301	1,485	10,572	32,456	94	310	55	424
7	2011-12	173	348	3,789	388	1,557	10,541	31,219	98	246	134	392
8	2012-13	167	358	2,929	337	1,371	9,828	33,953	93	238	55	399
9	2013-14	160	348	3,789	388	1,557	10,541	31,219	100	346	60	392
10	2014-15	153	323	--	285	1,105	11,930	33,734	41	1,159	112	317
11	2015-16	128	330	--	273	1,284	11,513	35,296	77	1,089	51	327
12	2016-17	126	314	--	264	1,417	11,337	41,764	66	1,143	60	262

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. सहकार / CO-OPERATION
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 17.9
मजूर सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी
Selected statistics of Labour Cooperative Societies

(रककम लाख ₹ / Amt.in lakh ₹)

अ.क्र. Sr.No	वर्ष Year	संस्था (संख्या) Societies No.	सदस्य संख्या Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned funds	खेळते भांडवल Working Capital	केलेल्या कामाची किंमत Value of work done	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.)	तोटा Loss
1	1960-61	371	17	8	45	N.A.	121	2	140	1
2	1970-71	1,115	52	67	140	412	439	N.A.	N.A.	N.A.
3	1980-81	3,334	175	193	2,154	3,578	1,539	54	1,285	27
4	1990-91	4,434	220	418	5,875	12,980	2,355	156	1,557	71
5	2000-01	8,127	482	1,272	11,998	54,831	5,131	973	2,836	295
6	2010-11	11,113	867	1,992	22,025	2,80,778	6,729	3,923	3,877	6,923
7	2011-12	11,203	774	1,508	19,733	N.A.	6,777	2,426	3,911	6,876
8	2012-13	11,391	781	2,911	20,148	N.A.	7,023	3,810	3,863	6,980
9	2013-14	11,312	874	3,020	19,224	N.A.	7,103	5,683	3,735	6,937

टोप - N.A. - उपलब्ध नाही / Not Available.

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 17.10

प्राथमिक गृहनिर्माण सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी
Selected statistics of Primary Housing Co-operative Societies

(रककम लाख ₹ / Amt.in lakh ₹)

अ.क्र. Sr.No	वर्ष Year	संस्था (संख्या) Societies No.	सदस्य (संख्या हजारात) Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned Funds	खेळते भांडवल Working Capital	वर्षअखेरीस बांधलेली घरे (संख्या) Houses constructed at the end of the year (No.)	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	1960-61	1,495	77	538	2,504	32	696	6	442	4
2	1970-71	7,425	291	1,527	13,143	54	3,138	39	2,693	27
3	1980-81	15,640	532	3,206	35,081	107	7,342	155	5,291	62
4	1990-91	33,914	1,141	11,602	1,34,065	5,56,516	16,901	1,024	9,245	702
5	2000-01	52,330	1,857	18,596	4,94,808	3,26,537	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
6	2005-06	67,586	1,870	18,243	2,51,975	688	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
7	2010-11	79,897	2,225	22,427	2,99,468	3,06,585	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
8	2011-12	824.2	23,104	3,10,941	3,02,328	251.86	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
9	2012-13	829.0	22,174	4,41,027	431,027	284.43	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
10	2013-14	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
11	2014-15	1,02,265	2,836	24,279	5,08,520	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
12	2015-16	98,541	2,933	25,509	7,02,887	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
14	2016-17	1,01,542	3,069	27,877	7,19,489	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.

टोप - N.A. - उपलब्ध नाही / Not Available.

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 17.11

दुग्धशाळा व दूध पुरवठा सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी
Selected statistics of Dairy and Milk Supply Co-operative Societies

(रककम लाख ₹ / Amt.in lakh ₹)

अ.क्र. Sr.No	वर्ष Year	संस्था (संख्या) Societies No.	सदस्य (संख्या हजारात) Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned Funds	खेळते भांडवल Working Capital	दूध व दुधाच्या पदार्थाचे उत्पादन	दूध व दुधाच्या पदार्थाची विक्री	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	1960-61	431	16	12	26	67	69	156	2	133	..
2	1970-71	2,021	126	76	314	810	841	833	13	691	5
3	1980-81	7,819	703	598	1,992	8,531	9,132	4,091	197	2,023	26
4	1990-91	14,355	1,268	10,186	35,613	55,227	65,057	6,798	1,043	3,136	508
5	2000-01	22,466	1,518	1,16,119	12,41,321	32,34,941	34,03,403	12,267	10,758	9,634	6,542
6	2010-11	32,044	2,362	48,356	1,35,255	6,10,110	5,46,678	13,890	5,173	12,790	1,079
7	2011-12	26,656	2,124	48,049	1,34,652	N.A.	6,37,361	13,494	5,132	12,720	5,132
8	2012-13	26,603	1,125	39,796	9,696	N.A.	1,27,247	12,861	5,337	13,891	5,337
9	2013-14	25,988	194	N.A.	11,379	N.A.	1,33,593	13,544	5,223	12,344	5,223

टोप - N.A. - उपलब्ध नाही / Not Available.

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 17.12

महाराष्ट्रातील महिला सहकारी संस्थांची वर्षवार निवडक सांख्यिकी
Yearwise Selected statistics of Women Co-operative Societies in the State

(रककम लाख ₹ / Amt.in lakh ₹)

वर्ष Year	संस्था (संख्या) Societies No.	सदस्य (संख्या हजारात) Membership (000)	भाग भांडवल Share Capital (000)	स्वीय भांडवल Owned Funds	खेळते भांडवल Working Capital	चालू वर्षी दिलेली कर्जे Loans advanced during the year	वर्ष अखेरीस थकबाकी राहिलेली कर्जे Loans outstanding at the end of the year	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1990-91	1,148	217	497	911	7,120	..	3,767	427	210	430	44
2000-01	1,046	87	170	253	1,558	4	50	445	60	494	85
2010-11	952	20	259	291	683	23	56	220	188	447	70
2011-12	849	33	289	305	655	22	55	241	190	518	70
2012-13	719	19	274	285	633	13	62	159	186	407	71
2013-14	664	19	242	242	599	13	42	159	186	386	69
2014-15	1,043	6	68	77	1,133	13	40	190	76	129	22
2015-16	442	4	61	70	1,117	10	37	229	75	213	21
2016-17	185	7	23	..	605	9	13	66	3	119	19

टीप - N.A. - उपलब्ध नाही / Not Available.

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 17.13

औद्योगिक सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी
Selected statistics of Industrial Co-operative Societies

(रककम लाख ₹ / Amt.in lakh ₹)

वर्ष Year	संस्था (संख्या) Societies No.	सदस्य (संख्या हजारात) Member- ship (000)	भाग भांडवल Share Capital (000)	स्वीय भांडवल Owned Funds	खेळते भांडवल Working Capital	ठेवी Deposits	उत्पादित मालाची किंमत Value of goods produced	विक्री केलेल्या मालाची किंमत Value of goods sold	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(1)
1960-61	1,968	72	83	107	289	N.A.	329	385	541	10	791	10
1970-71	1,729	83	228	318	772	15	98	590	442	38	450	12
1980-81	1,827	225	718	1,096	2,884	111	1,456	2,069	821	65	463	59
1990-91	4,911	292	1,496	85	7,648	211	722	745	1,980	223	1,794	216
2010-11	9,510	836	3,589	4,750	17,429	764	8,235	2,602	3,745	635	5,279	352
2011-12	228	36	2,334	4,955	17,707	2,196	265	2,050	130	186	76	65
2012-13	223	36	2,335	4,966	17,720	2,196	270	2,053	130	187	76	35
2013-14	220	34	1,986	1,986	54,564	2,080	274	2,065	132	204	65	48
2014-15	218	36	1,936	5,176	58,735	8,744	693	2,378	150	331	47	132
2015-16	203	33	2,198	4,930	53,297	7,963	645	2,438	160	317	28	82
2016-17	106	34	2,019	5,361	30,634	7,685	628	1,826	121	255	21	378

टीप - N.A. - उपलब्ध नाही / Not Available.

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

**17. सहकार /
तक्ता क्रमांक /
कृषि व बिगर कृषि पत शिखर आणि मध्यवर्ती संस्थांचे व्यवहार /
(2016-**

अ.क्र. Sr.No	जिल्हे	बँकाची संख्या No. of Banks	सदस्य संख्या / Membership (Nos.)			स्वीय भांडवल Owned funds	एकूण ठेवी Total deposits	कर्जे Borrowings	खेळते भांडवल Working Capital
			संस्थेतील Societies	व्यक्तिगत Individual	नाममत्र Nominal				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई शहर	--	--	--	--	--	--	--	--
2	मुंबई उपनगर	--	--	--	--	--	--	--	--
3	ठाणे	210	85,825	1,449	695	3,194	8,964		
4	पालघर	198	67,209	0	460	1,986	6,395		
5	रायगड	130	1,45,523	321	13	543	1,521		
6	रत्नागिरी	365	3,91,008	3,407	380	4,847	9,295		
7	सिंधुदुर्ग	226	89,334	2,624	310	9,468	15,393		
8	नाशिक	1,047	6,11,680	60,982	1,297	148,990	207,698		
9	धुळे	411	2,21,884	5,651	23	11,639	20,776		
10	नंदुरबार	235	2,63,430	1,690	36	5,522	14,019		
11	जळगाव	876	5,18,344	13,654	483	49,523	71,131		
12	अहमदनगर	1,391	9,73,508	48,311	603	110,412	170,374		
13	पुणे	1,368	7,08,746	23,713	629	70,056	95,425		
14	सातारा	956	2,51,385	25,181	332	100,282	92,124		
15	सांगली	764	5,84,877	32,225	1,018	117,073	246,260		
16	सोलापूर	1,279	6,91,213	29,891	979	80,221	199,691		
17	कोल्हापूर	1,860	9,70,378	45,444	9,443	84,629	162,667		
18	औरंगाबाद	693	3,34,870	7,239	0	32,594	47,910		
19	जालना	556	3,80,325	1,328	10	13,278	15,573		
20	परभणी	445	2,27,564	3,296	45	5,601	30,501		
21	हिंगोली	413	1,73,509	2,642	407	8,367	11,989		
22	बीड	734	5,58,062	1,634	201	6,920	85,866		
23	नांदेड	968	3,99,896	4,921	64	19,342	23,844		
24	उस्मानाबाद	469	3,15,996	4,917	222	32,466	49,077		
25	लातूर	587	3,72,482	3,753	52	36,519	45,302		
26	बुलढाणा	567	3,78,628	4,126	173	2	29,289		
27	अकोला	412	1,75,741	10,129	34	10,168	67,156		
28	वाशिम	424	27,22,668	3,894	71	10,728	15,828		
29	अमरावती	613	4,25,449	8,987	258	35,789	61,105		
30	यवतमाळ	595	4,52,810	6,780	618	66,878	87,888		
31	वर्धा	341	1,73,011	794	2	330	9,770		
32	नागपूर	587	2,42,489	4,499	1,121	9,273	8,241		
33	भंडारा	368	1,78,877	150	120	2	297		
34	गोंदिया	329	2,59,778	237	323	1,657	16,275		
35	चंद्रपूर	395	1,66,614	3,068	671	510	5,155		
36	गडचिरोली	254	1,21,570	150	35	2,127	5,012		
महाराष्ट्र राज्य		21,066	1,46,34,683	3,67,091	21,131	10,90,934	19,37,811		

आधार : सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

CO-OPERATION**TABLE NO. 17.14****Operations of Agricultural and non-Agricultural Credit Apex and Central Institutions
-17)**

(रकम लाख ₹ / Amt. in lakh ₹)

एकूण गुंतवणूक Total investment	नवीन कर्जे Fresh advances	कर्ज वसुली Loan recovery	येणे कर्जे Loans outstanding		कर्जे Loans	थकबाकी / Overdues	Districts
			संस्था Societies	व्यक्तिगत Individual		नुतनीकरण न केलेल्या पत कर्जाचा अधिकर्ष Unrenewed cash credit overdues	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
--	--	--	--	--	--	--	Mumbai City
--	--	--	--	--	--	--	Mumbai Suburban
929	4,496	3,713		3,681		5,654	Thane
658	4,960	3,626		2,127		3,854	Palghar
144	9,356	3,445		263		5,281	Raigad
1,596	5,521	3,504		6,302		2,930	Ratnagiri
419	40,075	71,096		8,809		3,104	Sindhudurg
8,761	1,57,988	69,421		194,010		161,266	Nashik
1,567	12,956	10,298		13,741		6,304	Dhule
1,156	10,102	4,608		8,976		2,791	Nandurbar
7,409	57,525	32,720		49,583		31,941	Jalgaon
4,435	2,00,501	57,266		157,835		72,795	Ahmednagar
3,797	58,557	32,201		80,165		17,767	Pune
22,959	1,76,514	1,53,241		16,014		8,913	Satara
17,534	1,35,452	88,403		117,369		31,016	Sangli
14,702	83,983	81,700		164,554		26,536	Solapur
17,930	1,02,985	79,533		96,026		12,474	Kolhapur
1,832	32,348	32,509		39,178		12,084	Aurangabad
36	12,973	12,803		12,906		5,321	Jalna
32	8,743	15,336		21,839		9,656	Parbhani
869	10,343	6,256		9,145		3,349	Hingoli
670	380	3,569		65,176		1,361	Beed
1,122	15,901	22,532		18,422		2,732	Nanded
4,179	68,614	26,865		24,508		4,684	Osmanabad
594	4,536	38,240		13,224		3,453	Latur
2,150	0	9,320		22,794		18,222	Buldhana
6,007	56,186	19,244		55,423		4,062	Akola
252	1,61,347	106,669		14,385		0	Washim
5,361	33,542	60,630		50,117		22,508	Amravati
4,940	37,145	28,949		51,752		42,672	Yavatmal
597	5,472	1,621		10,670		6,588	Wardha
2,341	3,886	1,561		3,400		3,071	Nagpur
6	772	647		7,776		779	Bhandara
751	11,038	7,830		1,941		8,745	Gondiya
1,215	3,808	847		2,351		1,460	Chandrapur
238	924	1,251		3,324		1,942	Gadchiroli
1,37,189	15,28,929	10,91,455		13,47,788		5,45,312	Maharashtra State

Source : Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

**17. सहकार /
तक्ता क्रमांक /
सहकारी पणन संस्थांचे व्यवहार /
(2010-**

अ. क्र. Sr. No	जिल्हे	संस्थांची संख्या No. of Societies	सदस्य (संख्या हजारात) Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned Capital	इतर कर्जे Other Borrowings	खेळते भांडवल Working Capital	नवीन कर्जे Fresh advances	कर्ज वसुली Loan recoveries	येणे कर्जे Loans Outstanding
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई शहर	2	10	10,282	5,10,852	40,046	0	0	5,00,831
2	मुंबई उपनगर								
3	ठाणे	27	8	991	588	294	0	0	102
4	रायगड	34	12	123	94	462	0	0	1
5	रत्नागिरी	17	9	822	403	701	407	0	1
6	सिंधुदुर्ग	49	26	651	324	1,494	0	7	20
7	नाशिक	134	67	1,084	581	2,137	0	0	265
8	धुळे	82	32	164	345	449	0	68	28
9	नंदुरबार	35	26	324	59	867	87	0	47
10	जळगाव	139	112	1,967	534	4,692	616	20	627
11	अहमदनगर	56	35	763	410	2,032	0	0	137
12	पुणे	103	48	1,086	2,487	6,476	0	0	0
13	सातारा	40	27	617	192	1,982	0	0	193
14	सांगली	56	33	604	683	2,731	0	0	0
15	सोलापूर	50	24	581	63	1,014	0	0	0
16	कोल्हापूर	486	70	3,997	2,971	63,590	41	9	413
17	औरंगाबाद	16	273	435	417	673	0	0	47
18	जालना	17	17	82	154	138	0	0	5
19	परभणी	19	11	58	403	55	0	3	5
20	हिंगोली	5	6	30	687	211	0	0	11
21	बीड	143	5	23	46	31	0	0	0
22	नांदेड	62	10	270	376	290	0	0	33
23	उस्मानाबाद	39	7	60	188	339	0	0	0
24	लातूर	12	5	61	148	477	0	0	0
25	बुलढाणा	25	41	335	93	587	0	0	81
26	अकोला	19	15	741	26	202	9	2	12
27	वाशिम	8	270	222	22	402	0	0	0
28	अमरावती	22	16	402	77	766	2	1	37
29	यवतमाळ	18	50	539	159	1,244	4	517	185
30	वर्धा	18	13	340	53	1,702	0	23	28
31	नागपूर	14	23	208	205	3,240	0	0	56
32	भंडारा	8	7	124	28	145	0	0	0
33	गोंदिया	6	10	58	138	207	0	0	16
34	चंद्रपूर	13	14	78	155	399	0	58	6
35	गडचिरोली	5	4	30	18	64	0	0	1
महाराष्ट्र राज्य		1,779	1,336	28,152	5,23,979	1,40,139	1,166	708	5,03,189

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

CO-OPERATION
TABLE NO. 17.15
Operations of Co-operative Marketing Societies
-11)

(रक्कम लाख ₹ / Amt.in lakh ₹)									
स्थिर मत्ता Fixed assets	इतर मत्ता Other assets	मिळालेल्या मालाची किंमत Value of goods received	विक्री केलेल्या मालाची किंमत Value of goods sold	वर्ष अखेरचा शिल्लक माल Stock at the end of the year	वर्षातील नफा		वर्षातील तोटा		Districts
					Profit for the year		Loss for the year		
					नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	नफा Profit	झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	तोटा Loss	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
2,431	--	1,21,649	94,747	45,371	2	352	0	0	Mumbai City Mumbai Suburban
945	--	923	1,047	825	20	420	4	97	Thane
162	--	426	526	10	27	5	7	4	Raigad
102	--	909	2,475	135	11	38	5	1	Ratnagiri
315	--	4,082	2,474	560	25	16	24	3	Sindhudurg
874	--	4,916	5,978	292	51	59	76	77	Nashik
177	--	366	642	17	21	5	45	39	Dhule
340	--	3,908	2,719	210	17	10	18	3	Nandurbar
680	--	6,189	9,045	1,635	58	122	81	205	Jalgaon
833	--	4,736	9,965	286	23	47	29	82	Ahmednagar
313	--	17,583	12,956	434	49	69	38	29	Pune
435	--	39,278	15,476	283	26	5	12	588	Satara
747	--	2,906	3,478	115	24	75	21	17	Sangli
284	--	1,808	1,777	46	22	28	20	36	Solapur
3,001	--	11,802	14,713	1,116	234	163	209	639	Kolhapur
1,114	--	587	59	21	7	22	9	25	Aurangabad
73	--	20	246	10	0	0	17	0	Jalna
23	--	0	0	6	1	2	18	5	Parbhani
155	--	11	57	1	1	0	4	22	Hingoli
17	--	187	256	1	0	0	143	1	Beed
172	--	0	1,020	0	12	10	46	8	Nanded
23	--	201	229	20	5	4	24	25	Osmanabad
67	--	360	554	56	6	4	2	4	Latur
193	--	1,355	1,401	12	9	28	16	58	Buldhana
63	--	169	3,747	6	6	8	8	2	Akola
126	--	5	6,482	44	6	22	1	0	Washim
210	--	963	1,634	132	11	41	11	72	Amravati
407	--	7,995	2,867	202	7	33	10	27	Yavatmal
208	--	365	629	65	13	5	5	60	Wardha
101	--	5,539	6,341	140	6	10	8	16	Nagpur
54	--	293	314	0	7	20	0	0	Bhandara
46	--	265	250	152	3	3	3	3	Gondiya
49	--	546	956	62	8	4	5	6	Chandrapur
16	--	60	57	10	4	1	1	0	Gadchiroli
14,756	--	2,40,402	2,05,117	52,275	722	1,631	920	2,154	Maharashtra State

Source:- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

**17. सहकार /
तक्ता क्रमांक /
सहकारी उत्पादक संस्थांचे व्यवहार /
(2010-**

अ. क्र. Sr. No	जिल्हे	संस्थांची संख्या No. of Societies	सदस्य (संख्या हजारात) Membership (000 ⁰)	स्वीय भांडवल Owned Capital	इतर कर्जे Other Borrowings	खेळते भांडवल Working Capital	नवीन कर्जे Fresh advances	कर्ज वसुली Loan recoveries	येणे कर्जे Loans Outstanding
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई शहर	1,013	26	865	1,582	6,023	0	0	128
2	मुंबई उपनगर								
3	ठाणे	1,042	108	4,744	2,817	8,367	87	0	3,155
4	रायगड	561	88	6,176	3,080	6,724	65	0	3,215
5	रत्नागिरी	571	86	1,628	1,754	3,636	104	0	449
6	सिंधुदुर्ग	291	53	1,263	2,503	2,494	286	0	338
7	नाशिक	2,011	173	4,516	2,967	7,413	123	0	527
8	धुळे	957	100	26,143	34,417	90,598	640	0	260
9	नंदुरबार	426	43	2,047	1,777	9,228	116	0	129
10	जळगाव	1,622	210	6,172	15,537	14,193	336	0	1,184
11	अहमदनगर	3,810	237	8,277	2,145	23,241	33	0	364
12	पुणे	2,798	172	4,769	7,982	17,437	159	0	299
13	सातारा	1,881	260	15,701	6,437	22,719	2,096	0	286
14	सांगली	1,873	325	29,258	72,803	49,211	4,080	0	1,645
15	सोलापूर	4,865	454	34,203	46,278	71,015	1,323	0	1,711
16	कोल्हापूर	6,669	1,000	1,37,677	93,080	2,41,016	4,066	0	19,630
17	औरंगाबाद	1,978	125	389	138	1,102	21	0	122
18	जालना	951	86	4,322	2,022	2,620	0	0	1,179
19	परभणी	690	34	2,673	5	4,097	0	0	1,736
20	हिंगोली	206	16	2,638	37	2,177	1	0	45
21	बीड	2,646	183	9,164	3,924	6,152	93	0	268
22	नांदेड	971	85	1,982	1,231	3,620	2	0	61
23	उस्मानाबाद	2,056	227	3,153	3,052	3,264	26	0	309
24	लातूर	1,405	89	6,159	1,302	5,143	55	0	1,281
25	बुलढाणा	738	115	13,797	4,881	9,679	110	0	84
26	अकोला	505	56	3,089	8,312	3,121	70	0	91
27	वाशिम	395	31	868	135	365	0	0	7
28	अमरावती	746	100	14,406	3,223	5,596	168	0	425
29	यवतमाळ	1,519	144	12,424	4,505	44,643	463	0	507
30	वर्धा	544	62	9,969	3,748	13,286	229	0	163
31	नागपूर	1,311	121	10,066	2,072	13,309	384	0	118
32	भंडारा	541	52	342	507	1,653	26	0	89
33	गोंदिया	497	53	239	306	1,773	67	0	355
34	चंद्रपूर	369	67	313	155	2,388	44	0	975
35	गडचिरोली	294	37	507	145	1,905	109	0	143
महाराष्ट्र राज्य		48,752	5,018	3,79,939	3,34,859	6,99,208	15,382	0	41,278

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

CO-OPERATION
TABLE NO. 17.16
Operations of Co-operative Productive Enterprises
-11)

(रक्कम लाख ₹ / Amt.in lakh ₹)

स्थिर मत्ता Fixed assets	इतर मत्ता Other assets	मिळालेल्या मालाची किंमत Value of goods received	विक्री केलेल्या मालाची किंमत Value of goods sold	वर्ष अखेरचा शिल्लक माल Stock at the end of the year	नफा झालेल्या संस्था No.of Societies in profit	नफ्याची रक्कम Amount of Profit	तोटा झालेल्या संस्था No.of Societies in loss	तोटायाची रक्कम Amount of lzooss	Districts
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
5,550	170	121	0	176	917	683	83	5	Mumbai City Mumbai Suburban
1,314	2,185	467	1,349	449	444	785	590	349	Thane
1,148	1,529	203	1,551	73	225	110	323	44	Raigad
1,107	1,033	181	31,465	43	282	112	273	151	Ratnagiri
493	1,323	267	1,976	65	113	76	172	38	Sindhudurg
4,427	1,219	3,070	3,314	1,848	622	831	1,377	1,449	Nashik
39,605	10,596	4,736	38,735	248	270	729	634	318	Dhule
4,751	1,044	6,941	6,883	2	135	386	296	40	Nandurbar
6,321	5,632	80,533	32,219	40	816	205	798	113	Jalgaon
11,807	10,591	65,685	77,482	28	1,871	316	1,930	186	Ahmednagar
8,511	8,332	43,808	48,277	171	1,738	324	657	51	Pune
14,550	3,183	20,656	21,303	100	1,670	101	639	1,062	Satara
38,895	3,873	46,720	57,942	355	827	2,500	937	4,713	Sangli
32,317	26,304	76,383	89,300	642	2,910	5,983	1,823	490	Solapur
1,27,846	63,694	1,84,121	2,17,112	9,150	3,594	3,195	2,199	18,539	Kolhapur
511	65	36	653	8	700	93	1,139	114	Aurangabad
1,317	266	1,491	1,971	9	423	0	461	3,520	Jalna
1,981	58	147	1,066	1	93	8	579	2,888	Parbhani
2,017	28	125	1,572	6	20	3	149	1,064	Hingoli
4,438	258	2,21,329	2,22,952	20	430	2	1,920	5,426	Beed
3,005	77	81	169	5	247	10	678	32	Nanded
1,347	434	3,950	4,054	57	480	11	1,548	2,598	Osmanabad
2,945	451	1,564	2,674	0	461	103	936	155	Latur
6,660	442	1,582	3,313	79	131	147	519	6,320	Buldhana
59,585	754	585	1,011	19	190	109	305	4,792	Akola
154	73	8	90	12	163	14	223	19	Washim
3,621	428	1,465	1,673	67	232	39	510	371	Amravati
23,266	5,144	6,461	8,243	86	301	549	1,185	214	Yavatmal
7,797	2,807	7,224	12,260	17	304	206	214	5,210	Wardha
6,526	2,553	17,286	17,664	2,674	675	1,250	600	304	Nagpur
187	700	531	375	126	285	49	254	15	Bhandara
101	1,294	314	546	3	305	202	190	37	Gondiya
271	782	231	397	8	160	26	112	26	Chandrapur
94	1,567	42	288	13	224	19	67	26	Gadchiroli
4,24,465	1,58,889	7,98,344	9,09,879	16,600	22,258	19,176	24,320	60,679	Maharashtra State

Source:- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

**17. सहकार /
तक्ता क्रमांक /
इतर सहकारी संस्थांचे व्यवहार /
(2010-**

अ. क्र. Sr.No	जिल्हे	संस्थांची संख्या No.of Societies	सदस्य (संख्या हजारात) Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned Capital	इतर कर्जे Other Borrowings	खेळते भांडवल Working Capital	नवीन कर्जे Fresh advances	कर्ज वसुली Loan recoveries	येणे कर्जे Loans Outstanding
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई शहर	47,415	1,079	10,851	831	19,311	103	N.A	95
2	मुंबईउपनगर								
3	ठाणे	46,851	655	4,743	519	96,858	755	N.A	1,957
4	रायगड	4,376	135	1,413	1,890	8,807	0	N.A	0
5	रत्नागिरी	1,362	63	637	341	2,836	4	N.A	268
6	सिंधुदुर्ग	434	69	275	615	2,729	49	N.A	150
7	नाशिक	11,591	303	1,497	26,318	53,838	8,620	N.A	14,037
8	धुळे	1,308	83	746	7,409	10,886	103	N.A	3,978
9	नंदुरबार	618	30	539	4,469	7,646	0	N.A	3,677
10	जळगाव	2,014	223	2,397	17,265	21,651	6,368	N.A	10,785
11	अहमदनगर	3,270	661	12,292	13,736	49,134	796	N.A	5,545
12	पुणे	26,642	797	3,446	7,859	71,290	529	N.A	5,899
13	सातारा	2,768	293	3,427	2,212	6,492	1,014	N.A	722
14	सांगली	1,797	180	3,109	12,297	20,793	1,234	N.A	1,743
15	सोलापूर	3,471	294	2,034	10,270	14,385	0	N.A	0
16	कोल्हापूर	2,588	517	4,792	7,895	28,361	357	N.A	8,321
17	औरंगाबाद	3,929	177	1,503	22,566	21,772	2	N.A	5,375
18	जालना	1,154	54	106	810	1,211	0	N.A	564
19	परभणी	1,053	56	282	263	1,424	303	N.A	498
20	हिंगोली	307	14	255	406	1,358	1	N.A	535
21	बीड	1,913	74	108	2,423	3,077	0	N.A	1,019
22	नांदेड	1,573	81	770	1,680	1,574	235	N.A	872
23	उस्मानाबाद	1,539	64	372	511	1,782	13	N.A	1,242
24	लातूर	1,608	50	212	698	3,025	93	N.A	431
25	बुलढाणा	1,127	64	1,224	2,375	4,122	143	N.A	682
26	अकोला	811	73	73	151	6,505	6	N.A	5,726
27	वाशिम	369	5	37	122	637	0	N.A	3
28	अमरावती	1,653	108	2,438	3,740	8,229	241	N.A	2,959
29	यवतमाळ	1,101	65	211	1,705	2,525	116	N.A	867
30	वर्धा	586	49	231	146	566	5	N.A	88
31	नागपूर	2,625	165	1,229	5,701	9,730	35	N.A	4,253
32	भंडारा	624	40	247	1,280	2,053	2	N.A	243
33	गोंदिया	430	44	175	330	1,879	232	N.A	263
34	चंद्रपूर	928	302	204	462	1,067	5	N.A	574
35	गडचिरोली	289	14	27	60	124	50	N.A	51
महाराष्ट्र राज्य		1,80,124	6,881	61,902	1,59,355	4,87,677	21,414	N.A.	83,422

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

CO-OPERATION
TABLE NO. 17.17
Operations of other Co-operative Societies
-11)

(रक्कम लाख ₹ / Amt.in lakh ₹)									
स्थिर मत्ता Fixed assets	इतर मत्ता Other assets	मिळालेल्या मालाची किंमत Value of goods received	विक्री केलेल्या मालाची किंमत Value of goods sold	वर्ष अखेरचा शिल्लक माल Stock at the end of the year	वर्षातील नफा Profit for the year		वर्षातील तोटा Loss for the year		Districts
					नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	तोटा Loss	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
9,873	6,163	3,767	4,059	2,148	3,581	755	612	82	Mumbai City Mumbai Suburban
83,196	8,637	7,034	12,914	267	1,285	1,388	573	7,350	Thane
6,407	1,842	4,575	745	496	538	54	467	30	Raigad
1,665	820	324	324	54	396	31	216	9	Ratnagiri
1,490	931	750	826	64	188	57	239	12	Sindhudurg
11,534	27,824	818	710	99	1,262	335	1,121	322	Nashik
3,171	3,640	548	564	33	373	28	252	485	Dhule
1,292	2,647	559	583	58	167	51	295	101	Nandurbar
3,998	6,488	899	886	91	493	470	618	530	Jalgaon
21,899	17,965	1,016	1,478	262	1,089	560	1,325	52,072	Ahmednagar
19,611	44,618	7,592	9,131	759	2,013	299	1,736	116	Pune
1,586	3,381	4,543	2,547	443	732	157	620	92	Satara
14,153	3,627	3,290	1,800	269	697	593	680	185	Sangli
11,748	1,911	7,339	7,793	304	851	546	958	108	Solapur
2,611	16,361	3,267	2,957	307	1,079	599	641	454	Kolhapur
10,793	1,948	109	330	11	571	352	855	234	Aurangabad
419	135	0	0	9	8	0	412	0	Jalna
125	738	0	0	14	159	11	287	9	Parbhani
586	220	30	22	5	83	38	119	14	Hingoli
1,200	629	20,433	58,140	31	135	0	661	4	Beed
211	358	41	0	33	351	7	507	28	Nanded
231	125	33	35	8	230	73	669	18	Osmanabad
1,277	1,068	353	392	26	477	173	532	81	Latur
1,312	2,084	93	98	17	278	36	482	151	Buldhana
63	539	333	252	26	324	29	145	51	Akola
4	577	1	3	2	280	2	52	3	Washim
1,644	4,217	151	1,177	106	477	41	480	34	Amravati
811	818	72	113	17	176	30	311	50	Yavatmal
120	306	218	229	17	151	129	283	23	Wardha
3,665	1,483	1,693	1,191	131	713	55	344	21	Nagpur
472	800	355	411	23	322	10	157	1	Bhandara
417	1,093	30	36	25	463	84	352	18	Gondiya
245	96	444	198	88	215	10	519	18	Chandrapur
18	51	0	2	1	141	4	34	12	Gadchiroli
2,17,847	1,64,140	70,710	1,09,946	6,244	20,298	7,007	17,554	62,718	Maharashtra State

Source:- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

१८. खणकाम:

१८.१ खाणी, खनिज उत्पादने व त्यांचे मूल्य या संबंधीची आकडेवारी या विभागात दिली आहे.

18. MINING AND QUARRYING:

18.1 Data on Mines, Mineral production and their value are presented in this section.

18. खाणी / MINING AND QUARRYING

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 18.1

खनिज उत्पादन, त्यांचे मूल्य व एकूण खाणी / Mineral Production, its value and Total Mines.

(2016-17)

(उत्पादन मे.टन आणि मूल्य लाख रूपयात)
(Production in MT and value in Lakh Rs.)

अ.क्र. Sr.No.	खनिज	खाणी उत्पादन मूल्य	रायगड Raigad	रत्नागिरी Ratnagiri	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	कोल्हापूर Kolhapur	अमरावती Amravati	यवतमाळ Yavatmal	नागपूर Nagpur	भंडारा Bhandara	चंद्रपूर Chandrapur	गोंदिया Gondiya	गडचिरोली Gadchiroli	सातारा Satara	एकूण Total	Mines Production value	Minerals	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(3)	(2)	
1	बॉक्साईट	खाणी उत्पादन मूल्य	11 2,23,000 632	7 5,27,198 1,427	-	15 11,42,565 20,925	-	-	-	-	-	-	-	1 0 0	34 18,92,763 22,984	Mines Production Value	Bauxite	
2	केओलिन (नैसर्गिक)	खाणी उत्पादन मूल्य	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0 0 0	0 0 0	Mines Production Value	Kaolin (Natural)
3	कोळसा @	खाणी उत्पादन मूल्य	-	-	-	-	-	5 1,31,72,417 2,34,864	5 1,32,66,018 2,38,390	-	15 1,41,20,477 2,76,197	-	-	-	25 4,05,58,912 7,49,451	25 Production Value	Mines Production Value	Coal @
4	डोलोमाईट	खाणी उत्पादन मूल्य	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0 0 0	0 0 0	Mines Production Value	Dolomite
5	कच्चे लोखंड @	खाणी उत्पादन मूल्य	-	-	16 11,29,841 6,118	1 0 0	-	-	-	-	3 53,552 754	4 6,703 94	8 8,006 210	-	32 11,98,102 7,176	32 Production Value	Mines Production Value	Iron Ore @
6	कायनाईट	खाणी उत्पादन मूल्य	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0 0 0	0 0 0	Mines Production Value	Kyanite
7	चुनखडी @	खाणी उत्पादन मूल्य	-	-	-	-	-	29 25,14,949 9,431	-	-	14 9,483,267 35,562	-	-	-	43 1,19,98,216 44,993	43 Production Value	Mines Production Value	Lime Stone @
8	कच्चे मँगनीज	खाणी उत्पादन मूल्य	-	-	-	-	-	-	32 2,22,967 26,736	7 1,94,339 20,252	-	-	-	-	39 4,17,306 46,988	39 Production Value	Mines Production Value	Manganese Ore
9	गेरू	खाणी उत्पादन मूल्य	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0 0 0	0 0 0	Mines Production Value	Ochare
10	कोरंडम #	खाणी उत्पादन मूल्य	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0 0 0	0 0 0	Mines Production Value	Corundum #

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 18.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(3)	(2)
11	फायर क्ले	खाणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Mines	Fire Clay
		उत्पादन	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Production	
		मूल्य	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Value	
12	सिलिमानाईट	खाणी	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	8	Mines	Sillimanite
		उत्पादन	-	-	-	-	-	-	-	9,449	-	-	-	-	9,449	Production	
		मूल्य	-	-	-	-	-	-	-	290	-	-	-	-	290	Value	
13	पायरोफिलाईट	खाणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Mines	Pyrophyllite
		उत्पादन	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Production	
		मूल्य	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Value	
14	क्वमझ	खाणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Mines	Quartz
		उत्पादन	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Production	
		मूल्य	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Value	
15	सिलिका सॅड	खाणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Mines	Silica sand
		उत्पादन	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Production	
		मूल्य	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Value	
16	सॅड (स्टोव्हिंग)	खाणी	-	-	-	-	-	1	4	1	5	-	-	-	11	Mines	Sand
		उत्पादन	-	-	-	-	-	0	92,163	22,688	4,88,804	-	-	-	6,03,655	Production	(Stowing)
		मूल्य	-	-	-	-	-	0	69	17	367	-	-	-	453	Value	
17	शेल	खाणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Mines	Shale
		उत्पादन	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Production	
		मूल्य	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Value	
18	लॅटराईट	खाणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Mines	Laterite
		उत्पादन	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Production	
		मूल्य	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Value	
19	क्रोमाईट	खाणी	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	Mines	Chromite
		उत्पादन	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	Production	
		मूल्य	-	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	0	Value	
20	फेल्सपार	खाणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Mines	Felspar
		उत्पादन	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Production	
		मूल्य	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Value	
21	फ्लुओराइट (श्रेणीकृत)	खाणी	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	Mines	Fluorite
		उत्पादन	-	-	-	-	-	-	-	-	1,175	-	-	-	1,175	Production	(Graded)
		मूल्य	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-	0	Value	
22	क्ले (इतर)	खाणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Mines	Clay
		उत्पादन	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Production	(others)
		मूल्य	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	Value	
23	गौण खनिजे (सर्व जिल्हे)	खाणी	3427 (सर्व जिल्हे)												3,427	Mines	Minor
		उत्पादन	135521670												13,55,21,670	Production	Minerals
		मूल्य	462157												4,62,517	Value	(All Districts)

टिप केंद्र शासनाचे दिनांक : १०/०२/२०१५ चे अधिसूचनेनुसार ३१ प्रमुख खनिज हे गौण खनिज घोषित करण्यात आलेले आहेत. त्या ३१ खनिजांमध्ये केओलिन, डोलोमाईट, सिलिका सॅण्ड व लॅटराईट या खनाजांचा समावेश असल्याने प्रमुख खनिज उत्पादनाबाबत वरीलप्रमाणे तक्त्यात ते सन २०१६-१७ करिता दर्शविण्यात आलेले नाही व त्या खनिजांचे उत्पादन गौण खनिजांमध्ये अंतर्भूत करण्यात आलेले आहे .
उत्पादन किलोमध्ये / production in Kg.

* जिल्हावार माहिती उपलब्ध नाही /* Districtwise break-up is not available. @ उत्पादन एक हजार टनात / production in '000' tones आधार :- इंडियन ब्युरो ऑफ माइन्स, भारत सरकार, नागपूर / Source:- Indian Bureau of Mines, Government of India, Nagpur.

१९. उत्पादन

१९.१. या विभागात चालू कारखाने, सरासरी दैनिक रोजगार, औद्योगिक उत्पादने आणि वार्षिक उद्योग पाहणीत गोळा केलेली काही निवडक औद्योगिक वैशिष्ट्ये याबद्दलची सांख्यिकी माहिती दिलेली आहे.

१९.२. तक्त्यातील आकडे मुख्य कारखाने निरीक्षक यांच्याकडून फॅक्टरी अॅक्ट, १९४८ च्या कलम २ एम (एक) आणि २ एम (दोन) व कलम ८५ खाली येणाऱ्या कारखान्यांची मूलभूत सांख्यिकी माहिती गोळा करून पाठविल्यानंतर त्या आधारावर अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाने संकलित केले आहेत. कलम २ (एम) (एक) खाली गेल्या बारा महिन्यातील कोणत्याही एका दिवशी १० किंवा अधिक कामगार असणारे व शक्तीचा वापर करणारे कारखाने आणि कलम २ (एम) (दोन) खाली २० किंवा अधिक कामगार असणारे पण शक्तीचा वापर न करणारे कारखाने यांचा समावेश होतो. या व्यतिरिक्त कारखान्यांतील कामगारांची संख्या व शक्तीचा वापर केला किंवा वापर केला नाही हे विचारात न घेताही राज्य शासनाने अधिसूचनेद्वारे शासकीय राजपत्रातून सांख्यिकी माहिती पुरविण्यासाठी भाग पाडलेल्या कारखान्यांचाही समावेश केला जातो. हे कारखाने ह्या फॅक्टरी अॅक्ट, १९४८ च्या कलम ८५ खाली येतात आणि यातील कारखान्यांची माहिती १ जानेवारी ते ३१ डिसेंबर या कालावधीत संपणाऱ्या लेख्या संबंधित आहे.

१९.३. राष्ट्रीय नमुना पाहणी संघटना (भारत सरकार) यांच्याकडून अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयास उपलब्ध झालेल्या वार्षिक उद्योग पाहणी पत्रकाच्या आधारावर आकडेवारी या विभागात दिली आहे. ही पत्रके गणना व गणनेतर या दोन क्षेत्रात विभागलेल्या कारखान्यांकडून गोळा केली जातात आणि त्यातील माहिती १ एप्रिल ते ३१ मार्च या कालावधीत संपणाऱ्या लेख्यासंबंधित असते. गणना क्षेत्रात ५० किंवा अधिक कामगार व शक्तीचा वापर करणारे कारखाने आणि १०० किंवा त्याहून अधिक कामगार व शक्तीचा वापर न करणाऱ्या कारखान्यांचा समावेश होतो. यांची दरवर्षी संपूर्ण गणना केली जाते. बाकीचे कारखाने गणनेतर क्षेत्राखाली येतात. १९७३-७४ पासून गणनेतर क्षेत्रातील एकूण कारखान्यांपैकी ५० टक्के कारखाने दरवर्षी निवडले जातात आणि त्याची दोन वर्षांच्या गटात पूर्ण पाहणी केली जाते. याशिवाय गणनेतर क्षेत्रात मोडणाऱ्या पण संपूर्ण भारतभर ५० कामगारांहून कमी कामगार असलेल्या कारखान्यांची गणना क्षेत्रातील कारखान्यांप्रमाणे दरवर्षी पाहणी केली जाते. तसेच या पाहणीत वीज तथा गॅस उत्पादन व वितरण व इतर सेवा तसेच स्वच्छता सेवा, दुरुस्ती व वैयक्तिक सेवा आणि चल चित्रपट यांचाही समावेश होतो. वर्कर्स अॅक्ट १९६६ खाली येणारे विडी व सिगारेट कारखाने सुद्धा यात अंतर्भूत आहेत. बंद स्वरूपाचे कारखाने सुद्धा विचारात घेतले जातात. पण संरक्षण खात्यातील कारखाने, हॉटेल आणि उपाहारगृहे, तेलाचे साठे व वितरण यामध्ये गुंतलेले, तांत्रिक शिक्षण संस्था (विकणे किंवा विनिमय यासाठी उत्पादन न करणाऱ्या) यांचा यात समावेश नाही.

१९.४. उत्पादक भांडवल वर्षाच्या शेवटच्या दिवसाशी निगडित असून त्यामध्ये स्थिर व खेळत्या भांडवलाचा समावेश असतो. कामगारांची संख्या ही वेगवेगळ्या शीर्षाखालील म्हणजे कामगार, कामगारेतर इ. कामगारांची एकत्रित दैनिक सरासरी संख्या असते आणि त्यामध्ये भरपगारी रजेवर असणाऱ्या म्हणजे वैद्यकीय रजेवर, नैमित्तिक रजेवर व पगारी दीर्घ मुदतीच्या रजेवर असणाऱ्या कामगारांचा समावेश असतो. विक्रीसाठी तयार केलेल्या वस्तू व उपवस्तू ह्यांचे मूल्य, ग्राहकांसाठी केलेल्या कामाच्या सेवेचा मोबदला, विकत घेतलेल्या स्थितीमध्येच विकलेल्या मालाचे मूल्य आणि वार्षिक पाहणी वर्षाच्या सुरुवातीला व शेवटी असणाऱ्या अर्ध कच्च्या स्वरूपाच्या मालाच्या साठ्यामधील मूल्यात येणारा फरक इत्यादींचा समावेश 'एकूण उत्पादन' यात असतो. मूल्यवृद्धी ही उत्पादन मूल्यातून, उत्पादन खर्च व मूल्यघट वजा करून काढली जाते.

19. MANUFACTURING

19.1. In this section, statistics regarding working factories, average daily employment, industrial production and some selected industrial characteristics collected in the Annual Survey of Industries is presented.

19.2 The data on working factories, are compiled by the Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, on the basis of data collected by the Chief Inspector of Factories from the factories covered under sections 2 (m) (i), 2 (m) (ii) and sec. 85 of the Factories Act, 1948. The factories using power, which employed 10 or more workers on any day of the preceding 12 months are covered under section 2 (m) (i) and the factories not using power employing 20 or more workers under section 2 (m) (ii). Apart from these two categories, State Government by notification in Official Gazette specifies a number of factories and makes obligatory for such factories to supply statistical information notwithstanding the number of persons employed therein and using or not using power. These factories are covered under section 85 of the factories Act, 1948. The information relates to the accounting year of factory ending on any day between 1st January to 31st December.

19.3. The statistics relating to Annual Survey of Industries are based on the returns supplied to this Directorate by National Sample Survey Organisation, Government of India, which collects the data from the factories divided in two sectors, viz. (i) Census sector, (ii) Non-census sector and returns relate to the accounting year of the factory ending on any day between 1st April to 31st March. In the census sector, factories employing 50 or more workers and using power and factories employing 100 or more workers and not using power are covered on complete enumeration basis every year. The remaining factories are covered in the non-census sector. In the non-census sector, since 1973-74, 50 per cent of the factories are selected every year and thus this sector is covered fully in a block period of two years. The factories in the non-census sector, having less than 50 workers all over India, are treated on par with factories in the census sector. The survey extends to all the manufacturing units including production and distribution of electricity, gas, water and also service industries like sanitary services, repairs services and personal services and motion picture production. The survey extends also to Bidi and Cigar units which are covered under Workers Act, 1966. It also includes the factories reported closed. However it excludes defense factories, restaurants and cafes, those engaged in storage and distribution of oil, technical training institution (not producing anything for sale or exchange).

19.4. Productive capital which relates to the last day of the year consists of fixed and working Capital. Number of persons employed is the average number of persons employed under various heads, such as workers, other than workers, etc. and it includes persons on leave with pay such as sick leave, casual leave or paid vacation. Gross output represents value of products and by-products manufactured for sale, work done for customers and a sale value of goods sold in the same condition as purchased and is adjusted for the difference in stocks of semi-finished goods at the beginning and at the end of the survey year. Value added by manufacture is computed by deducting from the gross ex-factory value of output, the gross value of input and value added is not of depreciation.

19. उत्पादन / MANUFACTURING
तक्ता क्रमांक / TABLE No.19.1
नोंदणीकृत कारखान्यांची संख्या / Number of Registered Factories
(2016)

अ. क्र. Sr.No	जिल्हे (2)	विभाग २ (एम) (१) Under Section 2 (M) (i)	विभाग २ (एम) (२) Under Section 2 (M) (ii)	विभाग ८५ Under Section 85	एकूण (संख्या) Total (Nos.)	कामगारांची सरासरी संख्या Average number of Workers employed	Districts (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	मुंबई शहर	1,267	26	141	1,434	98,838	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	3,304	21	237	3,562	2,56,841	Mumbai Suburban
3	ठाणे	4,592	8	723	5,323	2,47,386	Thane
4	पालघर	3,390	-	183	3,573	1,74,489	Palghar
5	रायगड	1,169	1	151	1,321	1,18,984	Raigad
6	रत्नागिरी	233	1	144	378	28,944	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	69	3	78	150	3,986	Sindhudurg
8	नाशिक	1,683	8	261	1,952	1,45,401	Nashik
9	धुळे	167	-	153	320	14,196	Dhule
10	नंदुरबार	40	-	33	73	3,062	Nandurbar
11	जळगाव	623	10	245	878	44,940	Jalgaon
12	अहमदनगर	695	-	253	948	39,722	Ahmednagar
13	पुणे	4,685	5	216	4,906	6,06,137	Pune
14	सातारा	445	2	102	549	60,531	Satara
15	सांगली	488	-	231	719	39,473	Sangli
16	सोलापूर	522	3	3,099	3,624	57,313	Solapur
17	कोल्हापूर	1,212	1	479	1,692	1,10,802	Kolhapur
18	औरंगाबाद	873	4	217	1,094	1,06,199	Aurangabad
19	जालना	145	-	38	183	12,018	Jalna
20	परभणी	101	1	57	159	14,411	Parbhani
21	हिंगोली	36	-	23	59	2,643	Hingoli
22	बीड	113	1	45	159	11,504	Beed
23	नांदेड	94	-	144	238	28,588	Nanded
24	उस्मानाबाद	50	21	16	87	7,087	Osmanabad
25	लातूर	102	1	21	124	14,674	Latur
26	बुलढाणा	284	-	81	365	12,268	Buldhana
27	अकोला	336	2	62	400	9,760	Akola
28	वाशिम	47	-	41	88	2,831	Washim
29	अमरावती	130	-	147	277	7,571	Amravati
30	यवतमाळ	182	13	65	260	10,660	Yavatmal
31	वर्धा	149	-	54	203	19,951	Wardha
32	नागपूर	1,094	2	760	1,856	1,24,412	Nagpur
33	भंडारा	67	-	66	133	7,055	Bhandara
34	गोंदिया	22	-	51	73	3,708	Gondiya
35	चंद्रपूर	172	-	69	241	30,443	Chandrapur
36	गडचिरोली	24	-	8	32	2,286	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	28,605	134	8,694	37,433	24,79,114	Maharashtra State

आधार :- औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, मुंबई.

Source:- Directorate of Industrial Safety and Health, Mumbai.

19. उत्पादन / MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक / TABLE No.19.2

निर्मिती करणा-या उद्योगांचे उत्पादन व रोजगार (मालिका)

Production and employment of Manufacturing industries (Series)
(2016-17)

अ. क्र. Sr. No	उद्योग गट	कारखान्यांची संख्या No. of Units	एकूण रोजगार Total Employment	एकूण गुंतवणूक (लाख रुपये) Total Investment (Lakh Rs.)	एकूण उत्पादन (लाख रुपये) Total Production (Lakh Rs.)	Industry Group
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	सूत काढणे, वटणी, सफाई इ.	705	17,725	4,68,136	19,21,857	Cotton, ginning, cleaning etc.
2	मीठाचे उत्पादन	37	215	99	309	Extraction of salt
3	खाद्य उत्पादने	2,548	2,02,105	61,04,525	1,15,60,411	Manufacture of Food products
4	पेये	260	21,519	6,79,486	11,32,103	Manufacture of Beverages
5	तंबाखू उत्पादने	92	31,132	2,84,469	4,29,966	Manufacture of Tobacco products
6	वस्त्रोद्योग	1,821	152,479	22,72,068	41,04,323	Manufacture of Textiles
7	परिधान करण्याची वस्त्रे	1,038	38,408	3,31,079	7,27,510	Manufacture of Wearing apparels
8	चामडे व तत्सम वस्तूंचे उत्पादन	123	4,270	45,399	1,03,578	Manufacture of leather and related products
9	लाकूड व लाकडाची उत्पादने (फर्निचर सोडून)	228	4,220	64,963	1,09,861	Manufacture of Wood and products of wood and cork, except furniture; Manufacture of articles of straw and plaiting materials
10	कागद आणि कागदाची उत्पादने	851	28,480	10,43,341	14,93,437	Manufacture of Paper and paper products
11	मुद्रण व ध्वनी व चित्रमुद्रणाचे पुनरुत्पादन	864	29,134	5,49,581	8,86,278	Printing and reproduction of recorded media
12	कोळसा, शुद्ध पेट्रोलियम यांची उत्पादने इ.	186	18,319	24,47,996	1,24,61,586	Manufacture of Coke refined petroleum products
13	रसायने व रासायनिक उत्पादने	1,842	1,42,375	42,59,458	95,66,108	Manufacture of Chemicals and chemical products
14	औषध, वैद्यकीय रसायने व वनस्पती शास्त्रीय उत्पादने	780	1,07,487	28,65,256	45,54,260	Manufacture of pharmaceuticals, medicinal chemical and botanical products
15	रबर आणि प्लॅस्टिक उत्पादने	1,745	1,29,819	25,79,552	50,65,108	Manufacture of Rubber and plastic products
16	इतर अधातू खनिज उत्पादने	915	56,815	15,30,263	21,16,225	Manufacture of Other non-metallic min. products
17	मूलभूत धातूंची उत्पादने	1,285	1,22,195	63,44,780	1,08,65,283	Manufacture of Basic metals
18	धातूच्या तयार वस्तूंची उत्पादने (यंत्रे व यंत्रसामग्री सोडून)	3,450	1,50,211	21,72,041	43,07,124	Manufacture of Fabricated metal products except machinery and equipment
19	संगणक, विद्युत आणि ऑप्टिकल उत्पादने	431	42,122	7,43,579	19,97,510	Manufacture of computer, electronic and optical products
20	विद्युत सामग्रीची उत्पादने	1,432	90,897	20,87,368	55,80,694	Manufacture of electrical equipment
21	यंत्र व यंत्रसामग्रीचे उत्पादन	2,045	1,53,922	37,37,004	71,18,844	Manufacture of Machinery and equipments, n.e.c.
22	मोटर वाहने, ट्रेलर्स व निम- ट्रेलर्स यांचे उत्पादन	1,404	1,93,286	51,16,220	1,17,10,280	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
23	इतर परिवहन सामग्रीचे उत्पादन	351	57,734	10,60,919	32,86,090	Manufacture of other transport equipments
24	फर्निचरचे उत्पादन	215	15,268	2,80,863	3,74,133	Manufacture of furniture

तक्ता क्रमांक / Table No.19.2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
25	इतर उत्पादने	1,036	59,887	11,02,493	33,42,754	Other manufacturing
26	यंत्र व यंत्रसामग्रीची दुरुस्ती व यंत्रसामग्री बसविणे	105	6,839	1,49,998	2,12,803	Repair and installation of machinery and equipment
27	टाकाऊ वस्तूंचे संचयन, प्रक्रिया व विल्हेवाट, वस्तूंचा पुनर्वापर	33	963	17,039	49,431	Waste collection, treatment and disposal activities, materials recovery
28	प्रकाशने	24	1,834	29,526	75,636	Publishing activities
29	इतर कार्ये	1,164	46,494	19,12,755	23,43,534	Other activities
	एकूण	27,010	19,26,154	5,02,80,256	10,74,97,036	Total

उद्योग गटाचे वर्णन 2008 प्रमाणे आहे / N.I.C. 2008

आधार-- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source-- Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.3

19. उत्पादन / MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक / TABLE No.19.3

खादी व ग्रामोद्योग मंडळाकडून निरनिराळ्या उद्योगांना दिलेले अनुदान व कर्ज पुरवठा (मालिका)

Amount of grants and loan disbursed to various Industries by Khadi and Village Industries Boards (Series)

(₹ '०००/₹ in '000)

अ. क्र. Sr.No	उद्योग (2)	अनुदान व वितरण रक्कम / Grants and Amount Disbursed										Industry (2)
		1960-61		1970-71		1980-81		1990-91		2001-02		
		अनुदान Grants	कर्ज Loan	अनुदान Grants	कर्ज Loan	अनुदान Grants	कर्ज Loan	अनुदान Grants	कर्ज Loan	अनुदान Grants	कर्ज Loan	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	खादी	78	249	29	94	616	1,003	122	4,352	Khadi
2	प्रक्रिया करणारे उद्योग	12	7	3	34	113	227	125	5,155	..	3,569	Processing C. and P.
3	ग्रामीण तेल उद्योग	165	515	31	1,401	6	3,359	214	28,808	Village Oil Industry
4	ग्रामीण कातडी उद्योग	20	44	16	187	127	1,622	55	6,194	..	5,181	Village Leather Industry
5	आगपेटी लघु उद्योग	85	514	6	1,214	..	500	Cotton Match Industry
6	गूळ व खांडसरी उद्योग	181	122	10	96	..	206	..	4,827	..	1,493	Gur and Khandasari Industry
7	ताड गूळ उद्योग	34	9	10	160	90	946	..	97	Palm Gur Industry
8	अखाद्य तेले व साबण उद्योग	6	92	10	55	28	131	..	1,546	Non-edible Oil & Soap Industry
9	हाताने तयार करणारे कागद उद्योग	120	107	123	320	232	833	801	2,119	..	240	Handmade Paper Industry
10	मधू मक्षिका पालन उद्योग	77	17	3	59	7	50	50	660	..	86	Bee Keeping Industry
11	ग्रामीण कक्कुट पालन उद्योग	7	5	12	558	189	1,955	85	7,170	Village Poultry Industry
12	वाख उद्योग	9	31	4	42	97	1,233	..	983	Fibre Industry
13	सुतार व लोहार उद्योग	18	117	162	2,417	404	16,588	..	3,955	Carpentry & Blacksmith Industry
14	गोबर गॅस उद्योग	309	467	12	Gobar gas Industry
15	चुना तयार करणारे उद्योग	1	16	20	268	1	2,175	..	1,118	Lime Manufacturing Industry
16	ग्रामोद्योग विक्री भांडार	3	3	52	5	10	34	159	12,672	Gramodyog Sales Depot
17	वेत व बांबू उद्योग	81	2	131	109	881	..	100	Cane & Bamboo Industry
18	अॅल्युमिनियम औषध व	78	..	95	..	2,065	Aluminium Collection of medicines & Medicinal plants
19	जडीबुटी गोळा करणे	418	Fruit Processing
20	फळावरील प्रक्रिया	554	..	4,741	..	690	Gums and Raisins
21	गोंद व राळ तयार करणे	Kath Industry
22	काथ उद्योग	245	16	3,274	Village industry Godowns
23	ग्रामीण उद्योगाकरिता गोदामे	Poly Vastra
24	पॉली वस्त्र	Others
25	इतर	9	..	96	264	12,209	..	12,091	
	एकूण	712	1,170	732	3,759	1,613	13,686	2,598	1,19,247	0	30,103	Total

तक्ता क्रमांक / Table No. 19.3

(₹ लाखत / ₹ in Lakhs)

अ. क्र.	उद्योग	अनुदान व वितरण रक्कम / Grants and Amount Disbursed										Industry
		2012-13		2013-14		2014-15		2015-16		2016-17		
		अनुदान Grants (13)	कर्ज Loan (14)	अनुदान Grants (15)	कर्ज Loan (16)	अनुदान Grants (17)	कर्ज Loan (18)	अनुदान Grants (19)	कर्ज Loan (20)	अनुदान Grants (21)	कर्ज Loan (22)	
(1)	(2)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(2)
1	खादी	178.22	62.08	0.00	0.00	0.00	0.00	68.80	0.00	Khadi
2	प्रक्रिया करणारे उद्योग	136.50	294.10	1,526.88	532.10	17.83	51.33	9.50	24.82	781.28	1893.75	Processing C.and P.
3	ग्रामीण तेल उद्योग	15.75	45.00	44.25	14.95	8.75	25.00	0.00	0.00	45.71	130.60	Village Oil Industry
4	ग्रामीण कातडी उद्योग	1.75	4.00	25.38	29.13	0.00	0.00	1.10	3.78	21.20	58.96	Village leather Industry
5	आगपेटी लघु उद्योग	43.00	15.05	0.35	1.00	0.20	0.60	20.73	60.55	Cottage Match Industry
6	गूळ व खांडसरी उद्योग	15.54	36.55	261.60	107.04	1.75	5.00	0.30	0.60	112.68	306.34	Gur and Khandasari Industry
7	ताड गूळ उद्योग	0.50	0.18	0.00	0.00	0.00	0.00	3.33	9.50	Palm Gur Industry
8	अखाद्य तेले व साबण उद्योग	165.84	74.50	0.00	0.00	0.20	1.50	29.33	83.80	Non-edible Oil and Soap Industry
9	हाताने तयार करणारे कागद उद्योग	292.59	121.12	0.00	0.00	0.40	0.95	68.56	202.20	Handmade paper Industry
10	मधू मक्षिका पालन उद्योग	3.16	1.16	0.00	0.00	3.60	0.80	9.57	33.05	Bee Keeping Industry
11	ग्रामीण कक्कुट पालन उद्योग	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	17.25	53.56	Village Poultry Industry
12	वाख उद्योग	9.45	..	28.56	26.31	0.00	0.00	46.49	72.10	13.74	39.16	Fiber Industry
13	सुतार व लोहार उद्योग	35.62	44.50	1,042.25	565.81	2.13	7.50	5.60	23.78	368.13	954.09	Carpentry and Blacksmith Industry
14	गोबर गॅस उद्योग	25.00	6.25	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	Gobar Gas Industry
15	चुना तयार करणारे उद्योग	36.21	110.61	238.01	74.65	6.55	25.00	0.10	0.50	16.11	46.06	Lime Manufacturing Industry
16	ग्रामोद्योग विक्री भांडार	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	Gramodyog Sales Depot
17	वेत व बांबू उद्योग	1.00	4.00	11.85	3.62	0.90	2.60	36.57	93.09	14.68	37.25	Cane and Bamboo Industry
18	अॅल्युमिनियम	28.00	34.8	0.00	0.00	0.00	0.00	15.25	43.60	Aluminum
19	औषध व जडीबुटी गोळा करणे	20.70	26.55	0.00	0.00	0.60	6.00	26.50	50.66	Collection of Medicinal and plants
20	फळावरील प्रक्रिया	0.52	0.00	236.85	84.35	0.35	1.00	0.90	0.60	323.77	978.33	Fruit processing
21	गोंद व राळ	0	0	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	Gum and Resins
22	काथ उद्योग	25	8.75	0.00	0.00	0.00	0.00	6.21	24.85	Kath Industry
23	ग्रामीण उद्योगा-करिता गोदामे	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	Village Industries Godowns
24	पॉली वस्त्र	2.00	0.70	4.50	18.00	2.00	5.80	31.03	86.75	Poly Vastra
25	रेव्हनीन पी.व्ही.सी	35.09	101.84	139.43	48.00	Rexin P.V.C
26	सेवा उद्योग	10.17	26.13	1,864.65	823.27	16.67	47.60	117.25	277.10	890.16	2,001.18	Service Industry
27	वस्त्रोद्योग	2.85	8.15	373.81	185.96	4.00	12.00	163.54	162.23	498.01	1,227.51	Textiles
28	लाख शेलॅक	7.37	21.05	438.27	251.04	0.00	0.00	4.70	13.75	52.48	138.78	Shellac
29	रबर उद्योग	6.90	19.71	0.00	0.00	0.00	0.00	0.10	0.50	9.28	26.50	Rubber
30	इलेक्ट्रॉनिक्स	84.33	34.05	0.00	0.00	2.47	12.95	34.73	112.89	Electronics
31	ब्रास मेटल	10.98	3.05	0.00	0.00	0.40	1.78	9.39	31.30	Brass Metal
32	ग्रामोद्योग	172.46	146.83	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	Village Indl. Estate
33	मेणबत्ती उद्योग	0.00	0.00	0.65	2.5	Candle making
34	प्लॅस्टीक उद्योग	8.75	25.00	6.00	2.10	0.00	0.00	0.50	2.20	27.48	63.43	Plastic
35	ज्वेलरी	0.87	..	84.56	72.39	0.00	0.00	0.10	1.00	90.00	223.74	Jewelry
36	ग्रामीण कुंभार उद्योग	113.48	34.78	11.37	32.50	3.40	8.80	277.26	747.79	Village pottery
37	इतर	0.00	0.00	40.01	114.97	32.08	90.55	1,150.43	2,436.01	Others
एकूण		324.34	740.64	7,487.61	3,390.57	115.16	343.50	432.10	712.69	4,849.67	11,786.11	Total

टीप - N.A. - उपलब्ध नाही / Not available, आधार - महाराष्ट्र राज्य खादी ग्रामोद्योग मंडळ, मुंबई / Source - Maharashtra State Khadi and Village Industries Board, Mumbai

19. उत्पादन / MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक / TABLE No.19.4

औद्योगिक क्षेत्रातील भू-खंड विकास / Industrial area Estate developed
(2016-17)

अ.क्र. Sr.No.	वर्ष / Year जिल्हे	भूखंडाची संख्या No.of Estates	औद्योगिक धंद्यासाठी	औद्योगिक धंद्यासाठी भूखंड		Districts
			संपादित क्षेत्र Industrial area acquired हेक्टर / Hectare	Industrial Plots		
(1)	(2)	(3)	(4)	विकसित Developed	वाटप केलेले Allotted	(2)
	1970-71	33	837.68	159	409	
	1980-81	59	743.55	1,755	2,137	
	1990-91	58	24,066.99	24,706	20,548	
	1995-96	143	35,306.96	37,264	32,987	
	2009-10	184	50,052.9	62,656	55,827	
	2010-11	189	52,960.32	65,991	58,110	
	2011-12	190	53,041.58	68,468	60,029	
	2012-13	286	1,20,701.06	34,970.51	38,809.57	
	2013-14	298	1,30,273.97	42,900.06	38,876.85	
	2014-15	246	57,957.22	52,748	49,278	
	2015-16	249	58,172.74	53,656	49,504	
1	मुंबई शहर	1	127.52	281	280	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर					Mumbai Suburban
3	ठाणे	12	4,191.73	6,664	6,543	Thane
4	पालघर	1	1,028.55	1,403	1,401	Palghar
5	रायगड	10	4,640.10	2,351	2,292	Raigad
6	रत्नागिरी	8	2,662.87	1,507	1,433	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	1	285.75	623	572	Sindhudurg
8	नाशिक	9	3,040.88	3,188	3,079	Nashik
9	धुळे	7	1,608.75	1,106	1,030	Dhule
10	नंदुरबार	2	66.19	206	206	Nandurbar
11	जळगाव	5	1,236.80	2,583	2,378	Jalgaon
12	अहमदनगर	6	1,568.25	2,592	2,239	Ahmednagar
13	पुणे	17	7,742.36	5,159	5,024	Pune
14	सातारा	11	1,489.19	1,543	1,468	Satara
15	सांगली	12	1,089.57	2,145	1,983	Sangli
16	सोलापूर	7	1,789.21	2,525	2,258	Solapur
17	कोल्हापूर	7	1,902.59	2,628	2,621	Kolhapur
18	औरंगाबाद	8	4,682.90	3,155	3,074	Aurangabad
19	जालना	9	718.05	1,005	845	Jalna
20	परभणी	3	200.55	330	316	Parbhani
21	हिंगोली	3	228.90	319	296	Hingoli
22	बीड	5	121.04	531	313	Beed
23	नांदेड	7	1,112.40	966	822	Nanded
24	उस्मानाबाद	6	567.75	689	641	Osmanabad
25	लातूर	5	1,457.39	1,384	1,322	Latur
26	बुलढाणा	7	663.44	617	540	Buldhana
27	अकोला	7	1,143.55	1,807	1,362	Akola
28	वाशिम	5	270.44	135	65	Washim
29	अमरावती	12	3,376.71	1,098	963	Amravati
30	यवतमाळ	10	923.88	691	625	Yavatmal
31	वर्धा	5	608.36	656	602	Wardha
32	नागपूर	13	5,779.40	3,720	3,440	Nagpur
33	भंडारा	6	371.65	138	120	Bhandara
34	गोंदिया	6	700.46	251	226	Gondiya
35	चंद्रपूर	14	3,216.88	689	625	Chandrapur
36	गडचिरोली	4	119.15	167	142	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		251	60,733.21	54,852	51,146	Maharashtra State

आधार :- मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ, मुंबई.

Source:- Chief Engineer, Maharashtra Industrial Development Corporation, Mumbai.

19. उत्पादन/ MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक / TABLE No.19.5

महाराष्ट्रातील औद्योगिक उत्पादन / Industrial Production in Maharashtra
(2016-17)

अ. क्र. Sr. No	उत्पादित वस्तूचे नाव (1)	परिमाण (2)	उत्पादन Production (4)	Unit (3)	Name of the Item (2)
1	कोळसा	हजार टन	40,559	Thousand Tonnes	Coal
2	चुनखडी	हजार टन	12,124	Thousand Tonnes	Lime Stones
3	साखर	हजार टन	4,200	Thousand Tonnes	Sugar
4	मीठ	हजार टन	152	Thousand Tonnes	Salt
5	सर्व प्रकारचे सूत	हजार कि.ग्रॅम	2,93,330	Thousand Kg.	All Yarn
6	सर्व प्रकारचे कापड	हजार चौरस मीटर	2,70,530	Thousand Sq. Meters	All cloth
7	वीज	दशलक्ष कि.वॉट तास	1,15,046	Million KWH	Electricity

आधार :- १) भारतीय खान ब्यूरो, नागपूरचे भारतीय खनिज वर्ष पुस्तक
 २) वस्त्रनिर्माण आयुक्त, भारत सरकार, मुंबई
 ३) सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
 ४) केंद्रीय विद्युत प्राधिकरण
 ५) महानिर्मिती
 ६) महावितरण
 ७) बेस्ट
 ८) टाटा पॉवर
 ९) अदानी इलेक्ट्रीसिटी मुंबई मर्या.

Source:- 1) Indian Minerals Yearbook, Indian Bureau of Mines, Nagpur
 2) Textile Commissioner, Government of India, Mumbai
 3) Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.
 4) Central Electricity Authority
 5) MAHAGENCO
 6) MAHADISCOM
 7) BEST
 8) Tata Power
 9) Adani Electricity Mumbai Ltd

**19. उत्पादन /
तक्ता क्रमांक /
चालू कारखान्यातील कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण /**

अ. क्र. Sr.No	जिल्हे	कामगार 1-9 Workers		कामगार 10-19 Workers		कामगार 20-49 Workers		कामगार 50-99 Workers		कामगार 100-249 Workers	
		F	W	F	W	F	W	F	W	F	W
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	मुंबई शहर	267	1,523	422	5,669	400	11,498	144	9,207	71	10,025
2	मुंबई उपनगर	598	3,434	913	12,416	1,009	28,594	362	23,191	279	41,816
3	ठाणे	1,196	7,675	1,969	27,613	3,296	93,971	1,326	81,377	653	96,794
4	पालघर										
5	रायगड	226	1,498	267	3,801	395	12,220	224	14,357	161	25,431
6	रत्नागिरी	149	793	73	959	77	2,478	32	2,233	29	4,653
7	सिंधुदुर्ग	72	329	21	314	28	873	15	1,057	5	601
8	नाशिक	436	2,310	502	6,984	555	17,603	184	12,614	143	22,063
9	धुळे	183	882	58	769	53	1,614	13	869	18	2,838
10	नंदुरबार	49	242	18	235	12	393	3	215	1	189
11	जळगाव	281	1,347	320	4,156	220	6,649	46	2,852	22	3,407
12	अहमदनगर	296	1,154	366	4,964	211	6,160	47	2,972	39	5,803
13	पुणे	384	2,353	966	13,724	1,638	49,441	783	48,963	646	98,602
14	सातारा	111	402	113	1,570	137	4,448	75	5,243	71	11,234
15	सांगली	281	1,378	222	3,075	166	5,224	58	3,650	41	6,095
16	सोलापूर	3,095	15,325	166	2,212	138	4,205	61	4,072	33	5,122
17	कोल्हापूर	485	2,572	555	8,095	403	12,306	142	9,782	108	16,686
18	औरंगाबाद	197	985	206	2,993	376	11,532	115	7,802	125	19,678
19	जालना	37	189	39	545	82	2,686	22	1,489	10	1,643
20	परभणी	48	131	9	132	51	1,455	3	191	2	291
21	हिंगोली	18	63	3	35	14	385	5	250	1	232
22	बीड	78	285	7	104	30	993	8	518	3	382
23	नांदेड	121	377	21	284	42	1,383	11	677	8	1,326
24	उस्मानाबाद	10	67	34	491	12	415	9	527	9	1,502
25	लातूर	55	371	55	727	30	949	7	414	13	2,136
26	बुलढाणा	101	396	172	2,184	37	1,107	11	665	7	1,191
27	ओला	122	640	197	2,376	49	1,430	12	689	9	1,339
28	वाशिम	42	147	24	305	14	428	3	218	3	393
29	अमरावती	163	671	58	764	35	1,056	2	102	8	1,248
30	यवतमाळ	75	265	85	1,076	70	1,951	11	614	10	1,667
31	वर्धा	44	256	31	465	42	1,308	11	683	10	1,746
32	नागपूर	579	2843	254	3,505	382	12,212	120	8,053	109	16,769
33	भंडारा	84	387	15	199	21	575	4	292	5	608
34	गोंदिया	37	197	9	117	5	145	3	232	1	106
35	चंद्रपूर	81	409	29	394	32	1,026	5	393	14	2,302
36	गडचिरोली	12	70	13	161	7	242	3	159	1	150
महाराष्ट्र राज्य		10,013	51,966	8,212	1,13,413	10,069	2,98,955	3,880	2,46,622	2,668	4,06,068

F : कारखाने / Factories
W : कामगार / Workers

INDUSTRIES AND MINING**TABLE No.19.6****Distribution of working factories according to their workers strength (2015)**

कामगार 250-499 Workers		कामगार 500-749 Workers		कामगार 750-999 Workers		कामगार 1000-4999 Workers		५,००० व त्याहून अधिक कामगार 5,000 and above Workers		एकूण Total		Districts
F (13)	W (14)	F (15)	W (16)	F (17)	W (18)	F (19)	W (20)	F (21)	W (22)	F (23)	W (24)	(2)
16	5,025	5	2,915	5	4,639	5	10,230	1	9,982	1,336	70,713	Mumbai City
75	25,203	11	6,548	5	4,519	13	27,984	1	8,190	3,266	1,81,895	Mumbai Suburban
147	49,016	41	22,869	7	5,998	28	47,494	--	--	8,663	4,32,807	Thane Palghar
49	16,290	13	7,529	6	5,293	6	11,760	1	12,768	1,348	1,10,947	Raigad
9	3,597	3	1,797	--	--	3	4,544	--	--	375	21,054	Ratnagiri
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	141	3,174	Sindhudurg
45	16,537	11	6,594	4	3,591	13	19,098	--	--	1,893	1,07,394	Nashik
4	1,182			1	755	2	2,449	--	--	332	11,358	Dhule
1	376	1	530			1	1,026	--	--	86	3,206	Nandurbar
7	2,427	2	1,000	3	2,689	5	10,318	--	--	906	34,845	Jalgaon
25	9,506	7	4,217	6	5,365	4	5,154	--	--	1,001	45,295	Ahmednagar
223	77,815	71	42,207	45	37,400	53	92,132	4	33,991	4,813	4,96,628	Pune
28	10,173	11	6,831	4	3,686	7	9,325	--	--	557	52,912	Satara
28	9,875	6	3,714	2	1,910	2	2,549	--	--	806	37,470	Sangli
25	9,602	14	8,206	3	2,453	1	1,558	--	--	3,536	52,755	Solapur
35	12,503	19	11,750	5	4,076	7	9,637	--	--	1,759	87,407	Kolhapur
52	18,030	11	6,602	11	9,255	7	9,778	1	6,118	1,101	92,773	Aurangabad
13	4,300	--	--	2	1,576	--	--	--	--	205	12,428	Jalna
7	2,417	--	--	--	--	--	--	--	--	120	4,617	Parbhani
3	947	--	--	--	--	--	--	--	--	44	1,912	Hingoli
6	2,307	--	--	1	800	--	--	--	--	133	5,389	Beed
5	1,698	--	--	--	--	1	2,401	--	--	209	8,146	Nanded
7	2,631	2	1,100	--	--	2	2,298	--	--	85	9,031	Osmanabad
7	2,706	3	1,504	--	--	--	--	--	--	170	8,807	Latur
4	1,103	2	1,158	1	788	--	--	--	--	335	8,592	Buldhana
1	315	--	--	--	--	1	1,547	--	--	391	8,336	Akola
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	86	1,491	Washim
2	620	1	508	--	--	1	1,676	--	--	270	6,644	Amravati
1	258	--	--	--	--	1	2,378	--	--	253	8,209	Yavatmal
9	3,339	2	1,208	1	873	4	6,928	--	--	154	16,806	Wardha
41	14,966	12	7,744	6	5,387	7	11,773	--	--	1,510	83,252	Nagpur
2	595	--	--	--	--	2	3,064	--	--	133	5,720	Bhandara
--	--	--	--	--	--	1	2,286	--	--	56	3,083	Gondiya
4	1,696	4	2,592	3	2,664	6	10,870	--	--	178	22,346	Chandrapur
2	754	--	--	--	--	--	--	--	--	38	1,536	Gadchiroli
883	3,07,809	252	1,49,123	121	1,03,717	183	3,10,257	8	71,049	36,289	20,58,978	Maharashtra State

आधार : औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : Directorate of Industrial safety and Health, Govt. of Maharashtra, Mumbai

१९. उद्योग आणि खाणकाम /
तक्ता क्रमांक /
३१ डिसेंबर २०१५ रोजी संपणाऱ्या वर्षातील चालू कारखान्यांच्यांची व त्यातील सरासरी दैिक कामगारांची प्रमुख उद्योग
गटानुसार संख्या /

अ. क्र.	जिल्हे	01 कृषी, शिकार व संबंधित सेवा सूत काढणे, वटणी, सफाई इत्यादी सेवा		05 कोळसा, दगडी कोळसा यांचे खाणकाम		07 कच्चा धातुचे खाणकाम		08 इतर खनिज व धातुचे खाणकाम		09 खाणकाम संबंधित सेवा कार्ये	
		Crop and animal production, hunting and related services		Mining of coal and lignite		Mining of metal ores		Other mining and quarrying		Mining support service activities	
		F	W	F	W	F	W	F	W	F	W
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(10)	(11)
1	मुंबई शहर	1	5	--	--	--	--	--	--	--	--
2	मुंबई उपनगर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
3	ठाणे	--	--	--	--	--	--	5	103	--	--
4	पालघर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
5	रायगड	--	--	--	--	1	76	--	--	2	16
6	रत्नागिरी	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
7	सिंधुदुर्ग	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
8	नाशिक	2	77	--	--	--	--	--	--	--	--
9	धुळे	26	1,731	--	--	--	--	1	21	--	--
10	नंदुरबार	9	1,144	--	--	--	--	--	--	--	--
11	जळगांव	118	4,017	--	--	--	--	1	16	--	--
12	अहमदनगर	21	565	--	--	--	--	--	--	--	--
13	पुणे	--	--	--	--	--	--	2	93	--	--
14	सातारा	1	30	--	--	--	--	--	--	--	--
15	सांगली	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
16	सोलापूर	--	--	--	--	--	--	3	369	--	--
17	कोल्हापूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
18	औरंगाबाद	51	2,205	--	--	--	--	--	--	--	--
19	जालना	53	1,976	--	--	--	--	--	--	--	--
20	परभणी	53	1,782	--	--	--	--	--	--	--	--
21	बीड	28	882	--	--	--	--	--	--	--	--
22	नांदेड	10	271	--	--	--	--	--	--	--	--
23	उस्मानाबाद	1	131	--	--	--	--	--	--	--	--
24	लातूर	1	30	--	--	--	--	--	--	--	--
25	हिंगाली	13	380	--	--	--	--	--	--	--	--
26	बुलढाणा	76	1,506	--	--	--	--	--	--	--	--
27	अकोला	59	1,207	--	--	--	--	1	12	--	--
28	अमरावती	13	381	--	--	--	--	--	--	--	--
29	यावतमाळ	29	510	--	--	--	--	--	--	--	--
30	वाशिम	99	2,316	--	--	--	--	--	--	--	--
31	वर्धा	55	2,186	--	--	--	--	--	--	--	--
32	नागपूर	23	1,795	--	--	--	--	3	81	--	--
33	भंडारा	1	25	--	--	--	--	--	--	--	--
34	गोंदिया	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
35	चंद्रपूर	4	227	--	--	--	--	--	--	--	--
36	गडचिरोली	1	50	--	--	--	--	--	--	--	--
	महाराष्ट्र राज्य	748	25,429	0	0	1	76	16	695	2	16

INDUSTRIES AND MINING

TABLE No.19.7

Number of working factories and average daily employment in Major Groups of Industries during the year ending 31st December, 2015

10		11		12		13		Districts (2)
खाद्य उत्पादन		पेयांचे उत्पादन		तंबाखू उत्पादन		कापडांचे उत्पादन		
Manufacture of food products		Manufacture of beverages		Manufacture of tobacco products		Manufacture of textiles		
F (11)	W (12)	F (13)	W (14)	F (15)	W (16)	F (17)	W (18)	
117	3,168	8	81	1	24	37	4,016	Mumbai City
129	11,028	22	1,860	1	39	96	3,863	Mumbai Suburban
311	14,659	109	3,569	4	551	1,123	72,205	{ Thane Palghar
110	8,909	28	1,695	--	--	11	925	Raigad
40	2,956	44	1,013	2	18	3	91	Ratnagiri
34	1,524	18	177	--	--	--	--	Sindhudurg
142	6,311	37	2,174	--	--	129	3,784	Nashik
84	2,528	9	52	--	--	59	2,617	Dhule
40	1,577	6	80	--	--	--	--	Nandurbar
192	6,925	30	216	14	1,045	5	1,279	Jalgaon
151	15,175	27	1,464	6	1,307	5	106	Ahmednagar
239	31,448	50	2,593	3	699	26	3,691	Pune
97	9,990	18	599	3	95	9	779	Satara
143	13,168	14	541	--	--	107	4,417	Sangli
130	18,376	18	236	4	291	2,960	18,203	Solapur
153	18,569	20	482	5	93	491	22,285	Kolhapur
43	4,338	21	3,560	2	100	18	267	Aurangabad
41	3,101	1	4	2	330	4	696	Jalna
13	2,345	--	--	--	--	--	--	Parbhani
9	1,124	--	--	--	--	1	232	Hingoli
10	2,247	2	7	--	--	--	--	Beed
37	4,331	6	125	--	--	1	150	Nanded
18	5,247	3	143	--	--	4	461	Osmanabad
107	6,793	2	29	1	16	2	231	Latur
107	2,087	9	64	--	--	7	987	Buldhana
194	2,397	8	73	--	--	2	222	Akola
15	347	3	47	--	--	2	145	Washim
32	637	2	264	--	--	8	1,482	Amravati
24	510	7	177	--	--	8	3,028	Yavatmal
12	1,177	--	--	--	--	19	5,162	Wardha
110	10,552	36	1,125	2	148	25	6,251	Nagpur
14	528	6	151	--	--	--	--	Bhandara
21	349	--	--	3	70	--	--	Gondiya
22	697	2	5	--	--	--	--	Chandrapur
18	183	1	2	--	--	--	--	Gadchiroli
2,959	2,15,301	567	22,608	53	4,826	5,162	1,57,575	Maharashtra State

		14		15		16		17		18	
अक्र.	जिल्हे	परिधान करण्याची वस्त्रे		चामडी कमविणे व चामडयांचे उत्पादन		लाकूड व लाकडाचे उत्पादन (सोडून फर्निचर)		कागद व कागदांच्या वस्तुंचे उत्पादन		मुद्रण, ध्वनि व चित्रमुद्रणाचे पुर्नउत्पादन	
		Manufacture of wearing apparel		Manufacture of leather and related products		Manufacture of wood and products of wood and cork, ex		Manufacture of paper and paper products		Printing and reproduction of recorded media	
		F	W	F	W	F	W	F	W	F	W
(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)
1	मुंबई शहर	199	7,124	13	678	84	590	7	124	202	6,167
2	मुंबई उपनगर	314	11,908	46	1,242	63	815	40	638	167	4,545
3	ठाणे	254	22,716	36	2,253	245	3,332	250	9,235	350	15,677
4	पालघर										
5	रायगड	7	371	--	--	43	562	24	1,274	18	913
6	रत्नागिरी	--	--	1	4	60	249	10	613	1	15
7	सिंधुदुर्ग	--	--	--	--	42	179	1	18	--	--
8	नाशिक	5	87	9	619	157	766	80	2,420	30	5,322
9	धुळे	7	685	--	--	54	190	2	15	2	47
10	नंदुरबार	--	--	--	--	16	58	1	20	--	--
11	जळगांव	--	--	--	--	148	498	27	476	13	351
12	अहमदनगर	--	--	1	19	193	662	25	438	10	157
13	पुणे	27	3,251	5	480	158	5,731	108	6,568	111	5,422
14	सातारा	2	159	3	44	72	526	10	604	4	75
15	सांगली	12	1,326	--	--	102	535	21	480	12	322
16	सोलापूर	24	572	1	11	75	458	12	314	7	273
17	कोल्हापूर	8	1,312	--	--	178	787	28	799	25	1,090
18	औरंगाबाद	1	6	1	12	110	507	56	2,455	22	935
19	जालना	--	--	--	--	22	83	2	37	1	23
20	परभणी	--	--	--	--	46	125	--	--	--	--
21	बीड	--	--	1	23	73	257	--	--	--	--
22	नांदेड	--	--	--	--	108	329	--	--	2	43
23	उस्मानाबाद	1	1,200	--	--	6	37	3	52	--	--
24	लातूर	1	30	--	--	8	31	4	98	3	86
25	हिंगली	--	--	--	--	16	56	--	--	--	--
26	बुलढाणा	--	--	--	--	72	231	17	355	--	--
27	अकोला	--	--	--	--	49	206	--	--	6	231
28	अमरावती	--	--	--	--	36	106	1	51	--	--
29	यावतमाळ	1	11	1	25	134	507	3	40	1	7
30	वाशिम	--	--	--	--	59	179	4	93	--	--
31	वर्धा	--	--	--	--	19	117	9	131	--	--
32	नागपूर	1	45	4	136	430	3,210	52	2,179	43	1,603
33	भंडारा	--	--	--	--	48	186	1	131	--	--
34	गोंदिया	--	--	--	--	15	60	--	--	--	--
35	चंद्रपूर	--	--	--	--	66	307	10	2,664	--	--
36	गडचिरोली	--	--	--	--	5	39	3	904	--	--
महाराष्ट्र राज्य		864	50,803	122	5,546	3,012	22,511	811	33,226	1,030	43,304

Table No. 19.7 - Contd....

19		20		21		22		Districts
कोळसा व शुद्ध पेट्रोलियम उत्पादने व अणुइंधने		रसायने आणि रासायनिक उत्पादने		औषधे, वैद्यकीय रसायने व जैविक उत्पादने		रबर व प्लास्टीक उत्पादने		
Manufacture of coke and refined petroleum products		Manufacture of chemicals and chemical products		Manufacture of pharmaceuticals, Medicinal, chemical and biotic products		Manufacture of rubber and plastics products		
F	W	F	W	F	W	F	W	(2)
(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	
2	75	22	716	5	732	31	360	Mumbai City
5	3,784	107	7,234	52	5,875	164	6,147	Mumbai Suburban
83	6,340	1,095	32,614	404	27,078	624	23,792	{ Thane Palghar
37	1,636	338	30,208	74	8,148	47	2,968	Raigad
--	--	87	6,395	13	1,100	20	1,977	Ratnagiri
--	--	4	85	1	1	4	77	Sindhudurg
8	457	136	3,918	43	4,092	138	7,386	Nashik
--	--	23	1,226	2	6	16	347	Dhule
2	11	1	4	--	--	1	6	Nandurbar
2	9	46	1,153	18	322	153	7,622	Jalgaon
1	10	39	653	11	3,243	59	1,393	Ahmednagar
21	823	222	12,800	85	16,889	319	30,708	Pune
1	44	24	1,536	13	1,590	35	4,849	Satara
5	163	30	1,118	9	444	39	600	Sangli
--	--	36	815	24	1,462	60	2,257	Solapur
9	154	36	784	9	364	43	1,600	Kolhapur
4	154	47	2,379	44	10,058	95	8,287	Aurangabad
1	10	17	327	--	--	6	123	Jalna
1	22	--	--	--	--	1	42	Parbhani
--	--	--	--	--	--	--	--	Hingoli
--	--	2	60	--	--	1	8	Beed
--	--	7	1,093	2	65	2	115	Nanded
--	--	26	993	2	65	1	45	Osmanabad
2	17	5	138	--	--	3	42	Latur
..	..	12	1,960	1	12	4	97	Buldhana
3	161	11	474	2	345	6	65	Akola
1	97	1	60	--	--	--	--	Washim
--	--	10	257	2	26	10	272	Amravati
--	--	1	120	--	--	2	16	Yavatmal
--	--	7	1,048	--	--	1	30	Wardha
13	393	92	5,409	28	2,383	79	4,792	Nagpur
--	--	8	124	1	74	4	60	Bhandara
--	--	7	129	--	--	--	--	Gondiya
3	167	14	614	--	--	1	4	Chandrapur
--	--	3	100	1	56	--	--	Gadchiroli
204	14,527	2,516	1,16,544	846	84,430	1,969	1,06,087	Maharashtra State

		23		24		25		26		27	
अक्र.	जिल्हे	अधातू खनिज उत्पादन		मूलभूत धातू तयार करणे		धातुंची उत्पादने यंत्र व यंत्रसामुग्री सोडून		संगणक, त्रिघृत आणि चष्याचे उत्पादने		विद्युत सामुग्रीची उत्पादने	
		Manufacture of other non-metallic mineral products		Manufacture of basic metals		Manufacture of fabricated metal products, except machinery		Manufacture of computer, electronic and optical products		Manufacture of electrical equipment	
		F	W	F	W	F	W	F	W	F	W
(1)	(2)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)
1	मुंबई शहर	34	1,158	13	274	57	1,000	14	327	24	723
2	मुंबई उपनगर	125	2,657	45	817	406	7,803	74	4,971	141	9,383
3	ठाणे	175	6,719	306	29,396	1,755	75,920	125	8,906	326	21,294
4	पालघर										
5	रायगड										
6	रत्नागिरी										
7	सिंधुदुर्ग	8	230	--	--	8	300	--	--	--	--
8	नाशिक	66	4,953	89	5,648	365	19,748	34	2,420	40	2,016
9	धुळे	6	101	8	795	4	39	1	10	3	33
10	नंदुरबार	--	--	1	45	--	--	--	--	1	42
11	जळगांव	15	854	10	247	34	707	1	50	22	1,247
12	अहमदनगर	22	700	61	3,323	200	5,513	6	746	33	4,438
13	पुणे	101	6,733	150	14,249	1,443	96,533	160	16,264	268	27,691
14	सातारा	11	283	31	6,111	73	5,466	2	62	19	5,661
15	सांगली	33	1,170	84	4,101	37	1,032	2	99	19	571
16	सोलापूर	34	864	38	3,774	16	1,120	1	20	1	40
17	कोल्हापूर	36	816	211	16,472	284	9,400	11	443	21	2,488
18	औरंगाबाद	19	1,660	38	3,848	214	11,859	17	3,337	39	5,001
19	जालना	--	--	34	4,085	8	458	--	--	1	23
20	परभणी	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
21	बीड	3	177	--	--	--	113	--	--	--	--
22	नांदेड	3	84	--	--	1	285	--	--	--	--
23	उस्मानाबाद	--	--	1	40	4	192	--	--	--	--
24	लातूर	--	--	--	--	7	182	--	--	--	--
25	हिंगाळी	1	22	7	457	7	--	--	--	--	--
26	बुलढाणा	7	104	2	40	1	27	--	--	1	16
27	अकोला	2	29	5	67	4	36	--	--	1	23
28	अमरावती	2	32	2	1,755	1	102	--	--	--	--
29	यावतमाळ	3	24	--	--	6	--	--	--	2	21
30	वाशिम	25	575	--	--	--	12	--	--	--	--
31	वर्धा	4	471	--	--	6	1,566	--	--	1	2,240
32	नागपूर	87	3,589	134	10,183	106	7,551	1	74	30	951
33	भंडारा	6	57	9	1,813	19	401	1	14	--	--
34	गोंदिया	--	--	2	19	--	--	--	--	--	--
35	चंद्रपूर	24	9,021	7	2,106	1	23	--	--	--	--
36	गडचिरोली	1	10	--	--	--	--	--	--	--	--
महाराष्ट्र राज्य		918	48,454	1,414	1,35,854	5,272	2,58,924	456	37,980	1,023	86,535

Table No. 19.7 - Contd....

28		29		30		31		Districts (2)
यंत्रे व यंत्रसामुग्रीची उत्पादने		मोटर वाहने, ट्रेलर्स, निमट्रेलर्सची उत्पादने		इतर परिवहन सामुग्रीची उत्पादने		फर्निचर उत्पादने		
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.		Manufacture of motor vehicles ,trailers and semi-trailors		Manufacture of other transport equipment		Manufacture of furniture		
F	W	F	W	F	W	F	W	
(47)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	
48	7,157	6	220	26	12,197	22	485	Mumbai City
237	9,229	29	5,354	6	187	35	1,018	Mumbai Suburban
379	19,646	54	4,629	16	3,075	41	1,339	{ Thane Palghar
28	1,014	20	1,296	5	337	3	114	Raigad
2	316	--	--	3	216	2	16	Ratnagiri
1	92	1	25	--	--	1	7	Sindhudurg
67	4,336	42	9,821	6	527	9	395	Nashik
2	19	--	--	--	--	--	--	Dhule
--	--	--	--	--	--	--	--	Nandurbar
6	84	6	1,725	1	930	3	30	Jalgaon
16	876	13	690	2	328	6	84	Ahmednagar
416	60,641	454	1,17,125	28	9,881	26	1,339	Pune
60	8,654	7	977	4	660	4	484	Satara
26	2,612	4	242	5	168	6	104	Sangli
2	46	--	--	1	62	1	7	Solapur
45	4,308	9	167	--	--	15	281	Kolhapur
48	5,007	57	8,532	92	15,141	--	--	Aurangabad
1	811	--	--	--	--	--	--	Jalna
--	--	--	--	--	--	--	--	Parbhani
--	--	--	--	--	--	--	--	Hingoli
1	15	--	--	--	--	--	--	Beed
--	--	--	--	--	--	3	9	Nanded
--	--	--	--	--	--	--	--	Osmanabad
--	--	--	--	--	--	1	10	Latur
--	--	--	--	--	--	--	--	Buldhana
3	77	--	--	--	--	1	6	Akola
		--	--	--	--	Washim
6	260	--	--	--	--	1	12	Amravati
		--	--	--	--	--	--	Yavatmal
4	146	--	--	--	--	--	--	Wardha
23	1,388	14	707	4	170	10	415	Nagpur
--	--	2	1,533	1	321	1	13	Bhandara
--	--	--	--	--	--	--	--	Gondiya
1	232	--	--	--	--	--	--	Chandrapur
--	--	--	--	--	--	--	--	Gadchiroli
1,422	1,26,966	718	1,53,043	200	44,200	191	6,168	Maharashtra State

अक्र.	जिल्हे	32		33		35		36		37	
		इतर उत्पादने		यंत्रे व यंत्रसामग्रीची दुरुस्ती व यंत्रसामग्रीची दुरुस्ती व यंत्रसामग्री		वीज,वायू,वाफ आणि वातानुकूलित सेवा पुरवठा		पाण्याचे संचयन, प्रक्रिया व वितरण		मलनिस्सारण:	
		Other manufacturing		Repair and installation of machinery and equipment		Electricity, gas, steam and air conditioning supply		Water collection, treatment and supply		Sewerage	
(1)	(2)	F (55)	W (56)	F (57)	W (58)	F (59)	W (60)	F (61)	W (62)	F (63)	W (64)
1	मुंबई शहर	102	5,332	12	3,367	2	193	10	253	14	846
2	मुंबई उपनगर	554	43,027	10	1,243	8	2,653	8	420	22	372
3	ठाणे	76	4,291	45	2,349	15	2,056	16	938	1	25
4	पालघर										
5	रायगड	3	105	25	1,099	18	1,111	1	37
6	रत्नागिरी	6	312	5	2,019	1	8
7	सिंधुदुर्ग	1	13	1	5
8	नाशिक	13	844	90	10,738	7	2,866	30	327
9	धुळे	4	46
10	नंदुरबार
11	जळगांव	2	36	2	3,280	5	29
12	अहमदनगर	3	130	8	679	8	124
13	पुणे	20	2,265	14	746	18	425	9	504	11	280
14	सातारा	1	1,053	3	91	8	294	4	98
15	सांगली	2	211	2	68	4	1,052	6	104
16	सोलापूर	3	159	6	171	1	40	1	58
17	कोल्हापूर	3	131	5	72	16	423	9	133	2	29
18	औरंगाबाद	2	28	4	428	3	98	4	92
19	जालना	1	20
20	परभणी
21	बीड	2	1,142
22	नांदेड	1	25	1	12
23	उस्मानाबाद	1	10
24	लातूर	1	35	2	18
25	हिंगाळी
26	बुलढाणा	1	20	2	24
27	अकोला	3	1,574
28	अमरावती	1	1,676	3	15
29	यवतमाळ	3	222	1	6
30	वाशिम	1	13
31	वर्धा	2	435	1	4
32	नागपूर	2	17	12	2,135	15	6,113	7	158
33	भंडारा	2	12	1	7
34	गोंदिया	2	2,378
35	चंद्रपूर	8	5,344
36	गडचिरोली	2	90
महाराष्ट्र राज्य		795	57,973	224	22,359	162	36,374	135	3,415	51	1,610

Table No. 19.7 - Contd....

38		39		41		42		43		Districts
टाकाऊ वस्तूचे संचयन, प्रक्रिया व वापर		निरुपयोगी वस्तूचे पुनर्माध्यमीकरणाची व्यवस्था करणे		इमारत बांधकामे		अभियंत्रिकी		रचनात्मक स्वरूपाची बांधकामे		
Waste collection, treatment and disposal activities		Remediation activities and other waste management activities		Construction of buildings		Civil engineering		Specialized construction activities		
F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	(2)
(65)	(66)	(67)	(68)	(69)	(70)	(71)	(72)	(73)	(74)	
10	482	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai City
1	22	--	--	1	150	1	7	2	132	Mumbai Suburban
5	87	3	100	--	--	2	65	3	120	Thane
6	83	1	36	1	14	--	--	1	188	Palghar
1	20	--	--	--	--	--	--	--	--	Raigad
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Ratnagiri
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Sindhudurg
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Nashik
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Dhule
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Nandurbar
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Jalgaon
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Ahmednagar
1	60	--	--	--	--	--	--	6	187	Pune
--	--	--	--	--	--	--	--	1	44	Satara
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Sangli
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Solapur
1	20	--	--	--	--	--	--	--	--	Kolhapur
1	17	--	--	--	--	--	--	--	--	Aurangabad
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Jalna
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Parbhani
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Hingoli
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Beed
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Nanded
--	--	--	--	--	--	2	42	--	--	Osmanabad
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Latur
1	12	--	--	--	--	--	--	--	--	Buldhana
1	8	--	--	--	--	--	--	--	--	Akola
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Washim
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Amravati
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Yavatmal
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Wardha
1	19	--	--	1	34	17	1,033	--	--	Nagpur
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Bhandara
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Gondiya
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Chandrapur
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Gadchiroli
29	830	4	136	3	198	22	1,147	13	671	Maharashtra State

अक्र.	जिल्हे	45		46		47		49		51	
		घाऊक व किरकोळ व्यापार मोटार व मोटार सायकल दुरुस्ती		घाऊक व्यापार मोटार व मोटार सायकल वगळून(किरकोळ व्यापार मोटार)व मोटार सायकल वगळून(पाइपलाइन द्वारे वाहतूक		हवाई वाहतूक	
		Wholesale and retail trade and repair of motor vehicles		Wholesale trade, except of motor vehicles and motorcycle		Retail trade, except of motor vehicles and motorcycle		Land transport and transport via pipelines		Air transport	
(1)	(2)	F (75)	W (76)	F (77)	W (78)	F (79)	W (80)	F (81)	W (82)	F (83)	W (84)
1	मुंबई शहर	84	7,402	14	1,141	87	1,996	1	14	--	--
2	मुंबई उपनगर	169	12,418	8	703	114	11,589	--	--	6	501
3	ठाणे	} 158	9,213	16	594	180	3,738	--	--	1	35
4	पालघर										
5	रायगड	52	2,845	5	484	39	705	1	28	--	--
6	रत्नागिरी	19	811	--	--	8	98	--	--	--	--
7	सिंधुदुर्ग	10	379	--	--	4	55	--	--	--	--
8	नाशिक	61	3,383	--	--	40	1,076	--	--	--	--
9	धुळे	12	717	1	48	5	76	--	--	--	--
10	नंदुरबार	6	210	--	--	1	6	--	--	--	--
11	जळगांव	23	1,455	1	10	2	149	--	--	--	--
12	अहमदनगर	35	1,741	6	71	13	273	--	--	--	--
13	पुणे	171	13,961	15	1,339	95	2,855	--	--	--	--
14	सातारा	25	1,602	--	--	4	55	--	--	--	--
15	सांगली	29	1,683	1	53	10	251	--	--	--	--
16	सोलापूर	42	1,844	1	7	20	636	--	--	--	--
17	कोल्हापूर	53	3,290	--	--	27	362	--	--	--	--
18	औरंगाबाद	39	2,197	--	--	8	195	--	--	--	--
19	जालना	7	277	--	--	1	15	--	--	--	--
20	परभणी	6	301	--	--	--	--	--	--	--	--
21	बीड	10	481	--	--	--	--	--	--	--	--
22	नांदेड	19	1,133	--	--	--	--	--	--	--	--
23	उस्मानाबाद	7	373	1	15	2	25	--	--	--	--
24	लातूर	11	548	--	--	1	8	--	--	--	--
25	हिंगाळी	3	75	--	--	--	--	--	--	--	--
26	बुलढाणा	13	975	--	--	--	--	--	--	--	--
27	अकोला	26	1,076	--	--	--	--	--	--	--	--
28	अमरावती	14	468	--	--	--	--	--	--	--	--
29	यवतमाळ	19	998	--	--	--	--	--	--	--	--
30	वाशिम	7	158	--	--	--	--	--	--	--	--
31	वर्धा	12	338	--	--	--	--	--	--	--	--
32	नागपूर	85	7,259	6	1,125	3	36	--	--	--	--
33	भंडारा	6	265	--	--	--	--	--	--	--	--
34	गोंदिया	3	69	--	--	--	--	--	--	--	--
35	चंद्रपूर	13	858	--	--	2	77	--	--	--	--
36	गडचिरोली	3	102	--	--	--	--	--	--	--	--
महाराष्ट्र राज्य		1,252	80,905	75	5,590	666	24,276	2	42	7	536

Table No. 19.7 - Contd....

52		56		58		59		Districts
गोदामे व परिवहन सहाय्यकारी कार्य		अन्न व शितपेय सेवा कार्य		प्रकाशने		चलचित्रे, व्हिडिओ आणि दुरदर्शन कार्यक्रमांची निर्मिती ध्वनीमुद्रण आणि संगीत प्रकाशन प्रक्रिया		
Warehousing and support activities for transportation		Food and beverage service activities		Publishing activities		Motion picture, video and television programme products		
F	W	F	W	F	W	F	W	(2)
(85)	(86)	(87)	(88)	(89)	(90)	(91)	(92)	
3	32	--	--	8	1,326	3	92	Mumbai City
11	4,735	--	--	4	350	10	517	Mumbai Suburban
23	1,123	1	35	2	182	2	100	{ Thane Palghar
9	465	--	--	--	--	1	30	Raigad
--	--	--	--	--	--	--	--	Ratnagiri
2	7	--	--	--	--	--	--	Sindhudurg
15	857	--	--	--	--	--	--	Nashik
1	9	--	--	--	--	--	--	Dhule
1	3	--	--	--	--	--	--	Nandurbar
3	25	--	--	1	27	--	--	Jalgaon
15	107	--	--	--	--	--	--	Ahmednagar
10	987	--	--	1	50	--	--	Pune
5	97	--	--	--	--	--	--	Satara
41	820	--	--	--	--	--	--	Sangli
10	226	--	--	--	--	--	--	Solapur
3	98	--	--	--	--	--	--	Kolhapur
--	--	--	--	--	--	--	--	Aurangabad
2	29	--	--	--	--	--	--	Jalna
--	--	--	--	--	--	--	--	Parbhani
--	--	--	--	--	--	--	--	Hingoli
--	--	--	--	--	--	--	--	Beed
1	12	--	--	--	--	--	--	Nanded
--	--	--	--	--	--	--	--	Osmanabad
1	8	--	--	--	--	--	--	Latur
2	75	--	--	--	--	--	--	Buldhana
4	47	--	--	--	--	--	--	Akola
--	--	--	--	--	--	--	--	Washim
3	17	--	--	--	--	--	--	Amravati
2	22	--	--	--	--	--	--	Yavatmal
--	--	--	--	--	--	--	--	Wardha
7	46	--	--	1	20	--	--	Nagpur
2	5	--	--	--	--	--	--	Bhandara
2	8	--	--	--	--	--	--	Gondiya
--	--	--	--	--	--	--	--	Chandrapur
--	--	--	--	--	--	--	--	Gadchiroli
178	9,860	1	35	17	1,955	16	739	Maharashtra State

अक्र.	जिल्हे	दूरसंचार		६२		६३		इतर आर्थिक कार्ये		स्थावर मालमत्ता विषयी कार्ये	
		Telecommunications		संगणक आज्ञावली व संबंधीत कार्ये Computer programming, consultancy and related activity		Information service activities and related activity		Other financial activities		Real estate activities	
		F	W	F	W	F	W	F	W	F	W
(1)	(2)	(93)	(94)	(95)	(96)	(97)	(98)	(99)	(100)	(101)	(102)
1	मुंबई शहर	--	--	--	--	1	60	--	--	--	--
2	मुंबई उपनगर	--	--	1	453	--	--	--	--	--	--
3	ठाणे	--	--	1	42	--	--	--	--	--	--
4	पालघर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
5	रायगड	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
6	रत्नागिरी	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
7	सिंधुदुर्ग	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
8	नाशिक	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
9	धुळे	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
10	नंदुरबार	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
11	जळगांव	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
12	अहमदनगर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
13	पुणे	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
14	सातारा	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
15	सांगली	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
16	सोलापूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
17	कोल्हापूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
18	औरंगाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
19	जालना	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
20	परभणी	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
21	बीड	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
22	नांदेड	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
23	उस्मानाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
24	लातूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
25	हिंगाळी	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
26	बुलढाणा	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
27	अकोला	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
28	अमरावती	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
29	यवतमाळ	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
30	वाशिम	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
31	वर्धा	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
32	नागपूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
33	भंडारा	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
34	गोंदिया	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
35	चंद्रपूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
36	गडचिरोली	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
महाराष्ट्र राज्य		--	--	--	2	495	1	60	--	--	--

Table No. 19.7 - Contd...

71		72		74				Districts (2)
वास्तुविशारद आणि अभियंत्रिकी कार्ये, तांत्रिक तपासणी व विश्लेषण Architecture and engineering activities; technical		विज्ञान संशोधन आणि विकास Scientific research and development		इतर व्यावसायिक वैज्ञानिक आणि तांत्रिक कार्ये Other professional, scientific and technical activity		भाडे तत्वावरील कार्ये Rental and leasing activities		
F (103)	W (104)	F (105)	W (106)	F (107)	W (108)	F (109)	W (110)	
1	250			1	50	--	--	Mumbai City
1	20	5	476	1	146	--	--	Mumbai Suburban
6	291	11	634	--	--	--	--	{ Thane Palghar
--	--	--	--	--	--	--	--	Raigad
--	--	--	--	--	--	--	--	Ratnagiri
--	--	--	--	--	--	--	--	Sindhudurg
--	--	1	4	--	--	--	--	Nashik
--	--	--	--	--	--	--	--	Dhule
--	--	--	--	--	--	--	--	Nandurbar
2	31	--	--	--	--	--	--	Jalgaon
--	--	--	--	--	--	--	--	Ahmednagar
2	39	3	44	--	--	--	--	Pune
2	37	--	--	--	--	--	--	Satara
--	--	--	--	--	--	--	--	Sangli
1	15	--	--	--	--	--	--	Solapur
--	--	--	--	--	--	--	--	Kolhapur
--	--	--	--	--	--	--	--	Aurangabad
--	--	--	--	--	--	--	--	Jalna
--	--	--	--	--	--	--	--	Parbhani
--	--	--	--	--	--	--	--	Hingoli
--	--	--	--	--	--	--	--	Beed
--	--	--	--	--	--	--	--	Nanded
--	--	--	--	--	--	--	--	Osmanabad
--	--	--	--	--	--	--	--	Latur
--	--	--	--	--	--	--	--	Buldhana
--	--	--	--	--	--	--	--	Akola
--	--	--	--	--	--	--	--	Washim
--	--	--	--	--	--	--	--	Amravati
--	--	--	--	--	--	--	--	Yavatmal
--	--	--	--	--	--	--	--	Wardha
--	--	--	--	--	--	--	--	Nagpur
--	--	--	--	--	--	--	--	Bhandara
--	--	--	--	--	--	--	--	Gondiya
--	--	--	--	--	--	--	--	Chandrapur
--	--	--	--	--	--	--	--	Gadchiroli
15	683	20	1,158	2	196	--	--	Maharashtra State

अक्र.	जिल्हे	81		82		84		85		86	
		इमारतीमधील अंतर्गत पुरविण्यात येणाऱ्या सुविधा		कार्यालयीन प्रशासकीय सेवा व इतर सहाय्य सेवा कार्ये		सार्वजनिक प्रशासन आणि संरक्षण; सक्तीची सामाजिक सुरक्षा		शिक्षण		मानवी आरोग्य विषयक कार्ये	
		Services to buildings and landscape activities		Office administrative, office support and other business		Public administration and defense; compulsory social		Education		Human health activities	
(1)	(2)	F (111)	W (112)	F (113)	W (114)	F (115)	W (116)	F (117)	W (118)	F (119)	W (120)
1	मुंबई शहर	--	--	1	41	--	--	2	22	--	--
2	मुंबई उपनगर	--	--	4	106	--	--	2	78	--	--
3	ठाणे	--	--	17	1,407	--	--	--	--	1	4
4	पालघर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
5	रायगड	--	--	4	106	--	--	--	--	--	--
6	रत्नागिरी	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
7	सिंधुदुर्ग	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
8	नाशिक	--	--	1	16	--	--	--	--	--	--
9	धुळे	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
10	नंदुरबार	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
11	जळगांव	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
12	अहमदनगर	--	--	4	252	--	--	--	--	--	--
13	पुणे	4	112	2	231	--	--	--	--	--	--
14	सातारा	--	--	1	263	--	--	--	--	--	--
15	सांगली	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
16	सोलापूर	--	--	--	--	1	20	--	--	1	4
17	कोल्हापूर	--	--	3	155	--	--	--	--	--	--
18	औरंगाबाद	1	70	--	--	--	--	--	--	--	--
19	जालना	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
20	परभणी	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
21	बीड	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
22	नांदेड	1	24	--	--	--	--	--	--	--	--
23	उस्मानाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
24	लातूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
25	हिंगाळी	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
26	बुलढाणा	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
27	अकोला	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
28	अमरावती	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
29	यावतमाळ	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
30	वाशिम	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
31	वर्धा	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
32	नागपूर	--	--	2	90	--	--	--	--	--	--
33	भंडारा	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
34	गोंदिया	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
35	चंद्रपूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
36	गडचिरोली	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
महाराष्ट्र राज्य		6	206	39	2,667	1	20	4	100	2	8

F : कारखाने / Factories

W : कामगार / Workers

Table No. 19.7 - Contd....

90		95		96		98						Districts	
निवास विरहीत सामाजिक कार्य सेवा (कला व मनोरंजन कार्य)		रचनात्मक कला विषयीची कार्ये		संगणक, वैयक्तिक व गृहपयोगी वस्तूची दुरुस्ती		इतर खाजगी सेवा कार्ये		अविभेदित वस्तू आणि सेवा उत्पादक कार्ये		एकूण			(2)
Social work activities without accommodation		Creative, arts and entertainment activities		Repair of computers and personal and household goods		Other personal service activities		Undifferentiated goods- and services-producing activities		Total			
F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	F	W		
(121)	(122)	(123)	(124)	(125)	(126)	(127)	(128)	(129)	(130)	(131)	(132)		
--	--	--	--	3	156	4	257	--	--	1,336	70,713	Mumbai City	
--	--	1	17	9	1095	9	268	--	--	3,266	1,81,895	Mumbai Suburban	
--	--	--	--	3	252	3	42	2	36	8,663	4,32,807	Thane Palghar	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	1,348	1,10,947	Raigad	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	375	21,054	Ratnagiri	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	141	3,174	Sindhudurg	
--	--	--	--	--	--	1	6	1,893	1,07,394	Nashik	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	332	11,358	Dhule	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	86	3,206	Nandurbar	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	906	34,845	Jalgaon	
--	--	--	--	--	--	1	28	--	--	1,001	45,295	Ahmednagar	
--	--	--	--	4	221	5	670	--	--	4,813	4,96,628	Pune	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	557	52,912	Satara	
--	--	--	--	1	15	--	--	--	--	806	37,470	Sangli	
--	--	--	--	--	--	1	5	--	--	3,536	52,755	Solapur	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	1,759	87,407	Kolhapur	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	1,101	92,773	Aurangabad	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	205	12,428	Jalna	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	120	4,617	Parbhani	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	44	1,912	Hingoli	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	133	5,389	Beed	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	209	8,146	Nanded	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	85	9,031	Osmanabad	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	170	8,807	Latur	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	335	8,592	Buldhana	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	391	8,336	Akola	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	86	1,491	Washim	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	270	6,644	Amravati	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	253	8,209	Yavatmal	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	154	16,806	Wardha	
--	--	--	--	1	37	--	--	--	--	1,510	83,252	Nagpur	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	133	5,720	Bhandara	
--	--	--	--	1	1	--	--	--	--	56	3,083	Gondiya	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	178	22,346	Chandrapur	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	38	1,536	Gadchiroli	
--	--	1	17	22	1,777	24	1,276	2	36	36,289	20,58,978	Maharashtra State	

आधार : औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : Directorate of Industrial safety and Health, Govt. of Maharashtra, Mumbai

19. उत्पादन/ MANUFACTURING
तक्ता क्रमांक / TABLE No.19.8
वार्षिक उद्योग पाहणी (गणना + गैर गणना)
Annual Survey of Industries (Census + Non-census)

(2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	उद्योग गट	कारखान्यांची संख्या No. of Factories	उत्पादक भांडवल Productive Capital	सर्व कर्मचारी (संख्या) All employees (No.)	एकूण उत्पादन Total Output	मूल्यवृद्धी Value added	Industries groups
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	सूत काढणे, वटणी, सफाई इ.	705	4,41,616	17,725	19,21,857	1,51,143	Cotton, ginning, cleaning etc.
2	मीठाचे उत्पादन	37	286	215	309	167	Extraction of salt
3	खाद्य उत्पादने	2,548	45,99,744	2,02,105	1,15,60,411	13,55,776	Manufacture of Food products
4	पेये	260	4,90,821	21,519	11,32,103	4,27,847	Manufacture of Beverages
5	तंबाखू उत्पादने	92	3,10,559	31,132	4,29,966	2,57,534	Manufacture of Tobacco products
6	वस्त्रोद्योग	1,821	17,60,536	152,479	41,04,323	6,68,440	Manufacture of Textiles
7	परिधान करण्याची वस्त्रे	1,038	3,28,643	38,408	7,27,510	1,46,841	Manufacture of Wearing apparels
8	चामडे व तत्सम वस्तूंचे उत्पादन	123	44,676	4,270	1,03,578	22,198	Manufacture of leather and related products
9	लाकूड व लाकडाची उत्पादने (फर्निचर सोडून)	228	53,041	4,220	1,09,861	17,296	Manufacture of Wood and products of wood and cork, except furniture; Manufacture of articles of straw and plaiting materials
10	कागद आणि कागदाची उत्पादने	851	10,00,497	28,480	14,93,437	1,98,344	Manufacture of Paper and paper products
11	मुद्रण व ध्वनी व चित्रमुद्रणाचे पुर्नउत्पादन	864	4,01,293	29,134	8,86,278	2,21,323	Printing and reproduction of recorded media
12	कोळसा, शुध्द पेट्रोलियम यांची उत्पादने इ.	186	5,27,350	18,319	1,24,61,586	45,72,715	Manufacture of Coke refined petroleum products
13	रसायने व रासायनिक उत्पादने	1,842	43,11,381	1,42,375	95,66,108	20,25,128	Manufacture of Chemicals and chemical products
14	औषध, वैद्यकीय रसायने व वनस्पती शास्त्रीय उत्पादने	780	27,68,187	1,07,487	45,54,260	14,34,787	Manufacture of pharmaceuticals, medicinal chemical and botanical products
15	रबर आणि प्लॅस्टिक उत्पादने	1,745	37,57,538	1,29,819	50,65,108	9,94,172	Manufacture of Rubber and plastic products
16	इतर अधातू खनिज उत्पादने	915	110,81,116	56,815	21,16,225	5,48,583	Manufacture of Other non-metallic min. products
17	मूलभूत धातूंची उत्पादने	1,285	47,22,257	1,22,195	1,08,65,283	9,46,748	Manufacture of Basic metals
18	धातूच्या तयार वस्तूंची उत्पादने (यंत्रे व यंत्रसामग्री सोडून)	3,450	18,93,032	1,50,211	43,07,124	8,56,254	Manufacture of Fabricated metal products except machinery and equipment
19	संगणक, विद्युत आणि ऑप्टिकल उत्पादने	431	8,84,758	42,122	19,97,510	4,14,272	Manufacture of computer, electronic and optical products
20	विद्युत सामग्रीची उत्पादने	1,432	19,52,340	90,897	55,80,694	11,66,068	Manufacture of electrical equipment
21	यंत्र व यंत्रसामग्रीचे उत्पादन	2,045	37,00,958	1,53,922	71,18,844	15,25,218	Manufacture of Machinery and equipments, n.e.c.
22	मोटार वाहने, ट्रेलर्स व निम-ट्रेलर्स यांचे उत्पादन	1,404	41,91,166	1,93,286	1,17,10,280	15,97,642	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
23	इतर परिवहन सामग्रीचे उत्पादन	351	8,75,884	57,734	32,86,090	7,59,210	Manufacture of other transport equipments

तक्ता क्रमांक / Table No.19.8 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
24	फर्निचरचे उत्पादन	215	8,04,355	15,268	3,74,133	38,716	Manufacture of furniture
25	इतर उत्पादने	1,036	11,60,586	59,887	33,42,754	4,74,853	Other manufacturing
26	यंत्र व यंत्रसामग्रीची दुरुस्ती व यंत्रसामग्री बसविणे	105	1,84,554	6,839	2,12,803	63,376	Repair and installation of machinery and equipment
27	टाकाऊ वस्तूंचे संचयन, प्रक्रिया व विल्हेवाट, वस्तूंचा पुनर्वापर	33	23,594	963	49,431	6,446	Waste collection, treatment and disposal activities, materials recovery
28	प्रकाशने	24	42,696	1,834	75,636	32,349	Publishing activities
29	इतर कार्ये	1,164	17,40,476	46,494	23,43,534	-43,432	Other activities
	एकूण	27,010	5,40,53,943	19,26,154	10,74,97,036	2,08,80,019	Total

उद्योग गटाचे वर्णन २००८ प्रमाणे आहे / N.I.C. 2008

आधार--अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source--Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

२०. वीज व ऊर्जा

२०.१ राज्यातील विजेची स्थापित क्षमता, उत्पादन व वापर आणि विद्युतीकरण झालेली गावे व शहरे याबद्दलची माहिती या विभागात दिली आहे.

२०.२ या भागात विजेची (१) स्थापित क्षमता, (२) उत्पादन व (३) वापर यांची आकडेवारी फक्त सार्वजनिक वापरासाठी दिली आहे. महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळाने हाती घेतलेल्या विद्युतीकरण कार्यक्रमाच्या प्रगती बद्दलच्या आकडेवारीत खाजगी संस्थांनी वीजपुरवठा केलेली गावे व शहरे यांच्या संख्येचाही समावेश आहे.

20. ELECTRICITY AND POWER

20.1 Information on installed capacity, production and consumption of electricity and towns and villages electrified in the State is given in this Section.

20.2 The figures of (i) installed capacity, (ii) generation and (iii) consumption of electricity given in table relate only to public utilities. The data on progress of electrification under Maharashtra State Electricity Board also includes villages and towns which are electrified by the private agencies.

20. वीज व ऊर्जा / ELECTRICITY AND POWER

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 20.1

महाराष्ट्रातील विजेचा पुरवठा व वापर

Supply and Consumption of Electricity in Maharashtra State

अ.क्र. Sr. No.	वाब	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	2000-01	2010-11	2016-17	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
I	स्थापित क्षमता (मेगावॉट)								I. Installed capacity (Mega Watt)
A-1	राज्यातील स्थापित क्षमता-	759	1,909	4,088	8,686	12,769	18,853	35,166	A-1 Installed Capacity in the State
(१)	औष्णिक ऊर्जा	477 ^{\$}	1,065 ^{\$}	2,771	6,462	8,075	9,665	21,496	(i) Thermal
(२)	नवीकरणक्षम ऊर्जा	--	--	--	--	--	3,408	7,532	(ii) Renewable Energy
(३)	जलजन्य	282	844	1,317	1,552	2,874	3,066	3,066	(iii) Hydro
(४)	नैसर्गिक वायुजन्य	--	--	--	672	1,820	2,714	3,072	(iv) Natural Gas
A-2	स्थापित क्षमतेत राज्याचा हिस्सा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	2,185	5,376	7,114	State's share in Installed Capacity of
(१)	राष्ट्रीय औष्णिक ऊर्जा महामंडळ	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	2,048 [@]	4,686	6,424	(i) National Thermal Power Corp.
(२)	अणुशक्ती महामंडळ	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	137	690	690	(ii) Nuclear Power Corp.
	एकूण (A-१ + A-२)	759	1,909	4,088	8,686	14,954	24,229	42,280	Total (A-1 + A-2)
II	उत्पादन (दशलक्ष युनिट)								II. Generation (MU)
(१)	औष्णिक ऊर्जा	1,903 ^{\$}	3,392	11,416	28,085	49,377	52,796	89,084	(i) Thermal
(२)	नैसर्गिक वायुजन्य	--	--	--	2,730	6,943	18,729	9,481	(ii) Natural Gas
(३)	जलजन्य	1,365	4,533	6,448	5,615	4,889	6,374	5,978	(iii) Hydro
(४)	नवीकरणक्षम ऊर्जा [#]	--	--	--	--	--	5,118	10,502	(iv) Renewable Energy [#]
	एकूण	3,268	7,925	17,864	36,430	61,209[#]	83,017	1,15,046	Total
III	वापर (दशलक्ष युनिट)								III. Consumption (MU)
(१)	औद्योगिक	1,853	5,312	8,130	14,706	18,363	34,416	33,833	(i) Industrial
(२)	घरगुती	260	732	1,779	5,065	11,172	19,546	26,874	(ii) Domestic
(३)	कृषि	15	356	1,723	6,604	9,940	16,257	28,272	(iii) Agriculture
(४)	वाणिज्यिक	198	547	949	2,068	4,105	11,527	12,872	(iv) Commercial
(५)	रेल्वे	339	421	766	970	1,581	2,188	113	(v) Railway
(६)	सार्वजनिक पाणीपुरवठा	35	146	330	N.A.	1,199	1,983	2,494	(vi) Public Water works
(७)	सार्वजनिक दिवाबत्ती	20	74	159	291	551	846	2,010	(vii) Public lighting
(८)	संकीर्ण	--	62	198	267	378	633	1,987	(viii) Miscellaneous
	एकूण	2,720	7,650	14,034	29,971	47,289	87,396	1,08,455	Total
	दरडोई विजेचा वापर (युनिट)								Per capita consumption of electricity (Units)
(१)	औद्योगिक	46.8	105.4	129.5	195.4	191.2	307.2	282.3	(i) Industrial
(२)	वाणिज्यिक	5.0	10.9	15.1	27.5	42.7	102.9	111.9	(ii) Commercial

टिप : N. A. - उपलब्ध नाही / Not available

1) वरील आकडे केवळ सार्वजनिक विद्युतउद्योग संबंधातील आहेत.

2) @ यात राष्ट्रीय औष्णिक ऊर्जा महामंडळ व अणुशक्ती महामंडळाकडील वाटप न झालेला तसेच गोवा राज्याचा शिलकी 323 मेगावॉटचा अतिरिक्त हिस्सा समाविष्ट आहे.

3) # यात बंदिस्त वीज व अक्षय ऊर्जेची (महावितरणाला विकलेली वीज) आकडेवारी समाविष्ट नाही.

4) \$ यात तेलजन्य ऊर्जेची आकडेवारी औष्णिक ऊर्जेत समाविष्ट आहे.

5) टाटा पॉवर व रिलायन्स इन्फ्रास्ट्रक्चर वगळून इतर खाजगी कंपन्यांची स्थापित क्षमता व निर्मिती सीईएच्या वेबसाईट अहवालानुसार दिली आहे.

6) 1 युनिट = एक किलो वॉट तास

1) The above figures related to public utilities only.

2) @ This includes additional share of 323 MW from NTPC/NPC which was unallocated share and surplus from Goa.

3) # This includes captive power and Renewable Energy (sale to MAHADISCOM).

4) \$ This figures for Oil is included in Thermal.

5) Installed Capacity and Generation for private companies other than Tata Power & Reliance Infrastructure are taken from CEA website reports.

6) 1 Unit = 1 Kilo Watt Hour.

आधार : १) केंद्रीय विद्युत प्राधिकरण २) महानिर्मिती ३) महावितरण ४) बेस्ट ५) टाटा पॉवर ६) अदानी इलेक्ट्रीसिटी मुंबई मर्या.

Source: 1) Central Electricity Authority 2) MAHAGENCO 3) MAHADISCOM 4) BEST 5) Tata Power 6) Adani Electricity Mumbai Ltd.

20. वीज व ऊर्जा / ELECTRICITY AND POWER

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 20.2

विद्युतीकरण झालेल्या शहरांची / गावांची संख्या / Number of towns / villages electrified
(2016-17)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हे वर्ष / Year	शहरे Towns	वस्ती असलेल्या खेडयांची संख्या Inhabited villages	विजेचा पुरवठा झालेल्या खेडयांची संख्या Villages Electrified	विद्युतीकरण झालेल्या खेडयांशी वस्ती असलेल्या खेडयांची टक्केवारी % of electrified villages to Inhabited villages	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
	1960-61	266	35,851	587	1.64	
	1970-71	289	35,778	12,321	34.44	
	1980-81	289	39,354	27,625	77.21	
	1990-91	307	39,354	39,106	99.37	
	2000-01	336	40,412	40,349	99.84	
	2010-11	378	41,095	40,539	98.65	
	2011-12	378	41,095	40,746	99.15	
	2012-13	377	41,095	41,059	99.91	
	2013-14	377	41,095	40,950	99.65	
	2014-15	533	40,959	40,897	99.85	
	2015-16	534	40,959	40,905	99.87	
1	मुंबई शहर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Mumbai Suburban
3	ठाणे	} 51	1,746	1,745	99.94	{ Thane Palghar
4	पालघर					
5	रायगड	42	1,886	1,885	99.95	Raigad
6	रत्नागिरी	16	1,547	1,547	100.00	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	8	750	750	100.00	Sindhudurg
8	नाशिक	25	1,933	1,933	100.00	Nashik
9	धुळे	8	679	679	100.00	Dhule
10	नंदुरबार	9	945	911	96.40	Nandurbar
11	जळगाव	20	1,502	1,502	100.00	Jalgaon
12	अहमदनगर	19	1,588	1,588	100.00	Ahmednagar
13	पुणे	35	1,881	1,880	99.95	Pune
14	सातारा	22	1,748	1,748	100.00	Satara
15	सांगली	7	728	728	100.00	Sangli
16	सोलापूर	13	1,148	1,148	100.00	Solapur
17	कोल्हापूर	23	1,209	1,209	100.00	Kolhapur
18	औरंगाबाद	16	1,336	1,336	100.00	Aurangabad
19	जालना	4	967	967	100.00	Jalna
20	परभणी	8	838	838	100.00	Parbhani
21	हिंगोली	3	683	683	100.00	Hingoli
22	बीड	9	1,359	1,359	100.00	Beed
23	नांदेड	17	1,420	1,420	100.00	Nanded
24	उस्मानाबाद	8	725	725	100.00	Osmanabad
25	लातूर	7	932	932	100.00	Latur
26	बुलढाणा	12	1,293	1,293	100.00	Buldhana
27	अकोला	12	863	863	100.00	Akola
28	वाशिम	4	704	704	100.00	Washim
29	अमरावती	12	1,991	1,984	99.65	Amravati
30	यवतमाळ	18	1,862	1,861	99.95	Yavatmal
31	वर्धा	13	1,025	1,025	100.00	Wardha
32	नागपूर	41	1,601	1,601	100.00	Nagpur
33	भंडारा	12	821	821	100.00	Bhandara
34	गोंदिया	10	890	890	100.00	Gondiya
35	चंद्रपूर	23	1,651	1,651	100.00	Chandrapur
36	गडचिरोली	6	1,677	1,611	96.06	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		533	41,928	41,817	99.74	Maharashtra State

आधार : महाराष्ट्र विद्युत मंडळ, मुंबई / Source : Maharashtra State Electricity Board, Mumbai

20. वीज व ऊर्जा / ELECTRICITY AND POWER

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 20.3

उपयोगानुसार वीज शक्तीचा वापर

Consumption of Electricity by uses

(2016-17)

(दशलक्ष किलोवॅट / Million K.Wt.Hours)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हे	घरगुती वापरासाठी ऊर्जा, कमी शक्तीची (दिवाबत्ती व पंखे) Domestic Heat, small power (light and fans)	वाणिज्यिक वापरासाठी ऊर्जा, कमी शक्तीची (दिवाबत्ती व पंखे) Commercial Heat, small power (light and fans)	उद्योगधंद्याकरिता Industrial		सार्वजनिक दिवाबत्ती Public Lighting	रेल्वे Railways	शेती Agriculture	इतर Others	एकूण वापर Total consumption	District
				एल.टी. L.T.	एच.टी. H.T.						
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	मुंबई शहर	7,290.25	6,123.76	2,161.20		53.22	96.33	0.06	407.42	16,132.24	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	492.52	221.19	133.56	65.66	7.28	0.00	0.05	75.07	995.33	Mumbai Suburban
3	ठाणे	3,774.57	1,651.09	959.81	3,550.26	136.79	3.64	17.35	2,453.67	12,547.18	Thane
4	पालघर	1,035.13	232.46	582.79	1,865.96	26.92	0.17	62.40	166.5	3,972.33	Palghar
5	रायगड	451.42	127.51	58.60	1,439.27	44.32	0.00	29.32	135.64	2,286.08	Raigad
6	रत्नागिरी	311.11	69.80	49.45	243.95	6.23	0.00	11.82	61.18	753.54	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	160.67	36.49	23.81	7.08	4.83	0.00	15.35	20.02	268.25	Sindhudurg
8	नाशिक	801.08	300.41	271.51	1,329.73	100.98	1.97	2,267.32	585.1	5,658.10	Nashik
9	धुळे	231.97	46.07	43.09	144.29	42.61	0.00	755.85	189.49	1,453.37	Dhule
10	नंदुरबार	89.60	21.41	15.78	31.65	41.67	0.00	527.87	32.71	760.69	Nandurbar
11	जळगाव	474.94	83.39	192.76	331.07	71.99	0.00	2,060.89	160.05	3,375.09	Jalgaon
12	अहमदनगर	378.99	150.08	138.69	443.69	63.64	8.35	2,814.69	146.8	4,144.93	Ahmednagar
13	पुणे	3,280.44	1,840.99	954.54	5,165.51	180.67	2.05	2,419.65	884.62	14,728.47	Pune
14	सातारा	404.59	106.89	112.01	540.36	34.04	0.00	1,002.66	89.25	2,289.80	Satara
15	सांगली	382.05	86.18	119.47	347.73	27.42	0.00	1,334.30	171.02	2,468.17	Sangli
16	सोलापूर	459.12	126.53	125.90	367.01	101.41	0.00	3,040.54	173.55	4,394.06	Solapur

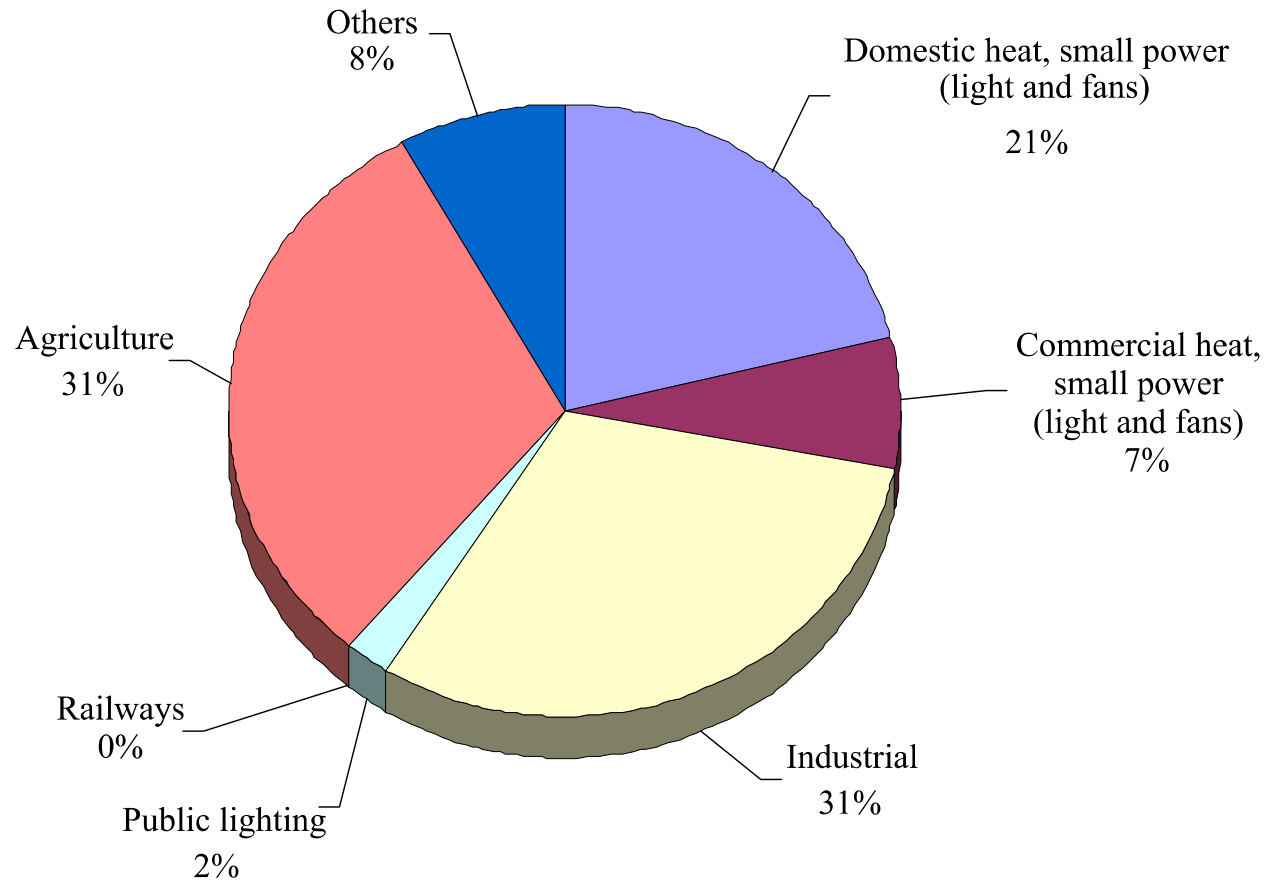
तक्ता क्रमांक / Table No. 20.3 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
17	कोल्हापूर	560.64	174.70	249.37	1,324.94	30.84	0.00	687.25	1,033.13	4,060.87	Kolhapur
18	औरंगाबाद	557.11	209.50	184.09	1,380.06	69.12	0.37	1,157.31	135.39	3,692.95	Aurangabad
19	जालना	127.88	26.43	30.06	1,370.01	29.16	0.18	856.54	25.84	2,466.10	Jalna
20	परभणी	144.52	23.11	23.66	50.08	25.58	0.00	573.15	23.79	863.89	Parbhani
21	हिंगोली	76.16	11.07	15.14	11.93	29.15	0.00	606.49	20.39	770.33	Hingoli
22	बीड	174.92	31.16	36.86	59.92	44.50	0.00	1,140.50	44.33	1,532.19	Beed
23	नांदेड	330.51	65.51	50.71	72.93	86.46	0.00	891.22	73.03	1,570.37	Nanded
24	उस्मानाबाद	134.39	22.58	27.52	24.53	64.66	0.00	960.03	28.38	1,262.09	Osmanabad
25	लातूर	235.52	49.93	62.36	73.84	47.93	0.00	790.36	53.72	1,313.66	Latur
26	बुलढाणा	290.98	39.87	51.78	81.88	71.89	0.00	841.69	39.50	1,417.59	Buldhana
27	अकोला	308.43	54.87	74.80	57.80	17.20	0.00	341.33	30.70	885.13	Akola
28	वाशिम	115.24	16.97	16.77	16.62	14.82	0.00	313.75	9.04	503.21	Washim
29	अमरावती	466.42	88.42	65.10	101.81	46.45	0.00	709.22	70.64	1,548.06	Amravati
30	यवतमाळ	313.03	40.58	41.67	162.75	109.34	0.00	815.39	42.22	1,524.98	Yavatmal
31	वर्धा	275.14	36.61	36.52	412.51	14.73	0.00	188.61	46.09	1,010.21	Wardha
32	नागपूर	1,517.24	447.64	234.49	1,396.10	85.77	0.00	400.83	269.6	4,351.67	Nagpur
33	भंडारा	180.31	22.06	31.31	183.46	6.44	0.00	216.25	34.69	674.52	Bhandara
34	गोर्दिचा	163.89	24.76	45.25	77.27	6.70	0.00	191.91	17.32	527.10	Gondiya
35	चंद्रपूर	372.23	49.10	37.18	425.46	23.72	0.00	130.28	168.60	1,206.57	Chandrapur
36	गडचिरोली	167.68	18.64	17.24	38.87	35.58	0.00	100.03	19.77	397.81	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य *		19,240.42	6,554.00	5,113.65	23,195.99	1,750.84	16.73	28,272.20	7,530.84	91,674.69	* Maharashtra State

आधार : महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई / Source : Maharashtra State Electricity Board, Mumbai

Note - *Total is excluding Mumbai City

Table No. 20.3
Consumption of Electricity Power by uses

२१. व्यापार

२१.१ मुंबई बंदरातील आयात व निर्यात तसेच महाराष्ट्र राज्यात लोहमार्गाने व जलमार्गाने झालेली निवडक वस्तूंची आयात व निर्यात यासंबंधीची माहिती या विभागात दिली आहे.

21. TRADE

21.1. Information on imports and exports in Mumbai Port and imports and exports of selected commodities in Maharashtra State by Rail and River is given in this section.

21. व्यापार / TRADE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 21.1

लोहमागार्ने व जलमागार्ने निवडक वस्तुंची महाराष्ट्र राज्यातील आयात व निर्यात
 Import and Export of selected commodities by Rail and River
 (2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	वस्तु गट (2)	परिमाणु/ Quantity (3)	आयात माल/ Imports (4)	निर्यात माल/ Export (5)	Commodity (2)
1	भात	क्विंटल / Tonnes	0	0	Rice in husk
2	तांदूळ	"	2,27,11,745	5,03,420	Rice not in husk
3	हरबरा व हरब-याचे पदार्थ	"	0	14,050	Gram and Gram products
4	डाळी व हरब-याचे इतर पदार्थ	"	0	1,96,760	Pulses & other Gram Products
5	गहू	"	2,84,71,544	25,590	Wheat
6	गव्हाचे पीठ	"	0	34,096	Wheat flour
7	ज्वारी व बाजरी	"	0	11,022	Jowar and Bajra
8	मका व एकदल धान्ये	"	3,67,800	41,59,340	Maize and Millets
9	इतर प्रकारची धान्ये	"	9,93,844	15,84,573	Other sorts of Grains
10	कच्चा कापूस- प्रेसड	"	0	1,44,480	Raw Cotton-Pressed
11	कच्चा कापूस-मोकळा	"	0	0	Raw Cotton-Loose
12	तेलबिया- कापूस सोडून	"	0	21,060	Oil seeds (other than Cotton)
13	फळे व भाजीपाला - ताजा	"	0	1,16,87,640	Fruits & Vegetables - Fresh
14	चारा	"	0	9,68,050	Other fodder and husk
15	पेंड	"	4,91,104	39,63,333	Oil Cakes
16	कोळसा व कोक	"	34,89,83,983	5,30,25,296	Coal and Coke
17	संगमरवर आणि दगड	"	0	48,291	Marble and stones
18	चुना व चुनखडी	"	33,41,644	3,16,466	Lime Stone, Dolomite and Gypsum
19	कच्चे मँगनीज	"	4,21,060	27,87,516	Manganese Ore
20	कच्चे लोखंड	"	33,99,336	0	Iron Ore
21	इतर कच्ची धातुके	"	8,38,880	0	Other ores
22	खनिजे तेल (घासलेट तेल सोडून)	"	3,17,68,792	2,89,40,024	Mineral Oils (Excl. Kerosene)
23	घासलेट तेल	"	19,19,959	2,59,962	Kerosene
24	इतर खनिजे	"	1,41,417	0	Other Minerals
25	बांबू	"	1,75,920	0	Bamboo
26	इतर वनोत्पादने	"	56,250	0	Other forest products
27	साखर	"	97,020	0	Sugar
28	गूळ आणि गूळ साखर	"	0	0	Gur-Jaggery and Gur-shakkar
29	मीठ	"	22,16,604	0	Salt

तक्ता क्रमांक / Table No. 21.1

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
30	भुईमुगाचे तेल	"	0	0	Groundnut Oil
31	इतर खाद्यतेले	"	27,403	0	Oher Edible oil
32	राईचे तेल	"	0	0	Mustard Oil
33	एरंडेल तेल	"	0	0	Caster Oil
34	दुधाची उत्पादने	"	0	1,920	Dairy Products
35	सिमेंट	"	10,54,67,096	2,97,57,440	Cement
36	सिमेंट उत्पादने	"	5,03,330	11,22,279	Cement Manufactures
37	कापूस उत्पादन	"	0	2,65,780	Cotton Manufactured
38	इतर वस्त्रोद्योग	"	0	0	Other textiles
39	इतर रसायने	"	0	0	Other chemicals
40	रबर आणि रबर उत्पादने	"	0	0	Rubber & Rubber products
41	लोखंड व पोलाद	"	4,56,84,179	65,99,797	Iron & Steel
42	यंत्रे व	"	9,180	0	Machinery & Machine Tools
43	विद्युत उपकरणे	"	17,92,209	46,679	Electrical Goods
44	कागद	"	0	0	Paper
45	रासायनिक खते	"	3,75,24,164	1,58,92,123	Fertilizers & Chemical Manure
46	साबण	"	0	0	Soap
47	दळणवळणाची सामुग्री	"	3,50,026	3,03,222	Transport Equipments
48	पेंट आणि वॉर्निशेस	"	0	27,133	Paints & Varnishes
49	मसाले	"	24,520	35,096	Spices
50	कॉस्टीक पाटॅश व सोडा	"	6,280	0	Caustic Potash & Soda
51	अल्कोहोल	"	0	0	Alcohols
52	पाणी	"	0	0	Water
53	इतर धातू	"	0	1,45,901	Other metal
54	इतर वस्तू	"	8,98,05,671	4,82,17,468	Other commodities

आधार: डायरेक्टोरेट जनरल ऑफ कर्माशियल इन्टेलिजन्स अँड स्टॅटिस्टिक्स भारत सरकार, कलकत्ता.

Source: Directorate General of Commercial Intelligence and Statistics, Govt. of India, Calcutta.

21. व्यापार / TRADE
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 21.2
मुंबई बंदरात आयात झालेला व मुंबई बंदरातून निर्यात झालेला माल
Imports into Mumbai Port and Export from Mumbai Port
(2016-17)

(आकडे शंभर मे. टनात / Figures in '00' M. Tonnes)

अ.क्र. Sr. No.	वस्तू गट (2)	परदेशी Overseas	किनाऱ्यावरील Coastal	संकीर्ण Miscellaneous	एकूण Total	Commodities (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
	(अ) आयात माल					(A) Import Commodities
1	शस्त्रे व दारूगोळा	38	0	0	38	Arms & Ammunitions
2	बांधकाम सामान-					Building material-
	(१) सिमेंट	0	519	18	537	(i) Cement
	(२) इतर	1197	0	0	1,197	(ii) Others
3	रसायने-					Chemicals-
	(१) गंधक	0	0	0	0	(i) Sulphur
	(२) इतर न उल्लेखिलेले रसायने एन.ओ. एस	286	0	0	286	(ii) Other Chemicals N.O.S.
4	माती व मातीची भांडी	4	0	0	4	Earth and Earthenware
5	विद्युत उपकरणे	263	5	4	272	Electrical & Electronic goods
6	खते-					Fertilizers—
	(१) रॉक फॉस्फेट	569	0	0	569	(i) Rock Phosphate
	(२) इतर खते	858	0	1,420	2,278	(ii) Other fertilizers
7	कृत्रिम धागे	1	0	0	1	Fiber-Synthetic
8	इतर न उल्लेखिलेले अन्नधान्ये एन.ओ.एस	13,781	0	2,264	16,045	Food grains N.O.S.
9	इतर न उल्लेखिलेले खाद्य पदार्थ एन.ओ.एस	4	0	0	4	Foodstuffs N.O.S
10	फळे व भाजीपाला- खजूर	0	2	0	2	Fruits and Vegetables-Dates
11	इंधन- कोळसा आणि कोक	25,971	514	0	26,485	Fuel -Coal and Coke
12	कांच व काचेच्या वस्तू	7	0	0	7	Glass and Glass Products
13	विणलेल्या वस्तू, बारीक सारीक वस्त्रे	22	0	0	22	Hosiery, Haber Dashery, Millinery etc.
14	औद्योगिक स्पिरिट्स आणि अल्कोहोल	308	0	0	308	Industrial Spirits & Alcohol
15	इतर उपकरणे	34	0	2	36	Instruments etc.
16	लाख, गोंद व राळ	1	0	0	1	Lac, gums and resins
17	चामडी न चामड्याची उत्पादने	60	0	0	60	Leather & Leather Manufactures
18	इतर न उल्लेखिलेली यंत्रे एन.ओ.एस	1,039	22	13	1,074	Machinery N.O.S
19	धातू व धातूचे उत्पादन [#]	26,362	4,342	690	31,394	Metal & Metal Products [#]
20	मोटार वाहने [@]	109	0	7	116	Motor Vehicles [@]
21	तेल व चरबी एन.ओ.एस	1,585	0	0	1,585	Oil-Fats N.O.S
22	खनिजे व इतर खनिजे	0	199	0	199	Ores and other Ores
23	कागद व कागद उत्पादने	36	0	1	37	Paper and Paper Products
24	प्लॅस्टिक व प्लॅस्टिक वस्तू निर्माण	71	0	0	71	Plastic and Plastic Products
25	रेल्वे वाघिणी, गाड्या वागरेचे सुटे भाग	11	0	0	11	Parts of Railway Wagons, Carriage etc.
26	रबर उत्पादने	8	0	0	8	Rubber Products
27	सुती, रेशमी, लोकर व कृत्रिम धाग्याचे कापड	12	0	0	12	Textiles-Cotton, Silk, Woolen and Synthetic
28	(१) लाकडी लगदा	225	0	0	225	(i) Wood Pulp
	(२) इतर न उल्लेखिलेली लाकडाची उत्पादने	2	27	0	29	(ii) Wooden Products Nos.
29	प्रसाधन साहित्य व अत्तरे	7	0	0	7	Toilet preparations & perfumes
30	पीओएल [^]	1,87,810	10,952	426	1,99,188	POL [^]
31	संकीर्ण	306	164	100	570	Miscellaneous
	उप-बेरीज (अ)	2,60,987	16,746	4,945	2,82,678	Sub-Total 'A'

तक्ता क्रमांक / Table No. 21.2

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
	(ब) निर्यात माल					(B) Export commodities
1	पुरातन वस्तू आणि कलात्मक वस्तू	0	1	9	10	Antiques & Art wares & curios
2	एस्बेटस आणि एस्बेटस सामग्री	0	1	0	1	Asbestos & Asbestos materials
3	बांधकाम सामान-					Building Materials
	(१) सिमेंट	0	1	0	1	(i) Cement
	(२) इतर	0	0	0	0	(ii) Others
4	इतर न उल्लेखिलेले रसायने एन.ओ.एस	19	0	0	19	Other Chemicals N.O.S.
5	माती व मातीची भांडी	5	0	0	5	Earth and Earthenware
6	विद्युत उपकरणे	218	5	501	724	Electrical & Electronic goods
7	जनावरांची चामडी व कातडी	0	0	1	1	Hide and Skins
8	इतर उपकरणे	12	0	0	12	Instruments etc.
9	इतर न उल्लेखिलेली यंत्रे एन.ओ.एस	1,408	0	51	1,459	Machinery N.O.S
10	धातू व धातूचे उत्पादन	7,580	410	154	8,144	Metal & Metal Products
11	मळी	242	0	0	242	Molasses
12	मोटर वाहने	576	0	17	593	Motor Vehicles
13	तेल बिया	7	0	0	7	Oil Seeds
14	प्लॉस्टिक व प्लॉस्टिक वस्तू निर्माण	11	0	1	12	Plastic and Plastic Products
15	रेल्वे वाघिणी, गाड्या वगैरेचे सुटे भाग	44	0	0	44	Parts of Railway Wagons, Carriage etc.
16	पीओएल^^	15,161	52,911	30	68,102	POL^^
17	मसाले	3	0	0	3	Spices
18	संकीर्ण	1	156	68	225	Miscellaneous
	उप-बेरीज (ब)	25,287	53,485	832	79,604	Sub-Total 'B'
	एकूण आयात व निर्यात (अ+ब)	2,86,274	70,231	5,777	3,62,282	Total of import and export (A+B)

एन.ओ.एस - अन्यथा ज्यांचा सुस्पष्ट उल्लेख नाही.

N.O.S – Not otherwise Specified

टिप : १) * - धातू व धातूचे उत्पादन यामध्ये लोखंड व पोलाद वस्तू/उत्पादन, कच्चे लोखंड, मोड व टाकाऊ वस्तू, तार व केबल्स यांचा समावेश आहे

२) # - धातू व धातूचे उत्पादन यामध्ये लोखंड व स्टील वस्तू/उत्पादन, इन्गॉट्स व इतर, कच्चे लोखंड, मोड व टाकाऊ वस्तू, तार व केबल्स यांचा समावेश आहे

३) \$ - मोटर वाहने यामध्ये कार्स आणि एम. व्ही च्या सुट्या भागांचा समावेश आहे.

४) @ - मोटर वाहने यामध्ये कार्स, एम. व्ही चे सुटे भाग व इतर परिवहन वाहनांचा समावेश आहे.

५) ^^ - पीओएल मध्ये कच्चे तेल, डिझेल व हेव्हीएन्डस इंधन तेल, केरोसीन, सौय मद्य, टर्पेन्टाईन खनिज, वेपरायिझिंग तेल व वंगण तेल यांचा समावेश आहे

६) ^ - पीओएल मध्ये कच्चे तेल, डिझेल व हेव्हीएन्डस इंधन तेल, सौय मद्य, टर्पेन्टाईन खनिज, वेपरायिझिंग तेल व वंगण तेल यांचा समावेश आहे

Note : 1) * - Metal and Metal Products include : Iron & Steel Materials/Products, Pig Iron, Scrap & Dross, Wires & Cables and Others

2) # - Metal and Metal Products include : Iron & Steel Materials/Products, Ingots others, Pig Iron, Scrap & Dross, Wires & Cables and Others

3) \$ - Motor Vehicles include : Cars and M.V. Parts

4) @ - Motor Vehicles include : Cars and M.V. Parts and other Transport Vehicles

5) ^^ - POL includes Crude Oil, Diesels & Heavyends Fuel Oil, Kerosene, Light Distillates, Turpentine mineral, vaporizing Oil, Lubricating Oil

6) ^ - POL includes Crude Oil, Diesels & Heavyends Fuel Oil, Light Distillates, Turpentine mineral, vaporizing Oil, Lubricating Oil

आधार : प्रशासकीय अहवाल २०१६-१७, मुंबई पोर्ट ट्रस्ट, मुंबई

Source : Administration Report 2016-17, Mumbai Port Trust, Mumbai

२२. परिवहन

२२.१ या विभागात लोहमार्गाची लांबी, रस्त्यांची लांबी व वर्गीकरण, राज्यात वापरात असलेली वाहने आणि राज्य परिवहन मंडळाचे काम यासंबंधी आकडेवारी दिली आहे.

२२.२ जिल्हावार लोहमार्गाची लांबी संबंधित रेल्वे कार्यालयाने दिल्याप्रमाणे पूर्णतः तंतोतंत जुळणारी नाही. रस्त्यांच्या लांबीची आकडेवारी राज्याच्या सार्वजनिक बांधकाम विभाग, जिल्हा परिषदा व नगरपालिका यांच्या अधिपत्याखालील रस्त्यांसंबंधी आहे.

२२.३ मुंबई गोदीतील जहाजे, मुंबई बंदरातून व छोट्या बंदरातून येणारे व जाणारे प्रवासी व तेथे हाताळला जाणारा माल व विमानमार्गे होणारी प्रवासी व माल वाहतूक यासंबंधी माहिती या विभागात दिलेली आहे.

२२.४ गौण बंदरातील वाहतूक प्रामुख्याने किनारी भागांकरिता आहे. मुंबई बंदरातून होणारी परदेशी किनाऱ्यावरील वाहतुकीची आकडेवारी वेगवेगळी दाखविली आहे.

22. TRANSPORT

22.1 Information on railway length, length and classification of roads, vehicles in use in the State and operation of State Transport Corporation is given in this section.

22.2 Districtwise railway length is approximate as given by the respective railway authorities. Figures of road length relate to roads maintained by the State's Public Works Department, Zilla Parishads and by Municipal Authorities.

22.3 Data presented in this section are about 'vessels in Mumbai docks', passengers and cargo in Mumbai port and other minor ports and passengers and freight traffic by air.

22.4 The figures shown against minor ports are mostly those of coastal traffic. In the case of Mumbai Port, figures of overseas traffic and coastal traffic are shown separately.

22. परिवहन / TRANSPORT
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.1
महाराष्ट्र राज्यातील नोंद केलेली मोटार वाहने
Number of Motor vehicles Registered in the Maharashtra State
(2016-17)

अ.क्र. .Sr.No.	जिल्हे	प्रवासी वाहने / Passenger Vehicles							मालवाहतूक वाहने / Goods Vehicles							एकूण Grand Total	Districts
		बसेस Buses	मोटारी आणि स्टेशन वॅगन्स Cars and Station Wagons	जीप Jeeps	टॅक्सी Taxis	तीन चाकी वाहने (रिक्शा) Three Wheelers (Rickshaw)	दुचाकी वाहने Two Wheelers	एकूण प्रवासी वाहने Total Passenger vehicles	चार चाकी Four Wheelers	तीन चाकी Three Wheelers	एकूण मालवाहू वाहने Total goods vehicles	ट्रॅक्टर्स Tractors	जोड वाहने Trailers	रणवाहीका Ambu- lance	इतर Others		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1	मुंबई शहर	7,553	3,11,886	10,412	61,658	1	5,35,450	9,26,960	17,268	5,785	23,053	131	91	683	486	9,51,404	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	4,961	6,03,684	19,101	56,904	1,37,649	12,49,207	20,71,506	13,983	14,588	28,571	60	11	480	869	21,01,497	Mumbai Suburban
3	ठाणे	24,723	6,33,279	53,971	59,774	1,54,559	18,75,630	28,01,936	2,18,587	91,325	3,09,912	2,582	11,640	2411	4,009	31,32,490	Thane
4	पालघर	2,096	62,056	116	4,581	10,203	2,41,082	3,20,134	18,195	1,673	19,868	156	28	257	564	3,41,007	Palghar
5	रायगड	4,126	1,25,597	13,141	15,293	25,330	4,21,110	6,04,597	77,660	6,879	84,539	1,738	2,405	595	4,373	6,98,247	Raigad
6	रत्नागिरी	903	33,447	10,930	639	12,444	2,15,830	2,74,193	19,392	6,755	26,147	720	605	357	7,092	3,09,114	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	2,187	16,014	3,394	407	10,245	1,46,002	1,78,249	10,595	1,763	12,358	556	394	123	143	1,91,823	Sindhudurg
8	नाशिक	3,926	1,77,962	28,820	7,221	30,537	13,74,124	16,22,590	57,599	17,628	75,227	94,581	47,450	741	6,248	18,46,837	Nashik
9	धुळे	1,269	25,009	6,264	3,083	12,979	3,00,151	3,48,755	17,574	8,570	26,144	18,716	14,411	128	423	4,08,577	Dhule
10	नंदुरबार	158	14,847	4,030	453	832	1,26,762	1,47,082	2,771	3,743	6,514	10,919	4,120	23	340	1,68,998	Nandurbar
11	जळगाव	1,032	37,994	12,035	3,593	30,072	6,48,797	7,33,523	15,993	15,949	31,942	32,813	22,494	234	1,474	8,22,480	Jalgaon
12	अहमदनगर	2,333	79,549	26,164	5,397	11,177	10,43,299	11,67,919	43,954	19,717	63,671	58,052	32,854	433	3,847	13,26,776	Ahmednagar
13	पुणे	28,725	7,97,059	64,726	47,209	57,175	39,01,160	48,96,054	1,57,008	64,710	2,21,718	59,355	33,092	2946	10,614	52,23,779	Pune
14	सातारा	1,966	71,741	19,724	5,881	9,315	6,60,168	7,68,795	31,185	7,951	39,136	32,633	25,007	369	1,629	8,67,569	Satara
15	सांगली	1,577	70,055	22,834	2,224	9,153	5,94,344	7,00,187	29,139	7,335	36,474	29,692	18,822	196	1,284	7,86,655	Sangli
16	सोलापूर	1,291	70,000	18,955	2,562	9,147	8,59,659	9,61,614	35,069	13,913	48,982	39,278	22,346	342	1,516	10,74,078	Solapur

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
17	कोल्हापूर	3,151	1,02,654	20,630	1,351	15,624	9,94,834	11,38,244	40,385	12,118	52,503	39,462	32,320	356	2,898	12,65,783	Kolhapur
18	औरंगाबाद	10,614	64,298	29,322	2,802	27,806	9,32,739	10,67,581	45,216	30,393	75,609	24,852	14,901	504	472	11,83,919	Aurangabad
19	जालना	522	11,168	6,618	738	6,642	2,49,365	2,75,053	7,383	6,714	14,097	14,694	7,402	118	604	3,11,968	Jalna
20	परभणी	251	13,947	10,029	558	10,226	2,12,935	2,47,946	9,134	7,558	16,692	8,995	3,702	144	405	2,77,884	Parbhani
21	हिंगोली	328	6,416	4,039	1,295	3,880	1,05,354	1,21,312	4,906	1,099	6,005	7,416	3,665	53	70	1,38,521	Hingoli
22	बीड	894	14,482	20,205	608	11,276	2,71,975	3,19,440	15,537	12,998	28,535	13,881	7,893	44	211	3,70,004	Beed
23	नांदेड	1,336	23,135	9,211	2,022	25,087	3,79,433	4,40,224	24,835	10,038	34,873	7,634	4,710	182	241	4,87,864	Nanded
24	उस्मानाबाद	563	11,940	5,985	1,437	4,777	1,57,232	1,81,934	11,809	3,384	15,193	12,870	5,248	65	442	2,15,752	Osmanabad
25	लातूर	1,046	31,718	14,507	1,307	11,819	3,06,289	3,66,686	19,850	7,868	27,718	12,776	6,894	97	505	4,14,676	Latur
26	बुलढाणा	901	12,970	6,629	1,824	14,579	2,94,766	3,31,669	9,269	5,182	14,451	21,234	11,661	179	178	3,79,372	Buldhana
27	अकोला	980	22,681	4,404	2,050	13,984	3,08,003	3,52,102	11,589	3,103	14,692	11,645	7,410	168	474	3,86,491	Akola
28	वाशिम	138	6,232	3,907	524	7,892	1,53,546	1,72,239	4,649	1,459	6,108	11,092	6,703	68	95	1,96,305	Washim
29	अमरावती	1,601	43,108	5,528	1,664	16,252	5,33,844	6,01,997	17,147	4,528	21,675	14,944	9,099	307	608	6,48,630	Amravati
30	यवतमाळ	1,319	18,100	6,723	1,545	13,489	3,30,927	3,72,103	12,176	3,744	15,920	10,221	6,484	124	40	4,04,892	Yavatmal
31	वर्धा	796	11,825	3,586	361	4,865	2,03,140	2,24,573	5,738	3,265	9,003	7,794	3,103	79	481	2,45,033	Wardha
32	नागपूर	11,032	1,58,143	52,201	7,849	21,564	16,22,963	18,73,752	63,536	13,277	76,813	17,381	8,954	991	2,442	19,80,333	Nagpur
33	भंडारा	596	10,953	3,100	246	1,268	1,84,643	2,00,806	3,757	598	4,355	10,254	5,718	98	141	2,21,372	Bhandara
34	गोंदिया	526	9,335	4,173	349	839	2,03,812	2,19,034	4,910	413	5,323	7,821	5,006	94	190	2,37,468	Gondia
35	चंद्रपूर	1,174	26,623	7,596	1,142	7,352	3,92,394	4,36,281	18,297	2,354	20,651	12,251	6,870	380	842	4,77,275	Chandrapur
36	गडचिरोली	162	4,590	2,477	433	570	1,01,221	1,09,453	2,247	145	2,392	6,557	3,564	164	108	1,22,238	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	1,26,756	37,34,497	5,35,487	3,06,984	7,40,609	2,21,32,190	2,75,76,523	10,98,342	4,18,522	15,16,864	6,55,756	3,97,077	14,533	56,358	3,02,17,111	Maharashtra State

आधार : परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Source : Transport Commissioner, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

22. परिवहन / TRANSPORT
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.2
निरनिराळ्या विभागांच्या देखभालीखालील रस्ते
Roads maintained by various authorities in the state
(2016-17)

(कि.मी. मध्ये./ In Km.)

वर्ष Year (1)	सार्वजनिक बांधकाम		नगर परिषदा व		एकूण Total (6)
	विभाग Public Works Department (2)	जिल्हा परिषद Zilla Parishad (3)	महानगरपालिका Municipal Councils and Municipal Corporations (4)	वन विभाग Forest Department (5)	
1980-81	30,841	1,08,454	10,504	13,609	1,63,408
1985-86	43,906	1,12,675	13,101	16,025	1,85,707
1990-91	50,433	1,31,256	N.A.	11,220	1,92,909
1995-96	55,944	1,29,339	N.A.	N.A.	1,85,283
1997-98	65,071	1,25,982	N.A.	10,240	2,01,293
1998-99	66,889	1,40,002	N.A.	10,376	2,17,267
1999-00	64,895	1,49,056	N.A.	10,377	2,24,328
2000-01	65,511	1,51,435	N.A.	10,344	2,27,290
2001-02	66,173	1,56,427	N.A.	N.A.	2,22,600
2002-03	67,162	1,57,778	N.A.	N.A.	2,24,940
2007-08	70,292	1,65,303	N.A.	N.A.	2,35,595
2008-09	70,539	1,67,129	N.A.	N.A.	2,37,668
2009-10	70,907	1,69,133	N.A.	N.A.	2,40,040
2010-11	70,908	1,70,804	N.A.	N.A.	2,41,712
2011-12	71,332	1,71,587	N.A.	N.A.	2,42,919
2012-13	71,908	1,71,264	N.A.	N.A.	2,43,172
2013-14	92,978	1,70,730	N.A.	N.A.	2,63,708
2014-15	99,451	1,99,995	N.A.	2,915.96 ^{\$}	2,99,446
2015-16	95,120	2,09,999	N.A.	2,915.96 ^{\$}	3,05,119
2016-17	94,055	2,10,281	N.A.	2,839.46 ^{\$}	3,04,336 [*]

टिप / N.A. -- उपलब्ध नाही / Not Available \$ आकडे नागपूर विभागासाठी आहेत/ \$ Figures are for Nagpur Division only

* सन २०१६-१७ मध्ये काही रस्ते लांबी राष्ट्रीय महामार्गामध्ये घोषित झाल्याने सन २०१६-१७ रस्ते लांबी पूर्वीच्या वर्षापेक्षा कमी आहे.

* For the year 2016-17, few of the road length is declared in National Highways due to which the road length for the year 2016-17 is less as compared to other years.

आधार : (1) सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

(2) मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source: (1) Public works Department, Mantralaya, Mumbai.

(2) Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur.

22. परिवहन / TRANSPORT
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.3
वाहनांच्या प्रकारानुसार अपघातांची संख्या
Number of Accidents by Type of vehicles involved
(2016-17)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हयाचे / शहराचे नाव	बसेस Buses	मालवाहू वाहने Goods vehicles	टॅक्सी Taxi Cabs	मोटारी Motor Cars	मोटार सायकल Motor Cycles	ऑटोरिक्षा Auto Rickshaws	जीप्स Jeeps	इतर Others	वर्गीकरण न झालेली Unclassified	एकूण Total	एकूण व्यक्ती No. of persons		District / City
												मृत Killed	दुखापत Injured	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	मुंबई	178	325	144	1,050	991	304	19	137	143	3,291	509	3,193	Mumbai
2	नवी मुंबई	88	443	76	491	375	67	30	70	79	1,719	287	686	Navi Mumbai
3	नवी मुंबई	76	258	3	262	764	136	11	93	80	1,683	233	1,108	Navi Mumbai
4	ठाणे शहर	53	172	0	211	323	34	33	76	33	935	245	633	Thane City
5	ठाणे ग्रामीण	57	314	2	343	574	65	46	163	113	1,677	496	1,285	Thane Rural
6	रायगड	129	317	9	413	456	40	53	125	42	1,584	254	1,115	Raigad
7	रत्नागिरी	86	182	0	208	315	23	34	102	18	968	188	1,543	Ratnagiri
8	सिंधुदुर्ग	46	92	0	130	201	20	3	37	21	550	71	416	Sindhudurg
9	नाशिक शहर	30	111	3	234	403	64	49	113	60	1,067	205	548	Nashik City
10	नाशिक ग्रामीण	1	394	132	370	594	150	361	774	64	2,840	759	1,454	Nashik Rural
11	धुळे	57	475	2	143	225	47	86	30	64	1,129	348	1,416	Dhule
12	नंदुरबार	17	238	3	44	169	64	60	29	7	631	176	592	Nandurbar
13	जळगाव	33	133	1	52	387	54	18	66	57	801	421	860	Jalgaon
14	अहमदनगर	82	415	0	221	367	59	99	123	219	1,585	821	982	Ahmednager
15	पुणे शहर	136	271	0	415	399	38	7	14	79	1,359	402	1,034	Pune City
16	पुणे ग्रामीण	150	525	303	172	938	24	250	269	203	2,834	1037	1,592	Pune Rural
17	सातारा	36	71	7	114	233	9	33	23	0	526	144	504	Satara
18	सांगली	60	185	2	191	650	20	58	96	39	1,301	406	870	Sangli
19	सोलापूर शहर	11	73	0	36	202	20	8	48	12	410	81	258	Solapur City
20	सोलापूर ग्रामीण	51	251	0	140	318	28	80	52	60	980	475	846	Solapur Rural

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.3 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
21	कोल्हापूर	67	153	0	143	430	30	22	91	41	977	230	1079	Kolhapur
22	औरंगाबाद शहर	42	144	0	125	168	68	19	27	60	653	151	657	Aurangabad City
23	औरंगाबाद ग्रामीण	12	100	0	88	256	34	61	22	30	603	369	563	Aurangabad Rural
24	जालना	9	55	0	16	121	6	20	121	48	396	201	315	Jalna
25	परभणी	18	65	0	39	101	34	38	35	13	343	122	270	Parbhani
26	हिंगोली	18	117	0	47	184	48	31	12	18	475	124	362	Hingoli
27	बीड	29	98	0	62	118	38	33	31	33	442	285	384	Beed
28	नांदेड	40	156	0	72	224	111	47	67	27	744	283	649	Nanded
29	उस्मानाबाद	25	62	0	52	257	21	29	67	28	541	242	655	Osmanabad
30	लातूर	30	110	9	68	248	36	58	6	40	605	228	413	Latur
31	बुलढाणा	47	138	7	30	227	38	44	71	68	670	280	750	Buldhana
32	अकोला	32	216	3	60	313	75	38	91	38	866	164	669	Akola
33	वाशिम	19	111	0	46	193	28	23	17	29	466	141	276	Washim
34	अमरावती शहर	16	102	6	127	343	49	10	24	20	697	81	467	Amravati City
35	अमरावती ग्रामीण	47	140	24	56	396	57	33	54	45	852	244	563	Amravati Rural
36	यवतमाळ	49	175	0	70	430	128	83	49	29	1013	371	578	Yavatmal
37	वर्धा	19	141	0	83	190	35	22	70	0	560	188	589	Wardha
38	नागपूर शहर	50	265	2	384	418	61	34	82	111	1,407	262	1,444	Nagpur City
39	नागपूर ग्रामीण	43	258	1	135	268	36	57	116	84	998	355	1,122	Nagpur Rural
40	भंडारा	10	92	3	46	222	5	22	48	2	450	159	529	Bhandara
41	गोदिया	6	37	4	30	114	4	16	54	9	274	145	326	Godiya
42	चंद्रपूर	39	181	0	62	209	17	46	33	33	620	257	620	Chandrapur
43	गडचिरोली	3	31	2	6	141	2	26	33	10	254	125	210	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2,047	8,192	748	7,087	14,455	2,227	2,150	3,661	2,209	42,776	12,565	34,425	Maharashtra State

आधार :- अप्पर पोलीस महासंचालक (वाहतूक) यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:- Office of the Director-General of Police, Government of Maharashtra, Mumbai.

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.4

राज्यमार्गाची वाणिज्यिक विभागाची एकूण प्रगती / Progress of State Roadway's Commercial Wing
(2016-17)

अ.क्र. Sr.No.	बाब	परिमाण	1970-71	1980-81	1990-91	2000-01	2010-11	2014-15	2015-16	2016-17	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(3)	(2)
1	एकूण चालनीय वाहने	संख्या	6,086	10,675	N.A.	17,248	17,215	18,150	18,506	18,634	No.	Total Operational fleet
2	एकूण स्थूल किलोमीटर्स	₹ कोटीत	3,968.82	7,426.54	12,476.11	18,116.49	19,142.00	21,034.33	21,175.68	208.33	₹ Crores	Total Gross Kilometers
3	एकूण सार्थ किलोमीटर्स	₹ कोटीत	3,933.41	7,350.81	12,299.00	17,943.64	18,973.00	20,848.56	21,006.38	206.61	₹ Crores	Total Effective Kilometers
4	एकूण प्रवासी	₹ कोटीत	5,538.18	11,901.05	23,193.98	23,763.86	25,367.00	24,556.91	24,560.54	244.38	₹ Crores	Total Passenger carried
5	प्रति लि. डिझेलमागे कि. मी. चे प्रमाण (एकूण)	प्रति लीटर	4.04	4.16	4.41	4.66	4.92	4.76	4.76	4.77	Per Litre	Kilometers per litre of high speed diesel (Total)
6	बिघाडाचे प्रमाण	प्रत्येकी १०,००० कि.मी. मागे	0.85	0.76	0.49	0.33	0.28	0.26	0.28	0.30	Per 10,000 kms	Rate of Breakdowns
7	अपघाताचे प्रमाण	प्रत्येकी लाख कि.मी. मागे	2,434	2,799	3250	4052	3,407	3172	0.14	0.13	Per lakh kms	Rate of Accidents
8	एकूण कर्मचारी	संख्या	42,804	75,418	1,10,036	1,11,598	1,04,214	1,07,500	1,05,679	1,03,043	No.	Total Staff
9	दैनिक क्रमित सरासरी (सार्थ)	लाख कि.मी.	10.78	20.14	33.70	49.16	51.98	57.12	57.65	56.61	lakh km.	Daily average operated km.(Effective)
10	दैनिक क्रमित सरासरी (स्थूल)	लाख कि.मी.	10.87	20.35	34.18	49.63	52.44	57.62	58.02	57.07	lakh km.	Daily average operated km.(Gross)
11	दैनिक प्रवासी	₹ लाख	15.17	32.61	63.55	65.11	69.50	67.28	67.29	66.95	₹ Lakhs	Daily passengers carried
12	एकूण जमा	₹ लाख	5,499.31	20,999.47	92,729.89	2,53,357.00	4,97,967.00	7,258.66	7,28,448.00	7,05,633	₹ Lakhs	Total Receipts
13	एकूण खर्च	₹ लाख	5,723.36	24,406.30	92,198.57	2,64,544.00	4,93,867.00	7,900.26	7,46,724.00	7,59,990	₹ Lakhs	Total Expenditure
14	एकूण नफा	₹ लाख	(-) 224.05	(-) 3,406.83	531.32	(-) 11,187.00	2,929.00	(-)391.01	(-)12,189	(-)52,278	₹ Lakhs	Total loss / profit
15	एकूण जमा	₹ प्रति कि.मी.	139.81	285.68	754.03	1,411.96	2,625.00	34.82	34.68	34.15	₹ per km.	Overall receipts
16	एकूण खर्च	₹ प्रति कि.मी.	145.51	332.02	749.71	1,474.31	2,603.00	37.89	35.55	36.78	₹ per km.	Total expenditure
17	एकूण नफा	₹ प्रति कि.मी.	(-) 5.70	(-) 46.34	4.32	(-) 62.35	22.00	1.87	(-)0.87	(-)2.53	₹ per km.	Total loss / profit
18	दिलेले व्याज	₹ लाख	101.28	244.91	4,109.88	3,914.00	1,608.00	1.51	146.00	215	₹ Lakhs	Interest paid
19	एकूण जमा (आवक)	₹ लाख	(-) 224.05	(-) 3,406.83	11,175.84	(-) 59.61	--	--	--	7,05,633	₹ Lakhs	Total Return

टिप / N.A. -- उपलब्ध नाही / Not Available

आधार : महाराष्ट्र राज्य परिवहन महामंडळ, मुंबई. / Maharashtra State Road Transport Corporation, Mumbai.

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.5

प्रकारानुसार जिल्हानिहाय रस्ते लांबीचे वर्गीकरण / Road Length classified by Category by District
(2016-17)

(कि.मी. मध्ये./ In Km.)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे	सार्वजनिक बांधकाम विभागाचे पक्के रस्ते P.W.D. Pacca Roads				एकूण पृष्ठांकीत रस्ते Total Surfaced roads	प्रत्येक 100 वौ.कि.मी.मागे रस्त्यांची लांबी Road Length per 100 sq. kms.	प्रत्येक लाख लोकांमागे रस्त्यांची लांबी Road Length per 1,00,000 persons	रस्त्याने जोडलेली खेडी Villages linked with roads		Districts
		सिमेंटचे व डांबरी रस्ते Cement Concrete Black Top	खडीचे रस्ते Water Bound Macadam	अपृष्ठांकीत रस्ते Unsurfaced roads	एकूण पृष्ठांकीत रस्ते Total Surfaced roads				संख्या No.	टक्केवारी Percentage	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)	
1	मुंबई शहर									Mumbai City	
2	मुंबई उपनगर	49	49	8.00	0.36	Mumbai Suburban	
3	ठाणे									Thane	
4	पालघर	4,876	1,668	834	6,545	77.20	61.22	1,733	99.14	Palghar	
5	रायगड	3,994	943	250	4,937	72.53	185.30	1,859	99.89	Raigad	
6	रत्नागिरी	7,233	1,692	446	8,925	113.60	553.19	1,525	99.61	Ratnagiri	
7	सिंधुदुर्ग	3,287	3,071	2,470	6,358	169.15	992.98	738	99.73	Sindhudurg	
8	नाशिक	5,643	9,760	2,838	15,403	117.46	280.05	1,923	100.00	Nashik	
9	धुळे	1,500	2,952	737	4,451	72.11	239.43	680	100.00	Dhule	
10	नंदुरबार	1,092	4,199	1,746	5,291	118.16	406.90	893	95.51	Nandurbar	
11	जळगाव	3,081	6,171	3,352	9,252	107.13	281.30	1,484	99.80	Jalgaon	
12	अहमदनगर	5,193	9,600	5,808	14,793	120.84	431.26	1,578	100.00	Ahmednagar	
13	पुणे	2,856	10,270	5,606	13,126	119.74	184.11	1,845	99.62	Pune	
14	सातारा	2,096	8,265	2,148	10,361	119.37	396.38	1,697	98.72	Satara	
15	सांगली	1,068	6,724	4,249	7,793	140.48	404.43	725	100.00	Sangli	
16	सोलापूर	4,916	8,778	3,391	13,694	114.71	373.41	1,141	99.83	Solapur	
17	कोल्हापूर	905	5,774	1,885	6,680	111.44	208.59	1,193	99.83	Kolhapur	
18	औरंगाबाद	6,669	1,461	1,985	8,130	99.98	256.03	1,307	100.00	Aurangabad	
19	जालना	3,635	2,000	1,749	5,635	95.67	358.68	965	99.79	Jalna	
20	परभणी	2,368	2,115	929	4,483	83.04	278.39	838	100.00	Parbhani	
21	हिंगोली	3,093	734	25	3,827	85.15	312.16	676	100.00	Hingoli	
22	बीड	6,430	3,223	2,681	9,653	115.35	453.85	1,360	100.00	Beed	
23	नांदेड	6,664	2,806	1,823	9,470	107.27	318.10	1,553	100.00	Nanded	
24	उस्मानाबाद	4,466	1,576	1,455	6,042	99.05	431.03	737	100.00	Osmanabad	
25	लातूर	5,823	1,178	490	7,001	104.67	289.31	926	100.00	Latur	
26	बुलढाणा	3,887	655	289	4,542	50.01	177.54	1,283	98.69	Buldhana	
27	अकोला	2,661	336	38	2,997	55.91	157.18	864	100.00	Akola	
28	वाशिम	2,504	291	0	2,795	54.25	222.42	697	99.86	Washim	
29	अमरावती	5,787	1,352	974	7,139	66.44	264.45	1,637	100.00	Amravati	
30	यवतमाळ	7,043	1,088	216	8,131	61.45	286.07	1,849	99.78	Yavatmal	
31	वर्धा	5,330	1,661	5,243	6,992	193.92	887.49	1,389	100.00	Wardha	
32	नागपूर	5,348	1,566	1,916	6,914	89.27	175.07	1,617	100.00	Nagpur	
33	भंडारा	3,882	1,391	1,888	5,273	183.86	567.66	780	100.00	Bhandara	
34	गोंदिया	3,224	604	682	3,828	83.13	324.97	883	100.00	Gondiya	
35	चंद्रपूर	5,020	1,922	2,442	6,943	82.01	401.04	1,807	100.00	Chandrapur	
36	गडचिरोली	3,809	1,972	518	5,781	43.71	561.62	1,448	95.58	Gadchiroli	
	महाराष्ट्र राज्य	1,35,433	1,07,801	61,103	2,43,234	98.88	253.50	41,636	99.54	Maharashtra State	

आधार : सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Source: Public Works Department, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

22. परिवहन / TRANSPORT
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.6

३१ मार्च, २०१७ रोजीची राज्यातील लोहमार्गाची लांबी / Railway's Route Length as on 31st March 2017 in the State
(2016-17)

(कि.मी. / km.)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे / वर्ष Year	ब्रॉडगेज Broad gauge	मिटरगेज Meter gauge	नॅरोगेज Narrow gauge	एकूण Total	Districts (2)								
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)								
1	1960-61	2,767.00	1,197.00	1,093.00	5,057.00									
2	1970-71	2,752.00	1,308.00	1,102.00	5,162.00									
3	1980-81	3,131.00	994.00	1,100.00	5,225.00									
4	1990-91	3,345.00	1,024.00	1,053.00	5,422.00									
5	2000-01	5,123.00	500.00	573.00	6,196.00									
6	2010-11	4,336.38	105.75	596.29	5,038.42									
7	2011-12	5,510.22	105.75	458.81	6,074.78									
8	2012-13	5,688.02	105.75	458.81	6,252.58									
9	2013-14	5,527.21	76.65	459.14	6,063.00									
10	2015-16	5,180.63	105.75	459.10	5,745.48									
1	मुंबई शहर	44.00	0.00	0.00	44.00	Mumbai City								
2	मुंबई उपनगर	57.34	0.00	0.00	57.34	Mumbai Suburban								
3	ठाणे	} 307.10	} 0.00	} 0.00	} 307.10	} Thane								
4	पालघर						} 323.00	} 0.00	} 20.29	} Raigad				
5	रायगड										} 198.00	} 0.00	} 198.00	} Ratnagiri
6	रत्नागिरी													
7	सिंधुदुर्ग	} 264.51	} 0.00	} 264.51	} Nashik									
8	नाशिक					} 79.38	} 0.00	} 79.38	} Dhule					
9	धुळे									} 97.60	} 0.00	} 97.60	} Nandurbar	
10	नंदुरबार													} 327.05
11	जळगाव	} 225.96	} 0.00	} 225.96	} Ahmednagar									
12	अहमदनगर					} 322.52	} 0.00	} 322.52	} Pune					
13	पुणे									} 149.98	} 0.00	} 149.98	} Satara	
14	सातारा													} 145.52
15	सांगली	} 387.78	} 0.00	} 387.78	} Solapur									
16	सोलापूर					} 47.10	} 0.00	} 47.10	} Kolhapur					
17	कोल्हापूर									} 107.25	} 0.00	} 107.25	} Aurangabad	
18	औरंगाबाद													} 88.25
19	जालना	} 262.43	} 0.00	} 262.43	} Parbhani									
20	परभणी					} 0.00	} 0.00	} 0.00	} Hingoli					
21	हिंगोली									} 47.07	} 0.00	} 47.07	} Beed	
22	बीड													} 225.61
23	नांदेड	} 53.60	} 0.00	} 53.60	} Osmanabad									
24	उस्मानाबाद					} 139.30	} 0.00	} 139.30	} Latur					
25	लातूर									} 78.73	} 0.00	} 78.73	} Buldhana	
26	बुलढाणा													} 190.85
27	अकोला	} 0.00	} 0.00	} 30.00	} Washim									
28	वाशिम					} 207.97	} 0.00	} 61.96	} Amravati					
29	अमरावती									} 81.94	} 0.00	} 66.37	} Yavatmal	
30	यवतमाळ													} 118.30
31	वर्धा	} 274.41	} 0.00	} 133.70	} Nagpur									
32	नागपूर					} 65.11	} 0.00	} 9.70	} Bhandara					
33	भंडारा									} 205.64	} 0.00	} 205.64	} Gondiya	
34	गोंदिया													} 324.11
35	चंद्रपूर	} 18.50	} 0.00	} 18.50	} Gadchiroli									
36	गडचिरोली													
	महाराष्ट्र राज्य					5,572.96	76.65	459.10	6,108.66	Maharashtra State				

आधार : संबंधित रेल्वेची विभागीय कार्यालये. / Source: Divisional offices of the concerned Railway.

22. परिवहन / TRANSPORT
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.7
वर्गवारीनुसार रस्त्यांची लांबी / Road Length according to different classes
(2016-17)

(किलोमीटरमध्ये / In Kilometre)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे	वर्गीकृत रस्ते / Classification of roads						एकूण Total	Districts
		राष्ट्रीय महामार्ग National Highways	प्रमुख राज्य महामार्ग Major State Highways	राज्य महामार्ग State Highways	प्रमुख जिल्हा रस्ते Major District Roads	इतर जिल्हा रस्ते Other District Roads	ग्रामीण रस्ते Village roads		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	मुंबई शहर	0	0	49	0	0	0	49	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर								Mumbai Suburban
3	ठाणे								Thane
4	पालघर								Palghar
5	रायगड	70	279	1,013	647	754	2,423	5,187	Raigad
6	रत्नागिरी	275	290	824	1,510	1,232	5,240	9,371	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	104	150	702	1,132	698	6,042	8,828	Sindhudurg
8	नाशिक	278	349	1,721	2,663	3,263	9,968	18,241	Nashik
9	धुळे	32	72	767	625	1,427	2,265	5,189	Dhule
10	नंदुरबार	77	135	586	771	1,420	4,047	7,037	Nandurbar
11	जळगाव	0	96	1,593	2,582	1,953	6,381	12,604	Jalgaon
12	अहमदनगर	165	391	1,785	2,607	5,395	10,256	20,600	Ahmednagar
13	पुणे	127	231	1,829	4,076	2,390	10,078	18,732	Pune
14	सातारा	76	88	1,215	2,021	2,233	6,877	12,510	Satara
15	सांगली	115	40	1,187	1,814	2,917	5,970	12,042	Sangli
16	सोलापूर	462	156	1,329	4,174	1,361	9,603	17,086	Solapur
17	कोल्हापूर	64	35	1,065	1,520	1,907	3,974	8,564	Kolhapur
18	औरंगाबाद	551	0	1,060	1,848	1,677	4,979	10,115	Aurangabad
19	जालना	345	97	774	1,044	1,903	3,221	7,384	Jalna
20	परभणी	323	54	474	1,005	740	2,816	5,412	Parbhani
21	हिंगोली	198	0	404	714	631	1,905	3,852	Hingoli
22	बीड	673	194	885	1,605	2,161	6,816	12,334	Beed
23	नांदेड	853	221	687	2,657	1,812	5,063	11,293	Nanded
24	उस्मानाबाद	367	0	911	1,342	1,630	3,247	7,497	Osmanabad
25	लातूर	472	0	801	1,256	1,641	3,321	7,491	Latur
26	बुलढाणा	63	80	592	1,026	1,721	1,349	4,831	Buldhana
27	अकोला	37	0	550	572	910	966	3,035	Akola
28	वाशिम	54	112	240	648	835	906	2,795	Washim
29	अमरावती	182	272	1,358	1,643	904	3,754	8,113	Amravati
30	यवतमाळ	92	138	1,072	1,458	2,275	3,312	8,347	Yavatmal
31	वर्धा	166	37	780	887	2,424	7,940	12,235	Wardha
32	नागपूर	478	92	951	2,441	1,554	3,315	8,830	Nagpur
33	भंडारा	131	4	579	675	1,331	4,442	7,161	Bhandara
34	गोंदिया	81	74	457	988	1,081	1,829	4,510	Gondiya
35	चंद्रपूर	183	144	533	1,704	1,900	4,921	9,385	Chandrapur
36	गडचिरोली	476	9	1,096	1,043	1,072	2,603	6,299	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	7,682	3,971	30,776	51,627	56,336	1,53,946	3,04,336	Maharashtra State

आधार : सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई. / Source : Public Works Department, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

22. परिवहन / TRANSPORT
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.8
रस्ते / Roads

पृष्ठभागांच्या प्रकारानुसार रस्त्यांची लांबी / Road Length according to Surface type
(2016-17)

(किलोमीटरमध्ये / In Kilometres)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे	सिमेंट काँक्रीट आणि डांबरी रस्ते Cement concrete and Black roads	खडीचे रस्ते Water bound macadam roads	अपृष्ठांकित रस्ते Unsurfaced roads	एकूण Total	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	मुंबई शहर	49	0	0	49	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर					Mumbai Suburban
3	ठाणे	4,876	1,668	834	7,379	Thane
4	पालघर					Palghar
5	रायगड	3,994	943	250	5,187	Raigad
6	रत्नागिरी	7,233	1,692	446	9,371	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	3,287	3,071	2,470	8,828	Sindhudurg
8	नाशिक	5,643	9,760	2,838	18,241	Nashik
9	धुळे	1,500	2,952	737	5,189	Dhule
10	नंदुरबार	1,092	4,199	1,746	7,037	Nandurbar
11	जळगाव	3,081	6,171	3,352	12,604	Jalgaon
12	अहमदनगर	5,193	9,600	5,808	20,600	Ahmednagar
13	पुणे	2,856	10,270	5,606	18,732	Pune
14	सातारा	2,096	8,265	2,148	12,510	Satara
15	सांगली	1,068	6,724	4,249	12,042	Sangli
16	सोलापूर	4,916	8,778	3,391	17,086	Solapur
17	कोल्हापूर	905	5,774	1,885	8,564	Kolhapur
18	औरंगाबाद	6,669	1,461	1,985	10,115	Aurangabad
19	जालना	3,635	2,000	1,749	7,384	Jalna
20	परभणी	2,368	2,115	929	5,412	Parbhani
21	हिंगोली	3,093	734	25	3,852	Hingoli
22	बीड	6,430	3,223	2,681	12,334	Beed
23	नांदेड	6,664	2,806	1,823	11,293	Nanded
24	उस्मानाबाद	4,466	1,576	1,455	7,497	Osmanabad
25	लातूर	5,823	1,178	490	7,491	Latur
26	बुलढाणा	3,887	655	289	4,831	Buldhana
27	अकोला	2,661	336	38	3,035	Akola
28	वाशिम	2,504	291	0	2,795	Washim
29	अमरावती	5,787	1,352	974	8,113	Amravati
30	यवतमाळ	7,043	1,088	216	8,347	Yavatmal
31	वर्धा	5,330	1,661	5,243	12,235	Wardha
32	नागपूर	5,348	1,566	1,916	8,830	Nagpur
33	भंडारा	3,882	1,391	1,888	7,161	Bhandara
34	गोंदिया	3,224	604	682	4,510	Gondiya
35	चंद्रपूर	5,020	1,922	2,442	9,385	Chandrapur
36	गडचिरोली	3,809	1,972	518	6,299	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,35,433	1,07,801	61,103	3,04,336	Maharashtra State

आधार : सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Public Works Department, Government of Maharashtra, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.9

महाराष्ट्र राज्यमार्ग परिवहन महामंडळाची माहिती / Operations of Maharashtra State Road Transport Corporations
(2016-17)

अ.क्र. Sr.No. (1)	बाब (2)	विभाग / Region							एकूण Total (9)	Item (2)
		मुंबई Mumbai (3)	नाशिक Nashik (4)	पुणे Pune (5)	औरंगाबाद Aurangabad (6)	अमरावती Amravati (7)	नागपूर Nagpur (8)			
1	वर्ष अखेरीस असलेले मार्ग (संख्या)	3,725	3,917	4,636	2,753	2,002	1,806	18,839	No. of routes as at the end of the year	
2	मार्गांची एकूण लांबी (कि.मी.)	2,54,939	2,42,038	3,13,901	2,59,858	1,49,918	1,41,217	13,61,871	Route Distance (Km.)	
3	मार्गांची सरासरी लांबी (कि.मी.)	68.44	67.71	67.71	94.39	74.88	78.19	72.29	Average route distance (Km.)	
4	सरासरी दैनिक प्रभावी अंतर (लाख कि.मी.)	8.72	10.82	13.74	10.93	55.72	5.71	55.72	Average per day effective Kilometers operated (in lakh)	
5	वर्षभरात महामंडळाजवळ असलेल्या वाहनांची सरासरी संख्या	3,339	3,625	4,386	3,388	1,857	1,884	18,652	Average No. of buses held during the year	
6	रस्त्यावरील वाहनांची दैनिक सरासरी संख्या	2,828	3,219	4,010	3,037	16,425	1,695	16,425	Average No. of buses on road per day	
7	वाहनांचा सरासरी वापर (कि.मी.)	308.41	336.22	342.51	359.83	354.49	357.13	339.25	Average vehicles utilization (Km.)	
8	भार गुणकाची टक्केवारी (लोड फॅक्टर)	38.73	72.66	69.48	72.58	72.51	69.20	70.84	Percentage load factor	
9	प्रवाशांची दैनिक सरासरी (लाखात)	11.58	14.00	16.48	11.23	6.64	7.05	66.98	No. of passengers travelled per day (in lakh)	
10	दर प्रवाशामागे प्रवास केलेले सरासरी अंतर (कि.मी.)	22.37	24.52	24.91	30.53	27.72	24.42	25.54	Average distance travelled per passenger (Km.)	
11	वाहतुकीपासूनचे वार्षिक उत्पन्न (कोटीत ₹)	1,107.45	1,365.04	1,705.44	1,373.19	722.52	674.99	6,948.62	Total traffic receipts during the year (in Crore ₹)	
12	दर प्रवाशामागे मिळालेले सरासरी उत्पन्न (₹)	26.19	26.72	28.35	33.51	27.72	28.35	28.42	Average earnings per passenger (in ₹)	
13	चालू स्थितीतील गाड्यांची सरासरी (वाहन ताफ्याची टक्केवारी)	84.70	88.80	91.43	89.65	88.05	91.43	88.06	Average operating fleet (% Fleet Utilization)	

आधार : महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, मुंबई / Source : Maharashtra State Road Transport Corporation, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.10

मुंबई गोदीत असलेल्या किंवा बंदरात नांगरलेल्या वाफेवरच्या आणि सुसज्ज (शासकीय किंवा व्यापारी)
जहाजांची संख्या व त्यांचे वजन

Number and Tonnage of Steam and square rigged vessels (Government and Merchant) which entered the
Mumbai docks or were berthed at the harbour walls

वर्ष Year	गोदीत असलेली जहाजे Vessels which entered the docks		बंदराजवळ नांगरलेली जहाजे Vessels berthed at the harbour walls		एकूण Total	
	संख्या Number	नोंदणीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registered tonnage	संख्या Number	नोंदणीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registered tonnage	संख्या Number	नोंदणीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registered tonnage
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1960-61	2,094	64,74,559	431	17,36,733	2,525	82,11,292
1970-71	1,643	54,23,274	238	10,36,120	1,881	64,59,394
1980-81	1,756	59,83,731	198	8,38,810	1,954	68,22,541
1990-91	1,530	55,39,858	129	7,62,553	1,659	63,02,411
2000-01	1,057	1,19,73,183	144	16,00,743	1,201	1,35,73,926
2011-12	657	65,39,920	922	1,32,57,565	1,579	1,97,97,485
2012-13	590 [@]	62,16,166	899 [#]	1,36,91,734	1,489	1,99,07,900
2013-14	468 [@]	51,88,022	856 [#]	1,34,54,882	1,324	1,86,42,904
2014-15	662 [@]	74,24,473	847 [#]	1,30,97,315	1,509	2,05,21,788
2015-16	664 [@]	72,15,276	888 [#]	1,33,28,644	1,552	2,05,43,920
2016-17	744 [@]	48,67,331	923 [#]	1,42,58,049	1,667	1,91,25,380

आधार : मुंबई पोर्ट ट्रस्ट, मुंबई / Source : Mumbai Port Trust , Mumbai.

*टिप:- @ इंदिरा गोदीजवळ नांगरलेली जहाजे # जवाहर द्विप व पीर पाउ जवळ नांगरलेली जहाजे

*Note: - @ Vessels which berthed at Indira Dock # Vessels which berthed at Jawahar Dweep and Pir Pau.

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.11

मुंबई येथील जहाजे दुरुस्त करण्याच्या गोदीत असलेल्या जहाजांची संख्या व वजन

Number and tonnage of vessels docked in Merewether and Hughes dry docks in Mumbai
(2016-17)

वर्ष Year	मेरेवेदर सुकी गोदी Merewether dry dock		हयुजेस सुकी गोदी Hughes dry dock		एकूण Total	
	संख्या Number	एकूण वजन Gross tonnage	संख्या Number	एकूण वजन Gross tonnage	संख्या Number	एकूण वजन Gross tonnage
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1960-61	61	1,20,559	80	3,65,022	141	4,85,581
1970-71	56	1,02,586	72	4,00,253	128	5,02,839
1980-81	54	93,280	50	3,36,470	104	4,29,750
1990-91	33	30,707	38	1,25,546	71	1,56,253
2000-01	40	37,371	22	63,331	62	1,00,702
2011-12	0	0	67	1,69,520	67	1,69,520
2012-13	0	0	74	96,583	74	96,583
2013-14	0	0	62	68,507	62	68,507
2014-15	0	0	44	1,08,331	44	1,08,331
2015-16	0	0	58	96,583	58	96,583
2016-17	0	0	46	1,26,373	46	1,26,373

आधार : मुंबई पोर्ट ट्रस्ट, मुंबई / Mumbai Port Trust , Mumbai.

22. परिवहन / TRANSPORT
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 22.12
महाराष्ट्र राज्यातील गौण बंदरातून होणारी प्रवाशांची वाहतूक
Passengers traffic at the minor ports of the Maharashtra State
(2016-17)

अ.क्र. Sr.No.	बंदराचे नाव	यांत्रिक जहाजाने By mechanized vessels	बिगर यांत्रिक जहाजाने By non-mechanized vessels	बोटीने By Steamer	एकूण Total	Name of the Port
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	डहाणू	0	0	0	0	Dahanu
2	नवापूर	41,377	0	0	41,377	Navapur
3	सातपाटी	66,282	0	0	66,282	Satpati
4	केळवा माहिम	0	0	0	0	Kelwa Mahim
5	दातिवरे	0	0	0	0	Datiware
6	अर्नाळा	14,971	0	0	14,971	Arnala
7	मनोरी	42,94,791	0	0	42,94,791	Manori
8	कल्याण	8,631	0	0	8,631	Kalyan
9	वसई	3,695	1,35,800	0	1,39,495	Vasai
10	वसोवा	62,48,007	0	0	62,48,007	Varsova
11	भिवंडी	0	0	0	0	Bhiwandi
12	मोरा	6,27,225	0	0	6,27,225	Mora
13	कारंजा	3,51,950	0	0	3,51,950	Karanja
14	रेवस	1,41,597	0	0	1,41,597	Rewas
15	दिघी	2,46,507	0	0	2,46,507	Dighi
16	राजपुरी	61,224	2,20,078	0	2,81,302	Rajpuri
17	अलिबाग	0	0	0	0	Alibag
18	दाभोळ	2,85,270	60,106	0	3,45,376	Dabhol
19	जयगड	1,63,688	36,720	0	2,00,408	Jaigad
20	रत्नागिरी	0	13,000	0	13,000	Ratnagiri
21	पूर्णागड	0	0	0	0	Purnagad
22	जैतापूर	0	1,305	0	1,305	Jaitapur
23	विजयदुर्ग	0	2,230	0	2,230	Vijaydurga
24	देवगड	0	0	0	0	Devgad
25	आचरे	0	0	0	0	Achare
26	मालवण	0	3,73,707	0	3,73,707	Malwan
27	बाणकोट	2,17,080	0	0	2,17,080	Bankot
28	किरणपाणी	0	0	0	0	Kiranpani
29	हमई	0	0	0	0	Harnai
30	इतर बंदरे	45,46,072	1,20,956	0	46,67,028	Other Ports
	एकूण	1,73,18,367	9,63,902	0	1,82,82,269	Total

आधार : मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई. / Source :- Chief Port's Officer, Govt. of Maharashtra, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 22.13
महाराष्ट्र राज्याच्या गौण बंदरातून हाताळलेला (आयात व निर्यात) माल
Cargo (Imports and Exports) Handled at Minor Ports of Maharashtra State
(2016-17)

(टनांमध्ये / In tonnes)

अ.क्र. Sr.No.	बंदराचे नाव (2)	आयात Imports (3)	निर्यात Exports (4)	एकूण Total (5)	एकूण Total (5)	नाम Name of the Port (2)
1	डहाणू	5,75,475	0	57,475		Dahanu
2	सातपाटी	705	0	705		Satpati
3	ट्राम्बे	0	2,669	2,669		Trombay
4	बेलापुर (उलवा)	15,31,500	1,35,609	16,67,108		Belapur (Ulwa)
5	धरमतर	1,42,07,812	73,527	1,42,81,339		Dharamtar
6	रेवदंडा	13,23,492	70,837	13,94,328		Revdanda
7	दिघी	7,89,785	2,36,588	10,26,373		Dighi
8	दाभोळ	20,58,820	0	20,58,820		Dabhol
9	केळशी	54,300	1,53,349	2,07,649		Bankot
10	जयगड	82,56,769	42,13,930	1,24,70,699		Jaigad
11	रत्नागिरी	7,25,743	0	7,25,743		Ratnagiri
12	रेडी (परदेशात)	0	8,87,552	8,87,552		Redi (Foreign)
13	विजयदुर्ग	0	32,101	32,101		Vijaydurg
14	इतर बंदरे	2,773	78,456	81,229		Other ports
	एकूण	2,90,09,174	58,84,617	3,48,93,790		Total

आधार : मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source :- Chief Port Officer, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

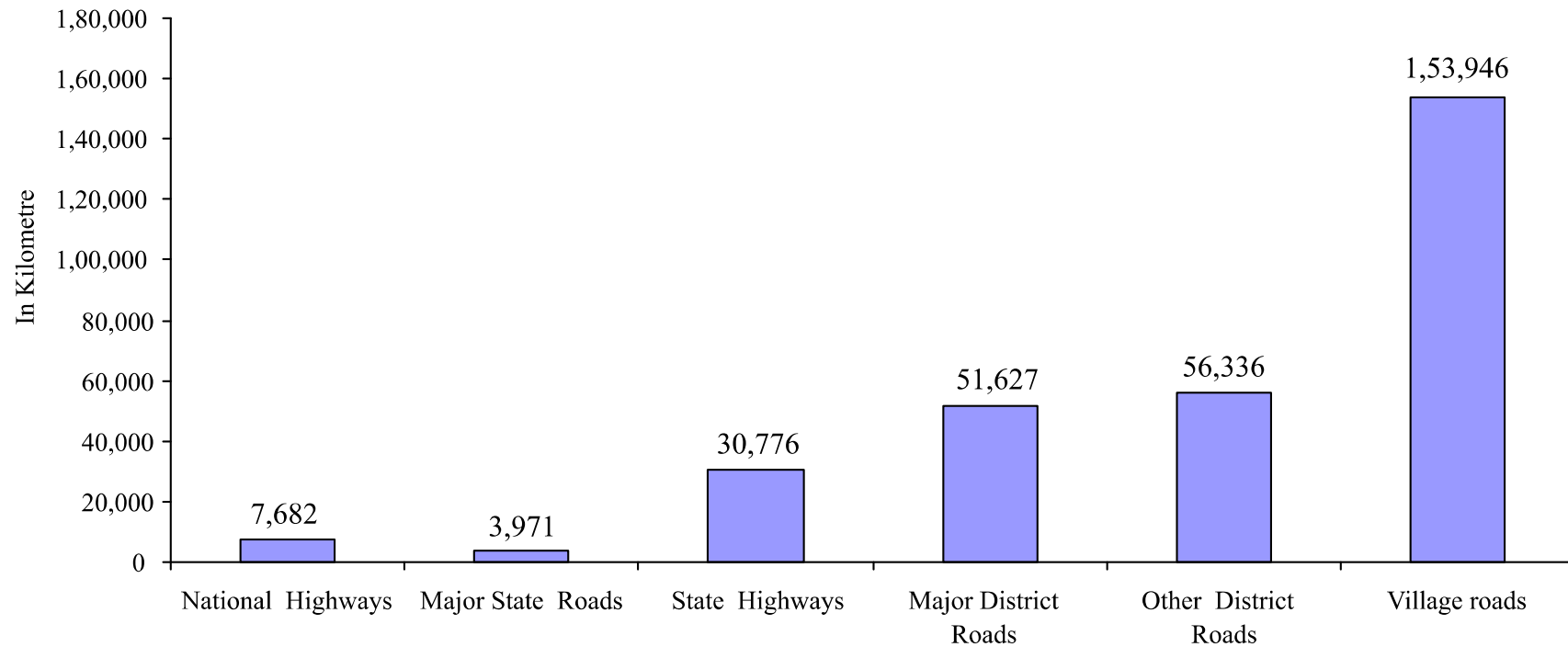
22. परिवहन / TRANSPORT
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 22.14
निरनिराळ्या विमानतळावरून होणारी प्रवासी व माल वाहतूक
Passenger and Freight Traffic Originating at Various Airports
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	बाब (2)	राष्ट्रीय Domestic (3)	आंतरराष्ट्रीय International (4)	Item (2)
1	प्रवाशांची एकूण संख्या (लाखांत) (मुंबई विमानतळा वरील)	327.1	124.4	Total number of passengers carried (In Lakhs) (From Mumbai Airport)
2	महाराष्ट्रातील विमानतळावरून (मुंबई वगळून) झालेली प्रवासी वाहतूक (लाखांत)	87.9	3.7	Passengers carried from Airport in Maharashtra (Excluding Mumbai Airport) (In Lakhs)
3	एकूण माल वाहतूक (मुंबई विमानतळावरून) (००० टन)	234.9	547.4	Total freight carried ('000 tonnes) (From Mumbai Airport)
4	महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या विमानतळावरून झालेली माल वाहतूक (मुंबई वगळून) (००० टनांत)	43.2	0.4	Total freight carried from Airports in Maharashtra ('000 tonnes) (Excluding Mumbai Airport)

आधार : भारतीय विमानतळ प्राधिकरण.

Source: Airport Authority of India.

Table No. 22.7
Road Length according to different classes -2016-17

२३. पणन व साठवणूक

२३.१ या विभागात नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या व शिधावाटप/रास्त भावांची दुकाने, शासकीय गोदाम साठवणूक क्षमता याबाबत आकडेवारी दिली आहे.

23. MARKETING AND STORAGE

23.1. In this section data on number of regulated markets and an authorized ration/fair price shops and storage capacity in Government warehouses are given.

23. पणन व साठवणूक / MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.23.1

जिल्हानिहाय नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या / Number of Regulated Markets by District
(2016-17)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे	नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या Number of regulated Markets	प्रत्येक नियंत्रित बाजारपेठेमागे असलेल्या खेड्यांची संख्या Number of average villages served per regulated Market	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	मुंबई शहर	1	6	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर			Mumbai Suburban
3	ठाणे	5	174	Thane
4	पालघर	3	163	Palghar
5	रायगड	9	197	Raigad
6	रत्नागिरी	1	151	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	1	739	Sindhudurg
8	नाशिक	17	91	Nashik
9	धुळे	4	134	Dhule
10	नंदुरबार	6	130	Nandurbar
11	जळगाव	12	93	Jalgaon
12	अहमदनगर	14	101	Ahmednager
13	पुणे	13	105	Pune
14	सातारा	10	150	Satara
15	सांगली	7	78	Sangli
16	सोलापूर	11	79	Solapur
17	कोल्हापूर	4	301	Kolhapur
18	औरंगाबाद	10	127	Aurangabad
19	जालना	8	107	Jalna
20	परभणी	11	95	Parbhani
21	हिंगोली	7	62	Hingoli
22	बीड	10	129	Beed
23	नांदेड	19	86	Nanded
24	उस्मानाबाद	9	82	Osmanabad
25	लातूर	11	71	Latur
26	बुलढाणा	13	117	Buldhana
27	अकोला	7	153	Akola
28	वाशिम	6	105	Washim
29	अमरावती	12	133	Amravati
30	यवतमाळ	17	119	Yavatmal
31	वर्धा	7	158	Wardha
32	नागपूर	12	165	Nagpur
33	भंडारा	5	161	Bhandara
34	गोंदिया	7	112	Gondiya
35	चंद्रपूर	13	121	Chandrapur
36	गडचिरोली	4	261	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		306	5,056	Maharashtra State

टिप :- N.A. उपलब्ध नाही / Not Available.

आधार : पणन उप संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Deputy Director of Marketing, Government of Maharashtra, Mumbai.

23. पणन व साठवणूक / MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 23.2

गोदामांची संख्या व साठवणूक क्षमता

Number and capacity of storage units
(2016-17)

(मेट्रिक टनात/ In Metric Tonnes)

अ.क्र. Sr. No.	संस्थेचे नांव (2) `	संख्या No. (3)	क्षमता Capacity (4)	Name of Agency (2)
1	भारतीय अन्न महामंडळ	N.A.	N.A.	Food Corporation of India
2	महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ	N.A.	N.A.	State warehousing Corporation
3	केंद्रीय वखार महामंडळ *	34	13,01,421	Central warehousing Corporation *
4	इतर #	995	6,35,772	Other #
एकूण		1,029	19,37,193	Total

NA - उपलब्ध नाही / Not Available

* महाराष्ट्र राज्याकरिता / * For Maharashtra State

जून, २०१६ अखेर / At the end of June, 2016

आधार: अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.- Food and Civil Supplies Department, Government of Maharashtra, Mumbai

23. पणन व साठवणूक / MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 23.3

शासकीय गोदामांची संख्या व त्यांची क्षमता / Number and capacity of State Owned Warehouses
(2016-17)[#]

(गोदामाची क्षमता मे. टन / Godown capacity in M.T)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे	शासकीय गोदामे Govt. owned Godowns		नादुरुस्त झाल्यामुळे उपयुक्त नसलेली Non of use due to defect		भाड्याने घेतलेली Hired		भाड्याने दिलेली Lease out available		उपलब्ध गोदामे Available Godowns		District
		गोदामे	क्षमता	गोदामे	क्षमता	गोदामे	क्षमता	गोदामे	क्षमता	गोदामे	क्षमता	
		Godown	Capacity	Godown	Capacity	Godown	Capacity	Godown	Capacity	Godown	Capacity	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	मुंबई शहर	13	8,724	4	917	0	0	0	0	9	7,807	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर											Mumbai Suburban
3	ठाणे	16	8,000	1	500	0	0	2	1,000	13	6,500	Thane
4	पालघर	24	9,750	3	800	3	600	1	300	23	9,250	Palghar
5	रायगड	60	25,350	30	10,800	2	12,025	1	750	31	25,825	Raigad
6	रत्नागिरी	46	16,550	19	4,500	0	0	0	0	27	12,050	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	16	8,000	0	0	3	590	0	0	19	8,590	Sindhudurg
8	नाशिक	30	21,300	2	650	4	1,650	0	0	32	22,300	Nashik
9	धुळे	21	12,240	1	750	0	0	0	0	20	11,490	Dhule
10	नंदुरबार	27	13,500	2	1,000	1	500	0	0	26	13,000	Nandurbar
11	जळगाव	33	15,830	4	850	14	6,750	0	0	43	21,730	Jalgaon
12	अहमदनगर	76	50,850	32	17,700	1	500	4	1,600	41	32,050	Ahmednager
13	पुणे	49	40,000	6	2,420	1	200	0	0	44	37,780	Pune
14	सातारा	48	23,830	13	3,590	3	900	0	0	38	21,140	Satara
15	सांगली	36	22,280	6	2,350	0	0	0	0	30	19,930	Sangli
16	सोलापूर	53	38,024	0	0	12	6,350	0	0	65	44,374	Solapur
17	कोल्हापूर	24	18,100	2	550	0	0	0	0	22	17,550	Kolhapur
18	औरंगाबाद	28	26,688	6	3,532	7	7,050	0	0	29	30,206	Aurangabad
19	जालना	27	21,450	7	2,550	0	0	0	0	20	18,900	Jalna
20	परभणी	21	9,300	0	0	2	1,300	0	0	23	10,600	Parbhani
21	हिंगोली	12	7,680	1	500	0	0	0	0	11	7,180	Hingoli
22	बीड	35	25,050	7	2,610	2	2,000	0	0	30	24,440	Beed
23	नांदेड	55	26,490	11	3,750	1	500	0	0	45	23,240	Nanded
24	उस्मानाबाद	30	17,000	7	2,600	3	1,500	0	0	26	15,900	Osmanabad
25	लातूर	30	23,000	6	2,300	2	1,500	0	0	26	22,200	Latur
26	बुलढाणा	23	10,380	1	500	15	5,200	0	0	37	15,080	Buldhana
27	अकोला	21	11,600	0	0	9	4,150	0	0	30	15,750	Akola
28	वाशिम	11	7,150	0	0	3	1,000	0	0	14	8,150	Washim
29	अमरावती	36	16,730	2	200	3	3,250	0	0	37	19,780	Amravati
30	यवतमाळ	36	18,000	5	2,500	2	1,000	0	0	33	16,500	Yavatmal
31	वर्धा	14	9,785	1	1,500	2	1,000	0	0	15	9,285	Wardha
32	नागपूर	54	27,629	7	2,722	8	5,401	1	853	54	29,455	Nagpur
33	भंडारा	18	11,080	3	2,000	1	550	0	0	16	9,630	Bhandara
34	गोंदिया	19	12,400	7	2,050	0	0	0	0	12	10,350	Gondiya
35	चंद्रपूर	31	17,160	0	0	0	0	0	0	31	17,160	Chandrapur
36	गडचिरोली	33	25,050	3	1,350	0	0	7	3,100	23	20,600	Gadchiroli
महाराष्ट्र		1,106	6,55,950	199	78,041	104	65,466	16	7,603	995	6,35,772	Maharashtra

जून, २०१६ अखेर / At the end of June 2016

आधार : अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : Food and Civil Supplies Department, Government of Maharashtra, Mumbai.

23. पणन व साठवणूक / MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 23.4

निवडक वस्तूंची संस्थांद्वारे वसुली / Procurement of selected commodities by Agencies
(2016-17)

(मेट्रिक टनांत / In Metric tonnes)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे	ज्वारी / Jowar				भात / Paddy				Districts
		राज्य शासन State Government	भारतीय अन्न महामंडळ Food Corporation of India	इतर Others	एकूण Total	राज्य शासन State Government	भारतीय अन्न महामंडळ Food Corporation of India	इतर Others	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई शहर	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Mumbai Suburban
3	ठाणे	0.0	0.0	0.0	0.0	3,128.6	0.0	0.0	3,128.6	Thane
4	पालघर	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Palghar
5	रायगड	0.0	0.0	0.0	0.0	3,882.2	0.0	0.0	3,882.2	Raigad
6	रत्नागिरी	0.0	0.0	0.0	0.0	855.6	0.0	0.0	855.6	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	0.0	0.0	0.0	0.0	1,513.9	0.0	0.0	1,513.9	Sindhudurg
8	नाशिक	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Nashik
9	धुळे	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Dhule
10	नंदुरबार	33.5	0.0	0.0	33.5	0.0	0.0	0.0	0.0	Nandurbar
11	जळगाव	355.9	0.0	0.0	355.9	0.0	0.0	0.0	0.0	Jalgaon
12	अहमदनगर	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Ahmednager
13	पुणे	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Pune
14	सातारा	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Satara
15	सांगली	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Sangli
16	सोलापूर	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Solapur
17	कोल्हापूर	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Kolhapur
18	औरंगाबाद	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Aurangabad
19	जालना	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Jalna
20	परभणी	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Parbhani
21	हिंगोली	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Hingoli
22	बीड	2.7	0.0	0.0	2.7	0.0	0.0	0.0	0.0	Beed
23	नांदेड	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Nanded
24	उस्मानाबाद	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Osmanabad
25	लातूर	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Latur
26	बुलढाणा	386.3	0.0	0.0	386.3	0.0	0.0	0.0	0.0	Buldhana
27	अकोला	2,232.7	0.0	0.0	2,232.7	0.0	0.0	0.0	0.0	Akola
28	वाशिम	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Washim
29	अमरावती	264.3	0.0	0.0	264.3	0.0	0.0	0.0	0.0	Amravati
30	यवतमाळ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Yavatmal
31	वर्धा	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Wardha
32	नागपूर	14.7	0.0	0.0	14.7	371.0	0.0	0.0	371.0	Nagpur
33	भंडारा	0.0	0.0	0.0	0.0	1,31,526.2	0.0	0.0	1,31,526.2	Bhandara
34	गोंदिया	0.0	0.0	0.0	0.0	1,21,893.2	0.0	0.0	1,21,893.2	Gondiya
35	चंद्रपूर	0.0	0.0	0.0	0.0	11,258.0	0.0	0.0	11,258.0	Chandrapur
36	गडचिरोली	0.0	0.0	0.0	0.0	16,757.8	0.0	0.0	16,757.8	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	3,290.0	0.0	0.0	3,290.0	2,91,186.3	0.0	0.0	2,91,186.3	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / Table No. 23 .4 contd...

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे	बाजरी / Bajara				मका / Maize				Districts
		राज्य शासन State Government	भारतीय अन्न महामंडळ Food Corporation of India	इतर Others	एकूण Total	राज्य शासन State Government	भारतीय अन्न महामंडळ Food Corporation of India	इतर Others	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई शहर	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Mumbai Suburban
3	ठाणे	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Thane
4	पालघर	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Palghar
5	रायगड	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Raigad
6	रत्नागिरी	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Sindhudurg
8	नाशिक	0.0	0.0	0.0	0.0	3,763.2	0.0	0.0	3,763.2	Nashik
9	धुळे	0.0	0.0	0.0	0.0	416.1	0.0	0.0	416.1	Dhule
10	नंदुरबार	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Nandurbar
11	जळगाव	0.0	0.0	0.0	0.0	267.1	0.0	0.0	267.1	Jalgaon
12	अहमदनगर	0.0	0.0	0.0	0.0	467.2	0.0	0.0	467.2	Ahmednager
13	पुणे	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Pune
14	सातारा	0.0	0.0	0.0	0.0	47.0	0.0	0.0	47.0	Satara
15	सांगली	0.0	0.0	0.0	0.0	1.0	0.0	0.0	1.0	Sangli
16	सोलापूर	0.0	0.0	0.0	0.0	4,056.8	0.0	0.0	4,056.8	Solapur
17	कोल्हापूर	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Kolhapur
18	औरंगाबाद	0.0	0.0	0.0	0.0	2,303.5	0.0	0.0	2,303.5	Aurangabad
19	जालना	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Jalna
20	परभणी	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Parbhani
21	हिंगोली	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Hingoli
22	बीड	0.0	0.0	0.0	0.0	144.8	0.0	0.0	144.8	Beed
23	नांदेड	0.0	0.0	0.0	0.0	91.6	0.0	0.0	91.6	Nanded
24	उस्मानाबाद	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Osmanabad
25	लातूर	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Latur
26	बुलढाणा	0.0	0.0	0.0	0.0	78.6	0.0	0.0	78.6	Buldhana
27	अकोला	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Akola
28	वाशिम	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Washim
29	अमरावती	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Amravati
30	यवतमाळ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Yavatmal
31	वर्धा	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Wardha
32	नागपूर	0.0	0.0	0.0	0.0	21.7	0.0	0.0	21.7	Nagpur
33	भंडारा	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Bhandara
34	गोंदिया	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Gondiya
35	चंद्रपूर	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Chandrapur
36	गडचिरोली	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	0.0	0.0	0.0	0.0	11,658.3	0.0	0.0	11,658.3	Maharashtra State

टिप :- मार्केटिंग फेडरेशन व आदिवासी विकास महामंडळ यांचेमार्फत आधारभूत किमती योजनेअंतर्गत खरेदी

Note :- Procurement under "support price plan" through Marketing Federation and Tribal Development Corporation.

आधार : अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Source : Food and Civil Supplies Department, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

23. पणन व साठवणूक / MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 23.5

अधिकृत शिधावाटप दुकाने

Number of authorised fair price shops

वर्ष	ग्रामीण / Rural				नागरी / Urban				एकूण / Total			
	सरकारी	सहकारी	इतर	एकूण	सरकारी	सहकारी	इतर	एकूण	सरकारी	सहकारी	इतर	एकूण
	Government	Co-operative	Others	Total	Government	Co-operative	Others	Total	Government	Co-operative	Others	Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1990-91	--	6,903	18,974	25,877	--	2,747	6,807	9,554	--	9,650	25,781	35,431
1998-99	--	N.A.	N.A.	34,272	--	N.A.	N.A.	10,900	--	N.A.	N.A.	45,172
1999-00	--	N.A.	N.A.	35,708	--	N.A.	N.A.	10,997	--	N.A.	N.A.	46,705
2000-01	--	--	--	37,503	--	--	--	11,286	--	--	--	48,789
2007-08	5,048	5,695	25,107	35,850	632	2,543	7,928	11,103	5,680	8,238	3,3035	46,953
2009-10	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	50,344
2010-11	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	50,405
2011-12	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	50,645
2012-13	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	50,339
2013-14	219	5,478	32,070	37,767	46	3,193	10,440	13,679	265	8,651	42,528	51,444
2014-15	225	5,558	32,186	37,969	46	3,118	10,522	13,686	353	8,676	42,658	51,687
2015-16	223	5,750	32,373	38,346	47	3,109	10,558	13,714	270	8,859	42,931	52,060
2016-17	224	5,736	32,366	38,326	140	3,009	10,527	13,676	444	8,745	42,813	52,002

टिप : N.A. - उपलब्ध नाही / Not Available

आधार - अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source- Food and Civil Supplies Department, Government of Maharashtra, Mumbai

२४. संपर्क साधने

२४.१ पोस्ट व तार कार्यालये, दूरध्वनी केंद्रे वगैरे या संबंधीची आकडेवारी या विभागात दिलेली आहे.

24. COMMUNICATIONS

24.1 Statistics on Post and Telegraph offices, Tele-communication centres etc. are given in this section.

24. संपर्क साधने / COMMUNICATIONS
तक्ता क्रमांक / TABLE NO.24.1
टपाल व तार घरे / No. of Postal Institutions
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे वर्ष / Year	टपाल घरे No. of Post Offices	प्रति टपाल घरावर सेवेचा लाभ मिळणारी लोकसंख्या Population served per post office	टपाल पेटया No. of letter boxes	मूळ दूरध्वनी केंद्रे No. of Telephone Exchanges	दूरध्वनीची संख्या No. of Telephone Connections	सार्वजनिक दूरध्वनीची संख्या No. of Public call Offices	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
	1950-51	1,496	21,302	894	327	3,585	230	
	1960-61	5,437	7,699	9,746	529	15,259	341	
	1980-81	11,373	5,662	42,290	1,067	4,39,385	2,637	
	1990-91	11,929	6,521	43,321	1,711	10,27,159	12,339	
	1999-00	12,155	N.A.	46,109	N.A.	N.A.	N.A.	
	2010-11	12,570	N.A.	50,703	N.A.	2,07,507	1,56,966	
	2011-12	12,526	N.A.	48,933	N.A.	N.A.	N.A.	
	2012-13	12,597	8,921	47,450	N.A.	53,06,138	2,04,264	
	2013-14	12,598	94,82,105	48,223	N.A.	17,50,769	95,488	
	2014-15	12,601	8,980	43,610	4,309	14,61,369	61,919	
	2015-16	12,599	14,57,430	43,039	4,662	32,22,653	1,45,148	
1	मुंबई शहर	109	28,307	587				Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	123	76,073	824	259	17,85,750	75,137	Mumbai Suburban
3	ठाणे	222	36,351	914	N.A.			Thane
4	पालघर	219	13,653	913	N.A.	1,25,713	11,333	Palghar
5	रायगड	443	5,946	1,802	N.A.	28,473	312	Raigad
6	रत्नागिरी	663	2,436	1,833	N.A.	35,584	820	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	371	2,290	1,411	N.A.	25,252	814	Sindhudurg
8	नाशिक	671	9,102	2,360	N.A.	97,636	2,133	Nashik
9	धुळे	270	7,596	545	N.A.			Dhule
10	नंदुरबार	203	8,120	413	N.A.	27,367	635	Nandurbar
11	जळगाव	535	7,906	1,856	N.A.	57,764	3,436	Jalgaon
12	अहमदनगर	665	6,832	2,254	N.A.	56,524	1,832	Ahmednagar
13	पुणे	793	11,891	1,999	N.A.	2,72,792	9,211	Pune
14	सातारा	666	4,510	2,724	N.A.	37,299	1,124	Satara
15	सांगली	418	6,752	1,304	N.A.	48,543	1,234	Sangli
16	सोलापूर	534	8,086	1,305	N.A.	41,883	1,459	Solapur
17	कोल्हापूर	563	6,885	1,545	N.A.	80,804	2,065	Kolhapur
18	औरंगाबाद	353	10,485	1,867	N.A.	3,911	3,250	Aurangabad
19	जालना	177	11,068	970	N.A.	9,705	19	Jalna
20	परभणी	194	9,464	648	N.A.			Parbhani
21	हिंगोली	114	10,328	412	N.A.	11,126	533	Hingoli
22	बीड	330	7,833	1,357	N.A.	13,523	239	Beed
23	नांदेड	468	7,182	509	N.A.	18,205	3,333	Nanded
24	उस्मानाबाद	282	5,878	870	N.A.	9,551	196	Osmanabad
25	लातूर	289	8,492	981	N.A.	17,734	913	Latur
26	बुलढाणा	353	7,327	1,354	N.A.	17,911	913	Buldhana
27	अकोला	235	7,719	990	N.A.	24,231	398	Akola
28	वाशिम	164	7,300	860	N.A.			Washim
29	अमरावती	454	6,362	1,752	N.A.	34,058	2,363	Amravati
30	यवतमाळ	370	7,493	1,530	N.A.	1,582	1,196	Yavatmal
31	वर्धा	183	7,108	788	N.A.	14,045	76	Wardha
32	नागपूर	345	13,489	1,527	N.A.	99,935	721	Nagpur
33	भंडारा	137	8,762	596	N.A.	19,849	331	Bhandara
34	गोंदिया	168	7,872	760	N.A.			Gondiya
35	चंद्रपूर	328	6,720	10,681	N.A.	17,856	85	Chandrapur
36	गडचिरोली	187	5,738	1,072	N.A.	4,547	31	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	12,599	3,99,356	54,113	N.A.	30,39,153	1,26,142	Maharashtra State

टिप / Note: N.A उपलब्ध नाही / Not Available

आधार: (१) पोस्ट-मास्तर जनरल, महाराष्ट्र विभाग, मुंबई / Post-Master General, Maharashtra Circle, Mumbai

Source: (२) जनरल मॅनेजर, महाराष्ट्र टेलिकॉम विभाग, मुंबई / General Manager (D), Maharashtra Telecom Circle, Mumbai

(३) महानगर दूरध्वनी निगम लिमिटेड, मुंबई. / Mahanagar Telephone Nigam Ltd., Mumbai.

२५. पर्यटन व मूलकी हवाई वाहतूक

२५.१ मुंबईत उतरणाऱ्या परदेशी पर्यटकांच्यासंबंधी आकडेवारी या विभागात देण्यात आली आहे.

२५.२ तसेच उड्डाण क्लब, विमाने व प्रशिक्षित व्यक्तींच्या संबंधी आकडेवारी या विभागात दिलेली आहे.

25. TOURISM AND CIVIL AVIATION

25.1. Data on foreign tourists disembarked at Mumbai are given in this section.

25.2. Flying clubs, Planes and persons trained also given in this section.

25. पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक / TOURISM AND CIVIL AVIATION
तक्ता क्रमांक / TABLE NO.25.1
मुंबईत उतरणारे परदेशी पर्यटक / Foreign Tourists disembarking at Mumbai
(2016-17)

अ.क्र. Sr. No	नागरिकत्वाचा देश	परदेशी पर्यटकांची संख्या No. of foreign tourists	Country of Nationality	अ.क्र. Sr. No	नागरिकत्वाचा देश	परदेशी पर्यटकांची संख्या No. of foreign tourists	Country of Nationality
(1)	(2)	(3)	(2)	(1)	(2)	(3)	(2)
	उत्तर अमेरिका		North America		आफ्रिका		Africa
1	कॅनडा	57,420	Canada	39	केनया	23,466	Kenya
2	संयुक्त राज्य अमेरिका	2,94,405	U.S.A.	40	मॉरिशियस	16,214	Mauritius
	एकूण	3,51,825	Total	41	नायजेरिया	5,299	Nigeria
	मध्य व दक्षिण अमेरिका		Central and South America	42	दक्षिण आफ्रिका	25,844	South Africa
3	अर्जेन्टिना	1,452	Argentina	43	सूदान	5,880	Sudan
4	ब्राझील	3,811	Brazil	44	टॉंझानिया	11,375	Tanzania
5	मेक्सिको	2,228	Mexico	45	इजिप्त	6,781	Egypt
6	इतर	6,242	Others	46	इतर	36,333	Others
	एकूण	13,733	Total		एकूण	1,31,192	Total
	पश्चिम युरोप		Western Europe		पश्चिम आशिया		West Asia
7	ऑस्ट्रिया	5,063	Austria	47	बाहरेन	5,128	Bahrain
8	बेल्जियम	12,375	Belgium	48	संयुक्त अरब	27,336	U.A.E.
9	डेन्मार्क	5,561	Denmark	49	टर्की	10,607	Turkey
10	फिनलँड	2,480	Finland	50	ईझ्राईल	30,859	Israel
11	फ्रान्स	52,038	France	51	इराक	5,643	Iraq
12	जर्मनी	54,515	Germany	52	ओमान	31,606	Oman
13	आयर्लँड	6,085	Ireland	53	सौदी अरेबिया	13,553	Saudi Arabia
14	ग्रीस	1,828	Greece	54	येमेन अरब रिप.	9,866	Yemen Arab Rep.
15	इटली	16,793	Italy	55	इतर	9,461	Others
16	नेदरलँड	17,098	Netherland		एकूण	1,44,059	Total
17	नॉर्वे	3,486	Norway		दक्षिण आशिया		South Asia
18	पोर्तूगाल	25,913	Portugal	56	अफगाणिस्तान	493	Afghanistan
19	स्पेन	14,581	Spain	57	बांगलादेश	8,282	Bangladesh
20	स्विडन	9,655	Sweden	58	श्रीलंका	30,634	Sri Lanka
21	स्विझरलँड	12,031	Switzerland	59	पाकिस्तान	4,817	Pakistan
22	इंग्लँड	2,55,250	U.K.	60	इराण	9,953	Iran
23	इतर	3,278	Others	61	मालदिव	540	Maldives
	एकूण	4,98,030	Total	62	नेपाळ	16,915	Nepal
	पूर्व युरोप		Eastern Europe	63	भूतान	126	Bhutan
24	झेकोस्लोव्हाकिया	2,392	Czechoslovakia		एकूण	71,760	Total
25	हंगेरी	1,608	Hungary		पूर्व आशिया		East Asia
26	पोलंड	6,169	Poland	64	चायाना	46,242	China
27	कझाकस्तान	260	Kazakhstan	65	तायवान	5,503	Taiwan
28	रशिया	7,060	Russian Fed	66	जपान	33,416	Japan
29	युक्रेन	3,424	Ukraine	67	कोरिया	21,993	Rep. of Korea
30	इतर	7,997	Others	68	इतर	332	Others
	एकूण	28,910	Total		एकूण	1,07,486	Total
	दक्षिण-पूर्व आशिया		South-East Asia		ऑस्ट्रेलिया		Australia
31	इंडोनेशिया	9,367	Indonesia	69	ऑस्ट्रेलिया	49,329	Australia
32	मलेशिया	28,384	Malaysia	70	युझिलँड	13,035	New zealand
33	फिलिपाईन्स	10,644	Philippines	71	इतर	1,214	Others
34	सिंगापूर	33,556	Singapore		एकूण	63,578	Total
35	थायलँड	15,556	Thailand		इतरत्र अवर्गीकृत	1,978	Not Classified
36	व्हियतनाम	2,041	Vietnam	72			Elsewhere
37	म्यानमार	1,747	Myanmar		एकूण	15,14,373	Grand Total
38	इतर	527	Others				
	एकूण	1,01,822	Total				

आधार: इंडिया टुरिझम स्टॅटिस्टीक्स - २०१६, पर्यटन विभाग, भारत सरकार

Source : India Tourism Statistics - 2016, Department of Tourism, Govt. of India.

25. पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक / TOURISM AND CIVIL AVIATION
तक्ता क्रमांक / TABLE NO.25.2
उड्डान क्लब, विमाने व प्रशिक्षित व्यक्तींची संख्या
Number of flying clubs, planes and persons trained
(2015-16)

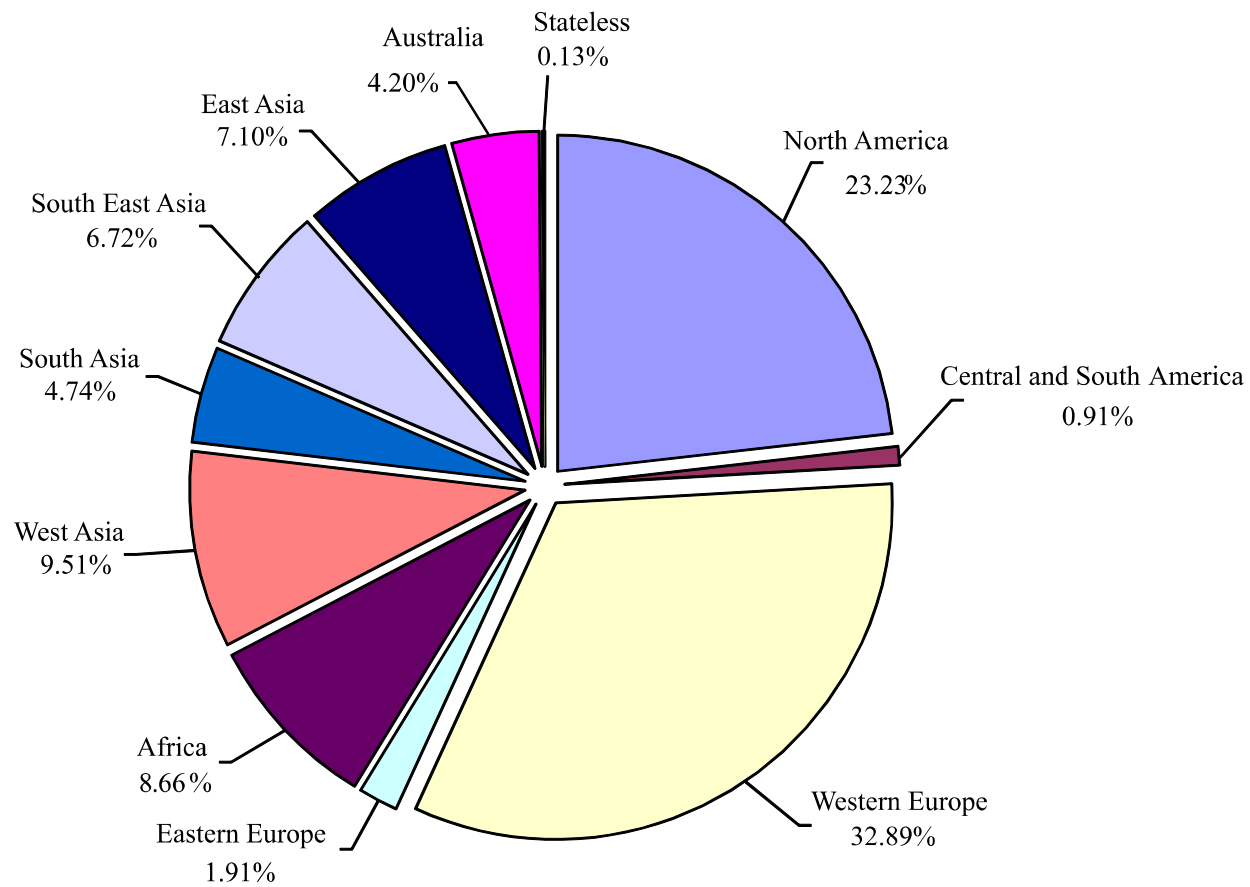
अ.क्र. Sr. No.	उड्डान क्लबचे नाव	उड्डान क्लबची संख्या No.of Flying clubs	विमानांची संख्या / No. of Planes			प्रशिक्षित व्यक्तींची संख्या No. of persons trained	एकूण
			चालू स्थितीत In Operation	चालू स्थितीत नसलेली Not in Operation	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	नागपूर उड्डान क्लब	1	4	0	4	17	Nagpur flying club
2	मुंबई उड्डान क्लब	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	NA	Mumbai flying club
	एकूण	1	4	0	4	17	Total

आधार : उड्डान क्लब, मुंबई व नागपूर

N.A. — उपलब्ध नाही / Not Available

Source : Flying Clubs, Mumbai and Nagpur.

Table No. 25.1
Foreign Tourists disembarking at Mumbai - 2016-17

२६. कामगार व सेवायोजन

२६.१ या विभागामध्ये राज्य शासकीय कर्मचारी, दुकाने व संस्था अधिनियमाखालील रोजगार, इतर रोजगार, उद्योगधंद्यातील कामगारांची गैरहजेरी, कामगार संघटना यांची आणि कामगार विषयक इतर माहिती दिली आहे.

२६.२ कारखान्यातील ऐच्छिक गैरहजेरीची आकडेवारी ही कामगारांच्या व्यक्तीगत कारणामुळे झालेल्या गैरहजेरीशी संबंधित आहे. म्हणून यामध्ये संप, टाळेबंदी व तात्पुरते कामावरून दूर करणे इ. कारणांमुळे झालेल्या गैरहजेरीचा समावेश केलेला नाही. कारखाना अधिनियम कायदा, १९४८ नुसार जो "कामगार" आहे त्यांचा समावेश आहे. परंतु त्यात पर्यवेक्षक किंवा व्यवस्था पहाणारे किंवा खाजगी जागांवर काम करणारे यांचा अंतर्भाव होत नाही. याशिवाय फक्त नियमित काम करणाऱ्यांचा (यात प्रासंगिक व बदली कामगारांचा समावेश नाही) समावेश होतो. "गैरहजेरीचा दर" कामगारांच्या गैरहजेरीमुळे कामगारांच्या कामाच्या पाळ्यांच्या संख्येत झालेली घट व नियमित कामगारांच्या पाळ्यांची संख्या ह्यांचे गुणोत्तर आहे. औद्योगिक वादासंबंधी सांख्यिकी माहिती गोळा करतेवेळी औद्योगिक वाद म्हणजे कामगारांच्या एखाद्या गटाने आपल्या तक्रारी/निषेध व्यक्त करण्याचे उद्देशाने तात्पुरते काम थांबविणे किंवा मागणीकरिता आग्रह धरणे किंवा एक किंवा अधिक कामगारांकडून काम थोपवून ठेवणे इ. असा अर्थ लावण्यात येतो. हे वाद रोजगार, बेरोजगार अथवा करार झालेल्या शर्तीमध्ये तफावत आढळल्यामुळे उद्भवलेल्या परिस्थितीमुळे निर्माण होऊ शकतात. काम थांबवण्याचे "संप व टाळेबंदी" म्हणून ओळखले जाणारे दोनही प्रकार या आकडेवारीत समाविष्ट आहेत. यात राजकीय संप, सहानुभूतीदायक निदर्शने इ.चा समावेश केलेला नाही. या आकडेवारीत ज्या वेगवेगळ्या आर्थिक क्षेत्रातील उदा. कारखाने, लागवड, खाणी, परिवहन, बांधकाम सेवा यात १० किंवा त्याहून जास्त कामगार गुंतलेले आहेत अशा क्षेत्रांचा समावेश आहे. हे सांगणे आवश्यक आहे की, संप व त्यामध्ये गुंतलेले कामगार ह्यांच्या मासिक आकडेवारीची १२ महिन्यांची बेरीज केली तर वार्षिक आकडेवारीची माहिती होत नाही, हे ध्यानात घ्यावे, कारण प्रत्यक्षात संपाचा कालखंड हा एक महिन्यापेक्षा अधिक काळही असू शकतो.

26. LABOUR AND EMPLOYMENT

26.1. Data on State Government Employees, employment under shops and establishments employment market information, absenteeism in industries, trade unions and other information about labourers are given in this section.

26.2. The absenteeism statistics relate to only voluntary absenteeism defined as absence due to reasons which are personal to the individuals concerned. As such, absence of a worker on account of strike, lock-out or lay-off is not considered. They cover 'workers' as defined by the Factories Act, 1948, but exclude persons holding position of supervision or management or employed in confidential position. Moreover, only regular workers (excluding casual and substitute workers) are considered. The absenteeism rate is the ratio of number of man shifts lost due to absences to the number of man shifts scheduled to work. For the purpose of statistics regarding industrial disputes, an industrial dispute is taken to be a temporary stoppage of work by a group of employees to express a grievance or enforce a demand or temporary withholding of work from a group of employees by one employee (or a group of employees) in connection with matters relating to employment or non-employment or terms or conditions of employment. Thus, both the types of work stoppages, popularly known as "strike" and "lock-out" respectively are covered. Political strikes, sympathetic demonstrations and the like are however, excluded. The statistics cover such disputes in which the number of workers involved is ten or more in all the sectors of economic activity such as factories, plantations, mines, transport, construction services, etc. It must also be mentioned that the monthly figures of number of strikes and number of workers involved are not adequate to form annual figures because of the fact that the period or duration of the strike may have spread over more than one month.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT
तक्ता क्रमांक / TABLE NO.26.1
दुकाने, व्यापारी संस्था व त्यातील कामगार
Number of Commercial Establishments, Shops and Workers Employed
(2016-17)

अ.क्र. Sr.No.	वर्ष Year	एकूण शहरे No. of Towns	दुकाने Shops		व्यापारी संस्था Commercial Establishments		हॉटेल व उपाहार गृहे Hotels and Restaurants		चित्रपट गृहे Theatres		कामगार नसलेल्या संस्थांची संख्या Establishments having no Employees	एकूण संस्था Total Establishments	एकूण कामगार Total Employees
			संख्या No.	कामगार Employees	संख्या No.	कामगार Employees	संख्या No.	कामगार Employees	संख्या No.	कामगार Employees			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	1970-71	139	90,970	2,23,516	68,921	4,03,155	22,182	1,18,830	507	9,367	2,03,893	3,86,473	7,54,868
2	1980-81	176	1,28,403	3,50,811	1,18,375	5,98,032	29,923	1,50,200	695	12,225	3,05,660	5,83,056	11,11,268
3	1990-91	238	2,05,822	4,75,970	1,93,711	9,92,223	38,974	1,88,947	1,245	11,704	4,93,218	9,32,970	16,68,844
4	2000-01	241	2,72,000	6,08,000	2,94,000	14,70,000	58,000	2,56,000	2,000	16,000	8,34,000	14,60,000	23,50,000
5	2010*	241	4,00,219	9,05,265	4,56,199	25,44,629	73,640	3,42,044	1,852	13,172	17,26,886	26,58,796	38,05,110
6	2011*	241	4,40,970	10,08,284	5,01,553	27,79,938	7,73,294	3,65,428	1,952	13,053	18,58,087	28,79,956	41,66,703
7	2012*	241	4,60,510	10,83,930	5,52,017	30,32,780	80,714	3,87,140	2,017	13,582	19,69,799	30,65,057	45,17,432
8	2013*	295	4,82,714	11,87,850	6,15,807	33,72,457	85,955	4,13,641	2,011	14,241	21,26,782	33,13,269	49,88,189
9	2014*	295	18,76,499	12,74,408	6,75,346	36,91,120	88,968	4,37,968	2,682	16,560	9,38,139	35,81,634	54,20,056
10	2015*	295	5,33,174	13,51,378	7,40,435	40,07,280	94,272	4,62,723	2,095	15,106	24,85,289	13,69,976	58,36,487
11	2016*	295	5,56,510	14,40,444	8,20,288	45,11,654	96,656	4,86,550	2,102	15,793	25,99,977	14,75,556	64,54,441

* आकडे कॅलेंडर वर्षासाठी आहेत.

* Figures are given for Calendar year.

टीप -वरील माहिती दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियम, १९४८ च्या कायद्याखाली नोंदलेल्या संस्था संबंधी आहे.

Note- The above information relates to the establishment registered under the Shops and Establishment Act, 1948.

आधार : कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:- Commissioner of Labour, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.26.2

सार्वजनिक क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची उद्योग गटानुसार संख्या

Number of Registered Working Factories and Average Daily Workers employed Categorywise in Public Sector (2016)

अ.क्र.	जिल्हे	उद्योग	चालू कारखाने	कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या	Industry	Districts
Sr.No.	(2)	(3)	Number of working factories	Average daily workers employed	(3)	(2)
(1)			(4)	(5)		
1	मुंबई शहर	२(म) (i)	120	48,444	2(m) (i)	Mumbai City
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
2	मुंबई उपनगर	२(म) (i)	100	31,354	2(m) (i)	Mumbai Suburban
		२(म) (ii)	2	88	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	1	7	Section 85	
3	ठाणे	२(म) (i)	43	8,857	2(m) (i)	Thane
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
4	पालघर	२(म) (i)	12	475	2(m) (i)	
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
5	रायगड	२(म) (i)	32	10,400	2(m) (i)	Raigad
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	1	8	Section 85	
6	रत्नागिरी	२(म) (i)	18	2,133	2(m) (i)	Ratnagiri
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	2	19	Section 85	
7	सिंधुदुर्ग	२(म) (i)	9	420	2(m) (i)	Sindhudurg
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	2	13	Section 85	
8	नाशिक	२(म) (i)	54	9,508	2(m) (i)	Nashik
		२(म) (ii)	0	46	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	2,355	Section 85	
9	धुळे	२(म) (i)	20	776	2(m) (i)	Dhule
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
10	नंदुरबार	२(म) (i)	4	176	2(m) (i)	Nandurbar
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
11	जळगाव	२(म) (i)	25	9,621	2(m) (i)	Jalgaon
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	3	19	Section 85	
12	अहमदनगर	२(म) (i)	28	1,579	2(m) (i)	Ahmednagar
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
13	पुणे	२(म) (i)	118	24,318	2(m) (i)	Pune
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	

तक्ता क्रमांक / Table No. 26. 2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(3)	(2)
14	सातारा	२(म) (i)	28	1,469	2(m) (i)	Satara
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	2	13	Section 85	
15	सांगली	2(म) (i)	20	1,381	2(m) (i)	Sangli
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	3	27	Section 85	
16	सोलापूर	२(म) (i)	18	953	2(m) (i)	Solapur
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
17	कोल्हापूर	२(म) (i)	28	1,691	2(m) (i)	Kolhapur
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	6	57	Section 85	
18	औरंगाबाद	२(म) (i)	25	1,117	2(m) (i)	Aurangabad
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	2	10	Section 85	
19	जालना	२(म) (i)	8	198	2(m) (i)	Jalna
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
20	परभणी	२(म) (i)	7	276	2(m) (i)	Parbhani
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
21	हिंगोली	२(म) (i)	4	156	2(m) (i)	Hingoli
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
22	बीड	२(म) (i)	11	441	2(m) (i)	Beed
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
23	नांदेड	२(म) (i)	15	982	2(m) (i)	Nanded
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
24	उस्मानाबाद	२(म) (i)	9	633	2(m) (i)	Osmanabad
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
25	लातूर	२(म) (i)	11	746	2(m) (i)	Latur
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
26	बुलढाणा	२(म) (i)	14	591	2(m) (i)	Buldhana
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
27	अकोला	२(म) (i)	15	2,815	2(m) (i)	Akola
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
28	वाशिम	२(म) (i)	7	316	2(m) (i)	Washim
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	

तक्ता क्रमांक / Table No. 26. 2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(3)	(2)
29	अमरावती	२(म) (i)	15	496	2(m) (i)	Amravati
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
30	यवतमाळ	२(म) (i)	12	513	2(m) (i)	Yavatmal
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	1	6	Section 85	
31	वर्धा	२(म) (i)	8	288	2(m) (i)	Wardha
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
32	नागपूर	२(म) (i)	36	7,976	2(m) (i)	Nagpur
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
33	भंडारा	२(म) (i)	7	286	2(m) (i)	Bhandara
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
34	गोदिया	२(म) (i)	4	115	2(m) (i)	Gondiya
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
35	चंद्रपूर	२(म) (i)	11	1,030	2(m) (i)	Chandrapur
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
36	गडचिरोली	२(म) (i)	3	121	2(m) (i)	Gadchiroli
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	0	0	Section 85	
	एकूण	२(म) (i)	899	1,72,651	2(m) (i)	Total
		२(म) (ii)	2	134	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	23	2,534	Section 85	

आधार : औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:- Directorate of Industrial Safety and Health, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 26. 3

खाजगी क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची उद्योग गटानुसार संख्या

Number of Registered Working Factories and Average Daily Workers employed Categorywise in Private Sector (2016)

अ.क्र.	जिल्हे	उद्योग	चालू कारखाने	कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या	Industry	Districts
Sr.No.	(2)	(3)	Number of working factories	Average daily workers employed	(3)	(2)
(1)			(4)	(5)		
1	मुंबई शहर	२(म) (i)	1,035	40,952	2(m) (i)	Mumbai City
		२(म) (ii)	24	730	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	130	1,497	Section 85	
2	मुंबई उपनगर	२(म) (i)	2,919	2,06,133	2(m) (i)	Mumbai Suburban
		२(म) (ii)	18	380	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	207	1,762	Section 85	
3	ठाणे	२(म) (i)	4,358	2,17,091	2(m) (i)	Thane
		२(म) (ii)	7	53	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	673	7,145	Section 85	
4	पालघर	२(म) (i)	3,232	1,68,254	2(m) (i)	Palghar
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	177	1,317	Section 85	
5	रायगड	२(म) (i)	1,072	1,00,981	2(m) (i)	Raigad
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	137	2,961	Section 85	
6	रत्नागिरी	२(म) (i)	202	25,639	2(m) (i)	Ratnagiri
		२(म) (ii)	1	50	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	137	798	Section 85	
7	सिंधुदुर्ग	२(म) (i)	56	2,873	2(m) (i)	Sindhudurg
		२(म) (ii)	1	37	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	70	410	Section 85	
8	नाशिक	२(म) (i)	1,573	1,28,674	2(m) (i)	Nashik
		२(म) (ii)	8	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	249	2,277	Section 85	
9	धुळे	२(म) (i)	143	12,482	2(m) (i)	Dhule
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	144	694	Section 85	
10	नंदुरबार	२(म) (i)	35	2,738	2(m) (i)	Nandurbar
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	33	138	Section 85	
11	जळगाव	२(म) (i)	588	32,245	2(m) (i)	Jalgaon
		२(म) (ii)	9	1,022	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	238	1,302	Section 85	
12	अहमदनगर	२(म) (i)	669	34,567	2(m) (i)	Ahmednagar
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	251	3,576	Section 85	
13	पुणे	२(म) (i)	4,351	5,63,982	2(m) (i)	Pune
		२(म) (ii)	4	100	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	195	1,510	Section 85	

तक्ता क्रमांक / Table No. 26. 3 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(3)	(2)
14	सातारा	२(म) (i)	400	58,639	2(m) (i)	Satara
		२(म) (ii)	2	90	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	91	324	Section 85	
15	सांगली	२(म) (i)	441	36,369	2(m) (i)	Sangli
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	196	1,112	Section 85	
16	सोलापूर	२(म) (i)	484	33,804	2(m) (i)	Solapur
		२(म) (ii)	3	301	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	3,078	21,746	Section 85	
17	कोल्हापूर	२(म) (i)	1,149	1,04,790	2(m) (i)	Kolhapur
		२(म) (ii)	1	8	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	460	3,283	Section 85	
18	औरंगाबाद	२(म) (i)	848	1,03,887	2(m) (i)	Aurangabad
		२(म) (ii)	4	72	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	215	1,113	Section 85	
19	जालना	२(म) (i)	137	11,515	2(m) (i)	Jalna
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	38	305	Section 85	
20	परभणी	२(म) (i)	94	13,630	2(m) (i)	Parbhani
		२(म) (ii)	1	12	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	57	493	Section 85	
21	हिंगोली	२(म) (i)	32	979	2(m) (i)	Hingoli
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	23	1,508	Section 85	
22	बीड	२(म) (i)	102	10,744	2(m) (i)	Beed
		२(म) (ii)	1	18	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	45	301	Section 85	
23	नांदेड	२(म) (i)	78	26,479	2(m) (i)	Nanded
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	145	1,127	Section 85	
24	उस्मानाबाद	२(म) (i)	41	6,110	2(m) (i)	Osmanabad
		२(म) (ii)	21	257	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	16	87	Section 85	
25	लातूर	२(म) (i)	91	13,830	2(m) (i)	Latur
		२(म) (ii)	1	18	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	21	80	Section 85	
26	बुलढाणा	२(म) (i)	93	9,650	2(m) (i)	Buldhana
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	79	239	Section 85	
27	अकोला	२(म) (i)	92	4,081	2(m) (i)	Akola
		२(म) (ii)	2	49	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	64	297	Section 85	
28	वाशिम	२(म) (i)	17	2,151	2(m) (i)	Washim
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	35	102	Section 85	

तक्ता क्रमांक / Table No. 26. 3 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(3)	(2)
29	अमरावती	२(म) (i)	60	5,891	2(m) (i)	Amravati
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	149	596	Section 85	
30	यवतमाळ	२(म) (i)	107	9,326	2(m) (i)	Yavatmal
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	63	249	Section 85	
31	वर्धा	२(म) (i)	141	19,351	2(m) (i)	Wardha
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	54	312	Section 85	
32	नागपूर	२(म) (i)	1,058	1,11,662	2(m) (i)	Nagpur
		२(म) (ii)	2	300	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	760	4,474	Section 85	
33	भंडारा	२(म) (i)	60	6,466	2(m) (i)	Bhandara
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	66	303	Section 85	
34	गोदिया	२(म) (i)	18	3,289	2(m) (i)	Gondiya
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	51	304	Section 85	
35	चंद्रपूर	२(म) (i)	92	29,094	2(m) (i)	Chandrapur
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	69	319	Section 85	
36	गडचिरोली	२(म) (i)	21	2,107	2(m) (i)	Gadchiroli
		२(म) (ii)	0	0	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	8	58	Section 85	
	एकूण	२(म) (i)	25,889	21,60,455	2(m) (i)	Total
		२(म) (ii)	110	3,497	2(m) (ii)	
		विभाग ८५	10,224	64,119	Section 85	

आधार : औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:- Directorate of Industrial Safety and Health, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.26.4

माजी सैनिक, मागासवर्गीय व अनुसूचित जातीच्या कर्मचाऱ्यांचे वर्षवार अभिवेदन

Yearwise representation of Scheduled Castes, Backward Classes and Ex-servicemen (Number)
(2016-17)

सेवा वर्ग Service Groups	मंजूर केलेल्या जागा ३१ मार्च, २०१७ रोजी Sanctioned posts as on 31st March, 2017	भरलेल्या जागा Filled Posts	अनुसूचित जातीचे कर्मचारी Scheduled Castes Employees	मागासवर्गीय कर्मचारी Backward Class Employees	माजी सैनिक कर्मचारी Ex-Servicemen Employees
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
वर्ग-एक / Class-I	53	45	7	27	0
वर्ग-दोन / Class-II	111	37	11	19	0
वर्ग-तीन / Class-III	622	356	47	166	9
वर्ग-चार / Class-IV	151	120	19	64	6
एकूण / Total	937	558	84	276	15

आधार : कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, नवी मुंबई.

Source: Directorate of Skill Development, Employment and Entrepreneurship, Govt. of Maharashtra, Navi Mumbai.

6. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.26.5

रोजगार विनिमय केंद्रानुसार नोंदणी झालेल्या अर्जदारांची, नोकरी मिळालेल्यांची व जाहीर झालेल्या रिकाम्या जागांची संख्या
Registration, Placing and Vacancies Notified by Employment Exchange Centres (Number)

(2016)

अ.क्र. Sr.No.	बाब	1970-71	1980-81	1990-91	2001	2010	2011	2015	2016	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	नोंदणी झालेले	4,14,522	4,56,047	6,22,580	6,23,225	8,92,913	7,47,492	4,61,910	4,60,061	Registration
2	नोकरी मिळालेले	39,767	40,127	31,122	12,455	3,53,904	1,91,022	1,25,457	1,44,034	Placements
3	जाहीर झालेल्या रिकाम्या जागा	86,756	85,526	64,032	32,277	3,87,899	3,46,193	5,71,418	5,76,857	Vacancies notified
4	सादर केलेले	3,41,603	5,53,314	5,36,809	2,40,422	20,91,659	16,00,518	26,84,205	19,37,353	Submission
5	वर्षाच्या शेवटी चालू नोंदवहीत	3,60,824	12,67,607	30,22,112	44,19,739	26,82,411	25,96,187	34,01,544	33,56,759	No. of candidates on live register at the end of the year
6	शिल्लक असलेल्या रिकाम्या जागा	25,077	74,297	55,889	39,478	9,21,107	8,38,977	Vacancies Outstanding
7	रोजगार विनिमय केंद्राचा उपयोग करणारे मालक	18,272	17,080	14,079	6,009	42,501	48,726	62,810	67,249	Employers using Employment Exchanges

आधार : कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, नवी मुंबई.

Source: Directorate of Skill Development, Employment and Entrepreneurship, Govt. of Maharashtra, Navi Mumbai.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT
तक्ता क्रमांक / TABLE NO.26.6
उद्योगांच्या प्रकारानुसार रोजगार / Industrywise Employment
(2016-17)

अ.क्र. Sr.No.	वर्ष Year	शासकीय Government	निम- शासकीय Semi- Government	खाजगी / Private					एकूण सर्व (3+4+9) Grand Total (3+4+9)
				उद्योग Industrial Sector	व्यापार Trade	वाहतूक आणि दळणवळण Transport and Communication	इतर Others	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	1970-71	8,35,136	6,47,759	8,97,177	70,028	7,566	1,86,030	11,60,801	26,43,696
2	1980-81	9,34,072	9,87,270	10,39,256	53,460	7,579	2,60,191	13,60,486	32,81,828
3	1990-91	9,90,367	12,91,297	9,47,872	53,061	6,909	3,97,649	14,05,491	36,87,155
4	2000-01	9,33,568	13,27,468	8,67,373	56,015	16,234	4,93,847	14,33,469	36,94,505
5	2012	8,62,445	5,69,502	10,96,167	4,87,141	35,849	15,45,418	31,64,575	45,96,522
6	2013	9,98,858	5,71,190	10,54,475	4,85,502	30,353	15,57,289	31,27,619	46,97,667
7	2014	9,64,158	12,43,032	11,45,562	5,21,118	43,151	16,80,732	33,90,563	55,97,753
8	2015	10,04,959	12,32,280	11,49,758	5,26,789	47,471	20,95,658	38,19,676	60,56,915
9	2016 ^s	10,05,829	12,43,085	11,50,341	5,15,266	47,644	21,11,854	38,25,105	60,74,019

टिप — \$ सदर माहिती जानेवारी २०१६ ते मार्च २०१६ पर्यंतची आहे.

Note : \$ Figures are for January 2016 to March 2016 only

आधार : कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, नवी मुंबई.

Source: Directorate of Skill Development, Employment and Entrepreneurship, Govt. of Maharashtra, Navi Mumbai.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT
तक्ता क्रमांक / Table No. 26.7
खाणी, मळे, बंदरे इत्यादी मधील रोजगार
Employment in Mines, Plantation, Harbour Ports, etc.

उद्योग गट Industry Groups	खाणी / Mines			मळे / Plantations			बंदरे / Harbours Ports		
	सार्वजनिक Public Sector	खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण क्षेत्र Total	सार्वजनिक Public Sector	खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण क्षेत्र Total	सार्वजनिक Public Sector	खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1970-71	6,263	9,502	15,765	--	--	--	19,540	3,921	23,461
1980-81	28,020	1,935	29,955	43	--	43	3,779	948	4,727
1990-91	53,045	1,377	54,422	750	--	750	7,417	853	8,270
2000-01	41,882	280	405	145	231	208	9,638	724	879
2005-06	39,418	553	39,971	65	99	164	8,635	2,063	10,698
2007-08	1,66,326	1,31,397	2,97,723	20,183	7,950	24,891	5,590	81	5,641
2008-09	1,68,567	1,63,191	3,31,558	20,370	5,976	23,016	45,199	73	45,242
2009-10	1,68,567	1,63,191	3,31,558	20,370	5,976	26,346	45,199	73	45,272
2012	27,570	3,912	31,482	1,990	4,707	6,697	1,936	2,833	4,769
2013	27,567	3,912	31,479	1,990	4,738	6,728	3,150	2,833	5,983
2014	27,516	4,008	31,524	2,213	4,681	6,894	3,150	2,830	5,980
2015	25,459	1,337	26,796	2,129	3,948	6,077	3,146	2,830	5,976
2016 ^s	25,452	1,359	26,811	2,127	3,943	6,070	3,146	2,830	5,976

टिप : \$ सदर माहिती जानेवारी २०१६ ते मार्च २०१६ पर्यंतची आहे.

Note : \$ Figures are for January 2016 to March 2016 only

आधार : कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, नवी मुंबई.

Source: Directorate of Skill Development, Employment and Entrepreneurship, Govt. of Maharashtra, Navi Mumbai.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 26. 8
खाजगी आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील अंदाजित रोजगार
Estimated Employment in Private and Public Sector
(2016-17)

अ.क्र.	वर्ष	सार्वजनिक क्षेत्र / Public Sector				खाजगी क्षेत्र / Private Sector		एकूण
		केंद्र शासन	राज्य शासन	निम सरकारी	स्थानिक संस्था	मोठे	लहान	
Sr.No.	Year	Central Government	State Government	Semi-Government	Local Bodies	Large	Small	Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	1970-71	4,30,885	4,04,161	2,44,570	4,03,189	10,97,771	62,707	26,43,283
2	1980-81	4,95,884	4,38,188	4,93,507	4,93,763	12,92,135	68,351	32,81,828
3	1990-91	4,81,109	5,09,258	6,91,690	5,99,607	13,30,084	75,407	36,87,155
4	2000-01	4,21,351	5,12,217	6,62,180	6,65,288	13,54,920	78,549	36,94,505
5	2010	3,03,990	5,41,325	6,12,980	6,39,094	21,56,866	2,40,480	44,94,735
6	2011	3,29,983	5,41,511	6,23,048	6,50,850	25,01,947	2,69,864	49,17,203
7	2012	3,14,172	5,48,273	5,69,502	6,77,139	28,16,352	3,48,223	52,73,661
8	2013	3,20,138	6,44,020	5,67,603	6,72,129	29,19,830	4,70,733	55,94,453
9	2014	3,20,138	6,44,020	5,70,903	6,72,129	30,02,690	3,87,873	55,97,753
10	2015	3,29,996	6,74,963	5,59,054	6,73,226	35,08,055	3,11,621	60,56,915
11	2016 ^{\$}	3,31,007	6,74,822	5,65,535	6,77,550	35,06,171	3,18,934	60,74,019

टिप — \$ सदर माहिती जानेवारी २०१६ ते मार्च २०१६ पर्यंतची आहे.

Note : \$ Figures are for January 2016 to March 2016 only

आधार : कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, नवी मुंबई.

Source: Directorate of Skill Development, Employment and Entrepreneurship, Govt. of Maharashtra, Navi Mumbai.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 26. 9

राज्य लोकसेवा आयोगाद्वारे जाहिरात दिलेल्या पदांची व शिफारस केलेल्या उमेदवारांची संख्या
Number of posts advertised and candidates recommended by the State Public Service Commission
(2016-17)

अ.क्र. Sr.No.	वर्ष Year	सरळ प्रवेश किंवा मुलाखतीद्वारे भरती / राज्य सरकार Direct Recruitment or by interview method / State Government				बृहन्मुंबई महानगरपालिका व बृहन्मुंबई विद्युत पुरवठा व परिवहन मंडळे Municipal Corporation of Brihan Mumbai and Mumbai Electricity supply and transport undertaking				स्पर्धा परिक्षेद्वारे भरती / राज्य सरकार Recruitment by Competitive Examination / State Government			
		जाहिरात दिलेली रिक्त पदे Vacant post advertised	अर्जदारांची संख्या No. of applicants	मुलाखतीला आलेले उमेदवार Candidates interviewed	शिफारस केलेले उमेदवार Candidates recommended	जाहिरात दिलेली रिक्त पदे Vacant post advertised	अर्जदारांची संख्या No. of applicants	मुलाखतीला आलेले उमेदवार Candidates interviewed	शिफारस केलेले उमेदवार Candidates recommended	जाहिरात दिलेली रिक्त पदे Vacant post advertised	अर्जदारांची संख्या No. of applicants	मुलाखतीला आलेले उमेदवार Candidates interviewed	शिफारस केलेले उमेदवार Candidates recommended
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	1970-71	445	5,626	1,326	416	7	156	47	5	1,615	23,383	592	1,733
2	1980-81	799	7,341	2,198	549	44	794	236	29	1,776	78,987	1,040	1,549
3	1990-91	1,043	20,162	2,233	626	82	223	154	51	1,415	1,01,316	1,092	1,260
4	2000-01	840	27,621	3,111	1,147	1	-	-	-	238	3,35,530	1,944	760
5	2010-11	1,671	34,924	4,609	1,428	47	112	50	19	4,029	4,77,316	4,787	1,831
6	2011-12	1,286	64,838	3,715	1,196	5	50	20	5	8,404	9,54,491	7,320	4,571
7	2012-13	1,723	74,215	4,015	1,534	10	84	19	8	4,558	8,17,463	3,864	5,370
8	2013-14	751	29,246	2,061	597	1	4	4	1	6,303	7,81,194	7,550	4,704
9	2014-15	1,223	15,013	2,805	935	12	143	31	9	2,057	4,48,208	3,302	1,477
10	2015-16	1,049	42,437	3,622	1,039	5	33	18	5	4,999	9,34,581	5,158	5,485
11	2016-17	115	1,43,165	4,289	1,017	7	41	20	7	3,496	8,27,378	2,708	3,781

टिप : (१) स्तंभ २, ६ व १० मधील आकडे लोकसेवा आयोगाने संबंधित वर्षात जाहिरात दिलेल्या पदांचे आहेत

(२) स्तंभ ३ ते ५, ७ ते ९ व ११ ते १३ मधील आकडे वर्षात भरती प्रक्रिया पूर्ण केलेल्यांचे आहेत.

(३) माहिती संकलित करतायना ज्यांच्या भरतीबद्दलचे निर्णय वर्षअखेर अनिर्णित आहेत, अशांचा समावेश केलेला नाही

Note : (1) Figures under column 2, 6 and 10 relates to those posts which were advertised by the commission in the concerned year

(2) Figures under column 3 to 5, 7 to 9 and 11 to 13 contain the information for which recruitment action was completed during the year.

(3) Those recruitment cases which were incomplete at the end of year have not been taken into account while compiling the information.

आधार / Source : महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई./ Maharashtra Public Service Commission, Mumbai.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 26. 10
महाराष्ट्रातील औद्योगिक दुखापतींची संख्या
Industrial Injuries in Maharashtra
(2016)

अ.क्र. Sr.No. (1)	वर्ष Year (2)	प्राणघातक Fatal		प्राणघातक नसलेले Non-Fatal		एकूण Total	
		संख्या Number (3)	दर Frequency Rate (4)	संख्या Number (5)	दर Frequency Rate (6)	संख्या Number (7)	दर Frequency Rate (8)
1	1970-71	108	N.A.	51,989	N.A.	52,097	N.A.
2	1980-81	133	0.04	85,898	27.54	86,031	27.58
3	1990-91	151	0.04	31,069	9.86	31,220	9.90
4	2000	173	0.06	11,831	4.31	12,004	4.37
5	2010	225	N.A.	2,540	0.77	2,565	#
6	2011	183	N.A.	2,266	0.63	2,449	#
7	2012	215	256.9	2,333	0.46	2,548	#
8	2013	199	221.1	2,013	0.37	2,212	#
9	2014	187	188.43	187	0.28	374	#
10	2015	145	0.02	1,471	0.26	1,616	0.28
11	2016	143	0.02	1,352	0.23	1,495	0.25

टिप / Note : N.A उपलब्ध नाही / Not available

लागू नाही / Not applicable

आधार : औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:- Directorate of Industrial Safety and Health, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 26. 11

अपघात झालेल्या कामगारांची संख्या व त्यांना भरपाईपोटी दिलेली रक्कम

Number of workers who were involved in accidents and compensation paid to them
(2016-17)

अ.क्र. Sr.No.	वर्ग	कारखान्यांची संख्या No. of Factories	कामावरील कामगारांची दैनिक सरासरी Average number of workers employed per day		वर्षभरात ज्यांना अंतिम भरपाई दिली अशी प्रकरणे / दुखापतीची प्रकरणे Number of cases/injuries in which case final compensation was paid during the year			भरपाईपोटी दिलेली रक्कम (हजार रुपये) Amount of compensation paid (Thousand Rs.)			Category
			(प्रौढ) (Adult)	(बालके) (Minors)	मृत्यु Death	कायम अपंगत्व Permanent disablement	तात्पुरते अपंगत्व Temporary disablement	मृत्यु Death	कायम अपंगत्व Permanent disablement	तात्पुरते अपंगत्व Temporary disablement	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	कारखाने	30	77,956	0	22	2	6	1,63,87,494	3,13,279.00	99,839.00	Factories
2	खाणी	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Mines
3	बसेस	2	16,537	0	5	0	1	*	0	**	Buses
4	गोदी व बंदरे	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Docks and Ports
5	इमारत व बांधकाम	3	2,235	0	1	0	0	8,54,280	0	0	Building and construction
6	नगरपालिका	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Municipalities
7	बंब	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Fire Brigade
8	स्फोटके	12	1,299	0	0	0	0	0	0	0	Explosive
9	विद्युत पुरवठा संस्था	23	2,080	0	0	0	0	0	0	0	Electricity-supply companies
10	चित्रपट कंपनी	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Cinema film manfg. companies
10	रेल्वे	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Railways
11	डाक व तारखाते	1	0	0	0	0	0	0	0	0	Posts and Telegraphs Deptt.
एकूण		71	1,00,107	0	28	2	7	1,72,41,774	3,13,279.00	99,839.00	Total

आधार : कर्मचारी भरपाई आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source: Commissioner for workmen's compensation, Govt. of Maharashtra, Mumbai

Note :1) * Company has paid pay at full rate 2) ** Company has paid full wages for 12 days & Medical Expenses

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT
तक्ता क्रमांक / TABLE NO.26.12
उद्योगानुसार संप आणि टाळेबंदीची संख्या
Industrywise Number of Strikes and Lockouts
(2016-17)

संकेतांक Code	उद्योग	काम थांबणा-या प्रकारांची संख्या		गुंतलेल्या कामगारांची	वाया गेलेले एकूण		Industry
		संप	टाळेबंदी	संख्या	मानुष्य दिवसांची संख्या	Industry	
(1)	(2)	Strikes	Lockouts	Number of workers involved	Number of mandays lost	(6)	(2)
23	वस्त्रनिर्माण	1	0	850	1,82,680		Textile
35	अभियांत्रिकी	0	4	1,509	3,58,518		Engineering
31	रासायनिक	0	1	95	10,46,618		Chemical
37	संकीर्ण	--	--	--	2,15,451		Miscellaneous
	एकूण	1	5	2,454	18,03,267		Total

आधार : कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:- Commissioner of Labour , Govt. of Maharashtra, Mumbai.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 26. 13

औद्योगिक तंटे

Industrial Disputes

(2016-17)

वर्ष आणि महिने Year and Months	कापड गिरण्या / Textiles				यंत्रोत्पादक कारखाने / Engineering				संकीर्ण / Miscellaneous				एकूण / Total			
	संपाची संख्या No. of Strikes	संपावरील कामगारांची संख्या No. of workers involved		वाया गेलेले मनुष्यदिवस (संख्या) No. of man days lost	संपाची संख्या No. of Strikes	संपावरील कामगारांची संख्या No. of workers involved		वाया गेलेले मनुष्यदिवस (संख्या) No. of man days lost	संपाची संख्या No. of Strikes	संपावरील कामगारांची संख्या No. of workers involved		वाया गेलेले मनुष्यदिवस (संख्या) No. of man days lost	संपाची संख्या No. of Strikes	संपावरील कामगारांची संख्या No. of workers involved		वाया गेलेले मनुष्यदिवस (संख्या) No. of man days lost
		प्रत्यक्ष Directly	अप्रत्यक्ष Indirectly	प्रत्यक्ष Directly		अप्रत्यक्ष Indirectly	प्रत्यक्ष Directly	अप्रत्यक्ष Indirectly		प्रत्यक्ष Directly	अप्रत्यक्ष Indirectly	प्रत्यक्ष Directly		अप्रत्यक्ष Indirectly	प्रत्यक्ष Directly	अप्रत्यक्ष Indirectly
1960	37	1,00,469	5,877	1,63,833	49	32,265	-	1,87,992	176	1,34,219	3,607	6,49,628	262	2,66,953	9,484	10,01,453
1970	102	1,69,990	6,959	6,19,684	222	52,663	4,542	6,19,929	344	1,26,382	1,856	10,12,102	668	34,90,351	13,357	22,51,715
1980	62	60,946	5,590	2,25,794	101	31,049	688	20,00,134	165	55,769	1,000	27,11,130	331	1,47,764	7,278	49,37,058
1990	13	11,741	10	23,55,923	69	13,362	520	14,09,316	41	9,399	422	11,68,935	123	34,502	952	49,34,174
2010	5	1,922		3,48,753	6	1,177		2,12,256	7	2,603		2,17,444	14	4,186		7,33,241
2011	-	-	-	-	2	1,100	-	42,042	3	540	-	53,096	4	1,184	-	95,138
2012	2	632		63,643	2	402		24,640	3	1,910	-	1,47,563	5	2,312	-	2,35,846
2013	1	195	0	5,265	4	3,114	0	59,489	6	3,617	0	1,29,829	11	6,626	0	1,94,583
2014	3	1,375	0	89,375	7	5,110	0	11,28,128	17	5,870	0	13,30,223	27	12,355	0	25,47,726
2015	2	3,593	0	1,86,743	6	1,594	0	3,16,509	13	5,857	0	4,76,278	21	11,044	0	9,79,530
एप्रिल / April 2016	0	0	0	2,418	1	183	0	41,834	0	0	0	1,19,418	1	183	0	1,63,670
मे / May 2016	1	850	0	24,518	0	0	0	37,076	0	0	0	1,19,418	1	850	0	1,81,012
जून / June 2016	0	0	0	23,575	0	0	0	31,975	0	0	0	1,14,825	0	0	0	1,70,375
जुलै / July 2016	0	0	0	24,518	0	0	0	33,254	0	0	0	1,06,626	0	0	0	1,64,398
ऑगस्ट / Aug. 2016	0	0	0	24,518	0	0	0	33,254	0	0	0	1,06,626	0	0	0	1,64,398
सप्टेंबर / Sept. 2016	0	0	0	24,518	0	0	0	29,562	0	0	0	1,01,114	0	0	0	1,55,194
ऑक्टोबर / Oct. 2016	0	0	0	24,518	0	0	0	29,562	0	0	0	1,01,114	0	0	0	1,55,194
नोव्हेंबर / Nov. 2016	0	0	0	24,518	0	0	0	29,562	0	0	0	98,852	0	0	0	1,52,932
डिसेंबर / Dec. 2016	0	0	0	2,511	0	0	0	19,359	0	0	0	1,02,654	0	0	0	1,24,524
जानेवारी / Jan. 2017	0	0	0	2,325	1	150	0	19,275	0	0	0	95,050	1	150	0	1,16,650
फेब्रुवारी / Feb. 2017	0	0	0	2,232	1	726	0	28,794	1	95	0	93,528	2	821	0	1,24,554
मार्च / March 2017	0	0	0	2,511	1	450	0	25,011	0	0	0	1,02,844	1	450	0	1,30,366
Total	1	850	0	1,82,680	4	1,509	0	3,58,518	1	95	0	12,62,069	6	2,454	0	18,03,267

आधार : कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई./ Source:- Commissioner of Labour, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.26.14

सभासद संख्येनुसार कामगार संघटना

Distribution of Trade Unions According to their membership size
(2016)

अ.क्र. Sr.No.	सभासदांचा गट	कामगार संघटनांची	विवरणपत्र सादर	स्तंभ ४ ची स्तंभ ३ शी	सभासद (संख्या)	सभासद (संख्या) Group of Members
		एकूण संख्या	करणा-या कामगार संघटना	टक्केवारी	Membership (No.)	
(1)	(2)	Total Number of Trade Unions	Number of Trade Unions submitting the returns	Percentage of Col.4 to Col.3	(6)	(2)
1	५० पेक्षा कमी	23			764	Below 50
2	५० किंवा अधिक पण ३०० ह्या कमी	97	750	--	10,147	50 and above but below 300
3	३०० आणि अधिक	3			3,918	300 and above
एकूण सर्व गट		123	750	--	14,829	Total All Groups

आधार : कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:- Commissioner of Labour, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 26.15

कारखान्यांत काम करणा-या स्त्रियांची संख्या व त्यांना दिलेले प्रसूतीविषयक फायदे /
Yearwise Number of Female Workers Employed in Factories and Maternity benefits given
(2014-15)

अ.क्र. Sr.No.	माहिती	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	2001-02	2014-15	Particulars
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)		(2)
1	संस्थांसाठीचे प्रसूतीविषयक फायदे उपलब्ध असलेल्या संस्थांची संख्या	1,498	2,300	3,704	561	778	4,866	No. of Establishments covered by the Establishment maternity benefits etc.
2	विवरणपत्र सादर करणा-या संस्थांची संख्या	1,072	623	2,192	474	555	1,885	No. of Establishment making returns
3	विवरणपत्र सादर करणा-या संस्थातील काम करणा-या स्त्रियांची सरासरी दैनिक संख्या	32,513	7,798	25,629	10,957	11,322	26,686	Average daily number of women employed in establishments making returns
4	वर्षातील प्रसूती विषयक फायद्याची मागणी करणा-या स्त्रियांची संख्या	493	171	425	283	321	2,048	Number of women who claimed maternity benefit during the year
5	पूर्ण किंवा अर्ध्या मागण्या मान्य करून अदा करण्यात आलेल्या मागण्यांची संख्या	493	147	234	282	29,142	1,711	Number of claims accepted and paid either fully or partly
6	बोनससहित प्रसूतीच्या फायद्यासह देण्यात आलेली एकूण रक्कम (₹)	14,367	77,158	4,60,401	13,01,875	44,87,496	27,38,20,712	Total amount of maternity benefit paid (including bonus) (₹)
7	प्रसूती पूर्व स्थितीचे लाभ घेऊन काम करणा-या स्त्रियांच्या प्रकरणांची संख्या	-	-	-	-	-	2564	No. of cases in which women employed fully maternity benefits prior to confinements
8	देण्यात आलेली सरासरी रक्कम (₹)	-	648	6,752	-	-	61,992	Average amount paid (₹)

आधार : मुख्य निरीक्षक कारखाने, कारखाने निरीक्षण कार्यालय, मुंबई

Source : Chief Inspector of Factories, Mumbai.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 26. 16

सुती कापड उद्योग व यंत्रोत्पादन कारखान्यातील निवडक केंद्रातील गैरहजेरी
Absenteeism in Cotton Textiles and Engineering Industries at Selected Centres
(2014)

(टक्केवारी / Percentage)

वर्ष आणि महिने Year and Months	सुती कापड उद्योग Cotton Textile Industry								रसायने व रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन Chemical and Chemical Products			धातुचे उत्पादन Metal products	
	मुंबई Mumbai	जळगाव Jalgaon	सोलापूर Solapur	औरंगाबाद Aurangabad	नांदेड Nanded	नागपूर Nagpur	इतर केंद्र Other Centres	एकूण केंद्र Total Centres	मुंबई Mumbai	ठाणे Thane	पुणे Pune	मुंबई Mumbai	रायगड Raigad
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1965	19.26	14.07	15.01	-	13.87	21.38	12.81	18.33	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
1970	19.23	11.50	25.40	15.89	32.63	21.24	15.30	19.60	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
1980	24.04	22.07	37.71	15.95	27.73	19.54	22.59	24.38	18.14	17.06	13.41	16.30	13.97
1990	17.99	18.38	17.41	20.59	34.85	25.17	22.94	18.93	19.96	19.11	-	20.69	15.44
1995	17.26	21.40	20.64	10.18	24.01	24.42	22.22	17.91	18.46	15.84	-	16.78	-
2012	13.00	0.00	8.00	0.00	0.00	0.00	0.00	15.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
2013	18.25	0.00	21.58	0.00	0.00	0.00	4.67	19.67	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
जानेवारी / Jan-14	14.00	0.00	19.00	0.00	0.00	0.00	24.00	18.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
फेब्रुवारी / Feb-14	17.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	17.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
मार्च / Mar-14	15.00	0.00	22.00	0.00	0.00	0.00	0.00	16.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
एप्रिल / April 2014	17.00	0.00	21.00	0.00	0.00	0.00	29.00	22.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
मे / May 2014	28.00	0.00	27.00	0.00	0.00	0.00	0.00	27.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
जून / June 2004	19.00	0.00	24.00	0.00	0.00	0.00	28.00	23.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
जुलै / July 2014	13.00	0.00	20.00	0.00	0.00	0.00	25.00	19.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ऑगस्ट / August 2014	14.00	0.00	27.00	0.00	0.00	0.00	27.00	22.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
सप्टेंबर / September 2014	15.00	0.00	24.00	0.00	0.00	0.00	32.00	24.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ऑक्टोबर / October 2014	16.00	0.00	34.00	0.00	0.00	0.00	35.00	25.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
नोव्हेंबर / November 2014	15.00	0.00	26.00	0.00	0.00	0.00	27.00	22.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
डिसेंबर / December 2014	14.00	0.00	25.00	0.00	0.00	0.00	23.00	19.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

तक्ता क्रमांक / Table No. 26. 16 - Contd...

वर्ष आणि महिने Year and Months	विद्युत यंत्र सामग्री व्यतिरिक्त यंत्र सामग्री Machinery except electrical machinery					विद्युत सामग्री Electrical machinery		परिवहन सामग्री Transport equipment			पेट्रोलियम व दगडी कोळसा या पदार्थांचे उत्पादन Petroleum and coal products
	मुंबई Mumbai	पुणे Pune	सातारा Satara	सोलापूर Solapur	कोल्हापूर Kolhapur	मुंबई Mumbai	पुणे Pune	मुंबई Mumbai	ठाणे Thane	पुणे Pune	मुंबई Mumbai
(1)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)
1965	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
1970	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
1980	16.13	14.04	12.11	16.04	10.93	15.91	14.68	22.48	13.31	N.A.	N.A.
1990	16.35	14.87	10.92	14.62	10.56	13.64	13.42	23.13	15.41	11.18	N.A.
1995	18.24	13.86	..	9.56	10.62	15.76	..	22.64	13.32	9.67	N.A.
2012	13.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	5.17	0.00	0.00	0.00
2013	16.17	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
जानेवारी / January 2014	14.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
फेब्रुवारी / February 2014	14.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
मार्च / March 2014	11.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
एप्रिल / April 2014	13.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
मे / May 2014	17.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
जून / June 2004	13.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
जुलै / July 2014	11.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ऑगस्ट / August 2014	12.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
सप्टेंबर / September 2014	17.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ऑक्टोबर / October 2014	17.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
नोव्हेंबर / November 2014	12.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
डिसेंबर / December 2014	14.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

N.A. उपलब्ध नाही / Not Available

आधार : कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Commissioner of Labour , Govt. of Maharashtra, Mumbai.

२६. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT
तक्ता क्रमांक / TABLE NO.26.17
श्रमिक नुकसान भरपाई कायदा, १९२३ खालील प्रकरणे
Cases Decided Under Workmen's Compensation Act, 1923
(2016-17)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे (2)	न लढविलेली प्रकरणे Non-contested Cases (4)	लढविलेली प्रकरणे Contested Cases (5)	समझोता झालेली प्रकरणे Cases of Agreements (5)	Districts (2)
1	मुंबई शहर	235	240	19	Mumbai City Mumbai Suburban
2	मुंबई उपनगर				
3	ठाणे	197	204	162	Thane Palghar
4	पालघर				
5	रायगड	93	46	4	Raigad
6	रत्नागिरी	9	5	1	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	N.A.	N.A.	N.A.	Sindhudurg
8	नाशिक	N.A.	N.A.	N.A.	Nashik
9	धुळे	N.A.	N.A.	N.A.	Dhule
10	नंदुरबार	N.A.	N.A.	N.A.	Nandurbar
11	जळगाव	N.A.	N.A.	N.A.	Jalgaon
12	अहमदनगर	13	88	9	Ahmednagar
13	पुणे	30	162	22	Pune
14	सातारा	12	71	10	Satara
15	सांगली	13	40	3	Sangli
16	सोलापूर	9	57	2	Solapur
17	कोल्हापूर	33	31	11	Kolhapur
18	औरंगाबाद	56	30	10	Aurangabad
19	जालना	8	10	2	Jalna
20	परभणी	N.A.	N.A.	N.A.	Parbhani
21	हिंगोली	N.A.	N.A.	N.A.	Hingoli
22	बीड	N.A.	N.A.	N.A.	Beed
23	नांदेड	99	66	42	Nanded
24	उस्मानाबाद	N.A.	N.A.	N.A.	Osmanabad
25	लातूर	12	70	12	Latur
26	बुलढाणा	12	6	0	Buldhana
27	अकोला	5	6	2	Akola
28	वाशिम	N.A.	N.A.	N.A.	Washim
29	अमरावती	N.A.	N.A.	N.A.	Amravati
30	यवतमाळ	N.A.	N.A.	N.A.	Yavatmal
31	वर्धा	0	17	0	Wardha
32	नागपूर	27	166	33	Nagpur
33	भंडारा	21	4	1	Bhandara
34	गोर्दिया	2	18	1	Gondiya
35	चंद्रपूर	44	30	3	Chandrapur
36	गडचिरोली	N.A.	N.A.	N.A.	Gadchiroli
37	माजलगांव	N.A.	N.A.	N.A.	Majalgaon
38	आंबेजोगाई	N.A.	N.A.	N.A.	Ambejogai
महाराष्ट्र राज्य		930	1,367	349	Maharashtra State

आधार :- श्रमिक भरपाई आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

N.A. — उपलब्ध नाही / Not Available

Source:- Office of the Commissioner for Workmen's Compensation, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 26. 18

राज्य शासकीय कार्यालयातील जिल्हावार स्त्री-पुरुष कर्मचारी (रिक्त पदे वगळून) ('इ' वर्ग समाविष्ट)

Districtwise Number of Employees by gender in the State Government(Excluding Vacant Posts) (Including 'E')

कर्मचारी गणना-२०१६* / Census of Employees – 2016*

अ.क्र. Sr.No	जिल्हे	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	Districts
1	2	3	4	5	2
1	मुंबई शहर	21,015	12,471	33,486	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	52,993	16,919	69,912	Mumbai Suburban
3	ठाणे	25,547	13,251	38,798	Thane
4	पालघर	6,536	5,727	12,263	Palghar
5	रायगड	9,167	7,904	17,071	Raigad
6	रत्नागिरी	7,158	6,877	14,035	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	4,462	3,974	8,436	Sindhudurg
8	नाशिक	22,353	15,105	37,458	Nashik
9	धुळे	9,228	5,793	15,021	Dhule
10	नंदुरबार	7,326	6,068	13,394	Nandurbar
11	जळगाव	12,541	9,477	22,018	Jalgaon
12	अहमदनगर	14,796	13,261	28,057	Ahmednagar
13	पुणे	39,294	17,294	56,588	Pune
14	सातारा	11,475	11,131	22,606	Satara
15	सांगली	9,525	8,364	17,889	Sangli
16	सोलापूर	14,629	10,943	25,572	Solapur
17	कोल्हापूर	13,862	11,566	25,428	Kolhapur
18	औरंगाबाद	19,950	10,956	30,906	Aurangabad
19	जालना	7,494	4,746	12,240	Jalna
20	परभणी	6,614	4,423	11,037	Parbhani
21	हिंगोली	5,045	2,838	7,883	Hingoli
22	बीड	9,451	7,709	17,160	Beed
23	नांदेड	14,153	4,921	19,074	Nanded
24	उस्मानाबाद	7,127	5,051	12,178	Osmanabad
25	लातूर	9,044	2,125	11,169	Latur
26	बुलढाणा	8,590	7,369	15,959	Buldhana
27	अकोला	7,759	4,816	12,575	Akola
28	वाशिम	4,457	2,588	7,045	Washim
29	अमरावती	17,344	4,824	22,168	Amravati
30	यवतमाळ	11,846	2,729	14,575	Yavatmal
31	वर्धा	6,855	4,653	11,508	Wardha
32	नागपूर	29,335	15,058	44,393	Nagpur
33	भंडारा	6,079	4,080	10,159	Bhandara
34	गोंदिया	7,943	4,896	12,839	Gondiya
35	चंद्रपूर	10,658	2,876	13,534	Chandrapur
36	गडचिरोली	13,027	6,209	19,236	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	4,84,678	2,78,992	7,63,670	Maharashtra State

* Provisional

टीप : सदर माहितीमध्ये वर्ग अ ते इ बाबत आकडेवारी समाविष्ट आहे.

Note : This information includes data of Grade A to E

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 26. 19

पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार राज्य शासकीय कर्मचारी

Districtwise and Classwise State Government Employees

कर्मचारी गणना-२०१६* / Census of Employees - 2016*

अ.क्र.	जिल्हे	'अ' वर्ग	'ब' वर्ग	'क' वर्ग	'ड' वर्ग	'इ' वर्ग	एकूण कर्मचारी	रिक्त पदे	एकूण पदे	Districts
Sr.No.		Grade 'A'	Grade 'B'	Grade 'C'	Grade 'D'	Grade 'E' ^s	Total employees	Vacant posts	Total Posts	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	2
1	मुंबई शहर	3,207	8,631	45,678	9,857	2,539	69,912	20,991	90,903	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	765	2,990	19,306	2,736	7,689	33,486	8,093	41,579	Mumbai Suburban
3	ठाणे	1,059	2,938	23,931	3,901	6,969	38,798	11,613	50,411	Thane
4	पालघर	290	653	5,551	1,352	4,417	12,263	2,980	15,243	Palghar
5	रायगड	427	722	6,731	1,697	7,494	17,071	4,702	21,773	Raigad
6	रत्नागिरी	379	568	5,052	1,673	6,363	14,035	4,166	18,201	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	260	345	3,519	942	3,370	8,436	2,817	11,253	Sindhudurg
8	नाशिक	1,435	2,582	15,806	4,691	12,944	37,458	7,486	44,944	Nashik
9	धुळे	428	818	6,378	1,875	5,522	15,021	3,888	18,909	Dhule
10	नंदुरबार	238	829	4,140	1,500	6,687	13,394	3,398	16,792	Nandurbar
11	जळगाव	614	951	8,770	2,518	9,165	22,018	4,794	26,812	Jalgaon
12	अहमदनगर	726	1,115	9,521	3,913	12,782	28,057	6,508	34,565	Ahmednagar
13	पुणे	2,661	4,315	33,748	8,419	7,445	56,588	15,307	71,895	Pune
14	सातारा	643	1,026	8,517	2,404	10,016	22,606	6,020	28,626	Satara
15	सांगली	597	902	7,760	1,940	6,690	17,889	4,452	22,341	Sangli
16	सोलापूर	700	1,136	11,717	2,898	9,121	25,572	5,638	31,210	Solapur
17	कोल्हापूर	843	1,397	9,920	2,768	10,500	25,428	5,202	30,630	Kolhapur
18	औरंगाबाद	1,401	2,135	14,247	4,069	9,054	30,906	5,959	36,865	Aurangabad
19	जालना	423	642	5,507	1,205	4,463	12,240	2,701	14,941	Jalna
20	परभणी	265	552	4,407	1,273	4,540	11,037	2,496	13,533	Parbhani
21	हिंगोली	236	336	3,675	820	2,816	7,883	2,069	9,952	Hingoli
22	बीड	533	690	6,529	2,448	6,960	17,160	3,903	21,063	Beed
23	नांदेड	746	1,218	9,551	3,306	4,253	19,074	5,237	24,311	Nanded
24	उस्मानाबाद	417	635	4,842	1,361	4,923	12,178	2,673	14,851	Osmanabad
25	लातूर	568	747	6,096	1,718	2,040	11,169	3,243	14,412	Latur
26	बुलढाणा	379	669	6,896	1,520	6,495	15,959	2,476	18,435	Buldhana
27	अकोला	426	753	6,491	1,573	3,332	12,575	2,704	15,279	Akola
28	वाशिम	225	370	3,425	631	2,394	7,045	1,633	8,678	Washim
29	अमरावती	1,011	1,384	12,683	3,324	3,766	22,168	5,162	27,330	Amravati
30	यवतमाळ	628	1,024	8,852	2,585	1,486	14,575	3,619	18,194	Yavatmal
31	वर्धा	333	481	4,749	1,263	4,682	11,508	2,488	13,996	Wardha
32	नागपूर	1,842	2,921	25,042	6,504	8,084	44,393	10,639	55,032	Nagpur
33	भंडारा	330	426	4,242	1,270	3,891	10,159	2,611	12,770	Bhandara
34	गोंदिया	359	516	5,951	1,486	4,527	12,839	4,181	17,020	Gondiya
35	चंद्रपूर	532	781	8,061	2,391	1,769	13,534	4,439	17,973	Chandrapur
36	गडचिरोली	420	674	9,975	2,260	5,907	19,236	3,963	23,199	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	26,346	48,872	3,77,266	96,091	2,15,095	7,63,670	1,90,251	9,53,921	Maharashtra State

* Provisional

टीप : सदर माहितीमध्ये वर्ग अ ते इ बाबत आकडेवारी समाविष्ट आहे.

Note : This information includes data of Grade A to E

\$ - वर्ग 'इ' मध्ये कार्यव्ययी आस्थापनेवरील, रोजंदारीवरील, अंशकालीन व मानसेवी इत्यादी तसेच तदर्थ तत्वावर नेमणूक करण्यात आलेले कर्मचारी यांचा समावेश आहे./ Grade E includes work charged employees, daily rated, part-time, honorary and contractual employees.

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai.

२७. बँका

२७.१ या विभागात बँक कार्यालये असलेली शहरे व गावे, बँकांचे वर्गीकरण तसेच वर्गीकृत, अवर्गीकृत व सहकारी बँका यांच्याविषयी माहिती दिली आहे.

२७.२. बँक कार्यालयांच्या संख्येत वर्गीकृत, अवर्गीकृत व सहकारी बँका यांच्या कार्यालयांचा समावेश आहे. व्यापारी बँकांकरिता संदर्भकाल उपलब्ध असल्यास तो ३१ मार्च, २०१७ रोजी असा असून सहकारी बँकांकरिता उपलब्ध अद्यावत ताळेबंद विवरण यानुसार आहे.

27. BANKING

27.1. Data on Towns/village having banking offices, classification of banks, scheduled, non-scheduled and Co-operative banks are given in this section.

27.2. Number of Bank offices includes offices of scheduled, non-scheduled and Co-operative banks. The reference period of Commercial Banks is as on 31st March, 2017 wherever available while that regarding Co-operative banks is as on the latest available balance sheet or return.

27. बँकींग व विमा व्यवसाय / BANKING AND INSURANCE

तक्ता क्रमांक /TABLE NO.27.1

जिल्हानिहाय व्यापारी बँकांची कार्यालये (३१ मार्च, २०१७) /

Districtwise Number of Commercial Banking Offices (31st March, 2017)

Sr. No.	जिल्हे	राज्य बँका	व्यापारी बँका	State Bank	Commercial Banks	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
1	अहमदनगर	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक एयु स्मॉल फायनान्स बँक लि. अक्सिस बँक लि. बंधन बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र बार्कलेझ बँक पीएलसी कॅनरा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया कॉर्पोरेशन बँक डिसीबी बँक लि. देना बँक इक्विटास स्मॉल फायनान्स बँक लि. फेडरल बँक लि. एचडीएफसी बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. इंडियन बँक लि. इंडियन ओवरसीस बँक इंडसइंड बँक लि. आयएनजी वैश्य बँक लि. करुर वैश्य बँक लि. कोटक महिंद्र बँक लि. महाराष्ट्र गोदावरी ग्रामिण बँक महाराष्ट्र ग्रामिण बँक ओरियंटल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब अँड सिंद पंजाब अँड नॅशनल बँक आरबीएल बँक लि. सांगली बँक लि. सिंडिकेट बँक युको बँक उजीवन स्मॉल फायनान्स बँक लि. युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. विजया बँक येस बँक लि.	State Bank of Hyderabad State Bank of India AU Small Finance Bank Limited Axis Bank Limited Bandhan Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Barclays Bank Plc Canara Bank Central Bank of India Corporation Bank DCB Bank Limited Dena Bank Equitas Small Finance Bank Limited Federal Bank Ltd HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Indian Bank Indian Overseas Bank Indusind Bank Ltd Ing Vysya Bank Ltd Karur Vysya Bank Ltd Kotak Mahindra Bank Ltd. Maharashtra Godavari Gramin Bank Maharashtra Gramin Bank Oriental Bank Of Commerce Punjab And Sind Bank Punjab National Bank RBL Bank Ltd Sangli Bank Ltd Syndicate Bank Uco Bank Ujjivan Small Finance Bank Limited Union Bank of India United Bank of India United Western Bank Ltd Vijaya Bank Yes Bank Ltd.	Allahabad Bank Andhra Bank	Ahmednagar

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
2	अकोला	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ इंदूर	अकोला ग्रामिण बँक अलाहाबाद बँक आंध्र बँक एयु स्मॉल फायनान्स बँक लि. अक्सिस बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र बँक ऑफ राजस्थान कॅनरा बँक कॅथलिक सायरियन बँक लि. सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया सिटीबँक कॉर्पोरेशन बँक देना बँक एचडिएफसी बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. इंडियन बँक लि. इंडियन ओवरसीस बँक इंडसइंड बँक लि. कोटक महिंद्र बँक लिमिटेड. ओरियंटल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब नॅशनल बँक सांगली बँक लि. सिंडिकेट बँक युको बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. विदर्भ कोकण ग्रामिण बँक विदर्भ क्षेत्रिय ग्रामिण बँक	State Bank of Hyderabad State Bank of India State Bank of Indore	Akola Gramin Bank Allahabad Bank Andhra Bank AU Small Finance Bank Limited Axis Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Bank of Rajasthan Ltd Canara Bank Catholic Syrian Bank Ltd Central Bank of India Citibank N.A Corporation Bank Dena Bank HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Indian Bank Indian Overseas Bank Indusind Bank Ltd Kotak Mahindra Bank Ltd. Oriental Bank of Commerce Punjab National Bank Sangli Bank Ltd Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India United Western Bank Ltd Vidharbha Konkan Gramin Bank Vidharbha Kshetriya Gramin Bank Vijaya Bank	Akola
3	अमरावती	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक एयु स्मॉल फायनान्स बँक लि. अक्सिस बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र बँक ऑफ राजस्थान कॅनरा बँक कॅथलिक सायरियन बँक लि. सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया सिटी युनियन बँक लि. कॉर्पोरेशन बँक देना बँक इक्विटास स्मॉल फायनान्स बँक लि. एचडिएफसी बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि.	State Bank of Hyderabad State Bank of India	Allahabad Bank Andhra Bank AU Small Finance Bank Limited Axis Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Bank of Rajasthan Ltd Canara Bank Catholic Syrian Bank Ltd Central Bank of India City Union Bank Limited Corporation Bank Dena Bank Equitas Small Finance Bank Limited HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd.	Amravati

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	
			आयडिबीआय बैंक लि. इंडियन बैंक लि. इंडियन ओवरसीस बैंक इंडसईड बैंक लि. करुर वैश्य बैंक लि. ओरियंटल बैंक ऑफ कॉमर्स पंजाब नॅशनल बैंक आरबीएल बैंक लि. सांगली बैंक लि. सिंडिकेट बैंक युको बैंक युनियन बैंक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि. विदर्भ कोकण ग्रामिण बैंक विदर्भ क्षेत्रिय ग्रामिण बैंक विजया बैंक			IDBI Bank Ltd. Indian Bank Indian Overseas Bank Indusind Bank Ltd Karur Vysya Bank Ltd Oriental Bank of Commerce Punjab National Bank RBL Bank Ltd Sangli Bank Ltd Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India United Western Bank Ltd Vidharbha Konkan Gramin Bank Vidharbha Kshetriya Gramin Bank Vijaya Bank	
4	औरंगाबाद	स्टेट बैंक ऑफ बिकानेर अँड जयपूर स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बैंक ऑफ इंडिया स्टेट बैंक ऑफ इंदूर स्टेट बैंक ऑफ पटियाला	अलाहाबाद बैंक आंध्र बैंक एयु स्मॉल फायनान्स बैंक लि. औरंगाबाद जालना ग्रामिण बैंक अँक्सिस बैंक लि. बंधन बैंक लि. बैंक ऑफ बरोडा बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र बैंक ऑफ राजस्थान भारत ओवरसिझ बैंक लि. कॅनरा बैंक कॅथलिक सायरियन बैंक लि. सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया सेंचुरियन बैंक ऑफ पंजाब लि. सिटीबैंक सिटी युनियन बैंक लि. कॉर्पोरेशन बैंक डिसीबी बैंक लि. देना बैंक डच बैंक एजी इक्विटास स्मॉल फायनान्स बैंक लि. फेडरल बैंक लि. एचडिएफसी बैंक लि. आयसीआयसीआय बैंक लि. आयडिबीआय बैंक लि. इंडियन बैंक लि. इंडियन ओवरसीस बैंक इंडसईड बैंक लि. आयएनजी वैश्य बैंक लि. जम्मू अँड कश्मीर बैंक लि.	State Bank of Bikaner And Jaipur State Bank of Hyderabad State Bank of India State Bank of Indore State Bank of Patiala	Allahabad Bank Andhra Bank AU Small Finance Bank Limited Aurangabad Jalna Gramin Bank Axis Bank Limited Bandhan Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Bank of Rajasthan Ltd Bharat Overseas Bank Ltd Canara Bank Catholic Syrian Bank Ltd Central Bank of India Centurion Bank of Punjab Ltd. Citibank N.A City Union Bank Limited Corporation Bank DCB Bank Limited Dena Bank Deutsche Bank Ag Equitas Small Finance Bank Limited Federal Bank Ltd HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Indian Bank Indian Overseas Bank Indusind Bank Ltd Ing Vysya Bank Ltd Jammu & Kashmir Bank Ltd	Aurangabad	

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
			कर्नाटका बँक लि. करुर वेश्य बँक लि. कोटक महिंद्र बँक लि. महाराष्ट्र गोदावरी ग्रामिण बँ महाराष्ट्र ग्रामिण बँ ओरियंटल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब अँड सिंद पंजाब अँड नॅशनल बँ आरबीएल बँक लि. सांगली बँक लि. साउथ इंडियन बँ सिंडिकेट बँ युको बँ युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. विजया बँ येस बँ		Karnataka Bank Ltd Karur Vysya Bank Ltd Kotak Mahindra Bank Ltd. Maharashtra Godavari Gramin Bank Maharashtra Gramin Bank Oriental Bank of Commerce Punjab And Sind Bank Punjab National Bank RBL Bank Ltd Sangli Bank Ltd South Indian Bank Ltd Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India United Bank of India United Western Bank Ltd Vijaya Bank Yes Bank Ltd.	
5	भंडारा	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक अक्सिस बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र भंडारा ग्रामिण बँक कॅनरा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया कॉर्पोरेशन बँक देना बँक इक्विटास स्मॉल फायनान्स बँक लि. एचडिएफसी बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. इंडियन ओवरसीस बँक पंजाब अँड नॅशनल बँक सिंडिकेट बँक युको बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. विदर्भ कोकण ग्रामिण बँक विजया बँक वैणगंगा कृष्णा ग्रामिण बँक वैणगंगा क्षेत्रिय ग्रामिण बँक	State Bank of Hyderabad State Bank of India	Allahabad Bank Andhra Bank Axis Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Bhandara Gramin Bank Canara Bank Central Bank of India Corporation Bank Dena Bank Equitas Small Finance Bank Limited HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Indian Overseas Bank Punjab National Bank Syndicate Bank Uco Bank Union Bank Of India United Western Bank Ltd Vidharbha Konkan Gramin Bank Vijaya Bank Wainganga Krishna Gramin Bank Wainganga Kshetriya Gramin Bank	Bhandara
6	बीड	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अक्सिस बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक	State Bank of Hyderabad State Bank of India	Axis Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank	Beed

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
			सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया डिडीबी बैंक लि. देना बैंक एचडिएफसी बैंक लि. आयसीआयसीआय बैंक लि. आयडिबीआय बैंक लि. महाराष्ट्र ग्रामिण बैंक मराठवाडा ग्रामिण बैंक पंजाब अंड नॅशनल बैंक सिंडिकेट बैंक युको बैंक युनियन बैंक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि. विजया बैंक		Central Bank of India DCB Bank Limited Dena Bank HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Maharashtra Gramin Bank Marathwada Gramin Bank Punjab National Bank Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India United Western Bank Ltd Vijaya Bank	
7	बुलढाणा	स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बैंक आंध्र बैंक अक्सिस बैंक लि. बैंक ऑफ बरोडा बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र बुलढाणा ग्रामिण बैंक कनरा बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया देना बैंक इक्विटास स्मॉल फायनान्स बैंक लि. एचडिएफसी बैंक लि. आयसीआयसीआय बैंक लि. आयडिबीआय बैंक लि. इंडियन ओवरसीस बैंक कोटक महिंद्र बैंक लि. ओरियंटल बैंक ऑफ कॉमर्स पंजाब अंड नॅशनल बैंक सिंडिकेट बैंक युको बैंक युनियन बैंक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि. विदर्भ कोकण ग्रामिण बैंक विदर्भ क्षेत्रिय ग्रामिण बैंक	State Bank of Hyderabad State Bank of India	Allahabad Bank Andhra Bank Axis Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Buldhana Gramin Bank Canara Bank Central Bank of India Dena Bank Equitas Small Finance Bank Limited HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Indian Overseas Bank Kotak Mahindra Bank Ltd. Oriental Bank of Commerce Punjab National Bank Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India United Western Bank Ltd Vidharbha Konkan Gramin Bank Vidharbha Kshetriya Gramin Bank	Buldhana
8	चंद्रपूर	स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बैंक आंध्र बैंक एयु स्मॉल फायनान्स बैंक लि. अक्सिस बैंक लि. बैंक ऑफ बरोडा बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया चंद्रपूर गडचिरोली ग्रामिण बैंक कॉर्पोरेशन बैंक देना बैंक	State Bank of Hyderabad State Bank of India	Allahabad Bank Andhra Bank AU Small Finance Bank Ltd Axis Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Chandrapur Gadchiroli Gramin Bank Corporation Bank Dena Bank	Chandrapur

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)	
			इक्विटास स्मॉल फायनान्स बँक लि. एचडीएफसी बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. इंडियन बँक इंडियन ओवरसीस बँक इंडसइंड बँक लि. ओरियंटल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब अँड नॅशनल बँक सिंडिकेट बँक युको बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. विदर्भ कोकण ग्रामिण बँक वैणगंगा कृष्णा ग्रामिण बँक वैणगंगा क्षेत्रिय ग्रामिण बँक			Equitas Small Finance Bank Limited HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Indian Bank Indian Overseas Bank Indusind Bank Ltd Oriental Bank of Commerce Punjab National Bank Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India United Western Bank Ltd Vidharbha Konkan Gramin Bank Wainganga Krishna Gramin Bank Wainganga Kshetriya Gramin Bank	
9	धुळे	स्टेट बँक ऑफ बिकानेर अँड जयपूर स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंदूर	अलाहाबाद बँक एयु स्मॉल फायनान्स बँक लि. अक्सिस बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र बँक ऑफ पंजाब लि. कॅनरा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया सेचुरियन बँक ऑफ पंजाब लि. कॉर्पोरेशन बँक डिसीबी बँक लि. देना बँक इक्विटास स्मॉल फायनान्स बँक लि. ग्लोबल ट्रस्ट बँक लि. एचडीएफसी बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. महाराष्ट्र ग्रामिण बँक ओरियंटल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब अँड नॅशनल बँक सांगली बँक लि. सिंडिकेट बँक युको बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. विजया बँक येस बँक लि.	State Bank of Hyderabad State Bank of India State Bank of Indore		Allahabad Bank AU Small Finance Bank Limited Axis Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Bank of Punjab Limited Canara Bank Central Bank of India Centurion Bank of Punjab Ltd. Corporation Bank DCB Bank Limited Dena Bank Equitas Small Finance Bank Limited Global Trust Bank Limited HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Maharashtra Gramin Bank Oriental Bank of Commerce Punjab National Bank Sangli Bank Ltd Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India United Western Bank Ltd Vijaya Bank Yes Bank Ltd.	Dhule

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
10	गडचिरोली	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अॅक्सिस बँक लि. बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया चंद्रपूर गडचिरोली ग्रामिण बँक आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. विदर्भ कोकण ग्रामिण बँक विजया बँक वैणगंगा कृष्णा ग्रामिण बँक वैणगंगा क्षेत्रिय ग्रामिण बँक	State Bank of India	Axis Bank Limited Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Chandrapur Gadchiroli Gramin Bank ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Union Bank of India United Western Bank Ltd Vidharbha Konkan Gramin Bank Vijaya Bank Wainganga Krishna Gramin Bank Wainganga Kshetriya Gramin Bank	Gadchiroli
11	गोंदिया	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बँक एयू स्मॉल फायनान्स बँक लि. अॅक्सिस बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र भंडारा ग्रामिण बँक कॅनरा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया देना बँक एचडिएफसी बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. इंडियन बँक इंडियन ओवरसीस बँक पंजाब अँड नॅशनल बँक सिंडिकेट बँक युको बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. विदर्भ कोकण ग्रामिण बँक विजया बँक वैणगंगा कृष्णा ग्रामिण बँक वैणगंगा क्षेत्रिय ग्रामिण बँक	State Bank of Hyderabad State Bank of India	Allahabad Bank AU Small Finance Bank Limited Axis Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Bhandara Gramin Bank Canara Bank Central Bank of India Dena Bank HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Indian Bank Indian Overseas Bank Punjab National Bank Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India United Western Bank Ltd Vidharbha Konkan Gramin Bank Vijaya Bank Wainganga Krishna Gramin Bank Wainganga Kshetriya Gramin Bank	Gondia
12	हिंगोली	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बँक अॅक्सिस बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया	State Bank of Hyderabad State Bank of India	Allahabad Bank Axis Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India	Hingoli

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
			देना बँक एचडिएफसी बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. महाराष्ट्र ग्रामिण बँक मराठवाडा ग्रामिण बँ ओरियंटल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब अँड नॅशनल बँ सिंडिकेट बँ युको बँ युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. विजया बँ		Dena Bank HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Maharashtra Gramin Bank Marathwada Gramin Bank Oriental Bank of Commerce Punjab National Bank Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India United Western Bank Ltd Vijaya Bank	
13	जळगाव	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक एयू स्मॉल फायनान्स बँक लि. अक्सिस बँक लि. बंधन बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र बँक ऑफ राजस्थान कॅनरा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया कॉर्पोरेशन बँक डिसीबी बँक लि. देना बँक इक्विटास स्मॉल फायनान्स बँक लि. फेडरल बँक लि. एचडिएफसी बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. इंडियन बँक इंडियन ओवरसीस बँक इंडसइंड बँक लि. आयएनजी वैश्य बँक लि. कोटक महिंद्र बँक लि. महाराष्ट्र गोदावरी ग्रामिण बँ महाराष्ट्र ग्रामिण बँक ओरियंटल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब अँड नॅशनल बँ आरबीएल बँक लि. सांगली बँक लि. स्टॅंडर्ड चार्टर्ड बँ सिंडिकेट बँ युको बँ युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. विजया बँ येस बँ	State Bank of Hyderabad State Bank of India	Allahabad Bank Andhra Bank AU Small Finance Bank Limited Axis Bank Limited Bandhan Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Bank of Rajasthan Ltd Canara Bank Central Bank of India Corporation Bank DCB Bank Limited Dena Bank Equitas Small Finance Bank Limited Federal Bank Ltd HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Indian Bank Indian Overseas Bank Indusind Bank Ltd Ing Vysya Bank Ltd Kotak Mahindra Bank Ltd. Maharashtra Godavari Gramin Bank Maharashtra Gramin Bank Oriental Bank of Commerce Punjab National Bank RBL Bank Ltd Sangli Bank Ltd Standard Chartered Bank Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India United Bank of India United Western Bank Ltd Vijaya Bank Yes Bank Ltd.	Jalgaon

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
14	जालना	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक एयु स्मॉल फायनान्स बँक लि. औरंगाबाद जालना ग्रामिण बँक अक्सिस बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया देना बँक एचडिएफसी बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. इंडियन बँक इंडियन ओवरसीस बँक इंडसइंड बँक लि. कोटक महिंद्र बँक लि. महाराष्ट्र ग्रामिण बँक मराठवाडा ग्रामिण बँक ओरियंटल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब अँड नॅशनल बँक सांगली बँक लि. सिंडिकेट बँक युको बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. विजया बँक	State Bank of Hyderabad State Bank of India State Bank of Mysore State Bank of Patiala	Allahabad Bank Andhra Bank AU Small Finance Bank Limited Aurangabad Jalna Gramin Bank Axis Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Dena Bank HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Indian Bank Indian Overseas Bank Indusind Bank Ltd Kotak Mahindra Bank Ltd. Maharashtra Godavari Gramin Bank Marathwada Gramin Bank Oriental Bank of Commerce Punjab National Bank Sangli Bank Ltd Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India United Western Bank Ltd Vijaya Bank	Jalna
15	कोल्हापूर	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक एयु स्मॉल फायनान्स बँक लि. अक्सिस बँक लि. बंधन बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र बँक ऑफ राजस्थान कॅनरा बँक कॅथलिक सायरियन बँक लि. सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया सेंचुरियन बँक ऑफ पंजाब लि. सिटी युनियन बँक लि. कॉर्पोरेशन बँक डिबीएस बँक लि. डिसीबी बँक देना बँक डच बँक एजी इक्विटास स्मॉल फायनान्स बँक लि.	State Bank of Hyderabad State Bank of India State Bank of Mysore State Bank of Patiala	Allahabad Bank Andhra Bank AU Small Finance Bank Ltd. Axis Bank Limited Bandhan Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Bank of Rajasthan Ltd Canara Bank Catholic Syrian Bank Ltd Central Bank of India Centurion Bank of Punjab Ltd. City Union Bank Limited Corporation Bank DBS Bank Ltd. DCB Bank Limited Dena Bank Deutsche Bank Ag Equitas Small Finance Bank Limited	Kolhapur

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	
			फेडरल बैंक लि.			Federal Bank Ltd	
			फायनो पेमेंट्स बैंक लि.			Fino Payments Bank Ltd.	
			गणेश बैंक ऑफ करुंदवाड लि.			Ganesh Bank Of Kurundwad Ltd	
			एचडिएफसी बैंक लि.			HDFC Bank Ltd.	
			आयसीआयसीआय बैंक लि.			ICICI Bank Ltd.	
			आयडिबीआय बैंक लि.			IDBI Bank Ltd.	
			इंडियन बैंक			Indian Bank	
			इंडियन ओवरसीस बैंक			Indian Overseas Bank	
			इंडसइंड बैंक लि.			Indusind Bank Ltd	
			आयएनजी वैश्य बैंक लि.			Ing Vysya Bank Ltd	
			कर्नाटका बैंक लि.			Karnataka Bank Ltd	
			करुर वैश्य बैंक लि.			Karur Vysya Bank Ltd	
			कोटक महिंद्र बैंक लि.			Kotak Mahindra Bank Ltd.	
			लक्ष्मी विलास बैंक लि.			Lakshmi Vilas Bank Ltd	
			ओरियंटल बैंक ऑफ कॉमर्स			Oriental Bank Of Commerce	
			पंजाब अण्ड सिंद बैंक			Punjab And Sind Bank	
			पंजाब अण्ड नॅशनल बैंक			Punjab National Bank	
			रत्नागिरी सिंधुदुर्ग ग्रामिण बैंक			Ratnagiri Sindhudurg Gramin Bank	
			आरबीएल बैंक लि.			RBL Bank Ltd	
			सांगली बैंक लि.			Sangli Bank Ltd	
			साऊथ इंडियन बैंक लि.			South Indian Bank Ltd	
			सुभद्रा लोकल एरिया बैंक लि.			Subhadra Local Area Bank Ltd.	
			सिंडिकेट बैंक			Syndicate Bank	
			तामिळनाडु मर्कटाइल बैंक लि.			Tamilnad Mercantile Bank Ltd	
			द रॉयल बैंक ऑफ स्कॉटलैंड			The Royal Bank of Scotland Plc	
			पीएलसी				
			युको बैंक			Uco Bank	
			यूनियन बैंक ऑफ इंडिया			Union Bank of India	
			युनायटेड बैंक ऑफ इंडिया			United Bank of India	
			युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.			United Western Bank Ltd	
			विदर्भ कोकण ग्रामिण बैंक			Vidharbha Konkan Gramin Bank	
			विजया बैंक			Vijaya Bank	
			वैणगंगा कृष्णा ग्रामिण बैंक			Wainganga Krishna Gramin Bank	
			येस बैंक			Yes Bank Ltd.	
16	लातूर	स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद	अलाहाबाद बैंक	State Bank of Hyderabad		Allahabad Bank	Latur
		स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	आंध्र बैंक	State Bank of India		Andhra Bank	
			एयु स्मॉल फायनान्स बैंक लि.			AU Small Finance Bank Limited	
			अक्सिस बैंक लि.			Axis Bank Limited	
			बैंक ऑफ बरोडा			Bank of Baroda	
			बैंक ऑफ इंडिया			Bank of India	
			बैंक ऑफ महाराष्ट्र			Bank of Maharashtra	
			कॅनरा बैंक			Canara Bank	
			सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया			Central Bank of India	
			डिसीबी बैंक लि.			DCB Bank Limited	
			देना बैंक			Dena Bank	
			इक्विटास स्मॉल फायनान्स बैंक लि.			Equitas Small Finance Bank Limited	
			एचडिएफसी बैंक लि.			HDFC Bank Ltd.	
			आयसीआयसीआय बैंक लि.			ICICI Bank Ltd.	
			आयडिबीआय बैंक लि.			IDBI Bank Ltd.	
			इंडियन बैंक			Indian Bank	

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
		इंडियन ओवरसीस बैंक			Indian Overseas Bank	
		इंडसइंड बैंक लि.			Indusind Bank Ltd	
		कोटक महिंद्र बैंक लि.			Kotak Mahindra Bank Ltd.	
		महाराष्ट्र ग्रामिण बैंक			Maharashtra Gramin Bank	
		मराठवाडा ग्रामिण बैंक			Marathwada Gramin Bank	
		ओरियंटल बैंक ऑफ कॉमर्स			Oriental Bank of Commerce	
		पंजाब अँड नॅशनल बैंक			Punjab National Bank	
		सांगली बैंक लि.			Sangli Bank Ltd	
		सिंडिकेट बैंक			Syndicate Bank	
		युको बैंक			Uco Bank	
		युनियन बैंक ऑफ इंडिया			Union Bank of India	
		युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.			United Western Bank Ltd	
		विजया बैंक			Vijaya Bank	
17	मुंबई शहर	स्टेट बैंक ऑफ बिकानेर अँड जयपूर	एबी बैंक लि.	State Bank of Bikaner And Jaipur	AB Bank Limited	Mumbai City
		स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद	अबूधाबी कर्माशियल बैंक पीजेएससी	State Bank of Hyderabad	Abu Dhabi Commercial Bank PJSC	
		स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बैंक	State Bank of India	Allahabad Bank	
		स्टेट बैंक ऑफ इंदूर	अमेरिकन एक्सप्रेस बैंक	State Bank of Indore	American Express Bank Ltd	
		स्टेट बैंक ऑफ म्हेसूर	आंध्र बैंक	State Bank of Mysore	Andhra Bank	
		स्टेट बैंक ऑफ पटियाळा	एयु स्मॉल फायनान्स बैंक लि.	State Bank of Patiala	AU Small Finance Bank Limited	
		स्टेट बैंक ऑफ सौराष्ट्र	ऑस्ट्रेलिया अँड न्युझिलॅण्ड बँकींग ग्रुप लि.	State Bank of Saurashtra	Australia And New Zealand Banking Group Limited	
		स्टेट बैंक ऑफ त्रावणकोर	अँक्सिस बैंक लि.	State Bank of Travancore	Axis Bank Limited	
		बँधन बैंक लि.			Bandhan Bank Limited	
		बँक ऑफ बाहरेन अँड कुएट बी.एस.सी			Bank of Bahrain & Kuwait B.S.C.	
		बँक ऑफ बरोडा			Bank of Baroda	
		बँक ऑफ इंडिया			Bank of India	
		बँक ऑफ मदुरा लि.			Bank of Madura Ltd	
		बँक ऑफ महाराष्ट्र			Bank of Maharashtra	
		बँक ऑफ नोआ स्कोटिया			Bank of Nova Scotia	
		बँक ऑफ पंजाब लि.			Bank of Punjab Limited	
		बँक ऑफ राजस्थान लि.			Bank of Rajasthan Ltd	
		बार्कलेझ बँक पीएलसी			Barclays Bank Plc	
		बनारस स्टेट बँक लि.			Benaras State Bank Ltd	
		भारत ओव्हरसीस बँक लि.			Bharat Overseas Bank Ltd	
		भारतीय महिला बँक लि.			Bharatiya Mahila Bank Ltd.	
		बीएनपी पारिबस			BNP Paribas	
		कॅनरा बँक			Canara Bank	
		कॅथलिक सायरियन बँक लि.			Catholic Syrian Bank Ltd	
		सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया			Central Bank of India	
		सेंचुरियन बँक ऑफ पंजाब लि.			Centurion Bank of Punjab Ltd.	
		सिटीबँक			Citibank N.A	
		सिटी युनियन बँक लि.			City Union Bank Limited	
		कॉमझ बँक लि.			Commerzbank A.G.	
		कॉमनवेल्थ बँक ऑफ ऑस्ट्रेलिया			Commonwealth Bank of Australia	
		कोऑपरेटिव्ह रॅबोबँक यु.ए.			Cooperative Rabobank U.A.	
		कॉर्पोरेशन बँक			Corporation Bank	

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
			क्रेडिट अग्रीकोल कॉर्पोरेट अण्ड इन्वेस्टमेंट बँक		Credit Agricole Corporate And Investment Bank
			क्रेडिट लियोने		Credit Lyonnais
			क्रेडिट सुसे एजी		Credit Suisse AG
			डिबीएस बँक लि.		DBS Bank Ltd.
			डिसीबी बँक लि.		DCB Bank Limited
			देना बँक		Dena Bank
			डच बँक एजी		Deutsche Bank Ag
			डोहा बँक क्युएससी		Doha Bank QSC
			ड्रेस्नर बँक लि.		Dresdner Bank A.G.
			फेडरल बँक लि.		Federal Bank Ltd
			फायनो पेमेंट्स बँक लि.		Fino Payments Bank Limited
			गणेश बँक ऑफ करुंदवाड लि.		Ganesh Bank Of Kurundwad Ltd
			ग्लोबल ट्रस्ट बँक लि.		Global Trust Bank Limited
			एचडिएफसी बँक लि.		HDFC Bank Ltd.
			हॉककाँग अण्ड शांघाय बँकींग कॉर्पोरेशन		Hongkong And Shanghai Banking Corpn.Ltd.
			एचएसबीसी बँक ओमान एस.ए.ओ.जी		HSBC Bank Oman S.A.O.G.
			आयसीआयसीआय बँक लि.		ICICI Bank Ltd.
			आयडिबीआय बँक लि.		IDBI Bank Ltd.
			आयडिएफसी बँक लि.		IDFC Bank Limited
			इंडियन बँक		Indian Bank
			इंडियन ओवरसीस बँक		Indian Overseas Bank
			इंडसइंड बँक लि.		Indusind Bank Ltd
			आयएनजी बँक एन.वी.		Ing Bank N.V.
			आयएनजी वैश्य बँक लि.		Ing Vysya Bank Ltd
			जम्मू अण्ड कश्मीर बँक लि.		Jammu & Kashmir Bank Ltd
			कर्नाटका बँक लि.		Karnataka Bank Ltd
			करुर वैश्य बँक लि.		Karur Vysya Bank Ltd
			केबीसी बँक एन.वी		Kbc Bank N.V.
			कोटक महिंद्र बँक लि.		Kotak Mahindra Bank Ltd.
			क्रुंग थाय बँक सार्वजनिक कंपनी लि.		Krung Thai Bank Public Company Limited
			लक्ष्मी विलास बँक लि.		Lakshmi Vilas Bank Ltd
			लॉर्ड कृष्णा बँक लि.		Lord Krishna Bank Ltd
			माश्रेक बँक पीएससी		Mashreq Bank PSC
			मीझुहो बँक लि.		Mizuho Bank Ltd
			मॉर्गन गारंटी ट्रस्ट कंपनी ऑफ न्युयॉर्क		Morgan Guaranty Trust Co.of New York
			नॅशनल ऑस्ट्रेलिया बँक		National Australia Bank
			नेदुनगडी बँक लि.		Nedungadi Bank Ltd
			ओरियंटल बँक ऑफ कॉमर्स		Oriental Bank of Commerce
			ओवरसी-चायनिझ बँकींग कॉर्पोरेशन लि.		Oversea-Chinese Banking Corporation Ltd.
			पीटी बँक मेबँक इंडोनेशिया		PT Bank Maybank Indonesia TBK
			पंजाब अण्ड सिंद बँक		Punjab And Sind Bank
			पंजाब अण्ड नॅशनल बँक		Punjab National Bank
			आरबीएल बँक लि.		RBL Bank Ltd
			सांगली बँक लि.		Sangli Bank Ltd
			एसबीआय कमर्शियल अण्ड इंटरनॅशनल बँक लि.		SBI Commercial & International Bank Ltd
			एसबीएम बँक (मॉरिशियस) लि.		SBM Bank (MAURITIUS)Ltd.
			शिनहॉन बँक		Shinhan Bank
			सोसायटी जनरल		Societe Generale

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
			साउथ इंडियन बैंक स्टैंडर्ड चार्टर्ड बैंक स्टैंडर्ड चार्टर्ड ग्रिन्डलेय बैंक लि. सुमीटोमो मिटसुई बैंकिंग कॉर्पोरेशन सिंडिकेट बैंक तामिळनाड मर्कटाईल बैंक लि. द बैंक ऑफ टोकियो- मित्सुबिशी युएफजे लि. धनलक्ष्मी बैंक लि. द रॉयल बैंक ऑफ स्कॉटलैंड एन्.व्ही. सकुरा बैंक लि. सियाम कमर्शियल बैंक लि. टॉरोंटो-डॉमिनियन बैंक लि. युको बैंक उज्जिवन स्मॉल फायनान्स बैंक लि. युनियन बैंक ऑफ इंडिया युनायटेड बैंक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि. विजया बैंक वुरी बैंक येस बैंक		South Indian Bank Ltd Standard Chartered Bank Standard Chartered Grindlays Bank Ltd. Sumitomo Mitsui Banking Corporation Syndicate Bank Tamilnad Mercantile Bank Ltd The Bank of Tokyo- Mitsubishi UFJ Ltd The Dhanalakshmi Bank Ltd The Royal Bank of Scotland PLC The Sakura Bank Limited The Siam Commercial Bank Limited The Toronto-Dominion Bank Uco Bank Ujjivan Small Finance Bank Limited Union Bank of India United Bank of India United Western Bank Ltd Vijaya Bank Woori Bank Yes Bank Ltd.	
18	मुंबई उपनगर	स्टेट बैंक ऑफ बिकानेर अण्ड जयपूर स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बैंक ऑफ इंडिया स्टेट बैंक ऑफ इंदूर स्टेट बैंक ऑफ म्हैसूर स्टेट बैंक ऑफ पटियाळा स्टेट बैंक ऑफ सौराष्ट्र स्टेट बैंक ऑफ त्रावणकोर	अलाहाबाद बैंक आंध्र बैंक एयु स्मॉल फायनान्स बैंक लि. अक्सिस बैंक लि. बंधन बैंक लि. बैंक ऑफ अमेरीका, नॅशनल असोसियेशन बैंक ऑफ बरोडा बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र बैंक ऑफ राजस्थान लि. बीएनपी पारिबस कॅनरा बैंक कॅथलिक सायरियन बैंक लि. सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया सेंचुरियन बैंक ऑफ पंजाब लि. सिटीबैंक सिटी युनियन बैंक लि. कॉर्पोरेशन बैंक डिसीबी बैंक लि. देना बैंक	State Bank of Bikaner And Jaipur State Bank of Hyderabad State Bank of India State Bank of Indore State Bank of Mysore State Bank of Patiala State Bank of Saurashtra State Bank of Travancore	Allahabad Bank Andhra Bank AU Small Finance Bank Ltd. Axis Bank Limited Bandhan Bank Limited Bank of America , National Association Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Bank of Rajasthan Ltd BNP Paribas Canara Bank Catholic Syrian Bank Ltd Central Bank of India Centurion Bank of Punjab Ltd. Citibank N.A City Union Bank Limited Corporation Bank DCB Bank Limited Dena Bank	Mumbai Suburban

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
			डच बँक एजी			Deutsche Bank AG
			एमेरेट्स एनबीडी बँक (पी.जे.एस.सी)			Emirates Nbd Bank (P.J.S.C.)
			इक्विटास स्मॉल फायनान्स बँक लि.			Equitas Small Finance Bank Limited
			इएसएएफ स्मॉल फायनान्स बँक लि.			Esaf Small Finance Bank Limited
			फेडरल बँक लि.			Federal Bank Ltd
			फायनो पेमेंट्स बँक लि.			Fino Payments Bank Limited
			फर्स्ट अबूधाबी बँक पीजेएससी			First Abu Dhabi Bank Pjsc
			फर्स्टरँड बँक लि.			Firststrand Bank Ltd
			एचडिएफसी बँक लि.			HDFC Bank Ltd.
			हॉककाँग अँड शांघाय बँकींग कॉर्पोरेशन			Hongkong And Shanghai Banking Corpn.Ltd.
			आयसीआयसीआय बँक लि.			ICICI Bank Ltd.
			आयडिबीआय बँक लि.			IDBI Bank Ltd.
			आयडिएफसी बँक लि.			IDFC Bank Limited
			इंडियन बँक			Indian Bank
			इंडियन ओवरसीस बँक			Indian Overseas Bank
			इंडसइंड बँक लि.			Indusind Bank Ltd
			इंडसट्रीयल अँड कर्माशियल बँक ऑफ चायना			Industrial And Commercial Bank Of China
			आयएनजी वैश्य बँक लि.			Ing Vysya Bank Ltd
			जम्मू अँड कश्मीर बँक लि.			Jammu & Kashmir Bank Ltd
			जेपीमॉर्गन चेस बँक नॅशनल असोसियेशन			Jpmorgan Chase Bank National Association
			कर्नाटका बँक लि.			Karnataka Bank Ltd
			करुर वैश्य बँक लि.			Karur Vysya Bank Ltd
			कोटक महिंद्र बँक लि.			Kotak Mahindra Bank Ltd.
			लक्ष्मी विलास बँक लि.			Lakshmi Vilas Bank Ltd
			ओरियंटल बँक ऑफ कॉमर्स			Oriental Bank of Commerce
			पंजाब अँड सिंद बँक			Punjab And Sind Bank
			पंजाब अँड नॅशनल बँक			Punjab National Bank
			कतार नॅशनल बँक एसएक्यू			Qatar National Bank SAQ
			आरबीएल बँक लि.			RBL Bank Ltd
			एसबीआय कर्माशियल अँड इंटरनॅशनल बँक लि.			SBI Commercial & International Bank Ltd
			साउथ इंडियन बँक			South Indian Bank Ltd
			स्टॅंडर्ड चार्टर्ड बँक			Standard Chartered Bank
			सुमीटोमो मिटसुई बँकींग कॉर्पोरेशन			Sumitomo Mitsui Banking Corporation
			सुर्योदय स्मॉल फायनान्स बँक लि.			Suryoday Small Finance Bank Limited
			सिंडिकेट बँक			Syndicate Bank
			तामिळनाडु मर्कटाईल बँक लि.			Tamilnad Mercantile Bank Ltd
			धनलक्ष्मी बँक लि.			The Dhanalakshmi Bank Ltd
			द रॉयल बँक ऑफ स्कॉटलॅन्ड एन्.व्ही.			The Royal Bank of Scotland Plc
			युबीएस एजी			UBS Ag
			युको बँक			UCO Bank
			उज्जिवन स्मॉल फायनान्स बँक लि.			Ujjivan Small Finance Bank Limited
			युनियन बँक ऑफ इंडिया			Union Bank of India
			युनायटेड बँक ऑफ इंडिया			United Bank of India
			युनायटेड ओवरसिझ बँक लि.			United Overseas Bank Ltd
			उत्कर्ष स्मॉल फायनान्स बँक लि			Utkarsh Small Finance Bank Limited

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
			विजया बँक वेस्टपॅक बँकींग कॉर्पोरेशन येस बँक लि.		Vijaya Bank Westpac Banking Corporation Yes Bank Ltd.	
19	नागपूर	स्टेट बँक ऑफ बिकानेर अॅण्ड जयपूर स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ इंदूर स्टेट बँक ऑफ म्हेसूर स्टेट बँक ऑफ पटियाळा स्टेट बँक ऑफ सौराष्ट्र स्टेट बँक ऑफ त्रावणकोर	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक एयु स्मॉल फायनान्स बँक लि. अॅक्सिस बँक लि. बंधन बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ मदुरा लि. बँक ऑफ महाराष्ट्र बँक ऑफ राजस्थान लि. भारतीय महिला बँक लि. कॅनरा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया सेंचुरियन बँक ऑफ पंजाब लि. सिटीबँक सिटी युनियन बँक लि. कॉर्पोरेशन बँक डिसीबी बँक लि. देना बँक इक्विटास स्मॉल फायनान्स बँक लि. फेडरल बँक लि. फिनकेअर स्मॉल फायनान्स बँक लि. एचडिएफसी बँक लि. हॉंककाँग अॅण्ड शांघाय बँकींग कॉर्पोरेशन आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. इंडियन बँक इंडियन ओवरसीस बँक इंडसइंड बँक लि. आयएनजी व्हेश्य बँक लि. जम्मू अॅण्ड कश्मीर बँक लि. कर्नाटका बँक लि. करुर व्हेश्य बँक लि. कोटक महिंद्र बँक लि. लक्ष्मी विलास बँक लि. ओरियंटल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब अॅण्ड सिंद बँक पंजाब अॅण्ड नॅशनल बँक आरबीएल बँक लि. सांगली बँक लि.	State Bank of Bikaner And Jaipur State Bank of Hyderabad State Bank of India State Bank of Indore State Bank of Mysore State Bank of Patiala State Bank of Saurashtra State Bank of Travancore	Allahabad Bank Andhra Bank AU Small Finance Bank Limited Axis Bank Limited Bandhan Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Madura Ltd Bank of Maharashtra Bank of Rajasthan Ltd Bharatiya Mahila Bank Ltd. Canara Bank Central Bank of India Centurion Bank of Punjab Ltd. Citibank N.A City Union Bank Limited Corporation Bank DCB Bank Limited Dena Bank Equitas Small Finance Bank Limited Federal Bank Ltd Fincare Small Finance Bank Limited HDFC Bank Ltd. Hongkong And Shanghai Banking Corpn.Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Indian Bank Indian Overseas Bank Indusind Bank Ltd Ing Vysya Bank Ltd Jammu & Kashmir Bank Ltd Karnataka Bank Ltd Karur Vysya Bank Ltd Kotak Mahindra Bank Ltd. Lakshmi Vilas Bank Ltd Oriental Bank of Commerce Punjab And Sind Bank Punjab National Bank RBL Bank Ltd Sangli Bank Ltd	Nagpur

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
			साउथ इंडियन बैंक		South Indian Bank Ltd	
			स्टैंडर्ड चार्टर्ड बैंक		Standard Chartered Bank	
			सिंडिकेट बैंक		Syndicate Bank	
			युको बैंक		Uco Bank	
			उज्जिवन स्मॉल फायनान्स बैंक लि.		Ujjivan Small Finance Bank Limited	
			युनियन बैंक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			युनायटेड बैंक ऑफ इंडिया		United Bank of India	
			युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		United Western Bank Ltd	
			उत्कर्ष स्मॉल फायनान्स बैंक लि		Utkarsh Small Finance Bank Limited	
			विदर्भ कोकण ग्रामिण बैंक		Vidharbha Konkan Gramin Bank	
			विजया बैंक		Vijaya Bank	
			वैणगंगा कृष्णा ग्रामिण बैंक		Wainganga Krishna Gramin Bank	
			येस बैंक		Yes Bank Ltd.	
20	नांदेड	स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद	अलाहाबाद बैंक	State Bank of Hyderabad	Allahabad Bank	Nanded
		स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	आंध्र बैंक	State Bank of India	Andhra Bank	
		स्टेट बैंक ऑफ पटियाळा	एयु स्मॉल फायनान्स बैंक लि.	State Bank of Patiala	AU Small Finance Bank Limited	
			ऑक्सिस बैंक लि.		Axis Bank Limited	
			बैंक ऑफ बरोडा		Bank of Baroda	
			बैंक ऑफ इंडिया		Bank of India	
			बैंक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			कनरा बैंक		Canara Bank	
			सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			सिटीबैंक		Citibank N.A	
			कॉर्पोरेशन बैंक		Corporation Bank	
			डिसीबी बैंक लि.		DCB Bank Limited	
			देना बैंक		Dena Bank	
			एचडीएफसी बैंक लि.		HDFC Bank Ltd.	
			आयसीआयसीआय बैंक लि.		ICICI Bank Ltd.	
			आयडिबीआय बैंक लि.		IDBI Bank Ltd.	
			इंडियन ओवरसीस बैंक		Indian Overseas Bank	
			इंडसइंड बैंक लि.		Indusind Bank Ltd	
			आयएनजी वेश्य बैंक लि.		Ing Vysya Bank Ltd	
			कर्नाटका बैंक लि.		Karnataka Bank Ltd	
			करुर वेश्य बैंक लि.		Karur Vysya Bank Ltd	
			कोटक महिंद्र बैंक लि.		Kotak Mahindra Bank Ltd.	
			महाराष्ट्र गोदावरी ग्रामिण बैंक		Maharashtra Gramin Bank	
			महाराष्ट्र ग्रामिण बैंक		Marathwada Gramin Bank	
			ओरियंटल बैंक ऑफ कॉमर्स		Oriental Bank of Commerce	
			पंजाब अँड सिंद		Punjab And Sind Bank	
			पंजाब अँड नॅशनल बैंक		Punjab National Bank	
			सांगली बैंक लि.		Sangli Bank Ltd	
			सिंडिकेट बैंक		Syndicate Bank	
			युको बैंक		Uco Bank	
			युनियन बैंक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		United Western Bank Ltd	
			विजया बैंक		Vijaya Bank	

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
21	नंदुरबार	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अॅक्सिस बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया देना बँक एचडिएफसी बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. महाराष्ट्र ग्रामिण बँक पंजाब अँड नॅशनल बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	State Bank of India	Axis Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Dena Bank HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Maharashtra Gramin Bank Punjab National Bank Union Bank of India United Western Bank Ltd	Nandurbar
22	नाशिक	स्टेट बँक ऑफ बिकानेर अँड जयपूर स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ पटियाळा स्टेट बँक ऑफ सौराष्ट्र स्टेट बँक ऑफ त्रावणकोर	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक एयु स्मॉल फायनान्स बँक लि. अॅक्सिस बँक लि. बंधन बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ मदुरा लि. बँक ऑफ महाराष्ट्र बँक ऑफ राजस्थान लि. भारत ओव्हरसीस बँक लि. कॅनरा बँक कॅथलिक सायरियन बँक लि. सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया सेंचुरियन बँक ऑफ पंजाब लि. सिटीबँक सिटी युनियन बँक लि. कॉर्पोरेशन बँक डिबीएस बँक लि. डिसीबी बँक लि. देना बँक इक्विटास स्मॉल फायनान्स बँक लि. फेडरल बँक लि. फायनो पेमेंट्स बँक लि. एचडिएफसी बँक लि. हॉङ्कॉङ अँड शांघाय बँकींग कॉर्पोरेशन आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. इंडियन बँक इंडियन ओवरसीस बँक इंडसइंड बँक लि.	State Bank of Bikaner And Jaipur State Bank of Hyderabad State Bank of India State Bank of Patiala State Bank of Saurashtra State Bank of Travancore	Allahabad Bank Andhra Bank AU Small Finance Bank Ltd. Axis Bank Limited Bandhan Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Madura Ltd Bank of Maharashtra Bank of Rajasthan Ltd Bharat Overseas Bank Ltd Canara Bank Catholic Syrian Bank Ltd Central Bank of India Centurion Bank of Punjab Ltd. Citibank N.A City Union Bank Limited Corporation Bank DBS Bank Ltd. DCB Bank Limited Dena Bank Equitas Small Finance Bank Limited Federal Bank Ltd Fino Payments Bank Limited HDFC Bank Ltd. Hongkong And Shanghai Banking Corpn.Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Indian Bank Indian Overseas Bank Indusind Bank Ltd	Nasik

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
			आयएनजी वैश्य बैंक लि. जम्मू अण्ड कश्मीर बैंक लि. कर्नाटका बैंक लि. करूर वैश्य बैंक लि. कोटक महिंद्र बैंक लि. लक्ष्मी विलास बैंक लि. महाराष्ट्र ग्रामिण बैंक मराठवाडा ग्रामिण बैंक ओरियंटल बैंक ऑफ कॉमर्स पंजाब अण्ड सिंद बैंक पंजाब अण्ड नॅशनल बैंक आरबीएल बैंक लि. सांगली बैंक लि. साऊथ इंडियन बैंक लि. सिंडिकेट बैंक तामिळनाडु मर्कटाईल बैंक लि. द रॉयल बैंक ऑफ स्कॉटलॅन्ड एन्.व्ही. युको बैंक उज्ज्वन स्मॉल फायनान्स बैंक लि. युनियन बैंक ऑफ इंडिया युनायटेड बैंक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि. विजया बैंक येस बैंक		Ing Vysya Bank Ltd Jammu & Kashmir Bank Ltd Karnataka Bank Ltd Karur Vysya Bank Ltd Kotak Mahindra Bank Ltd. Lakshmi Vilas Bank Ltd Maharashtra Godavari Gramin Bank Maharashtra Gramin Bank Oriental Bank Of Commerce Punjab And Sind Bank Punjab National Bank RBL Bank Ltd Sangli Bank Ltd South Indian Bank Ltd Syndicate Bank Tamilnad Mercantile Bank Ltd The Royal Bank Of Scotland Plc Uco Bank Ujjivan Small Finance Bank Limited Union Bank Of India United Bank Of India United Western Bank Ltd Vijaya Bank Yes Bank Ltd.	
23	उस्मानाबाद	स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बैंक अॅक्सिस बैंक लि. बैंक ऑफ बरोडा बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया देना बैंक इक्विटास स्मॉल फायनान्स बैंक लि. फायनो पेमेंट्स बैंक लि. एचडिएफसी बैंक लि. आयसीआयसीआय बैंक लि. आयडिबीआय बैंक लि. महाराष्ट्र ग्रामिण बैंक मराठवाडा ग्रामिण बैंक पंजाब अण्ड नॅशनल बैंक आरबीएल बैंक लि. सिंडिकेट बैंक युको बैंक युनियन बैंक ऑफ इंडिया	State Bank of Hyderabad State Bank of India	Allahabad Bank Axis Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Dena Bank Equitas Small Finance Bank Limited Fino Payments Bank Limited HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Maharashtra Gramin Bank Marathwada Gramin Bank Punjab National Bank RBL Bank Ltd Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India	Osmanabad

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
24	पालघर	स्टेट बँक ऑफ बिकानेर अँड जयपूर स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ इंदुर स्टेट बँक ऑफ म्हैसूर स्टेट बँक ऑफ पटियाळा स्टेट बँक ऑफ सौराष्ट्र स्टेट बँक ऑफ त्रावणकोर	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक एयु स्मॉल फायनान्स बँक लि. अँक्सिस बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक कॅथलिक सायरियन बँक लि. सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया कॉर्पोरेशन बँक डिसीबी बँक लि. देना बँक फेडरल बँक लि. फायनो पेमेंट्स बँक लि. ग्लोबल ट्रस्ट बँक लि. एचडिएफसी बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. इंडियन बँक इंडियन ओवरसीस बँक इंडसइंड बँक लि. आयएनजी वेश्य बँक लि. कर्नाटका बँक लि. कोटक महिंद्र बँक लि. लक्ष्मी विलास बँक लि. महाराष्ट्र ग्रामिण बँक ओरियंटल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब अँड नॅशनल बँक आरबीएल बँक लि. साऊथ इंडियन बँक लि. सिंडिकेट बँक तामिळनाडु मर्कटाईल बँक लि. धनलक्ष्मी बँक लि. युको बँक यूनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. विजया बँक येस बँक	State Bank of Bikaner And Jaipur State Bank of Hyderabad State Bank of India State Bank of Indore State Bank of Mysore State Bank of f Patiala State Bank of Saurashtra State Bank of Travancore Catholic Syrian Bank Ltd Central Bank of India Corporation Bank DCB Bank Limited Dena Bank Federal Bank Ltd Fino Payments Bank Limited Global Trust Bank Limited HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Indian Bank Indian Overseas Bank Indusind Bank Ltd Ing Vysya Bank Ltd Karnataka Bank Ltd Kotak Mahindra Bank Ltd. Lakshmi Vilas Bank Ltd Maharashtra Gramin Bank Oriental Bank of Commerce Punjab National Bank RBL Bank Ltd South Indian Bank Ltd Syndicate Bank Tamilnad Mercantile Bank Ltd The Dhanalakshmi Bank Ltd Uco Bank Union Bank of India United Western Bank Ltd Vijaya Bank Yes Bank Ltd.	Allahabad Bank Andhra Bank AU Small Finance Bank Limited Axis Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank	Palghar
25	परभणी	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक अँक्सिस बँक लि.	State Bank of Hyderabad State Bank of India Axis Bank Limited	Allahabad Bank Andhra Bank	Parbhani

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
			बँक ऑफ बरोडा			Bank of Baroda
			बँक ऑफ इंडिया			Bank of India
			बँक ऑफ महाराष्ट्र			Bank of Maharashtra
			बँक ऑफ राजस्थान लि.			Bank of Rajasthan Ltd
			कॅनरा बँक			Canara Bank
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया			Central Bank of India
			देना बँक			Dena Bank
			एचडिएफसी बँक लि.			HDFC Bank Ltd.
			आयसीआयसीआय बँक लि.			ICICI Bank Ltd.
			आयडिबीआय बँक लि.			IDBI Bank Ltd.
			इंडियन ओवरसीस बँक			Indian Overseas Bank
			इंडसइंड बँक लि.			Indusind Bank Ltd
			महाराष्ट्र ग्रामिण बँक			Maharashtra Gramin Bank
			मराठवाडा ग्रामिण बँक			Marathwada Gramin Bank
			पंजाब अँड नॅशनल बँक			Punjab National Bank
			सांगली बँक लि.			Sangli Bank Ltd
			सिंडिकेट बँक			Syndicate Bank
			युको बँक			Uco Bank
			युनियन बँक ऑफ इंडिया			Union Bank of India
			युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.			United Western Bank Ltd
			विजया बँक			Vijaya Bank
26	पुणे	स्टेट बँक ऑफ बिकानेर अँड जयपूर	अलाहाबाद बँक	State Bank of Bikaner And Jaipur		Allahabad Bank
		स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	अमेरीकन एक्सप्रेस बँक	State Bank of Hyderabad		American Express Bank Ltd
		स्टेट बँक ऑफ इंडिया	आंध्र बँक	State Bank of India		Andhra Bank
		स्टेट बँक ऑफ इंदूर	एयु स्मॉल फायनान्स बँक लि.	State Bank of Indore		AU Small Finance Bank Limited
		स्टेट बँक ऑफ म्हैसूर	अक्सिस बँक लि.	State Bank of Mysore		Axis Bank Limited
		स्टेट बँक ऑफ पटियाळा	बंधन बँक लि.	State Bank of Patiala		Bandhan Bank Limited
		स्टेट बँक ऑफ सौराष्ट्र	बँक ऑफ बरोडा	State Bank of Saurashtra		Bank of Baroda
		स्टेट बँक ऑफ त्रावणकोर	बँक ऑफ इंडिया	State Bank of Travancore		Bank of India
			बँक ऑफ मद्रा लि.			Bank of Madura Ltd
			बँक ऑफ महाराष्ट्र			Bank of Maharashtra
			बँक ऑफ पंजाब लि.			Bank of Punjab Limited
			बँक ऑफ राजस्थान लि.			Bank of Rajasthan Ltd
			बार्कलेझ बँक पीएलसी			Barclays Bank PLC
			भारत ओव्हरसीझ बँक लि.			Bharat Overseas Bank Ltd
			भारतीय महिला बँक लि.			Bharatiya Mahila Bank Ltd.
			बीएनपी परिबस			BNP Paribas
			कॅनरा बँक			Canara Bank
			कॅथलिक सायरियन बँक लि.			Catholic Syrian Bank Ltd
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया			Central Bank of India
			सेंचुरियन बँक ऑफ पंजाब लि.			Centurion Bank of Punjab Ltd.
			सिटीबँक			Citibank N.A
			सिटी युनियन बँक लि.			City Union Bank Limited
			कॉर्पोरेशन बँक			Corporation Bank
			क्रेडिट अग्रीकोल कॉर्पोरेट अँड इन्वेस्टमेंट बँक			Credit Agricole Corporate And Investment Bank
			डिबीएस बँक			DBS Bank Ltd.

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
			डिसीबी बैंक लि.			DCB Bank Limited
			देना बैंक			Dena Bank
			डच बैंक एजी			Deutsche Bank AG
			इक्विटास स्मॉल फायनान्स बैंक लि.			Equitas Small Finance Bank Limited
			फेडरल बैंक लि.			Federal Bank Ltd
			फायनो पेमेंट्स बैंक लि.			Fino Payments Bank Limited
			गणेश बैंक ऑफ करुंदवाड लि.			Ganesh Bank of Kurundwad Ltd
			ग्लोबल ट्रस्ट बैंक लि.			Global Trust Bank Limited
			एचडिएफसी बैंक लि.			HDFC Bank Ltd.
			हॉङ्काङ्ग अण्ड शांघाय बैंकिंग कॉर्पोरेशन			Hongkong And Shanghai Banking Corpn.Ltd.
			आयसीआयसीआय बैंक लि.			ICICI Bank Ltd.
			आयडिबीआय बैंक लि.			IDBI Bank Ltd.
			आयडिएफसी बैंक लि			IDFC Bank Limited
			इंडियन बैंक			Indian Bank
			इंडियन ओवरसीस बैंक			Indian Overseas Bank
			इंडसइंड बैंक लि.			Indusind Bank Ltd
			आयएनजी वैश्य बैंक लि.			Ing Vysya Bank Ltd
			जम्मू अण्ड कश्मीर बैंक लि.			Jammu & Kashmir Bank Ltd
			कर्नाटका बैंक लि.			Karnataka Bank Ltd
			करुर वैश्य बैंक लि.			Karur Vysya Bank Ltd
			कोटक महिंद्र बैंक लि.			Kotak Mahindra Bank Ltd.
			लक्ष्मी विलास बैंक लि.			Lakshmi Vilas Bank Ltd
			लॉर्ड कृष्णा बैंक लि.			Lord Krishna Bank Ltd
			महाराष्ट्र ग्रामिण बैंक			Maharashtra Gramin Bank
			मराठवाडा ग्रामिण बैंक			Marathwada Gramin Bank
			ओरियंटल बैंक ऑफ कॉमर्स			Oriental Bank of Commerce
			पंजाब अण्ड सिंद बैंक			Punjab And Sind Bank
			पंजाब अण्ड नेशनल बैंक			Punjab National Bank
			आरबीएल बैंक लि.			RBL Bank Ltd
			सांगली बैंक लि.			Sangli Bank Ltd
			शिनहॉन बैंक			Shinhan Bank
			सोसायटी जनरल			Societe Generale
			साऊथ इंडियन बैंक लि.			South Indian Bank Ltd
			स्टैंडर्ड चार्टर्ड बैंक			Standard Chartered Bank
			सुर्योदय स्मॉल फायनान्स बैंक लि.			Suryoday Small Finance Bank Limited
			सिंडिकेट बैंक			Syndicate Bank
			तामिळनाडु मर्कटाईल बैंक लि.			Tamilnad Mercantile Bank Ltd
			धनलक्ष्मी बैंक लि.			The Dhanalakshmi Bank Ltd
			द रॉयल बैंक ऑफ स्कॉटलॉन्ड एन्.व्ही.			The Royal Bank of Scotland PLC
			युको बैंक			Uco Bank
			उज्जिवन स्मॉल फायनान्स बैंक लि.			Ujjivan Small Finance Bank Limited
			युनियन बैंक ऑफ इंडिया			Union Bank of India
			युनायटेड बैंक ऑफ इंडिया			United Bank of India
			युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.			United Western Bank Ltd
			विजया बैंक			Vijaya Bank
			येस बैंक लि.			Yes Bank Ltd.

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
27	रायगड	स्टेट बँक ऑफ बिकानेर अॅण्ड जयपूर स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ इंदूर स्टेट बँक ऑफ पटियाळा स्टेट बँक ऑफ सौराष्ट्र स्टेट बँक ऑफ त्रावणकोर	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक एयु स्मॉल फायनान्स बँक लि. अॅक्सिस बँक लि. बंधन बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया कॉर्पोरेशन बँक डिसीबी बँक लि. देना बँक इक्विटास स्मॉल फायनान्स बँक लि. फेडरल बँक लि. फायनो पेमेंट्स बँक लि. एचडिएफसी बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. इंडियन बँक इंडियन ओवरसीस बँक इंडसइंड बँक लि. कर्नाटका बँक लि. कोटक महिंद्र बँक लि. लक्ष्मी विलास बँक लि. महाराष्ट्र ग्रामिण बँक ओरियंटल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब अॅंड सिंद बँक पंजाब अॅंड नॅशनल बँक आरबीएल बँक लि. सांगली बँक लि. सिंडिकेट बँक तामिळनाडु मर्कटाईल बँक लि. युको बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. विजया बँक येस बँक लि.	State Bank of Bikaner And Jaipur State Bank of Hyderabad State Bank of India State Bank of Indore State Bank of Patiala State Bank of Saurashtra State Bank of Travancore	Allahabad Bank Andhra Bank AU Small Finance Bank Limited Axis Bank Limited Bandhan Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Corporation Bank DCB Bank Limited Dena Bank Equitas Small Finance Bank Limited Federal Bank Ltd Fino Payments Bank Ltd. HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Indian Bank Indian Overseas Bank Indusind Bank Ltd Karnataka Bank Ltd Kotak Mahindra Bank Ltd. Lakshmi Vilas Bank Ltd Maharashtra Gramin Bank Oriental Bank of Commerce Punjab And Sind Bank Punjab National Bank RBL Bank Ltd Sangli Bank Ltd Syndicate Bank Tamilnad Mercantile Bank Ltd Uco Bank Union Bank of India United Bank of India United Western Bank Ltd Vijaya Bank Yes Bank Ltd.	Raigad
28	रत्नागिरी	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक एयु स्मॉल फायनान्स बँक लि. अॅक्सिस बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया	State Bank of Hyderabad State Bank of India	Allahabad Bank Andhra Bank AU Small Finance Bank Limited Axis Bank Limited Bank of Baroda Bank of India	Ratnagiri

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
			बँक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			कॅनरा बँक		Canara Bank	
			कॅथलिक सायरियन बँक लि.		Catholic Syrian Bank Ltd	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			कार्पोरेशन बँक		Corporation Bank	
			देना बँक		Dena Bank	
			फेडरल बँक लि.		Federal Bank Ltd	
			एचडिएफसी बँक लि.		HDFC Bank Ltd.	
			आयसीआयसीआय बँक लि.		ICICI Bank Ltd.	
			आयडिबीआय बँक लि.		IDBI Bank Ltd.	
			इंडियन बँक		Indian Bank	
			इंडियन ओवरसीस बँक		Indian Overseas Bank	
			इंडसइंड बँक लि.		Indusind Bank Ltd	
			कोटक महिंद्र बँक लि.		Kotak Mahindra Bank Ltd.	
			ओरियंटल बँक ऑफ कॉमर्स		Oriental Bank of Commerce	
			पंजाब अँड सिंद		Punjab And Sind Bank	
			पंजाब अँड नॅशनल बँक		Punjab National Bank	
			रत्नागिरी सिंधुदुर्ग ग्रामिण बँक		Ratnagiri Sindhudurg Gramin Bank	
			सांगली बँक लि.		Sangli Bank Ltd	
			साऊथ इंडियन बँक लि.		South Indian Bank Ltd	
			सिंडिकेट बँक		Syndicate Bank	
			तामिळनाडु मर्कटाईल बँक लि.		Tamilnad Mercantile Bank Ltd	
			युको बँक		Uco Bank	
			यूनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.		United Western Bank Ltd	
			विदर्भ कोकण ग्रामिण बँक		Vidharbha Konkan Gramin Bank	
			विजया बँक		Vijaya Bank	
			वािंगंगा कृष्णा ग्रामिण बँक		Wainganga Krishna Gramin Bank	
			येस बँक लि.		Yes Bank Ltd.	
29	सांगली	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	अलाहाबाद बँक	State Bank of Hyderabad	Allahabad Bank	Sangli
		स्टेट बँक ऑफ इंडिया	आंध्र बँक	State Bank of India	Andhra Bank	
			एयु स्मॉल फायनान्स बँक लि.		AU Small Finance Bank Limited	
			अक्सिस बँक लि.		Axis Bank Limited	
			बँक ऑफ बरोडा		Bank of Baroda	
			बँक ऑफ इंडिया		Bank of India	
			बँक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			कॅनरा बँक		Canara Bank	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			कार्पोरेशन बँक		Corporation Bank	
			डिसीबी बँक लि.		DCB Bank Limited	
			देना बँक		Dena Bank	
			इक्विटास स्मॉल फायनान्स बँक लि.		Equitas Small Finance Bank Limited	
			फेडरल बँक लि.		Federal Bank Ltd	
			फायनो पेमेंट्स बँक लि.		Fino Payments Bank Limited	
			गणेश बँक ऑफ कुरुंदवाड लि.		Ganesh Bank of Kurundwad Ltd	
			एचडिएफसी बँक लि.		HDFC Bank Ltd.	
			आयसीआयसीआय बँक लि.		ICICI Bank Ltd.	
			आयडिबीआय बँक लि.		IDBI Bank Ltd.	
			इंडियन बँक		Indian Bank	
			इंडियन ओवरसीस बँक		Indian Overseas Bank	

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
			इंडसईड बैंक लि. कर्नाटका बैंक लि. कोटक महिंद्र बैंक लि. ओरियंटल बैंक ऑफ कॉमर्स पंजाब अँड सिंद पंजाब अँड नॅशनल बैंक आरबीएल बैंक लि. सांगली बैंक लि. साऊथ इंडियन बैंक लि. सुभद्रा लोकल एरिया बैंक लि. सिंडिकेट बैंक तामिळनाड मर्कटाईल बैंक लि. युको बैंक यूनियन बैंक ऑफ इंडिया युनायटेड बैंक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि. विदर्भ कोकण ग्रामिण बैंक विजया बैंक वैणगंगा कृष्णा ग्रामिण बैंक येस बैंक लि.			Indusind Bank Ltd Karnataka Bank Ltd Kotak Mahindra Bank Ltd. Oriental Bank of Commerce Punjab And Sind Bank Punjab National Bank RBL Bank Ltd Sangli Bank Ltd South Indian Bank Ltd Subhadra Local Area Bank Ltd. Syndicate Bank Tamilnad Mercantile Bank Ltd Uco Bank Union Bank of India United Bank of India United Western Bank Ltd Vidharbha Konkan Gramin Bank Vijaya Bank Wainganga Krishna Gramin Bank Yes Bank Ltd.
30	सतारा	स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बैंक ऑफ इंडिया स्टेट बैंक ऑफ पटियाळा	अलाहाबाद बैंक आंध्र बैंक एयु स्मॉल फायनान्स बैंक लि. ऑक्सिस बैंक लि. बंधन बैंक लि. बैंक ऑफ बरोडा बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बैंक कॅथलिक सायरियन बैंक लि. सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया कॉर्पोरेशन बैंक डिसीबी बैंक लि. देना बैंक इक्विटास स्मॉल फायनान्स बैंक लि. फेडरल बैंक लि. फायनो पेमेंट्स बैंक लि. गणेश बैंक ऑफ कुरुंदवाड लि. एचडिएफसी बैंक लि. आयसीआयसीआय बैंक लि. आयडिबीआय बैंक लि. इंडियन बैंक इंडियन ओवरसीस बैंक इंडसईड बैंक लि. आयएनजी वैश्य बैंक लि. कर्नाटका बैंक लि.	State Bank of Hyderabad State Bank of India State Bank of Patiala	Allahabad Bank Andhra Bank AU Small Finance Bank Limited Axis Bank Limited Bandhan Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Catholic Syrian Bank Ltd Central Bank Of India Corporation Bank DCB Bank Limited Dena Bank Equitas Small Finance Bank Limited Federal Bank Ltd Fino Payments Bank Limited Ganesh Bank of Kurundwad Ltd HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Indian Bank Indian Overseas Bank Indusind Bank Ltd ING Vysya Bank Ltd Karnataka Bank Ltd	Satara

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
			कोटक महिंद्र बँक लि. ओरियंटल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब अँड नॅशनल बँक आरबीएल बँक लि. सांगली बँक लि. सोलापूर ग्रामिण बँक सिंडिकेट बँक युको बँक यूनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. विदर्भ कोकण ग्रामिण बँक विजया बँक वैणगंगा कृष्णा ग्रामिण बँक		Kotak Mahindra Bank Ltd. Oriental Bank of Commerce Punjab National Bank RBL Bank Ltd Sangli Bank Ltd Solapur Gramin Bank Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India United Bank of India United Western Bank Ltd Vidharbha Konkan Gramin Bank Vijaya Bank Wainganga Krishna Gramin Bank	
31	सिंधुदुर्ग	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया	एयु स्मॉल फायनान्स बँक लि. ऑक्सिस बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया कॉर्पोरेशन बँक देना बँक फेडरल बँक लि. एचडिएफसी बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. कोटक महिंद्र बँक लि. रत्नागिरी सिंधुदुर्ग ग्रामिण बँक सिंडिकेट बँक युको बँक यूनियन बँक ऑफ इंडिया विदर्भ कोकण ग्रामिण बँक वैणगंगा कृष्णा ग्रामिण बँक येस बँक लि.	State Bank of Hyderabad State Bank of India	AU Small Finance Bank Limited Axis Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Corporation Bank Dena Bank Federal Bank Ltd HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Kotak Mahindra Bank Ltd. Ratnagiri Sindhudurg Gramin Bank Syndicate Bank Uco Bank Union Bank Of India Vidharbha Konkan Gramin Bank Wainganga Krishna Gramin Bank Yes Bank Ltd.	Sindhudurg
32	सोलापूर	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक एयु स्मॉल फायनान्स बँक लि. ऑक्सिस बँक लि. बंधन बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया कॉर्पोरेशन बँक डिसीबी बँक लि. देना बँक	State Bank of Hyderabad State Bank of India State Bank of Mysore	Allahabad Bank Andhra Bank AU Small Finance Bank Ltd. Axis Bank Limited Bandhan Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Corporation Bank DCB Bank Limited Dena Bank	Solapur

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)	
			इक्विटास स्मॉल फायनान्स बँक लि. फेडरल बँक लि. फायनो पेमेंट्स बँक लि. एचडिएफसी बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. इंडियन बँक इंडियन ओवरसीस बँक इंडसइंड बँक लि. आयएनजी वैश्य बँक लि. कर्नाटका बँक लि. करुर वैश्य बँक लि. कोटक महिंद्र बँक लि. ओरियंटल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब अँड नॅशनल बँक आरबीएल बँक लि. सांगली बँक लि. सोलापूर ग्रामिण बँक सिंडिकेट बँक युको बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. विदर्भ कोकण ग्रामिण बँक विजया बँक वैणगंगा कृष्णा ग्रामिण बँक			Equitas Small Finance Bank Limited Federal Bank Ltd Fino Payments Bank Limited HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Indian Bank Indian Overseas Bank Indusind Bank Ltd Ing Vysya Bank Ltd Karnataka Bank Ltd Karur Vysya Bank Ltd Kotak Mahindra Bank Ltd. Oriental Bank of Commerce Punjab National Bank RBL Bank Ltd Sangli Bank Ltd Solapur Gramin Bank Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India United Bank of India United Western Bank Ltd Vidharbha Konkan Gramin Bank Vijaya Bank Wainganga Krishna Gramin Bank	
33	ठाणे	स्टेट बँक ऑफ बिकानेर अँड जयपूर स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ इंदूर स्टेट बँक ऑफ म्हैसूर स्टेट बँक ऑफ पटियाळा स्टेट बँक ऑफ सौराष्ट्र स्टेट बँक ऑफ त्रावणकोर	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक एयु स्मॉल फायनान्स बँक लि. अॅक्सिस बँक लि. बंधन बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र भारत ओवरसिझ बँक लि. भारतीय महिला बँक लि. कॅनरा बँक कॅथलिक सायरियन बँक लि. सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया सेंचुरियन बँक ऑफ पंजाब लि. सिटीबँक सिटी युनियन बँक लि. कॉर्पोरेशन बँक डिसीबी बँक लि.	State Bank of Bikaner And Jaipur State Bank of Hyderabad State Bank of India State Bank of Indore State Bank of Mysore State Bank of Patiala State Bank of Saurashtra State Bank of Travancore	Allahabad Bank Andhra Bank AU Small Finance Bank Limited Axis Bank Limited Bandhan Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Bharat Overseas Bank Ltd Bharatiya Mahila Bank Ltd. Canara Bank Catholic Syrian Bank Ltd Central Bank of India Centurion Bank of Punjab Ltd. Citibank N.A City Union Bank Limited Corporation Bank DCB Bank Limited	Thane	

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)		
			देना बँक इक्विटास स्मॉल फायनान्स बँक लि. फेडरल बँक लि. फायनो पेमेंट्स बँक लि. ग्लोबल ट्रस्ट बँक लि. एचडिएफसी बँक लि. हॉककाँग अँड शांघाय बँकींग कॉर्पोरेशन आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. आयडिएफसी बँक लि. इंडियन बँक इंडियन ओवरसीस बँक इंडसइंड बँक लि. आयएनजी वैश्य बँक लि. जम्मू अँड कश्मीर बँक लि. कर्नाटका बँक लि. करुर वैश्य बँक लि. कोटक महिंद्र बँक लि. लक्ष्मी विलास बँक लि. लॉर्ड कृष्णा बँक लि. महाराष्ट्र गोदावरी ग्रामिण बँक महाराष्ट्र ग्रामिण बँक नेदुनगडी बँक लि. ओरियंटल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब अँड सिंद बँक पंजाब अँड नॅशनल बँक आरबीएल बँक लि. सांगली बँक लि. साउथ इंडियन बँक स्टैंडर्ड चार्टर्ड बँक सुर्योदय स्मॉल फायनान्स बँक लि. सिंडिकेट बँक तामिळनाडु मर्कटाईल बँक लि. ठाणे ग्रामिण बँक धनलक्ष्मी बँक लि. युको बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. विजया बँक येस बँक लि.			Dena Bank Equitas Small Finance Bank Limited Federal Bank Ltd Fino Payments Bank Limited Global Trust Bank Limited HDFC Bank Ltd. Hongkong And Shanghai Banking Corpn.Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. IDFC Bank Limited Indian Bank Indian Overseas Bank Indusind Bank Ltd Ing Vysya Bank Ltd Jammu & Kashmir Bank Ltd Karnataka Bank Ltd Karur Vysya Bank Ltd Kotak Mahindra Bank Ltd. Lakshmi Vilas Bank Ltd Lord Krishna Bank Ltd Maharashtra Godavari Gramin Bank Maharashtra Gramin Bank Nedungadi Bank Ltd Oriental Bank of Commerce Punjab And Sind Bank Punjab National Bank RBL Bank Ltd Sangli Bank Ltd South Indian Bank Ltd Standard Chartered Bank Suryoday Small Finance Bank Limited Syndicate Bank Tamilnad Mercantile Bank Ltd Thane Gramin Bank The Dhanalakshmi Bank Ltd Uco Bank Union Bank Of India United Bank Of India United Western Bank Ltd Vijaya Bank Yes Bank Ltd.		
34	वर्धा	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक एयु स्मॉल फायनान्स बँक लि. ऑक्सिस बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र बँक ऑफ राजस्थान लि. कॅनरा बँक	State Bank of Hyderabad State Bank of India	Allahabad Bank Andhra Bank AU Small Finance Bank Limited Axis Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Bank of Rajasthan Ltd Canara Bank	Wardha		

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया कॉर्पोरेशन बँक देना बँक इक्विटास स्मॉल फायनान्स बँक लि. एचडिएफसी बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. इंडियन बँक लि. इंडियन ओवरसीस बँक पंजाब अँड नॅशनल बँक सिंडिकेट बँक युको बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. विदर्भ कोकण ग्रामिण बँक विजया बँक वैणगंगा कृष्णा ग्रामिण बँक			Central Bank of India Corporation Bank Dena Bank Equitas Small Finance Bank Limited HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Indian Overseas Bank Indusind Bank Ltd Punjab National Bank Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India United Western Bank Ltd Vidharbha Konkan Gramin Bank Vijaya Bank Wainganga Krishna Gramin Bank	
35	वाशिम	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अकोला ग्रामिण बँक अलाहाबाद बँक अक्सिस बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया देना बँक इक्विटास स्मॉल फायनान्स बँक लि. एचडिएफसी बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. आयडिबीआय बँक लि. इंडियन ओवरसीस बँक पंजाब अँड नॅशनल बँक सिंडिकेट बँक युको बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया विदर्भ कोकण ग्रामिण बँक विदर्भ क्षेत्रिय ग्रामिण बँक	State Bank of India	Akola Gramin Bank	Washim	
36	यवतमाळ	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक एयु स्मॉल फायनान्स बँक लि. अक्सिस बँक लि. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र बँक ऑफ राजस्थान लि. कॅनरा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया	State Bank of Hyderabad State Bank of India	Allahabad Bank Andhra Bank AU Small Finance Bank Limited Axis Bank Limited Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Bank of Rajasthan Ltd Canara Bank Central Bank of India	Yavatmal	

तक्ता क्रमांक / Table No.27.1 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
			कार्पोरेशन बँक			Corporation Bank
			इक्विटास स्मॉल फायनान्स बँक लि.			Equitas Small Finance Bank Limited
			एचडिएफसी बँक लि.			HDFC Bank Ltd.
			आयसीआयसीआय बँक लि.			ICICI Bank Ltd.
			आयडिबीआय बँक लि.			IDBI Bank Ltd.
			इंडियन बँक लि.			Indian Bank
			इंडियन ओवरसीस बँक			Indian Overseas Bank
			पंजाब अँड नॅशनल बँक			Punjab National Bank
			सिंडिकेट बँक			Syndicate Bank
			युको बँक			Uco Bank
			युनियन बँक ऑफ इंडिया			Union Bank of India
			युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.			United Western Bank Ltd
			विदर्भ कोकण ग्रामिण बँक			Vidharbha Konkan Gramin Bank
			विदर्भ क्षेत्रिय ग्रामिण बँक			Vidharbha Kshetriya Gramin Bank
			विजया बँक			Vijaya Bank
			यवतमाळ ग्रामिण बँक			Yavatmal Gramin Bank

आधार : भारतीय रिझर्व्ह बँक, मुंबई

Source : Reserve Bank of India, Mumbai

27. बँका व विमा व्यवसाय / BANKING AND INSURANCE
तक्ता क्रमांक/ TABLE NO.27.2
लोकसंख्येच्या गटानुसार व्यापारी बँक कार्यालयांचे वर्गीकरण /
Commercial Banking Offices Classified According to Population Range
(2016-17)

कार्यालयांची संख्या / No. of Offices							
अ.क्र.	जिल्हे	ग्रामीण बँका	निमनागरी बँका	नागरी बँका	महानगर बँका	एकूण बँका	Districts
Sr.No.		Rural Banks	Semi Urban Banks	Urban Banks	Metropolitan Banks	Total Banks	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	मुंबई शहर	1,197	1,197	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	1,532	1,532	Mumbai Suburban
3	ठाणे	50	42	203	754	1,049	Thane
4	पालघर	66	78	..	158	302	Palghar
5	रायगड	190	160	84	..	434	Raigad
6	रत्नागिरी	142	99	241	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	97	60	157	Sindhudurg
8	नाशिक	175	181	20	230	606	Nashik
9	धुळे	44	35	40	..	119	Dhule
10	नंदुरबार	36	23	17	..	76	Nandurbar
11	जळगाव	110	128	80	..	318	Jalgaon
12	अहमदनगर	164	170	70	..	404	Ahmednagar
13	पुणे	253	312	..	1,019	1,584	Pune
14	सातारा	138	120	50	..	308	Satara
15	सांगली	103	105	81	..	289	Sangli
16	सोलापूर	137	108	110	..	355	Solapur
17	कोल्हापूर	169	119	164	..	452	Kolhapur
18	औरंगाबाद	86	72	..	176	334	Aurangabad
19	जालना	42	40	36	..	118	Jalna
20	परभणी	34	42	35	..	111	Parbhani
21	हिंगोली	29	43	72	Hingoli
22	बीड	70	51	30	..	151	Beed
23	नांदेड	76	59	71	..	206	Nanded
24	उस्मानाबाद	43	48	21	..	112	Osmanabad
25	लातूर	61	46	62	..	169	Latur
26	बुलढाणा	69	116	185	Buldhana
27	अकोला	47	54	57	..	158	Akola
28	वाशिम	30	45	75	Washim
29	अमरावती	92	66	97	..	255	Amravati
30	यवतमाळ	74	73	29	..	176	Yavatmal
31	वर्धा	59	40	47	..	146	Wardha
32	नागपूर	143	118	..	465	726	Nagpur
33	भंडारा	58	58	116	Bhandara
34	गोंदिया	55	17	27	..	99	Gondiya
35	चंद्रपूर	87	71	46	..	204	Chandrapur
36	गडचिरोली	35	30	65	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	3,064	2,829	1,477	5,531	12,901	Maharashtra State

आधार : भारतीय रिझर्व्ह बँक, मुंबई.

Source : Reserve Bank of India, Mumbai.

27. बँका व विमा व्यवसाय /BANKING AND INSURANCE

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.27.3

वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या पतपुरवठ्याचे व्यवसायानुसार जिल्हावार वर्गीकरण

Districtwise and Occupationwise Classification of Outstanding Credit of Schehduled Commercial Banks
(2016-17)

(रक्कम हजार रुपयांत / Amount in thousand rs.)

व्यवसाय	जिल्हे / Districts										Occupation
	मुंबई		मुंबई उपनगर		ठाणे		पालघर		रायगड		
	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(1)
(1) कृषि एकूण	11943	110164186	5611	6839229	23597	9909921	4845	1089416	44538	5740636	(1) Agriculture Total
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा	10124	69539905	5263	3372746	22490	5741592	4654	1014965	43891	5540060	(a) Direct Finance
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा	1819	40624281	348	3466483	1107	4168329	191	74451	647	200576	(b) Indirect Finance
(2) एकूण उद्योग	186594	6785097543	21442	1018781639	46560	125467501	1302	3190854	8757	17232772	(2) Industry Total
(अ) खाणकाम	1287	169746628	158	6181839	165	805256	9	82482	42	68193	(a) Mining & Quarrying
(ब) उत्पादन	171327	3476132217	18388	888058799	43079	71527042	1135	1999761	7812	12969832	(b) Manufacturing & Processing
(क) वीज, गॅस व पाणी	1082	1070067010	134	9918844	110	6620375	2	500168	28	1207145	(c) Electricity, Gas & Water
(ड) बांधकाम	12898	2069151688	2762	114622157	3206	46514828	156	608443	875	2987602	(d) Construction
(3) परिवहन	88543	391511458	13263	36201831	50695	25685789	1201	517904	6854	3488114	(3) Transport Operators
(4) व्यावसायिक सेवा	83329	1218155537	12851	131366486	29798	65812600	1488	592967	9463	4946810	(4) Professional Services
(5) व्यक्तिगत कर्ज	2970703	901074181	4237415	323915055	888898	375538299	45620	12276689	106863	61411009	(5) Personal Loans
i) गृह कर्ज	213060	523572496	73105	154458882	166799	277931492	7216	8159280	37389	46024384	1. Loans for Housing
ii) ग्राहकोपयोगी वस्तू खरेदीसाठी कर्ज	7974	835495	1725	404839	2990	430741	60	11395	673	55643	2. Loans for Purchase of Consumer Durables
iii) इतर व्यक्तिगत कर्ज	2749669	376666190	4162585	169051334	719109	97176066	38344	4106014	68801	15330982	3. Rest of the Personal Loans
(6) व्यापार	85563	1004256276	21233	178107650	44157	50097256	2782	1809997	13837	10095722	(6) Trade
(अ) घाऊक व्यापार	15644	682867982	6818	85940384	4062	23575613	296	448287	719	5973552	(a) Wholesale Trade
(ब) किरकोळ व्यापार	69919	321388294	14415	92167266	40095	26521643	2486	1361710	13118	4122170	(b) Retail Trade
(7) वित्त	24520	2787908989	1361	475813513	1648	12919331	416	35003	937	131900	(7) Finance
(8) इतर खर्च	72840	494394875	26543	43585888	42508	16825614	2383	460508	14129	1432878	(8) All Others
एकूण	3524035	13692563045	4339719	2214611291	1127861	682256311	60037	19973338	205378	104479841	Total

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.27.3 Contd...

कृषि	जिल्हे / Districts										Occupation
	रत्नागिरी		सिंधुदुर्ग		नाशिक		धुळे		नंदुरबार		
	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	
No.of Accounts	Outstanding Credit	No.of Accounts	Outstanding Credit	No.of Accounts	Outstanding Credit	No.of Accounts	Outstanding Credit	No.of Accounts	Outstanding Credit	(1)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(1)
(1) कृषि एकूण	62086	9082267	31632	4617009	218558	68732755	119461	20402575	52641	8935497	(1) Agriculture Total
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा	58611	8417912	29961	4266178	214591	63611715	118128	19523418	52341	8775413	(a) Direct Finance
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा	3475	664355	1671	350831	3967	5121040	1333	879157	300	160084	(b) Indirect Finance
(2) एकूण उद्योग	4580	14380178	3744	1758907	13626	44474549	3304	7196021	551	535817	(2) Industry Total
(अ) खाणकाम	134	108673	83	59470	172	398991	31	10662	23	18932	(a) Mining & Quarrying
(ब) उत्पादन	3497	3480075	3177	1329318	10923	31233331	2792	4095340	411	349700	(b) Manufacturing & Processing
(क) वीज, गॅस व पाणी	85	8389290	57	660	40	166976	13	7848	3	291	(c) Electricity, Gas & Water
(ड) बांधकाम	864	2402140	427	369459	2491	12675251	468	3082171	114	166894	(d) Construction
(3) परिवहन	4493	1581138	2883	652561	9746	3577881	1504	835538	515	79385	(3) Transport Operators
(4) व्यावसायिक सेवा	7672	1950487	6550	1476735	17790	9504751	3938	1355052	1195	257698	(4) Professional Services
(5) व्यक्तिगत कर्ज	55915	16214501	31254	7960448	329489	112784254	36872	10622272	12999	3920539	(5) Personal Loans
i) गृह कर्ज	16359	10674688	8158	5106278	69522	63265444	11167	6494865	3607	2387196	1. Loans for Housing
ii) ग्राहकोपयोगी वस्तू खरेदीसाठी कर्ज	1139	47232	821	39730	976	83607	187	17858	130	11816	2. Loans for Purchase of Consumer Durables
iii) इतर व्यक्तिगत कर्ज	38417	5492581	22275	2814440	258991	49435203	25518	4109549	9262	1521527	3. Rest of the Personal Loans
(6) व्यापार	11394	3342711	10942	1869738	32129	18899670	14167	3423648	3139	765958	(6) Trade
(अ) घाऊक व्यापार	508	306265	440	143785	1917	5573316	915	1099831	356	271590	(a) Wholesale Trade
(ब) किरकोळ व्यापार	10886	3036446	10502	1725953	30212	13326354	13252	2323817	2783	494368	(b) Retail Trade
(7) वित्त	1509	102979	638	66858	2674	680498	295	61320	211	22550	(7) Finance
(8) इतर खर्च	6216	338573	2986	234837	14259	4475570	2571	291457	700	62967	(8) All Others
एकूण	153865	46992834	90629	18637093	638271	263129928	182112	44187883	71951	14580411	Total

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.27.3 Contd...

व्यवसाय	जिल्हे / Districts										Occupation
	जळगांव		अहमदनगर		पुणे		सातारा		सांगली		
	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(1)
(1) कृषि एकूण	174552	30151938	268072	51564053	242391	98645180	153813	24514905	188961	33978830	(1) Agriculture Total
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा	165517	27557188	260518	48784587	236273	82894025	149993	22921346	186797	31983435	(a) Direct Finance
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा	9035	2594750	7554	2779466	6118	15751155	3820	1593559	2164	1995395	(b) Indirect Finance
(2) एकूण उद्योग	17260	14531737	17509	18849555	77394	513191633	11748	10019171	7310	19527836	(2) Industry Total
(अ) खाणकाम	54	54649	72	35274	497	2478827	62	37451	34	225791	(a) Mining & Quarrying
(ब) उत्पादन	16379	12662442	16278	16159974	69017	407738331	10630	9045701	6584	18402784	(b) Manufacturing & Processing
(क) वीज, गॅस व पाणी	17	10153	44	896041	281	16503814	169	36043	11	35420	(c) Electricity, Gas & Water
(ड) बांधकाम	810	1804493	1115	1758266	7599	86470661	887	899976	681	863841	(d) Construction
(3) परिवहन	5090	1197351	4904	2080755	51641	35636527	4214	1413220	3828	1049979	(3) Transport Operators
(4) व्यावसायिक सेवा	9659	2224998	14966	6576342	68622	140865756	12513	3211584	20139	2590184	(4) Professional Services
(5) व्यक्तिगत कर्ज	86721	21312719	111971	28470527	1886371	616553008	79805	22604604	72617	16560339	(5) Personal Loans
i) गृह कर्ज	24964	13571971	20390	15537746	255048	425304801	16751	12657341	12764	7952723	1. Loans for Housing
ii) ग्राहकोपयोगी वस्तू खरेदीसाठी कर्ज	639	84757	669	87531	4427	521703	431	42344	333	33507	2. Loans for Purchase of Consumer Durables
iii) इतर व्यक्तिगत कर्ज	61118	7655991	90912	12845250	1626896	190726504	62623	9904919	59520	8574109	3. Rest of the Personal Loans
(6) व्यापार	38710	8085487	29659	21210023	73440	120457503	19613	4600744	25128	5779221	(6) Trade
(अ) घाऊक व्यापार	1248	2895467	1584	14876594	7275	63587471	1010	864835	834	1603074	(a) Wholesale Trade
(ब) किरकोळ व्यापार	37462	5190020	28075	6333429	66165	56870032	18603	3735909	24294	4176147	(b) Retail Trade
(7) वित्त	1006	131678	976	197156	3425	106155626	407	163559	876	168871	(7) Finance
(8) इतर खर्च	5027	474721	8927	1840352	68760	30648394	10938	624353	7904	1290392	(8) All Others
एकूण	338025	78110629	456984	130788763	2472044	1662153627	293051	67152140	326763	80945652	Total

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.27.3 Contd...

व्यवसाय	जिल्हे / Districts										Occupation
	सोलापूर		कोल्हापूर		औरंगाबाद		जालना		परभणी		
	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	
No.of Accounts	Outstanding Credit	No.of Accounts	Outstanding Credit	No.of Accounts	Outstanding Credit	No.of Accounts	Outstanding Credit	No.of Accounts	Outstanding Credit	(1)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(1)
(1) कृषि एकूण	310599	68913130	181064	25967945	245553	36217855	313340	34159931	366863	35974190	(1) Agriculture Total
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा	301206	64960671	173311	23759600	242899	32483958	308580	32667960	365800	35154203	(a) Direct Finance
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा	9393	3952459	7753	2208345	2654	3733897	4760	1491971	1063	819987	(b) Indirect Finance
(2) एकूण उद्योग	17420	22899619	22142	58297809	14035	42414411	1788	6544574	1306	4686611	(2) Industry Total
(अ) खाणकाम	78	79210	140	464755	63	158749	19	54368	10	4009	(a) Mining & Quarrying
(ब) उत्पादन	16292	20648707	20500	54106006	12678	34664723	1578	6259739	1098	4166066	(b) Manufacturing & Processing
(क) वीज, गॅस व पाणी	134	368729	71	1604854	42	459092	10	19394	14	23463	(c) Electricity, Gas & Water
(ड) बांधकाम	916	1802973	1431	2122194	1252	7131847	181	211073	184	493073	(d) Construction
(3) परिवहन	5363	2085524	7473	3414388	10459	4492710	1304	225732	1314	404167	(3) Transport Operators
(4) व्यावसायिक सेवा	21518	4089246	27999	5722289	17484	8116854	2112	1065788	1855	605895	(4) Professional Services
(5) व्यक्तिगत कर्ज	105168	37400044	327345	53479003	164916	58360782	26353	6580967	24795	6906967	(5) Personal Loans
i) गृह कर्ज	21605	20179046	33113	25786900	35043	32992841	5663	3638249	7266	4104707	1. Loans for Housing
ii) ग्राहकोपयोगी वस्तू खरेदीसाठी कर्ज	506	39379	436	58564	942	68541	184	9677	179	10587	2. Loans for Purchase of Consumer Durables
iii) इतर व्यक्तिगत कर्ज	83057	17181619	293796	27633539	128931	25299400	20506	2933041	17350	2791673	3. Rest of the Personal Loans
(6) व्यापार	32606	6870174	30755	14475497	39154	12891089	10807	3237131	13527	2889531	(6) Trade
(अ) घाऊक व्यापार	1143	1366771	1933	5136304	2989	3993148	1883	1034914	1447	277658	(a) Wholesale Trade
(ब) किरकोळ व्यापार	31463	5503403	28822	9339193	36165	8897941	8924	2202217	12080	2611873	(b) Retail Trade
(7) वित्त	718	162848	2728	1370762	4269	785606	3314	597525	1562	146692	(7) Finance
(8) इतर खर्च	18615	970989	15806	1719417	9916	1811539	6798	407191	4455	251658	(8) All Others
एकूण	512007	143391574	615312	164447110	505786	165090846	365816	52818839	415677	51865711	Total

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.27.3 Contd...

व्यवसाय	जिल्हे / Districts										Occupation
	हिंगोली		बीड		नांदेड		उस्मानाबाद		लातूर		
	Hingoli	Beed	Nanded	Osmanabad	Latur	Occupation					
खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	खात्यांची संख्या	येणे रक्कम	(1)	
No.of Accounts	Outstanding Credit	No.of Accounts	Outstanding Credit	No.of Accounts	Outstanding Credit	No.of Accounts	Outstanding Credit	No.of Accounts	Outstanding Credit	(1)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	
(1) कृषि एकूण	141436	14243444	313853	27680846	393549	37062352	141117	17898973	134510	17669950	(1) Agriculture Total
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा	140578	13676575	311449	26003178	389375	35814919	140327	17571124	130837	16397462	(a) Direct Finance
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा	858	566869	2404	1677668	4174	1247433	790	327849	3673	1272488	(b) Indirect Finance
(2) एकूण उद्योग	624	712035	2277	3924118	4835	8801486	1004	1622050	5954	7947471	(2) Industry Total
(अ) खाणकाम	11	12865	12	6308	30	29398	17	19405	44	22581	(a) Mining & Quarrying
(ब) उत्पादन	540	647379	2068	3515022	4351	6668689	856	1386334	5555	6979381	(b) Manufacturing & Processing
(क) वीज, गॅस व पाणी	5	6917	11	22856	38	651762	4	10644	19	8548	(c) Electricity, Gas & Water
(ड) बांधकाम	68	44874	186	379932	416	1451637	127	205667	336	936961	(d) Construction
(3) परिवहन	268	122289	1287	206302	3185	1522865	493	149127	2056	839401	(3) Transport Operators
(4) व्यावसायिक सेवा	794	154626	2591	849040	4219	1886004	4183	608650	5359	1465876	(4) Professional Services
(5) व्यक्तिगत कर्ज	9750	2838623	34891	12637909	55386	19811420	20349	5879331	38201	12336846	(5) Personal Loans
i) गृह कर्ज	3372	1930561	12865	8350348	18213	12660909	5153	3201269	10320	6887355	1. Loans for Housing
ii) ग्राहकोपयोगी वस्तू खरेदीसाठी कर्ज	78	3765	156	5246	386	21226	108	4122	229	26359	2. Loans for Purchase of Consumer Durables
iii) इतर व्यक्तिगत कर्ज	6300	904297	21870	4282315	36787	7129285	15088	2673940	27652	5423132	3. Rest of the Personal Loans
(6) व्यापार	4778	842502	11840	2766603	16620	4955216	8584	1595075	15368	4999810	(6) Trade
(अ) घाऊक व्यापार	635	110917	1422	613975	2251	1142039	1032	184245	2545	1060457	(a) Wholesale Trade
(ब) किरकोळ व्यापार	4143	731585	10418	2152628	14369	3813177	7552	1410830	12823	3939353	(b) Retail Trade
(7) वित्त	802	58009	1693	142791	3518	272441	1553	110453	1298	311639	(7) Finance
(8) इतर खर्च	781	45424	2586	263344	3858	382070	4131	301544	4862	821074	(8) All Others
एकूण	159233	19016952	371018	48470953	485170	74693854	181414	28165203	207608	46392067	Total

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.27.3 Contd...

व्यवसाय (1)	जिल्हे / Districts										Occupation (1)
	बुलढाणा Buldhana		अकोला Akola		वाशिम Washim		अमरावती Amravati		यवतमाळ Yavatmal		
	खात्यांची संख्या No.of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या No.of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या No.of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या No.of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या No.of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	
(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)		
(1) कृषि एकूण	403276	34688255	147148	14160299	102381	9360850	243081	25318324	254000	23837364	(1) Agriculture Total
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा	400272	30282719	139220	12879919	101039	9101805	231414	24227795	248808	22920625	(a) Direct Finance
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा	3004	4405536	7928	1280380	1342	259045	11667	1090529	5192	916739	(b) Indirect Finance
(2) एकूण उद्योग	2617	4385035	3579	6820789	1409	556854	4623	7510642	2812	5794265	(2) Industry Total
(अ) खाणकाम	25	6291	33	42141	15	8023	46	55069	63	80550	(a) Mining & Quarrying
(ब) उत्पादन	2344	4027863	2952	6286069	1134	433315	3816	5571210	2431	5054354	(b) Manufacturing & Processing
(क) वीज, गॅस व पाणी	3	3624	10	8648	4	883	10	7053	24	11896	(c) Electricity, Gas & Water
(ड) बांधकाम	245	347257	584	483931	256	114633	751	1877310	294	647465	(d) Construction
(3) परिवहन	879	125894	2683	621858	674	57630	2306	621059	1079	345939	(3) Transport Operators
(4) व्यावसायिक सेवा	2829	714248	4001	901870	1788	455802	6230	1878810	4147	1085422	(4) Professional Services
(5) व्यक्तिगत कर्ज	40663	10891688	42105	11755200	12217	3331453	77717	21637109	39541	11744051	(5) Personal Loans
i) गृह कर्ज	10110	5365009	9982	6649673	2878	1840311	21196	13322946	11693	7027382	1. Loans for Housing
ii) ग्राहकोपयोगी वस्तू खरेदीसाठी कर्ज	1450	138946	824	50435	139	9432	653	51408	443	26308	2. Loans for Purchase of Consumer Durables
iii) इतर व्यक्तिगत कर्ज	29103	5387733	31299	5055092	9200	1481710	55868	8262755	27405	4690361	3. Rest of the Personal Loans
(6) व्यापार	11593	2835364	13260	3277461	4942	895272	17164	6131143	12032	2987983	(6) Trade
(अ) घाऊक व्यापार	499	740506	693	1360118	236	208861	1210	2188172	1285	1094632	(a) Wholesale Trade
(ब) किरकोळ व्यापार	11094	2094858	12567	1917343	4706	686411	15954	3942971	10747	1893351	(b) Retail Trade
(7) वित्त	366	42122	284	29020	135	11906	569	79254	260	56896	(7) Finance
(8) इतर खर्च	6750	631947	4117	341376	2149	129757	8461	887434	10910	388146	(8) All Others
एकूण	468973	54314553	217177	37907873	125695	14799524	360151	64063775	324781	46240066	Total

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.27.3 Contd...

व्यवसाय (1)	जिल्हे / Districts								Occupation (1)
	वर्धा		नागपूर		भंडारा		गोंदिया		
	Wardha		Nagpur		Bhandara		Gondia		
	खात्यांची संख्या No.of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या No.of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या No.of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या No.of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	
(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(10)	(11)		
(1) कृषि एकूण	291604	20299769	213515	37015528	47707	4545832	32831	2869964	(1) Agriculture Total
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा	269813	19218106	197819	30251564	45282	4194523	32182	2660444	(a) Direct Finance
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा	21791	1081663	15696	6763964	2425	351309	649	209520	(b) Indirect Finance
(2) एकूण उद्योग	16053	7083570	50054	141654691	2087	1316419	1585	2518231	(2) Industry Total
(अ) खाणकाम	37	27867	360	4882579	25	38998	13	7475	(a) Mining & Quarrying
(ब) उत्पादन	15726	6728241	46600	104127703	1664	993746	1226	2231997	(b) Manufacturing & Processing
(क) वीज, गॅस व पाणी	11	3435	112	4431519	6	2840	1	102	(c) Electricity, Gas & Water
(ड) बांधकाम	279	324027	2982	28212890	392	280835	345	278657	(d) Construction
(3) परिवहन	863	154600	20920	12848782	553	198534	326	87563	(3) Transport Operators
(4) व्यावसायिक सेवा	29975	1088447	51287	25063227	3100	549290	2188	631438	(4) Professional Services
(5) व्यक्तिगत कर्ज	32082	7412056	305792	115615585	17862	4995976	12205	3736311	(5) Personal Loans
i) गृह कर्ज	7612	3746088	65750	73247830	5440	3007953	2992	2148287	1. Loans for Housing
ii) ग्राहकोपयोगी वस्तू खरेदीसाठी कर्ज	248	25102	3585	202335	155	10697	132	8842	2. Loans for Purchase of Consumer Durables
iii) इतर व्यक्तिगत कर्ज	24222	3640866	236457	42165420	12267	1977326	9081	1579182	3. Rest of the Personal Loans
(6) व्यापार	49888	3201968	112152	50900923	6603	1378733	5765	1793738	(6) Trade
(अ) घाऊक व्यापार	1401	1036890	3693	27306601	282	118513	287	323593	(a) Wholesale Trade
(ब) किरकोळ व्यापार	48487	2165078	108459	23594322	6321	1260220	5478	1470145	(b) Retail Trade
(7) वित्त	1469	153181	6232	1879050	445	1337507	695	62250	(7) Finance
(8) इतर खर्च	7804	969876	28655	9791699	5907	396306	4097	359381	(8) All Others
एकूण	429738	40363467	788607	394769485	84264	14718597	59692	12058876	Total

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.27.3 Contd...

व्यवसाय	जिल्हे / Districts						Occupation
	चंद्रपूर		गडचिरोली		महाराष्ट्र राज्य		
	खात्यांची संख्या No.of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या No.of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या No.of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(10)	(11)	(1)
(1) कृषि एकूण	71929	5986242	28657	1937270	5983186	991076241	(1) Agriculture Total
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा	70946	5495379	28338	1794269	5840132	873717446	(a) Direct Finance
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा	983	490863	319	143001	143054	117358795	(b) Indirect Finance
(2) एकूण उद्योग	1913	8468422	594	1558121	589804	8974656705	(2) Industry Total
(अ) खाणकाम	41	90573	9	7306	3931	186515318	(a) Mining & Quarrying
(ब) उत्पादन	1389	3652918	485	1470898	535574	5263898520	(b) Manufacturing & Processing
(क) वीज, गॅस व पाणी	15	2861677	6	3249	2658	1125323302	(c) Electricity, Gas & Water
(ड) बांधकाम	468	1863254	94	76668	47641	2398919565	(d) Construction
(3) परिवहन	2936	1321254	211	62770	324159	539289470	(3) Transport Operators
(4) व्यावसायिक सेवा	5363	1820498	887	177671	511136	1656057022	(4) Professional Services
(5) व्यक्तिगत कर्ज	38222	11442630	7371	2349828	12473643	2989085896	(5) Personal Loans
i) गृह कर्ज	11234	6607765	2670	1390776	1254316	1836855687	1. Loans for Housing
ii) ग्राहकोपयोगी वस्तू खरेदीसाठी कर्ज	292	27027	74	6727	34662	3530056	2. Loans for Purchase of Consumer Durables
iii) इतर व्यक्तिगत कर्ज	26696	4807838	4627	952325	11184665	1148700153	3. Rest of the Personal Loans
(6) व्यापार	9495	4546862	4001	853981	878817	1573887606	(6) Trade
(अ) घाऊक व्यापार	743	1044461	107	69950	73121	942245747	(a) Wholesale Trade
(ब) किरकोळ व्यापार	8752	3502401	3894	784031	805696	631641859	(b) Retail Trade
(7) वित्त	602	69304	329	109154	77440	3393054593	(7) Finance
(8) इतर खर्च	6830	678676	2809	133413	448443	619587745	(8) All Others
एकूण	137290	34333888	44859	7182208	21286628	20736695278	Total

आधार : बेसिक स्टॅटिस्टिक्स , बेसिक स्टॅटिस्टिकल रिटर्न्स , रिझर्व बँक ऑफ इंडिया, मुंबई / Source : Basic Statistics, Basic Statistical Returns, Reserve Bank of India ,Mumbai

27. बँका व विमा व्यवसाय / BANKING AND INSURANCE

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.27.4

मार्च, २०१७ अखेर राज्यवार वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या ठेवी व कर्जे

Deposits And Advances of Scheduled Commercial Banks By State for March, ending 2017

(₹ लाखत / Amount in lakh ₹)

विभाग / राज्य आणि केंद्रशासित प्रदेश	कार्यालयांची संख्या No. Of Offices	ठेवी Deposits	कर्ज / Advances			Region / State and Union Territory
			प्राधान्य गट Priority sector	दुर्बल गट Weaker sector	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(1)
उत्तर विभाग	25,203	22,98,73,463	16,91,27,181	1,11,35,510	52,666,191.61	Northern Region
चंडीगड	406	60,42,199	62,19,680	86,000	12,68,636.707	Chandigarh
दिल्ली	3,538	11,02,62,656	9,75,99,303	9,28,657	12,457,478.59	Nct Of Delhi
हरयाणा	4,711	3,10,70,392	1,79,53,683	21,36,702	96,72,416.552	Haryana
राजस्थान	6,938	3,15,10,524	2,10,39,818	32,99,771	13,610,885.46	Rajasthan
हिमाचल प्रदेश	1,546	79,41,559	23,28,942	4,82,008	14,39,788.363	Himachal Pradesh
जम्मू आणि कश्मिर	1,721	93,77,290	37,27,547	5,13,567	19,17,969.382	Jammu & Kashmir
पंजाब	6,343	3,36,68,843	2,02,58,208	36,88,805	12,299,016.56	Punjab
उत्तु-पूर्व विभाग	3715	2,00,32,756	72,88,279	17,33,980	34,86,640.129	North Eastern Region
अरुणाचल प्रदेश	152	12,06,784	2,87,532	98,896	86,345.871	Arunachal Pradesh
आसाम	2,276	1,22,30,468	48,77,603	9,81,891	24,97,166.193	Assam
मणिपूर	158	7,79,208	3,00,364	94,424	1,98,190.8155	Manipur
मेघालया	343	20,71,681	5,30,053	1,07,180	1,67,548.8733	Meghalaya
मिझोराम	185	7,21,749	2,60,303	1,44,880	87,372.8583	Mizoram
नागालँड	159	9,50,795	2,96,741	1,04,941	99,331.9327	Nagaland
त्रिपुरा	442	20,72,073	7,35,682	2,01,769	3,50,683.5857	Tripura
पूर्व विभाग	22222	14,30,04,678	6,35,42,817	83,10,573	24,525,272.86	Eastern Region
अंदमान आणि निकोबार बेटे	66	4,13,971	1,58,248	11,48,893	71,725.2784	Andaman & Nicobar Islands
बिहार	6,600	2,95,88,195	90,87,529	21,70,850	50,35,231.806	Bihar
झारखंड	2,901	1,87,19,673	49,99,176	11,53,647	25,93,719.99	Jharkhand
ओडिशा	4,702	2,46,97,561	92,31,325	10,76,991	41,18,429.808	Odisha
सिक्कीम	131	7,02,834	1,90,337	94,122	1,01,207.8088	Sikkim
पश्चिम बंगाल	7,822	6,88,82,444	3,98,76,201	26,66,071	12,604,958.17	West Bengal
मध्य विभाग	27312	14,49,13,962	6,55,34,080	1,20,30,132	3,62,06,310.26	Central Region
छत्तीसगड	2,402	1,20,58,158	74,60,334	10,45,147	31,55,975.65	Chhattisgarh
मध्य प्रदेश	6,324	3,22,85,870	1,90,91,511	33,85,141	1,14,45,245.1	Madhya Pradesh
उत्तराखंड	2,010	1,14,99,744	38,79,122	5,39,956	22,74,908.384	Uttarakhand
उत्तर प्रदेश	16,576	8,90,70,190	3,51,03,113	70,59,888	1,93,30,181.13	Uttar Pradesh
पश्चिम विभाग	20,631	28,43,91,630	27,31,40,442	1,35,80,245	8,36,88,509.32	Western Region
दादरा व नगर हवेली	58	3,60,147	1,33,016	6,841	84,058.9346	Dadra & Nagar Haveli
दमण व दिव	47	4,37,760	1,01,972	2,851	63,661.8795	Daman & Diu
गोवा	679	62,37,363	15,93,795	1,26,957	7,61,945.4255	Goa
गुजरात	7,656	6,09,90,937	4,13,53,673	36,18,015	193,49,849.23	Gujarat
महाराष्ट्र	12,191	21,63,65,423	22,99,57,985	98,25,580	6,34,28,993.85	Maharashtra
दक्षिण विभाग	38,687	25,29,27,370	21,40,67,484	3,06,27,896	9,24,44,284.12	Southern Region
आंध्र प्रदेश	6,752	2,50,68,180	2,51,21,035	54,11,759	1,55,10,265.6	Andhra Pradesh
कर्नाटका	9,941	7,82,33,550	5,23,40,966	63,67,741	202,89,449.2	Karnataka
केरळ	6,337	4,12,50,326	2,46,31,387	59,98,789	1,31,99,221.89	Kerala
लक्षव्दिप	13	95,844	8,049	3,249	3,854.1249	Lakshadweep
पुदुच्चेरी	236	14,73,517	9,36,361	2,36,392	5,14,411.0795	Puducherry
तामिळनाडू	10,405	6,71,75,635	7,15,72,538	94,50,312	3,16,36,388.56	Tamil Nadu
तेलंगना	5,003	3,96,30,317	3,94,57,147	31,59,655	1,12,90,693.66	Telangana
एकूण भारत	1,37,770	1,07,51,43,859	79,27,00,282	7,74,18,336	29,30,17,208.3	All-India

आधार : भारतीय रिझर्व्ह बँक, मुंबई. / Source: Reserve Bank of India, Mumbai.

27. बँका व विमा व्यवसाय / BANKING AND INSURANCE

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 27.5

वर्गीकृत व अवर्गीकृत सहकारी बँकांच्या कार्यालयांची संख्या (३१ मार्च, २०१७ रोजी)

Number of offices of Scheduled , Non-Scheduled and Co-operative Banks (As on 31st March,2017)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे (2)	वर्गीकृत बँका Scheduled Banks (3)	अवर्गीकृत बँका Non-Scheduled Banks (4)	सहकारी बँका Co-operative Banks (5)	एकूण Total (6)	Districts (2)
1	मुंबई शहर	955	N.A.	53	1,008	Mumbai City
2	मुंबई उपागर	1,161	N.A.	N.A.	1,161	Mumbai Suburban
3	ठाणे	929	N.A.	102	1,031	Thane
4	पालघर	239	N.A.	0	239	Palghar
5	रायगड	388	N.A.	58	446	Raigad
6	रत्नागिरी	230	N.A.	78	308	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	148	N.A.	99	247	Sindhudurg
8	नाशिक	559	N.A.	213	772	Nashik
9	धुळे	122	N.A.	90	212	Dhule
10	नंदुरबार	77	N.A.	0	77	Nandurbar
11	जळगाव	314	N.A.	244	558	Jalgaon
12	अहमदनगर	386	N.A.	311	697	Ahmednagar
13	पुणे	1,392	N.A.	261	1,653	Pune
14	सातारा	284	N.A.	272	556	Satara
15	सांगली	266	N.A.	217	483	Sangli
16	सोलापूर	330	N.A.	220	550	Solapur
17	कोल्हापूर	398	N.A.	192	590	Kolhapur
18	औरंगाबाद	297	N.A.	138	435	Aurangabad
19	जालना	114	N.A.	64	178	Jalna
20	परभणी	109	N.A.	104	213	Parbhani
21	हिंगोली	67	N.A.	0	67	Hingoli
22	बीड	148	N.A.	0	148	Beed
23	नांदेड	195	N.A.	76	271	Nanded
24	उस्मानाबाद	114	N.A.	98	212	Osmanabad
25	लातूर	172	N.A.	113	285	Latur
26	बुलढाणा	187	N.A.	73	260	Buldhana
27	अकोला	149	N.A.	111	260	Akola
28	वाशिम	76	N.A.	0	76	Washim
29	अमरावती	242	N.A.	94	336	Amravati
30	यवतमाळ	173	N.A.	92	265	Yavatmal
31	वर्धा	136	N.A.	30	166	Wardha
32	नागपूर	624	N.A.	84	708	Nagpur
33	भंडारा	112	N.A.	46	158	Bhandara
34	गोंदिया	96	N.A.	31	127	Gondiya
35	चंद्रपूर	200	N.A.	0	200	Chandrapur
36	गडचिरोली	65	N.A.	55	120	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	11,454	N.A.	3,619	15,073	Maharashtra State

आधार : (१) सहकार आयुक्त मुंबई आणि निबंधक सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

N.A. — उपलब्ध नाही / Not Available

(२) भारतीय रिझर्व्ह बँक, मुंबई.

Source : (1) Commissioner for Co-operation , Mumbai and Registrar, Co-operative Societies, Govt. of Maharashtra, Pune

(2) Reserve Bank of India, Mumbai.

२८. लोकवित्त

२८.१ राज्य शासनातील महसुली जमा व महसुली खर्च यांचे निरनिराळ्या शीर्षाखालील आकडे या विभागात दाखविले आहेत. याची अधिक तपशीलवार माहिती राज्य शासनाच्या अर्थसंकल्पात मिळते. तसेच अर्थसंकल्पातील व्यवहाराचे आर्थिक वर्गीकरणही त्यात दिले आहे. येथील आर्थिक वर्गीकरणाची मांडणी सहा लेख्यांमध्ये दर्शविलेल्या शासनाच्या आर्थिक व्यवहारावर आधारलेली आहे.

२८.२ राज्य शासनाचे जमा व खर्च या संबंधित व्यवहार दरवर्षी सादर केलेल्या अर्थसंकल्पात दिले जातात. अर्थसंकल्पीय व्यवहारांचे परिणाम जाणून घेण्यासाठी अर्थसंकल्पाचे आर्थिक वर्गीकरण केले जाते. या वर्गीकरणात अर्थसंकल्पीय व्यवहारांची अर्थपूर्ण आर्थिक वर्गानुरूप पुनर्मांडणी व त्यांचे पुनर्वर्गीकरण केले आहे. हे वर्गीकरण केंद्रीय अर्थसंकल्पाच्या आर्थिक वर्गीकरणाच्या मांडणीप्रमाणे आहे. त्यामधून आंतरलेखा व आंतरविभागीय हस्तांतरित रकमा (फंडांकडून बदली केलेल्या रकमा धरून) वगळण्यात आल्या आहेत. त्यामुळे उर्वरित अर्थव्यवस्थेशी होणाऱ्या राज्य शासनाच्या मूळ व्यवहारांची माहिती या वर्गीकरणातून मिळते.

२८.३ ह्या विभागात ३१ मार्चच्या अखेरीस आयकर भरणाऱ्यांचे आयकर पात्र उत्पन्न गटानुसार वर्गीकरण देण्यात आले आहे. आयकर दात्यांचे पुढीलप्रमाणे उपविभाग पाडण्यात येतात. (अ) वैयक्तिक, (ब) हिंदु अविभक्त कुटुंबे, (क) अनौदणीकृत व्यवसाय, (ड) व्यक्ती समूह, (इ) नोंदणीकृत व्यवसाय (फ) संस्था ह्या तक्त्यात दाखविलेले उत्पन्न हे एकूण उत्पन्नातून नुकसान भरपाई व इतर अनुज्ञेय सूट वगळून राहिलेले करपात्र उत्पन्न असते.

28. PUBLIC FINANCE

28.1 The receipt and revenue expenditure of State Government under different heads is shown in this section. Further details will be found in the Civil Budget Estimates of the State Government. The Economic Classification of the Budget is also given. The frame-work of economic classification presented here is based on the delineation of the Government transactions in a set of six accounts.

28.2 The Budget annually presented gives the transactions on account of receipts and expenditure of the State Government. In order to analyse the economic impact of these budgetary transactions, an economic classification of the Budget is undertaken. In this classification the transactions are regrouped and reclassified into meaningful economic categories. This classification follows closely the frame-work of economic classification adopted for the Central Budget. It eliminates all inter-account, inter-departmental transfers including transfers to and from funds and brings out the genuine transactions of the State Government with the rest of the economy.

28.3 In this section classification of the assesses assessed to Income Tax according to range of income assessed to tax their income and tax payable for the assessment year ending 31st March, assesses are sub-divided into (i) individuals, (ii) Hindu undivided families, (iii) unregistered firms, (iv) association of persons, (v) registered firms, (iv) companies. The total income shown in the table represents the income assessed to tax after deduction, set of the losses and other admissible rebate from gross income.

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 28.1
महाराष्ट्र शासनाचा एकूण महसूल
Total Revenue of Maharashtra Government
(2016-17)

(महसूल कोटी ₹ / Revenue in crore ₹)

महसुलाची बाब	महसूल (प्रत्यक्ष) Revenue (Actuals)	एकूण महसुलाची टक्केवारी % To Total Revenue	Source of Revenue
(1)	(2)	(3)	(1)
(अ) केंद्राकडून वसूल होणा-या करांतील राज्याचा हिस्सा- { (1) ते (6) }	33,715.08	16.47	A. Share in Centrally collected Taxes
(1) निगम करांव्यतिरिक्त इतर उत्पन्नावरील कर	7,499.22	22.24	(1) Taxes on income other than Corporation Tax
(2) केंद्रिय उत्पादन शुल्क	5,300.23	15.72	(2) Union Excise Duties
(3) निगम कर	10,790.20	0.07	(3) Corporation Tax
(4) संपत्ती कर	24.98	13.77	(4) Taxes on Wealth
(5) जकात	4,641.53	13.77	(5) Customs
(6) सेवा कर	5,458.92	16.19	(6) Service Tax
(ब) राज्याकडून वसूल होणारे कर- { (1) ते (10) }	1,36,616.14	66.74	B. Taxes collected by state
(1) कृषिविषयक उत्पन्नावरील कर	0	0.00	(1) Agricultural Income Tax
(2) जमीन महसूल	1,799.39	1.32	(2) Land Revenue
(3) मुद्रांक व नोंदणी फी	21,011.83	15.38	(3) Stamps and Registration Fees
(4) राज्य उत्पादन शुल्क	12,287.91	8.99	(4) State excise duties
(5) विक्रीकर	81,174.17	59.42	(5) Sales Tax
(6) वाहनांवरील कर	6,741.21	4.93	(6) Taxes on vehicles
(7) मालावरील व उतारुवरील कर	1,876.71	1.37	(7) Taxes on goods & passengers
(8) विद्युत शुल्क	6,669.56	4.88	(8) Electricity duties.
(9) उत्पन्न व खर्च यावरील इतर कर	2,312.14	1.69	(9) Other Taxes on Income and Expenditure
(10) विक्रेय वस्तू व सेवा यावरील इतर कर व शुल्क	2,743.22	2.01	(10) Other Taxes and duties on commodities and services
(क) करांव्यतिरिक्त महसूल- { (1) + (2) }	12,709.34	6.21	C. Non-Tax Revenue
(1) व्याजविषयक जमा रकमा	3,259.07	25.64	(1) Interest Receipts
(2) इतर करांव्यतिरिक्त महसूल	9,450.27	74.36	(2) Other Non-tax Revenue
(ड) केंद्र शासनाकडून सहाय्यक अनुदाने-	21,652.58	10.58	D. Grants -in Aid from Central Government
एकूण महसूल	2,04,693.14	100.00	Total Revenue Receipts

आधार:- महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, 2018-19

Source : Maharashtra State Budget Publication (Budget in Brief) 2018-19

टिप : आकडे संक्षिप्तात असल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.

Note :Figures may not tally due to rounding

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 28.2
महसुली लेख्यातून केलेला खर्च
Expenditure from Revenue Account
(2016-17)

(खर्च कोटी ₹/ Expenditure in crore ₹)

खर्चाचा प्रकार (1)	प्रत्यक्ष खर्च Actual Expenditure (2)	एकूण खर्चाशी टक्केवारी % To Total Expenditure (3)	Type of Expenditure (1)
(अ) सामाजिक सेवा	90,281.98	42.34	(A) Social Services
(ब) आर्थिक सेवा	43,842.54	2056.00	(B) Economic Services
(क) सहाय्यक अनुदाने व अंशदाने	7,494.78	3.51	(C) Grants-in-aid & Contributions
(ड) सर्वसाधारण सेवा	40,477.51	18.98	(D) General Services
(१) राज्याची अंगे	1,864.99	4.61	(1) Organs of State
(२) संकलन शुल्क	3,069.66	7.58	(2) Collection charged
(३) प्रशासकीय सेवा	18,544.10	45.81	(3) Administrative Services
(४) निवृत्ती वेतने आणि संकीर्ण	16,998.76	42.00	(4) Pensions & Misc. General Services
(५) राखीव निधीकरीता हस्तांतरीत	0.00	0.00	(5) Transfer to Reserve funds
(इ) ऋण सेवा	31,131.92	14.60	(E) Debt Services
एकूण महसुली खर्च (अ+ब+क+ड+ई)	2,13,228.73	100.00	Total Revenue Expenditure (A+B+C+D+E)

टिप : आकडे संक्षिप्तत असल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.

Note :Figures may not tally due to rounding

आधार:- महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, 2018-19

Source : Maharashtra State Budget Publication (Budget in Brief) 2018-19

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 28.3
भांडवली अर्थसंकल्प / Capital Budget
(2016-17)

(₹ कोटीत ₹ in crore)

बाब (1)	प्रत्यक्ष रकमा (Actuals) (2)	Item (1)
(अ) एकूण भांडवली जमा (१ ते ४)	52,299.85	(A) Total Capital Receipts (1 to 4)
१. सरकारी ऋण लेख्याकडून जमा	48,336.49	1. Receipt from Public Debt
२. राज्य शासनाकडून कर्जे व आगाऊ रकमा (वसुली)	1,745.58	2. Loans and Advances by State Government (Recovery)
३. इतर भांडवली जमा (निव्वळ)	0.00	3. Other Capital Receipt (Net)
४. लोक लेखा (निव्वळ)	2,217.78	4. Public Account (Net)
(ब) एकूण भांडवली खर्च (१ ते ३)	43,692.88	(B) Total Capital Expenditure (1 to 3)
१. महसुली लेख्या बाहेरील भांडवली खर्च	25,528.78	1. Capital Expenditure outside the Revenue Account
२. राज्य शासनाने दिलेली कर्जे व आगाऊ रकमा	6,277.21	2. Loans and Advances given by State Govt
३. सरकारी ऋणाची परतफेड	11,886.89	3. Repayment of Public Debt
अ) राज्य शासनाचे देशांतर्गत ऋण	10,917.34	a) Internal debt of the State Government
ब) केंद्र शासनाकडील कर्जे व आगाऊ रकमा	969.55	b) Loans and Advances from Central Govt
क) आकस्मिकता निधीकडे विनियोजन	0.00	c) Appropriation to the Contingency Fund
भांडवली अधिव्य (+) किंवा तुट (-)	8,606.97	Capital Surplus (+) OR Deficit (-) (A-B)

टिप : आकडे संक्षिप्तत असल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.

Note :Figures may not tally due to rounding

आधार:- महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, 2018-19

Source : Maharashtra State Budget Publication (Budget in Brief) 2018-19

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 28.4
एकूण अर्थसंकल्पीय स्थिती / Overall Budgetary Position
(2016-17)

(₹ कोटीत / ₹ in crore)

अ.क्र. Sr.No. (1)	तपशील (2)	(प्रत्यक्ष) (Actuals) (3)	Particulars (1)
1	महसूली जमा	2,04,693.14	1.Revenue Receipts
2	महसूली खर्च	2,13,228.73	2. Revenue Expenditure
3	महसूली अधिक्क्य (+) किंवा तूट (-)	(-) 8,535.59	3. Revenue Surplus (+) OR Deficit (-) (1-2)
4	भांडवली जमा	52,299.85	4. Capital Receipts
5	भांडवली खर्च	43,692.88	5. Capital Expenditure
6	भांडवली अधिक्क्य (+) किंवा तूट (-)	8,606.97	6. Capital Surplus (+) OR Deficit (-) (4-5)
7	आकस्मिकता निधीकडे विनियोजन		7. Appropriation to the Contingency Fund
8	एकूण अर्थसंकल्पीय अधिक्क्य(+) किंवा तूट(-)	71.38	8. Total Budgetary Surplus (+) OR Deficit (-)(3+6+7)
9	रोख शिलकीतील वाढ /घट-		9. Increase / Decrease in Cash Balance
	(अ) प्रारंभीची शिल्लक	(-) 3,322.03	(A) Opening Balance
	(ब) अखेरची शिल्लक	(-) 3,250.63	(B) Closing Balance

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 28.5
एकूण खर्चाची निरनिराळ्या उद्देशानुसार टक्केवारी
Percentage Distribution Of Total Expenditure Into Different Purpose Categories
(2016-17)

अ.क्र. Sr.No. (1)	उद्देशाचे प्रकार (2)	(प्रत्यक्ष) एकूण खर्च (Actual) Total Expenditure (3)	टक्केवारी Percentage (4)	Purpose (2)
1	सर्वसाधारण लोकसेवा	41,550	22.36	1. General Public Services
2	शिक्षण	55,173	29.69	2. Education
3	आरोग्य	10,201	5.49	3. Health
4	सामाजिक सुरक्षा व कल्याण सेवा	9,825	5.29	4. Social Security and Welfare Services
5	गृहनिर्माण व इतर सामूहिक सेवा	18,040	9.71	5. Housing and Other Community Services
6	सांस्कृतिक, मनोरंजन व धार्मिक सेवा	1,532	0.82	6. Cultural, Recreational and Religious Services.
7	आर्थिक सेवा-	47,082	25.34	7. Economic Service-----
	(१) सर्वसाधारण प्रशासन, विनियमन व संशोधन	6,744	3.63	(i) General Administration, Regulation and Research
	(२) कृषि, वनोद्योग, मत्स्योद्योग व शिकार	21,291	11.46	(ii) Agriculture, Forestry, Fishing and Hunting
	(३) खनिकर्म, कारखाने व बांधकामे	251	0.14	(iii) Mining, Manufacturing and Construction
	(४) वीज, गॅस, वाफ व इतर उर्जेची साधने	2,163	1.16	(iv) Electricity, Gas, Steam and Other Sources of Energy
	(५) पाणीपुरवठा	2,834	1.53	(v) Water Supply
	(६) परिवहन व दळणवळण	11,516	6.20	(vi) Transport and Communication
	(७) इतर आर्थिक सेवा	2,283	1.23	(vii) Other Economic Services
8	इतर सेवा	2,419	1.30	8. Other Services (Environmental Protection & Relief on Calamities)
	एकूण	1,85,823	100	Total

आधार:- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:- Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai.

Note : Total expenditure as per classification of State Budget

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 28.6
आर्थिक वर्गीकरणानुसार शासनाच्या खर्चाची टक्केवारी
Percentage Distribution of Government Expenditure according to Economic Classification
(2016-17)

(खर्च कोटी ₹ / Expenditure in crore ₹)

शीर्षे	प्रत्यक्ष खर्च Actual Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी % To Total Expenditure	Heads
(1)	(2)	(3)	(1)
(१) चालू लेखा-			I. Current account
१. वस्तु व सेवा यावरील खर्च	55,823.62	24.0	(1) Consumption Expenditure
२. व्याज प्रदान	27,955.32	12.0	(2) Interest paid
३. अर्थ सहाय्य	22,644.77	9.7	(3) Subsidies
४. हस्तांतरित महसुली रकमा	98,832.95	42.6	(4) Current transfers
(अ) अनुदाने-	79,277.96	34.1	(A) Grants to -
(I) स्थानिक संस्थांस	79,277.96	34.1	(i) Local Bodies
(ब) इतर चालू हस्तांतरित रकमा	19,554.99	8.4	(B) Other current transfers
एकूण चालू खर्च (१)	2,05,256.66	88.4	Total (I) Current Expenditure
(२) भांडवल लेखा-			II. Capital Account
१. साठ्यातील बदल	3.93	0.0	(i) Changes in stocks
२. एकूण स्थिर भांडवल निर्मिती	16,233.42	7.0	(ii) Gross fixed capital formation
३. भौतिक मालमत्तेची निव्वळ खरेदी	(-) 286.68	(-) 0.1	(iii) Net purchases of physical assets
४. हस्तांतरित भांडवली रकमा	11,065.12	4.8	(iv) Capital Transfers
५. भाग भांडवलात केलेली गुंतवणूक		0.0	(v) Investment in shares
६. कर्जे व आगाऊ रकमा		0.0	(vi) Loans and advances
७. सरकारी ऋणांची परतफेड		0.0	(vii) Repayment of Public Debts
एकूण भांडवली खर्च (२)	27,015.79	11.6	Total (II) Capital Expenditure
*एकूण खर्च (चालू + भांडवली)	2,32,272.45	100	*Total Expenditure (Current + Capital)

आधार:- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:- Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai.

Note : * Total implies sum of items considered in the table and will not match with total expenditure as per ' Budget in Brief'

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 28.7
वस्तुनुसार अबकारी कर / Excise Revenue by Commodities
(2016-17)

(₹ कोटी / ₹ in Crores)

बाब (1)	2014-15 (2)	2015-16 (3)	2016-17 (4)	Item (1)
शीर्ष महसूल				Revenue State Excise
१०१. देशी स्पिरिट				101. Country Spirit
१. दारु गाळण्याच्या भट्या व इतर पध्दतीने आलेले उत्पन्न	686.74	679.84	692.63	1. Receipt from out stills & other
२. अनुज्ञप्ती शुल्क	244.28	147.80	116.49	2. Licence Fees
३. आसवनीमध्ये तयार केलेल्या स्पिरिटवरील शुल्क	2,056.60	2,136.06	2,296.90	3. Duty on Distillery Spirit
एकूण	2,987.62	2,963.69	3,106.03	Total
१०२. आंबवलेली देशी दारू				102. Country Fermented Liquor
१. झाडावरील करापासून मिळालेल्या जमा रकमा	0.14	1.01	0.37	1. Tree Tax Receipt
२. अनुज्ञप्ती शुल्क	186.83	47.06	25.74	2. Licence Fees
३. आयात कर	1.51	0.17	0.01	3. Import Tax
एकूण	188.48	48.24	26.12	Total
१०३. माल्ट (सातू) दारू				103. Malt Liquor
१. भारतात तयार केलेल्या बियर वरील शुल्क	1,859.34	2,221.68	2,068.58	1. Duty on Beer manufactured in India
२. अनुज्ञप्ती शुल्क	53.70	10.31	23.86	2. Licence Fees
एकूण	1,913.04	2,231.99	2,092.43	Total
१०५. विदेशी दारू व स्पिरिट				105. Foreign Liquor Spirit
१. भारतात तयार केलेल्या वाईन व स्पिरिट वरील शुल्क	4,112.12	4,467.69	4,802.01	1. Duty on Wines & Spirit
२. अनुज्ञप्ती शुल्क	724.94	991.52	744.63	2. Licence Fees
३. विदेशी दारू वरील उत्पादन शुल्क पासबाबतची शुल्क	435.13	655.76	771.33	3. Excise Pass on F.L.
४. केवळ राज्यातील उत्पादन	675.65	653.88	348.57	4. Excise receipt in State proper
५. मद्यावरील परिवहन शुल्क	3.68	8.32	7.44	5. Transport Fees
एकूण	5,951.51	6,777.18	6,673.98	Total
१०६. वाणिज्यिक व विपकृत स्पिरिट व औषधिकृत मद्य	16.03	16.95	11.50	106. Commercial & Denatured Spirit Medicated Wine
१०७. अल्कोहल, आफु इत्यादीचा विषयक अंतर्भाव असलेली औषधी व प्रसाधन पदार्थ	129.49	133.56	120.94	107. Medicinal & Toilet preparation
१०८. आफु, भांग व इतर औषधी द्रव्य				108. Opium Hemp & other drugs
१. विक्रीचा अबकारी आफु पुढे निर्गमित करणे	1.58	0.16	0.20	1. Sale proceed of excise opium
२. परवाना शुल्क	0.00	0.00	0.00	2. Permit Fees
३. विक्रीचा अबकारी गांजा व इतर अमली पदार्थापुढे निर्गमित करणे	0.00	0.00	0.00	3. Sale proceed of Gunja & other drugs
एकूण	1.58	0.16	0.20	Total
१५०. दंड व अधिग्रहण				150. Fines and Confiscation
१. दंड व अधिग्रहण	0.00	0.00	0.00	1. Fines & Forfeitures
२. किरकोळ रकमेची पावती	0.00	0.00	0.00	2. Miscellaneous Receipts
३. धान्य उत्पादीत दारू	14.70	16.53	14.01	3. Grains of Liquor
एकूण	14.70	16.53	14.01	Total
५०१. सेवा व सेवा शुल्क	5.04	6.44	8.33	501. Services and Service Fees
८००. इतर जमा रकमा	189.60	274.82	234.36	800. Other Receipts
एकूण सर्व	11,397.08	12,469.55	12,287.89	Grand Total
परतावा	0.00	0.29	0.00	Refund
एकूण निव्वळ	11,397.08	12,469.84	12,287.89	Net Total

आधार : राज्य अबकारी विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source: State Excise Department, Govt. and Maharashtra, Mumbai

28. लोकवित्त / PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 28.8

गटाप्रमाणे आय विवरणांची संख्या, एकूण उत्पन्न, विवरणानुसार उत्पन्न व आयकर

Range wise Number of Returns, Gross Income and Tax Payable

(2016-17)

(रूपये कोटीत / Rs. in Crore)

अ.क्र. Sr. No.	गट (हजारत)/ Range (In '000)	व्यक्ती / Individual						अविभक्त हिंदू कुटुंब / H.U.F						
		एकूण उत्पन्न गटाप्रमाणे/ By range of Gross Total Income		विवरणानुसार उत्पन्न गटाप्रमाणे/ By range of Returned Income		आयकर गटाप्रमाणे / By Range of Tax Payable		एकूण उत्पन्न गटाप्रमाणे/ By range of Gross Total Income		विवरणानुसार उत्पन्न गटाप्रमाणे/ By range of Returned Income		आयकर गटाप्रमाणे / By Range of Tax Payable		
		विवरणाची संख्या/ No. of Returns	एकूण उत्पन्न / Sum of Gross Total Income	विवरणाची संख्या/ No. of Returns	विवरणानुसार उत्पन्न / Sum of Returned Income	विवरणाची संख्या/ No. of Returns	आयकर/ Sum of Tax Payable	विवरणाची संख्या/ No. of Returns	एकूण उत्पन्न / Sum of Gross Total Income	विवरणाची संख्या/ No. of Returns	विवरणानुसार उत्पन्न / Sum of Returned Income	विवरणाची संख्या/ No. of Returns	आयकर/ Sum of Tax Payable	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	
1	<0	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
2	=0	1,33,355	--	2,61,127	--	2,06,03,495	--	10,876	--	32,980	--	5,46,472	--	--
3	>0 and <=150	22,48,428	18,711	25,70,216	22,373	2,31,35,856	55,535	1,59,843	1,127	1,52,823	1,211	4,81,698	1,103	--
4	>150 and <=200	14,64,522	26,000	19,84,183	35,313	5,77,294	9,997	69,610	1,229	76,912	1,360	8,713	150	--
5	>200 and <=250	35,79,315	82,653	53,81,494	1,24,403	3,89,612	8,710	2,33,526	5,516	2,82,635	6,695	5,358	120	--
6	>250 and <=350	1,60,41,328	4,66,428	2,04,67,958	5,78,630	5,12,619	15,166	2,60,145	7,400	2,60,170	7,392	6,208	182	--
7	>350 and <=400	36,97,037	1,38,089	26,78,726	99,963	1,74,204	6,515	53,909	2,023	41,602	1,556	1,844	69	--
8	>400 and <=450	33,78,447	1,43,020	20,44,074	86,661	1,36,069	5,769	46,818	1,978	32,662	1,386	1,565	66	--
9	>450 and <=500	23,90,953	1,13,328	18,84,783	89,731	1,07,322	5,088	37,768	1,798	35,386	1,692	1,178	56	--
10	>500 and <=550	19,59,979	1,02,632	13,05,275	68,405	86,765	4,548	28,793	1,505	23,989	1,254	957	50	--
11	>550 and <=950	72,40,954	5,06,675	45,59,164	3,21,151	3,37,489	23,968	1,03,815	7,310	78,371	5,557	3,897	276	--
12	>950 and <=1000	3,88,969	37,910	2,81,827	27,479	20,995	2,046	6,920	675	6,678	652	276	27	--
13	>1000 and <=1500	20,69,452	2,48,771	14,86,840	1,79,217	1,25,648	15,220	30,875	3,651	21,292	2,521	1,578	192	--
14	>1500 and <=2000	7,62,370	1,30,867	5,93,586	1,01,970	56,635	9,760	7,803	1,334	6,263	1,073	767	133	--
15	>2000 and <=2500	3,54,491	78,719	2,82,786	62,847	31,915	7,115	3,502	779	3,083	687	429	95	--
16	>2500 and <=5000	4,61,648	1,54,660	4,00,602	1,35,102	49,946	17,251	5,055	1,715	4,601	1,569	582	195	--
17	>5000 and <=10000	1,40,830	96,473	1,32,482	91,409	22,874	15,530	1,862	1,290	1,806	1,258	259	176	--
18	>10000 and <=50000	62,759	1,13,019	59,783	1,08,898	10,325	18,293	723	1,324	683	1,269	147	282	--
19	>50000 and <=100000	3,330	22,412	3,286	22,106	546	3,734	66	458	65	454	9	60	--
20	>100000 and <=250000	1,298	19,713	1,278	18,882	198	2,867	25	386	23	359	2	25	--
21	>250000 and <=500000	272	9,242	269	9,136	38	1,314	5	165	5	164	2	85	--
22	>500000 and <=1000000	86	5,823	85	5,781	9	636	--	--	--	--	3	181	--
23	>1000000 and <=5000000	34	6,676	33	6,491	7	1,098	6	1,288	6	1,280	1	109	--
24	>5000000	4	2,730	4	2,729	--	--	--	--	--	--	--	--	--
	Total	4,63,79,861	25,24,011	4,63,79,861	21,98,677	4,63,79,861	2,30,160	10,61,945	42,951	10,61,945	39,389	10,61,945	3,632	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 28.8 Contd.

अ.क्र. Sr. No.	गट (हजारत)/ Range (In '000)	संस्था / Firms						इतर एपीओ/बीपीओ / Others-AOP/BOI						
		एकूण उत्पन्न गटाप्रमाणे/ By range of Gross Total Income		विवरणानुसार उत्पन्न गटाप्रमाणे/ By range of Returned Income		आयकर गटाप्रमाणे / By Range of Tax Payable		एकूण उत्पन्न गटाप्रमाणे/ By range of Gross Total Income		विवरणानुसार उत्पन्न गटाप्रमाणे/ By range of Returned Income		आयकर गटाप्रमाणे / By Range of Tax Payable		
		विवरणाची संख्या/ No. of Returns	एकूण उत्पन्न / Sum of Gross Total Income	विवरणाची संख्या/ No. of Returns	विवरणानुसार उत्पन्न / Sum of Returned Income	विवरणाची संख्या/ No. of Returns	आयकर/ Sum of Tax Payable	विवरणाची संख्या/ No. of Returns	एकूण उत्पन्न / Sum of Gross Total Income	विवरणाची संख्या/ No. of Returns	विवरणानुसार उत्पन्न / Sum of Returned Income	विवरणाची संख्या/ No. of Returns	आयकर/ Sum of Tax Payable	
(1)	(2)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	
1	<0	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
2	=0	2,76,339	--	2,80,682	--	2,80,743	--	25,800	--	26,926	--	53,793	--	--
3	>0 and <=150	5,01,469	2,117	4,98,015	2,117	6,36,609	1,887	27,452	118	26,773	117	17,497	45	--
4	>150 and <=200	39,750	689	39,773	689	27,179	470	3,343	59	3,296	58	685	12	--
5	>200 and <=250	29,217	653	29,182	652	18,729	418	5,271	122	5,231	121	422	9	--
6	>250 and <=350	39,600	1,174	39,603	1,174	24,784	733	4,292	124	4,237	123	579	17	--
7	>350 and <=400	14,074	527	14,061	526	8,317	311	1,019	38	990	37	198	7	--
8	>400 and <=450	12,084	512	12,074	512	6,898	293	824	35	814	35	196	8	--
9	>450 and <=500	10,599	503	10,597	503	5,901	280	855	41	842	40	209	10	--
10	>500 and <=550	9,158	480	9,117	478	4,842	254	620	32	604	32	152	8	--
11	>550 and <=950	44,692	3,234	44,655	3,230	22,308	1,604	2,415	172	2,343	167	675	49	--
12	>950 and <=1000	4,026	393	4,039	394	1,731	169	198	19	186	18	65	6	--
13	>1000 and <=1500	25,035	3,067	24,985	3,061	11,077	1,351	1,061	129	1,025	125	398	49	--
14	>1500 and <=2000	14,140	2,449	14,100	2,442	6,190	1,068	514	88	490	84	228	40	--
15	>2000 and <=2500	9,110	2,036	9,051	2,023	3,748	839	363	81	345	77	161	36	--
16	>2500 and <=5000	20,691	7,241	20,563	7,197	7,723	2,625	806	284	786	278	338	120	--
17	>5000 and <=10000	13,269	9,567	13,186	9,512	4,090	2,842	509	360	491	349	255	180	--
18	>10000 and <=50000	9,282	18,965	9,003	18,345	3,130	6,085	587	1,287	563	1,235	243	501	--
19	>50000 and <=100000	1,093	7,470	1,024	7,009	305	2,058	91	642	89	629	32	220	--
20	>100000 and <=250000	613	9,199	568	8,494	124	1,827	76	1,220	72	1,166	17	258	--
21	>250000 and <=500000	143	4,814	122	4,193	29	1,026	27	918	23	796	6	209	--
22	>500000 and <=1000000	58	3,964	46	3,174	11	711	18	1,264	15	1,039	2	164	--
23	>1000000 and <=5000000	26	4,461	22	3,563	--	--	9	1,686	9	1,685	--	--	--
24	>5000000	--	--	--	--	--	--	1	504	1	504	--	--	--
	Total	10,74,468	83,515	10,74,468	79,288	10,74,468	26,851	76,151	9,223	76,151	8,715	76,151	1,948	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 28.8 Contd.

अ.क्र. Sr. No.	गट (हजारत)/ Range (In '000)	व्यापारी संस्था / Company						एकूण सर्व / Total (All status)					
		एकूण उत्पन्न गटाप्रमाणे/ By range of Gross Total Income		विवरणानुसार उत्पन्न गटाप्रमाणे/ By range of Returned Income		आयकर गटाप्रमाणे / By Range of Tax Payable		एकूण उत्पन्न गटाप्रमाणे/ By range of Gross Total Income		विवरणानुसार उत्पन्न गटाप्रमाणे/ By range of Returned Income		आयकर गटाप्रमाणे / By Range of Tax Payable	
		विवरणाची संख्या/ No. of Returns	एकूण उत्पन्न / Sum of Gross Total Income	विवरणाची संख्या/ No. of Returns	विवरणानुसार उत्पन्न / Sum of Returned Income	विवरणाची संख्या/ No. of Returns	आयकर/ Sum of Tax Payable	विवरणाची संख्या/ No. of Returns	एकूण उत्पन्न / Sum of Gross Total Income	विवरणाची संख्या/ No. of Returns	विवरणानु सार उत्पन्न / Sum of Returned Income	विवरणाची संख्या/ No. of Returns	आयकर/ Sum of Tax Payable
(1)	(2)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)
1	<0	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
2	=0	4,22,498	--	4,23,906	--	3,76,957	--	9,09,918	--	11,03,992	--	2,19,51,733	--
3	>0 and <=150	1,27,264	539	1,26,586	540	2,15,473	772	30,99,836	22,786	33,97,784	26,462	2,45,11,405	59,414
4	>150 and <=200	12,988	226	13,010	226	16,799	292	15,94,937	28,284	21,19,882	37,693	6,32,031	10,945
5	>200 and <=250	10,550	236	10,571	237	12,983	291	38,63,728	89,311	57,13,132	1,32,199	4,28,044	9,569
6	>250 and <=350	16,581	493	16,599	494	19,304	574	1,63,67,580	4,75,786	2,07,91,436	5,87,897	5,64,814	16,711
7	>350 and <=400	6,648	249	6,651	249	7,288	273	37,74,753	1,41,003	27,42,864	1,02,363	1,92,297	7,192
8	>400 and <=450	6,017	255	6,019	255	6,440	273	34,46,007	1,45,878	20,96,501	88,885	1,51,545	6,426
9	>450 and <=500	5,529	263	5,532	263	5,631	267	24,47,336	1,16,010	19,37,892	92,264	1,20,548	5,715
10	>500 and <=550	4,976	261	4,985	262	5,061	266	20,04,994	1,04,987	13,44,579	70,462	98,054	5,140
11	>550 and <=950	28,137	2,059	28,165	2,060	25,732	1,864	74,27,197	5,19,971	47,15,567	3,32,372	3,91,528	27,864
12	>950 and <=1000	2,792	272	2,805	273	2,139	209	4,03,479	39,325	2,95,774	28,840	25,338	2,469
13	>1000 and <=1500	20,142	2,476	20,162	2,479	15,921	1,950	21,50,544	2,58,581	15,55,780	1,87,581	1,55,389	18,857
14	>1500 and <=2000	13,595	2,358	13,595	2,359	9,921	1,717	8,00,799	1,37,507	6,28,907	1,08,079	74,199	12,798
15	>2000 and <=2500	9,636	2,156	9,641	2,158	6,558	1,468	3,78,746	84,139	3,05,475	67,919	43,135	9,625
16	>2500 and <=5000	25,985	9,233	25,930	9,216	15,417	5,407	5,18,072	1,74,501	4,53,896	1,53,859	74,766	25,863
17	>5000 and <=10000	20,575	14,762	20,559	14,763	10,853	7,638	1,79,530	1,24,220	1,69,609	1,18,079	38,931	26,795
18	>10000 and <=50000	23,532	52,055	23,260	51,489	12,159	26,174	99,275	1,91,676	94,594	1,84,161	26,727	52,944
19	>50000 and <=100000	4,904	34,649	4,787	33,887	2,280	15,914	9,892	68,501	9,554	66,228	3,304	22,930
20	>100000 and <=250000	3,896	61,041	3,723	58,252	1,711	26,242	6,170	95,069	5,891	90,657	2,152	32,747
21	>250000 and <=500000	1,641	57,950	1,574	55,621	657	22,883	2,211	77,293	2,099	73,523	765	26,627
22	>500000 and <=1000000	971	68,134	897	62,733	385	26,341	1,202	83,975	1,108	77,277	417	28,505
23	>1000000 and <=5000000	949	1,99,900	892	1,89,433	337	66,265	1,059	2,20,209	992	2,07,828	351	68,465
24	>5000000	286	6,45,594	243	5,24,289	86	1,46,109	294	6,51,384	251	5,30,055	86	1,46,109
Total		7,70,092	11,55,161	7,70,092	10,11,538	7,70,092	3,53,189	4,94,87,559	38,50,396	4,94,87,559	33,64,683	4,94,87,559	6,23,710

आधार : अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निर्धारण वर्ष २०१६-१७

Source.: Publication of All India Income Tax Statistics assessment Year, 2016-17

28. लोकवित्त / PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 28.9

करदात्यांच्या विवरणानुसार उत्पन्नाचे साधन, एकूण उत्पन्न, विवरणांची संख्या, एकूण कर यांचा तपशील

Details of the source of income, total income, number of returns, total tax of the tax payers according to the returns

(2016-17)

अ. क्र. Sr. No. (1)	तपशील (2)	व्यक्ती Individual (3)	अविभक्त हिंदू कुटुंब H. U. F. (4)	संस्था Firm (5)	एओपी / बीओआय AOP/ BOI (6)	व्यापारी संस्था Companies (7)	इतर Others (8)	एकूण Total (9)	बाब Particulars (10)
1	वेतन	13,96,194	--	--	--	--	--	13,96,194	Salary Income
2	घराची मालमत्ता	30,774	319	3,309	722	12,087	3,908	51,119	House Property
3	व्यवसाय / धंदा	7,73,146	3,567	77,589	28,412	10,55,171	18,223	19,56,109	Business Income
4	दीर्घ मुदत भांडवलातील -नफा	46,695	534	2,277	1,218	41,403	2,228	94,355	Long Term Capital Gains
5	अल्प मुदत भांडवलातील -नफा	12,373	3,782	822	3,252	26,805	653	47,687	Short Term Capital Gains
6	इतर साधने	2,87,963	2,996	3,505	5,506	1,29,614	18,346	4,47,929	Other Sources Income
7	एकूण (१ ते ६)	25,47,145	11,198	87,502	39,111	12,65,080	43,359	39,93,393	Total (1 to 6)
8	मागील तोटा	23,132	1,974	3,988	3,578	1,09,917	410	1,42,999	Loss Setoff
9	एकूण उत्पन्न	25,24,013	9,224	83,513	35,533	11,55,162	42,949	38,50,394	Gross Total Income
10	विवरणांची संख्या	4,63,79,861	10,61,945	10,74,468	76,151	7,70,092	1,25,042	4,94,87,559	No. of Returns
11	विवरणांनुसार उत्पन्न	21,98,677	39,389	79,288	8,715	10,11,538	27,076	33,64,683	Return Income
12	आयकर	2,30,158	1,948	26,853	7,930	3,53,187	3,634	6,23,710	Aggregate Tax

आधार : अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निर्धारण वर्ष, २०१६-१७

Source.- Publication of All India Income Tax Statistics assessment Year, 2016-17

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 28.10

महाराष्ट्र राज्याच्या महसुली जमेचे विवरणपत्र / Statement of Revenue Receipts of Maharashtra State
(2016-17)

(₹ कोटीत / ₹ in crores)

महसुलाची शीर्षे (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Heads of Revenue (1)
(I) कर महसूल-		(I) Tax Revenue Receipt-
(-) उत्पन्न व खर्च यांवरील कर -		(a) Taxes on Income & Expenditure-
0020 निगम कर	10,790.20	Corporation Tax
0021 निगम करांव्यतिरिक्त इतर उत्पन्नावरील कर	7,499.22	Taxes on Income other than Corporation Tax
0022 कृषि उत्पन्नावरील कर	0.00	Taxes on Agricultural Income
0028 उत्पन्न व खर्च यांवरील इतर कर	2,312.14	Other Taxes on Income & Expenditure
एकूण (ए)	20,601.56	Total (a)
(बी) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यांवरील कर -		(b) Taxes on Property & Capital Transaction-
0029 जमीन महसूल	1,799.39	Land Revenue
0030 मुद्रांक व नोंदणी फी	21,011.83	Stamps & Registration Fees
0031 संपदा शुल्क	0.00	Estate Duty
0032 संपत्ती कर	24.98	Taxes on wealth
0035 शेत जमिनीव्यतिरिक्त इतर स्थावर मालमत्तेवरील कर	0.00	Taxes on Immovable Property other than agricultural land
एकूण (बी)	22,836.20	Total (b)
(सी) विक्रेय वस्तू व सेवा यांवरील कर		(c) Taxes on Commodities & Services-
0037 जकात शुल्क	4,641.53	Customs
0038 संघ उत्पादन शुल्क	5,300.23	Union Excise Duties
0039 राज्य उत्पादन शुल्क	12,287.91	State Excise
0040 विक्रिकर	81,174.17	Sales Tax
0041 वाहनांवरील कर	6,741.21	Taxes on Vehicles
0042 माल व उतारु यावरील कर	1,876.71	Taxes on Goods & Passengers
0043 विजेवरील कर व शुल्क	6,669.56	Taxes & Duties on Electricity
0044 सेवा कर	5,458.92	Service Tax
0045 विक्रेय वस्तू व सेवा यांवरील इतर कर व शुल्क	2,743.22	Other Taxes & Duties on Commodities & Services.
एकूण (सी)	1,26,893.46	Total (c)
एकूण (I)	1,70,331.22	Total (I)-(a+b+c)
(II) करांव्यतिरिक्त महसूल -		(II) Non-Tax Revenue-
(ए) इतर आर्थिक सेवा -		(a) Other Fiscal Services
0047 इतर आर्थिक सेवा	0.23	Other Fiscal Services
एकूण (ए)	0.23	Total (a)
(बी) व्याजाच्या जमा रकमा, लाभांश व नफा		(b) Interest Receipts, Dividends & Profits-
0049 व्याजाच्या जमा रकमा	3,259.07	Interest Receipts
0050 लाभांश व नफा	66.81	Dividends & Profits
एकूण (बी)	3,325.88	Total (b)
(सी) करांव्यतिरिक्त इतर महसूल		(c) Other Non-Tax Revenue-
(i) सर्वसाधारण सेवा		(i) General Services-
0051 लोकसेवाआयोग	40.88	Public Services Commission
0055 पोलीस	435.34	Police
0056 तुरुंग	13.53	Jails
0057 पुरवठा व विनियोग	0.00	Supplies & Disposals
0058 लेखनसामग्री व मुद्रण	47.85	Stationery & Printing
0059 सार्वजनिक बांधकामे	241.26	Public Works
0070 इतर प्रशासनिक सेवा	677.46	Other Administrative Services
0071 निवृत्तिवेतने व इतर सेवानिवृत्ति लाभ यांच्या संबंधातील अंशदानाच्या व वसुलीच्या रकमा	69.25	Contribution & Recoveries towards Pension & Other Retirement Benefits

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 28.10 contd...

	(1)	(2)	(1)
0075	संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	252.99	Miscellaneous General Services
	एकूण (i)	1,778.57	Total (i)
	(ii) सामाजिक सेवा		(ii) Social Services-
0202	शिक्षण, क्रीडा, कला व संस्कृती	256.72	Education, Sports, Art & Culture
0210	वैद्यकीय सेवा व सार्वजनिक आरोग्य	448.91	Medical & Public Health
0211	कुटुंब कल्याण	15.20	Family Welfare
0215	पाणीपुरवठा व स्वच्छता	73.77	Water-Supply & Sanitation
0216	गृहनिर्माण	69.62	Housing
0217	नगरविकास	895.83	Urban Development
0220	माहिती व प्रसिध्दी	5.37	Information & Publicity
0230	कामगार व सेवायोजन	140.41	Labour & Employment
0235	सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	269.29	Social Security & Welfare
0250	इतर सामाजिक सेवा	163.65	Other Social Services
	एकूण (ii)	2,338.76	Total (ii)
	(iii) आर्थिक सेवा		(iii) Economic Services-
0401	पीकसंवर्धन	107.17	Crop Husbandry
0403	पशुसंवर्धन	33.65	Animal Husbandry
0404	दुग्धव्यवसाय विकास	204.45	Dairy Development
0405	मत्स्यव्यवसाय	7.65	Fisheries
0406	वनीकरण व वन्यजीवन	176.97	Forestry & Wild Life
408	अन्न , साठवण व वखार	4.46	Food Storage & warehousing
0425	सहकार	77.69	Co-operation
0435	इतर कृषीविषयक कार्यक्रम	9.11	Other Agricultural Programme
0506	जमीन सुधारणा	43.29	Land Reforms
0515	इतर ग्रामीण विकास कार्यक्रम	94.67	Other Rural Development Programme
0551	डोंगराळ प्रदेश	0.83	Hill Areas
0700	मोठे व मध्यम पाटबंधारे	192.90	Major & Medium Irrigation
0701	मोठे व मध्यम पाटबंधारे	116.16	Major & Medium Irrigation
0702	लहान पाटबंधारे	73.57	Minor Irrigation
0801	वीज	760.04	Power
0802	पेट्रोलियम	0.04	Petroleum
0810	उर्जेची अपारंपारिक साधने	1.81	Non-Conventional Sources of Energy
0851	ग्रामोद्योग व लघुउद्योग	4.42	Village & Small Industries
0852	उद्योग	1.78	Industries
0853	अलोहयुक्त खाणकाम व धातुशास्त्रीय उद्योग	3,104.79	Non-Ferrous, Mining & Metallurgical Industry
0875	इतर उद्योग	0.02	Other Industries
1001	भारतीय रेल्वे	0.00	Indian Railways
1051	बंदरे व दीपगृहे	0.00	Ports and Light Houses
1054	रस्ते व पूल	51.80	Roads and Bridges
1056	अंतर्देशीय जल वाहतूक	0.00	Inland Water Transport
1452	पर्यटन	3.80	Tourism
1475	इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	194.85	Other General Economic Services
	एकूण (iii)	5,265.91	Total (iii)
	एकूण (सी)	9,383.24	Total (c)
	एकूण (II)	12,709.34	Total (II)
	(III) सहाय्यक अनुदाने व अंशदाने		(III) Grants-in-aid and Contributions
1601	केंद्र सरकारकडून सहाय्यक अनुदाने	21,652.58	Grants-in-aid from Central Government
1603	केंद्रीय उत्पादन शुल्कातील राज्याचा हिस्सा	0.00	State's Share of Union Excise Duties
	एकूण (III)	21,652.58	Total (III)
	एकूण - महसूली जमा (I+ II+III)	2,04,693.14	Total-Revenue Receipts (I+ II+III)

टिप : आकडे संक्षिप्तत असल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.
आधार:- महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २०१८-१९

Note :Figures may not tally due to rounding
Source : Maharashtra State Budget Publication (Budget in Brief) 2018-19

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 28.11

महाराष्ट्र राज्याच्या महसुली खर्चाचे विवरणपत्र / Statement of Revenue Expenditure of Maharashtra State
(2016-17)

(₹ कोटीत / ₹ in crores)

	खर्चाची शीर्षे (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Heads of Expenditure (1)
	(I) सर्वसाधारण सेवा-		(I) General Services-
	(ए) राज्याची अंगे		(a) Organs of State-
2011	संसद/राज्य/संघ राज्यक्षेत्र विधानमंडळे	139.35	Parliament/State/Union Territory Legislature
2012	राष्ट्रपती/उप राष्ट्रपती/राज्यपाल/ संघ राज्य क्षेत्रांचे प्रशासक	12.90	President/Vice-President/Administrator of Union Territories.
2013	मंत्रिपरिषद	15.42	Council of Ministers
2014	न्यायदान	1,489.95	Administration of Justice
2015	निवडणुका	207.36	Elections
	एकूण (ए)	1,864.99	Total (a)
	(बी) आर्थिक सेवा-		(b) Fiscal Services-
2020	(i) उत्पन्न व खर्च यांवरील करांची वसुली	20.08	(i) Collection of Taxes on Income and Expenditure.
	एकूण (i)	20.08	Total (i)
	(ii) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यांवरील करांची वसुली		(ii) Collection of Taxes on Property & Capital Transactions
2029	जमीन महसुली	361.92	Land Revenue
2030	मुद्रांक व नोंदणी	198.45	Stamps & Registration
	एकूण (ii)	560.37	Total (ii)
	(iii) विक्रेय वस्तु सेवा यांवरील करांची वसुली		(iii) Collection of Taxes on Commodities & Services-
2039	राज्य उत्पादन शुल्क	111.03	State Excise
2040	विक्रीकर	527.19	Sales Tax
2041	वाहनावरील कर	1,781.35	Taxes on Vehicles
2045	विक्रेय वस्तु व सेवा यांवरील इतर कर व शुल्क	66.37	Other Taxes & Duties on Commodities & Services.
	एकूण (iii)	2,485.94	Total (iii)
	(iv) इतर आर्थिक सेवा		(iv) Other Fiscal Services-
2047	इतर आर्थिक सेवा	3.26	Other Fiscal Services
	एकूण (iv)	3.26	Total (iv)
	एकूण (बी)	3,069.66	Total (b)
	(सी) व्याज प्रदान व ऋणसेवा		(c) Interest Payment & Servicing of Depts-
2048	ऋण कमी करणे किंवा ऋणप्रतिबंधन यांसाठी विनियोजन	2,600.00	Appropriation for Reduction or Avoidance of Debts.
2049	व्याज प्रदान	28,531.92	Interest Payments
	एकूण (सी)	31,131.92	Total (c)
	(डी) प्रशासकीय सेवा-		(d) Administrative Services-
2051	लोकसेवा आयोग	37.63	Public Service Commission
2052	सचिवालय सर्वसाधारण सेवा	255.51	Secretariat General Services
2053	जिल्हा प्रशासन	5,011.58	District Administration
2054	कोषागार व लेखा प्रशासन	264.26	Treasury & Account Administration
2055	पोलीस	11,190.51	Police
2056	तुरुंग	249.97	Jails
2057	पुरवठा व विनियोग	1.77	Supply & Disposals
2058	लेखनसामग्री व मुद्रण	173.04	Stationary & Printing
2059	सार्वजनिक बांधकामे	1,121.19	Public Works
2070	इतर प्रशासनिक सेवा	238.65	Other Administrative Services
	एकूण (डी)	18,544.10	Total (d)
	(इ) निवृत्तिवेतने व संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा		(e) Pensions & Misc. General Services-
2071	निवृत्तिवेतने व इतर सेवानिवृत्ति लाभ	16,857.86	Pensions & other Retirement Benefits
2075	संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	140.91	Miscellaneous General Services
	एकूण (इ)	16,998.76	Total (e)
	एकूण (I)	71,609.42	Total (I)

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 28.11 contd...

(1)	(2)	(1)
(II) सामाजिक सेवा -		
(ए) शिक्षण, क्रीडा, कला व संस्कृती -		
2202	सर्वसाधारण शिक्षण	42,368.11
2203	तंत्र शिक्षण	2,366.98
2204	क्रीडा व युवक सेवा	343.09
2205	कला व संस्कृती	280.00
	एकूण (ए)	45,358.18
(बी) आरोग्य व कुटुंब कल्याण -		
2210	वैद्यकीय सेवा व सार्वजनिक आरोग्य	9,436.39
2211	कुटुंब कल्याण	685.05
	एकूण (बी)	10,121.43
(सी) पाणीपुरवठा, स्वच्छता, गृहनिर्माण व नगरविकास		
2215	पाणीपुरवठा व स्वच्छता	2,993.33
2216	गृहनिर्माण	1,711.31
2217	नगरविकास	10,163.23
	एकूण (सी)	14,867.87
(डी) माहिती व ध्वनी प्रसारण		
2220	माहिती व प्रसिध्दी	93.50
	एकूण (डी)	93.50
(इ) अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण-		
2225	अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण	9,186.80
	एकूण (इ)	9,186.80
(एफ) कामगार व सेवायोजन		
2230	कामगार व सेवायोजन	845.41
	एकूण (एफ)	845.51
(जी) समाजकल्याण आणि पोषण आहार -		
2235	सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	4,139.53
2236	पोषण आहार	2,507.74
2245	नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारण्यासाठी सहाय्य	3,059.43
	एकूण (जी)	9,706.71
(एच) इतर-		
2250	इतर सामाजिक सेवा	(-) 5.58
2251	सचिवालय सामाजिक सेवा	107.68
	एकूण (एच)	102.10
	एकूण (II)	90,281.99
(III) आर्थिक सेवा		
(ए) कृषी व संलग्न कार्यक्रम -		
2401	पीक संवर्धन	7,234.13
2402	मृद व जल संधारण	100.65
2403	पशुसंवर्धन	1,029.52
2404	दुग्धव्यवसाय विकास	373.17
2405	मत्स्यव्यवसाय	147.28
2406	वनीकरण व वन्यजीवन	2,051.30
2408	अन्न, साठवण व वखार	229.86
2415	कृषीविषयक संशोधन व शिक्षण	823.92
2425	सहकार	1,149.60
2435	इतर कृषीविषयक कार्यक्रम	105.95
	एकूण (ए)	13,245.37
(C) Economic Services-		
(a) Agriculture & Allied Activities		
	General Education	
	Technical Education	
	Sports & Youth Services	
	Art & Culture	
	Total (a)	
(b) Health & Family Welfare-		
	Medical & Public Health	
	Family Welfare	
	Total (b)	
(c) Water-supply, Sanitation, Housing & Urban Development-		
	Water-Supply & Sanitation	
	Housing	
	Urban Development	
	Total (c)	
(d) Information & Broadcasting-		
	Information & Publicity	
	Total (d)	
(e) Welfare of Scheduled Castes, Scheduled Tribes & other Backward Classes-		
	Welfare of Scheduled Castes, Scheduled Tribes & other Backward Classes.	
	Total (e)	
(f) Labour & Labour Welfare		
	Labour & Labour Employment.	
	Total (f)	
(g) Social Welfare & Nutrition-		
	Social Security & Welfare	
	Nutrition	
	Relief on Account of Natural Calamities	
	Total (g)	
(h) Others-		
	Other Social Services	
	Secretariat Social Services	
	Total (h)	
	Total (II)	
(C) Economic Services-		
(a) Agriculture & Allied Activities		
	Crop Husbandry	
	Soil & Water Conservation	
	Animal Husbandry	
	Dairy Development	
	Fisheries	
	Forestry & Wild life	
	Food, Storage & Warehousing	
	Agricultural Research & Education	
	Co-operation	
	other Agricultural Programmes	
	Total (a)	

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 28.11 contd...

(1)	(2)	(1)
		(b) Rural Development-
2501	503.07	Special Programme for Rural Development
2505	3,040.36	Rural Employment
2506	0.00	Land Reforms
2515	3,475.06	Other Rural Development
	7,018.49	Total (b)
		(c) Special Area Programme-
2551	(-) 1.26	Hill Areas
	(-) 1.26	Total (c)
		(d) Irrigation & Flood Control-
2701	1,745.92	Major & Medium Irrigation
2702	762.10	Minor Irrigation
2705	17.88	Command Areas Development
2711	18.08	Flood Control and Drainage
	2,543.97	Total (d)
		(e) Energy-
2801	9,166.09	Power
2810	444.64	Non-Conventional Sources of Energy
	9,610.73	Total (e)
		(f) Industry & Minerals-
2851	299.25	Village & Small Industries
2852	2,763.08	Industries
2853	39.80	Non-Ferrous Mining & Metallurgical Industries
	3,102.13	Total (f)
		(g) Transport-
3001	572.00	Indian Railways Policy formation, Direction, Research & Miscellaneous Organization
3051	80.59	Ports & Light Houses
3053	122.80	Civil Aviation
3054	5,321.35	Road & Bridges
3055	0.80	Road Transport
3056	8.37	Inland Water Transport
	6,105.91	Total (g)
		(I) Science Technology & Environment-
3402	0.10	Space Research
3425	85.20	Other Scientific Research
3435	152.02	Ecology & Environment
	237.32	Total (i)
		(j) General Economic Services-
3451	1,290.52	Secretariat-Economic Services
3452	602.26	Tourism
3454	40.65	Census, Survey & Statistics
3456	0.00	Civil Supplies
3475	46.45	Other General Economic Services
	1,979.88	Total (j)
	43,842.54	Total (C)
		(D) Grants-in-aid & Contributions
3604	7,494.78	Compensation & Assignment to Local Bodies & Panchayat Raj Institutions.
3606	0.00	Aid Material & Equipment
	7,494.78	Total (D)
	2,13,228.74	Total - Expenditure on Revenue Account

आधार:- महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २०१८-१९

Source : Maharashtra State Budget Publication (Budget in Brief) 2018-19

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 28.12

महसुली व भांडवली लेख्यांवरील जमा व खर्च / Receipts & Expenditure on Revenue & Capital Accounts
(2016-17)

(₹ कोटीत / ₹ in crores)

	बाब (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Item (1)
(I) महसुली लेख्यावरील जमा			(I) Receipts on Revenue Account
(अ) कर महसूल-			(A) Tax Revenue
(ए) केंद्राकडून वसूल होणाऱ्या करांतील राज्याचा हिस्सा		33,715.08	(a) Share in Central Collected Taxes
(बी) राज्याकडून वसूल होणारे कर		1,36,616.14	(b) Taxes Collected by State
एकूण कर महसूल (अ)=(ए + बी)		1,70,331.22	Total Tax Revenue (A) = (a+b)
(ब) करांव्यतिरिक्त महसूल			(B) Non-Tax Revenue
(ए) व्याजाच्या जमा रकमा		3,259.07	(a) Interest Receipts
(बी) केंद्र सरकारकडून सहाय्यक अनुदाने		21,652.58	(b) Grants in aid from Central Govt.
(सी) करांव्यतिरिक्त इतर महसूल		9,450.27	(c) Other non-Tax Revenue
करांव्यतिरिक्त महसूल (ब) = (ए + बी + सी)		34,361.92	Non Tax Revenue(B)=(a+b+c)
एकूण (I) - महसुली लेख्यावरील जमा (अ + ब)		2,04,693.14	Total-(I) Receipts on Revenue Account (A+B)
(II) भांडवली लेख्यावरील जमा			(II) Receipts on Capital Account
(ए) सरकारी ऋण लेख्याकडून जमा		48,336.49	a) Receipts from Public Debt
(बी) राज्य शासनाकडून कर्जे व आगाऊ रकमा (वसुली)		1,745.58	b) Loans and Advances by State Govt. (recovery)
(सी) इतर भांडवली जमा (निव्वळ)		0.00	c) Other Capital receipts (net)
(डी) लोक लेखा (निव्वळ)		2,217.78	d) Public Account (net)
एकूण (II) - भांडवली लेख्यावरील जमा (ए + बी + सी + डी)		52,299.85	Total(II)-Receipts on Capital Account (A+B+C+D)
एकूण जमा (I+II)		2,56,992.99	Total Receipts (I+II)
III महसुली लेख्यावरील खर्च			(III) Expenditure on Revenue Account
(ए) विकास खर्च		1,41,619.30	(a) Development Expenditure
(बी) विकासेतर खर्च		71,609.43	(b) Non-Development Expenditure
(सी) ऋण सेवा		0.00	(c) Debt. Services
एकूण (III)- महसुली लेख्यावरील खर्च		2,13,228.73	Total (III) Expenditure on Revenue Account
IV भांडवली खर्च			(IV) Capital Disbursements
महसुली लेख्याबाहेरील भांडवली खर्च			Capital Expenditure outside the Revenue Account.
(अ) विकास खर्च		31,805.99	(a) Development Expenditure
(ब) विकासेतर खर्च		11,886.89	(b) Non-Development Expenditure
एकूण (IV) भांडवली खर्च		43,692.88	Total (IV) Capital Expenditure
एकूण खर्च (III+IV)		2,56,921.61	Total Expenditure (III+IV)
V एकूण आधिक्य (+) किंवा तूट (-)		71.38	(V) Overall Surplus (+) or Deficit (-)

आधार:- महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २०१८-१९

Source : Maharashtra State Budget Publication (Budget in Brief) 2018-19

टिप : आकडे संक्षिप्तता असल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.

Note : Figures may not tally due to rounding

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.13

28. लोकवित्त
तक्ता क्रमांक /
प्रशासकीय विभागाचे उत्पन्न व खर्च लेखा /

	खर्च (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Expenditure (1)
1	वस्तू व सेवा यांवरील खर्च	55,823.62	1. Consumption Expenditure
1.1	सेवकांची भरपाई-	40,975.72	1.1 Compensation of employees
	(अ) वेतन व मजुरी	25,285.91	(a) Salaries and Wages
	(ब) निवृत्ती वेतन	15,689.81	(b) Pension
1.2	वस्तू व सेवा यांवरील निव्वळ खर्च-	14,847.90	1.2 Net purchase of goods & services
	(अ) खरेदी	11,852.42	(a) purchases
	(ब)	5,112.03	(b) Maintenance
	(क) वजा-विक्री	2,116.55	(c) Less Sales Receipts
2	(निव्वळ) व्याज प्रदान	27,955.32	2. Net Interest paid (1-2)
1	व्याज प्रदान	28,531.92	1) interest paid
2	वजा (अ+ब+क)	576.60	2) Less : (a+b+c)
3	अर्थसहाय्य	22,644.77	3. Subsidies
3.1	सर्वसाधारण अर्थसहाय्य	11,259.54	3.1 Production Subsidy
3.2	इमप्युटेड इरिगेशन सबसिडी	11,385.23	3.2 Product Subsidies
4	हस्तांतरित महसुली रकमा	19,554.99	4. Current Transfers
5	भांडवली हस्तांतरण	79,277.96	5. Capital Transfers
6	एकूण खर्च	2,05,256.66	6. Total Expenditure
7	बचत	(-) 4,185.99	7. Savings

PUBLIC FINANCE
TABLE No.28.13
Income & Outlay Account of Administrative Department
(2016-17)

(रुपये कोटीत / Rs. in crore)

	जमा (4)	प्रत्यक्ष Actuals (5)	Receipts (4)
1	उद्योजकता व मालमत्तेपासूनचे उत्पन्न	5,902.86	1. Income from entrepreneurship and property
1.1	नफा	0.00	1.1 Profits
1.2	मालमत्तेपासूनचे उत्पन्न	5,902.86	1.2 Income from property
1.2.1	निव्वळ व्याज जमा-	2,687.69	1.2.1 Net interest receipts from
1.2.2	इतर मालमत्तेपासून जमा	3,215.17	1.2.2 Other property receipts
2	प्रत्यक्ष कर	1,66,267.13	2. Total Tax Revenue
2.1	उत्पादन कर	24,316.45	2.1 Production Taxes
2.2	उत्पादित वस्तुवरील कर	1,23,504.54	2.2 Product Taxes
2.3	इतर हस्तांतरित	18,446.14	2.3 Other Transfers
3	संकीर्ण जमा	7,239.24	3. Misc. Receipts
4		21,661.44	4. Total transfers from Public Authorities
	एकूण	2,01,070.67	Total

आधार:- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source:- Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai.

28. लोकवित्त/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक /TABLE No.28.14

लेखा-२ /Account II

शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा उत्पादन लेखा /Production Account of Departmental Enterprises (D.C.U.)
(2016-17)

(₹ कोटीत / ₹ In Crores)

	खर्च	प्रत्यक्ष			जमा	प्रत्यक्ष	
	(1)	Actuals			Expenditure	(4)	
	(1)	(2)	(1)		(4)	(5)	(4)
1	सेवकांची भरपाई	4,567.11	1. Compensation of employees	1	विक्री	452.91	1. Sales
	(ए) वेतन व मजुरी	4,567.11	(a) Wages & Salaries				
	(बी) निवृत्ती वेतने		(b) Pensions				
2	वस्तू व सेवा यावरील खर्च	737.95	2. Purchase of goods & services				
3	परिरक्षण	241.15	3. Maintenance				
4	व्याज	576.60	4. Interest				
5	भाडे	0.00	5. Rent				
6	वजा-इम्प्युटेड इरिगेशन सबसिडी	5,669.90	6. Less : imputed Subsidy @				
7	घसारा		7. Consumption of fixed capital				
8	नफा	0.00	8. Profits				
9	एकूण	452.91	9.Total			452.91	Total

आधार:- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source:- Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai.

Note : In System of National Accounts , irrigation losses are treated as subsidy

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.15

28. लोकवित्त/
तक्ता क्रमांक /
सर्वसाधारण शासनाचा भांडवली वित्तीय लेखा /
(2016-

	खर्च (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Expenditure (1)
1	साठ्यांतील बदल	3.93	1. Changes in Stocks
	१.१ राज्य प्रशासन	3.93	1.1. Government administration
	१.२ शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम	0.00	1.2. Departmental enterprises
2	एकूण स्थिर भांडवली निर्मिती	16,233.31	2. Gross fixed capital formation
	२.१ राज्य प्रशासन	15,140.61	2.1. Government administration
	(ए) इमारती व बांधकामे	13,865.52	(a) Buildings & Construction
	(बी) यंत्रसामग्री व साधनसामग्री	1,275.09	(b) Machinery & equipment
	२.२ शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम	1,092.70	2.2. Departmental enterprises
	(ए) इमारती व बांधकामे	1,006.86	(a) Buildings & Construction
	(बी) यंत्रसामग्री व साधनसामग्री	85.84	(b) Machinery & equipment
3	भौतिक मालमत्तेची निव्वळ खरेदी	(-) 286.68	3. Net purchase of physical assets
	३.१ जुनी मालमत्ता	0.00	3.1. Second-hand assets
	(ए) इमारती व बांधकामे		(a) Buildings and construction
	(बी) शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम		(b) Departmental enterprises
	३.२ जमीन	(-) 286.68	3.2. Land
	(ए) राज्य प्रशासन	(-) 286.68	(a) Government administration
	(बी) शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम	0.00	(b) Departmental enterprises
4	हस्तांतरित भांडवली रकमा	11,065.12	4. Capital transfers
	एकूण	27,015.68	Total

आधार:- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

PUBLIC FINANCE**TABLE No.28.15****Capital Finance Account of General Government
-17)**

(₹ कोटीत / ₹ In Crores)

	जमा (4)	प्रत्यक्ष Actuals (5)	Receipts (4)
1	चालू खात्यावरील अधिक्त्य	(-) 4,185.99	1. Surplus on current account
2	घसारा		2. Consumption of fixed capital
3	घेतलेली निव्वळ कर्जे	37,916.18	3. Net borrowings
4	इतर दायित्वे	(-) 6,714.49	4. Other liabilities
	४.१. अर्थसंकल्पाव्यतिरिक्त जमा	(-) 5,351.08	4.1. Extra Budgetary receipts
	४.२. वजा-वित्तिय संपत्तीतील निव्वळ खरेदी	1,363.41	4.2. Less: Net purchase of financial assets
	एकूण	27,015.70	Total

Source:- Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai.

२८. लोकवित्त/
तक्ता क्रमांक /
वस्तू, सेवा हस्तांतरित रकमा यांचे व्यवहार-राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा/
(2016-

वाव	Actuals	Expenditure
(1)	(2)	(1)
१. एकूण भांडवल निर्मिती	16,237.24	1. Gross capital formation
१.१ राज्य प्रशासा (नवीन)	15,144.54	1.1 Government administration (New outlay)
१.१.१ इमारती व बांधकामे	13,865.52	1.1.1 Building & Construction
१.१.२ यंत्रसामग्री व साधासामग्री	1,275.09	1.1.2 Machinery and equipment
१.१.३ साठ्यातील निव्वळ वाढ	3.93	1.1.3 Net increase in stocks
१.२ वाणिज्यिक उपक्रम (नवीन)	1,092.70	1.2 Departmental Enterprises (New outlay)
१.२.१ इमारती व बांधकामे	1,006.86	1.2.1 Building & Construction
१.२.२ यंत्रसामग्री व साधासामग्री	85.84	1.2.2 Machinery and equipment
१.२.३ साठ्यातील निव्वळ वाढ	0.00	1.2.3 Net increase in stocks
२. हस्तांतरित भांडवली रकमा	10,778.44	2. Capital transfers
२.१ इतरांस भांडवली अनदाने	11,065.12	2.1 Capital grants to others
२.२ भौतिक मालमत्तेची निव्वळ खरेदी	(-) 286.68	2.4 Net purchase of physical assets
एकूण	27,015.68	Total

आधार:- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

२८. लोकवित्त
तक्ता क्रमांक /
लेखा - ३ बी/
शासनाच्या वित्तीय संपत्तीतील बदल : राज्य प्रशासनाच्या व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा /
(2016-

जावक	प्रत्यक्ष	Outgoings
(1)	Actuals	(1)
(1)	(2)	(1)
१ भाग भांडवलात केलेली गुंतवणूक (ए/ शासकीय उपक्रमांत / इतर उपक्रमांत)	1,363.40	1. Investment in shares (a) Of Government concerns / Of others
२ कर्जे व आगाऊ रकमा	6,277.21	2. Loans and advances
एकूण	7,640.61	Total

आधार:- महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २०१८-१९

PUBLIC FINANCE**Table No. 28.16****Transaction in Goods, Services and Transfers- Capital Account of Govt. ADM. & Dept. Commercial Undertaking
-17)**

(₹ कोटीत / ₹ In Crores)

बाब (3)	Actuals (4)	Receipt (3)
१. एकूण बचत	(-) 4,185.99	1. Gross savings
१.१ राज्य प्रशासनाच्या महसुली लेख्यातील बचत	(-) 4,185.99	1.1 Saving on current account of Govt. Administration
१.२ शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमातील घसान्यासाठी तरतूद	0.00	1.2 Depreciation provision of departmental commercial undertaking
२. भांडवली स्वरूपाच्या इतर रकमा	0.00	2. Other receipts of capital nature
३. शिल्लक: वस्तू सेवा व हस्तांतरित रकमांच्या सर्व व्यवहारातील तूट	31,201.67	3. Balance : deficit on all transaction in goods & services and transfers
एकूण	27,015.68	Total

Source:- Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai.

PUBLIC FINANCE**TABLE No.28.17****Account - 3 B****Changes in Financial Assets: Capital Account of Govt.ADM. & Dept. Commercial Undertakings
-17)**

(₹ कोटीत / ₹ In Crores)

आवक (4)	प्रत्यक्ष Actuals (5)	Incomings (4)
१. कर्जे व आगाऊ रकमा यांची परतफेड	1,745.58	4. Repayment of loans and advances
२. शिल्लक : वित्तीय संपत्तीतील निव्वळ वाढ	5,895.03	5. Balance : Net increase in financial assets
एकूण	7,640.61	Total

Source : Maharashtra State Budget Publication ,2018-19

28. लोकवित्त/
तक्ता क्रमांक /

शासनाच्या वित्तीय दायित्वातील बदल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा /
(2016-

	जावक (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Outgoings (1)
1	सरकारी ऋणांची परतफेड	11,886.89	1. Repayment of public debt.
1.1	राज्य शासनाचे देशांतर्गत ऋण	10,917.34	1.1. Internal debt. Of the State Government.
1.2	केंद्र सरकारकडून कर्जे व आगाऊ रकमा	969.55	1.2. Loans and advances from the Central Government.
2	शिल्लक : वित्तीय दायित्वातील वाढ	45,928.76	2. Balance : Net increase in financial liabilities
	एकूण	57,815.65	Total

आधार:- महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २०१८-१९

टिप : आकडे संक्षिप्तात असल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.

28. लोकवित्त /
तक्ता क्रमांक /

रोख रकमा व भांडवल यांचा ताळमेळ : राज्य प्रशासनाच्या व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा लेखा /
(2016-

	जावक (1)	प्रत्यक्ष Actuals	Outgoings (1)
१	शिल्लक : वस्तू व सेवा यांच्या सर्व व्यवहारातील तूट (लेखा ३ ए ची संतुलन करणारी बाब)	31,201.67	1. Deficit on all transactions in goods and services (Balancing item in Accounts 3-A).
२	शिल्लक : वित्तीय संपत्तीतील निव्वळ वाढ (लेखा ३ बी ची संतुलन करणारी बाब)	5,895.03	2. Net increase in financial assets. (Balancing item in Accounts 3-B)
३	रोख शिल्लकीतील वाढ		3. Increase in cash balance
	एकूण	37,096.70	Total

आधार:- महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २०१८-१९

PUBLIC FINANCE**TABLE No.28.18****Changing in Financial Liabilities: Capital Account of Govt.ADM. & Dept. Commercial Undertakings
-17)**

(₹ कोटीत / ₹ In Crores)

	आवक (4)	प्रत्यक्ष Actuals (5)	Incomings (4)
1	सरकारी ऋण	48,663.49	1. Public debt.
1.1	राज्य शासनाचे देशांतर्गत ऋण	47,709.67	1.1. Internal debt. Of the State Government
1.2	केंद्र सरकारकडून कर्जे व आगाऊ रकमा	626.82	1.2. Loans and advances from the Central Government.
2	आंतर राज्यीय तडजोड (निव्वळ)	0.00	2. Inter-State settlement (net)
3	अल्पबचत, भविष्य निर्वाह निधी इत्यादी (निव्वळ)*	11,927.59	3. Interest bearing obligations*
4	रोख शिल्लक गुंतवणूक लेखा (निव्वळ)		4. Cash balance investment account (net)
5	इतर ऋण (निव्वळ)	(-) 2,448.43	5. Other debts (net)
	एकूण	57,815.65	Total

Source : Maharashtra State Budget Publication (Budget in Brief) 2018-19

Note :Figures may not tally due to rounding

* Includes Provident Fund, Reserve Fund & Deposits Bearing Interest (net)

PUBLIC FINANCE**TABLE No.28.19****Cash and Capital Reconciliation: Account of Govt.ADM. & Dept. Commercial Undertakings
-17)**

(₹ कोटीत / ₹ In Crores)

	आवक (3)	प्रत्यक्ष Actuals (4)	Incomings (3)
५.	शिल्लक : वित्तीय दायित्वातील निव्वळ वाढ (लेखा ३ सी ची संतुलन करणारी बाब)	45,928.76	5. Net increase in financial Liabilities. (Balancing item in Accounts 3-C)
६.	रोख शिल्लकीतील घट	(-) 8,832.06	6. Decrease in cash balance
	एकूण	37,096.70	Total

Source : Maharashtra State Budget Publication , 2018-19

२९. किंमती आणि निर्देशांक

२९.१ या विभागात शेतीमाल, इतर आवश्यक वस्तू, सोने व चांदी यांच्या किंमती, अखिल भारतीय घाऊक किंमतीचा निर्देशांक, कामगार शेतमजूर व अश्रमिक कर्मचारी यांचे करिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक, नागरी व ग्रामीण विभागातील किरकोळ किंमतीचे निर्देशांक यासंबंधीची माहिती दिली आहे.

२९.२ भारत सरकारचे आर्थिक सल्लागार यांच्या कार्यालयातर्फे प्रसिध्द होणाऱ्या “अर्पेडिक्स टु इन्डेक्स नंबर ऑफ होलसेल प्राईजेस इन इंडिया” सुधारित मालिका, ह्या प्रकाशनात निर्देशांक तयार करण्याच्या पध्दतीबाबत सविस्तर माहिती दिली आहे. शकामगार आयुक्त महाराष्ट्र शासन, प्रसिध्द करीत असलेल्या लेबर गॅझेटच्या प्रकाशनाच्या डिसेंबर १९६५ च्या अंकात मुंबई व सोलापूर केंद्रांसाठी तयार करावयाच्या नवीन निर्देशांकांच्या व्याप्ती व पध्दतीबाबतची सविस्तर माहिती दिली आहे; तर जळगाव व नागपूर केंद्रांसाठी ती माहिती जानेवारी १९६६ च्या अंकात दिली आहे. शपुणे केंद्रासंबंधीची माहिती ऑगस्ट १९६५ च्या अंकात व नांदेड व औरंगाबाद केंद्राविषयीची माहिती मार्च १९६६ च्या अंकात दिली आहे. “इंडियन लेबर जर्नल, खंड ५ अंक ११ ” ह्या प्रकाशनात निर्देशांक तयार करण्याची पध्दत व त्याची व्याप्ती ह्या बदल सविस्तर माहिती दिलेली आहे. केंद्रीय सांख्यिकी संघटना श्रमिकेत्तर कामगारांचे ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक तयार करते. त्यासाठी १९६० हे पायाभूत वर्ष घेतले आहे. महाराष्ट्रात वृहन्मुंबई, पुणे व नागपूर ह्या केंद्रांसाठी निर्देशांक तयार केले आहेत. केंद्रीय सांख्यिकी संघटनेने प्रसिध्द केलेल्या “मंथली अँबस्ट्रॅक्ट ऑफ स्टॅटिस्टिक्स” ह्या प्रकाशनाच्या ऑगस्ट १९६६ च्या अंकात निर्देशांक तयार करावयाची पध्दत व व्याप्ती ह्यासंबंधी स्पष्टीकरण दिले आहे. “महाराष्ट्र अर्थ व सांख्यिकी त्रैमासिक पत्रिका” ह्या प्रकाशनाच्या ऑक्टोबर-डिसेंबर १९७९ च्या अंकात निर्देशांक काढण्याची पध्दत प्रसिध्द केली आहे.

29. PRICES AND INDICES

29.1. Information on prices of agricultural and other commodities gold and silver, All-India wholesale price index number, consumer price index numbers for workers, agricultural labour and non-manual employees and retail price index numbers for urban and rural Maharashtra is given in this section.

29.2. The details of the method of construction of the index is given in the “Appendix to index number of wholesale prices in India” revised series, issued by the office of the Economic Adviser to the Government of India. The details, regarding the scope and method of compilation of the new index for Mumbai and Solapur are given in December 1965 issue, for Jalgaon and Nagpur in January 1966 issue, for Pune in August 1965 issue and for Nanded and Aurangabad in March 1966 issue, of the Labour Gazette issued by the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra. The details of the method of construction and scope of the index is given in Indian Labour Journal, Vol. V, No. II. Consumer price index number for non-manual employees is compiled by the Central Statistical Organisation. The year 1960 is adopted as base. For Maharashtra, index is worked out for Brihan Mumbai, Pune and Nagpur centres. The method and scope of the index is explained in ‘Monthly Abstract of Statistics. August 1966’ published by the Central Statistical Organisation. The methodology has been published in the ‘October-December 1979 issue’ of the Maharashtra Quarterly Bulletin of Economics and Statistics.

२९. किंमती निर्देशांक /
तक्ता क्रमांक/
मुंबई बाजारातील काही शेती व इतर आवश्यक वस्तूंच्या घाऊक किंमती /
(२०१६-

वस्तू	जात	एप्रिल April	मे May	जून June	जुलै July	ऑगस्ट August	सप्टेंबर September
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
बाजरी	खानदेश नं. १ / २	1,933	1,933	1,999.5	2,071.5	2,075	2,250
कडधान्ये :							
उडीद	खानदेश	12,766.5	12,767	14,915	14,521	14,060	11,267.5
मूग	हिरवा /चिनाई	8,656	8,656	8,026.5	7,430.5	7,281	5,900
मसूर	जाडी	6,448	6,448	6,449.5	6,470.5	6,658	6,272
तूर	पांढरी	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
हरभरा	पिवळा	7,344	7,344	7,907	8,628	10,193.5	10,365.5
चवळी	पांढरी	5,875	5,875	6,215	6,238	6,279	5,670
राजमा		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
डाळी :							
हरभरा डाळ		6,612.5	6,613	7,380.5	7,995.5	10,055.5	9,803
तूर डाळ		11,575	11,575	11,642	11,461	11,307.5	8,204
तेलबिया :							
शेंगदाणा	जाडी	7,762.5	7,763	7,884.5	8,000	7,708	8,350
एरंडी		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
जवस		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
तेले :							
शेंगदाणा तेल	तयार	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
एरंडेल तेल		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
जवस तेल		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
खोबरेल तेल	पांढरे	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
पेंड :							
शेंगदाणा पेंड		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
जवस पेंड		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
गूळ	कोल्हापूर नं २/१	3,289	3,289	3,646	4,000	3,837.5	3,997
साखर	एम - ३०/एस ३०-	3,670	3,670	3,662.5	3,729	3,732	3,727.5
गहू		2,896	2,896	2,975	2,826.5	2,901	2,925
ज्वारी		2,200	2,200	2,286	2,204.5	2,276.5	2,350
भुईमुग		3,858	3,858	4,301.5	4,065	4,076	4,255.5
सूर्यफूल		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
दूध		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
लोणी		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
मिरची	घाटी / ब्याडगी / मद्रास /संकेश्वर	15,568	15,568	15,500	15,499.5	15,000	18,000
हळद		8,000	8,000	8,000	8,000	8,000	6,565
सुंठ		11,500	11,500	11,500	11,500	10,000	14,000
आले		2,286	2,286	2,826.5	3,284.5	3,369	2,019
बटाटे		1,265	1,265	1,428.5	1,517	1,543	1,290.5
कांदे		866.5	867	778.5	737	870.5	551.5

PRICES AND INDICES

TABLE NO. 29.1

Wholesale Prices of Certain Agricultural and Other Essential Commodities at Mumbai Market

-17)

(प्रती क्विंटल महिना अखेरच्या किंमती ₹) (Month end Prices in ₹ per quintal)

ऑक्टोबर October (9)	नोव्हेंबर November (10)	डिसेंबर December (11)	जानेवारी January (12)	फेब्रुवारी February (13)	मार्च March (14)	Variety (2)	Commodity (1)
2,250	2,049	2,025	2,118	2,000	2,000	Khandesh No.1/2	Bajari
Pulses:							
9,824.5	8,988	7,996	7,974	7,629	6,744	Khandesh	Udid
6,283.5	6,378	6,496	6,430	6,359	6,282	Green /Chinai	Moong
6,300	5,950	5,733	5,164	5,250	5,028	Bold	Masur
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	White	Tur
11,651.5	11,854	11,590	10,088	8,931	8,102	Yellow	Gram
6,167	6,344	6,840	6,474	6,566	6,744	White	Chavali
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Rajma
Dals:							
11,585	12,140	12,200	9,678	7,854	6,906		Gram dal
8,835	9,034	7,998	6,848	6,275	6,044		Turdal
Oil Seeds:							
8,920.5	8,168	7,850	7,994	8,050	7,746	Bold	Groundnut
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Castor seed
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Linseed
Oils:							
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Groundnut oil
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Castor Oil
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Linseed Oil
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	White	Copra Oil
Cakes:							
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Groundnut cake
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Linseed cake
4,018	3,833	3,872	3,844	4,161	3,635	Kolhapur No.1/2	Gur
3,711	3,750	3,651	3,908.5	4,045	4,098	M-30/S-30	Sugar
2,925	2,777	3,111	3,008	2,600	2,600		Wheat
2,452	2,234	2,566	2,472	2,200	2,200		Jowar
4,461.5	4,500	4,602	5,404	5,767	5,783		Groundnut
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Sunflower
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Milk
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Butter
12,958	12500	11,388	11300	12,500	12,417	Ghati/Bedgi/ Madras/Sankeshwar	Chillies
8,000	8,000	8,000	8000	8,000	8,000		Turmeric
14,163	15,000	14,852	12940	10,159	8,000		Sunth
2,030.5	1,888	1,955	1944	1,892	1,846		Ginger
1,239.5	1,182	646	652	758	792		Potatoes
629	749	773	715	684	640		Onions

तक्ता क्रमांक /

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
भाज्या :							
कोबी		540	540	853.5	1,926.5	2,028	422.5
वांगी		1,472	1,472	1,049.5	1,669	1,341	1,023
गवार		3,498	3,498	3,247.5	4,630.5	3,865	1,873
भेंडी		2,156	2,156	2,211	2,792	2,218	8,472.5
कच्ची केळी (१०० किलो)		1,012	1,012	1,103.5	1,100	1,106.5	1,100
कोंबड्या व बदके (प्रत्येक पक्षी)							
बदके		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
अंडी :		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
मटण		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
मासे		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
खोबरे (१०० किलो)		12,000	12,000	12,000	9,000	8,458	9,113
नारळ (०००)		1,155.5	1,156	1,150	1,150	1,056	1,263
कापूस		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.

टीप - N.A. - उपलब्ध नाही /

आधार : मुंबई कृषि उत्पन्न बाजार समिती, मुंबई /

TABLE NO. 29.1-contd.

(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	(1)
							Vegetables:
565	523	426	362	356	388		Cabbage
1,476.5	669	514	790	702	760		Brinjals
2,872.5	1,950	2,815	3,506	3,269	3,782		Gawar
1,707	1,738	2,385	2,430	1,880	1,992		Bhendi
1,100	1,100	1,077	1,180	1,100	1,100		Raw banana
							Poultry (per Bird)
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Duck
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Eggs:
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Mutton
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Fish
12,103.5	10,720	9,537	9,260	13,159	11,000		Copra (100 kg)
1,400	5,000	1,400	1,420	1,877	1,850		Coconut ('000)
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Cotton

Not available

Source : Mumbai Agricultural Produce Market Committee, Mumbai

29. किंमती आणि निर्देशांक /
तक्ता क्रमांक /
वस्तूंचा गट व उपगटवार अखिल भारतीय घाऊक किंमतींचा निर्देशांक (नविन मालिका) /
(2016-

गट आणि उपगट (1)	भार Weight (2)	आर्थिक वर्षाची सरासरी Financial year Average (3)	मासिक सरासरी /				
			एप्रिल April (4)	मे May (5)	जून June (6)	जुलै July (7)	ऑगस्ट August (8)
सर्व वस्तू	100	111.62	109.00	110.40	111.70	111.80	111.20
(१) मूलभूत वस्तू	22.62	128.85	126.10	128.80	132.00	131.80	131.40
(अ) अन्न गट	15.26	140.33	137.80	140.90	144.00	144.50	142.60
(अ) अन्न धान्ये (१ + २)	3.46	151.95	143.50	147.00	150.60	154.80	153.60
(१) धान्ये	2.82	142.72	135.20	137.50	139.90	141.80	142.20
(२) डाळी	0.64	192.80	180.40	189.10	197.90	212.20	203.90
(ब) भाजीपाला व फळे	3.48	138.68	136.60	144.60	157.00	155.40	149.80
(क) दूध व दुधाचे पदार्थ	4.44	134.33	131.90	132.10	133.40	134.20	134.40
(ड) मांस, मासे व अंडी	2.40	132.98	136.30	137.80	135.30	133.20	129.70
(इ) मसाले व मसाल्याचे पदार्थ	0.53	140.50	140.10	142.00	142.20	142.40	145.90
(फ) इतर अन्न पदार्थ	0.95	150.48	150.90	153.40	145.80	145.70	144.80
(ब) अन्नधान्येतर पदार्थ	4.12	122.18	121.40	120.90	124.20	126.50	125.10
(अ) तंतू	0.84	117.13	103.70	106.90	116.80	126.10	122.90
(अ) तेल बियाणे	1.12	136.03	142.00	141.90	144.20	144.40	143.10
(क) इतर अन्नधान्येतर पदार्थ	1.96	114.86	115.20	113.60	116.10	117.10	114.80
(ड) पशुसंवर्धन	0.20	137.38	140.10	133.10	121.70	120.90	134.30
(क) खनिजे	0.83	113.05	104.30	110.70	118.70	95.80	128.10
(ड) कच्चे तेल व नैसर्गिक गॅस	2.41	73.14	68.10	72.10	73.90	72.30	72.70
(२) इंधन, शक्ती, दिवाबत्ती व वंगण	13.15	86.28	78.30	81.30	85.20	84.70	81.10
(अ) कोळसा (खाणीतील)	2.14	108.95	106.40	106.30	107.00	107.00	107.00
(ब) खनिजे तेले	7.95	73.29	61.90	66.50	72.50	71.80	65.70
(क) विद्युत	3.06	104.15	101.10	102.20	102.80	102.70	103.20
(३) उत्पादित पक्का माल	64.23	110.71	109.20	109.80	110.00	110.30	110.20
(अ) अन्न पदार्थ	9.12	125.38	120.00	121.40	122.90	124.30	125.00
(ब) पेय द्रव्य	0.91	116.08	115.50	115.70	115.10	115.40	115.40
(क) तंबाखू, तंबाखूचे पदार्थ	0.51	141.60	142.70	140.40	141.30	139.40	140.90
(ड) कापड	4.88	111.18	109.50	110.00	110.20	111.30	112.20
(इ) परिधान करण्याचे वस्त्र उत्पादन	0.81	131.04	127.00	129.30	130.80	129.80	129.90
(फ) चामडे, चामड्याच्या वस्तू	0.54	122.58	123.70	125.00	123.80	123.80	123.30
(ग) लाकूड, लाकडाच्या वस्तू	0.77	129.80	129.80	129.50	128.30	129.90	130.70
(ह) कागद आणि कागदाच्या वस्तू	1.11	113.64	112.30	112.70	113.20	113.30	113.10
(ई) छपाई व मुद्रित माध्यमांचे पुनरुत्पादन	0.68	141.06	139.30	140.00	138.10	141.20	139.20
(ज) रसायने व रसायनिक पदार्थ	6.47	110.99	111.50	111.70	111.30	111.70	110.70
(अ) औषध, वैद्यकीय रसायने व जैविक उत्पादने	1.99	119.74	118.40	118.00	120.50	120.20	120.10
(ग) रबर व प्लॅस्टिकच्या वस्तू	2.30	107.46	107.40	106.60	107.00	106.80	106.70
(म) अधातू खनिजे पदार्थ	3.20	109.83	109.20	110.20	110.70	110.70	110.00
(न) मूलभूत धातू, मिश्रधातू व धातूच्या वस्तू	9.65	91.13	89.90	90.20	89.60	88.70	87.80
(उ) संरचनात्मक धातू उत्पादने यंत्रसामग्री हे उपकरण वगळून	3.15	105.08	103.70	104.20	104.20	104.00	103.40
(प) संगणक, विद्युत व नैत्रेन्द्रियसंबंधीत उपकरणांचे उत्पादन	2.01	108.33	107.40	107.20	108.40	108.30	108.80
(ब) विद्युत सामग्रीचे उत्पादन	2.93	108.15	108.60	108.30	107.60	108.80	108.00
(र) यंत्रसामग्री व यांत्रिक अवजारे	4.79	107.88	107.80	107.70	108.00	107.80	107.50
(स) मोटार वाहने, ट्रेलर्स व सेमीट्रेलर्स उत्पादने	4.97	110.43	110.10	110.40	110.90	110.60	110.80
(ट) परिवहन सामग्री व सुटे भाग	1.65	107.72	104.10	104.70	106.70	105.50	107.80
(फ) फर्निचर उत्पादने	0.73	114.13	112.20	114.40	112.50	112.90	113.10
(ई) उत्पादन करणारे इतर संकरीत उद्योग	1.06	119.71	113.80	126.40	121.00	127.90	126.00
सर्व वस्तू	24.38	134.73	131.10	133.60	136.10	137.00	136.00

आधार : आर्थिक सल्लागार, वाणिज्य व उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली/.

PRICES AND INDICES

TABLE NO. 29.2

All India Index Numbers of Wholesale Prices by Groups and Sub-groups of Commodities (New Series)

-17)

(पायाभूत वर्ष २०११-१२/ Base year 2011-12)

Monthly Average							Groups and Sub-Groups (1)
सप्टेंबर	ऑक्टोबर	नोव्हेंबर	डिसेंबर	जानेवारी	फेब्रुवारी	मार्च	
September	October	November	December	January	February	March	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	
111.40	111.50	111.90	111.70	112.60	113.00	113.20	All Commodities
130.60	129.10	128.80	126.80	126.70	127.00	127.10	(I) Primary Articles
141.90	141.90	142.00	137.60	136.50	136.60	137.60	(A) Food Group
153.00	155.20	158.20	157.50	153.00	150.20	146.80	(a) Food grains (1+2)
142.60	142.70	145.50	146.70	146.30	147.00	145.20	(i) Cereals
198.70	210.60	214.50	205.20	182.70	164.40	154.00	(ii) Pulses
148.70	145.50	139.90	120.50	117.50	120.60	128.00	(b) Fruits & vegetables
134.60	134.80	134.70	135.00	135.00	135.40	136.50	(c) Milk and Milk Products
127.90	128.50	131.20	132.00	134.70	135.00	134.20	(d) Eggs, Fish & Meat
144.60	142.00	140.80	140.60	141.80	135.30	128.30	(e) Condiments & Spices
144.70	147.90	152.30	153.10	154.30	155.80	157.00	(f) Other food articles
123.00	120.00	117.70	119.40	122.20	123.90	121.90	(B) Non food Articles
119.30	115.00	112.30	113.40	121.30	123.00	124.90	(a) Fibres
139.70	131.40	128.00	130.00	130.10	128.80	128.70	(b) Oil seeds
113.50	113.80	113.50	114.20	115.00	116.50	115.00	(c) Other Non food articles
138.50	137.60	125.10	135.10	152.20	171.00	139.00	(d) Floriculture
128.60	105.20	110.80	113.80	113.10	112.70	114.80	(C) Mineral
72.70	71.30	70.50	75.70	77.30	77.00	74.10	(D) Crude Petroleum & Natural Gas
83.20	84.60	87.30	88.40	93.10	94.50	93.60	(II) Fuel, Power, Light & Lubricants
107.00	107.00	107.00	107.00	113.50	115.90	116.30	(a) Coal Mining
68.90	71.20	74.80	76.60	81.90	83.80	83.90	(b) Mineral oils
103.80	103.90	105.90	106.20	107.90	107.40	102.70	(c) Electricity
110.40	110.80	111.00	111.10	111.60	111.80	112.30	(III) Manufactured Products
125.90	126.70	127.30	127.70	128.00	128.00	127.30	(a) Food Products
115.80	115.90	116.30	117.00	116.00	116.90	117.40	(b) Beverages
142.80	140.60	142.10	142.80	142.90	141.10	142.20	(c) Tobacco
112.10	110.80	110.80	110.90	111.40	112.00	112.90	(d) Textiles
131.70	131.10	131.00	132.50	134.20	132.10	133.10	(e) Wearing Apparel
123.90	123.10	122.30	120.50	120.80	120.40	120.40	(f) Leather & leather Products
131.80	128.50	128.70	129.60	130.10	130.70	130.00	(g) Wood & wood products
112.20	112.90	114.80	114.40	114.50	114.60	115.70	(h) Paper & paper products
141.40	141.20	140.30	141.90	143.50	143.10	143.50	(i) Printing and Reproduction of Recorded Media
110.30	110.30	110.50	110.20	110.70	111.30	111.70	(j) Chemical & chemical products
118.70	119.80	119.50	119.70	119.50	121.10	121.40	(k) Pharmaceuticals ,Medicinal ,Chemical & Botanical Products
106.50	106.90	107.80	107.90	108.30	108.80	108.80	(l) Rubber & plastic products
110.90	110.30	109.90	108.90	108.90	108.90	109.30	(m) Non metallic Mineral products
88.70	91.00	91.90	92.70	93.70	93.70	95.60	(n) Basic Metal, alloys & metal products
104.20	105.10	103.70	105.60	106.80	107.60	108.50	(o) Fabricated metal products except machinery equipment
108.50	108.50	108.70	108.20	109.20	108.80	108.00	(p) Computer,Electronic and optical products
108.20	107.90	107.80	108.30	108.30	108.00	108.00	(q) Electrical equipment
107.40	107.90	107.50	108.30	108.10	108.20	108.30	(r) Machinery & equipment
110.50	110.60	110.30	110.10	110.00	110.20	110.70	(s) Motor vehicles,Trailers & Semi-trailers
107.90	107.90	108.70	109.30	110.40	109.70	109.90	(t) Other Transports Equipment
112.90	114.90	115.50	113.60	115.10	115.90	116.50	(u) Furniture
122.90	123.70	118.20	112.60	115.00	114.10	114.90	(v) Other Misc. Manufacturing Industries
135.90	136.20	136.50	133.90	133.30	133.40	133.70	Food Index

Source : Office of the Economic Advisor, Ministry of commerce & Industry, Government of India, New Delhi

29. किंमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.3

राज्यातील निवडक केंद्रामधील कामगारांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक

Consumer Price Index Number for the Working Class of selected Centre in the State
(2016-17)

(पायाभूत वर्ष / Base year 2001= 100)

महिना वर्ष Month and Year	अन्न गट Food	पान, सुपारी तंबाखू इ. Pan,Supari, Tobacco, etc.	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and Light	घरभाडे House Rent	कापड व बिछाना Clothing and Bedding	संकरित Miscella- neous	ग्राहक किंमतीचा निर्देशांक Consumer price Index
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
मुंबई / Mumbai							
2000-01	541	546	335	743	364	476	512
2010-11	191	171	188	158	144	167	178
2011-12	207	208	205	190	169	179	196
2012-13	232	229	252	202	180	197	218
2013-14	260	261	274	226	189	215	242
2014-15	284	285	300	252	193	229	262
2015-16	306	326	315	270	198	239	280
2016-17	312	342	312	277	203	248	286
एप्रिल / April 2016	310	340	318	274	202	242	284
मे / May 2016	322	340	319	274	202	242	290
जून / June 2016	326	340	317	274	202	244	292
जुलै / July 2016	332	338	314	277	202	244	295
ऑगस्ट / August 2016	318	338	314	277	202	248	290
सप्टेंबर / September 2016	311	338	312	277	203	250	286
ऑक्टोबर / October 2016	313	338	299	277	203	250	287
नोव्हेंबर / November 2016	309	338	311	277	203	250	285
डिसेंबर / December 2016	302	345	305	277	203	251	282
जानेवारी / January 2017	299	345	307	281	203	252	281
फेब्रुवारी / February 2017	299	345	314	281	203	251	282
मार्च / March 2017	302	353	314	281	203	252	283
पुणे / Pune							
2000-01	513	668	682	589	319	500	501
2010-11	203	169	161	183	162	171	185
2011-12	226	207	178	198	185	185	204
2012-13	247	239	203	203	200	204	221
2013-14	280	266	214	211	213	219	242
2014-15	299	298	229	219	226	235	257
2015-16	316	310	232	225	229	244	269
2016-17	331	330	237	230	231	247	277
एप्रिल / April 2016	327	322	235	227	231	248	275
मे / May 2016	327	322	234	227	231	248	275
जून / June 2016	342	322	232	227	231	249	281
जुलै / July 2016	353	333	230	230	231	248	286
ऑगस्ट / August 2016	334	333	231	230	231	248	278
सप्टेंबर / September 2016	331	332	228	230	231	249	277
ऑक्टोबर / October 2016	336	334	232	230	231	250	280
नोव्हेंबर / November 2016	336	334	241	230	231	250	280
डिसेंबर / December 2016	325	334	251	230	231	250	276
जानेवारी / January 2017	324	334	242	232	231	241	273
फेब्रुवारी / February 2017	319	333	243	232	231	241	271
मार्च / March 2017	322	324	245	232	231	242	273

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.3 - Contd.

महिना वर्ष Month and Year	अन्न गट Food	पान, सुपारी तंबाखू इ. Pan,Supari, Tobacco, etc.	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and Light	घरभाडे House Rent	कापड व बिछाना Clothing and Bedding	संकरित Miscella- neous	ग्राहक किंमतीचा निर्देशांक Consumer price Index
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
सोलापूर / Solapur							
2000-01	451	614	388	681	339	509	466
2010-11	189	173	153	233	126	164	182
2011-12	214	187	178	254	151	176	204
2012-13	228	240	209	260	176	190	220
2013-14	260	281	231	267	202	209	246
2014-15	283	307	269	277	206	223	245
2015-16	306	365	290	286	213	231	284
2016-17	316	396	293	296	213	243	294
एप्रिल / April 2016	311	381	300	291	212	239	290
मे / May 2016	321	393	290	291	215	239	295
जून / June 2016	325	407	285	291	216	241	298
जुलै / July 2016	325	407	286	296	213	242	298
ऑगस्ट / August 2016	321	396	287	296	214	242	296
सप्टेंबर / September 2016	321	396	284	296	214	243	296
ऑक्टोबर / October 2016	318	396	288	296	214	244	295
नोव्हेंबर / November 2016	316	396	299	296	212	245	294
डिसेंबर / December 2016	317	396	302	296	212	245	295
जानेवारी / January 2017	310	396	299	300	212	245	292
फेब्रुवारी / February 2017	303	396	300	300	212	245	288
मार्च / March 2017	311	396	300	300	212	245	287
कोल्हापूर / Kolhapur							
2000-01	489	661	447	336	314	516	466
2010-11	191	187	199	198	147	167	184
2011-12	217	210	220	222	161	183	207
2012-13	236	266	262	236	180	197	226
2013-14	258	290	287	252	197	213	245
2014-15	262	335	308	267	203	228	255
2015-16	276	366	307	280	206	248	270
2016-17	288	376	324	300	208	255	281
एप्रिल / April 2016	282	373	307	289	207	251	274
मे / May 2016	283	373	307	289	207	250	275
जून / June 2016	295	373	306	289	207	251	280
जुलै / July 2016	303	373	303	302	207	251	286
ऑगस्ट / August 2016	293	373	304	302	207	251	281
सप्टेंबर / September 2016	298	375	305	302	207	252	284
ऑक्टोबर / October 2016	295	377	303	302	208	252	282
नोव्हेंबर / November 2016	292	377	312	302	208	252	282
डिसेंबर / December 2016	282	380	360	302	208	261	282
जानेवारी / January 2017	281	380	360	309	208	261	283
फेब्रुवारी / February 2017	278	380	355	309	208	261	281
मार्च / March 2017	283	380	360	309	208	262	284

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.3 - Contd.

महिना वर्ष Month and Year	अन्न गट Food	पान, सुपारी तंबाखू इ. Pan,Supari, Tobacco, etc.	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and Light	घरभाडे House Rent	कापड व बिछाना Clothing and Bedding	संकरित Miscella- neous	ग्राहक किंमतीचा निर्देशांक Consumer price Index
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
नाशिक / Nashik							
2000-01	461	594	497	658	342	480	477
2010-11	202	151	163	238	125	144	186
2011-12	216	190	182	273	153	165	208
2012-13	233	214	206	308	166	179	228
2013-14	258	237	216	320	176	188	244
2014-15	279	276	229	337	190	200	261
2015-16	289	309	233	358	195	209	274
2016-17	303	323	239	383	202	217	287
एप्रिल / April 2016	297	320	235	373	200	211	281
मे / May 2016	298	320	237	373	200	211	281
जून / June 2016	308	320	235	373	202	213	286
जुलै / July 2016	312	320	230	386	202	212	290
ऑगस्ट / August 2016	313	320	234	385	202	216	291
सप्टेंबर / September 2016	312	333	231	385	202	217	291
ऑक्टोबर / October 2016	310	322	233	385	202	219	291
नोव्हेंबर / November 2016	303	322	246	385	202	220	289
डिसेंबर / December 2016	301	322	246	385	202	220	288
जानेवारी / January 2017	300	324	244	389	202	222	289
फेब्रुवारी / February 2017	293	323	245	389	202	223	286
मार्च / March 2017	293	326	246	389	202	223	286
जळगाव / Jalgaon							
2000-01	477	691	401	266	294	534	449
2010-11	195	192	219	163	187	174	186
2011-12	218	227	237	181	206	190	206
2012-13	241	278	294	198	231	211	230
2013-14	262	336	324	218	243	228	251
2014-15	266	370	352	234	236	238	261
2015-16	378	388	343	263	237	244	272
2016-17	287	393	375	285	245	252	285
एप्रिल / April 2016	287	393	344	277	242	248	280
मे / May 2016	290	393	343	277	242	247	281
जून / June 2016	297	393	343	277	242	248	285
जुलै / July 2016	303	391	340	286	242	247	289
ऑगस्ट / August 2016	292	391	342	286	242	250	285
सप्टेंबर / September 2016	294	393	342	286	242	251	286
ऑक्टोबर / October 2016	290	394	338	286	248	253	285
नोव्हेंबर / November 2016	287	393	352	286	248	255	285
डिसेंबर / December 2016	274	393	436	286	248	257	285
जानेवारी / January 2017	272	392	436	292	248	257	286
फेब्रुवारी / February 2017	276	392	436	292	248	258	288
मार्च / March 2017	276	392	442	292	248	258	288

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.3 - Contd.

महिना वर्ष Month and Year	अन्न गट Food	पान, सुपारी तंबाखू इ. Pan,Supari, Tobacco, etc.	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and Light	घरभाडे House Rent	कापड व बिछाना Clothing and Bedding	संकरित Miscella- neous	ग्राहक किंमतीचा निर्देशांक Consumer price Index
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
अकोला / Akola							
2000-01	466	791	481	257	430	502	459
2010-11	170	157	232	186	127	161	175
2011-12	183	183	251	199	132	174	188
2012-13	210	224	315	209	164	196	216
2013-14	231	257	350	221	181	218	238
2014-15	220	284	388	238	189	228	243
2015-16	250	314	381	260	192	237	262
2016-17	268	330	424	284	196	252	282
एप्रिल / April 2016	255	323	389	275	194	246	270
मे / May 2016	256	324	389	275	194	247	271
जून / June 2016	267	324	389	275	194	248	276
जुलै / July 2016	278	324	384	286	194	247	282
ऑगस्ट / August 2016	274	324	385	286	194	246	280
सप्टेंबर / September 2016	278	331	386	286	194	254	284
ऑक्टोबर / October 2016	275	334	381	286	194	254	282
नोव्हेंबर / November 2016	280	334	397	286	194	254	286
डिसेंबर / December 2016	260	336	497	286	200	255	288
जानेवारी / January 2017	264	336	497	290	200	256	290
फेब्रुवारी / February 2017	260	337	497	290	200	256	288
मार्च / March 2017	265	338	498	290	200	257	291
नागपूर / Nagpur							
2000-01	439	708	437	726	289	486	469
2010-11	205	192	170	314	130	161	207
2011-12	215	240	190	344	146	173	224
2012-13	244	266	214	360	168	188	246
2013-14	280	285	223	375	181	198	268
2014-15	294	311	238	392	191	204	281
2015-16	317	347	243	411	196	210	298
2016-17	325	380	246	431	205	217	308
एप्रिल / April 2016	313	373	246	422	201	213	300
मे / May 2016	326	373	244	422	202	213	305
जून / June 2016	343	376	244	422	202	216	313
जुलै / July 2016	348	376	240	431	202	215	316
ऑगस्ट / August 2016	334	379	242	431	207	215	311
सप्टेंबर / September 2016	331	380	235	431	207	216	310
ऑक्टोबर / October 2016	335	380	240	431	207	217	312
नोव्हेंबर / November 2016	330	380	256	431	207	218	311
डिसेंबर / December 2016	312	384	252	431	207	220	303
जानेवारी / January 2017	310	383	246	438	207	3220	303
फेब्रुवारी / February 2017	309	383	250	438	207	220	303
मार्च / March 2017	309	395	251	438	207	222	304

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.3 - Contd.

महिना वर्ष Month and Year	अन्न गट Food	पान, सुपारी तंबाखू इ. Pan,Supari, Tobacco, etc.	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and Light	घरभाडे House Rent	कापड व बिछाना Clothing and Bedding	संकरित Miscella- neous	ग्राहक किंमतीचा निर्देशांक Consumer price Index
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
औरंगाबाद / Aurangabad							
2000-01	483	643	376	320	500	582	479
2010-11	188	203	217	196	161	158	183
2011-12	212	237	235	225	171	180	206
2012-13	239	284	290	265	189	194	234
2013-14	266	306	319	300	198	209	258
2014-15	276	356	347	327	187	224	273
2015-16	296	285	340	363	186	239	292
2016-17	303	405	375	395	195	254	308
एप्रिल / April 2016	309	400	343	382	186	244	303
मे / May 2016	312	400	342	382	186	244	304
जून / June 2016	321	401	342	382	186	247	308
जुलै / July 2016	323	401	343	395	186	247	312
ऑगस्ट / August 2016	313	404	345	395	186	248	308
सप्टेंबर / September 2016	315	404	345	395	210	253	312
ऑक्टोबर / October 2016	311	407	341	395	200	250	309
नोव्हेंबर / November 2016	294	407	352	395	200	262	306
डिसेंबर / December 2016	287	410	438	395	200	263	308
जानेवारी / January 2017	285	410	439	407	200	262	310
फेब्रुवारी / February 2017	280	410	439	407	200	263	308
मार्च / March 2017	282	410	436	407	200	263	309
नांदेड / Nanded							
2000-01	459	656	446	292	385	557	466
2010-11	187	192	211	314	143	165	200
2011-12	215	232	228	373	150	181	227
2012-13	232	267	272	417	164	201	251
2013-14	261	300	291	448	174	212	275
2014-15	270	329	319	482	165	228	289
2015-16	304	360	316	515	176	238	314
2016-17	318	388	341	548	174	254	331
एप्रिल / April 2016	318	377	319	530	172	240	324
मे / May 2016	319	377	314	530	173	249	326
जून / June 2016	327	377	314	530	173	249	330
जुलै / July 2016	328	377	314	541	173	250	332
ऑगस्ट / August 2016	320	377	316	541	174	254	329
सप्टेंबर / September 2016	322	385	316	541	174	255	330
ऑक्टोबर / October 2016	322	393	313	541	174	255	330
नोव्हेंबर / November 2016	327	393	324	541	174	258	334
डिसेंबर / December 2016	315	399	392	541	174	258	334
जानेवारी / January 2017	309	399	392	578	174	258	336
फेब्रुवारी / February 2017	305	399	391	578	174	258	334
मार्च / March 2017	304	399	390	578	174	260	334

आधार : कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Office of the Commissioner of Labour, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

29. किंमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.4

राज्यातील निवडक केंद्रामधील कामगारांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक (वार्षिक)

Consumer Price Indices Numbers for the Working Class of selected Centres in the State (Yearly)
(2016-17)

(पायाभूत वर्ष / Base year 2001= 100)

वर्ष Year (1)	अन्न Food (2)	संकरित Miscellaneous (3)	ग्राहक किंमती निर्देशांक C.P.Index (4)
केंद्र / Centre			
मुंबई / Mumbai			
2001	554	495	528
2011	204	176	192
2012	225	191	212
2013	260	215	242
2014	284	229	262
2015	301	238	276
2016	314	245	287
केंद्र / Centre			
सोलापूर / Solapur			
2001	449	524	471
2011	209	172	199
2012	225	187	216
2013	260	209	227
2014	283	223	245
2015	307	229	255
2016	316	241	270
केंद्र / Centre			
नागपूर / Nagpur			
2001	446	499	483
2011	212	170	220
2012	235	185	240
2013	279	198	268
2014	294	204	281
2015	319	209	298
2016	325	215	306
केंद्र / Centre			
पुणे / Pune			
2001	519	516	516
2011	221	182	200
2012	242	199	217
2013	280	219	242
2014	299	235	257
2015	312	242	266
2016	330	248	277
केंद्र / Centre			
नाशिक / Nashik			
2001	471	494	498
2011	215	160	204
2012	227	176	223
2013	258	188	244
2014	279	200	261
2015	288	208	271
2016	302	214	285

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.4 - Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)
केंद्र / Centre			
कोल्हापूर / Kolhapur			
2001	501	531	477
2011	211	178	201
2012	231	194	221
2013	257	213	245
2014	262	228	255
2015	272	245	266
2016	288	252	278
केंद्र / Centre			
अकोला / Akola			
2001	484	529	475
2011	179	170	184
2012	204	189	209
2013	230	218	238
2014	220	228	243
2015	251	233	261
2016	263	249	276
केंद्र / Centre			
जळगांव / Jalgaon			
2001	488	548	469
2011	214	186	202
2012	234	205	223
2013	262	228	251
2014	266	238	261
2015	273	242	268
2016	288	250	283
केंद्र / Centre			
नांदेड / Nanded			
2001	468	564	469
2011	208	176	220
2012	227	197	245
2013	261	212	275
2014	270	228	289
2015	296	236	308
2016	319	250	328
केंद्र / Centre			
औरंगाबाद / Aurangabad			
2001	488	609	495
2011	208	175	200
2012	231	191	226
2013	265	209	258
2014	276	224	273
2015	291	237	287
2016	306	249	305

आधार : कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Office of the Commissioner of Labour, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

29. किंमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.5
औद्योगिक कामगारांकरिता अखिल भारतीय ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक
All India Consumer Price Index Numbers for Industrial Workers
(2016-17)

(पायाभूत वर्ष / Base year 2001= 100)

वर्ष Year (1)	गट / Group		
	अन्न Food (2)	कापड Clothing (3)	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index (4)
2000-01	453	315	444
2001-02	466	514	463
2002-03	477	556	482
2003-04	495	338	500
2004-05	506	346	520
2005-06	527	355	542
2006-07	126	114	125
2007-08	136	118	133
2008-09	153	122	145
2009-10	176	128	163
2010-11	194	136	180
2011-12	206	155	195
2012-13	230	170	215
2013-14	259	181	236
2014-15	276	190	251
2015-16	293	198	265
2016-17	305	206	276

आधार:- श्रम मंत्रालय, श्रम केंद्र, भारत सरकार, सिमला.

Source:- Ministry of Labour Bureau, Government of India, Simla.

29. किंमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.6

महाराष्ट्र राज्यातील निवडक केंद्रातील महत्वाच्या शेतीमालाच्या घाऊक किंमती

Wholesale Prices of certain important agricultural commodities at selected centres in Maharashtra State (2016-17)

(प्रती क्विंटलची महिना अखेर असलेली घाऊक किंमत रुपयात)
(Month ending wholesale prices in Rs. per quintal)

अ.क्र. Sr. No.	वस्तू	बाजारपेठ	जात	जून June 2016	सप्टेंबर September 2016	डिसेंबर December 2016	मार्च March 2017	Variety	Market	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
1	गहू	आचलपूर		1852	1846	1950	1684		Achalpur	Wheat
		अहमदनगर		2062	1859	2108	1729		Ahmednagar	
		अहमदपूर	स्थानिक	1427	1424	1469	1492	Local	Ahmedpur	
		अखदाबालापूर	२१८९	1800	1800	1800	1754	2189	Akhadabalapur	
		अक्लूज	स्थानिक	2201	1651	1687	--	Local	Akluj	
		अकोला	शरबती	2152	2304	2643	2133	Sharbati	Akola	
		अकोले	२१८९	1788	1705	1720	1685	2189	Akole	
		अकोट	१४७	1761	1756	1879	1631	147	Akot	
		अमळनेर	स्थानिक	1911	1904	2045	1708	Local	Amalner	
		अमरावती	स्थानिक	2019	1996	2180	1876	Local	Amravati	
		अमरावती	१४७	1964	1950	2063	1831	147	Amravati	
		अंबाड (वाडी गोद्री)		1900	1921	2114	1864		Ambad (Wadi Godri)	
		अंजनगाव सुर्जी	स्थानिक	1713	1654	1811	1714	Local	Anjangaon Surji	
		औसा	२१८९	2567	2451	2289	1802	2189	Ausa	
		बालापूर	स्थानिक	1825	1675	1975	1825	Local	Balapur	
		बारामती	२१८९	1864	1902	1975	1904	2189	Baramati	
		बारामती	कल्याण सोना	1726	1737	1817	1593	Kalyan Sona	Baramati	
		बारशी - विराग	स्थानिक	2129	2191	--	--	Local	Barshi - Virag	
		बीड	संकरित	1884	1909	2222	1818	Hybrid	Beed	
		भोकर	---	1604	1693	1542	1599	---	Bhokar	
		भोकरदान	स्थानिक	1551	1588	1683	1565	Local	Bhokardan	
		भोकरदान	स्थानिक	1541	1569	--	1500	Local	Bhokardan-	
		पिंपळगाव							Pimpalgao	
		भूसावळ	स्थानिक	1658	1653	2000	1616	Local	Bhusaval	
		बुलढाणा	संकरित	1654	1681	1815	1659	Hybrid	Buldhana	
		चाळीसगांव	२१८९	1813	1587	1606	1647	2189	Chalisingaon	
		चिखळी	स्थानिक	1678	1697	1769	1568	Local	Chikhali	
		चोपडा	स्थानिक	1775	1744	1670	1660	Local	Chopda	
		देवला	२१८९	1680	1742	1976	1546	2189	Devala	
		धामनगांव रेल्वे	संकरित	1692	1732	1861	1544	Hybrid	Dhamangaon Railway	
		धुळे	स्थानिक	1808	1828	1922	1659	Local	Dhule	
		डिग्रस	स्थानिक	1823	1774	1737	1756	Local	Digras	
		दोंडाईचा	---	1832	1820	2026	1645	---	Dondaicha	
		दुधानी	२१८९	1951	1433	1550	1819	2189	Dudhani	
		गंगापूर	स्थानिक	1762	1808	1646	1674	Local	Gangapur	
		गंगापूर	संकरित	1844	2031	1771	1583	Hybrid	Gangapur	
		गेवराई	स्थानिक	2064	1961	2033	1622	Local	Gevrai	
		हिंगोली	शरबती	2234	2155	2312	--	Sharbati	Hingoli	
		जळगांव	२१८९	1808	1683	1950	1642	2189	Jalgaon	
		जळगांव	१४७	1883	1779	1800	1674	147	Jalgaon	
		जळगांव जामोद- आसलगांव	२१८९	1500	1680	1700	1600	2189	Jalgaon Jamod- Aasalgaon	
		जालना	१४७	1809	1829	1934	1625	147	Jalna	
		जामखेड	स्थानिक	1850	1850	2050	1794	Local	Jamkhed	
		जिंतूर	स्थानिक	1683	1734	1753	1699	Local	Jintur	
		कडा	स्थानिक	2067	1843	2300	1588	Local	Kada	
		कळंब (ओ एस)	२१८९	2058	1953	2148	1613	2189	Kalamb (Os)	
		करंजा	---	1855	1739	1943	1668	---	Karanja	

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.6 - Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
	खामगांव	स्थानिक		1797	1780	1928	1654	Local	Khamgaon	
	किले धारुर	पिवळा		2190	2000	2440	1596	Yellow	Kille Dharur	
	कोपरगांव	स्थानिक		1768	1691	1835	1654	Local	Kopargaon	
	कुर्डवाडी	स्थानिक		1781	1952	1565	1900	Local	Kurdwadi	
	लासलगाव	२१८९		1838	1879	1984	1648	2189	Lasalgaon	
	लातुर	२१८९		2198	2040	2355	1806	2189	Latur	
	लोनांद	२१८९		1810	1763	1960	1920	2189	Lonand	
	लोणार	स्थानिक		1826	1894	2100	1850	Local	Lonar	
	माजलगाव	पिवळा		1875	1787	1948	1637	Yellow	Majalgaon	
	मालेगाव	स्थानिक		1714	1764	1926	1618	Local	Malegaon	
	मलकापूर	स्थानिक		1866	1817	1988	1730	Local	Malkapur	
	मंगलवेढा	---		2120	2195	1919	1858	---	Mangalwedha	
	मंगरुलपीर	स्थानिक		1835	1710	1843	1726	Local	Mangrulpeer	
	मनमाड	स्थानिक		1663	1753	2020	1689	Local	Manmad	
	मोहोल	शरबती		1700	1700	3810	1863	Sharbati	Mohol	
	मोर्शी	---		1754	1714	1722	1838	---	Morshi	
	मुर्तीजापूर	स्थानिक		1629	1710	1714	1574	Local	Murtizapur	
	मुरुम	बंसी		2099	--	2401	1840	Bansi	Murum	
	नागपूर	स्थानिक		1822	1735	1922	1642	Local	Nagpur	
	नागपूर	शरबती		2700	2500	2691	2366	Sharbati	Nagpur	
	नांदुरा	---		1865	1886	1970	1820	---	Nandura	
	नंदूरबार	---		1669	1700	2090	1609	---	Nandurbar	
	नेर परासोपंत	संकरित		--	--	--	1600	Hybrid	Ner Parasopant	
	नेवासा	२१८९		1680	1617	2008	1624	2189	Newasa	
	पंढरपूर	२१८९		1866	--	1875	1714	2189	Pandharpur	
	परभणी	२१८९		--	--	--	1658	2189	Parbhani	
	पर्ली-वैजनाथ	---		1975	1350	1725	1574	---	Parli-Vaijnath	
	परतूर	२१८९		1981	1881	2047	1658	2189	Partur	
	पाथर्डी	२१८९		1771	1869	2021	1802	2189	Pathardi	
	पथरी	स्थानिक		2050	2121	2070	1577	Local	Pathari	
	फलटन	संकरित		1863	1808	1850	1719	Hybrid	Phaltan	
	पुणे	कल्याण सोना		2171	2277	2558	2250	Kalyan Sona	Pune	
	पुणे	शरबती		--	3650	3828	3650	Sharbati	Pune	
	रहाटा	---		1621	1453	1708	1565	---	Rahata	
	राहुरी-वंबोरी	---		1790	2178	2006	1617	---	Rahuri-Vambori	
	रामटेक	---		1717	--	1748	1533	---	Ramtek	
	रावेर	स्थानिक		1768	1729	2042	1578	Local	Raver	
	सैलू	---		1600	--	1951	1648	---	Sailu	
	सांगली	स्थानिक		2458	2459	2521	2384	Local	Sangli	
	संगमनेर	---		1822	1815	2014	1588	---	Sangamner	
	सावनेर	---		1670	1523	1623	1747	---	Savner	
	शहादा	---		1837	1774	1929	1596	---	Shahada	
	शेगाव	स्थानिक		1641	1599	1689	1750	Local	Shegaon	
	शेवगाव	२१८९		1909	1870	1950	1685	2189	Shevgaon	
	बोधेगाव	२१८९		1795	1725	1833	1715	2189	Bodhegaon	
	शिरपूर	स्थानिक		1789	1777	1998	1575	Local	Shirpur	
	शिरूर	---		1644	1643	1745	1710	---	Shirur	
	शिरूर	नं. २		1431	1410	1382	1393	No. 2	Shirur	
	श्रीरामपूर	---		1862	1767	2030	1713	---	Shrirampur	
	सोलापूर	शरबती		2286	2254	2497	2370	Sharbati	Solapur	
	तेलहरा	स्थानिक		1726	1689	1900	1700	Local	Telhara	
	तुमसर	स्थानिक		1692	1670	1708	1649	Local	Tumsar	
	उमरेड	स्थानिक		2011	2000	2000	1700	Local	Umared	
	वडूज	२१८९		1850	1756	1939	1680	2189	Vaduj	
	वाशिम	२१८९		1977	1932	2069	1670	2189	Washim	
	येवला	स्थानिक		--	1692	2032	1583	Local	Yeola	
	येवला	२१८९		--	1732	2231	1605	2189	Yeola	
	यवतमाळ	स्थानिक		1790	1684	1835	1650	Local	Yeotmal	

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.6 - Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
2	ज्वारी	आचलपूर	--	1485	1641	1516	1453	--	Aheri	Jowar
		अहमदनगर	--	2042	1834	2199	2197	--	Ahmednagar	
		अहमदपूर	संकरित	1515	1652	1414	1491	Hybrid	Ahmedpur	
		अहमदपूर	पिवळी	1689	1463	1917	1748	Yellow	Ahmedpur	
		अखदाबलापूर	संकरित	1500	1685	1625	1555	Hybrid	Akhadabalapur	
		अकोला	संकरित	1565	1583	1422	1387	Hybrid	Akola	
		अमळनेर	संकरित	1575	1536	1569	1454	Hybrid	Amalner	
		अमळनेर	दादर	2175	1953	2691	2762	Dadar	Amalner	
		अमरावती	स्थानिक	1987	1933	1532	1758	Local	Amarawati	
		आंजणगाव सुर्जी	संकरित	1393	1421	1450	1336	Hybrid	Anjangaon Surji	
		औसा	संकरित	1347	1462	1161	1232	Hybrid	Ausa	
		औसा	पांढरी	1967	1703	2548	2022	White	Ausa	
		बाशी	---	2414	2470	2450	--	---	Barshi	
		बाशी	वसंत	1465	--	1175	--	Vasant	Barshi	
		बाशी	पिवळी	1736	1438	2100	--	Yellow	Barshi	
		बाशी-वैराग	---	2038	2020	--	--	---	Barshi-Vairag	
		बीड	मालदांडी	1837	1688	2276	1872	Maldandi	Beed	
		भोकर	---	1516	1550	1423	1388	---	Bhokar	
		भोकरदान	--	1515	1638	1620	1628	---	Bhokardan	
		भोकरदान- पिंपळगांव	स्थानिक	1513	1596	--	1525	Local	Bhokardan- Pimpalgaon	
		भूसावळ	संकरित	1313	1430	1199	1263	Hybrid	Bhusawal	
		बुलढाणा	संकरित	1382	1415	1375	1538	Hybrid	Buldhana	
		चाळीसगाव	पांढरी	1487	1492	1238	1382	White	Chalisgaon	
		चीखली	संकरित	1243	1251	1268	1262	Hybrid	Chikhali	
		चीखली	शालू	1595	1644	1750	1834	Shalu	Chikhali	
		चोपडा	स्थानिक	1474	1453	1406	1384	Local	Chopda	
		चोपडा	दादर	1926	1718	2375	2306	Dadar	Chopda	
		देवला	दादर	1978	1474	1278	--	Dadar	Devala	
		धाडगाव	संकरित	1307	1489	1218	1414	Hybrid	Dhadgaon	
		धुळे	संकरित	1480	1540	1229	1301	Hybrid	Dhule	
		धुळे	दादर	1779	1876	1836	2031	Dadar	Dhule	
		दोंडाईचा	---	1422	1417	1368	1291	---	Dondaicha	
		दोंडाईचा	दादर	2104	2042	2275	2116	Dadar	Dondaicha	
		दोंड	पांढरी	2085	1877	2516	2105	White	Dound	
		दुधानी	पांढरी	2000	1983	2510	2018	White	Dudhani	
		गंगापूर	मालदांडी	1800	1746	2218	1907	Maldandi	Gangapur	
		गेवराई	रब्बी	1826	1740	2293	1651	Rabbi	Gevrai	
		इंदापूर	मालदांडी	2141	2094	2531	1992	Maldandi	Indapur	
		जळगाव	संकरित	1490	1600	1366	1356	Hybrid	Jalgaon	
		जळगाव	दादर	1963	1793	2557	2107	Dadar	Jalgaon	
		जळगाव जामोद	संकरित	1500	--	--	1300	Hybrid	Jalgaon Jamod	
		जळगाव जामोद- आसलगाव	संकरित	--	1450	1213	1300	Hybrid	Jalgaon Jamod- Aasalgaon	
		जालना	शालू	1830	1833	2407	1970	Shalu	Jalna	
		जामखेड	मालदांडी	2367	2032	2412	2397	Maldandi	Jamkhed	
		जिंतूर	रब्बी	1696	1575	2002	1863	Rabbi	Jintur	
		जिंतूर-बोरी	रब्बी	1752	--	--	--	Rabbi	Jintur-Bori	
		कळंब (ओएस)	पिवळी	1846	1685	2152	2104	Yellow	Kalamb(OS)	
		कळंब (ओएस)	पांढरी	1867	1765	2246	1781	White	Kalamb(OS)	
		कळंब (ओएस)	सुवर्ण	1339	1511	1260	1257	Gold	Kalamb(OS)	
		खामगाव	संकरित	1477	1530	1421	1449	Hybrid	Khamgaon	
		किल्ले धरूर	रब्बी	2006	1950	2157	1916	Rabbi	Kille Dharur	
		किल्ले धरूर	पिवळी	1848	1653	2238	1797	Yellow	Kille Dharur	
		कोपरगाव	स्थानिक	1781	1555	2017	1797	Local	Kopargaon	
		कोरेगाव	रब्बी	1900	--	--	--	Rabbi	Koregaon	
		कुरडवाडी	---	2065	2050	2242	1942	---	Kurdwadi	
		लासलगाव	स्थानिक	1620	1471	1968	1896	Local	Lasalgaon	

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.6 - Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
	लातूर	संकरित	1400	1559	1327	1271	Hybrid	Latur		
	लातूर	पिवळी	1717	1704	2301	1967	Yellow	Latur		
	लोनांद	स्थानिक	1940	1863	1980	2000	Local	Lonand		
	माजलगाव	रब्बी	1687	1621	2182	1878	Rabbi	Majalgaon		
	मालेगाव	पांढरी	1887	--	1435	1978	White	Malegaon		
	मंगलवेढा	मालदांडी	2091	1922	2351	1919	Maldandi	Mangalwedha		
	मोहोल	मालदांडी	2016	2073	2438	1978	Maldandi	Mohol		
	मोर्शी	---	1472	1432	1341	1348	---	Morshi		
	नांदेड	संकरित	1396	1514	1232	1276	Hybrid	Nanded		
	नांदुरा	संकरित	1484	1614	1515	1484	Hybrid	Nandura		
	नांदुरबार	---	1506	1569	1610	1567	---	Nandurbar		
	पंढरपूर	मालदांडी	1971	1777	2225	1831	Maldandi	Pandharpur		
	परळी-वैजनाथ	संकरित	1382	1457	1225	1234	Hybrid	Parli-Vajjnath		
	परतूर	शालू	1780	1642	2065	1758	Shalu	Partur		
	पाथर्डी	मालदांडी	1720	1677	1921	1765	Maldandi	Pathardi		
	पाथरी	पांढरी	1704	1605	1995	1692	White	Pathari		
	पुणे	वसंत	2550	1916	2370	2236	Vasant	Pune		
	पुणे	मालदांडी	2385	3170	3392	3563	Maldandi	Pune		
	रहाटा	---	1509	1463	1437	1483	---	Rahata		
	राहुरी-वंबोरी	---	1684	1555	2232	1846	---	Rahuri-Vambori		
	रावेर	संकरित	1453	1548	1345	1514	Hybrid	Raver		
	सांगली	संकरित	1852	1923	2166	2076	Hybrid	Sangli		
	सांगली	शालू	2654	2627	2958	2673	Shalu	Sangli		
	संगमनेर	---	1798	1750	1919	1638	---	Sangamner		
	शहादा	---	1410	1380	1353	2123	---	Shahada		
	शहादा	दादर	1971	1635	2140	2136	Dadar	Shahada		
	शेगाव	संकरित	1390	1458	1570	1493	Hybrid	Shegaon		
	शेवगाव	संकरित	2127	1898	2329	2077	Hybrid	Shevgaon		
	बोधेगाव	संकरित	--	1796	2298	1874	Hybrid	Bodhegaon		
	शिरपूर	पांढरी	1548	1474	1273	1296	White	Shirpur		
	शिरपूर	दादर	2151	1809	2311	2470	Dadar	Shirpur		
	शिरूर	---	1857	1732	2154	1982	---	Shirur		
	शिरूर	नं. 2	1444	1411	1275	1417	No.2	Shirur		
	श्रीरामपूर	---	1751	1620	2038	1858	---	Shrirampur		
	सोलापूर	मालदांडी	2021	1920	2548	2116	Maldandi	Solapur		
	तेलहरा	संकरित	1309	1391	1395	1243	Hybrid	Telhara		
	उल्हासनगर	स्थानिक	3333	2942	2184	2057	Local	Ulhasnagar		
	उमरगा	पिवळी	1690	1300	1767	--	Yellow	Umarga		
	वडूज	मालदांडी	2256	2075	2522	2370	Maldandi	Vaduj		
	वैजापूर	मालदांडी	1897	1686	2443	1910	Maldandi	Vaijapur		
	वाशिम	संकरित	1371	1630	1153	--	Hybrid	Washim		
3	हरभरा	आचलपूर	--	6508	7441	6975	4998	--	Achalpur	Gram
		अहमदनगर	--	6269	7581	7435	4920	--	Ahmednagar	
		अहमदपूर	स्थानिक	5290	7374	5893	4704	Local	Ahmedpur	
		अकोला	चाफा	6210	7375	8141	5002	Chafa	Akola	
		अकोट	चाफा	6644	7547	8116	5057	Chafa	Akot	
		अमरावती	स्थानिक	6673	7915	8422	5175	Local	Amrawati	
		आंबेजोगई	लाल	6458	6968	6594	4981	Red	Ambejogai	
		अंजनगाव सुर्जी	स्थानिक	6135	7150	7513	5005	Local	Anjangaon Surji	
		औसा	स्थानिक	6344	6729	6238	5106	Local	Ausa	
		बालापूर	चाफा	6025	5100	5750	4875	Chafa	Balapur	
		बारामती	गर्डा	6520	5617	7686	4779	Garda	Baramati	
		बारामती	बोल्ड	6759	6883	8500	4960	Bold	Baramati	
		बाशी	---	6178	5949	7000	--	---	Barshi	
		भोकर	---	5956	6567	8100	5002	---	Bhokar	
		बुलढाणा	लाल	6150	6875	5900	4941	Red	Buldhana	
		चांदूर रेल्वे	स्थानिक	6126	5506	6250	5052	Local	Chandur Railway	

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.6 - Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
		चिखली	चाफा	6238	6483	6386	4907	Chafa	Chikhli	
		देवळा	स्थानिक	5867	6773	7074	4765	Local	Devla	
		धुळे	संकरित	6388	7011	7888	4935	Hybrid	Dhule	
		दिग्रस	चाफा	6425	6414	6740	4875	Chafa	Digras	
		दोंडईचा	--	6400	6898	5850	6973	--	Dondaicha	
		दोंडईचा सिंदखेड	--	5872	7200	7300	4800	--	Dondaicha Sindkhe	
		दोंड	लाल	6410	6746	7886	4716	Red	Dound	
		दुधानी	स्थानिक	6857	7427	7783	5454	Local	Dudhani	
		गंगापूर	लाल	6061	--	5919	4761	Red	Gangapur	
		गेवराई	स्थानिक	6409	6291	5631	4845	Local	Gevrai	
		हिंगणघाट	स्थानिक	6324	6695	6565	4667	Local	Hinganghat	
		ईदापूर	गर्डा	5652	5845	7000	4501	Garda	Indapur	
		जळगाव	चाफा	6067	5833	6794	4871	Chafa	Jalgaon	
		जळगाव	लाल	6000	5150	5500	5129	Red	Jalgaon	
		जळगाव जामोद	चाफा	6313	7425	6400	4981	Chafa	Jalgaon Jamod	
		आसलगाव							Asalgaon	
		जालना	स्थानिक	6392	7486	7771	5004	Local	Jalna	
		जामखेड	स्थानिक	4895	4013	4500	4741	Local	Jamkhed	
		कडा	स्थानिक	6213	6540	6200	4900	Local	Kada	
		कळंब (ओएस)	लाल	6392	7125	6613	4980	Red	Kalamb (OS)	
		केज	लाल	5813	5334	7200	4808	Red	Kej	
		खामगाव	चाफा	6554	7202	7558	4990	Chafa	Khamgaon	
		किल्ले धरूर	लाल	5539	6795	--	4250	Red	Kille Dharur	
		लासलगाव	---	7651	6851	6778	5232	---	Lasalgaon	
		लातूर	लाल	6921	7883	8264	5306	Red	Latur	
		लोणार	स्थानिक	6442	6716	7483	4750	Local	Lonar	
		माजलगाव	--	6422	6448	6014	5037	--	Majalgaon	
		पुणे	--	7279	9288	10642	5906	--	Pune	
		सांगली	स्थानिक	6448	7307	8723	4930	Local	Sangali	
		शेगाव	स्थानिक	6323	6489	7132	4799	Local	Shegaon	
		शिरपूर	संकरित	7348	6600	9800	4796	Hybrid	Shirpur	
		श्रीरामपूर	--	6013	6941	6984	4855	---	Shrirampur	
4	तूर	आचलपूर	---	8611	6451	4688	4163	---	Achalpur	Tur
		अहमदनगर	---	7936	5650	4691	3917	---	Ahmednagar	
		अखदा बालापूर	लाल	8067	--	5150	4383	Red	Akhdabalapur	
		अकोला	लाल	8612	6496	4658	4222	Red	Akola	
		अकोट	संकरित	8450	6456	4212	4316	Hybrid	Akot	
		अमळनेर	लाल	7188	5478	4340	3883	Red	Amalner	
		अमरावती	लाल	8788	6821	4728	4655	Red	Amarawati	
		आंबेजोगाई	लाल	8138	6214	4914	--	Red	Ambejogai	
		आंजणगाव सुर्जी	लाल	8512	6486	4291	4123	Red	Anjangaon Surji	
		औसा	लाल	8751	6550	5051	4579	Red	Ausa	
		बालापूर	लाल	8550	6488	4467	4125	Red	Balapur	
		बारशी	---	8043	5995	--	--	---	Barshi	
		बारशी	लाल	7782	5900	--	--	Red	Barshi	
		बारशी	पांढरी	8450	6192	4700	--	White	Barshi	
		भोकर	--	8652	6222	4908	4076	--	Bhokar	
		बुलढाणा	लाल	7927	5833	4140	3919	Red	Buldhana	
		चाकूर	लाल	8905	6444	4787	4510	Red	Chakur	
		चाळीसगाव	लाल	7341	--	--	3774	Red	Chalisgaon	
		चिखली	लाल	7963	5817	4193	3913	Red	Chikhali	
		दर्यापूर	माहोरी	8659	6763	4501	4185	Mahori	Daryapur	
		देवळा	लाल	7272	5605	4282	3913	Red	Devla	
		धामणगाव रेल्वे	लाल	8468	6365	4525	4368	Red	Dhamangaon-Rly	
		धुळे	लाल	7548	5129	4330	4122	Red	Dhule	
		दिग्रस	लाल	8744	6765	5063	4388	Red	Digras	
		दोंडाईचा	---	5900	--	4337	3906	---	Dondaicha	
		दुधानी	लाल	8723	6684	5239	5050	Red	Dudhani	

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.6 - Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
	गंगापूर	पांढरी		8116	--	4262	3942	White	Gevrai	
	गंगापूर	काली		7499	--	4020	3658	Black	Gevrai	
	गेवराई	पांढरी		8492	5767	4737	4056	White	Gevrai	
	हिंगनघाट	लाल		8358	6214	4077	4304	Red	Hinganghat	
	हिंगोली	गज्जर		9039	6743	4806	--	Gajjar	Hingoli	
	जळगाव जामोद	लाल		8600	6300	--	4000	Red	Jalgaon Jamod	
	जळगाव जामोद- आसलगाव	लाल		8493	6407	4421	4119	Red	Jalgaon Jamod- Asalgaon	
	जालना	लाल		8186	4811	4235	4006	Red	Jalna	
	जालना	पांढरी		8748	6449	5066	4126	White	Jalna	
	जिंतूर	लाल		8378	6234	4220	4276	Red	Jintur	
	जिंतूर बोरी	लाल		7715	--	--	--	Red	Jintur Bori	
	कळंब (ओएस)	लाल		7710	5325	4172	3562	Red	Kalamb (OS)	
	कळंब (ओएस)	पांढरी		8155	6203	4601	3766	White	Kalamb (OS)	
	करंजा	---		8644	6682	4628	4360	---	Karanja	
	खामगाव	लाल		8612	6475	4565	4175	Red	Khamgaon	
	लातूर	लाल		9018	6991	5105	4469	Red	Latur	
	लोणार	लाल		8767	6525	5074	5087	Red	Lonar	
	माजलगाव	पांढरी		8605	6097	4619	4034	White	Majalgaon	
	मंगलवेढा	---		--	4502	4593	4529	---	Mangalwedha	
	मंगरुलपीर	लाल		8751	6726	4648	5050	Red	Mangrulpeer	
	मनोरा	---		8723	6782	5109	5060	---	Manora	
	मेहकर	लाल		8493	6523	4550	4118	Red	Mehkar	
	मोहोल	काली		--	--	4405	3871	Black	Mohol	
	मोर्शी	---		8230	6566	4309	4194	---	Morshi	
	मुर्तीजापूर	लाल		8654	6649	4269	4181	Red	Murtizapur	
	मुरुम	गज्जर		8651	6525	5228	5051	Gujjar	Murum	
	नांदेड	---		8159	6000	4125	3962	---	Nanded	
	नांदुरा	लाल		8899	6752	4644	4390	Red	Nandura	
	परभणी	लाल		8236	6400	5400	4195	Red	Parbhani	
	परभणी	पांढरी		8500	--	--	4249	White	Parbhani	
	परळी-वैजनाथ	---		8272	5835	3924	4090	---	Parli-Vajnath	
	राहुरी-वंबोरी	---		8251	--	4153	3754	---	Rahuri-Vambori	
	रावेर	लाल		7856	4025	4073	3790	Red	Raver	
	सैलू	लाल		8568	6220	4280	4125	Red	Sailu	
	सैलू	पांढरी		8582	6409	--	4139	White	Sailu	
	सावनेर	लाल		8245	6155	3764	4163	Red	Savner	
	शहादा	लाल		7376	--	3962	4303	Red	Shahada	
	शेगाव	लाल		8643	6114	4720	4537	Red	Shegaon	
	शेवगाव-बोहेगाव	पांढरी		7550	5800	4847	4062	White	Shegaon- Bodhegaon	
	सोलापूर	लाल		8463	6117	5184	5050	Red	Solapur	
	उदगीर	---		9271	7525	5313	--	---	Udgir	
	उमरगा	लाल		8402	6553	4710	--	Red	Umarga	
	वरुड-राजूराबाजार	---		8197	6511	--	4077	---	Varud-rajura bazar	
	वाशिम	लाल		8026	6918	4582	4275	Red	Washim	
	यवतमाल	लाल		8567	6476	4408	4199	Red	Yeotmal	
5	भूर्डमुग	अमळनेर	स्थानिक	5644	4402	4037	4200	Local	Amalner	Groundnut
		अमरावती	स्थानिक	5075	4409	3981	3268	Local	Amravati	
		बारामती	घुंगरु	5586	3400	--	--	Ghungroo	Baramati	
		बाशी-वैराग	---	4893	5544	--	--	---	Barshi-Vairag	
		धुळे	एसबी-११	5899	5245	4788	5075	SB-11	Dhule	
		दोंडाईचा	---	5816	4600	4600	5057	---	Dondaicha	
		इंदापूर	घुंगरु	5269	5320	5400	4500	Ghungroo	Indapur	
		इंदापूर-भिगवण	घुंगरु	5588	5250	4000	3867	Ghungroo	Indapur-Bhigwan	
		कलवण	--	4147	4033	4427	4000	--	Kalvan	
		लासलगाव	--	4990	5601	5295	3251	--	Lasalgaon	

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.6 - Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
		नाशिक	के-२ मोठे	3400	4847	4408	--	K-2 Big	Nashik	
		नाशिक	खांडवा	3534	4553	5028	--	Khandwa	Nashik	
		राहुरी	संकरित	4107	5050	--	--	Hybrid	Rahuri	
		साक्री	एसबी-११	4887	4350	4620	3840	SB-11	Sakri	
		शिरपूर	एसबी-११	5847	4938	4485	4589	SB-11	Shirpur	
		शिरूर	नं. २	4000	3650	4000	3800	No.2	Shirur	
		वैजापूर	घुंगरु	6507	4621	4134	3879	Ghungroo	Vaijapur	
6	करडई	औसा	सफेद	2695	2726	2664	2644	White	Ausa	Safflower
		जालना	स्थानिक	2506	2650	2542	2600	Local	Jalna	
		कळंब (ओएस)	सफेद	2606	2489	2572	2583	White	Kalamb (OS)	
		लातूर	सफेद	2763	2725	2825	2800	White	Latur	
		श्रीरामपूर	--	2400	2500	--	2400	--	Shrirampur	
		उमर्गा	सफेद	2550	2800	2601	--	White	Umarga	
		वैजापूर	--	2884	2450	2400	2713	--	Vaijapur	
7	सूर्यफूल	अहमदपूर	स्थानिक	3472	3552	2964	2927	Local	Ahmedpur	Sunflower
		औसा	स्थानिक	3275	2711	2781	2705	Local	Ausa	
		कळंब (ओएस)	बोल्ड	3204	--	2704	2675	Bold	Kalamb (OS)	
		इंदापूर-भिंगवण	--	3331	2750	2500	2911	--	Indapur-Bhigwan	
		खामगाव	मॉडर्न	3197	3063	2625	2797	Modern	Khamgaon	
		नंदुरबार	---	3231	4100	3734	3528	---	Nandurbar	
		उमर्गा	स्थानिक	3100	--	2735	--	Local	Umarga	
8	गुळ	बारामती	नं. १	3780	3962	3838	3779	No.1	Baramati	Jaggery
		जळगाव	---	3325	3576	3150	3870	---	Jalgaon	
		जालना	पिवळा	3542	--	3150	3340	Yellow	Jalna	
		जालना	तांबूस	3330	3353	2911	3144	Auburn	Jalna	
		कराड	कराडी	3825	3700	3593	3838	Karadi	Karad	
		मुंबई	स्थानिक	3937	4016	3870	3975	Local	Mumbai	
		निरा	--	3858	3909	4001	4010	--	Nira	
		पुणे	नं. १	3709	3792	3558	3542	No.1	Pune	
		पुणे	नं. २	3652	3707	3492	3550	No.2	Pune	
		सांगली	स्थानिक	3748	3591	3716	3857	Local	Sangali	
		तुमसर	स्थानिक	3142	3702	2947	3280	Local	Tumsar	
9	बटाटे	अहमदनगर	--	1332	1242	504	592	--	Ahmednagar	Potatoes
		अकलूज	तळेगाव	1771	1705	741	935	Talegaon	Akluj	
		अमरावती	स्थानिक	--	1650	1705	667	Local	Amravati	
		औरंगाबाद	--	1505	1310	446	590	--	Aurangabad	
		चंद्रपूर-गांजवड	--	1523	1600	682	854	--	Chandrapur-Ganjwad	
		जळगाव	---	1378	1239	450	574	---	Jalgaon	
		कल्याण	नं. १	1504	1425	653	689	No.1	Kalyan	
		कामठी	स्थानिक	1436	1672	1324	868	Local	Kamthi	
		कराड	तळेगाव	1708	1761	1327	1160	Talegaon	Karad	
		खेड-चाकण	--	1567	1292	583	669	--	Khed- Chakan	
		कोल्हापूर	--	1588	1558	778	833	--	Kolhapur	
		मुंबई	--	1511	1348	643	800	--	Mumbai	
		नागपूर	स्थानिक	1408	1381	529	423	Local	Nagpur	
		नाशिक	--	1225	1093	496	632	--	Nashik	
		पालघर	--	1284	1506	1115	864	--	Palghar	
		पुणे	स्थानिक	1623	1465	715	769	Local	Pune	
		पुणे-मोशी	स्थानिक	1455	1443	720	696	Local	Pune-Moshi	
		पुणे-पिंपरी	स्थानिक	1425	1060	867	608	Local	Pune-Pimpri	
		रहाटा	--	1585	1465	677	624	--	Rahata	
		राहुरी	--	1664	1640	722	706	--	Rahuri	
		रामटेक	स्थानिक	1709	1900	1395	839	Local	Ramtek	

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.6 - Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
		सांगली	स्थानिक	1325	1486	838	792	Local	Sangli	
		सातारा	---	1594	1311	617	756	---	Satara	
		श्रीरामपूर	---	1256	1441	659	608	---	Shrirampur	
		सोलापूर	स्थानिक	1265	1387	654	655	Local	Solapur	
10	कांदा	अकलूज	लाल	840	568	532	669	Red	Akluj	Onion
		अकोले	उन्हाळी	754	485	340	535	Summer	Akole	
		अमरावती	लाल	463	700	1100	--	Red	Amravati	
		अमरावती	स्थानिक	511	717	1136	719	Local	Amravati	
		औरंगाबाद	--	565	366	498	466	--	Aurangabad	
		बारामती	लाल	626	529	506	488	Red	Baramati	
		चाळीसगाव	लाल	594	332	412	420	Red	Chalisgaon	
		चांदवड	उन्हाळी	754	394	208	598	Summer	Chandvad	
		देवळा	उन्हाळी	761	418	431	580	Summer	Devala	
		धुळे	लाल	625	384	664	576	Red	Dhule	
		धुळे	पांढरा	583	345	--	--	White	Dhule	
		जळगाव	लाल	548	386	510	506	Red	Jalgaon	
		जामखेड	स्थानिक	--	--	656	429	Local	Jamkhed	
		जुन्नर	उन्हाळी	1038	800	--	640	Summer	Junnar	
		जुन्नर	चिंचवड	1050	667	944	650	Chinchwad	Junnar	
		जुन्नर (अलेफाटा)	चिंचवड	1192	600	1029	534	Chinchwad	Junnar (AlePhata)	
		कलवण	उन्हाळी	808	438	535	593	Summer	Kalvan	
		कल्याण	नं.१	978	753	763	660	No.1	Kalyan	
		कामठी	स्थानिक	822	800	865	905	Local	Kamthi	
		कराड	हलवा	1000	932	992	960	Halwa	Karad	
		खेड- चाकण	--	728	493	672	582	--	Khed -Chakan	
		कोल्हापूर	--	796	657	715	552	--	Kolhapur	
		कोपरगाव	उन्हाळी	912	551	445	--	Summer	Kopergaon	
		कुर्डवाडी	--	551	402	352	363	--	Kurdwadi	
		लासलगाव	उन्हाळी	849	440	539	583	Summer	Lasalgaon	
		लासलगाव- निफाड	उन्हाळी	713	334	322	561	Summer	Lasalgaon- Niphad	
		लोनांद	उन्हाळी	739	433	783	481	Summer	Lonand	
		मंचर	--	732	460	650	640	--	Manchar	
		नागपूर	लाल	704	657	909	596	Red	Nagpur	
		नागपूर	पांढरा	673	613	1065	805	White	Nagpur	
		नंदुरा	--	767	513	605	457	--	Nandura	
		नाशिक	उन्हाळी	533	434	527	475	Summer	Nashik	
		पालघर (बेवूर)	--	832	832	763	701	--	Palghar (Bevur)	
		पंढरपुर	लाल	685	523	679	446	Red	Pandharpur	
		पाथर्डी	लाल	863	668	906	--	Red	Pathardi	
		फलटण	संकरीत	808	500	606	492	Hybrid	Phaltan	
		पिंपलगाव- बासवत	उन्हाळी	675	392	454	555	Summer	Pimpalgaon- Basawant	
		पुणे	स्थानिक	948	663	912	552	Local	Pune	
		पुणे- मांजरी	स्थानिक	657	667	552	982	Local	Pune- Manjri	
		पुणे-मोशी	स्थानिक	577	614	597	524	Local	Pune-Moshi	
		पुणे-पिंपरी	स्थानिक	743	654	642	596	Local	Pune-Pimpri	
		रहाटा	---	779	517	625	533	---	Rahata	
		राहुरी	उन्हाळी	855	603	713	--	Summer	Rahuri	
		राहुरी - वंबोरी	---	646	465	546	367	---	Rahuri -Vambori	
		रामटेक	उन्हाळी	914	922	960	961	Summer	Ramtek	
		संगमनेर	उन्हाळी	870	653	--	527	Summer	Sangamner	
		सांगली	स्थानिक	695	694	838	589	Local	Sangli	
		सटाणा	उन्हाळी	778	449	466	555	Summer	Satana	
		सातारा	---	733	556	750	531	---	Satara	
		शिरपूर	लाल	598	--	535	598	Red	Shirpur	
		शिरपूर	पांढरा	518	--	554	587	White	Shirpur	

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.6 - Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
		सिन्नर	---	704	334	682	504	---	Sinner	
		सोलापूर	लाल	563	465	565	425	Red	Solapur	
11	मिरची	अहमदनगर	--	4783	1143	1323	2125	--	Ahmednagar	Chillies
		अमरावती	--	4250	1088	1275	1843	--	Amravati	
		औरंगाबाद	--	3900	827	1319	1592	--	Aurangabad	
		चंद्रपूर- गांजवड	--	3261	552	825	1075	--	Chandrapur- Ganjwad	
		जळगाव	--	3488	509	700	1442	--	Jalgaon	
		जुन्नर-ओतूर	स्थानिक	6883	1100	1644	1913	Local	Junnar- Otur	
		कळमेश्वर	संकरित	3957	1772	1141	1643	Hybrid	Kalmeshwar	
		कल्याण	संकरित	5014	1596	1397	2400	Hybrid	Kalyan	
		कामठी	स्थानिक	2977	1583	938	1282	Local	Kamthi	
		कराड	स्थानिक	5013	1490	1290	2625	Local	Karad	
		कराड	ज्वाला	3350	1633	1467	2620	Jwala	Karad	
		खेड- चाकण	--	5298	1136	1374	2331	--	Khed- Chakan	
		कोल्हापूर	--	4204	967	1200	2550	--	Kolhapur	
		मंगलवेढा	--	5308	1076	1130	3204	--	Mangalwedha	
		मुंबई	लवंगी	5092	967	1526	2156	Lavangi	Mumbai	
		मुंबई	ज्वाला	6135	1338	1369	2016	Jwala	Mumbai	
		नागपूर	स्थानिक	3061	1021	1074	1408	Local	Nagpur	
		नाशिक	लवंगी	5978	1398	1373	2557	Lavangi	Nashik	
		नवापूर	--	5041	895	772	1000	--	Navapur	
		पंढरपूर	--	5104	1063	1069	2633	--	Pandharpur	
		पाटण	--	5062	1767	1567	3125	--	Patan	
		पुणे	स्थानिक	5284	1243	1476	2600	Local	Pune	
		पुणे- मांजरी	--	5855	1411	1603	3131	--	Pune-Manjri	
		पुणे-मोशी	स्थानिक	4802	1293	1416	2487	Local	Pune-Moshi	
		पुणे-पिंपरी	स्थानिक	5204	1665	1533	2513	Local	Pune-Pimpri	
		रहाटा	--	4715	990	1450	2438	--	Rahata	
		रामटेक	स्थानिक	4639	1182	950	1950	Local	Ramtek	
		रत्नागिरी	स्थानिक	4713	1847	2014	3453	Local	Ratnagiri	
		सातारा	--	5567	1211	1217	2246	--	Satara	
		श्रीरामपूर	--	3818	1339	1344	2531	--	Shrirampur	
		सोलापूर	स्थानिक	3780	837	865	1612	Local	Solapur	
		वडगाव पेट	स्थानिक	5564	1713	1265	2469	Local	Vadgaon Peth	
		वाई	नं. २	6709	1863	1568	2808	No. 2	Wai	

आधार : पणन उपसंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source- Deputy Director of Marketing, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

29. किंमती आणि निर्देशांक/ PRICES AND INDICES
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.7
सोने व चांदी यांच्या मुंबई बाजारातील किंमती
Prices of Gold and Silver in Mumbai Market
(2016-17)

वर्ष / महिना Year / Month	तयार सोने(10 ग्रॅमची किंमत) * Gold (Spot) per 10 gms.			तयार चांदी (दर किलोग्रामची किंमत) # Silver (Spot) per Kilogram		
	कमाल Highest	किमान Lowest	सरासरी बंद भाव Average of closing quotations	कमाल Highest	किमान Lowest	सरासरी बंद भाव Average of closing quotations
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1961-62	126	116	122	220	197	206
1970-71	198	178	185	589	484	537
1980-81	1,730	1,305	1,522	2,955	2,075	2,617
1990-91	3,580	3,270	3,452	7,051	6,260	6,761
1995-96	5,713	41,670	4,958	8,486	6,400	7,221
2000-01	4,541	4,269	4,474	8,077	6,030	7,868
2005-06	8,059	6,030	6,901	14,672	10,640	11,829
2009-10	17,138	14,501	15,755	28,345	21,336	25,340
2010-11	20,842	16,679	19,238	54,330	28,027	37,315
2011-12	28,563	21,470	25,722	65,269	53,496	57,311
2012-13	31,673	28,563	30,164	62,135	53,061	57,602
2013-14	30,740	26,769	29,190	52,251	41,634	46,636
2014-15	29,329	26,115	27,414	45,450	36,593	40,558
2015-16	28,794	25,207	26,534	38,991	34,245	36,318
2016-17	31,270	27,754	29,665	46,943	38,656	42,748
एप्रिल / April 2016	N.A.	N.A.	28,818	N.A.	N.A.	38,656
मे / May 2016	N.A.	N.A.	29,639	N.A.	N.A.	40,693
जून / June 2016	N.A.	N.A.	29,745	N.A.	N.A.	41,196
जुलै / July 2016	N.A.	N.A.	30,942	N.A.	N.A.	46,943
ऑगस्ट / August 2016	N.A.	N.A.	31,270	N.A.	N.A.	46,614
सप्टेंबर / September 2016	N.A.	N.A.	31,178	N.A.	N.A.	46,234
ऑक्टोबर / October 2016	N.A.	N.A.	30,071	N.A.	N.A.	43,230
नोव्हेंबर / November 2016	N.A.	N.A.	29,796	N.A.	N.A.	42,972
डिसेंबर / December 2016	N.A.	N.A.	27,754	N.A.	N.A.	40,289
जानेवारी / January 2017	N.A.	N.A.	28,746	N.A.	N.A.	41,140
फेब्रुवारी / February 2017	N.A.	N.A.	29,265	N.A.	N.A.	42,914
मार्च / March 2017	N.A.	N.A.	28,758	N.A.	N.A.	42,100

टीप:- * (१) तयार सोन्याच्या किंमती २७ ऑगस्ट १९६३ पर्यंत शुद्ध सोन्याच्या होत्या. त्यानंतर ९ नोव्हेंबर, १९६६ पर्यंत १४ केरेट सोन्याच्या आणि १० जुलै, १९६७ पासून प्रमाणित सोन्याच्या आहेत.

(२) या तयार चांदीच्या किंमती ०.९९६ पेक्षा कमी शुद्ध चांदीच्या आहेत.

Note:- (1) Spot prices relate to gold bullion upto 27th August 1963, 14 carat gold upto 9th November 1966 and to standard gold from 10th July, 1967.

(2) Spot Prices relate to below 0.996 fineness.

N.A. उपलब्ध नाही / Not Available

आधार : भारतीय रिझर्व बँक, मुद्रा व वित्त अहवाल, भाग - 2, 2016

Source : Handbook of Statistics on Indian Economy, Reserve Bank of India, 2016

29. किंमती आणि निर्देशांक/ PRICES AND INDICES
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.8
महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक
Consumer Price Index Number for Agricultural Labours in Maharashtra
(2016-17)

(पायाभूत वर्ष १९८६-८७ = १००)
(Base year 1986-87 = 100)

वर्ष / महिना Year / Month (1)	अन्नगट निर्देशांक Food Index (2)	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index (3)
2000-01	316	305
2005-06	365	362
2010-11	633	600
2013-14	814	789
2014-15	873	848
2015-16	930	897
2016-17	993	950
एप्रिल / April 2016	959	921
मे / May 2016	970	928
जून / June 2016	1,001	949
जुलै / July 2016	1,019	963
ऑगस्ट / August 2016	1,021	965
सप्टेंबर / September 2016	1,000	955
ऑक्टोबर / October 2016	1,015	966
नोव्हेंबर / November 2016	1,004	959
डिसेंबर / December 2016	996	956
जानेवारी / January 2017	991	954
फेब्रुवारी / February 2017	972	943
मार्च / March 2017	962	937

आधार:- श्रम मंत्रालय, श्रम केंद्र, भारत सरकार, सिमला.

Source:- Ministry of Labour Bureau, Government of India, Simla.

29. किंमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.9

महाराष्ट्रातील नागरी विभागातील किरकोळ किंमतीचा गटवार निर्देशांक
Retail Price Index Numbers For Urban Maharashtra By Groups of Commodities
(2016-17)(पायाभूत वर्ष २००३ = १००)
(Base year 2003 = 100)

महिना / वर्ष Month and Year	गट / Groups					
	अन्न Food	पान, सुपारी तंबाखू इ. Pan,Supari, Tobacco, etc.	इंधा व दिवाबत्ती Fuel and Lighting	कापड, बिछाना पादत्राणे Clothing, Bedding and footwear	संकरित Miscella- neous	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
2000-01	421	594	380	518	454	438
2010-11	186	169	278	118	143	175
2013-14	248	262	396	137	175	230
2014-15	254	288	429	139	185	240
2015-16	268	322	408	142	191	247
2016-17	278	347	426	145	194	255
एप्रिल / April 2016	272	336	415	145	193	251
मे / May 2016	280	339	415	145	193	254
जून / June 2016	291	343	415	145	194	260
जुलै / July 2016	297	344	415	145	194	262
ऑगस्ट / August 2016	284	344	415	144	194	257
सप्टेंबर / September 2016	276	345	415	145	195	254
ऑक्टोबर / October 2016	280	348	416	144	194	255
नोव्हेंबर / November 2016	277	349	414	144	194	253
डिसेंबर / December 2016	271	350	446	145	194	254
जानेवारी / January 2017	270	355	446	145	194	254
फेब्रुवारी / February 2017	268	358	448	145	195	253
मार्च / March 2017	269	359	447	145	195	254

टीप - निर्देशांक काढण्यासाठी तांदूळ, गहू, ज्वारी व साखर हयांची स्वस्त धाय दुकानातील व खुल्या बाजारातील किंमतीचा भाव सापेक्षाची भारित सरासरी वापरण्यात आली आहे.

Note:- Weighted average price of fair price shops and open market for the commodities rice, wheat, Jowar & Sugar has been used to calculate index numbers of respective commodities.

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

29. किंमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 29.10

महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील किरकोळ किंमतींचा गटवार निर्देशांक
Retail Price Index Numbers For Rural Maharashtra By Groups of Commodities
(2016-17)

(पायाभूत वर्ष २००३ = १००)

(Base year 2003 = 100)

महिना / वर्ष Month and Year	गट / Groups					
	अन्न Food	पान, सुपारी तंबाखू इ. Pan, Supari, Tobacco, etc.	इंधा व दिवाबत्ती Fuel and Lighting	कापड, बिछाना पादत्राणे Clothing, Bedding and footwear	संकरित Miscella- neous	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
2000-01	415	--	405	380	503	431
2010-11	184	174	297	114	150	181
2013-14	242	264	434	131	192	241
2014-15	249	293	467	133	200	251
2015-16	262	325	446	135	205	258
2016-17	271	352	463	137	209	266
एप्रिल / April 2016	268	336	453	137	209	263
मे / May 2016	275	339	451	137	209	266
जून / June 2016	278	349	452	137	208	268
जुलै / July 2016	283	347	451	137	210	271
ऑगस्ट / August 2016	279	353	451	137	209	269
सप्टेंबर / September 2016	271	354	455	136	210	265
ऑक्टोबर / October 2016	275	352	454	137	211	267
नोव्हेंबर / November 2016	270	355	453	137	210	265
डिसेंबर / December 2016	264	356	480	136	208	264
जानेवारी / January 2017	266	359	484	136	207	265
फेब्रुवारी / February 2017	264	363	485	136	206	264
मार्च / March 2017	262	362	487	137	207	263

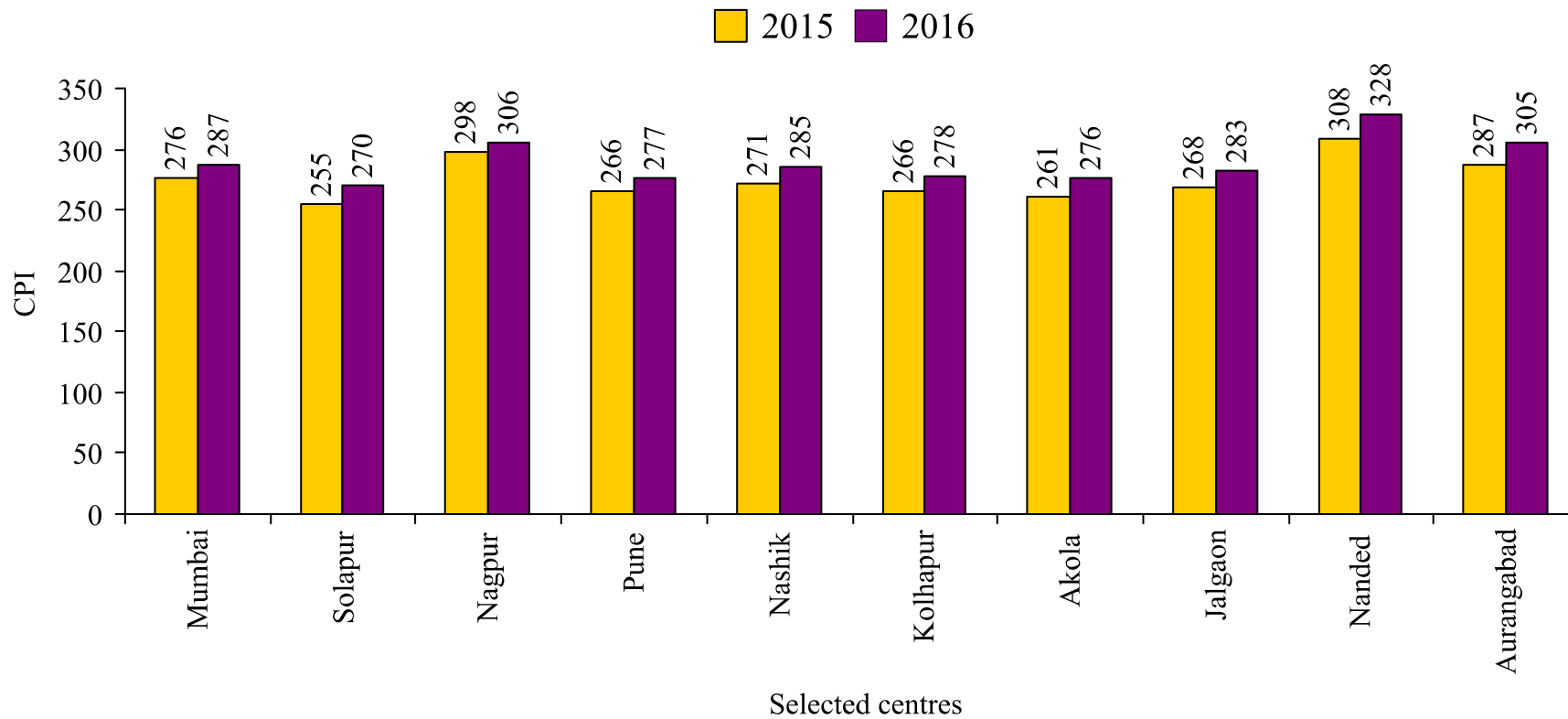
टीप:- निर्देशांक काढण्यासाठी तांदूळ, गहू, ज्वारी व साखर हयांची स्वस्त धाय दुकानातील व खुल्या बाजारातील किंमतीचा भाव सापेक्षाची भारित सरासरी वापरण्यात आली आहे.

Note:- Weighted average price of fair price shops and open market for the commodities rice, wheat, Jowar & Sugar has been used to calculate index numbers of respective commodities.

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

Table No. 29.4
Consumer Price Indices Numbers for the Working Class

३०.पंचवार्षिक योजना

३०.१ राज्य योजना व केंद्र पुरस्कृत योजना यासंबंधीची पंचवार्षिक योजनेची माहिती या विभागात दिलेली आहे.

30. FIVE-YEAR PLAN

30.1. Data on State Plan and Centrally sponsored programmes in various Five-Year Plans are presented in this section

३०.तक्ता क्रमांक. /Table No.30.1

30. पंचवार्षिक योजना /FIVE-YEAR PLAN

पंचवार्षिक व वार्षिक योजनेतील तरतूद आणि खर्च /Outlay and Expenditure Under Five Year Annual Plan
(2016-17)

(रूपये कोटीत / Rs. In crores)

अ.क्र. Sr.No.	विकासाचे शिर्ष	१२ वी योजना 12th Plan (2012-2017)		वार्षिक योजना Annual Plan (2012-13)		वार्षिक योजना Annual Plan (2013-14)		वार्षिक योजना Annual Plan (2014-15)		वार्षिक योजना Annual Plan (2015-16)		वार्षिक योजना Annual Plan (2016-17)		Head of Development
		प्रक्षेपित तरतूद Projected Outlay	एकूण (७) शी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	कृषी व संलग्न सेवा	21,917.16	7.97	3,531.25	9.85	3,657.26	9.61	7,092.49	16.27	11,767.98	25.99	4,253.47	7.59	Agriculture and allied services
2	ग्राम विकास	9,089.07	3.31	1,498.67	4.18	1,422.78	3.74	1,833.37	4.21	1,406.32	3.11	1,602.61	2.86	Rural development
3	विशेष क्षेत्र विकास कार्यक्रम	1,140.70	0.41	124.02	0.35	158.86	0.42	235.32	0.54	31.28	0.07	26.46	0.05	Special area development programme
4	पाटबंधारे व पूरनियंत्रण	47,990.34	17.45	6,455.64	18.00	6,743.07	17.72	6,477.19	14.86	7,779.74	17.18	8,339.43	14.89	Irrigation and flood control
5	विद्युत विकास	20,694.87	7.53	2,371.84	6.61	3,353.06	8.81	2,349.57	5.39	3,175.63	7.01	10,197.87	18.20	Power development
6	उद्योग व खनिजे	2,174.94	0.79	190.04	0.53	157.79	0.41	284.76	0.65	374.05	0.83	328.72	0.59	Industry and minerals
7	वाहतूक व दळणवळण	33,854.78	12.31	4,255.53	11.86	5,260.52	13.83	4,719.31	10.83	3,809.24	8.41	6,644.75	11.86	Transport and communications
8	वैज्ञानिक, तंत्रज्ञान व पर्यावरण	168.75	0.06	474.08	1.32	26.94	0.07	31.41	0.07	22.05	0.05	60.00	0.11	Science, technology & environment
9	सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	3,364.45	1.22	643.97	1.80	831.85	2.19	540.17	1.24	700.93	1.55	847.26	1.51	General economic services
10	सामाजिक व सामूहिक सेवा	1,22,776.36	44.65	15,113.58	42.14	15,211.65	39.98	17,832.39	40.90	13,384.72	29.56	20,518.12	36.63	Social and community services
11	सामान्य सेवा	10,988.63	4.00	1,197.56	3.34	979.74	2.58	1,072.05	2.46	1,671.33	3.69	1,689.63	3.02	General services
12	इतर कार्यक्रम	839.96	0.31	10.35	0.03	244.49	0.64	1,128.15	2.59	1,152.93	2.55	1,511.89	2.70	Other programmes
एकूण		2,75,000.00	100.00	35,866.53	100.00	38,048.01	100.00	43,596.18	100.00	45,276.17	100.00	56,020.21	100.00	Total

आधार:- वार्षिक योजना २०१६-१७, भाग-२, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई. / Source:- Annual Plan 2016-17, Part-II, Planning Department, Mantralaya Mumbai

30. पंचवार्षिक योजना /FIVE YEAR PLANS

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 30.2

राज्य/केंद्रशासित प्रदेशांची पहिल्या (१९५१-५६) ते बाराव्या पंचवार्षिक (२०१२-१७) योजनेतील दरडोई प्रस्तावित तरतूद / खर्च
Per Capita Plan Outlay/ Expenditure of States/ U.T.s from First (1951-56) to Twelfth Five Year Plan (2012-17)
(2016-17)

(रूपये कोटीत / Rs. in Crores)

अ.क्र. Sr.No.	राज्य / केंद्रशासित प्रदेश	पहिली योजना 1st Plan (1951-56)		दुसरी योजना 2nd Plan (1956-61)		तिसरी योजना 3rd Plan (1961-1966)		वार्षिक योजना Annual Plans 1966-69		State/Union Territories
		तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
I.	खास दर्जा असलेली राज्य									Special Category States
1.	अरुणाचल प्रदेश	4.21 (139)	2.31 (76)	9.51 (293)	3.74 (115)	7.15 (199)	7.32 (203)	8.57 (209)	7.79 (190)	Arunachal Pradesh
2.	आसाम	21.67 (26)	28.00 (34)	57.94 (61)	63.15 (66)	120.00 (104)	132.24 (115)	89.25 (69)	87.12 (67)	Assam
3.	हिमाचल प्रदेश	5.70 (23)	4.99 (20)	14.72 (55)	16.97 (64)	27.93 (96)	33.85 (116)	40.22 (127)	39.88 (126)	Himachal Pradesh
4.	जम्मू आणि काश्मिर	12.74 (39)	13.00 (39)	33.92 (99)	26.82 (78)	75.00 (202)	61.24 (165)	60.99 (148)	59.28 (144)	Jammu and Kashmir
5.	मणिपूर	1.55 (25)	1.08 (18)	6.25 (89)	6.22 (88)	12.88 (155)	12.82 (154)	10.14 (107)	7.20 (76)	Manipur
6.	मेघालय	@	@	@	@	@	@	@	@	Meghalaya
7.	मिझोराम	@	@	@	@	@	@	@	@	Mizoram
8.	नागालँड	@	@	@	@	7.15 (180)	10.79 (271)	17.36 (382)	15.98 (352)	Nagaland
9.	सिक्कीम	@	@	@	@	@	@	@	@	Sikkim
10.	त्रिपुरा	2.29 (32)	1.62 (23)	8.47 (88)	9.41 (98)	16.32 (132)	15.51 (126)	14.00 (100)	11.44 (82)	Tripura
	एकूण (I)	48.16 (29)	51.00 (30)	130.81 (69)	126.31 (66)	266.43 (120)	273.77 (123)	240.53 (97)	228.69 (92)	Total (I)

तक्ता क्रमांक / Table No. 30.2 contd...

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
II.	खास दर्जा नसलेली राज्ये									Non-Special Category States
1.	आंध्र प्रदेश	114.14 (36)	107.00 (33)	219.19 (64)	180.64 (53)	305.00 (82)	344.78 (92)	221.03 (55)	235.62 (59)	Andhra Pradesh
2.	बिहार	68.67 (17)	102.00 (25)	194.22 (44)	176.87 (40)	337.04 (70)	331.74 (69)	216.50 (42)	217.37 (42)	Bihar
3.	गोवा	@	@	@	@	23.04 (349)	15.27 (231)	24.02 (321)	19.82 (265)	Goa
4.	गुजरात	30.49 (18)	99.00 (58)	55.59 (29)	146.83 (77)	235.00 (108)	237.68 (110)	204.56 (85)	207.80 (86)	Gujrat
5.	हरियाण	@	@	@	@	@	@	50.36 (56)	84.62 (94)	Haryana
6.	कर्नाटक	50.92 (25)	94.00 (47)	84.37 (38)	138.72 (62)	250.00 (102)	250.69 (102)	164.64 (62)	192.15 (72)	Karnataka
7.	केरळ	31.28 (22)	44.00 (31)	71.95 (45)	79.00 (50)	170.00 (96)	181.59 (102)	128.70 (66)	144.74 (74)	Kerala
8.	मध्य प्रदेश	83.68 (31)	94.00 (35)	230.19 (76)	145.50 (48)	300.00 (88)	288.35 (85)	171.17 (46)	166.82 (44)	Madhya Pradesh
9.	महाराष्ट्र	159.86 (48)	125.00 (37)	266.25 (72)	214.03 (58)	390.00 (94)	433.60 (105)	384.47 (84)	388.83 (85)	Maharashtra
10.	ओरिसा	21.23 (14)	85.00 (56)	99.97 (61)	89.36 (54)	160.00 (87)	224.06 (122)	128.69 (64)	122.75 (61)	Orissa
11.	पंजाब	44.62 (47)	163.00 (173)	162.68 (157)	151.43 (146)	231.39 (200)	254.23 (220)	131.58 (105)	121.85 (97)	Punjab
12.	राजस्थान	27.28 (16)	66.00 (40)	105.27 (56)	99.86 (53)	236.00 (112)	210.59 (100)	136.21 (59)	136.60 (59)	Rajasthan
13.	तामिळनाडू	90.20 (18)	85.00 (58)	173.06 (29)	186.19 (77)	290.88 (108)	342.33 (110)	236.53 (85)	265.99 (86)	Tamil Nadu
14.	उत्तर प्रदेश	129.83 (20)	166.00 (25)	253.10 (36)	228.32 (32)	497.00 (65)	560.25 (73)	450.25 (55)	451.40 (55)	Uttar Pradesh
15.	पश्चिम बंगाल	76.45 (28)	154.00 (56)	153.66 (48)	155.84 (49)	250.00 (68)	300.49 (82)	179.17 (44)	161.47 (40)	West Bengal
	एकूण (II)	928.65 (26)	1,384.00 (39)	2,069.50 (53)	1,992.59 (51)	3,675.35 (85)	3,975.75 (92)	2,828.24 (60)	2,917.83 (62)	Total (II)
	एकूण (I+II)	976.81 (26)	1,435.00 (39)	2,200.31 (54)	2,118.90 (52)	3,941.78 (87)	4,249.52 (93)	3,068.77 (62)	3,146.52 (63)	Total (I+II)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
III.	केंद्र शासित प्रदेश									Union Territories
1.	अंदमान व निकोबार	3.83	0.83	5.92	3.62	9.79	6.17	7.05	5.29	Andaman & Nicobar
		(1094)	(237)	(1184)	(724)	(1360)	(857)	(766)	(575)	
2.	चंडिगड	@	@	@	@	@@	9.56	3.60	2.72	Chandigarh
							(655)	(180)	(136)	
3.	दादर, नगर आणि हवेली	@	@	@	@	@@	0.25	1.29	0.71	Dadra & Nagar Haveli
							(41)	(193)	(106)	
4.	दीव व दमण	--	--	--	--	--	--	--	--	Daman & Div
5.	दिल्ली	6.79	5.85	16.97	11.42	81.75	93.09	75.25	63.88	Delhi
		(35)	(30)	(72)	(48)	(283)	(322)	(220)	(187)	
6.	लक्ष्यद्वीप	@	@	@	0.42	0.97	0.99	1.62	0.95	Lakshadweep
		(25)	(47)	(38)	(62)	(102)	(102)	(62)	(72)	
7.	पाँडेचरी	0.73	0.50	4.76	3.66	6.93	6.01	6.50	5.26	Pondicherry
		(23)	(15)	(137)	(105)	(180)	(156)	(153)	(124)	
	एकूण (III)	11.35	7.18	27.65	19.12	99.44	116.07	95.31	78.81	Total (III)
		(48)	(30)	(95)	(66)	(278)	(324)	(225)	(186)	
	एकूण (I+II+III)	988.16	1,442.18	2,227.96	2,138.02	4,041.22	4,365.59	3,164.08	3,225.33	Total (I+II+III)
		(26)	(38)	(54)	(52)	(88)	(95)	(63)	(64)	
	वापरलेली अंदाजित लोकसंख्या (वर्ष)	1953	1953	1958	1958	1963	1963	1967	1967	Population Estimates used (year)

तक्ता क्रमांक /Table No. 30.2 contd...

अ.क्र. Sr.No.	राज्य / केंद्रशासित प्रदेश	चौथी योजना Fourth Plan (1969-74)		पाचवी योजना Fifth Plan (1974-79)		वार्षिक योजना Annual Plans (1979-80)		सहावी योजना Sixth Plan (1980-85)		State/Union Territories
		तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च	
		Outlay	Expenditure	Outlay	Expenditure	Outlay	Expenditure	Outlay	Expenditure	
(1)	(2)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
I.	खास दर्जा असलेली राज्य									Special Category States
1.	अरुणाचल प्रदेश	17.99 (383)	21.12 (449)	63.30 (1,161)	64.83 (1,190)	23.41 (391)	21.78 (364)	212.00 (3,169)	223.01 (3,333)	Arunachal Pradesh
2.	आसाम	223.75 (153)	198.41 (136)	473.84 (279)	428.63 (252)	155.00 (83)	159.73 (86)	1,115.00 (533)	1,279.79 (612)	Assam
3.	हिमाचल प्रदेश	101.40 (293)	113.43 (328)	238.95 (621)	235.10 (611)	73.00 (178)	79.45 (193)	560.00 (1,258)	668.83 (502)	Himachal Pradesh
4.	जम्मू आणि काश्मिर	158.40 (343)	162.22 (351)	362.64 (685)	376.05 (170)	118.00 (207)	123.55 (216)	900.00 (1,440)	919.37 (1,471)	Jammu and Kashmir
5.	मणिपूर	30.25 (283)	31.15 (291)	92.86 (747)	98.90 (796)	31.00 (229)	32.53 (241)	240.00 (1,604)	243.32 (1,626)	Manipur
6.	मेघालय	30.00 (376)	36.24 (359)	89.53 (770)	99.07 (852)	33.00 (261)	30.70 (242)	235.00 (1,162)	259.96 (1,838)	Meghalaya
7.	मिझोराम	--	9.30 (282)	46.59 (1,195)	48.73 (1,249)	17.72 (397)	16.11 (361)	130.00 (2,421)	150.09 (2,795)	Mizoram
8.	नागालँड	40.00 (769)	38.52 (741)	83.63 (1,360)	96.25 (1,565)	26.05 (371)	27.68 (394)	210.00 (2,488)	229.79 (2,723)	Nagaland
9.	सिक्कीम	@	@	39.64 (1,573)	40.10 (1,591)	17.88 (619)	17.79 (616)	122.00 (3,567)	147.80 (4,322)	Sikkim
10.	त्रिपुरा	34.66 (222)	34.66 (222)	69.68 (395)	75.96 (430)	28.00 (145)	29.56 (154)	245.00 (1,131)	292.71 (1,351)	Tripura
	एकूण (I)	644.45 (231)	645.05 (231)	1,560.66 (486)	1,563.62 (487)	523.06 (149)	538.88 (154)	3,969.00 (1,016)	4,414.67 (1,130)	Total (I)

(1)	(2)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
II.	खास दर्जा नसलेली राज्ये									Non-Special Category State
1.	आंध्र प्रदेश	420.50 (97)	425.51 (98)	1,333.58 (277)	1,469.18 (305)	421.50 (82)	450.32 (88)	3,100.00 (557)	3,221.29 (578)	Andhra Pradesh
2.	बिहार	531.28 (94)	479.21 (85)	1,296.06 (207)	1,187.17 (190)	356.85 (53)	320.78 (48)	3,225.00 (442)	2,948.71 (404)	Bihar
3.	गोवा	39.50 (459)	41.93 (488)	85.00 (855)	87.38 (879)	30.00 (305)	28.57 (290)	192.00 (1,687)	224.42 (1,972)	Goa
4.	गुजरात	455.00 (170)	545.02 (204)	1,185.76 (392)	1,379.35 (458)	392.00 (121)	456.17 (140)	3,680.00 (1,034)	3,880.45 (1,091)	Gujrat
5.	हरियाण	225.00 (224)	358.26 (357)	601.34 (527)	677.18 (593)	227.00 (184)	202.96 (165)	1,800.00 (1,318)	1,569.47 (1,149)	Hariyana
6.	कर्नाटक	350.00 (119)	374.14 (128)	997.67 (304)	1,079.83 (329)	299.00 (85)	317.60 (90)	2,265.00 (583)	2,665.47 (686)	Karnataka
7.	केरळ	258.40 (121)	333.35 (156)	568.96 (242)	667.71 (284)	170.00 (69)	223.87 (90)	1,550.00 (588)	1,645.39 (624)	Kerala
8.	मध्य प्रदेश	383.00 (92)	475.51 (114)	1,379.71 (294)	1,437.39 (307)	455.00 (91)	514.83 (103)	3,800.00 (697)	3,864.74 (709)	Madhya Pradesh
9.	महाराष्ट्र	898.12 (178)	1,004.51 (199)	2,347.61 (415)	2,659.11 (471)	762.50 (126)	813.36 (135)	6,175.00 (942)	6,520.68 (994)	Maharashtra
10.	ओरिसा	222.60 (101)	249.34 (114)	585.02 (241)	638.00 (263)	191.00 (75)	195.01 (76)	1,500.00 (549)	1,562.20 (572)	Orissa
11.	पंजाब	293.56 (217)	428.47 (316)	1,013.49 (675)	940.15 (626)	260.00 (162)	269.27 (168)	1,957.00 (1,117)	1,891.50 (1,080)	Punjab
12.	राजस्थान	302.00 (117)	308.81 (120)	709.24 (241)	867.94 (295)	275.00 (85)	290.19 (90)	2,025.00 (559)	2,134.64 (589)	Rajasthan
13.	तामिळनाडू	519.36 (126)	551.69 (134)	1,122.32 (248)	1,149.62 (254)	307.00 (65)	370.07 (78)	3,150.00 (630)	3,583.50 (717)	Tamil Nadu
14.	उत्तर प्रदेश	965.00 (109)	1,162.58 (132)	2,445.86 (249)	2,909.48 (296)	690.00 (65)	825.52 (78)	5,850.00 (505)	6,519.02 (563)	Uttar Pradesh
15.	पश्चिम बंगाल	322.50 (73)	363.55 (82)	1,246.83 (253)	1,253.23 (255)	450.00 (86)	383.21 (73)	3,500.00 (616)	2,433.27 (428)	West Bengal
	एकूण (II)	6,185.82 (120)	7,101.88 (138)	16,918.45 (295)	18,402.72 (320)	5,286.85 (86)	5,661.73 (92)	43,769.00 (657)	44,664.75 (671)	Total (II)
	एकूण (I+II)	6,830.27 (126)	7,746.93 (143)	18,479.11 (305)	19,966.34 (329)	5,809.91 (90)	6,200.61 (96)	47,738.00 (675)	49,079.42 (694)	Total (I+II)

तक्ता क्रमांक /Table No. 30.2 contd...

(1)	(2)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
III.	केंद्र शासित प्रदेश									Union Territories
1.	अंदमान व निकोबार	14.00	14.70	33.72	28.40	16.03	7.17	96.60	99.30	Andaman & Nicobar
		(1,273)	(,1336)	(2,278)	(1,919)	(921)	(412)	(4,644)	(4,803)	
2.	चंदिगड	7.75	17.37	39.76	37.30	14.00	12.30	100.75	111.72	Chandigarh
		(298)	(668)	(1190)	(1117)	(351)	(308)	(1995)	(2212)	
3.	दादर, नगर आणि हवेली	2.30	2.33	9.41	8.87	3.31	3.35	23.09	30.02	Dadra & Nagar Haveli
		(329)	(333)	(1094)	(1031)	(345)	(349)	(2099)	(2729)	
4.	दीव व दमण	**	**	**	**	**	**	**	**	Daman & Div
5.	दिल्ली	162.65	155.10	316.01	341.06	108.00	87.99	800.00	1042.09	Delhi
		(400)	(381)	(630)	(680)	(189)	(154)	(1,183)	(1,542)	
6.	लक्ष्यद्वीप	2.00	1.90	6.23	5.14	3.00	1.73	20.35	28.25	Lakshadweep
		(667)	(633)	(1,731)	(1,428)	(750)	(432)	(4,845)	(6,726)	
7.	पॉंडेचरी	12.50	14.37	34.04	34.56	11.57	10.85	71.54	98.96	Pondicherry
		(266)	(306)	(635)	(645)	(200)	(187)	(1,128)	(1,561)	
	एकूण (III)	201.20	205.77	439.17	455.33	155.91	123.39	1,112.33	1,410.34	Total (III)
		(402)	(411)	(714)	(740)	(220)	(175)	(1,347)	(1,708)	
	एकूण (I+II+III)	7,031.47	7,952.70	18,918.28	20,421.67	5,965.82	6,324.00	48,850.33	50,489.76	Total (I+II+III)
		(128)	(145)	(309)	(333)	(91)	(97)	(683)	(706)	
	वापरलेली अंदाजित लोकसंख्या (वर्ष)	1971	1971	1976	1976	1979	1979	1983	1983	Population Estimates used (year)

अ.क्र. Sr.No.	राज्य / केंद्रशासित प्रदेश	सातवी योजना Seventh Plan (1985-90)		वार्षिक योजना Annual Plans (1990-92)		आठवी योजना Eighth Plan (1992-97)		नववी योजना Ninth Plan (1997-2002)		State/Union Territories
		तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च	
		Outlay	Expenditure	Outlay	Expenditure	Outlay	Expenditure	Outlay	Expenditure	
(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(2)
I.	खास दर्जा असलेली राज्ये									Special Category States
1.	अरुणाचल प्रदेश	400.00 (5355)	569.95 (7630)	230.00 (2638)	206.87 (2372)	1,115.00 (12313)	N.A.	3,569.89 (33363)	2,592.63 (24230)	Arunachal Pradesh
2.	आसाम	2,100.00 (919)	2,489.61 (1090)	800.00 (354)	695.50 (308)	4,662.00 (1934)	N.A.	8,983.93 (3437)	7,211.44 (2759)	Assam
3.	हिमाचल प्रदेश	1,050.00 (2194)	1,326.27 (2772)	405.00 (778)	407.40 (783)	2,502.00 (4544)	N.A.	5,700.00 (9577)	7,922.00 (13310)	Himachal Pradesh
4.	जम्मू आणि काश्मिर	1,400.00 (2045)	2,006.23 (2930)	720.00 (926)	649.02 (835)#	4,000.00 (4809)	N.A.	N.A.	7,850.17 (8,014.47)	Jammu and Kashmir
5.	मणिपूर	430.00 (2608)	501.22 (3040)	195.00 (1053)	184.50 (997)	979.00 (4934)	N.A.	2,446.69 (11460)	1,787.01 (8370)	Manipur
6.	मेघालय	440.00 (2794)	539.04 (3422)	205.00 (1147)	187.20 (1047)	1,069.00 (5371)	N.A.	2,500.62 (11178)	1,827.15 (8168)	Meghalaya
7.	मिझोराम	260.00 (4180)	363.92 (5851)	152.00 #*(2181)	151.67 (2176)	763.00 (9934)	N.A.	1,618.51 (18754)	1,758.77 (20380)	Mizoram
8.	नागालँड	400.00 (4065)	467.83 (4754)	168.00 (1375)	159.82 (1308)	844.00 (6284)	N.A.	2,006.43 (10863)	1,513.64 (8195)	Nagaland
9.	सिक्कीम	230.00 (5838)	282.40 (7168)	95.00 (2311)	97.38 (2369)	550.00 (12168)	N.A.	1,600.00 (31128)	1,126.28 (21912)	Sikkim
10.	त्रिपुरा	440.00 (1850)	700.17 (2944)	225.00 (840)	228.71 (823)	1,130.00 (3797)	N.A.	2,577.39 (8095)	2,291.47 (7197)	Tripura
	एकूण (I)	7,150.00 (1670)	9,246.64 (2159)	3,195.00 (707)	2,968.07 (657)	17,614.00 (3647)	N.A.	3,1003.46 (5770)	35,880.56 (6677)	Sub-Total (I)
II.	खास दर्जा नसलेली राज्ये									Non-Special Category State
1.	आंध्र प्रदेश	5,200.00 (868)	6,043.62 (1008)	1,400.00 (289)	1,674.53 (250)	10,500.00 (1489)	N.A.	25,150.00 (3334)	28,279.37 (3749)	Andhra Pradesh
2.	बिहार	5,100.00 (642)	6,033.17 (760)	2,241.00 (257)	1,031.56 (119)	13,000.00 (1399)	N.A.	16,680.00 (2092)	11,093.98 (1392)	Bihar
3.	झारखंड	—	—	—	—	—	—	NA	2250.00	Jharkhand
		—	—	—	—	—	—	—	860	

तक्ता क्रमांक /Table No. 30.2 contd...

(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(2)
4.	गोवा	334.00 (2872)	438.61 (3771)	170.00 (1444)	158.87 (1350)	761.00 (6098)	N.A.	1,500.00 (11,390)	1,476.88 (11214)	Goa
5.	गुजरात	6,000.00 (1563)	5439.18 (1417)	1750.00 (421)	2,021.89 (486)	11,500.00 (2622)	N.A.	28,000.00 (5708)	25,800.95 (5259)	Gujrat
6.	हरियाणा	2,900.00 (1911)	2583.92 (1673)	760.00 (458)	681.81 (411)	5,700.00 (3219)	N.A.	9,310.00 (4568)	8,035.41 (3942)	Haryana
7.	कर्नाटक	3,500.00 (830)	3,937.50 (934)	1,505.00 (333)	1,597.25 (353)	12,300.00 (2597)	N.A.	23,400.00 (4524)	31,125.58 (6017)	Karnataka
8.	केरळ	2,100.00 (741)	2,299.22 (812)	802.00 (274)	672.53 (230)	5,460.00 (1791)	N.A.	16,100.00 (5106)	13,922.48 (4416)	Kerala
9.	मध्य प्रदेश	7,000.00 (1178)	6,574.28 (1107)	2,401.00 (360)	1,817.58 (273)	11,100.00 (1568)	N.A.	20,075.00 (3422)	17,425.08 (2970)	Madhya Pradesh
10.	छत्तीसगड			—	—	—	—	NA	1,312.00 (15399)	Chattisgarh
11.	महाराष्ट्र	10,500.00 (1480)	10,826.25 (1526)	2,495.00 (314)	2,968.70 (374)	18,520.00 (2198)	N.A.	36,700.00 (3888)	46,964.10 (4976)	Maharashtra
12.	ओरिसा	2,700.00 (919)	3,162.20 (1076)	1,400.00 (439)	1,029.74 (323)	10,000.00 (2971)	N.A.	15,000.00 (4149)	11,964.82 (3310)	Orissa
13.	पंजाब	3,285.00 (1746)	3,547.17 (1885)	1,000.00 (491)	1,068.14 (524)	6,570.00 (3084)	N.A.	11,500.00 (4847)	10,666.01 (4496)	Punjab
14.	राजस्थान	3,000.00 (746)	3,106.18 (772)	1,166.00 (263)	1,184.44 (267)	11,500.00 (2434)	N.A.	22,525.83 (4136)	19,838.38 (3642)	Rajasthan
15.	तामिळनाडू	5,750.00 (1077)	6,236.24 (1168)	1,600.00 (285)	1,651.36 (295)	10,200.00 (1767)	N.A.	25,000.00 (4058)	24916.71 (4045)	Tamilnadu
16.	उत्तर प्रदेश	10,447.00 (832)	11,268.94 (897)	3,700.00 (264)	3,513.00 (251)	21,000.00 (1423)	N.A.	46,340.00 (2740)	29,417.39 (1739)	Uttar Pradesh
17.	उत्तरांचल	—	—	—	—	—	—	NA	1,813.11 (2191)	Uttaranchal
18.	पश्चिम बंगाल	4,125.00 (672)	4,463.76 (727)	1,482.00 (216)	907.26 (132)	9,760.00 (1354)	N.A.	16,900.00 (2143)	21,551.80 (2733)	West Bangal
	एकूण (II)	71,941.00 (994)	75,960.24 (1049)	23,872.00 (300)	21,979.19 (276)	1,57,871.00 (1882)	N.A.	3,14,180.83 (3410)	3,07,854.05 (3341)	Total (II)
	एकूण (I+II)	79,091.00 (1032)	85,206.88 (1111)	27,067.00 (322)	24,947.26 (297)	175485.00 (1978)	N.A.	3,45,18,4.29 (3540)	3,43,734.61 (3525)	Total (I+II)

(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(2)
III.	केंद्र शासित प्रदेश									
1.	अंदमान व निकोबार	285	233.24	154.00	148.82	685.00	N.A.	1,535.00	1,751.90	Andaman and Nicobar
		(11400)	(9330)	(5422)	(5240)	(21677)		(43983)	(50198)	
2.	चंदिगड	203.1	212.34	64.36	62.17	400.00	N.A.	685.00	709.95	Chandigarh
		(3265)	(3414)	(987)	(953)	(5376)		(8040)	(8333)	
3.	दादर, नगर आणि हवेली	46.29	45.3	21.00	19.17	80.00	N.A.	205.00	220.90	Dadra and Nagar Haveli
		(3826)	(3744)	(1500)	(1369)	(5263)		(10149)	(10936)	
4.	दीव व दमण	26	39.53	15.68	14.98	65.00	N.A.	165.00	177.06	Daman and Div
		(2857)	(4344)	(1537)	(1469)	(5963)		(11379)	(12211)	
5.	दिल्ली	2000	2,631.48	915.00	819.15	4,500.00	N.A.	15,541.00	13,260.18	Delhi
		(2520)	(3316)	(960)	(859)	(4250)		(11817)	(10083)	
6.	लक्ष्यद्वीप	43.9	67.57	22.46	19.28	120.00	N.A.	270.00	345.50	Lakshadweep
		(9977)	(15357)	(4419)	(3708)	(21429)		(45000)	(57583)	
7.	पाँडेचरी	170	232.56	84.80	81.79	400.00	N.A.	1,300.00	1,449.28	Pondicherry
		(2457)	(3361)	(1043)	(1006)	(4630)		(13528)	(15081)	
	एकूण (III)	2,774.29	3,462.02	1,277.30	1,165.36	6,250.00	N.A.	19,701.00	17,914.77	Total (III)
		(2844)	(3549)	(1104)	(1007)	(4872)		(12532)	(11396)	
	एकूण (I+II+III)	81865.29	88668.9	80368.30	86372.24	33317.00	N.A.	3,64,88,5.29	3,61,649.38	Grand Total (I+II+III)
		(1054)	(1142)	(331)	(307)	(2019)		(3682)	(3650)	
	वापरलेली अंदाजित लोकसंख्या (वर्ष)	1987	1987	1991	1991	1994		1999	1999	Population Estimates used (year)

तक्ता क्रमांक /Table No. 30.2 contd...

अ.क्र. Sr.No.	राज्य / केंद्रशासित प्रदेश	दहावी योजना Tenth Plan (2002-07)		अकरावी योजना Eleventh Plan (2007-12)		वार्षिक योजना Annual Plan (2011-12)		बारावी योजना Twelfth Plan (2012-17)		वार्षिक योजना Annual Plan (2016-17)		State/Union Territories
		तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च	
		Outlay	Expenditure	Outlay	Expenditure	Outlay	Expenditure	Outlay	Expenditure	Outlay	Expenditure	
(1)	(2)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(2)
I.	खास दर्जा असलेली राज्य											Special Category State
1.	अरूणाचल प्रदेश	4,150.00	3460.00	10,336.00	N.A.	3,200.00	2,943.00	21,126.00	N.A.	1,544.00	2,786.00	Arunachal Pradesh
2.	आसाम	12,503.00	9302.00	24,578.00	N.A.	9,000.00	6,409.00	55,480.00	N.A.	5,502.00	8,044.00	Assam
3.	हिमाचल प्रदेश	7,975.00	8526.00	13,799.00	N.A.	3,300.00	3,482.00	22,800.00	N.A.	3,499.00	9,061.00	Himachal Pradesh
4.	जम्मू आणि काश्मिर	16,321.00	14217.00	26,635.00	N.A.	6,600.00	6,357.00	44,055.00	N.A.	8,286.00	10,427.00	Jammu and Kashmir
5.	मणिपूर	4,073.00	2712.00	8,495.00	N.A.	3,210.00	2,173.00	20,848.00	N.A.	1,494.00	1,751.00	Manipur
6.	मेघालय	3,516.00	2924.00	8,406.00	N.A.	2,727.00	2,508.00	22,000.00	N.A.	1,290.00	1,735.00	Meghalaya
7.	मिझोराम	2,970.00	2917.00	5,208.00	N.A.	1,700.00	1,440.00	12,160.00	N.A.	911.00	1,251.00	Mizoram
8.	नागालँड	2,843.00	2652.00	6,359.00	N.A.	1,810.00	1,630.00	13,000.00	N.A.	1,074.00	1,588.00	Nagaland
9.	सिक्कीम	2,296.00	2097.00	4,834.00	N.A.	1,400.00	1,226.00	11,325.00	N.A.	720.00	984.00	Sikkim
10.	त्रिपुरा	3,729.00	3383.00	7,471.00	N.A.	1,950.00	1,796.00	14,340.00	N.A.	3,303.00	3830.00	Tripura
	एकूण (I)	60,376.00	52190.00	1,09,762.00	N.A.	34,897.00	29,964.00	2,37,134.00	N.A.	27,623.00	41,457.00	Sub-Total (I)
II.	खास दर्जा नसलेली राज्ये											Non-Special Category State
1.	आंध्र प्रदेश	69,512.00	62,177.00	1,58,021.00	N.A.	43,000.00	39,265.00	3,42,842.00	N.A.	15,181.00	21,367.00	Andhra Pradesh
2.	बिहार	23,864.00	21,045.00	76,083.00	N.A.	24,000.00	21,019.00	2,28,452.00	N.A.	27,208.00	31,537.00	Bihar
3.	झारखंड	--	--	37,646.00	N.A.	15,323.00	10,277.00	1,10,240.00	N.A.	10,778.00	14,191.00	Jharkhand
4.	गोवा	4,344.00	3,786.00	8,881.00	N.A.	3,320.00	2,009.00	28,599.00	N.A.	1,639.00	2,110.00	Goa
5.	गुजरात	47,482.00	45,976.00	1,24,806.00	N.A.	38,000.00	34,660.00	2,83,623.00	N.A.	22,355.00	31,903.00	Gujarat
6.	हरियाणा	12,708.00	12,980.00	48,110.00	N.A.	20,330.00	16,052.00	2,04,000.00	N.A.	6,863.00	13,654.00	Haryana
7.	कर्नाटक	60,275.00	59,659.00	1,34,812.00	N.A.	38,070.02	38,450.00	2,55,250.00	N.A.	28,150.00	37,505.00	Karnataka
8.	केरळ	24,887.00	19,543.00	38,752.00	N.A.	12,010.00	10,955.00	1,02,000.00	N.A.	10,126.00	16,061.00	Kerala
9.	मध्य प्रदेश	33,725.00	34,003.00	82,559.00	N.A.	23,000.00	22,664.00	2,10,153.00	N.A.	27,288.00	37,154.00	Madhya Pradesh
10.	छत्तीसगड	--	--	47,180.00	N.A.	16,710.00	12,484.00	1,31,728.00	N.A.	9,471.00	10,896.00	Chhattisgarh
11.	महाराष्ट्र	58,888.00	56,100.00	1,40,308.00	N.A.	42,000.00	37,708.00	2,75,000.00	N.A.	25,549.00	43,713.00	Maharashtra
12.	ओरिसा	15,300.00	14,099.00	44,192.00	N.A.	15,200.00	12,753.00	1,24,373.00	N.A.	18,471.00	21,862.00	Orissa
13.	पंजाब	16,645.00	14,885.00	32,705.00	N.A.	11,520.00	7,457.00	85,359.00	N.A.	4,346.00	49,761.00	Punjab
14.	राजस्थान	33,067.00	33,735.00	93,320.00	N.A.	27,500.00	25,039.00	1,96,992.00	N.A.	16,980.00	34,960.00	Rajasthan

(1)	(2)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(2)
15.	तामिळनाडू	42,351.00	42,676.00	92,626.00	N.A.	23,535.00	23,858.00	2,11,250.00	N.A.	20,709.00	54,924.00	Tamil Nadu
16	उत्तर प्रदेश	57,140.00	54,797.00	1,82,803.00	N.A.	47,000.00	45,707.00	3,26,953.00	N.A.	69,789.00	88,138.00	Uttar Pradesh
17	उत्तरांचल	--	--	20,753.00	N.A.	7,800.00	5,166.00	46,580.00	N.A.	4,954.00	6,247.00	Uttaranchal
18	पश्चिम बंगाल	29,721.00	22,396.00	57,325.00	N.A.	22,214.00	14,075.00	1,71,795.00	N.A.	11,336.00	23,630.00	West Bengal
	एकूण (II)	5,29,909.00	4,97,857.00	14,20,882.00	N.A.	4,30,532.02	3,79,598.00	33,35,189.00	N.A.	3,31,193.00	5,39,613.00	Total (II)
	एकूण (I+II)	5,90,285.00	5,50,047.00	15,30,644.00	N.A.	4,65,429.02	4,09,562.00	35,72,323.00	N.A.	3,58,816.00	5,81,070.00	Total (I+II)
III.	केंद्र शासित प्रदेश											Union Territories
1.	अंदमान व निकोबार	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Andaman and Nicobar
2.	चंदिगड	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Chandigarh
3.	दादर, नगर आणि हवेली	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Dadra and Nagar Haveli
4.	दीव व दमण	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Daman and Div
5.	दिल्ली	25,026.00	22,646.00	53,481.00	N.A.	15,133.00	13,576.00	94,276.00	N.A.	3,754.00	7,961.00	Delhi
6.	लक्ष्यद्वीप	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Lakshadweep
7.	पाँडेचरी	3,688.00	3,447.00	6,763.00	N.A.	2,750.00	1,603.00	20,559.00	N.A.	447.00	671.00	Pondicherry
	एकूण (III)	28,714.00	26,093.00	60,244.00	N.A.	17,883.00	15,179.00	1,14,835.00	N.A.	4,201.00	8,632.00	Total (III)
	सर्व एकूण (I+II+III)	6,18,999.00	5,76,140.00	15,90,888.00	N.A.	4,83,312.02	4,24,741.00	36,87,158.00	N.A.	3,63,017.00	5,89,702.00	Grand Total (I+II+III)

टीप:- कंसातील आकडे हे दरडोई तरतूद / खर्च (रुपयांत) दर्शवितात.

Note:- Figures in brackets are the per capita outlays / expenditure in Rupees.

@ तेव्हा राज्य / केंद्र शासित प्रदेश नव्हते

@ Was not State / Union Territories then.

* आसाममध्ये समाविष्ट

* Included under Assam.

** गोव्यामध्ये समाविष्ट.

** Included in Goa.

@@ केंद्रशासित प्रदेश म्हणून 1965-66 मध्ये अस्तित्वात आले.

@@ The UT came into existence during 1965-66.

राज्य / केंद्रशासित प्रदेश यांनी त्यांच्या वार्षिक योजना 1991-92 च्या प्रारूप मध्ये कळविल्याप्रमाणे

As reported by State / UTs in their Draft Annual Plan Document for 1991-92.

Per capita outlay/expenditure is not available from column No.27 to 36.

आधार -

Source – Handbook of Statistics on State Government Finances-2010' and 'State Finances: A Study of Budgets', Reserve Bank of India, various issues.

30. पंचवार्षिक योजना / FIVE-YEAR PLAN

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.30.3

राज्य योजना व केंद्र पुरस्कृत योजना / State Plan and Centrally Sponsored Programmes

(2016-17)

राज्य योजना / State Plan

(₹ कोटीत / ₹ In crores)

अ.क्र. Sr.No.	विकासाचे शीर्ष (2)	नियत व्यय Approved Outlay (3)	प्रत्यक्ष Actuals Expenditure (4)	Head of Development (2)
1	कृषी व संलग्न सेवा	1,029.37	4,253.47	Agriculture and allied Services
2	ग्राम विकास	1,074.49	1,602.61	Rural development
3	विशेष क्षेत्र विकास कार्यक्रम	0.00	26.46	Special area development programme
4	पाटबंधारे व पूरनियंत्रण	1,190.77	8,339.43	Irrigation and flood control
5	ऊर्जा	0.00	10,197.87	Energy
6	उद्योग व खनिजे	3.35	328.72	Industry and minerals
7	वाहतूक व दळणवळण	706.69	6,644.75	Transport and Communication
8	वैज्ञानिक, तंत्रज्ञान व पर्यावरण	0.00	60.00	Science, technology & environment
9	सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	0.00	847.26	General economic services
10	सामाजिक व सामूहिक सेवा	4,270.46	20,518.12	Social and Community Services
11	सामान्य सेवा	198.16	1,689.63	General services
12	इतर कार्यक्रम	0.00	1,511.89	Other Programmes
	एकूण	8,473.29	56,020.21	Grand Total

केंद्र पुरस्कृत योजना / Centrally Sponsored Programmes

(₹ कोटीत / ₹ In crores)

अ.क्र. Sr.No.	विकासाचे शीर्ष (2)	नियत व्यय Approved Outlay (3)	प्रत्यक्ष Actual Expenditure (4)	Head of Development (2)
1	कृषी व संलग्न सेवा	1,884.34	995.58	Agriculture and allied Services
2	ग्राम विकास	4,245.14	1,706.12	Rural development
3	विशेष क्षेत्र विकास कार्यक्रम	0.00	0.00	Special area development programme
4	पाटबंधारे व पूरनियंत्रण	1,731.67	1,271.42	Irrigation and flood control
5	ऊर्जा	300.00	300.00	Energy
6	उद्योग व खनिजे	27.05	34.04	Industry and minerals
7	वाहतूक व दळणवळण	2,036.90	958.24	Transport and Communication
8	वैज्ञानिक, तंत्रज्ञान व पर्यावरण	0.09	0.02	Science, technology & environment
9	सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	23.72	0.03	General economic services
10	सामाजिक व सामूहिक सेवा	13,586.28	7,600.39	Social and Community Services
11	सामान्य सेवा	484.53	162.47	General services
12	इतर कार्यक्रम	27.55	139.99	Other Programmes
	एकूण	24,347.26	13,168.30	Grand Total

आधार:- वार्षिक योजना २०१६-१७ व २०१८-१९ भाग-२, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

Source:- Annual Plan 2016-17 and 2018-19 Part-II, Planning Department, Mantralaya Mumbai.

३१. संयुक्त भांडवली संस्था

३१.१. संयुक्त भांडवली संस्थांची आकडेवारी या विभागात दिलेली आहे.

31. JOINT STOCK COMPANIES

31.1. Data on Joint Stock Companies are given in this section.

31. संयुक्त भांडवली संस्था / JOINT STOCK COMPANIES
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 31.1
कार्यरत, नवीन नोंदणी झालेल्या व निर्धारित संस्था
Companies at Work, Newly Registered and Liquidated

३१ मार्च वर्षाअखेर # Year ending # 31 st March	कार्यरत असलेल्या संस्था Companies at work		वर्षात नोंदणी झालेल्या संस्था Companies Registered during the year		निर्धारित संस्था Companies Liquidated	
	संख्या	भरणा केलेले भांडवल (रूपये कोटीत) Number Paid up capital (Rs. in Crore)	संख्या	प्राधिकृत केलेले भांडवल (रूपये लाखात) Number Authorised capital (Rs. in Lakh)	संख्या	भरणा केलेले भांडवल (रूपये लाखात) Number Paid up capital (Rs. in Lakh)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1950-51	28,532	775.40	2,104	120.73	830	9.06
1960-61	26,149	1,818.50	1,683	287.05	2,449	N. A.
1970-71	20,322	4,503.60	1,927	333.10	472	6.97
1980-81	62,714	16,144.00	6,616	968.03	391	1,029.29
1990-91	51,675	8,061.08	4,908	50,610.50	26	221.70
2000-01	5,69,100	3,41,230.48	27,187	32,85,667.69	427	20,600.69
2005-06	1,58,858	1,02,690.00	10,187	3,92,106.00	444	0.00
2006-07	1,67,059	1,36,543.00	9,457	19,74,072.00	6,228	24,290.00
2010-11	1,45,349	2,74,568.00	16,800	6,85,367.00	5,788	15,106.00
2011-12	1,58,812	3,68,600.00	16,623	8,46,592.00	5,438	44,091.00
2012-13	1,74,148	40,90,00.00	15,957	22,72,132.00	1,130	8,643.00
2014-15	2,15,464	11,86,661.89	11,020	5,06,694.00	1,076	N. A.
2015-16	2,27,932	13,30,171.22	15,513	3,48,758.00	1,376	N. A.
2016-17	2,41,065	15,57,057.23	17,507	8,47,825.00	1,392	N. A.

टीप / N. A — उपलब्ध नाही / Not Available

- वर्ष २०१०-११ पासून सदर माहिती

१) मर्यादित भाग-भांडवल असलेल्या कंपन्यांकरीता आहे.

२) स्तंभ क्र. ०६ व ७ मध्ये अशासकीय निर्धारित व बंद केलेल्या कंपन्यांचा समावेश आहे.

- From 2010-11 onwards the information is

1) Of all companies Limited by Shares

2) For Col. no. 6 & 7 is for non govt. companies which struck off.

आधार - कंपनी व्यवहार खाते, कायदा, न्याय आणि कंपनी व्यवहार, मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source — Department of Company Affairs, Ministry of Law, Justice and company affairs Government of India, New Delhi

31. संयुक्त भांडवली संस्था / JOINT STOCK COMPANIES
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 31.2
संयुक्त भांडवली संस्थांची संख्या / Number of Joint Stock Companies
(2011-12)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हे	मर्यादित भाग-भांडवल असलेल्या कंपन्या		हमीने मर्यादित असलेल्या कंपनी व नफ्यासाठी काम न करणाऱ्या संघटना		एकूण Total	District
		Companies limited by shares		Companies limited by guarantee and non-profit associations			
		सार्वजनिक Public	खाजगी Private	सार्वजनिक Public	खाजगी Private		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	मुंबई शहर	3,402	35,532	110	177	39,221	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	77	1,021	3	10	1,111	Mumbai Suburban
3	ठाणे	301	6,184	11	16	6,512	Thane
4	रायगड	45	677	1	0	723	Raigad
5	रत्नागिरी	10	62	0	0	72	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	0	40	0	0	40	Sindhudurg
7	नाशिक	62	1,175	1	11	1,249	Nashik
8	धुळे	8	165	0	1	174	Dhule
9	नंदुरबार	3	34	0	0	37	Nandurbar
10	जळगाव	25	281	0	3	309	Jalgaon
11	अहमदनगर	21	339	0	0	360	Ahmednagar
12	पुणे	321	8,604	7	40	8,972	Pune
13	सातारा	9	287	0	1	297	Satara
14	सांगली	22	221	0	3	246	Sangli
15	सोलापूर	31	254	1	0	286	Solapur
16	कोल्हापूर	28	554	3	1	586	Kolhapur
17	औरंगाबाद	40	709	1	4	754	Aurangabad
18	जालना	3	107	0	0	110	Jalna
19	परभणी	5	41	0	0	46	Parbhani
20	हिंगोली	1	11	0	0	12	Hingoli
21	बीड	8	53	0	1	62	Beed
22	नांदेड	6	168	0	0	174	Nanded
23	उस्मानाबाद	7	40	0	0	47	Osmanabad
24	लातूर	11	181	0	0	192	Latur
25	बुलढाणा	1	51	0	0	52	Buldhana
26	अकोला	5	99	0	1	105	Akola
27	वाशिम	0	23	0	0	23	Washim
28	अमरावती	1	170	1	1	173	Amravati
29	यवतमाळ	3	76	0	0	79	Yavatmal
30	वर्धा	5	43	0	0	48	Wardha
31	नागपूर	145	2,541	8	2	2,696	Nagpur
32	भंडारा	1	34	0	0	35	Bhandara
33	गोंदिया	1	30	0	0	31	Gondiya
34	चंद्रपूर	6	115	0	0	121	Chandrapur
35	गडचिरोली	0	11	0	0	11	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	4,614	59,933	147	272	64,966	Maharashtra State

आधार - कंपनी व्यवहार खाते, कायदा, न्याय आणि कंपनी व्यवहार मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source. - Department of Company Affairs, Ministry of Law, Justice and Company Affairs, Government of India, New Delhi

३२. सार्वजनिक अंगिकृत

३२.१. कृषि उद्योग विकास महामंडळ, गृहनिर्माण व क्षेत्र विकास प्राधिकरण आणि महाराष्ट्र राज्य वित्तीय महामंडळाची या विभागात दिलेली आहे.

32. PUBLIC UNDERTAKINGS

32.1. Data on State Agro-Industries Development Corporation, housing and Area Development Authority and Maharashtra State Financial Corporation are given in this section.

32. सार्वजनिक अंगिकृत / PUBLIC UNDERTAKINGS
तक्ता क्रमांक / TABLE NO.32.1
गृहनिर्माण विकास मंडळास मिळालेले कर्ज व बांधलेली घरे
Loans received and Houses constructed by the Housing Development Board
(2016-17)

अ.क्र. Sr.No.	वर्ष Year	कर्ज / Loans			घरांची संख्या / No. of houses					
		महाराष्ट्र शासनाकडून (रुपये लाखांत) From State Govt. (Lakh Rs.)	हुडकोकडून (रुपये लाखांत) From HUDCO (Lakh Rs.)	एकूण (रुपये लाखांत) Total (Lakh Rs.)	आर्थिक दुर्बल गट EWS	अल्प उत्पन्न गट LIG	मध्यम उत्पन्न गट MIG	उच्च उत्पन्न गट HIG	Others	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	1970-71	126.25	-	126.25	450	600	164	-	-	1,214
2	1980-81	161.45	99.00	260.45	4,513	5,420	704	-	-	10,637
3	1990-91	897.35	2,194.40	3,091.75	1,179	2,563	708	244	-	4,694
4	2000-01	3.64	234.29	237.93	1,044	2,462	279	290	-	4,075
5	2002-03	-	-	-	133	1,338	1,235	528	-	3,234
6	2003-04	N.A.	N.A.	N.A.	1,580	5,569	1,025	655	-	8,829
7	2004-05	N.A.	N.A.	N.A.	997	2,860	883	1,254	-	5,994
8	2005-06	N.A.	N.A.	N.A.	288	90	2,678	128	-	3,184
10	2006-07	N.A.	N.A.	N.A.	90	2,678	128	1,113	-	4,009
11	2007-08	N.A.	N.A.	N.A.	1,618	2,723	886	943	-	6,710
12	2008-09	NIL	NIL	NIL	946	930	1,070	500	1,673	5,119
13	2009-10	NIL	NIL	NIL	2,679	4,225	657	702	6,258	14,521
14	2010-11	NIL	NIL	NIL	893	4,843	340	447	4,361	10,884
15	2011-12	NIL	NIL	NIL	2,561	3,115	422	615	1,445	8,158
16	2012-13	NIL	NIL	NIL	2,449	2,443	672	663	105	6,332
17	2013-14	NIL	NIL	NIL	980	2,096	769	23	1,025	4,893
18	2014-15	NIL	NIL	NIL	NIL	NIL	NIL	NIL	NIL	NIL
19	2015-16	NIL	NIL	NIL	NIL	NIL	NIL	NIL	NIL	NIL
20	2016-17	NIL	NIL	NIL	NIL	NIL	NIL	NIL	NIL	NIL

N.A. उपलब्ध नाही / Not Available.

प्रस्तावित बांधकाम / proposed construction

आधार : महाराष्ट्र गृहनिर्माण व क्षेत्र विकास प्राधिकरण, मुंबई / Source : Maharashtra Housing and Area Development Authority, Mumbai

३२. सार्वजनिक अंगिकृत / PUBLIC UNDERTAKINGS

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.32.2

जिल्हानिहाय गृहनिर्माण विकास मंडळास मिळालेले कर्ज व बांधलेली घरे / Districtwise loans received and Houses constructed by the Housing Development Board
(2013-14)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे	मंडळ	आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल गट / EWS		अल्प उत्पन्न गट / LIG		मध्यम उत्पन्न गट / MIG		उच्च उत्पन्न गट / HIG		एकूण / Total		इतर Others	एकूण Total	Districts
			घरे	भूखंड	घरे	भूखंड	घरे	भूखंड	घरे	भूखंड	घरे	भूखंड			
			Houses	Plots	Houses	Plots	Houses	Plots	Houses	Plots	Houses	Plots			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
1	मुंबई शहर	मुंबई	0	0	476	0	112	0	0	0	588	0	990	1,578	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	मंडळ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai Suburban
3	ठाणे		980	0	1,019	0	0	0	0	0	1,999	0	0	1,999	Thane
4	रायगड	कोकण	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Raigad
5	रत्नागिरी	मंडळ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Sindhudurg
7	नाशिक	नाशिक मंडळ	0	0	56	0	0	0	0	0	56	0	0	56	Nashik
8	धुळे		0	0	0	0	203	0	0	0	203	0	0	203	Dhule
9	नंदुरबार		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Nandurbar
10	जळगाव		0	0	0	0	0	0	22	0	22	0	0	22	Jalgaon
11	अहमदनगर		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Ahmednagar
12	पुणे		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Pune
13	सातारा	पुणे मंडळ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Satara
14	सांगली		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Sangli
15	सोलापूर		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Solapur
16	कोल्हापूर		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Kolhapur
17	औरंगाबाद		0	0	464	81	454	0	0	0	918	81	17	1,016	Aurangabad
18	जालना		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Jalna
19	परभणी	औरंगाबाद	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Parbhani
20	हिंगोली	मंडळ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Hingoli
21	बीड		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Beed

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.32.2-contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
22	नांदेड		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Nanded
23	उस्मानाबाद		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Osmanabad
24	लातूर		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Latur
25	बुलढाणा	अमरावती मंडळ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Buldhana
26	अकोला		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Akola
27	वाशिम		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Washim
28	अमरावती		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Amravati
29	यवतमाळ		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Yavatmal
30	वर्धा	नागपूर मंडळ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Wardha
31	नागपूर		0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	18	19	Nagpur
32	भंडारा		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Bhandara
33	गोदिया		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Gondiya
34	चंद्रपूर		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Chandrapur
35	गडचिरोली		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य			980	0	2,015	81	769	0	23	0	3,787	81	1,025	4,893	Maharashtra State

आधार : महाराष्ट्र गृहनिर्माण व क्षेत्र विकास प्राधिकरण, मुंबई.

Source: Maharashtra Housing Area Development Authority, Mumbai.

32. सार्वजनिक अंगिकृत / PUBLIC UNDERTAKINGS

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.32.3

महाराष्ट्र कृषि उद्योग मंडळाची निवडक साध्यविषयक सांख्यिकी / Statistics Relating to selected achievements of State Agro-Industrial Corporation
(2016-17)

अ.क्र. Sr.No.	बाब	परिमाण	1980-81	1990-91	2000-01	2010-11	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(3)	(2)
1	रासायनिक खतांचे वाटप											Distribution of Fertilizers:
	(i) व्यापार	मे.टन	65,838	3,07,962	3,64,374	5,06,188	4,12,352	3,05,182	4,97,664	2,27,430	MT	(I) Trading
	(ii) उत्पादन	मे.टन	1,18,726	2,15,266	3,32,665	--	1,90,812	1,97,564	--	1,44,991	MT	(ii) Manufacturing
	(अ) एनपीके	मे.टन	--	--	2,46,771	2,27,093	2,00,257	--	1,59,150	--	MT	(A) NPK
	(ब) एसएमपी	मे.टन	2,624	5	264	--	27,597	--	--	--	MT	(B) SMP
	(iii) जिप्सम	मे.टन	--	--	--	85,652	34,185	2,780	561	--	MT	(iii) Jypsum
	(iv) बायो-फर्टिलायझर	पाकीटे	--	2,97,577	85,630	--	17,38,679	--	6,84,139	--	PKTS	(C) Bio-Fertilizers
2	किटकनाशके											Pesticides:
	(अ) व्यापार	मे.टन	3,069	4,286	1,148	770	1,763	1,288	874	2,643	MT	(A) Trading
		लिटर				8,22,519	64,86,848	13,25,611	8,26,807	8,46,795	Litre	
	(ब) उत्पादन	लिटर	1,96,464	6,89,570	16,32,930	--	869	--	--	4,67,015	Litre	(B) Manufacturing
		मे.टन					139	--	--	205	MT	
3	पशुखाद्य											Animal Feed:
	(अ) व्यापार	मे.टन	--	--	193	--	--	2,176	--	2,542	MT	(A) Trading
	(ब) उत्पादन	मे.टन	47,190	32,645	21,103	10,178	2,736	680	--	--	MT	(B) Manufacturing
4	नोगा											Noga
	(अ) व्यापार	मे.टन	669	55	--	--	--	--	1,463	--	MT	(A) Trading
	(ब) उत्पादन	मे.टन	2,525	2,831	2,508	2,101	1,510	1,500	1,991	1,389	MT	(B) Manufacturing
5	बीया (व्यापार)	मे.टन	25,670	--	--	--	--	--	--	--	MT	Seed (Trading)
6	बीज रोप (व्यापार)	संख्या	--	56,182	35,880	--	--	--	--	--	Nos.	Seedling Plant (Trading)
7	लोखंड व पोलाद (व्यापार)	मे.टन	1,358	1,698	--	--	--	--	--	--	MT	Iron and Steel (Trading)

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.32.3-contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(3)	(2)
8	ट्रॅक्टर विक्री											Sale of Tractor :
	(अ) महिंद्र	संख्या	--	--	--	36	--	--	1,514	--	Nos.	(A) HMT (Trading)
	(ब) कॅप्टन	संख्या	--	--	--	4	--	--	--	--	Nos.	(B) Russian (Trading)
	(क) एसकार्ट	संख्या	--	--	--	--	--	--	--	--	Nos.	(C) Rumanian (Trading)
	(ड) आयशर	संख्या	--	--	--	3	--	--	13	--	Nos.	(D) Hindustan (Trading)
	(इ) अंगद	संख्या	1	--	--	--	--	--	--	--	Nos.	(E) Fort (Trading)
	(एफ) जॉन डेअर	संख्या	--	--	81	1	382	382	17	372	Nos.	(F) VST
	(जी) फरग्युसन	संख्या	--	--	7	--	698	698	--	1,277	Nos.	(G) Mahindra (Trading)
	(एच) मित्सुभीषी	संख्या	1	9	--	1,232	--	--	217	--	Nos.	(H) Kirloskar (Trading)
	(आय) कृषि व्हेटर	संख्या	431	--	--	1,195	1,339	1,339	229	309	Nos.	(I) Other (Trading)
	(जे) टॅफे	संख्या	--	--	--	1	--	--	16	32	Nos.	(j) Tyafe
	(के) स्वराज	संख्या	--	--	--	27	4	4	112	223	Nos.	(k) Swaraj
9	ट्रॅक्टरच्या मुख्य भागाची विक्री	रु.लाखात	7.94	21.34	2,960	1,019	88.00	88.00	38,18,466	--	रु.in lakhs	Sale of Spare parts of Tractor and Combines
10	ट्रॅक्टर दुरुस्तीसाठी मिळालेली रक्कम	रु.हजारात	-	1.69	0.83	--	--	--	--	--	रु.in '000	Amount received for Tractor Repairs

आधार : महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ लि., मुंबई.

Source : The Maharashtra Agro-Industries Development Corporation Limited, Mumbai.

३३. संकीर्ण

३३.१ या विभागात सावकारीचे व्यवहार, रिझर्व्ह बँकेचे व्यवहार, नोंदलेले दस्तऐवज, विवाह व सार्वजनिक निवडणुकांचे निकाल यासंबंधी आकडेवारी दिलेली आहे. आर्थिक गणनेसंबंधी आकडेवारीही यात दिलेली आहे.

३३.२ राज्यातील सावकारी कर्जाची नियमित देवाण-घेवाण ही मुंबई सावकारी नियंत्रण कायदा, १९४६ नुसार नियंत्रित करण्यात येते. या कायदानुसार सावकाराला ज्या क्षेत्रात व्यवसायासाठी अनुज्ञप्ती मिळाली असेल त्याच क्षेत्रात व अशा अनुज्ञप्तीच्या अटीनुसारच त्याला आपला व्यवसाय करणे आवश्यक असते.

३३.३ ह्या विभागात मुंबई विवाह कायदा, विशेष विवाह कायदा व इतर कायदानुसार राज्यात नोंदलेल्या विवाहांची संख्या देण्यात आली आहे. मुंबई विवाह नोंदणी कायदा, १९५४ हा राज्यातील सर्व महानगरपालिका, नगरपालिका आणि तालुक्यांची मुख्यालये यांना लागू करण्यात आला आहे.

33. MISCELLANEOUS:

33.1 In this section are given data on money-lending operations of Reserve Bank documents and marriages registered and results of general elections. Data on Economic Census are also given.

33.2 The transaction of money-lending in the State are controlled under the provisions of the Bombay Money-lenders 'Act', 1946. According to the Act, no money-lender is to carry on the business of money-lending except in the area for which he has been granted a licence and except in accordance with the terms and conditions of such licence.

33.3 In this section the number of marriages registered in Maharashtra State under Bombay Marriages Act, Special Marriages Act and other Acts is given. The Bombay Registration of Marriages Act, 1954 is applicable to all the Corporation cities, Municipal towns and headquarters of tahsils.

33. संकिर्ण / MISCELLANEOUS
तक्ता क्रमांक / TABLE NO.33.1
महाराष्ट्रातील विश्रामधामे, विश्रामगृहे व कक्ष संख्या
Number of Rest Houses and Dak Bungalows by District
(2016-17)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे (2)	विश्रामधाम व विश्रामगृहे Rest Houses & Dak Bungalows	कक्ष संख्या No. of Suites	Districts (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	मुंबई शहर	4	45	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	2	83	Mumbai Suburban
3	ठाणे	7	34	Thane
4	पालघर	12	40	Palghar
5	रायगड	24	93	Raigad
6	रत्नागिरी	10	67	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	14	51	Sindhudurg
8	नाशिक	25	181	Nashik
9	धुळे	15	58	Dhule
10	नंदुरबार	15	49	Nandurbar
11	जळगाव	20	97	Jalgaon
12	अहमदनगर	27	82	Ahmednagar
13	पुणे	32	224	Pune
14	सातारा	25	63	Satara
15	सांगली	17	62	Sangli
16	सोलापूर	17	111	Solapur
17	कोल्हापूर	18	73	Kolhapur
18	औरंगाबाद	11	84	Aurangabad
19	जालना	10	27	Jalna
20	परभणी	8	27	Parbhani
21	हिंगोली	7	28	Hingoli
22	बीड	17	60	Beed
23	नांदेड	23	70	Nanded
24	उस्मानाबाद	15	59	Osmanabad
25	लातूर	15	56	Latur
26	बुलढाणा	24	105	Buldhana
27	अकोला	12	50	Akola
28	वाशिम	8	25	Washim
29	अमरावती	23	89	Amravati
30	यवतमाळ	19	74	Yavatmal
31	वर्धा	13	45	Wardha
32	नागपूर	24	546	Nagpur
33	भंडारा	9	24	Bhandara
34	गोंदिया	5	20	Gondiya
35	चंद्रपूर	17	50	Chandrapur
36	गडचिरोली	14	50	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	558	2,902	Maharashtra State

आधार : सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:- Public Works Department, Govt. of Maharashtra, Mumbai.

33. संकिर्ण / MISCELLEANOUS

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.33.2

बिगर शेतकी आस्थापनांची संख्या व त्यातील रोजगार / Number of Non-agricultural Establishments and Employment therein
सहावी आर्थिक गणना / Sixth Economic Census, 2013

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	आस्थापना (संख्या) Establishment (No.)			बिनपगारी काम करणारे कामगार (संख्या) Without hired workers (No.)			पगारी कामगार (संख्या) Hired workers (No.)			Districts (2)
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	
1	मुंबई शहर	--	2,60,748	2,60,748	--	92,782	92,782	--	1,67,966	1,67,966	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	--	4,62,756	4,62,756	--	2,39,692	2,39,692	--	2,23,064	2,23,064	Mumbai Suburban
3	ठाणे	} 41,901	3,87,997	4,29,898	25,409	1,79,288	2,04,697	16,492	2,08,709	2,25,201	Thane Palghar
4	पालघर										
5	रायगड	48,271	43,438	91,709	32,468	22,764	55,232	15,803	20,674	36,477	Raigad
6	रत्नागिरी	46,684	18,063	64,747	30,114	10,371	40,485	16,570	7,692	24,262	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	33,145	10,845	43,990	24,727	7,208	31,935	8,418	3,637	12,055	Sindhudurg
8	नाशिक	67,812	1,32,003	1,99,815	46,823	82,671	1,29,494	20,989	49,332	70,321	Nashik
9	धुळे	32,445	28,437	60,882	23,820	19,905	43,725	8,625	8,532	17,157	Dhule
10	नंदुरबार	23,253	17,535	40,788	17,041	11,010	28,051	6,212	6,525	12,737	Nandurbar
11	जळगाव	68,177	67,342	1,35,519	52,388	46,675	99,063	15,789	20,667	36,456	Jalgaon
12	अहमदनगर	84,123	53,604	1,37,727	59,049	34,339	93,388	25,074	19,265	44,339	Ahmednagar
13	पुणे	127,647	2,75,884	4,03,531	81,377	1,45,654	2,27,031	46,270	1,30,230	1,76,500	Pune
14	सातारा	107,420	54,046	1,61,466	85,148	37,489	1,22,637	22,272	16,557	38,829	Satara
15	सांगली	56,327	38,895	95,222	40,822	27,713	68,535	15,505	11,182	26,687	Sangli
16	सोलापूर	79,588	80,063	1,59,651	60,636	54,702	1,15,338	18,952	25,361	44,313	Solapur
17	कोल्हापूर	139,142	1,05,800	2,44,942	1,08,676	73,543	1,82,219	30,466	32,257	62,723	Kolhapur
18	औरंगाबाद	47,744	89,142	1,36,886	34,095	63,229	97,324	13,649	25,913	39,562	Aurangabad
19	जालना	55,543	20,632	76,175	44,482	14,163	58,645	11,061	6,469	17,530	Jalna
20	परभणी	29,707	26,431	56,138	23,826	17,659	41,485	5,881	8,772	14,653	Parbhani
21	हिंगोली	25,183	7,393	32,576	19,443	4,556	23,999	5,740	2,837	8,577	Hingoli
22	बीड	54,585	29,516	84,101	43,158	19,117	62,275	11,427	10,399	21,826	Beed
23	नांदेड	51,402	38,961	90,363	38,136	22,719	60,855	13,266	16,242	29,508	Nanded
24	उस्मानाबाद	50,812	19,778	70,590	38,861	12,687	51,548	11,951	7,091	19,042	Osmanabad
25	लातूर	63,439	31,642	95,081	49,262	19,158	68,420	14,177	12,484	26,661	Latur
26	बुलढाणा	50,527	29,738	80,265	41,077	18,861	59,938	9,450	10,877	20,327	Buldhana
27	अकोला	29,984	53,222	83,206	22,296	40,326	62,622	7,688	12,896	20,584	Akola
28	वाशिम	19,977	10,977	30,954	14,251	7,468	21,719	5,726	3,509	9,235	Washim
29	अमरावती	50,465	69,326	1,19,791	41,513	51,767	93,280	8,952	17,559	26,511	Amravati
30	यवतमाळ	34,364	31,051	65,415	24,652	20,487	45,139	9,712	10,564	20,276	Yavatmal
31	वर्धा	33,826	27,721	61,547	26,263	18,032	44,295	7,563	9,689	17,252	Wardha
32	नागपूर	51,416	1,75,675	2,27,091	36,939	1,17,426	154,365	14,477	58,249	72,726	Nagpur
33	भंडारा	36,030	18,044	54,074	26,846	12,971	39,817	9,184	5,073	14,257	Bhandara
34	गोंदिया	39,851	13,190	53,041	31,517	8,271	39,788	8,334	4,919	13,253	Gondiya
35	चंद्रपूर	53,807	36,504	90,311	42,449	24,641	67,090	11,358	11,863	23,221	Chandrapur
36	गडचिरोली	36,818	7,767	44,585	28,910	4,430	33,340	7,908	3,337	11,245	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	17,71,415	27,74,166	45,45,581	13,16,474	15,83,774	29,00,248	4,54,941	11,90,392	16,45,333	Maharashtra State

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

33. संकिर्ण / MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.33.3

मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ खाली दिलेल्या अनुज्ञाप्तींची जिल्हावार संख्या

Number of Licences Granted in Each District Under the Mumbai Money-Lenders Act, 1946
(2012-13)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे	(०१/०८/२०१२ ते ३१/०७/२०१३)			कायदेशीर अनुज्ञाप्तीधारक सावकारांची संख्या	Districts
		अनुज्ञाप्तीकरिता आलेल्या अर्जांची संख्या No.of applications received for licences	दिलेल्या अनुज्ञाप्तीची संख्या No.of licences granted	नुतणीकरण केलेल्या अनुज्ञाप्तीची संख्या No.of licences renewed		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	मुंबई शहर	1,790	282	1,508	1,790	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर					Mumbai Suburban
3	ठाणे	872	137	695	832	Thane
4	रायगड	146	30	116	146	Raigad
5	रत्नागिरी	24	2	22	24	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	6	1	5	6	Sindhudurg
7	नाशिक	219	21	198	219	Nashik
8	धुळे	19	2	17	31	Dhule
9	नंदुरबार	11	0	11	11	Nandurbar
10	जळगाव	92	10	82	92	Jalgaon
11	अहमदनगर	103	7	96	103	Ahmednagar
12	पुणे	1,581	387	1,194	1,598	Pune
13	सातारा	327	56	271	327	Satara
14	सांगली	451	43	408	451	Sangli
15	सोलापूर	1,161	219	942	1,161	Solapur
16	कोल्हापूर	165	16	165	165	Kolhapur
17	औरंगाबाद	109	25	84	109	Aurangabad
18	जालना	119	25	94	119	Jalna
19	परभणी	103	30	73	103	Parbhani
20	हिंगोली	88	26	62	88	Hingoli
21	बीड	184	75	109	184	Beed
22	नांदेड	191	42	149	191	Nanded
23	उस्मानाबाद	111	38	73	111	Osmanabad
24	लातूर	605	191	413	598	Latur
25	बुलढाणा	45	1	44	139	Buldhana
26	अकोला	168	15	149	195	Akola
27	वाशिम	34	9	25	43	Washim
28	अमरावती	393	70	323	393	Amravati
29	यवतमाळ	89	9	80	89	Yavatmal
30	वर्धा	140	5	127	163	Wardha
31	नागपूर	818	136	669	1,763	Nagpur
32	भंडारा	276	27	244	387	Bhandara
33	गोंदिया	106	18	88	185	Gondiya
34	चंद्रपूर	243	12	231	308	Chandrapur
35	गडचिरोली	55	1	52	52	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		10,844	1,968	8,819	12,176	Maharashtra State

आधार : सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

33. संकिर्ण / MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.33.4

जिल्हावार अनुज्ञप्तीधारक सावकारांच्या व्यवहारांची माहिती / Transactions of Licensed money-lenders in each district
(2012-13)

(₹ लाखांत / ₹ in Lakhs)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे (2)	सावकारांनी केलेले कर्ज वाटप					एकूण कर्जे Total Loans Advanced (8)	Districts (2)
		व्यापा-यास दिलेली कर्जे Loans Advanced to traders (3)	बिगर व्यापा-यास दिलेली कर्जे Loans Advanced to Non-Traders (4)	व्यापा-यास दिलेली कर्जे Loans Advanced to traders (6)	बिगर व्यापा-यास दिलेली कर्जे Loans Advanced to Non-Traders (7)			
1	मुंबई शहर	}	0	3,12,179	0	0	3,12,179	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर							Mumbai Suburban
3	ठाणे	2,15,857	3,09,304	0	0	5,25,161	Thane	
4	रायगड	0	32,206	0	0	32,206	Raigad	
5	रत्नागिरी	0	10,627	0	0	10,627	Ratnagiri	
6	सिंधुदुर्ग	0	2,249	0	0	2,249	Sindhudurg	
7	नाशिक	3,881	3,15,300	1,008	0	3,20,181	Nashik	
8	धुळे	240	5	0	0	245	Dhule	
9	नंदुरबार	209	2,205	0	0	2,414	Nandurbar	
10	जळगाव	345	345	0	0	34,500	Jalgaon	
11	अहमदनगर	89,910	16,958	0	0	1,06,868	Ahmednagar	
12	पुणे	11,38,411	7,25,080	0	0	18,63,491	Pune	
13	सातारा	1,257	953	0	0	2,210	Satara	
14	सांगली	1,492	2,618	223	0	4,333	Sangli	
15	सोलापूर	9,95,680	6,60,142	0	0	16,55,822	Solapur	
16	कोल्हापूर	146	754	104	0	1,004	Kolhapur	
17	औरंगाबाद	0	6,200	0	0	6,200	Aurangabad	
18	जालना	197	1,402	0	0	1,599	Jalna	
19	परभणी	27,035	20,190	0	0	47,225	Parbhani	
20	हिंगोली	2,396	0	0	0	2,396	Hingoli	
21	बीड	0	12,930	0	0	37,285	Beed	
22	नांदेड	151	171	0	0	321	Nanded	
23	उस्मानाबाद	70	44	0	0	114	Osmanabad	
24	लातूर	3,340	94	0	0	3,434	Latur	
25	बुलढाणा	0	904	0	0	904	Buldhana	
26	अकोला	0	10,05,768	0	0	10,05,768	Akola	
27	वाशिम	0	816	0	0	816	Washim	
28	अमरावती	0	8,147	0	0	8,147	Amravati	
29	यवतमाळ	0	1,01,899	0	0	1,01,899	Yavatmal	
30	वर्धा	0	1,577	0	0	1,577	Wardha	
31	नागपूर	10,660	16,040	0	0	2,66,700	Nagpur	
32	भंडारा	398	1,351	0	0	1,749	Bhandara	
33	गोंदिया	9,740	83,245	0	0	92,985	Gondiya	
34	चंद्रपूर	0	1,02,734	0	0	1,02,734	Chandrapur	
35	गडचिरोली	0	733	0	0	733	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		25,01,415	37,55,170	1,335	0	65,56,075	Maharashtra State	

आधार : सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

**33. संकिर्ण /
तक्ता क्रमांक /
भारतीय रिझर्व बँकेसंबंधी आर्थिक आकडेवारी /
(2016-**

वर्षातील शेवटचा शुक्रवार Last Friday of the year	चलन विभाग / Issue Department						बँक व्यवहार विभाग /		
	जबाबदारी / Liabilities		मालमत्ता / Assets				जबाबदारी /		
	चलनात असलेल्या नोटा	एकूण तयार केलेल्या नोटा	सोन्याची नाणी व लगडी	परदेशी रोखे Foreign	रुपये नाणी (अ) Rupee	भारत सरकारचे रुपयातील रोखे Government of India rupee securities	केंद्र शासन Central	राज्य शासन State	इतर Others
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1960-61	1,985	1,993	118	123	120	1,632	76	29	159
1970-71	4,212	4,221	183	273	52	3,714	251	13	289
1980-81	13,733	13,755	226	2,364	56	11,110	778	11	5,732
1990-91	53,784	53,807	6,654	200	29	46,924	61	33	38,448
1995-96	1,20,073	1,20,107	13,751	10,200	115	96,041	54	18	58,235
1996-97	1,34,889	1,34,907	11,922	25,200	144	97,640	53	44	58,239
1997-98	1,48,520	1,48,550	9,877	45,700	27	92,946	51	402	64,666
1998-99	1,72,541	1,72,573	10,310	50,700	71	1,11,492	51	17	71,690
1999-00	1,92,483	1,92,535	10,598	72,700	102	1,09,134	500	41	86,010
2000-01	2,12,858	2,12,937	10,324	91,700	78	1,10,835	100	41	87,687
2007-08	5,82,055	5,82,075	31,170	5,49,722	136	1,046	83,645	41	6,67,381
2008-09	6,81,099	6,82,113	39,862	6,40,107	98	1,046	88,177	41	3,03,602
2009-10	7,88,279	7,88,299	42,543	7,44,440	269	1,046	2,838	41	3,64,269
2010-11	9,36,935	9,36,949	53,748	8,81,921	234	1,046	100	41	4,35,950
2011-12	10,53,786	10,53,799	72,443	9,80,225	84	1,046	18,420	42	3,68,710
2012-13	11,75,635	11,75,645	73,222	11,01,188	187	1,046	67,519	42	3,34,194
2013-14	12,83,735	12,83,748	67,919	12,14,654	128	1,046	86,770	42	4,45,432
2014-15	14,28,882	14,28,893	62,440	13,65,191	216	1,046	101	42	6,73,368
2015-16	16,41,558	16,41,571	69,920	15,70,330	275	1,046	100	42	7,55,177
2016-17	13,10,181	13,10,193	67,508	12,42,235	450	0	5,000	42	10,33,901

टिप : (अ) भारत सरकारच्या रुपयांच्या नोटा धरून /

(ब) भरलेले भांडवल आणि राखीव भांडवल /

(क) रोखे आणि अल्प मुदतीचे रोखे धरून /

आधार : रिझर्व बँक ऑफ इंडिया, बुलेटीन, मार्च, २०१७ /

MISCELLANEOUS

TABLE NO.33.5

Financial Statistics relating to the Reserve Bank of India

-17)

(₹ कोटीत / ₹ in crores)

Banking Department		बँक व्यवहार विभाग / Banking Department						
Liabilities		मालमत्ता / Assets						
Deposits		ठेवी / Deposits						
एकूण इतर धरुन Total including others (11)	इतर जबाबदा-या (ब) Others liabilities (b) (12)	एकूण ताळेबंद Total liabilities or assets (13)	नोटा व नाणी Notes and coins (14)	परदेशात असलेली शिल्लक (क) Balance held abroad (c) (15)	कर्ज व आगाऊ रकमा Loans and advances (16)	खरेदी केलेली बीले आणि वटाव Bills purchased and discounted (17)	गुंतवणूक Invest- ments (18)	इतर मालमत्ता Other assets (19)
264	231	495	8	13	225	39	181	20
553	689	1,242	10	77	958	38	113	46
6,521	5,108	11,629	23	1,956	3,504	3,162	1,593	1,390
38,542	28,342	66,884	23	4,008	18,516	1,384	40,286	2,666
58,307	39,176	97,481	35	43,623	15,724	772	29,173	8,153
57,336	38,774	96,112	19	44,350	11,963	7,846	23,590	8,345
65,119	48,631	1,13,748	31	41,633	13,963	0	48,482	9,640
71,758	62,215	1,33,971	33	52,310	17,003	0	55,112	6,641
86,551	74,102	1,60,654	52	53,313	36,909	0	62,660	7,739
87,828	84,199	1,72,028	80	92,600	28,143	0	43,127	8,078
4,53,165	2,14,216	7,51,067	20	6,49,661	4,579	0	85,607	11,201
3,91,820	4,06,582	7,98,402	14	5,91,007	23,521	0	1,59,320	24,540
3,67,148	3,17,136	6,84,284	20	4,06,134	1,620	0	2,24,311	52,199
4,36,091	3,65,744	8,01,836	14	3,43,867	7,465	0	3,94,386	56,103
3,87,173	6,03,277	9,90,449	13	3,53,494	8,874	0	5,53,259	74,809
4,01,755	6,93,835	10,95,591	9	3,16,908	42,233	0	6,58,346	78,094
5,32,244	8,49,350	13,81,594	13	4,58,011	57,296	0	7,84,835	81,438
6,73,512	8,03,535	14,77,047	11	6,42,951	2,38,111	0	5,25,890	70,084
7,55,319	9,68,757	17,24,076	13	6,79,918	3,44,662	0	6,17,222	82,261
10,38,943	8,41,118	18,80,061	12	10,26,349	23,072	0	7,52,811	73,826

Including Government of India Rupee notes.

Including Paid Up Capital and reserves.

Including cash and Short term securities.

Reserve Bank of India, Bulletin, March, 2017.

33. संकिर्ण / MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.33.6

नोंदलेल्या दस्तऐवजांची संख्या, वर्णन व हस्तांतरित केलेल्या मिळकतीचे मूल्य

Number and Description of Registered documents and value of Property Transferred
(2016-17)

(₹ लाखांत / ₹ in Lakhs)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे	स्थावर मिळकतीबाबतच्या नोंदी Registrations affecting immovable property							जंगम मिळकतीबाबतच्या नोंदी Registration affecting immovable property		Districts
		नोंदणी कार्यालय Regist- ration Offices	सक्तीची / Compulsory संख्या No.	एकूण मूल्य Aggregate value	ऐच्छिक / Optional संख्या No.	एकूण मूल्य Aggregate value	एकूण / Total संख्या No.	एकूण मूल्य Aggregate value	संख्या No.	एकूण मूल्य Aggregate value	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	मुंबई शहर	5	33,633	38,54,035	12,181	0	45,814	38,54,035	0	0	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	21	1,67,925	81,54,513	6,949	12,096	1,74,874	81,66,609	0	0	Mumbai Suburban
3	ठाणे	26	1,64,016	73,17,612	24,471	64,633	1,88,487	73,82,245	1,670	50,207	Thane
4	पालघर	14	56,302	21,04,685	2,004	7,761	58,306	21,12,446	15	3,122	Palghar
5	रायगड	20	77,119	24,42,699	6,014	1,973	83,133	24,44,672	443	0	Raigad
6	रत्नागिरी	9	22,205	1,89,347	701	42,220	22,906	2,31,567	2,673	7,214	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	8	14,274	1,02,505	975	4,194	15,249	1,06,699	183	426	Sindhudurg
8	नाशिक	26	88,608	4,57,176	8,412	11,222	97,020	4,68,398	1,352	1,127	Nashik
9	धुळे	6	21,256	8,39,670	1,616	3,697	22,872	8,43,367	0	0	Dhule
10	नंदुरबार	7	13,728	14,565	131	300	13,859	14,865	0	0	Nandurbar
11	जळगाव	20	70,423	9,65,020	1,086	865	71,509	9,65,885	59	0	Jalgaon
12	अहमदनगर	17	36,800	7,034	2,300	2	39,100	7,036	1,234	13	Ahmednagar
13	पुणे	48	3,29,285	2,91,05,841	51,650	38,15,515	3,80,935	3,29,21,356	8,087	1,53,805	Pune
14	सातारा	15	40,989	2,99,009	7,351	1,66,841	48,340	465,850	1,356	197	Satara
15	सांगली	13	38,696	3,58,977	2,036	6,979	40,732	3,65,956	0	0	Sangli
16	सोलापूर	16	70,303	57,13,723	3,417	4,81,907	73,720	61,95,630	0	0	Solapur
17	कोल्हापूर	18	59,032	5,75,909	4,786	49,367	63,818	6,25,276	476	37	Kolhapur
18	औरंगाबाद	13	53,125	4,30,676	1,446	1,073	54,571	4,31,749	53	5	Aurangabad
19	जालना	9	31,279	1,28,892	377	382	31,656	1,29,273	0	0	Jalna
20	परभणी	9	23,258	77,836	199	0	23,457	77,836	0	0	Parbhani
21	हिंगोली	5	17,034	1,90,239	210	56	17,244	1,90,295	0	0	Hingoli
22	बीड	12	37,968	12,73,848	403	12,514	38,371	12,86,362	0	0	Beed
23	नांदेड	18	41,272	1,90,071	2,131	143	43,403	1,90,215	0	0	Nanded
24	उस्मानाबाद	8	22,988	93,261	239	274	23,227	93,535	0	0	Osmanabad
25	लातूर	12	36,711	1,08,225	4,114	1,144	40,825	1,09,369	46	0	Latur
26	बुलढाणा	14	47,799	1,83,819	1,952	9,653	49,751	1,93,472	0	0	Buldhana
27	अकोला	9	22,933	1,12,674	1,456	0	24,389	1,12,674	0	0	Akola
28	वाशिम	6	17,178	68,632	433	0	17,611	68,632	0	0	Washim
29	अमरावती	16	41,989	12,484	0	0	41,989	12,484	630	3	Amravati
30	यवतमाळ	17	29,505	2,28,227	3,036	12,100	32,541	2,40,327	10	0	Yavatmal
31	वर्धा	9	24,256	2,73,484	935	51	25,191	2,73,535	0	0	Wardha
32	नागपूर	21	80,741	30,64,366	12,792	7,87,828	93,533	38,52,194	1,512	4,051	Nagpur
33	भंडारा	7	12,835	41,255	370	0	13,205	41,255	0	0	Bhandara
34	गोंदिया	8	9,097	1,47,954	641	1,018	9,738	1,48,972	0	0	Gondiya
35	चंद्रपूर	16	18,569	2,28,740	1,131	490	19,700	2,29,231	0	0	Chandrapur
36	गडचिरोली	10	2,927	28,338	75	0	3,002	28,338	0	0	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		508	18,76,058	6,93,85,339	1,68,020	54,96,298	20,44,078	7,48,81,637	19,799	2,20,207	Maharashtra State

आधार : नोंदणी महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source:- Office of the Inspector-General of Registration, Govt. of Maharashtra, Pune.

33. संकिर्ण / MISCELLANEOUS
तक्ता क्रमांक / TABLE NO.33.7
महाराष्ट्र राज्यातील नोंदलेल्या विवाहांची संख्या
Number of Marriages Registered in the State of Maharashtra
(2016-17)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे	बृहन्मुंबई विवाह कायदयाखालील Under Mumbai Marriage Act	विशेष विवाह कायदयाखालील Under Special Marriage Act	इतर कायदयाखालील Under Other Act	एकूण Total	Districts
(1)	(2)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	मुंबई शहर	0	1,663	0	1,663	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	0	4,471	0	4,471	Mumbai Suburban
3	ठाणे	0	2,790	0	2,790	Thane
4	पालघर	0	0	0	0	Palghar
5	रायगड	0	264	35	299	Raigad
6	रत्नागिरी	0	25	0	25	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	0	47	0	47	Sindhudurg
8	नाशिक	0	469	0	469	Nashik
9	धुळे	0	120	0	120	Dhule
10	नंदुरबार	0	18	0	18	Nandurbar
11	जळगाव	0	339	0	339	Jalgaon
12	अहमदनगर	0	432	0	432	Ahmednagar
13	पुणे	0	4,373	2,062	6,435	Pune
14	सातारा	0	217	1	218	Satara
15	सांगली	0	214	0	214	Sangli
16	सोलापूर	0	179	0	179	Solapur
17	कोल्हापूर	0	237	0	237	Kolhapur
18	औरंगाबाद	0	222	0	222	Aurangabad
19	जालना	0	13	0	13	Jalna
20	परभणी	0	52	0	52	Parbhani
21	हिंगोली	0	0	0	0	Hingoli
22	बीड	0	44	0	44	Beed
23	नांदेड	0	129	0	129	Nanded
24	उस्मानाबाद	0	34	0	34	Osmanabad
25	लातूर	0	58	0	58	Latur
26	बुलढाणा	0	289	0	289	Buldhana
27	अकोला	0	462	0	462	Akola
28	वाशिम	0	0	0	0	Washim
29	अमरावती	0	690	0	690	Amravati
30	यवतमाळ	0	288	0	288	Yavatmal
31	वर्धा	0	98	0	98	Wardha
32	नागपूर	0	2,233	0	2,233	Nagpur
33	भंडारा	0	36	0	36	Bhandara
34	गोंदिया	0	36	0	36	Gondiya
35	चंद्रपूर	0	282	0	282	Chandrapur
36	गडचिरोली	0	4	0	4	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		0	20,828	2,098	22,926	Maharashtra State

आधार : नोंदणी महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source:- Office of the Inspector-General of Registration, Govt. of Maharashtra, Pune.